BIBLIOTHECA
TEVBNERIANA

POETAE EPICI GRAECI

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

PARS II · FASC. 1

EDIDIT
A. BERNABÉ

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K.G.SAUR

BIBLIOTHECA

SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM

TEVBNERIANA

POETAE EPICI GRAECI

TESTIMONIA ET FRAGMENTA

PARS II

ORPHICORVM ET ORPHICIS SIMILIVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

FASCICVLVS 1

EDIDIT

ALBERTVS BERNABÉ

MONACHII ET LIPSIAE
IN AEDIBVS K. G. SAUR MMIV

Gedruckt mit Unterstützung der Förderungs-
und Beihilfefonds Wissenschaft der VG WORT GmbH,
Goethestraße 49, 80336 München

Bibliographic information published by Die Deutsche Bibliothek
Die Deutsche Bibliothek lists this publication in the
Deutsche Nationalbibliografie; detailed bibliographic data is available
in the Internet at **http://dnb.ddb.de.**

ISBN: 3-598-71707-5

HOC VOLVMINE CONTINENTVR

Francisco R. Adrados magistro amico sacrum

ἦς δέ τις ἐν κείνοισιν ἀνὴρ περιώσια εἰδώς,
ὃς δὴ μήκιστον πραπίδων ἐκτήσατο πλοῦτον,
παντοίων τε μάλιστα σοφῶν ἐπιήρανος ἔργων·
ὁππότε γὰρ πάσῃσιν ὀρέξαιτο πραπίδεσσιν,
ῥεῖά γε τῶν ὄντων πάντων λεύσσεσκεν ἕκαστον
καί τε δέκ' ἀνθρώπων καί τ' εἴκοσιν αἰώνεσσιν.

Emped. fr. 99 Wright (31 B 129 D.-K.)

PRAEFATIO

In altera huius editionis parte testimonia ac fragmenta Orphica et Orphicis similia edam. anno MCMXXII Berolini apparuerunt Orphicorum Graecorum fragmenta ab Ottone Kern edita. haec editio, illis temporibus excellens, obscuravit priores ab Hermann et Abel confectas. post Kernianam nulla usque adhuc alia omnium fragmentorum editio apparuit, selectorum haud multae: a) G. Colli, La sapienza greca, Mediolani MCMLXXII, utilis, quia multa nova fragmenta adiecit, quamquam perspicua non inveniuntur criteria, quibus auctor alia fragmenta antiqua esse putaverit alia praetermiserit; b) tres aurearum lamellarum editiones magis magisque absolutae (G. Zuntz, Persephone, Oxonii MCMLXXI, G. Pugliese Carratelli, Le lamine d' oro 'orfiche', Mediolani MCMXCIII, et C. Riedweg, in: F. Graf [ed.], Ansichten griechischer Rituale, Stutgardiae-Lipsiae MCMXCVIII, 359–398); c) C. Riedweg, Jüdisch-hellenistische Imitation eines orphischen Hieros Logos, Tubingae MCMXCIII, qui huius operis recensiones aliter distinxit et perutiles commentarios addidit.

abhinc tempus non frustra lapsum est et post editionem Kernianam multa nova testimonia et fragmenta de Orphicis carminibus doctrinisque, ex quibus nonnulla magni momenti sunt, nobis innotuerunt. ex his notabiliora documenta aestimantur lamellae aureae Hipponii, Entellae, Pharsali, Pelinnae et Pheris; lamellae osseae apud Olbiam repertae, κατάβασις Papyri Bononiensis et theogoniae antiquae commentarii in P. Derveni servati; sunt et pauca fragmenta manuscriptis tradita sed a Kern praetermissa. nonnulli etiam auctores, qui nobis multos Orphicos locos transmittunt, denuo editi sunt (e. g. Damascius a Westerink et

Combès, Proclus a Segonds, Westerink et Saffrey, Philodemus ab Obbink) et multa doctorum commentationes de Orphicis carminibus ac de religione Orphica nuper compositae sunt, quibus praestat in primis W. K. C. Guthrie, Orpheus and Greek Religion, Londini MCMXXXV et I. M. Linforth, The Arts of Orpheus, Berkeley-Los Angeles MCMXLI et deinde M. L. West, The Orphic Poems, Oxonii MCMLXXXIII, qui multum ad singula fragmenta certis operibus attribuenda profecit, L. Brisson, Orphée et l'Orphisme dans l'antiquité gréco-romaine, Aldershot MCMXCV, qui de Neoplatonicis auctoribus, a quibus fragmenta Orphica tradita sunt, multa scienter disseruit, et postremo non praetermittenda sunt volumina a variis auctoribus confecta, ubi res multas invenies: Orfismo in Magna Grecia, Neapoli MCMLXXIV, Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, a Ph. Borgeaud editum, Genevae MCMXCI, Orfeo e l'orfismo, ab A. Masaracchia editum, Romae MCMXCIII et Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità, a M. Tortorelli Ghidini, A. Storchi Marino et A. Visconti editum, Neapoli MM. quibus de causis novam fragmentorum Orphicorum editionem conficere utile visum est.

in hoc opere exsequendo multas quaestiones expedire opus fuit; primo statuere oportebat quae res sub verbis „fragmentum Orphicum" includerentur. haec editio sub titulo „Orphica fragmenta" complectitur:

a) fragmenta versibus conscripta aut verbis solutis Orpheo tributa et locos quae Plato παλαιῶι vel ἱερῶι λόγωι vel τελεταῖς Neoplatonici vero θεολόγωι imputant, et item locos apud nonnullos auctores vel in scriptis epigraphicis (e. gr. lamellis aureis) vel papyraceis (e. gr. Papyro Gurob vel Papyro Bononiensi 4) servatos ubi continentur doctrinae quae secundum alia testimonia ab Orphicis traduntur, vel cum Orphicis cohaerent. quod ad fragmenta pro Orphicis habenda attinet, largior quam parcior esse malui, quia Orphicis doctrinis neque fines definiti et multa communia cum Pythagorica, Eleusinia et Bacchica doctrina sunt, quare mihi utilius visum est colligere fragmenta quae ad hoc religionis et poeseos variegatum corpus spectent, non eligere illa tantum quae ad Orphica pristina pertinere viderentur (si forte haec umquam fuerunt!). doctrinam igitur Orphicam lato sensu accipimus, sicut fecit M. P. Nilsson qui in suo praestantissimo opere (Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 181–230) disseruit de ‚orphism and kindred religious movements'; editori autem fragmentorum Orphicorum nihil interest utrum fragmentum Orphicum genuinum an spurium sit, cum omnia spuria haberi possint quandoquidem Orpheus numquam fuerit. qua de causa omnia frag-

menta Orpheo tributa ab antiquis auctoribus hac editione collecta sunt. ex his omnibus fragmentis ea quae nobis ad verbum transmissa sunt litteris maioribus notavi, minoribus vero reliqua oblique tradita; utraque littera F post numerum signata sunt.

b) nonnullos locos quae circa ‚Orphei‘ carmina vel Orphicos ritus extrinsecus versantur. haec quoque minoribus litteris edidi et littera T (i. e. testimonia) post numerum signavi.

c) postremo edere constitui quosdam textus qui, quamquam Orphica non habentur, ostendunt tamen manifesta vestigia doctrinarum quae lato sensu Orphicae aestimantur vel ridiculam carminis Orphici imitationem exhibent, verbi gratia cosmogoniam ab Aristophane Av. 690ss compositam vel fragmenta Pindarica quae de vita post mortem continuanda agunt (e.g. Pind. fr. 129, 131a Sn.-Maehl.) vel locos Platonicos qui patefaciunt id quod A. Diès, Autour de Platon, II, Paris 1927, 432ss ‚transpositionem‘ vocat (e.g. Plat. Phaedr. 248c). huiusmodi fragmenta parcius et moderatius collegi, litteris minoribus ea exhibens et littera V (i. e. vestigia) post numerum signans.

cum omnia fragmenta Orphica singulis carminibus tribuere perarduum sit – immo fieri nullo modo possit! – constitui ea operum titulis assignare, quotiescumque fieri possit, reliqua autem secundum materias disponere. simili de causa testimonia et fragmenta omnium carminum singillatim distingui non possunt et ideo ea edere malui servata serie numerorum, distinguens tantum fragmenta, testimonia vestigia litteris F, T, V post numeros positis.

adhuc mihi in animo est quaestionem quandam tractare ad Rhapsodiarum fragmenta pertinentem. scitum est Rhapsodias ex aliis antiquioribus theogoniis esse compositas, sed mihi perdifficile, immo inutile, visum est unicuique theogoniae singula fragmenta adsignare, id quod M. L. West in opere laudato temptavit. fragmenta quae auctores in Rhapsodiis legerunt malui edere aliis Rhapsodiarum fragmentis iuncta, et separatim praebere ea tantum quae haud dubie antiquiora sunt vel ad aliquam notam theogoniam spectant, sicut illa a commentatore Papyri Derveni vel a Platone laudata, aut ea quae theogoniae Hieronymi et Hellanici Damascius tribuit.

rhapsodiarum fragmentorum ordinem restituere temptavi, quo in officio magno adiumento mihi fuerunt M. L. West, Orphic Poems et L. Brisson, Orphée et l’Orphisme. rem difficilem facit ratio qua Neoplatonici, qui maximam partem fragmentorum tradunt, Orphica more „philosophico“ ad quamlibet doctrinam probandam laudent; adeo ut ea, quae

multis variisque locis Orphicus poeta tractavit philosophi contrahunt et una proferunt. ita oportet carminum Orphicorum reliquias editurum dividere locos Neoplatonicos et singulis eos fragmentis tribuere, sub uno autem eodemque fragmento colligere multos locos in quibus unam argumenti partem Neoplatonici iteraverunt. quibus factis oportebat haec etiam denuo numerare. plura de hac re scripsi exemplis additis in: Tra Orfeo e Pitagora laud. 43–80.

hac editione continentur etiam primo editionum et dissertationum de Orphica religione et de Orphicis fragmentis conspectus, deinde locorum similium apparatus; variarum lectionum coniecturarumque apparatum congessi et exegeticis adnotationibus instruxi, quo melius fragmenta explicari possent. rei Orphicae difficultas mihi suasit ut uberior potius quam parcior essem; notulas iconographicas (in apparatu inclusas, cum **icon.** signatas) mihi comiter redegit R. Olmos, Graecae iconographiae peritissimus.

cum textus longior eveniret, decrevi secundam partem editionis in duo fasciculos distribuere. primo congessi theogoniarum necnon de Cerere et Proserpina deque Eleusiniis rebus fragmenta, item carminum de mundi imaginibus deque animae natura et fato. secundo continebuntur fragmenta res tractantia quibus animae aeternam beatitudinem adsequi possint, aliaque quae de rituum Orphicorum origine ac indole, de Orphicis sectatoribus, de hymnis atque epigrammatibus, de carminibus in quibus descensus ad inferos describuntur, de astrologicis et physicis rebus, de divinatione, de rebus magicis variisque, item testimonia de Orpheo et Orphicis, denique testimonia fragmentaque poetarum Orpheo similium (Musaei, Lini, Epimenidis).

poesis Orpheo tributa et Orphica religio, multos per annos quasi oblitae, in praesenti maximam gratiam habent. spes mihi est hunc librum instrumentum utile futurum ad eas etiam magis excolendas.

nihil restat iam mihi nisi ut gratias agam primum meis discipulis, qui his de rebus ut opinionem meam in melius mutarem me saepe induxerunt; deinde uxori filiabusque quae meos labores quindecim per annos toleranter passae sunt; tum illis collegis sodalibusque qui me ad colloquia de re Orphica vocaverunt in quibus conventibus multa didici (C. Calame, A. Hurst, A. Laks, D. Obbink, M. Tortorelli), G. Pugliese Carratelli qui exemplar suae aurearum lamellarum editionis, tam eximiae quam difficilis adquisitu, mihi donavit; doctis etiam viribus qui comiter opera sua nondum edita mihi praebuerunt vel per litteras de multis magni pretii rebus me admonuerunt (G. Betegh, L. Brisson, W. Burkert, F.

Casadesús, G. Casadio, M. S. Funghi, M. Gigante, J. Hordern, R. Janko, A. Laks, G. Most, C. Riedweg, H. D. Saffrey et in primis K. Tsantsanoglou qui amabiliter mihi praebuit pretiossissimas lectiones, coniecturas atque adnotationes ineditae Papyri Derveni); maximas ad extremum gratias ago etiam bibliothecae Teubnerianae, quod consilium hunc librum edendi cepit, et doctissimo viro Hans Gärtner, qui autographum exemplar patienter accurateque perlegit et multis monitionibus me adiuvit in textu apparatuque expoliendo, necnon viro doctissimo Heinz-Günther Nesselrath, qui praefationem meam perlegit atque correxit.

Matriti 20 IV 2003 A. Bernabé

LIBRORVM CONSPECTVS

EDITIONES GENERALES

Gesnerus, I. M., ΟΡΦΕΩΣ ΑΠΑΝΤΑ, Orphei Argonautica Hymni Libellus de lapidibus et Fragmenta cum notis H. Stephani et A. C. Eschenbachii, curante C. Ch. Hambergero, Lipsiae 1764

Hermann, G., Orphica cum notis H. Stephani A. Chr. Eschenbachii I. M. Gesneri Th. Tyrwhitti rec.–, Lipsiae 1805 (= Hildesheim ²1971)

Lobeck, C. A., Aglaophamus sive de theologiae mysticae Graecorum causis libri tres, Regimontii 1829

Düntzer, H., Die Fragmente der epischen Poesie der Griechen bis zur Zeit Alexander's des Großen, Köln 1840, 74–86 et Nachtrag ibid. 1841, 33

Mullach, F. W. A., Fragmenta Philosophorum Graecorum, I, Paris 1860, 162–190

Abel, E., Orphica, recensuit –. Accedunt Procli hymni, hymni magici, hymnus in Isim aliaque eiusmodi carmina, Lipsiae et Pragae 1885 (Hildesheim ²1971)

Diels, H.–Kranz, W., Die Fragmente der Vorsokratiker, Berlin 1903 (¹⁵1971)

Kern, O., Orphicorum fragmenta, Berlin 1922 (²1963, Dublin–Zürich 1972)

Colli, G., La sapienza greca, I, Milano 1977 (³1981)

NOTVLAE CRITICAE AD ORPHICA FRAGMENTA PERTINENTES

Bernabé, A., Nuovi frammenti orfici e una nuova edizione degli 'Ορφικά, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 43–80

Geffcken, J., Deutsche Literaturztg. 1923, 273, *Recens.* O. Kern, Orphicorum fragmenta

Herwerden, H. van, Ad veterum orphicorum fragmenta, Hermes 5, 1871, 138–145

–, Ad poetas Graecos, Mnemosyne 14, 1886, 16–64

Kern, O., Theogoniae orphicae fragmenta nova, Hermes 23, 1888, 481–488

–, Orphicorum fragmentum 56, Hermes 66, 1931, 473

Keydell, R., (Bursians) Jahresberichte über die Fortschritte der klass. Alter-

tumwissenschaft 230, 1931, 80–82 (= Kleine Schriften ..., Leipzig 1982, 112–114) (de fr. 99)
Köchly, H., Opuscula Philologica I, Lipsiae 1881, praec. p. 237 (de frr. 178 et 221)
Körte, A., Philol. Wochenschr. 43, 1923, 625, *Recens.* O. Kern, Orphicorum fragmenta
Kroll, W., Adversaria Graeca, Philologus 53, 1984, 416–428
–, De Orphicis addendum, Philologus 53, 1894, 561 (de frr. 111, 360)
Ludwich, A., Zu den orphischen Fragmenten, Berl. phil. Wochenschr. 10, 1890, 1418s
Marcovich, M., Orphic fragment 226 Kern (ap. Clem. Strom. VI, 17, 1 Stählin), Rh. Mus. 116, 1973, 359s (de fr. 437)
Pfister, F., Litter. Zentralbl. 1923, 384, *Recens.* O. Kern, Orphicorum Fragmenta
Platt, A., Orphica, I–IV, Journ. of Philol. 26, 1899, 69–80, 224–232
Preller, L., Nachtrag zu den Sammlungen der Orphischen Fragmente, Rh. Mus. n. f. 4, 1845, 389–391
Tannery, P., Orphica, fr. 1 Abel, Rev. Phil. 21, 1897, 190–195 (de frr. 155 et 406)
–, Orphica, Rev. Phil. 23, 1899, 126–129 (de fr. 350); 24, 1900, 54–57 (de frr. 778, 782), 97–102 (de fr. 532); 25, 1901, 313–319 (de frr. 349–350, 430s)
Vári, R., Nova fragmenta orphica, Wien. Stud. 12, 1890, 222–230 (de frr. 231 et 338)
Werfer, F. X., Συναγωγὴ 'Ορφικῶν ἀποσπασματίων τῶν ἐν ταῖς Πρόκλου εἰς τὸν Κρατύλον παρεκβολαῖς διασωζομένων, ἐκ τῶν Μουνυχίων ἀντιγράφων συνηρανισμένη, Acta Philol. Monac. 2, 1815, 115–156
Wilamowitz-Moellendorff, U. von, Lesefrüchte, 159, Hermes 54, 1919, 60 (= kleine Schriften, IV, Berlin 1962, 298) (de frr. 208 et 212)
–, Lesefrüchte, 270, Hermes 65, 1930, 250 (= Kleine Schriften, IV, Berlin 1962, 518) (de fr. 316)
Wolff, G., Kritische Bemerkungen, Philologus 16, 1860, 527 (de fr. 363)

VERSIONES

Arrighetti, G., Orfici. Frammenti. Scelta di testi e traduzione di–, Torino 1959
Bernabé, A., Hieros logos. Poesía órfica sobre los dioses, el alma y el más allá, Madrid 2002
González Ruiz, A., Traducción de algunos fragmentos de Orfeo, Homenaje a José Alsina, Barcelona 1969, 35–43
Orphée. Poèmes magiques et cosmologiques, Postface de L. Brisson, Paris 1993

DE RE BIBLIOGRAPHICA

Bernabé, A., La poesía órfica: un capítulo reencontrado de la literatura griega, Tempus 0, 1992, 5–41

Metzger, B. M., Bibliography on Mystery Religions. VII Orphism (Orphica), in: W. Haase (ed.), Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II 17. 3 Religion, Berlin–New York 1984, 1362–1371, 1416–1417

DISSERTATIONES DE RELIGIONE VEL DE PHILOSOPHIA AD ORPHICA SPECTANTES ET DE ORPHICIS CARMINIBVS

Adams, J., The religious teachers of Greece, Cambridge 1908

Adorno, F., Da Orfeo a Platone. L'orfismo come problematica filosofica, in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo convegno di studi sulla Magna Grecia, 1974, Napoli 1978, 9–32

Albert, K., Orpheus und der Ursprung der metaphysischen Poesie, Philosophische Studien II, St. Augustin 1988

Albinus, L., The House of Hades. Studies in Ancient Greek Eschatology, Aarhus 2000

Alderink, L. J., Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981

Armstrong, A. H., An introduction to ancient philosophy, London [3]1957

–, The hidden and the open in the Hellenic thought, Eranos-Jb. 54, 1985, 81–117

Bacigalupo, M. V., Teriomorfismo e trasmigrazione, Filosofia 16, 1965, 267–290

Baumgarten, R., Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen. Hieroi Logoi und verwandte Erscheinungen, Tübingen 1998

Bentley, R., Epistola ad Milium, Oxonii 1691 (= Opuscula philologica, Lipsiae 1781, 453–457)

Bérard, C., Ἄξιε ταῦρε, in: Mélanges d'histoire et d'archéologie offerts à P. Collart, Lausanne 1976, 61–73

Bernabé, A., Una forma embrionaria de reflexión sobre el lenguaje: la etimología de nombres divinos en los órficos, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 25–54

–, Tendencias recientes en el estudio del orfismo, 'Ilu, revista de ciencias de las religiones 0, 1995, 23–32

–, Plutarco e l'orfismo, in: I. Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Atti dell VI Convegno plutarcheo (Ravello, 29–31 maggio 1995), Napoli 1996, 63–104

–, Orfismo y Pitagorismo, in: C. García Gual (coord.), Enciclopedia Iberoamericana de Filosofía. Historia de la Filosofía antigua, Madrid 1997, 73–88

–, Elementos orientales en el orfismo, Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo, El Mediterráneo en la Antigüedad, Oriente y Occidente, Madrid, octubre de 1997. Internet (http://www. labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas. html)
–, Emerita 65, 1997, 153–155, *Recens.* L. Brisson, Orphée et l'Orphisme
–, Platone e l'orfismo, in: G. Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza: tra culti pagani e gnosi cristiana. Itinerari storico-religiosi sulle orme di Ugo Bianchi, Cosenza 1998, 33–93
–, Juegos léxicos y juegos gráficos en los textos órficos, in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 457–464
–, Tradiciones órficas en Diodoro, in: M. Alganza Roldán–J. M. Camacho Rojo–P. P. Fuentes González–M. Villena Ponsoda (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 37–53
–, Orphisme et Présocratiques: bilan et perspectives d'un dialogue complexe, in: A. Laks et C. Louguet (edd.), Qu'est-ce que la Philosophie Présocratique, Lille 2002, 205–247
–, La toile de Pénélope: a-t-il existé un mythe orphique sur Dionysos et les Titans?, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 401–433
Berti, F. (ed.), Dionysos, mito e mistero. Atti del Convegno internazionale, Comacchio 3–5 novembre 1989, Ferrara 1991
Bianchi, U., ΔΙΟΣ ΑΙΣΑ, Destino, uomini e divinità nell'epos, nelle teogonie e nel culto dei Greci, Roma 1953
–, Orfeo e l'orfismo nell'epoca classica, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 151–156
–, Protogonos. Aspetti dell'idea di Dio nelle religioni esoteriche dell'Antichità, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 115–133
–, Le dualisme en histoire des religions, Rev. Hist. Rel. 159, 1961, 1–46
–, Péché originel et péché „antécédent“, Rev. Hist. Rel. 170, 1966, 117–126
–, Le religioni di mistero nel mondo antico, Bologna 1972
–, L'Orphisme a existé, in: Mélanges d'histoire des religions offerts à H.-C. Puech, Paris 1974, 129–137 (= Selected Essays, vid. infra, 187–195)
–, La religione greca, Torino 1975
–, Prometeo, Orfeo, Adamo. Tematiche religiose sul destino, il male, la salvezza, Roma 1976, praec. 129–143
–, Selected essays on gnosticism, dualism and mysteriosophy, Leiden 1977
Bidez, J.–Cumont, F., Les mages hellénisés, I–II, Paris 1938
Bikerman, E., The Orphic Blessing, Journ. Warb. Court. 2, 1938–1939, 368–374 (= Religions and politics in the Hellenistic and Roman periods, Como 1985, 231–239)
Bonnafé, A., L'Ant. Class. 55, 1986, 415–417, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Borgeaud, Ph. (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991

Bottini, A., Archeologia della salvezza. L'escatologia greca nelle testimonianze archeologiche, Milano 1992
–, Forme di religiosità salvifica in Magna Grecia: la documentazione archeologica, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), vid. infra, 127–137
Boulanger, A., Orphée. Rapports de l'Orphisme et du Christianisme, Paris 1925
–, L'orphisme dans les Arg. d'Orphée, Bull. Assoc. G. Budé 22, 1929, 30–46 (de frr. 99–100)
–, L'orphisme, Rev. Ét. Anc. 39, 1937, 45–48, *Recens.* W. K. C. Guthrie, Orpheus
–, L'orphisme à Rome, Rev. Ét. Lat. 15, 1937, 121–135
–, Le salut selon l'orfisme, in : Mémorial Lagrange, Paris 1940, 69–79
Boyancé, P., Le culte des Muses chez les philosophes grecs, Paris 1936
–, Sur l'orphisme. À propos d'un libre récent, Rev. Ét. Anc. 40, 1938, 163–172, *Recens.* M.-J. Lagrange, Les mystères: l'orphisme
–, Mystères et cultes mystiques dans l'antiquité grecque, Association G. Budé. Congrès de Strasbourg, 20–22 avril 1938. Actes du Congrès. Paris 1939, 182–208
–, Remarques sur le salut selon l'orphisme, Rev. Ét. Anc. 43, 1941, 166–171
–, La 'doctrine d'Euthyphron' dans le Cratyle, Rev. Ét. Gr. 54, 1941, 141–175.
–, Platon et les cathartes orphiques, Rev. Ét. Gr. 55, 1942, 217–235
–, Xénocrate et les orphiques, Rev. Ét. Anc. 50, 1948, 218–231
–, Les origines de la télestique néo-platonicienne, rés. ap. Rev. Ét. Gr. 65, 1952, XVI
–, Théurgie et télestique néoplatoniciennes, Rev. Hist. Rel. 147, 1955, 189–209
–, L'antre dans les mystères de Dionysos, Rend. Pont. Acc. Arch. 1960–1961, 107–127
–, Dionysiaca, à propos d'une étude récente sur l'initiation dionysiaque, Rev. Ét. Anc. 68,1966,33–60, *Recens.* F. Matz, Διονυσιακὴ τελετή
Breglia, L., Ferecide di Siro tra Orfici e Pitagorici, in: M. Tortorelli Ghidini –A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), vid. infra, 161–194
Brelich, A., Gli eroi greci, Roma 1958
Bremmer, J. N., Scapegoat Rituals in Ancient Greece, Harv. Stud. Class. Phil. 87, 1983, 299–320
–, Greek Maenadism reconsidered, Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 267–286
–, Greek Religion, Oxford 1994
Brenk, F. E., Gnomon 61, 1989, 289–292, *Recens.* W. Burkert, Ancient mystery cults
Brisson, L., Orphée et l'Orphisme à l'époque impériale. Témoignages et interprétations philosophiques, de Plutarque à Jamblique, Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II 36.4, Berlin–New York 1990,

2867–2931 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 IV)
–, La réminiscence dans le Ménon (80e-81e) et son arrière-plan religieux, in: Trindade Santos (ed.), Anamese e Saber, Lisboa 1999, 23–46
Bruhl, A., Liber pater. Origine et expansion du culte dionysiaque à Rome et dans le monde romain, Paris 1953
Bultrighini, U., Divinità della salute nella Creta ellenistica e romana. Ricerche preliminari, Riv. Cult. Class. Med. 35, 1993, 49–118
Burkert, W., Elysion, Glotta 39, 1960–1961, 208–213
–, Γόης. Zum griechischen Schamanismus, Rh. Mus. 105, 1962, 36–55
–, Homo Necans, Interpretationen altgriechischer Opferriten und Mythen, Berlin–New York 1972 (Homo necans, The anthropology of ancient Greek sacrificial ritual and myth, Berlin–New York 1983)
–, Gnomon 46, 1974, 321–328, *Recens.* G. Zuntz, Persephone
–, Orphism and Bacchic mysteries. New evidence and old problems of interpretation, The Center for Hermeneutical Studies, Colloquy 28, Berkeley 1977
–, Neue Funde zur Orphik, in: H. Vretska (ed.), Informationen zum altsprachlichen Unterricht II 2, Carolo Vretska octogenario, Graz 1980, 27–41
–, Craft versus sect: the problem of Orphics and Pythagoreans, in: B. F. Meyer–E. P. Sanders (edd.), Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 1–22 (cf. Profesión frente a secta: el problema de los órficos y los pitagóricos, Taula, quaderns de pensament 27–28, 1997, 11–32)
–, Die Orientalisierende Epoche in der griechischen Religion und Literatur, Heidelberg 1984 (The orientalizing revolution. Near Eastern influence on Greek culture in the early archaic age, Cambridge, Mass. 1992)
–, Greek Religion. Archaic and classical, Oxford 1985
–, Oriental and Greek Mythology: The meeting of parallels, in: J. Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London–Sydney 1987, 10–40
–, Ancient mystery cults, Cambridge Mass.-London 1987 (Antichi culti misterici, Roma–Bari 1989; Antike Mysterien. Funktionen und Gehalt, München 1994)
–, Bacchic Teletai in the Hellenistic Age, in: Th. H. Carpenter–Ch. A. Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 259–275
–, Die neuen orphischen Texte: Fragmente, Varianten, ‚Sitz im Leben', in: W. Burkert–L. Gemelli Marciano–E. Matelli–L. Orelli (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 387–400
–, Da Omero ai Magi. La tradizione orientale nella cultura greca, Venezia 1999
Bushala, E. W., ῥόπτρα, Greek Rom. Byz. Stud. 10, 1969, 169–172 (de fr. 211)
Cameron, A., Am. Journ. Arch. 46, 1942, 455–460, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
Carchia, G., Orfismo e tragedia. Il mito trasfigurato, Milano 1979

Carpenter, R., Amer. Hist. Rev. 47, 1942, 404, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
Casadesús, F., Gorgias 493 a-c: la explicación etimológica, un rasgo esencial de la doctrina órfica, in: Actas del IX Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid II, 1997, 61–65
–, Òrfics o impostors? El testimoni d'Eurípides: Hipòlit 943–957, in: M. del C. Bosch–M. A. Fornés (edd.), Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 167–170
–, Orfeo y orfismo en Platón, Taula, quaderns de pensament (UIB) 27–28, 1997, 61–73
Casadio, G., Per un'indagine storico-religiosa sui culti di Dioniso in relazione alla fenomenologia dei misteri. I–II, Stud. Mat. Stor. Rel. 6, 1982, 209–234; 7, 1983, 123–149
–, Adversaria orphica et orientalia, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 291–322, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
–, Adversaria orphica. A proposito di un libro recente sull'orfismo, Orpheus 8, 1987, 381–395, *Recens.* L. J. Alderink, Creation and salvation in ancient orphism
–, Antropologia orfico-dionisiaca nel culto di Tebe, Corinto, Sicione, in: F. Vattioni (ed.), Sangue e antropologia biblica nella liturgia, Roma 1987, 191–260
–, Aspetti della tradizione orfica all'alba del cristianesimo, in: La tradizione: forme e modi. XVII Incontro di studiosi dell'antichità cristiana, Roma 1990, 185–204
–, I Cretesi di Euripide e l'ascesi orfica, Didattica del Classico N. 2, Foggia 1990, 278–310
–, La metempsicosi tra Orfeo e Pitagora, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, vid. supra, 119–155
–, Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, praec. 51–76
–, Il vino dell'anima. Storia del culto di Dioniso a Corinto, Sicione, Trezene, Roma 1999
Casel, O., De philosophorum Graecorum silentio mystico, Giessen 1916
Chirassi-Colombo, I., La salvezza nel aldilá nella cultura greca arcaica, Stud. Class. 15, 1973, 29–39
–, Il sacrificio dell'essere divino e l'ideologia della salvezza nei tre piú noti sistemi misterici dei primi secoli dell'impero, in: U. Bianchi–M. J. Vermaseren (edd.), La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano, Leiden 1982, 308–330
Claus, D. B., Toward the Soul. An inquiry into the meaning of ψυχή before Plato, New-Haven–London 1981
Coman, J., Le rapport des idées égyptiennes et orphiques sur le sort de l'âme dans l'au-delà, Bucarest 1934
Cook, A. B., Zeus. A Study in Ancient Religion, Cambridge 1914
Cornford, F. M., Mystery religions and Pre-Socratic Philosophy, The Cambridge Ancient History, IV, 1964, 522–578

Cosi, D. M., Il XIV Convegno di Studi sulla Magna Grecia: Orfismo in Magna Grecia, Aevum 49, 1975, 394–399 (= Boll. Ist. fil. grec. Padova 2, 1975, 288–293)
–, Orfeo e l'orfismo tra continuità e innovazione, in: Bianchi et al., Crisi, rotture e cambiamenti, Milano 1995, 99–116 (= M. Tortorelli Ghidini et al. [edd.], vid. infra, 139–159)
Croon, J. H., De Orphiek, Forum den Lett. 6, 1965, 17–34
Cumont, F., Les religions orientales dans le paganisme romain, Paris 1895 ([2]1909)
–, Mithra et l'orphisme, Rev. Hist. Rel. 109, 1934, 63–72
–, Recherches sur le symbolisme funéraire des Romains, Paris 1942
–, Lux perpetua, Paris 1949
D'Alès, A., L'orphisme, Rech. Sc. Relig. 28, 1938, 134–149
Dahl, A. P., Fre Homer til Orfeus. En linie i gammel græsk religiositet, København 1940
Danielou, J., Les symboles chrétiens primitifs, Paris 1961
De Bock Cano, L., Καθαρός, ἁγνός, ἀεικής: algunas consideraciones a los léxicos desde el punto de vista de la Semántica Estructural, Emerita 50, 1982, 121–137
Decharme, P., La critique des traditions religieuses chez les Grecs des origines aux temps de Plutarque, Paris 1904
Delbrueck, R.–Vollgraff, W., An Orphic bowl, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 129–139
Des Places, E., La religion grecque, Paris 1969
Detienne, M., Les maîtres de vérité dans la Grèce archaïque, Paris 1967 (I maestri di verità nella Grecia arcaica, Bari 1977)
–, Les chemins de la déviance: Orphisme, dionysisme et pythagorisme, in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 49–79
–, Dionysos mis à mort, Paris 1977
–, Dionysos à ciel ouvert, Paris 1986 (Dioniso a cielo aperto, Roma–Bari 1987)
–, L'Apollon meurtrier et les crimes de sang, Quad. Urb. Cult. Class. 51, 1986, 7–17
–, L'écriture d'Orphée, Paris 1989
Di Filippo Balestrazzi, E., La maschera e la dea: orfismo e riti di passaggio nella religione locrese, Riv. di Archeol. 15, 1991, 69–79
Diès, A., Le cycle mystique. La divinité origine et fin des existences individuelles dans la philosophie antésocratique, Thèse présenteé à la fac. de Rennes, Paris 1909
–, Autour de Platon, Paris 1927
Dieterich, A., Abraxas, Leipzig 1891
–, Nekyia, Marpurgi 1893 (Leipzig–Berlin [2]1913)
–, Eine Mithrasliturgie II, Leipzig 1903 ([3]1923)
–, Kleine Schriften, Leipzig–Berlin 1911
–, Mutter Erde, Stuttgart 1904 ([3]1925)

Díez de Velasco, F., Los caminos de la muerte, Religión, rito e imágenes del paso al más allá en la Grecia antigua, Madrid 1995
–, Un problema de delimitación conceptual en Historia de las Religiones: la mística griega, in: D. Plácido–J. Alvar–M. Casillas–C. Fornis (edd.), Imágenes de la Polis, Madrid 1997, 407–422
Díez de Velasco F.–Molinero Polo, M. A., Hellenoaegyptiaca I: Influences égyptiennes dans l'imaginaire grec de la mort: quelques exemples d'un emprunt supposé (Diodore I, 92, 1–4; I, 96, 4–8), Kernos 7, 1994, 75–93
Dillon, M. (ed.), Religion in Ancient World, Amsterdam 1996
Dimopoulos, E. K., 'Ορφικά. 'Η μετὰ θανάτου ζωὴ καὶ ἡ τελείωσις τῆς ψυχῆς, ΠΛΑΤΩΝ 10, 1958, 260–280
Dodds, E. R., The Greeks and the irrational, Berkeley–Los Angeles 1951
Dörfler, J., Die Eleaten und die Orphiker, Progr. Freistadt in Oberösterreich 1911
Downey, G., The „pure" meadow, Class. Phil. 26, 1931, 94–97
Dümmler, F., Zur orphischen Kosmologie, Arch. f. Gesch. Phil. 7, 1894, 147–153 (= Kleine Schriften II, Leipzig 1901, 155–160)
Durić, M. N., Orphismus und hellenische Philosophie, Živa Antika 2, 1952, 129–161
Edmonds, R., Tearing apart the Zagreus myth: a few disparaging remarks on Orphism and Original Sin, Class. Ant. 18, 1999, 35–73
Eggers Lan, C., Los estudios sobre el orfismo clásico, Méthexis 4, 1991, 101–113
Eisler, R., Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike, Leipzig–Berlin 1925 (Hildesheim 1966)
–, Weltenmantel und Himmelszelt: religionsgeschichtliche Untersuchungen zur Urgeschichte des antiken Weltbildes, München 1910
Eitrem, S., Opferritus und Voropfer, Kristiania 1915
Farnell, L. R., Greek Hero cults and ideas of Immortality, Oxford 1921
Faure, P., Fonctions des cavernes crétoises, Paris 1964
Fauth, W., Zagreus, RE IX A 2 (1967), 2221–2283
–, Helios megistos, Leiden–New York–Köln 1995
Festugière, A.-J., Les mystères de Dionysos, Rev. Biblique 44, 1935, 191–211 (= Études de religion grecque et hellénistique, vid. infra, 13–63)
–, Rev. Ét. Gr. 49, 1936, 306–310, *Recens.* W. K. C. Guthrie, Orpheus
–, Rev. Ét. Gr. 59–60, 1946–1947, 487–493, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
–, Études de religion grecque et héllenistique, Paris 1972
Finkelberg, A., On the unity of Orphic and Milesian thought, Harv. Theol. Rev. 79, 1986, 321–335
Fränkel, H., Wege und Formen frühgriechischen Denkens, München ^{3}1968
Freeman, K., A companion to Presocratic Philosophers, Oxford 1946, 1–31
García López, J., La religión griega, Madrid 1975
Geffcken, J., Die Hirten auf dem Felde, Hermes 49, 1914, 322–351

Gerhard, E., Ueber Orpheus und die Orphiker, A. d. Abhdlng. d. Akad. Wiss. Berlin 1861
Gernet, L., Encore l'orphisme: un mythe?, Annales Econ. Soc. Civil. 13, 1958, 178–180
Gianelli, G., Culti e miti della Magna Grecia, Firenze ²1963
Giangrande, G.–White, H., On the Orphic cult in Northern Greece, Parnassos 35, 1993, 464–474
Giseke, V., Das Verzeichnis der Werke des Orpheus bei Suidas, Rh. Mus. 8, 1853, 70–121
Giuffrè Scibona, C., Aspetti soteriologici del culto di Sabazio, in: U. Bianchi –M. J. Vermaseren (edd.), La soteriologia dei culti orientali nell'impero romano, Leiden 1982, 552–561
Glasson, T. F., Water, wine and fire (Luke III, 16) and Orphic initiation, Nord. Tidskr. Fil. 3, 1956–1957, 67–71
Goosens, R., L'Ant. Class. 12, 1943, 167–169, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
Graf, F., Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit, Berlin–New York 1974
–, Gnomon 57, 1985, 585–591, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
–, Textes orphiques et rituel bacchique, in: Ph. Borgeaud (ed.), vid. supra, 87–102
–, Dionysian and Orphic eschatology: New texts and old questions, in: T. H. Carpenter–C. Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 239–258
Gruppe, O., Geschichte, Mythologie und Religionsgeschichte II, München 1906
Guthrie, W. K. C., Orpheus and Greek Religion, London 1935 (²1952 = New York 1967; Orphée et la religion grecque, Paris 1956; Orfeo y la religión griega, Buenos Aires 1970)
–, Who were the orphics?, Scientia 61, 1937, 110–120
–, The Pre-Socratic world-picture, Harv. Theol. Rev. 45, 1952, 87–104
–, The Greeks and their Gods, London ²1968
Harrison, J., Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge 1903 (²1908, ³1922), praecipue 454–658
–, Themis. A study on the social origins of Greek religion, Cambridge 1912 (²1927)
Haupt, C. G., Die Orphische Mystik im Allgemeinen, Zeitschr. f. d. Alterthumsw. 1838, 150–152
–, Geist und Materie, das Wort, das Gebet und die Zahl im Alterthum oder Orpheus und Pythagoras, Langbein's pädagog. Archiv 1, 1859, 819–837
–, Orpheus, Homerus, Onomacritus sive theologiae et philosophiae initia apud Graecos, Gymn. Progr. Königsberg 1864
Hauptmann, I. G., Prolusiones III de Orphei doctrina, Gerae 1757
Henrichs, A., Greek Maenadism from Olympias to Messalina, Harv. Stud. Class. Phil. 82, 1978, 121–160

Hopf, C., Antike Seelenwanderungsvorstellungen, Diss. Leipzig 1934
Huxley, G. L., Ancient Greece, Times Litt. Suppl. 83, 1984, 597, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Jaeger, W., The theology of the early Greek philosophers, Oxford 1947 (La teología de los primeros filósofos griegos, México 1952)
Janko, R., Class. Phil. 81, 1986, 154–159, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Jeanmaire, H., Couroi et courètes. Essai sur l'éducation spartiate et sur les rites d'adolescence dans l'antiquité hellénique, Lille 1939
–, Dionysos. Histoire du culte de Bacchus, Paris 1951 (²1978)
–, Rev. Hist. Rel. 151, 1957, 93–97, *Recens.* L. Moulinier, Orphée
Joël, K., Der Ursprung der Naturphilosophie aus dem Geiste der Mystik, Progr. Rektoratsf. Univ. Basel 1903 (Ienae ²1906)
Kerényi, K., Orphische Seele, Pécs 1936
–, Die orphische Kosmogonie und der Ursprung der Orphik. Ein Rekonstruktionsversuch, Eranos-Jb. 17, 1949, 53–78
–, Pythagoras und Orpheus, Zürich ³1950
–, The Gods of the Greeks, London 1976
–, Dionysos. Urbild des unzerstörbaren Lebens, München–Wien 1976
Kern, O., Zu den Orphischen Hymnen, Hermes 24, 1889, 498–508
–, Orphischer Totenkult, in: Aus der Anomia, Berlin 1890, 86–95
–, Orphiker auf Kreta, Hermes 51, 1916, 554–567
–, Orpheus. Eine religionsgeschichtliche Untersuchung, Berlin 1920
–, Die griechischen Mysterien der klassischen Zeit, Berlin 1927 (I misteri greci dell'età classica, Catania 1931)
–, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1209–1314
–, Die Religion der Griechen I–III, Berlin 1935–1938
Keydell, R.–Ziegler, K., Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1221–1417
King, C. R., The Orphic tradition, London Forum, march 1934, 151–161
–, Class. Phil. 37, 1942, 339–342, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
Kingsley, P., Ancient philosophy, mystery, and magic. Empedocles and Pythagorean tradition, Oxford 1995
Kirk, G. S.–Raven, J. E.–Schofield, M., The Presocratic Philosophers, Cambridge ²1983
Krueger, A., Quaestiones orphicae, Diss. Hallis Saxonum 1934
Lada-Richards, I., Initiating Dionysus. Ritual and theatre in Aristophanes' Frogs, Oxford 1999
Lagrange, M.-J., Les mystères: l'orphisme, Paris 1937
Latte, K., Der Rechtsgedanke im archaischen Griechentum, Antike und Abendland 2, 1946, 63–76 (= Kleine Schriften, München 1968, 233–251)
Lévêque, P., Ὄλβιος et la félicité des initiés, in: L. Hadermann–G. Raeseat (edd.), Hommages à Ch. Delvoye, Bruxelles 1982, 113–126
–, Religion poliade et sectes, Kernos 10, 1997, 233–240
Levet, J., Le vrai et le faux dans la pensée grecque archaïque, Paris 1976

Linforth, I. M., The Arts of Orpheus, Berkeley–Los Angeles 1941 (New York 1973)
Lobeck, Chr. A., De carminibus Orphicis dissertationes I. II, Regimontii 1824
–, De Orphei aetate dissertationes IV, Regimontii 1826
–, De Orphei theogonia et sermone sacro, Regimontii 1827
–, Aglaophamus sive de theologiae mysticae Graecorum causis libri tres, Regimontii 1829
Long, H. S., A Study of the doctrine of Metempsychosis in Greece from Pythagoras to Plato, Diss. Princeton 1948
Longo, O., Il centro patavino di studi sull'orfismo, Magna Grecia 23, 11–12, 1988, 10–11
Luck, G., König Midas und die orphischen Mysterien, in: Hommages à M. Renard, Bruxelles 1969, 470–477
Ludwich, A., Streifzüge in entlegenere Gebiete der griechischen Literaturgeschichte, Königsberger Studien 1, 1887, 61–82
Maass, E., Orpheus: Untersuchungen zur griechischen, römischen, altchristlichen Jenseitsdichtung und Religion, München 1895
Macchioro, V. D., Eraclito. Nuovi studi sull'Orfismo, Bari 1922
–, Zagreus. Studi intorno al orfismo, Firenze 1930
–, From Orpheus to Paul. A History of Orphism, New York 1930
Mansfeld, J., Mnemosyne 38, 1985, 436–438, *Recens.* L. J. Alderink, Creation and salvation in ancient Orphism
Masaracchia, A., Introduzione, in: A. Masaracchia (ed.), vid. infra, 13–26
Masaracchia, A. (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 173–197
Mastrocinque, A., Orpheos Bakchikos, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 16–24
Montégu, J. C., Orpheus and orphism according to the evidence earlier than 300 B. C., Folia 12, 1959, 3–11; 76–95
Morand, A.-F., Orphic gods and other gods, in: A. B. Lloyd (ed.), What is a God? Studies in the nature of Greek divinity, Duckworth 1997, 169–181
Morani, M., Orpheus 17, 1996, 157–163, *Recens.* A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo
Moulinier, L., Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955
Müller, C. W., Gleiches zu Gleichem. Ein Prinzip frühgriechischen Denkens, Wiesbaden 1965
Nilsson, M. P., Early orphism and kindred religious movements, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 181–230
–, Die eleusinischen Gottheiten, Arch. f. Religionswiss. 32, 1935, 79–141 (= Opuscula Selecta, 1952, 542–604)
–, Gnomon 28, 1956, 17–22, *Recens.* L. Moulinier, Orphée et l'orphisme
–, The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957 (New York 1975)
–, Geschichte der griechischen Religion, München I^3 1967, II^2 1961
–, The Mycenaean Origin of Greek Mythology, Berkeley ^{3}1983
Nock, A. D., Conversion, Oxford 1933

–, Orphism or popular philosophy?, Harv. Theol. Rev. 33, 1940, 301–315 (= Essays on Religion, vid infra, 503–515)
–, Class. World 35, 1941–1942, 161s, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
–, Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972
Norden, E., Agnostos Theos. Untersuchungen zur Formengeschichte religiöser Rede, Leipzig–Berlin 1913 (Darmstadt ²1956)
Orfismo in Magna Grecia, Atti del XIV Convegno di Studi sulla Magna Grecia, Taranto 6–10 ott. 1974, Napoli 1975
Parker, R., Miasma. Pollution and Purification in early Greek Religion, Oxford 1983
–, Early Orphism, in: A. Powell (ed.), The Greek World, London 1995, 483–510
Parrot, A., Le „refrigerium" dans l'au-delà, Paris 1937
Pepe, L., Tracce di orfismo fra Greco-Siculi del VI secolo, Giorn. Ital. Filol. 5, 1952, 193–197
Pettazzoni, R., I misteri. Saggio di una teoria storico-religiosa, Bologna 1924 (Cosenza ²1997)
Pfister, F., Philol. Wochenschr. 63, 1943, 24, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
Piatkowski, A., Les concepts de civilisateur et de civilisation dans la pensée des Grecs anciens, Stud. Clas. 14, 1972, 27–39
Piérart, M., Le tombeau de Dionysos à Delphes, in: C. Bodelot–R. Koch–J. Reisdoerfer–E. Wolter (edd.), Ποικίλα, Hommage à Othon Scholer, Luxembourg 1996, 137–154
Poerner, J., De Curetibus et Corybantibus, Diss. Hallis Saxonum 1913
Price, S., Religions of the ancient Greeks, Cambridge 1999
Prontera, F., L'orfismo in Magna Grecia. XIV Convegno di Studi sulla Magna Grecia, Cultura e Scuola 53, 1975, 203–214
Prümm, K., Die Orphik im Spiegel der neueren Forschung, Ztschr. Kath. Theol. 78, 1956, 1–40
–, s. v. Mystères. IV L'orphisme, Supplément 6 au Dictionnaire de la Bible, Paris 1960, 55–88
Pugliese Carratelli, G., ΟΡΦΙΚΑ, La parola del passato 29, 1974, 135–144 (= Tra Cadmo e Orfeo, vid. infra, 391–402)
–, Orphikòs bios, Il Veltro 20, 1976, 235–248 (= Tra Cadmo e Orfeo, vid. infra, 403–419)
–, L'orfismo in Magna Grecia, in: Magna Grecia, a cura di–, III, Milano 1988, 159–170
–, Tra Cadmo e Orfeo. Contributi alla storia civile e religiosa dei Greci d'Occidente, Bologna 1990
Rathmann, G., Quaestiones Pythagoreae Orphicae Empedocleae, Diss. Halis Saxonum 1933
Redfiel, J., The politics of immortality, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 103–117

Reinach, S., Λύσις προγόνων ἀθεμίστως, Rev. Phil. 23, 1899, 228–231
–, Une allusion à Zagreus dans un problème d'Aristote, Rev. Arq. 1, 1919, 162–172 (de fr. 312)
–, Cultes, Mythes et Religions, Paris 1923
–, Orpheus. Histoire générale des religions, nouv. éd., Paris 1924
Ribezzo, F., La Δίκη πάρεδρος Διός degli Orfici, Riv. Ind.-Gr.-Ital. 9, 1925, 209–211
Ricciardelli, G., Inni Orfici, Milano 2000
–, Mito e performance nelle associazioni dionisiache, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 265–284
Richardson, N. J., Class. Rev. 35, 1985, 87–90, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Riedweg, Ch., Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens von Alexandrien, Berlin–New York 1987
Rizzo, G. A., Echi d'orfismo nella poesia greca dell'età classica, Bronte 1930
Rohde, E., Psyche. Seelencult und Unterblichkeitsglaube der Griechen, Tübingen 1890 (^{9}1925)
–, Orphisch, Philologus 54, 1895, 374s
–, Kleine Schriften II, Tübingen 1901 (= Hildesheim ^{2}1969)
Roloff, D., Gottähnlichkeit, Vergöttlichung und Erhöhung zu seligem Leben. Untersuchungen zur Herkunft der platonischen Angleichung an Gott, Berlin 1970
Rose, H. J., Class. Rev. 57, 1943 33s, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
Rudhardt, J., Notions fondamentales de la pensée religieuse et actes constitutifs du culte dans la Grèce classique, Genève 1958 (Paris ^{2}1992)
Sabbatucci, D., Saggio sul misticismo greco, Roma 1965 (Essai sur le mysticisme grec, Paris 1982)
–, Criteri per una valutazione scientifica del mistico-orfico nella Magna Grecia, in: Orfismo in Magna Grecia, vid. supra, 35–47
Sartori, F., L'orfismo, Magna Grecia 23, 11–12, 1988, 1–3
Scalera, G., La parola del passato 51, 1996, 156–160, *Recens.* L. Brisson, Orphée et l'Orphisme
Scarpi, P., Mus. Pat. 4, 1986, 213s *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Schibli, H. S., Pherekydes of Syros, Oxford 1990
Schmid, J., Brautschaft, heilige, Reall. Ant. Christ. II (1954) 528–564, praec. 537
Schmidt, M., Orfeo e orfismo nella pittura vascolare italiota, in: Orfismo in Magna Grecia, vid. supra, 105–137
Schneider, I. G., Disputatio de dubia carminum Orphicorum auctoritate ac vetustate, Traiecti ad Viadr. 1777
Schuhl, P.-M., Essai sur la formation de la pensée grecque, Paris 1934, ^{2}1949

Seaford, R., Immortality, salvation and the elements, Harv. Stud. Class. Phil. 90, 1986, 1–26
–, Pentheus' vision: Bacchae 918–22, Class. Quart. 37, 1987, 76–78 (de speculo in Orphicis ritibus)
–, Sophokles and the mysteries, Hermes 122, 1994, 275–288
Sestieri, P. C., Riflessi dell'orfismo in Etruria, Stud. Etruschi 13, 1939, 249–259
Sfameni Gasparro, G., Critica del sacrifizio cruento e antropologia in Grecia. Da Pitagora a Porfirio I: La tradizione pitagorica, Empedocle e l'orfismo, in: F. Vattioni (ed.), Atti della V Settimana di Studi „Sangue e antropologia. Riti e culto" I, Roma 1984, 107–155
–, Daimôn and Tuchê in the Hellenistic religious experience, in: P. Bilde–T. Engberg-Pedersen–L. Hannestad–J. Zahle (edd.), Conventional values of the Hellenistic Greeks, Aarhus 1997, 67–109
Simondon, M., La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque jusqu' à la fin du Ve siècle avant J.-C., Paris 1982, praecipue 141–169
Skutsch, O., Notes on Metempsychosis, Class. Phil. 54, 1959, 114s (= Studia Enniana, London 1968, 151–156)
Solmsen, F., Reincarnation in ancient and early Christian thought, Kleine Schriften III, Hildesheim–Zürich–New York 1982, 465–494
Sorel, R., Orphée et l'orphisme, Paris 1995
Stamatis, E. S., The heliocentric system of the Greeks, Contribution from the Research Center for astronomy and applied mathematics, Acad. of Athens, Ser. I XXXII, Athens 1973, 3–14
–, Der Äther nach Orpheus, Platon und Aristoteles, Eleutheria 2, 1979, 301–303
Stettner, W., Die Seelenwanderung bei Griechen und Römern, Stuttgart–Berlin 1934
Thomas, H. W., ΕΠΕΚΕΙΝΑ, Untersuchungen über das Überlieferungsgut in den Jenseitsmythen Platons, Diss. Würzburg 1938
Tierney, M., The origins of Orphism, The Irish Theological Quarterly 17, 1922, 112–127
Tortorelli, Ghidini, M., Da Orfeo agli orfici, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), vid. infra, 11–41
Tortorelli Ghidini–M.–Storchi Marino, A.–Visconti, A. (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000
Turcan, R., L'âme oiseau et l'eschatologie orphique, Rev. Hist. Rel. 155, 1959, 33–40
–, L'oeuf orphique et les quatre éléments, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 11–23
–, Bacchoi ou Bacchants? De la dissidence des vivants à la ségrégation des morts, in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 227–246
–, Bona Dea et la 'Mère ineffable' de Dionysos (Plut., Caes. 9), in: D. Porte

–J.-P. Néraudau (edd.), Res Sacrae, Hommages à Henri Le Bonniec, Bruxelles, 1988, 428–440
–, L'élaboration des mystères dionysiaques à l'époque hellénistique et romaine: de l'orgiasme à l'initiation, in: A. Moreau (ed.), L'Initiation, Actes du Colloque International de Montpellier 11–14 avril, 1991, Montpellier 1992, I, 215–233
–, Les cultes orientaux dans le monde romain, Paris ²1992
Turchi, N., Le religioni misteriosofiche del mondo antico, Roma 1923
Usener, H., Göttliche Synonyme, Rh. Mus. 53, 1898, 327–379 (= Kleine Schriften IV, Göttingen 1999, 259–306)
Verbruggen, H., Le Zeus crétois, Paris 1981
Vermeule, E. T., Aspects of Death in early Greek art and poetry, Berkeley–Los Angeles 1979
Vernant, J.-P., Mythe et pensée chez les grecs, Paris 1965 (Mito y pensamiento en la Grecia antigua, Barcelona 1975)
Vernière, Y., Rev. Ét. Gr. 97, 1984, 299, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Versnel, H. S., Ter unus Isis, Dionysus, Hermes. Three studies in henotheism, Leiden 1990
Vian, F., Rev. Phil. 58, 1984, 287–289, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
–, Les Argonautiques Orphiques, Paris 1987 (Introduction)
Wagenvoort, H., The journey of the souls of the dead to the Isles of the Blessed, Mnemosyne 24, 1971, 113–161
Walcot, P., Greece & Rome 31, 1984, 225, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Walton, F. R., Am. Journ. of Philol. 64, 1943, 445–447, *Recens.* I. M. Linforth, The Arts of Orpheus
West, M. L., Graeco-oriental orphism in the third century B. C., in: D. M. Pippidi (ed.), Assimilation et résistence à la culture gréco-romaine dans le monde ancien, Travaux du VIᵉ Congrès international des études classiques Madrid 1974, Bucureşti–Paris 1976, 221–226
–, The Orphic Poems, Oxford 1983 (I poemi orfici, Napoli 1993)
–, The East face of Helicon, Oxford 1997
Whatmough, J. R., Orphism, Cambridge 1934
Wilamowitz-Moellendorff, U. von, Der Glaube der Hellenen, Berlin 1931 (Darmstadt ³1959).
Wili, W., Die orphischen Mysterien und der griechische Geist, Eranos-Jb. 11, 1944, 61–105
Willets, R. F., Cretan Cults and Festivals, London 1962
Zahn, R.–Reid, J., Orfeos bakkikos, Ἄγγελος, Archiv für Neutest. Zeitgesch. und Kulturk. 2, 1926, 62–68
Zeller, E., Zur Vorgeschichte des Christentums. Essener und Orphiker, Ztschr. f. wissensch. Theologie 42, 1899, 195–269 (= Kleine Schriften II, Berlin 1910, 120–184)
–, Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung dargestellt, I, Leipzig ⁶1919.
Ziegler, K., vid. Keydell

CARMINA THEOGONICA

PAPYRUS DERVENI

Adorno, F., Da Orfeo a Platone. L'orfismo come problematica filosofica, in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo convegno di studi sulla Magna Grecia, 1974, Napoli 1978, 9–32, praec. 12s
Alderink, L. J., Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981
Anonymus, Der orphische Papyrus von Derveni, Zeitschr. Pap. Epigr. 47, 1982, 1*–12*, post p. 300
Baumgarten, R., Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, praec. 97–107
Baxter, T. M. S., The Cratylus: Plato's critique of naming, Leiden–New York–Köln 1992, praec. 130–139
Bernabé, A., Generaciones de dioses y sucesión interrumpida. El mito hitita de Kumarbi, la 'Teogonía' de Hesíodo y la del 'Papiro de Derveni', Aula Orientalis 7, 1989, 159–179
–, Una forma embrionaria de reflexión sobre el lenguaje: la etimología de nombres divinos en los órficos, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 25–54
–, La poesía órfica: un capítulo reencontrado de la literatura griega, Tempus 0, 1992, 5–41, praec. 33–35
–, αἴνιγμα, αἰνίττομαι : exégesis alegórica en Platón y Plutarco, in: A. Pérez Jiménez – J. García López – R. Aguilar (edd.), Plutarco, Platón y Aristóteles, Actas del V Congreso Internacional de la International Plutarch Society (Madrid–Cuenca, 4–7 de mayo de 1999), Madrid 1999, 189–200
–, Nuovi frammenti orfici e una nuova edizione degli 'Ορφικά, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 43–80, praec. 58–63
–, La experiencia iniciática en Plutarco, in: A. Pérez Jiménez–F. Casadesús (edd.), Misticismo y religiones mistéricas en la obra de Plutarco (Actas del VII Simposio Español sobre Plutarco), Madrid–Málaga 2001, 5–22, praec. 14–16 et 20
–, El papiro de Derveni, in: De Tales a Demócrito. Fragmentos presocráticos, Madrid 2001, 341–373
–, La théogonie orphique du Papyrus Derveni, Kernos 15, 2002, 91–129
Betegh, G., Cosmology, theology, and exegesis in the Derveni Papyrus, Ph. Diss., Paris–Budapest 1999
Bingen, J., Chron. d'Ég. 42, 1967, 214, *Recens.* S. G. Kapsomenos, Ἀρχ. Δελτ. 19, 1964, 17–25
Blake, W. E., Oldest Greek Papyrus Discovered?, Class. World 55, 1961–1962, 161
Böhme, R., Homer oder Orpheus?, Zeitschr. Pap. Epigr. 71, 1988, 25–31
–, Neue Orpheusverse auf dem Derveni-Papyrus, Emerita 57, 1989, 211–238

Bottini, A., Archeologia della salvezza. L'escatologia greca nelle testimonianze archeologiche, Milano 1992, 135–148
Boyancé, P., Remarques sur le papyrus de Derveni, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 91–110
Brisson, L., Les théogonies orphiques et le papyrus de Derveni. Notes critiques, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 389–420 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 I)
–, La figure de Chronos dans la théogonie orphique et ses antécédents iraniens, in: D. Tiffeneau (ed.), Mythes et représentations du temps, Paris 1985, 37–55 (denuo ed. cum additamentis ibid. III)
–, Orphée et l'orphisme à l'époque impériale. Témoignages et interprétations philosophiques, de Plutarque à Jamblique, Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt II 36, 4, 1990, 2877–2880 (denuo ed. cum additamentis ibid. IV)
–, Orphée. Poèmes magiques et cosmologiques, Postface de–, Paris 1993, 57–59, 162s
–, Chronos in Column XII of the Derveni Papyrus, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. infra, 149–165
Burkert, W., Orpheus und die Vorsokratiker. Bemerkungen zum Derveni-Papyrus und zur pythagoreischen Zahlenlehre, Antike und Abendland 14, 1968, 93–114, praec. 93–102
–, La genèse des choses et des mots. Le papyrus de Derveni entre Anaxagore et Cratyle, Étud. Philos. 25, 1970, 443–455
–, Neue Funde zur Orphik, in: H. Vretska (ed.), Informationen zum altsprachlichen Unterricht II 2, Carolo Vretska octogenario, Graz 1980, 27–41
–, Der Autor von Derveni: Stesimbrotos περὶ τελετῶν?, Zeitschr. Pap. Epigr. 62, 1986, 1–5
–, Oriental and Greek Mythology: The meeting of parallels, in: J. Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London–Sydney 1987, 10–40, praec. 22
–, Star Wars or One Stable World? A Problem of Presocratic Cosmogony (PDerv. Col. XXV), in: Laks – Most (edd.), Studies, vid. infra, 167–174
–, Die neuen orphischen Texte: Fragmente, Varianten, 'Sitz im Leben', in: W. Burkert–L. Gemelli Marciano–E. Matelli–L. Orelli (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 387–400, praec. 388–390
–, Da Omero ai Magi. La tradizione orientale nella cultura greca, Venezia 1999, 78–86
Calame, C., Eros initiatique et la cosmogonie orphique, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 227–247, praec. 231–234.
–, I Greci e l'eros. Simboli, pratiche e luoghi, Roma–Bari 1992, 143–159

–, Figures of Sexuality and Initiatory Transition in the Derveni Theogony and its Commentary, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. infra, 65–80
–, Invocations et commentaires „orphiques“: transpositions funéraires de discours religieux, in: E. Geny–M. M. Mactoux (edd.), Discours religieux dans l'Antiquité, Besançon–Paris 1996, 11–30
Casadesús, F., Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995
–, Metis, el nous, el aire y Zeus en el papiro de Derveni, Faventia 18, 1996, 75–88
–, Nueva interpretación del Crátilo platónico a partir de las aportaciones del Papiro de Derveni, Emerita 68, 2000, 53–71
–, El papiro de Derveni y la técnica órfica de interpretación etimológica, Πρακτικὰ ια' Διέθνους Συνεδρίου Κλασσικῶν Σπουδῶν 2001, Ἀθῆναι, I 143–151
Casadio, G., Adversaria Orphica et Orientalia, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 291–322, praec. 298–300
–, Adversaria Orphica. A proposito di un libro recente sull'Orfismo, Orpheus 8, 1987, 381–395, praec. 385–387
–, Storia del culto di Dioniso in Argolide, Roma 1994, 213–215
Classen, C. J., The creator in Greek thought from Homer to Plato, Class.& Med. 23, 1962, 1–22
Colabella, S., Sul papiro di Derveni, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 67–75
Condurachi, E., in: Orfismo in Magna Grecia, Atti del XIV Convegno di Studi sulla Magna Grecia, Taranto 6–10 ott. 1974, Napoli 1975, 184s
Daux, G., Chronique des fouilles 1961, Macédonie occidentale et centrale, Bull. Corr. Hell. 86, 1962, 792s
Detienne, M.–Vernant, J.-P., Les ruses de l'intelligence. La métis des Grecs, Paris 1974, 127–134
Edwards, M. J., Notes on the Derveni commentator, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 203–211
Funghi, M. S., Una cosmogonia orfica nel Papiro di Derveni, La parola del passato 34, 1979, 17–30
–, Phronesis nel Papiro di Derveni, in: R. Pintaudi (ed.), Miscellanea Papyrologica, Papyrologica Florentina VII, Firenze 1980, 79–86
–, Il mito escatologico del Fedone e la forza vitale dell'αἰώρα, La parola del passato 35, 1980, 176–201, praec. 186–190
–, P.Bruxell. Inv. E 7162 e P.Med. Inv.71.82. Due discussioni su ‚Olimpo', La parola del passato 38, 1983, 11–19, praec. 17–19
–, Esegesi di testi orfici, Corpus dei Papiri Filosofici Greci e Latini, III, Firenze 1995, 565–585
–, The Derveni Papyrus, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. infra, 25–37
–, Bibliography of the Derveni Papyrus, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. infra, 175–185

Gambarara, D., Réflexion religieuse et réflexion linguistique aux origines de la philosophie du langage, in: S. Auroux–M. Glatigny–A. Joly–A. Nicolas–I. Rosier, Matériaux pour une histoire des théories linguistiques, Lille 1984, 105–114
–, Alle fonti della filosofia del linguaggio, Roma 1984, 168–180
Gomperz, Th., Griechische Denker. Eine Geschichte der antiken Philosophie, Leipzig 1896–1903
Graf, F., Gnomon 57, 1985, 585–591, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
–, Mus. Helv. 54, 1997, 236s, *Recens.* A. Laks-G. W. Most (edd.), Studies
Henrichs, A., Die „Erdmutter" Demeter (P. Derveni und Euripid. Bakch. 275 f.), Zeitschr. Pap. Epigr. 3, 1968, 111s
–, The Eumenides and wineless libations in the Derveni papyrus, Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia II, Napoli 1984, 255–268
Henry, M., The Derveni commentator as literary critic, Trans. Am. Phil. Ass. 116, 1986, 149–164
Hood, M. S. F., Archaeology in Greece 1961–1962, Journ. Hell. Stud. Archaeol. Reports for 1961–1962, 15
Hunger, H., Papyrusfund in Griechenland, Chron. d'Ég. 37, 1962, 415s
Hussey, E., The enigmas of Derveni, in: Oxford studies in ancient philosophy 17, 1999, 303–324
Janko, R., Class. Phil. 81, 1986, 154–159, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
–, The Physicist as Hierophant: Aristophanes, Socrates and the Authorship of the Derveni Papyrus, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 61–94
–, The Derveni papyurus (Diagoras of Melos, Apopyrgizontes logoi?): A new translation, Class. Phil. 96, 2001, 1–32
Kahn, Ch. H., Language and ontology in the Cratylus, in: E. N. Lee–A. P. D. Mourelatos–R. M. Rorty (edd.), Exegesis and Argument. Studies Vlastos, Assen 1973, 153–176, praec. 156 adn. 6.
–, Les mots et les formes dans le 'Cratyle' de Platon, in: Philosophie du langage et grammaire dans l'antiquité, Grenoble–Bruxelles 1986, 91–103
–, Was Euthyphro the Author of the Derveni Papyrus?, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. infra, 55–63
Kapsomenos, S. G., Der Papyrus von Dervéni. Ein Kommentar zur Orphischen Theogonie, Gnomon 35, 1963, 222s
–, Ὁ Ὀρφικὸς Πάπυρος τῆς Θεσσαλονίκης, Ἀρχ. Δελτ. 19, 1964, 17–25
–, The Orphic papyrus roll of Thessalonica, Bull. Am. Soc. Pap. 2, 1964–1965, 3–12 (cum disputationibus E. G. Turner, G. Daux, B. A. van Groningen, C. Préaux, C. B. Welles, H. C. Youtie, K. von Fritz, H. Lloyd-Jones, F. W. Walbank, R. Syme, H. Musurillo et M. Fernández Galiano in pp. 15–31)
Kirk, G. S.–Raven, J. E.–Schofield, M., The Presocratic Philosophers, Cambridge [2]1983, 30–33
Laks, A., Between religion and philosophy: the function of allegory in the Derveni papyrus, Phronesis 42, 1997, 121–142

Laks, A.–Most, G. W., A provisional Translation of the Derveni Papyrus, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. infra, 9–22.
– (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997
Lamedica, A., Il Papiro di Derveni come commentario. Problemi formali, in: A. H. S. El-Mosalamy (ed.), Proceedings of the XIXth International Congress of Papyrology, Cairo 1989 [1992], I, 325–333
–, La terminologia critico-letteraria dal Papiro di Derveni ai corpora scoliografici, in: P. Radici Colace – M. Caccamo Caltabiano (edd.), Atti del I seminario di studi sui lessici tecnici greci e latini, Messina 1991, 83–91
Lebedev, A., Heraclitus in P. Derveni, Zeitschr. Pap. Epigr. 79, 1989, 39–47
Lévêque, P., Religion poliade et sectes, Kernos 10, 1997, 233–240
Long, A. A., Stoic readings of Homer, in: R. Lamberton – J. J. Kenney, Homer's ancient readers, Princeton 1992, 41–66
Makaronas, C. I., Ἀρχ. Δελτ. 18 (B), 1963, 193–196
Mandilaras, B. G., Παπύροι και Παπυρολογία, Athina ²1994, 32s; 429–439
Merkelbach, R., Der orphische Papyrus von Derveni, Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 21–32
Most, G. W., The fire next time. Cosmology, allegoresis, and salvation in the Derveni Papyrus, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 117–135
Mouraviev, S. N., The Heraclitean fragment of the Derveni Papyrus, Zeitschr. Pap. Epigr. 61, 1985, 131s
Obbink, D., A quotation of the Derveni papyrus in Philodemus' On Piety, Cron. Erc. 24, 1994, 111–135
–, Cosmology as Initiation vs. the Critique of orphic Mysteries, in: Laks – Most (edd.), Studies, vid. supra, 39–54
Oschenschlager, E. N., The Dherveni Finds, Class. World 56, 1963, 245–247
Palmer, J. A., Class. Rev. n. s. 48, 1998, 451s, *Recens.* A. Laks – G. W. Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus
Picard, Ch., Après la lecture – encore partielle – du Papyrus de Derveni, in: Mélanges Carcopino, Paris 1966, 737–746
Pippidi, D. M., În jurul papirilor de la Derveni şi Callatis, Studii Clasice 9, 1967, 203–210
Prontera, F., Sulla laminetta di Hipponion, La parola del passato 33, 1978, 48–58 (praec. 48–51 Il linguaggio di 'Orfeo' nel papiro di Derveni)
Pugliese Carratelli, G., ΟΡΦΙΚΑ, La parola del passato 29, 1974, 135–144, praec. 140 (= Tra Cadmo e Orfeo, Contributi alla storia civile e religiosa dei Greci d'Occidente, Bologna 1990, 396)
–, Orphikòs bios, Il Veltro 20, 1976, 235–248, praec. 236 (= Tra Cadmo e Orfeo, vid. supra, 408)
Ricciardelli Apicella, G., Orfismo e interpretazione allegorica, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 116–130
–, Le teogonie orfiche nell'ambito delle teogonie greche, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 27–51, praec. 43–45
Richardson, N. J., Homeric Professors in the age of the Sophists, Proc. Cambr. Phil. Soc. 201, 1975, 65–81

Rudhardt, J., Quelques réflexions sur les hymnes orphiques, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 263–288, praec. 271s
Rusten, J. S., Phanes-Eros in the Theogony of 'Orpheus' (PDerveni col. IX 4), Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, 333–335
–, Interim notes on the papyrus from Derveni, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 121–140
Scalera McClintock, G., La teogonia di Protogono nel Papiro Derveni. Una interpretazione dell'orfismo, Filosofia e Teologia 2, 1988, 139–149
Schironi, F., L'Olimpo non è il cielo: esegesi antica nel papiro di Derveni, in Aristarco e in Leagora di Siracusa, Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 11–21
Schoenbeck, L., Heraclitus revisited (Pap. Derveni col. I lines 7–11), Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 7–22
Schwabl, H., Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1326–1330
Seaford, R., Immortality, salvation and the elements, Harv. Stud. Class. Phil. 90, 1986, 1–26, praec. 19–21
Sider, D., Heraclitus in the Derveni Papyrus, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. supra, 129–148
Snell, B., Hera als Erdgöttin, in: Gesammelte Schriften, Göttingen 1966, 158s
Tarán, L., The Creation Myth in Plato's Timaeus, in: J. P. Anton–G. L. Kustas (edd.), Essays in Ancient Greek Philosophy, Albany 1971, 372–407, praec. 407 adn. 162
Tortorelli-Ghidini, M., Eufrone: una divinità orfica?, La parola del passato 40, 1985, 419–425
–, Nephele: una metafora orfica arcaica, La parola del passato 44, 1989, 29–36
–, Due nuovi teonimi orfici nel papiro di Derveni, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 249–261
Tsantsanoglou, K., The First Columns of the Derveni Papyrus and their Religious Significance, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. supra, 93–128
–, Heraclitus 1T, in: Corpus dei Papiri filosofici greci e latini I 1, Firenze 1992, 221–226
Tsantsanoglou, K. – Parássoglou, G. M., Heraclitus in the Derveni Papyrus, in: Aristoxenica, Menandrea, Fragmenta Philosophica, Firenze 1988, 125–133
Turner, E. G.–Tsantsanoglou, K.–Parássoglou, G. M., On the Derveni papyrus, Gnomon 54, 1982, 855s
Vanderpool, E., News Letter from Greece, Am. Journ. Arch. 66, 1962, 389–391, praec. 390 et lam. 107–108
Vian, F., Rev. de Philol. 58, 1984, 287–289, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
West, M. L., Orphic Poems, Oxford 1983, praec. 75–115
–, Hocus-Pocus in East and West: Theogony, Ritual, and the Tradition of Esoteric Commentary, in: Laks–Most (edd.), Studies, vid. supra, 81–90

West, S., The Ptolemaic Papyri of Homer, Köln 1967, 192s
Wilson, N., Scoliasti e commentatori, Stud. Class. Or. 33, 1983, 85
–, The relation of text and commentary in Greek books, in: C. Questa–R. Raffaelli (edd.), Il libro e il testo, Atti del Convegno Internazionale di Urbino 20–23 Settembre 1982, Urbino 1984, I, 105
Wright, M. R., Phronesis 43, 1998, 287–290, *Recens.* A. Laks–G. W. Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus
Zhmud', L. J., Orficheskij papirus iz Derveni (breviter anglice complectum The Orphic papyrus from Derveni, 139), Vestn. Dr. Ist. 1983, 118–139

THEOGONIA EVDEMIA, ΙΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΣ, HIERONYMI ET HELLANICI THEOGONIA, RHAPSODIAE, ALIA FRAGMENTA THEOGONICA

Accame, S., La concezione del tempo nell'età omerica e arcaica, Riv. It. Fil. Istr. Class. 39, 1961, 359–394
Alderink, L. J., Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981
Amersfoort, J. van, Traces of an Alexandrian Orphic theogony in the pseudo-Clementines, in: R. van den Broek–M. J. Vermaseren (edd.), Studies in Gnosticism and Hellenistic religions presented to Gilles Quispel on the occasion of his 65th birthday, Leiden 1981, 13–30
Anemoyannis-Sinanidis, S., Le symbolisme de l'oeuf dans les cosmogonies orphiques, Kernos 4, 1991, 83–90
Avanzini, I., Il fr. 86 K.: Una nuova ipotesi, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 93–99 (de fr. 123)
Baldry, H. C., Embryological analogies in Presocratic cosmogony, Class. Quart. 26, 1932, 27–34
Ballabriga, A., Le Soleil et le Tartare. L'image mythique en Grèce archaïque, Paris 1986
Bernabé, A., Κατὰ τὴν τοῦ Χρόνου τάξιν, el tiempo en las cosmogonías presocráticas, Emerita 58, 1990, 61–98
–, Consideraciones sobre una teogonía órfica, Actas del VIII Congreso Español de Estudios Clásicos (Madrid, 23 al 28 de septiembre de 1991), Madrid 1994, 91–100
–, Consideraciones sobre la épica griega perdida, in: J. A. López Férez (ed.), La épica griega y su influencia en la literatura española (Aspectos literarios, sociales y educativos), Madrid, Ediciones Clásicas 1993, 155–188
–, Una cosmogonía cómica (Aristófanes Aves 685 ss.), in: J. A. López Férez (ed.), De Homero a Libanio, Madrid 1995, 195–211 (de fr. 64)
–, La fórmula órfica „cerrad las puertas, profanos“. Del profano religioso al profano en la materia, 'Ilu. Revista de ciencias de las religiones 1, 1996, 13–37 (de fr. 1)

–, Plutarco e l'orfismo, in: I. Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Atti dell VI Convegno plutarcheo (Ravello, 29–31 maggio 1995), Napoli 1996, 63–104
–, Elementos orientales en el orfismo, in: Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo, El Mediterráneo en la Antigüedad, Oriente y Occidente, Madrid, octubre de 1997. Internet (http://www.labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas. html)
–, Lo uno y lo múltiple en la especulación presocrática: nociones, modelos y relaciones, Taula, quaderns de pensament (UIB) 27–28, 1998, 1–25
–, Platone e l'orfismo, in: G. Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza: tra culti pagani e gnosi cristiana. Itinerari storico-religiosi sulle orme di Ugo Bianchi, Cosenza 1998, 37–97
–, Nacimientos y muertes de Dioniso en los mitos órficos, in: C. Sánchez Fernández – P. Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29–39
–, Las Noches en las Rapsodias órficas, in: Actas del IX Congreso de la Sociedad Española de Estudios Clásicos, Madrid V, 1998, 71–76
–, Nuovi frammenti orfici e una nuova edizione degli 'Ορφικά, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 43–80
–, Referencias a textos órficos en Diodoro, in: L. Torracca (ed.), Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 67–96
–, Orphisme et Présocratiques: bilan et perspectives d'un dialogue complexe, in: A. Laks et C. Louguet (edd.) Qu'est-ce que la Philosophie Présocratique, Lille 2002, 205–247
Beth, K., Über die Herkunft des orphischen Erikepaios, Wien. Stud. 34, 1912, 288–300
Bettini, M., Un Dioniso di gesso. Firm. Mat. De err. prof. rel. 6, 1sgg. (Orph. fr. 214 Kern), Quad. Urb. Cult. Class. 43, 1993, 103–108 (de fr. 325)
Bianchi, U., Protogonos. Aspetti dell'idea di Dio nelle religioni esoteriche dell'Antichità, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 115–133
Boyancé, P., Une allusion à l'œuf orphique, Mél. Arch. Hist. Éc. Fr. Rom. 52, 1935, 95–112
Brisson, L., Les théogonies orphiques et le papyrus de Derveni. Notes critiques, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 389–420 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995. I)
–, La figure de Chronos dans la théogonie orphique et ses antécédents iraniens, in: Mythes et représentations du temps, Paris 1985, 37–55 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme , vid. supra, III)
–, Neutrum utrumque. La bisexualité dans l'antiquité gréco-romaine, in: J. Libis et al., L'Androgyne, Paris 1986, 27–61
–, Proclus et l'orphisme, in: J. Pépin–H. D. Saffrey (edd.), Proclus lecteur et

interprète des anciens, Paris 1987, 43–104 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme, vid. supra, V)
–, Orphée et l'Orphisme à l'époque impériale. Temoignages et interprétations philosophiques, de Plutarque à Jamblique, Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II 36.4, Berlin–New York 1990, 2867–2931 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme, vid. supra, IV)
–, Damascius et l'orphisme, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 157–209 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme, vid. supra, VI)
–, Le corps „dionysiaque". L'anthropogonie décrite dans le Commentaire sur le Phédon de Platon (1. par. 3–6) attribué à Olympiodore est-elle orphique?, Σοφίης Μαιήτορες, „Chercheurs de sagesse", Hommage à Jean Pépin, Paris 1992, 481–499 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme, vid. supra, VII)
–, Le sexe incertain. Androgynie et hermaphrodisme dans l'antiquité grécoromaine, Paris 1997
Burkert, W., Orpheus und die Vorsokratiker. Bemerkungen zum Derveni-Papyrus und zur pythagoreischen Zahlenlehre, Antike und Abendland 14, 1968, 93–114
–, The logic of cosmogony, in: R. Buxton (ed.), From myth to reason? Studies in the development of Greek Thought, Oxford 1999, 87–106
Buse, H., Quaestiones Hesiodeae et Orphicae, Diss. Halle 1937
Calame, C., Eros initiatique et la cosmogonie orphique, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 227–247
Casadio, G., Dioniso e Semele: morte di un dio e resurrezione di una donna, in: F. Berti, Dionysos Mito e mistero, Comacchio 1991, 361–377
–, Dioniso Italiota: un dio greco in Italia meridionale, in: A. C. Cassio–P. Poccetti (ed.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia (Atti del convegno Napoli 14–15 dicembre 1993), Pisa–Roma 1994 [1995], 79–107
–, Osiride in Grecia e Dioniso in Egitto, in: I. Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Atti dell VI Convegno plutarcheo (Ravello, 29–31 maggio 1995), Napoli 1996, 201–227
–, Il vino dell'anima. Storia del culto di Dioniso a Corinto, Sicione, Trezene, Roma 1999
–, I paradisi della Sibilla, in: I. Chirassi-Colombo–T. Seppili, Sibille e linguaggi oracolari, Mito Storia Tradizione, Pisa–Roma 1999, 411–425
–, Eudemo di Rodi: Un pioniere della storia delle religioni tra Oriente e Occidente, Wien. Stud. 112, 1999, 39–54
Charbonneau-Lassay, L., L' „oeuf du monde" des anciens et la présence de l'oursin fossile dans les sepultures anciennes de l'ouest, in: Mélanges de Littérature, philologie et histoire offerts à M. Louis Arnould, Poitiers 1934, 219–228
Costanza, S., Sull'utilizzazione di alcuni citazioni teologiche nella cronogra-

fia di Giovanni Malala e in due testi agiografici, Byz. Zeitschr. 52, 1959, 247–252 (de fr. Orph. ap. Malal.)
Curbera, J. B., Chthonians in Sicily, Greek Rom. Byz. Stud. 38, 1997, 397–408, praec. 404s
Delcourt, M., Hermaphrodite. Mythes et rites de la bisexualité dans l'antiquité classique, Paris 1958
–, Hermaphroditea. Recherches sur l' être double promoteur de la fertilité dans le monde classique, Bruxelles 1966
–, Héphaistos ou la légende du magicien, Paris 1982
Detienne, M., Dionysos mis à mort ou le bouilli rôti, Ann. Scuol. Norm. Sup. Pisa 4, 1974, 1193–1234 (cf. Dionysos mis à mort, Paris 1977, La muerte de Dionisos, Madrid 1977, 127–169)
Díez Platas, F., Segunda parte, in: J. C. Bermejo–F. Díez Platas, Lecturas del mito griego, Madrid 2002, 169–328
Durand, J.-L.–Frontisi-Ducroux, F., Idoles, figures, images: autour de Dionysos, Rev. Archéol. 1982, 81–108
Ellinger, P., Le gypse et la boue I. Sur les mythes de la guerre d'anéantissement, Quad. Urb. Cult. Class. 29, 1978, 7–35
–, La légende nationale phocidienne. Artémis, les situations extrèmes, Athènes 1993, praec. 147–195
Ferwerda, R., Le serpent, le nœud d'Hercule et le caducée d'Hermès. Sur un passage orphique chez Athénagore, Numen 20, 1973, 104–115 (de fr. 87)
Forderer, M., Der orphische Zeushymnus, in: G. Kurz–D. Müller–W. Nicolai (edd.), Gnomosyne. Menschliches Denken und Handeln in der frühgriechischen Literatur, Festschrift für W. Marg zum 70. Geburtstag, München 1981, 227–234 (de frr. 31 et 243)
Freeman, K., The Pre-Socratic philosophers. A companion to Diels' Fragmente der Vorsokratiker, Oxford ³1953, 1–31
Geffcken, J., Zwei griechische Apologeten, Leipzig 1907
Gigli Piccardi, D., La Cosmogonia di Strasburgo, a cura di–, Firenze 1990
Goettling, C. G., De Ericapaeo Orphicorum numine, Opusc. academ. 1869, 206
Gomperz, H., Ἀσώματος, Hermes 67, 1932, 155–167
Gruppe, O., Die griechischen Culte und Mythen in ihren Beziehungen zu den orientalischen Religionen, Leipzig 1887, I, 612–675
–, Die Rhapsodische Theogonie und ihre Bedeutung innerhalb der orphischen Litteratur, Jahrbücher für classische Philologie, XVII. Supplementband, Leipzig 1890, 689–747
–, Phanes, in: W. H. Roscher, Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie, Leipzig 1902–1909 (= Hildesheim 1965), III, 2250–2271
Guthrie, W. K. C., Orpheus and Greek Religion, London 1935 (²1952 = New York 1967, Orphée et la religion grecque, Paris 1956; Orfeo y la religión griega, Buenos Aires 1970)
Harder, R., Prismata 1, Philologus 85, 1930, 243–247 (de fr. 31)

Harrison, J., Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge 1903 (^{2}1908, ^{3}1922), praec. 624–658
Henrichs, A., Die Phoinikika des Lollianos, Bonn 1972
Holwerda, A. E. J., De theogonia orphica, Mnemosyne n. s. 22, 1894, 286–329; 361–385
Iacobacci, G., Orfeo argonauta: Apollonio Rodio I, 494–511, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 77–92 (praec. de fr. 67)
Jeffreys, E. et al., Studies in John Malalas, Sydney 1990 (de fr. Orph. ap. Malal.)
Kerényi, K., Miti sul concepimento di Dioniso, Maia 4, 1951, 1–13
Kern, O., De Orphei Epimenidis Pherecydis Theogoniis quaestiones criticae, Berolini 1888
–, Zu den orphischen Hymnen, Hermes 24, 1889, 498–508
–, Die Herkunft des orphischen Hymnenbuchs, in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 89–101
–, Hipta, Hermes 49, 1914, 480
–, Metis bei Orpheus, Hermes 74, 1939, 207s
Keydell, R.–Ziegler, K., Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1221–1417
Krueger, A., Quaestiones orphicae, Diss. Hallis Saxonum 1934
Lukas, F., Das Ei als kosmogonische Vorstellung, Zeitschr. d. Vereins für Volksk. 4, 1894, 227–243
Magnelli, E., Una congettura a Cleante ed una nota orfica, Atene e Roma 39, 1994, 85–91
Martínez Nieto, R. B., La aurora del pensamiento griego. Las cosmogonías prefilosóficas griegas de Hesíodo, Alcmán, Ferécides, Epiménides, Museo y la Teogonía órfica antigua, Madrid 2000
Mayer, M., Die Giganten und Titanen in der antiken Sage und Kunst, Berlin 1887
McCartney, E. R., Father time, Class. Phil. 23, 1928, 187s
Merkel, R., Jahresberichte, 2, Philologus 17, 1861, 136–148 (de theogonia Orphica et Hesiodea)
Mondolfo, R., Intorno al contenuto dell'antica Teogonia orfica, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 433–461
–, additiones ad E. Zeller, La filosofia dei greci nel suo sviluppo storico I 1, Firenze ^{3}1951
Morenz, S., Ägypten und die altorphische Kosmogonie, in: Aus Antike und Orient. Festschrift Schubart, Leipzig 1950, 64–111; 181–230
Nelis, D. P., Demodocus and the song of Orpheus Ap. Rhod. Arg. 1, 496–511, Mus. Helv. 49, 1992, 153–170 (de fr. 67)
Nilsson, M. P., Early orphism and kindred religious movements, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 181–230
Olivieri, A., Contributo alla storia della cultura greca nella Magna Grecia, Catania 1904
–, L'uovo cosmogonico degli orfici, Atti Reale Acc. Arch., Lett. Bell. Art. Napoli 1, 1920, 295–334

–, Fisiologia orfica. Un frammento orfico ed un frammento di Menandro, Rend. Acc. Nap. 20, 1939–1940, 3–20
–, Pneuma, cuore, cervello nell'orfismo, Studi di filosofia greca. Pubblicazione in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 3–12
Pardini, A., L'ornitogonia (Ar. Av. 693 sgg.) tra serio e faceto: premessa letteraria al suo studio storico-religioso, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 53–65
Pépin, J., Plotin et le miroir de Dionysos (Enn. IV, 3 [27], 12, 1–2), Rev. Int. Philos. 24, 1970, 304–320
Pòrtulas, J., Orfeo en Bizancio, in: M. Alganza Roldán–J. M. Camacho Rojo –P. P. Fuentes González–M. Villena Ponsoda (edd.) ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 399–405
Quispel, G., The Demiurge in the Apocryphon of John, in: R. McL. Wilson (ed.), Nag Hammadi and Gnosis, Leiden 1978, 1–33
Ramnoux, C., La Nuit et les Enfants de la Nuit dans la tradition grecque, Paris ²1986, praec. 177–231
Reale, G. – Bos, A. P., Il trattato sul cosmo per Alessandro attribuito ad Aristotele, Napoli ²1995
Reitzenstein, R., Altgriechische Theologie und ihre Quellen, Vorträge d. Bibl. Warburg 4, 1924–1925, 1–19 (denuo, in: E. Heitsch (ed.), Hesiod, Darmstadt 1966, 523–544
–, Studien zum antiken Synkretismus aus Iran und Griechenland, 1926 (1965), 94s
–, Die hellenistischen Mysterienreligionen nach ihren Grundgedanken und Wirkungen, Leipzig–Berlin 1927
Rescigno, A., Plutarco, L'eclissi degli oracoli, Napoli 1995, 465s n. 435 (de fr. 31)
Ricciardelli Apicella, G., Le teogonie orfiche nell'ambito delle teogonie greche, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 27–51
Rudhardt, J., Le thème de l'eau primordiale dans la mythologie grecque, Berne 1971
–, De l'inceste dans la mythologie grecque, Rev. Franç. Psychanalyse 46, 1982, 731–763
Sánchez Ortiz de Landaluce, M., Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, praec. 241–268
Scalera, G., L'antica natura titanica. Variazioni sul mito greco della colpa, Filosofia e Teologia 9, 1995, 307–325
Schibli, H. S., Pherekydes of Syros, Oxford 1990
Schoemann, G. F., Dissertatio de poesi theogonica Graecorum, Gryphiswaldiae 1837
Schuster, P. R., De veteris orphicae theogoniae indole atque origine. Accedit epimetrum de Hellanici theogonia orphica, Diss. Lipsiae 1869
Schwabl, H., Zur Theogonie des Hesiod, Gymnasium 62, 1955, 526–542
–, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1433–1582
–, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1219–1222

Simondon, M., Le temps „père de toutes choses“. Chronos–Kronos, Annales de Bretagne et des Pays de l'Ouest 83, 1976, 223–232

–, La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque jusqu' à la fin du Ve siècle avant J.-C., Paris 1982, praecipue 164–169

Staudacher, W., Die Trennung von Himmel und Erde, Tübingen 1942

Susemihl, F., Die Orphische Theogonie, Jahrb. class. Philol. 109, 1874, 666–676

–, De Theogoniae orphicae forma antiquissima dissertatio, Gryphiswaldiae 1890

Tannery, P., Sur la première théogonie orphique, Arch. Gesch. Philos. 11, 1898, 13–17

Tortorelli Ghidini, M., Un mito orfico in Plotino (Enn. IV 3, 12), La parola del passato 30, 1975, 356–360

–, Semantica e origine misterica dei 'symbola', Filosofia e Teologia 5, 1991, 391–395

–, I giocattoli di Dioniso tra mito e rituale, in: M. Tortorelli Ghidini – A. Storchi Marino – A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 43–80

Turcan, R., Phanes, LIMC VII 1 (1994) 363s

Usener, H., Beiläufige Bemerkungen VI, Rhein. Mus. 55, 1900, 293 (de fr. 28)

Van der Walk, M., On the God Cronus, Greek Rom. Byz. Stud. 26, 1985, 5–11

Vian, F., La Guerre des Géants, Paris 1952

West, M. L., Hesiod, Theogony. Edited with Prolegomena and Commentary by –, Oxford 1966

–, Graeco-Oriental Orphism in the Third Century B. C., in: D. M. Pippidi (ed.), Assimilation et résistence à la culture gréco-romaine dans le monde ancien, Bucureşti–Paris 1976, 221–226

–, The Orphic Poems, Oxford 1983 (cf. I poemi orfici, Napoli 1993)

–, Ab ovo. Orpheus, Sanchuniaton, and the origins of the Ionian world model, Class. Quart. 44, 1994, 289–307

Ziegler, K., Theogonien, in: W. H. Roscher Ausführliches Lexicon d. griech. und röm. Mythologie, Leipzig 1916–1924 (= Hildesheim 1965), V, 1469–1554

Zoëga, G., Ueber den uranfaenglichen Gott der Orphiker (1799), Abhandl. herausg. von F. G. Welcker, Göttingen 1817

ORPHICI ΙΕΡΟΥ ΛΟΓΟΥ IMITATIO IVDAICA HELLENISTICAE AETATIS ΔΙΑΘΗΚΑΙ AB AVCTORIBVS CHRISTIANIS APPELLATA

Bickermann, E. J., The Jews in the Greek Age, Cambridge Mass. – London 1988, 225–231

Buresch, K., Klaros. Untersuchungen zum Orakelwesen des späteren Altertums, Leipzig 1889, 87–126

Cerfaux, L., Influence des Mystères sur le Judaïsme Alexandrin avant Philon, Le Muséon 37, 1924, 29–88 (= Recueil Lucien Cerfaux, I, Gembloux 1954, 65–112)

Denis, A. M., Fragmenta pseudepigraphorum Graeca quae supersunt, Leiden 1970, 163–167

–, Introduction aux Pseudépigraphes Grecs d'Ancient Testament, Leiden 1970 (chap. XXX, 223–238)

Erbse, H., Fragmente griechischer Theosophien, Hamburg 1941, 167–201 (ed. minor, Theosophorum Graecorum fragmenta, Stutgardiae et Lipsiae 1995)

Friedman, J. B., Orpheus in the Middle Ages, Cambridge Mass. 1931, 13–37 (vers. Gallica: Orphée au Moyen Âge, Fribourg–Paris 1999)

Giraudet, G., Ὑλογενής, Rev. Ét. Gr. 24, 1911, 287–290

Harrauer, C., Wien. Stud. 111, 1998, 291s, *Recens.* Ch. Riedweg, Jüdisch-hellenistische Imitation eines orphischen Hieros Logos

Hengel, M., Anonymität, Pseudepigraphie und literarische Fälschung in der jüdisch-hellenistischen Literatur, in: Pseudepigrapha I, Entr. Fond. Hardt, Vandouvres–Genève 1972, 231–239

Holladay, C. R. (ed.), 4, Orphica, in: Fragments from Hellenistic Jewish authors, Atlanta 1996

LaFargue, M., Orphica, in: J. H. Charlesworth, The Old Testament Pseudepigrapha, II, London 1985, 795–801

Riedweg, Ch., Jüdisch-hellenistische Imitation eines orphischen Hieros Logos, Tübingen 1993

Salvaneschi, E., Inno orfico 16d Denis, Σύγκρισις β'. Testi e Studi di storia e filosofia del linguaggio religioso, a cura di C. Angelino ed E. Salvaneschi, Genova 1983, 83–87

Speyer, W., Die literarische Fälschung im heidnischen und christlichen Altertum. Ein Versuch ihrer Deutung, München 1971

Valckenaer, L. C., Diatribe de Aristobulo Iudaeo, philosopho Peripatetico Alexandrino, Leiden 1806

Walter, N., Der Thoraausleger Aristobulos. Untersuchungen zu seinen Fragmenten und zu pseudepigraphischen Resten der jüdisch-hellenistischen Literatur, Berlin 1964, 103–115

–, Pseudo-Orpheus, in: W. G. Kümmel (ed.), Jüdische Schriften aus hellenistisch-römischer Zeit IV 3, Poetische Schriften, Gütersloh 1983, 217–243

Whittaker, J., A hellenistic context for John 20, 29, Vig. Christ. 24, 1970, 241–260
Zeegers-Vander Vorst, N., Les versions juives et chrétiennes du fr. 245–7 d'Orphée, L'Ant. Class. 39, 1970, 475–506

CARMINA DE CERERE ET PROSERPINA. ORPHICA ET ELEVSINIA

Alderink, L. J., The Eleusinian mysteries in Roman Imperial times, Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II 18, 1989, 1457–1498, praec. 1496–1498
Allen, Th. W., A new orphic papyrus, Class. Rev. 21, 1907, 97–100
Bertocchi, M., Aevum 52, 1978, 138–141, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Boyancé, P., Sur les mystères d'Eleusis, Rev. Ét. Gr. 75, 1962, 460–482
–, Eleusis et Orphée, Rev. Ét. Gr. 88, 1975, 195–202, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Bremmer, J., Mnemosyne 31, 1978, 321s, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Buecheler, F.–Schubart, W.–Diels, H., Paraphrase eines Gedichtes über den Raub der Persephone, Berliner Klassikertexte V 1, 1905, 1–12
Burkert, W., Orpheus, Dionysos und die Eneiden in Athen: Das Zeugnis von Euripides' Hypsipyle, in: A. Bierl–P. von Möllendorff (ed.), Orchestra. Drama, Mythos, Bühne, Stuttgart–Leipzig 1994, 44–49
Càssola, F., Inni omerici, Milano 1975, 34s
Clinton, K., The sanctuary of Demeter and Kore at Eleusis, in: N. Marinatos–R. Hägg (edd.), Greek Sanctuaries, New York 1993, 110–124
Croenert, W., Lit. Zentralbl. 1907, 442–445, *Recens.* F. Buecheler, W. Schubart–H. Diels, Berliner Klassikertexte V
Derouau, W., Les Ét. Class. 44, 1976, 285s, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Devereux, G., Baubo. La vulve mystique, Paris 1983
Fidio, P. de, Riv. Stor. Letter. Rel. 14, 1978, 283s, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Foerster, R, Der Raub und die Rückkehr der Persephone, Stuttgart 1874
Foley, H. P., The Homeric Hymn to Demeter, Princeton 1994
Foucart, P., Les mystères d'Eleusis, Paris 1914
Graf, F., Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit, Berlin – New York, 1974
Hahn, E. M., Am. Journ. of Philol. 98, 1977, 318–321, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Henrichs, A., Μέγαρον im Orakel des Apollon Kareios, Zeitschr. Pap. Epigr. 4, 1969, 31–37

–, Three approaches to Greek Mythology, in: J. Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London 1987, praec. 250 et adn. 34
Herter, H., Ovids Persephone-Erzählungen und ihre hellenistischen Quellen, Rh. Mus. 90, 1941, 236–268
Hošek, R., Eirene 16, 1978, 150, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Jouan, F., Rev. Phil. 51, 1977, 280s, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Kerényi, K., Eleusis, New York 1967
–, The Gods of the Greeks, London 1976, 243s
Kern, O., Eubuleus und Triptolemos, Ath. Mitt. 16, 1891, 1–29
Körte, A., Zu den eleusinischen Mysterien, Arch. f. Religionswiss. 18, 1915, 116–26
Krüger, A., Die orphische κάθοδος τῆς κόρης Hermes 73, 1938, 352–355
Lasserre, F., Erasmus 27, 1975, 816–818, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Ludwich, A., Zur Textkritik des Homerischen Demeterhymnus, Berl. Phil. Woch. 39, 1919, 541–552
–, Paraphrase eines Gedichtes über den Raub der Persephone, Berl. Phil. Woch. 39, 1919, 999–1008, 1028–1032
Malten, L., Der Raub der Kore, Arch. für Religionswiss. 12, 1909, 285–312
–, Altorphische Demetersage, Arch. für Religionswiss. 12, 1909, 417–446
–, Ein Alexandrinisches Gedicht vom Raube der Kore, Hermes 45, 1910, 506–553
Marcovich, M., Demeter, Baubo, Iacchus – and a redactor, in: Studies in Graeco-Roman religions and Gnosticism, Leiden 1988, 20–27
Masson-Vincourt, M. P., Les allusions à la mythologie et à la religion païennes dans les oeuvres de Grégoire de Nazianze, Doct. diss. Lille 1973
–, Interpretation d'un passage du discours 39 de Grégoire de Nazianze sur Éleusis, Mélanges de Science religieuse 33, 1976, 155–162
Matheson, S. B., The mission of Triptolemus and the politics of Athens, Greek Rom. Byz. Stud. 35, 1994, 345–372
Mylonas, G. E., Eleusis and the Eleusinian Mysteries, Princeton 1961
Nestle, W., Zu dem Berliner orphischen Papyrus, Berl. Phil. Woch. 48, 1928, 220–221
Nilsson, M. P., Geschichte der griechischen Religion, München, ^{3}1967, I 657–658
Obbink, D., A quotation of the Derveni papyrus in Philodemus' On Piety, Cron. Erc. 24, 1994, 111–135
Olender, M., Aspects de Baubô, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 3–55
Parker, R., Athenian Religion: a history, Oxford 1996, praec. 96–101
Picard, Ch., L'épisode de Baubô dans les mystères d'Éleusis, Rev. de Hist. des Relig. 95, 1927, 220–255
Platt, A., Orphica, Journ. Phil. 1898, 224–232
–, Orphica, Journ. Phil. 1914, 265–269

Richardson, N. J., The Homeric Hymn to Demeter, Oxford 1974, praec. 77–86
Sfameni Gasparro, G., Misteri e culti mistici di Demetra, Roma 1986
Treu, M., Theol. Literaturzeitg. 101, 1976, 19–20, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Turcan, R., Rev. Hist. Rel. 189, 1976, 201–203, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Walcot, P., Greece & Rome 23, 1976, 99, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung
Zuntz, G., Gnomon 50, 1978, 526–531, *Recens.* F. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung

CARMINA DE MVNDI IMAGINIBVS

Breglia Pulci Doria, L., Le sirene di Pitagora, in: A. C. Cassio–P. Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa–Roma 1994 [1995], 55–77
Burkert, W., Lore and science in ancient Pythagoreanism, Cambridge Mass. 1972
Cumont, F., Recherches sur le symbolisme funéraire des romains, Paris 1942 (1966)
Deschamps, L., L'harmonie des sphères dans les Satires Ménippées de Varron, Latomus 38, 1979, 9–274
Edwards, M. J., Gnostic Eros and Orphic themes, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 25–40
–, The vessel of Zosimus the Alchemist, Zeitschr. Pap. Epigr. 90, 1992, 55–64
Eisler, R., Weltenmantel und Himmelszelt: religionsgeschichtliche Untersuchungen zur Urgeschichte des antiken Weltbildes, München 1910
Ferrero, L., Storia del Pitagorismo nel mondo romano. Dalle origini alla fine della repubblica, Torino 1955
Kahane, H. et R., The Krater and the Grail. Hermetic sources of the Percival, Urbana 1965
Kern, O., Empedokles und die Orphiker, Arch. Gesch. Phil. 1, 1888, 498–508
–, Κρατῆρες des Orpheus, Arch. Gesch. Phil. 2, 1889, 387–393
Kingsley, P., Ancient philosophy, mystery, and magic, Oxford 1995
Lambardi, N., „...et negantur animae sine cithara posse ascendere", a proposito di Varrone Atacino fr. 14 Morel, in: Munus amicitiae, scritti in memoria di A. Ronconi, I, Firenze 1986, 125–158 (Lyra)
Molina, F., La analogía entre la lira y el Universo en el pensamiento antiguo, Universidad Abierta ser. R 15, 1995, 157–168
Nilsson, M. P., Krater, Harv. Theol. Rev. 51, 1958, 53–58 (= Opuscula Selecta, Lund 1960, III 332–337)

Nock, A. D., The Lyra of Orpheus, Class. Rev. 41, 1927, 169–171
–, Varro and Orpheus, Class. Rev. 43, 1929, 60s
Paterlini, M., Septem discrimina vocum. Orfeo e la musica delle sfere, Bologna 1992
Pfister, F., Die Autorität der göttlichen Offenbarung. Erlauben und Wissen bei Platon, Würzb. Jahrb. 2, 1947, 176–188
Savage, J. J., Notes of some unpublished scholia in a Paris manuscript of Virgil, Trans. Am. Phil. Ass. 56, 1925, 229–241
Vonessen, F., Der Mythos vom Weltschleier, Antaios 4, 1963, 1–31
West, M. L., Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971

FRAGMENTA DE ANIMAE NATVRA ORIGINE ET FATO

Bernabé, A., Orphisme et Présocratiques: bilan et perspectives d'un dialogue complexe, in: A. Laks et C. Louguet (edd.), Qu'est-ce que la Philosophie Présocratique, Lille 2002, 205–247
Bonnet, H., Reallexikon der ägyptischen Religionsgeschichte, Berlin 1952
Boyancé, P., La ‚doctrine d'Euthyphron' dans le Cratyle, Rev. Ét. Gr. 54, 1941, 141–175
–, Xénocrate et les orphiques, Rev. Ét. Anc. 50, 1948, 218–231
–, Note sur la φρουρά platonicienne, Rev. Phil. 37 (89), 1963, 7–11
Burkert, W., Seelenwanderung, Historisches Wörterbuch der Philosophie, Basel 1971 etc., IX, 118–120
Casadesús, F., La borrachera eterna como premio. El testimonio de Plutarco, in: J. G. Montes–M. Sánchez–R. J. Gallé (edd.), Plutarco, Dioniso y el vino, Madrid 1999, 161–170
Casadio, G., La metempsicosi tra Orfeo e Pitagora, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève, 1991, 119–155
Gigante, M., L'ultima tunica, Napoli 1973 [[2]1988]
Kees, H., Totenglauben und Jenseitsvorstellungen der alten Ägypter, Berlin [2]1956
Long, H. S., A Study of the Doctrine of Metempsichosis in Greece from Pythagoras to Plato, Diss. Princeton 1948
Morrison, J. S., Pythagoras of Samos, Class. Quart. 6, 1956, 135–156
Nilsson, M. P., The immortality of the soul in Greek religion, Eranos 39, 1941, 1–16
Rathmann, G., Quaestiones Pythagoricae Orphicae Empedocleae, Diss. Halis Saxonum 1933
Robert, L., Sur deux inscriptions grecques, Mélanges Bidez 1934, II 793–812
Rohde, E., Psyche. Seelencult und Unterblichkeitsglaube der Griechen, Tübingen 1890 ([9]1925)

Steudener, A., Zu Orph. fragm. XIX, 5 sqq, Zeitschr. f. Gymnw. 9, 1855, 626s (de fr. 438)
Velasco López, M. H., El paisaje del Más Allá, Valladolid 2001
Zographou, G., L'argumentation d'Hérodote concernant les emprunts faits par les grecs à la religion égyptienne, Kernos 8, 1995, 187–203

FRAGMENTA IN QVIBVS VESTIGIA ORPHICAE DE ANIMA DOCTRINAE VEL DOCTRINARVM SIMILLIMARVM ANIMADVERTI POSSVNT

PINDARI LOCI

Altenhoven, P., Notes sur trois passages de Pindare, Ann. Inst. Phil. Or. Brux. 5, 1937, 13–18
Bernabé, A., Una cita de Píndaro en Platón *Men.* 81 b (Fr. 133 Sn.-M.), in: J. A. López Férez (ed.), Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del siglo IV d.C. Veintiséis estudios filológicos, Madrid 1999, 239–259
Bianchi, U., Razza aurea, mito delle cinque razze ed Elisio. Un' analisi storico-religiosa, Stud. Mat. Stor. Rel. 39, 1963, 143–210
Bluck, R. S., Plato, Pindar, and metempsychosis, Am. Journ. of Philol. 79, 1958, 405–414
Bowra, M., Pindar, Oxford 1964
Brillante, C., La rappresentazione del sogno nel frammento di un threnos pindarico, Quad. Urb. Cult. Class. 25, 1987, 35–51
Cannatà Fera, M., Pindarus, Threnorum fragmenta, Roma 1990
–, Gli dei sfuggiti all'Acheronte: un frammento pindarico in Plutarco, Quad. Urb. Cult. Class. 40, 1992, 57–64
Demand, N., Pindar's Olympian 2, Theron's faith and Empedocles' Katharmoi, Greek Rom. Byz. Stud. 16, 1975, 347–355
Duchemin, J., Pindare poète et prophète, Paris 1955
Fritz, K. von, 'Εστρὶς ἑκατέρωθι in Pindar's second Olympian and Pythagoras' theory of Metempsychosis, Phronesis 2, 1957, 85–89
Granero, I., Un pasaje controvertido de Píndaro en la Olímpica II, Anal. Filol. Clás. 11, 1986, 101–104
Impellizzeri, S., La II Olimpica e i frammenti di Θρῆνοι di Pindaro, Stud. It. Filol. Class. 16, 1939, 105–110
Lloyd-Jones, H., Pindar and the Afterlife, Pindare, Entretiens sur l'Antiquité Classique, Vandouvres-Genève, 31, 1984, 245–279 (discussion 280–183) (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, the academic papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 80–105)
–, Addendum (1989), ib., 105–109
Lübbert, E., De Pindaro dogmatis de migratione animarum cultore, Ind. schol. Bonnae 1887–1888

–, Commentatio de Pindaro theologiae Orphicae censore, Ind. schol. Bonnae 1888–1889
Marcovich, M., Zu Pind. Frg. 133 Schr. (= 137 Turyn), Class. Phil. 54, 1959, 114 (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 117s)
McGibbon, D., Metempsychosis in Pindar, Phronesis 9, 1964, 5–11
Rose, H. J., The ancient Grief. A study of Pindar, Fragment 133 (Bergk), 127 (Bowra), in: Greek poetry and life. Essays presented to G. Murray, Oxford 1936, 79–96
–, The grief of Persephone, Harv. Theol. Rev. 36, 1943, 247–250
Santamaría Álvarez, M. A., La escatología de la Olímpica segunda de Píndaro: tradición e innovación, trabajo de grado, ined., Salamanca 2000
Skutsch, O., Notes on Metempsychosis, Class. Phil. 54, 1959, 114
Solmsen, F., Two Pindaric passages on the hereafter, Hermes 96, 1968, 503–506 (= Kleine Schriften III, Hildesheim–Zürich–New York, 1982, 28–31)
Suárez de la Torre, E., Píndaro y la religión griega, Cuad. Fil. Clás. (EGI) 3, 1993, 67–97
Vendruscolo, F., Pindaro, Threnoi fr. 129, 10–11 Snell-Maehler, Zeitschr. Pap. Epigr. 101, 1994, 16–18
Wilamowitz-Moellendorff, U. von, Pindaros, Berlin 1922

EMPEDOCLIS LOCI

Bignone, E., I poeti filosofi della Grecia: Empedocle, studio critico, traduzione e commento delle testimonianze e dei frammenti, Torino 1916
Casertano, G., Orfismo e Pitagorismo in Empedocle?, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 195–236
Cornford, F. M., From religion to philosophy. A study in the origins of Western speculation, London 1912
Kern, O., Empedokles und die Orphiker, Arch. Gesch. Phil. 1, 1888, 498–508
Kingsley, P., Ancient philosophy, mystery, and magic. Empedocles and Pythagorean tradition, Oxford 1995
Kranz, W., Die Katharmoi und die Physika des Empedokles, Hermes 70, 1935, 111–119 (= Kl. Schr., 1967, 106–114)
–, Empedokles. Antike Gestalt und romantische Neuschöpfung, Zürich 1949
Martin, A.-Primavesi, O., L'Empédocle de Strasbourg, Berlin–New York 1999
Nestle, W., Griechische Studien. Untersuchungen zur Religion, Dichtung und Philosophie der Griechen, Stuttgart 1948
Rathmann, G., Quaestiones Pythagoricae Orphicae Empedocleae, Diss. Halis Saxonum 1933

Riedweg, Ch., Orphisches bei Empedokles, Antike und Abendland 41, 1995, 34–59

Sfameni Gasparro, G., Critica del sacrifizio cruento e antropologia in Grecia. Da Pitagora a Porfirio I: la tradizione pitagorica, Empedocle e l'orfismo, in: F. Vattioni (ed.), Atti della V Settimana di Studi „Sangue e antropologia. Riti e culto", Roma 1984, I 107–155

HERACLITI FRAGMENTA

Casadesús, F., Heráclito y el orfismo, Enrahonar 23, 1995, 103–116

De Corte, M., La vision philosophique d'Héraclite, Laval théol. et philos. 16, 1960, 189–236

Macchioro, V. D., Eraclito. Nuovi studi sull'Orfismo, Bari 1922

Mouraviev, S. N., Traditio Heraclitea, Vest. Drev. Ist. 1985, 16–28, 30–35, 35–42

–, The Heraclitean fragment of the Derveni papyrus, Zeitschr. Pap. Epigr. 61, 1985, 131–132

Nestle, W., Heraklit und die Orphiker, Philologus 64, 1905, 367–384

Sider, D., Heraclitus in the Derveni Papyrus, in: Laks – Most (edd.), Studies, vid. supra, 129–148

EVRIPIDIS LOCI

Casadio, G., I Cretesi di Euripide e l'ascesi orfica, Didattica del Classico N. 2, Foggia 1990, 278–310

Cozzoli, A. T., Euripide, Cretesi, fr. 472 N[2] (79 Austin) in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 155–172

Gallistl, B., Der Zagreus-Mythos bei Euripides, Würzb. Jahrb. Altert. N. F. 7, 1981, 235–247

Meridier, L., Euripide et l'orphisme, Bull. Ass. G. Budé 17, 1928, 15–31

Valgiglio, E., Il tema della morte in Euripide, Torino 1966

LOCI PLATONICI

Aubineau, M., Le thème du bourbier dans la littérature grecque profane et chrétienne, Rech. Scienc. Rel. 47, 1959, 185–214

Bernabé, A., Una etimología platónica: σῶμα-σῆμα, Philologus 139, 1995, 204–237

–, Platone e l'orfismo, in: G. Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza: tra culti pagani e gnosi cristiana. Itinerari storico-religiosi sulle orme di Ugo Bianchi, Cosenza 1998, 33–93

–, Una cita de Píndaro en Platón Men. 81 b (Fr. 133 Sn.-M.), in: J. A. Ló-

pez Férez (ed.), Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del siglo IV d.C. Veintiséis estudios filológicos, Madrid 1999, 239–259

Bluck, R. S., The Phaedrus and reincarnation, Am. Journ. of Philol. 79, 1958, 156–164

–, Plato's Meno, Cambridge 1961

–, Plato, Pindar, and metempsychosis, Am. Journ. of Philol. 79, 1958, 405–414

Boyancé, P., La 'doctrine d'Euthyphron' dans le Cratyle, Rev. Ét. Gr. 54, 1941, 141–175

–, Xénocrate et les orphiques, Rev. Ét. Anc. 50, 1948, 218–231

–, Note sur la φρουρά platonicienne, Rev. de Philol. 37 (89), 1963, 7–11

Carafides, J. L., The last words of Socrates, ΠΛΑΤΩΝ 23, 1971, 229–232

Casadesús, F., República 364: un passatge òrfic?, in: J. Zaragoza–A. González Senmartí (edd.), Homenatge a Josep Alsina. Actes del Xè Simposi de la secció catalana de la SEEC, Tarragona 1992, 169–172

–, Orfeo y orfismo en Platón, Taula, quaderns de pensament (UIB) 27–28, 1997, 63–75

–, Gorgias 493 a-c: la explicación etimológica, un rasgo esencial de la doctrina órfica, in: Actas del IX Congreso Español de Estudios Clásicos, Madrid II, 1997, 61–65

Chevalier, J., Étude critique du dialogue pseudo-platonicien l'Axiochos sur la mort et sur l'immortalité de l'âme, Paris 1915

Cornford, F. M., Plato and Orpheus, Class. Rev. 17, 1903, 433–445

Courcelle, P., Tradition platonicienne du corps-prison, Rev. Ét. Lat. 43, 1965, 406–443

Dabasis, I. N., Αἱ ἰατρικαὶ ἀπόψεις τοῦ Σωκράτους, ΠΛΑΤΩΝ 24, 1972, 230–243

Diès, M., Autour de Platon, Paris 1927, praec. 62–70, 432–449

Dörfler, J., Die Orphik in Platons Gorgias, Wien. Stud. 33, 1911, 177–212

Dover, K., Aristophanes' speech in Plato's Symposium, Journ. Hell. Stud. 86, 1966, 41–50 (cf. fr. 135)

Dyson, G. W., Orphism and Platonic Philosophy, in: Speculum religionis, Oxford 1929, 19–48

Espinas, A., Du sens du mot φρουρά, Phédon 62 b, Arch. f. Gesch. d. Philos. 1, 1894–1895, 449–454

Ferwerda, R., The meaning of the word σῶμα in Plato's Cratylus 400c, Hermes 113, 1985, 266–279

Frutiger, P., Les mythes de Platon, Paris 1930, praec. 249–265

Funghi, M. S., Il mito escatologico del Fedone e la forza vitale dell'aiora, La parola del passato 35, 1980, 176–201

Guthrie, W. K. C., Plato's views on the nature of the soul, in: Recherches sur la tradition platonicienne, Vandouvres–Genève 1955, 3–22

Hani, J., Le mythe de l'Androgyne dans le Banquet de Platon, Euphrosyne 11, 1981–1982, 89–101 (cf. fr. 135)

Joubaud, C., Le corps humain dans la philosophie platonicienne, Paris 1991

Juresco, B., A Study in the influence of Orphism on the Dialogues of Plato, Diss. Austin 1941
Linforth, I., Soul and sieve in Plato's Gorgias, Univ. of Calif. Publ. in Class. Phil. 12, 1944, 295–313
Loriaux, R., Note sur la φρουρά platonicienne (Phédon 62 b-c), Les Ét. Class. 36, 1968, 28–36
Mancini, S., Un insegnamento segreto (Plat. Phaed. 62b), Quad. Urb. Cult. Class. 90, 1999, 153–168
Masaracchia, A., Orfeo e gli 'orfici' in Platone, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 173–197
Merlan, P., Religion and philosophy from Plato's Phaedo to the Chaldaean oracles, Journ. Hist. Phil. 1, 1963, 163–176; 2, 1964, 15–21
Mühl, M., Die traditionsgeschichtlichen Grundlagen in Platons Lehre von den Dämonen (Phaidon 107d, Symposion 202e), Arch. f. Begriffsgesch. 10, 1966, 242–270
Naaijkens, B., Platoon's leer over de ziel, vergeleken met orphische of z. g. orphische optvattingen, Diss. Nijmegen 1938
Papuli, G., Pitagorismo e formazione dell'idealismo platonico secondo la tradizione storiografica, Boll. Stor. Filos. Univ. Lecce 4, 1976, 145–190
Pfister, F., Die Autorität der göttlichen Offenbarung. Erlauben und Wissen bei Platon, Würzb. Jahrb. 2, 1947, 176–188
Pugliese Carratelli, G., Orphikòs bios, Il Veltro 20, 1976, 235–248 (= Tra Cadmo e Orfeo. Contributi alla storia civile e religiosa dei Greci d'Occidente, Bologna 1990, 403–419)
Rehrenböck, G., Die orphische Seelenlehre in Platons Kratylos, Wien. Stud. N. F. 9, 1975, 17–31
Roux, J. et G., A propos de Platon: réflexions en marge du Phédon (62b) et du Banquet, I Phédon 62b. Φρουρά: garderie ou garnison?, Rev. de Phil. 35, 1961, 207–210
Schuhl, P.-M., Essai sur la formation de la pensée grecque: introduction historique à une étude de la philosophie platonicienne, Paris 1949
Solmsen, F., Plato's Theology, Ithaca–New York 1942
Stewart, D. J., Socrates' last bath, Journ. Hist. Phil. 10, 1972, 253–259
Strachan, J. C. G., Who did forbid suicide at Phaedo 62b?, Class. Quart. 20, 1970, 216–220
Thomas, H. W., ΕΠΕΚΕΙΝΑ. Untersuchungen über das Überlieferungsgut in den Jenseitsmythen Platons, Diss. Würzburg 1938
Violante, M. L., Un confronto tra PBon. 4 e l'Assioco. La valutazione delle anime nella tradizione orfica e platonica, Civ. Class. Crist. 5, 1981, 313–327
Vogel, C. J. de, The sōma-sēma formula: its function in Plato and Plotinus compared to Christian writers, in: H. J. Blumenthal–R. A. Markus (edd.), Neoplatonism and early Christian thought. Essays in honour of A. H. Armstrong, London 1981,79–95
Weber, F., Platonische Notizen über Orpheus, München 1899

DE RITVVM ORPHICORVM ORIGINE ET INDOLE. DE ORPHICIS SECTATORIBVS

LAMELLAE AUREAE

Alline, H., Le paradis orphique et la formule ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον, in: Ξένια, Hommage international a l'Université nationale de Grèce, Athènes 1912, 94–107
Balestrazzi, E. di Filippo, La maschera e la dea: orfismo e riti di passaggio nella religione locrese, Riv. di Archeol. 15, 1991, 69–79
Bañuls Oller, J. V., De la pétrea memoria y el áureo olvido: los epitafios y las lamellae aureae, Stud. Phil. Val. 2, 1997, 5–22
Bernabé, A., El poema órfico de Hiponion, II Jornadas internacionales UNED Estudios actuales sobre textos griegos, Madrid, octubre 1989, Madrid 1992, 219–235
–, Las lamellae aureae, La poesía órfica. Un capítulo reencontrado de la literatura griega, Tempus O, 1992, 28–31.
–, Nuovi frammenti orfici e una nuova edizione degli 'Ορφικά, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 43–80
–, La laminetta orfica di Entella, in: M. I. Gulletta (ed.), Sicilia Epigraphica, Atti del convegno di studi Erice, 15–18 ottobre 1998, Pisa 1999, I, 53–63
Bernabé, A. – Jiménez San Cristóbal, A. I., Instrucciones para el Más Allá. Las laminillas órficas de oro, Madrid 2001
Bernand, A., Sorciers grecs, Paris 1991, 383–397
Betz, H. D., „Der Erde Kind bin ich und des gestirnten Himmels". Zur Lehre vom Menschen in den orphischen Goldplättchen, in: F. Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale, Stuttgart und Leipzig 1998, 399–419
Bocchi, F., Laminette orfiche, Modena 1930
Bottini, A., Ancora una laminetta orfica?, Magna Grecia 23, 11–12, 1988, 12
–, Archeologia della salvezza. L'escatologia greca nelle testimonianze archeologiche, Milano 1992, 27–58, 125–134
Breslin, J., A Greek Prayer, Pasadena 1977
Buecheler, F., Coniectanea IV: Εὐκλῆς, Rh. Mus. 36, 1881, 331–333
Burkert, W., Gnomon 46, 1974, 321–328, *Recens.* G. Zuntz, Persephone
–, Le laminette auree: da Orfeo a Lampone, in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 81–104
–, Orphism and Bacchic mysteries. New evidence and old problems, The Center for Hermeneutical Studies Colloquy 28, 1977, 1–8, 31s.
–, Neue Funde zur Orphik, in: H. Vretska (ed.), Informationen zum altsprachlichen Unterricht II 2, Carolo Vretska octogenario, Graz 1980, 27–41

Calame, C., Invocations et commentaires „orphiques“: transpositions funéraires de discours religieux, in: E. Geny–M. M. Mactoux (edd.), Discours religieux dans l'antiquité, Besançon–Paris 1996, 11–30
Camassa, G., Passione e rigenerazione. Dioniso e Persefone nelle lamine 'orfiche', in: A. C. Cassio–P. Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa–Roma 1994 [1995], 171–182
Casadio, G., Dioniso Italiota: un dio greco in Italia meridionale, ibid. 79–107
Cassio, A. C., ΠΙΕΝ nella laminetta di Hipponion, Riv. Filol. Class. 115, 1987, 314–316
–, Addendum (cf. infra, Lazzarini)
–, Πιέναι e il modello ionico della laminetta di Hipponion, in: A. C. Cassio–P. Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia (Atti del convegno Napoli 14–15 dicembre 1993), Pisa–Roma 1994 [1995], 183–205
–, Da Elea a Hipponion e Leontinoi: lingua di Parmenide e testi epigrafici, Zeitschr. Pap. Epigr. 113, 1996, 14–20
Cassio, A. C.–Poccetti, P. (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia (Atti del convegno Napoli 14–15 dicembre 1993), Pisa–Roma 1994 [1995], 183–205
Cavallari, F. S., Sibari, Not. Scav. 3, 1878–1879, 245–253
Chicoteau, M., The „orphic“ tablets depicted in a Roman Catacomb (c. 250 AD?), Zeitschr. Pap. Epigr. 119, 1997, 81–83
Chrysostomou, P., Ἡ Θεσσαλικὴ θεὰ Ἐν(ν)οδία ἢ Φεραία θεά, Diss. Θεσσαλονίκη 1991, 376–397
–, Ὁ μακεδονικός τάφος Β' τῆς Πέλλας, ΑΕΜΘ 6, 1992, 137–143.
–, Ἐν(ν)οδία, Ἐνοδία Ἑκάτη, Ἑκάτη Ἐνοδία, La Thessalie, Quinze années de recherches. Bilans et perspectives 1975–1990. Actes du colloque international, Lyon 17–22 avril 1990, Athènes 1994, 339–346
–, Η λατρεία του Διόνυσου στη Θεσσαλία και ειδικότερα στις Φερές, ΥΠΕΡΕΙΑ II, Αθήναι 1994, 113–139.
–, Le culte de Dionysos à Pheres, Athènes 1994
Clark, R. J., The ‚wheel' and Vergil's eschatology in Aeneid book 6, Symb. Osl. 50, 1975, 121–141
Coche de la Ferté, E., Penthée et Dionysos. Nouvel essai d'interpretation des Bacchantes d'Euripide, in: R. Bloch, Recherches sur les religions de l'antiquité classique, Genève–Paris 1980, 246–250
Cole, S. G., New Evidence for the Mysteries of Dionysos, Greek Rom. Byz. Stud. 21, 1980, 223–238
–, Voices from beyond the grave: Dionysus and the dead, in: T. H. Carpenter–C. Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 276–295
Colli, G., La sapienza greca, I, Milano 1977 (^{3}1981)
Comparetti, D., Sibari, Not. Scav. 3, 1878–1879, 328–331
–, The Petelia gold tablet, Journ. Hell. Stud. 3, 1882, 111–118

–, Laminetta orfica di Cecilia Secundina, Atene e Roma 6, 1903, 161–170
–, Laminette orfiche, Firenze 1910
–, Laminetta d'oro inscritta, Not. Scav. 20, 1923, 207–208
Coppola, D., Dioniso cretese nelle lamine auree, Ann. Ist. Ital. Stud. Stor. 13, 1995–1996, 127–134
Cosi, D. M., L'orfico fulminato, Mus. Pat. 5, 1987, 217–231
Cumont, F., Lux perpetua, Paris 1949, praec. 248s, 277, 406
Decourt, J. C., Études epigraphiques 3, Inscriptions de Thessalie I, Paris 1995
Delatte, A., Orphica I. A propos des inscriptions orphiques sur tablettes d'or, Mus. Belg. 17, 1913, 125–135.
Deonna, W., La soif des morts, Rev. Hist. Rel. 119, 1939, 53–77
Dettori, E., Testi ‚Orfici' dalla Magna Grecia al Mar Nero, La parola del passato 52, 1997, 292–310
Dickie, M. W., The Dionysiac Mysteries in Pella, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 81–86
–, Poets as initiates in the mysteries: Euphorion, Philicus and Posidippus, Antike und Abendland 44, 1998, 49–77
Diels, H., Ein orphischer Demeterhymnus, Festschrift Theodor Gomperz dargebracht zum siebzigsten Geburtstage, Wien 1902, 1–15
–, Ein orphischer Totenpaß, Philotesia für Paul Kleinert zum LXX. Geburtstag, Berlin 1907, 41–49
Dieterich, A., De Orphicis Hymnis capitula quinque, Marpurgi 1891 (= Kleine Schriften, 1911, 69–110, praec. 91–100)
–, Nekyia. Beiträge zur Erklärung der neuentdeckten Petrusapokalypse, Leipzig–Berlin ²1913
Díez de Velasco, F., Los caminos de la muerte. Religión, rito e imágenes del paso al más allá en la Grecia antigua, Madrid 1995, praec. 126–140
Ferri, S., Divinità ignota. Nuovi documenti di arte e di culto funerario nelle colonie greche, Firenze 1929.
–, Nuova 'defixio' greca dalla Gàggera, Not. Scav. 69–70, 1944–1945, 168–173
–, San Vito di Luzzi (Cosenza). Frammenti di laminette auree inscritte, Not. Scav. 11, 1957, 181–183
Festugière, A. J., Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, praec. 32ss; 62s
Feyerabend, B., Zur Wegmetaphorik beim Goldblättchen aus Hipponion und dem Proömium des Parmenides, Rh. Mus. 127, 1984, 1–22
Follet, S., Lamelles d'or de Thessalie, Rev. Et. Gr. 103, 1990, 450 (Bull. epigr. n. 50)
Foti, G.–Pugliese Carratelli, G., Un sepolcro di Hipponion e un nuovo testo orfico, La parola del passato 29, 1974, 9–107 (Foti), 108–126 (Pugliese)
Franz, G., Epigrafe greca sopra lamina d'oro spettante al Sg. Millingen, Bull. dell'Istit. d. corr. arch. 1836, 149s
Frel, J., Una nuova laminella „orfica", Eirene 30, 1994, 183s

Gallavotti, C., Il documento orfico di Hipponion e altri testi affini, Mus. Cr. 13–14, 1978–1979, 337–359
–, Revisioni di testi epigrafici, 25. Un'aurea lamella di Creta, Boll. Class. serie terza IX, 1988, 28–31
Gavrilaki, I.–Tzifopoulos, Y. Z., An ‚Orphic-Dionysiac' gold epistomion from Sfakaki near Rethymno, Bull. Corr. Hell. 122, 1998, 343–355
Giangiulio, M., Le laminette auree nella cultura religiosa della Calabria greca: continuità ed innovazione, in: S. Settis (ed.), Storia della Calabria antica II. Età Italica e Romana, Roma–Reggio Calabria 1994, 11–53
Giangrande, G., Zu zwei Goldlamellen aus Thessalien, Minerva 5, 1991, 81–83
–, The gold lamellae from Thessaly, Minerva 5, 1991, 85–87
–, La lamina orfica di Hipponion, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 235–248
–, Las dos fuentes en las laminillas órficas, Minerva 9, 1995, 53–56
Gigante, M., Per l'esegesi del testo orfico vibonese, La parola del passato 30, 1975, 223–225
–, Il nuovo testo orfico di Hipponion, Storia e cultura del Mezzogiorno. Studi in memoria di U. Caldora, Cosenza 1978, 3–8
–, Dall'aldilà Orfico a Catullo, La parola del passato 44, 1989, 26–29
–, Una nuova lamella orfica e Eraclito, Zeitschr. Pap. Epigr. 80, 1990, 17–18
Gil, J., Epigraphica III, Cuad. Filol. Clás. 14, 1978, 83–85
Goettling, C. W., Gesammelte Abhandlungen aus dem classischen Alterthume I, Halle 1851
Graf, F., Milch, Honig und Wein. Zum Verständnis der Libation im griechischen Ritual, in: Perennitas. Studi in onore di A. Brelich, Roma 1980, 209–221
–, Textes orphiques et rituel bacchique. A propos des lamelles de Pélinna, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 87–102
–, Dionysian and Orphic eschatology: New texts and old questions, in: T. H. Carpenter–C. Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 239–258
Grégoire, M., L'immortalité de Philoctète et les amulettes orphiques découvertes dans les nécropoles de la Grande-Grèce, Bull. Acad. Roy. Belg. 41, 1955, 445–452
Gruppe, O., Berl. Phil. Woch. 32, 1912, col. 103–107, *Recens.* D. Comparetti, Laminette orfiche
Guarducci, M., Le laminette auree con iscrizioni orfiche e l'obolo di Caronte, Rend. Pont. Accad. Arch. 15, 1939, 87–96
–, Inscriptiones Creticae II, Roma 1939, XII 31 a-c, 31 bis, II 56–60
–, Il cipresso dell'oltretomba, Riv. Filol. Class. 100, 1972, 322–327
–, Laminette auree orfiche: Alcuni problemi, Epigraphica 36, 1974, 7–32

–, Qualche osservazione sulla laminetta orfica di Hipponion, Epigraphica 37, 1975, 19–24
–, Laminette auree 'orfiche' , Epigrafia Greca IV, Roma 1978, 258–270
–, Nuove riflessioni sulla laminetta 'orfica' di Hipponion, Riv. Filol. Class.118, 1985, 385–397
–, L'epigrafia greca dalle origini al tardo impero, Roma 1987, 320–325
–, Riflessioni sulle nuove laminette 'orfiche' della Tessaglia, Epigraphica 52, 1990, 9–19
Guthrie, W. K. C., Orpheus and Greek Religion, London 1935 (^{2}1952 = New York 1967), 171–182
Guzzo, P. G., Studi locali sulla Sibaritide: Luzzi, Riv. Filol. Class. 103, 1975, 370–371
–, Il corvo e l'uovo. Un'ipotesi sciamanica, Bolletino d'Arte LXXVI ser. vi n. 67, 1991, 123–128
Haran, M., Seething a kid in its mother's milk, Journ. Stud. Jud. 30, 1979, 23–35
–, Das Böcklein in der Milch seiner Mutter und das säugende Muttertier, Theol. Zeitschr. 41, 1985, 135–159
Harrison, J., Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge 1903 (^{2}1908, ^{3}1922), praecipue 572–599
Iacobacci, G., La laminetta aurea di Hipponion: osservazioni dialettologiche, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 249–264
Janko, R., Forgetfulness in the Golden Tablets of Memory, Class. Quart. 34, 1984, 89–100
Jordan, D. R., A Note on a Gold Tablet from Thessaly, Horos 7, 1989, 129s
Jouanna, J., La souffle, la vie et le froid: remarques sur la famille de ψύχω d'Homère à Hippocrate, Rev. Ét. Gr. 100, 1987, 203–224
Joubin, A., Inscription crétoise relative à l'orphisme, Bull. Corr. Hell. 17, 1893, 121–124
Kaibel, G., Inscriptiones Graecae XIV, Berolini 1890, nn. 638 et 641, 1–3
Keel, O., Das Böcklein in der Milch seiner Mutter und Verwandtes, Göttingen 1980
Kerényi, K., Ἀστεροβλῆτα κεραυνός, Arch. für Religionswiss. 26, 1928, 322–330
Kern, O., Brimo; Brimos, RE III 1 (1897) 853–854
–, Orphiker auf Kreta, Hermes 51, 1916, 554–567
Kotansky, R., Incantations and prayers for salvation on inscribed Greek amulets, in: Ch. A. Faraone–D. Obbink (edd.), Magika Hiera, Ancient Greek Magic and Religion, New York – Oxford 1991, 107–137
–, Greek magical amulets. The inscribed gold, silver, copper and bronze lamellae, I, Köln 1994, 107–112
Lagrange, M. J., Les mystères: l'orphisme, Paris 1937, 137–146
Lampugnani, A., La laminetta 'orfica' Fr. 32c Kern. Nuovo saggio d'interpretazione, Riv. Filol. Class. 95, 1967, 134–138
Lazzarini, M. L., Sulla laminetta di Hipponion, Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa

Class. Lett. Fil. Ser. III vol. XVII 2, 1987, 329–332 (addendum A. C. Cassio, 333–334)
Levi, D., Silloge in corsivo delle iscrizioni metriche cretesi, Stud. Ital. Fil. Class. N. S. 2, 1922, 321–400 (praec. 363–365)
Lincoln, B., Waters of memory, waters of forgetfulness, Fabula 23, 1982, 19–34 (= Death, War and Sacrifice, Chicago 1991, 49–61)
Lloyd-Jones, H., On the Orphic tablet from Hipponion, La parola del passato 30, 1975, 225s
–, Pindar and the Afterlife, Pindare, Entretiens sur l'Antiquité Classique 31, Vandoeuvres–Genève 1984, 245–279 (discussion 280–183) (= Greek Epic, Lyric, and Tragedy, the academic papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 80–105)
–, Addendum (1989), ib. 105–109
Luppe, W., Abermals das Goldblättchen von Hipponion, Zeitschr. Pap. Epigr. 30, 1978, 23–26
–, Zu den neuen Goldblättchen aus Thessalien, Zeitschr. Pap. Epigr. 76, 1989, 13–14
Malay, H., Greek and Latin Inscriptions in the Manisa Museum, Wien 1994, 139 (et fig. 197)
Marcovich, M., The Gold Leaf from Hipponion, Zeitschr. Pap. Epigr. 23, 1976, 221–224 (cf. Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 138–141, cum *Postscript* 141s)
–, The Gold Leaf from Hipponion revisited, Živa Antika 40, 1990, 73–78
Marshall, F. H., Catalogue of the Jewellery Greek Etruscan and Roman in the department of antiquities, British Museum, London 1911
Merkelbach, R., Epigraphische Miszellen. 1. Der Weg nach rechts (Goldplättchen von Petelia), Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 77–78
–, Bakchisches Goldtäfelchen aus Hipponion, Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 8–9
–, Ein neues ‚orphisches' Goldblättchen, Zeitschr. Pap. Epigr. 25, 1977, 276
–, Zwei neue orphisch-dionysische Totenpässe, Zeitschr. Pap. Epigr. 76, 1989, 15–16
–, Die goldenen Totenpässe: ägyptisch, orphisch, bakchisch, Zeitschr. Pap. Epigr. 128, 1999, 1–13
Messina, G., τίς δ' ἐσσί; πῶς δ' ἐσσί; Interrogazione e destino nell'escatologia orfica, Giorn. Metaf. 15, 1993, 319–330
Most, G. W., The fire next time. Cosmology, allegoresis, and salvation in the Derveni Papyrus, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 117–135
Müri, W., ΣΥΜΒΟΛΟΝ. Wort- und sachgeschichtliche Studie, in: Griechische Studien. Ausgewählte Wort- und sachgeschichtliche Forschungen zur Antike, Basel 1976, 1–44
Murray, G., Critical Appendix on the Orphic Tablets, in: J. Harrison, Prolegomena to the Study of Greek Religion 2, Cambridge 1908, 659–673
Musso, O., Eufemismo e antifrasi nella laminetta aurea di Hipponion?, Giorn. Ital. Filol. 29, 1977, 172–175

Musti, D., Le lamine orfiche e la religiosità d'area locrese, Quad. Urb. Cult. Class. n. s. 16, 1984, 61–83
Myres, J. L., Nouvelles et correspondance, Bull. Corr. Hell. 17, 1893, 629
Namia, G., Sul χθόνιος βασιλεύς e la ἱερὰ ὁδός della laminetta orfica di Hipponion, Vichiana 6, 1977, 288s
Nilsson, M. P., Die Quellen der Lethe und der Mnemosyne, Eranos 41, 1943, 1–7
Olivieri, A., Lamellae aureae orphicae, edidit commentario instruxit –, Bonn 1915
Onians, R. B., The origins of European thought, about the body, the mind, the soul, the world, time and fate, Cambridge 1951, 449–454
Pailler, J.-M., Bacchus. Figures et pouvoirs, Paris 1995, 124–126
Pairault-Massa, F. H., in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo convegno di studi sulla Magna Grecia (Taranto, 6–10 ottobre 1974), Napoli 1975, 196–202
Pfeiffer, E., Studien zum antiken Sternglauben, Leipzig–Berlin 1916, 129s
Picard, Ch., Eleusinisme ou orphisme? Les nouvelles lamelles d'or inscrites d'Eleutherna (Crète), Rev. Hist. Rel. 159, 1961, 127–130
Pichon, R., A propos des tablettes orphiques de Corigliano, Rev. Ét. Gr. 23, 1910, 58–61
Pickard-Cambridge, A. W., Class. Rev. 56, 1942, 21–26, *Recens.* G. Thomson, Aeschylus and Athens, London 1941 (praec. 24)
–, The wheel and the crown, Class. Rev. 59, 1945, 52s
Poccetti, P., Per un dossier documentario dei riflessi di dottrine misteriche e sapienziali nelle culture indigene dell'Italia antica, note sulle iscrizioni osche Ve 161, 185; Po 103, in: A. C. Cassio–P. Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia (Atti del convegno Napoli 14–15 dicembre 1993), Pisa–Roma 1994 [1995], 109–136
–, Culti delle acque e stadi della vita muliebre: dottrine misteriche e fondo religioso italico nella tavola osca di Agnone, in: L. Del Tutto Palma (ed.), La tavola di Agnone, nel contesto italico, Firenze 1996, 219–241
–, La diffusione di dottrine misteriche e sapienziali nelle culture indigene dell'Italia antica: appunti per un dossier, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 91–126
Prontera, F., Sulla laminetta di Hipponion, La parola del passato 33, 1978, 48–58
Propp, V., Las raíces históricas del cuento, Madrid 1974
Pugliese Carratelli, G., Un sepolcro di Hipponion e un nuovo testo orfico, La parola del passato 29, 1974 (vid. supra Foti), 108–126
–, Sulla lamina orfica di Hipponion, La parola del passato 30, 1975, 226–231
–, Ancora sulla lamina orfica di Hipponion, La parola del passato 31, 1976, 458–466

–, Mnemosyne e l'Immortalità, Archivio di Filosofia 51, 1983, 71–79 (= Tra Cadmo e Orfeo. Contributi alla storia civile e religiosa dei Greci d'Occidente, Bologna 1990, 379–389)
–, L'orfismo in Magna Grecia, Magna Grecia III, Vita religiosa e cultura letteraria, filosofica e scientifica, Milano 1988, 159–170
–, Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993
Radermacher, L., Orphica, Rh. Mus. 67, 1912, 472–477
Reinach, S., Formule obscure dans deux inscriptions sur lamelles d'or (Italie méridionale), Compt. rend. Acad. Bell. Lettr. 1900, 436
–, Une formule orphique, Rev. Arch. 39, 1901, 202–212
Reinhardt, K., Parmenides und die Geschichte der griechischen Philosophie, Frankfurt ²1959, 198s
Ricciardelli Apicella, G., L'inizio della lamina di Ipponio, Athenaeum 75, 1987, 501–503
–, Le lamelle di Pelinna, Stud. Mat. St. Rel. 58, 1992, 27–39
Riedweg, Ch., Poesis Orphica et Bacchicus ritus: observationes quaedam ad lamellas aureas spectantes, Vox Latina 32, 1996, 475–489
–, Initiation-Tod-Unterwelt: Beobachtungen zur Kommunikationssituation und narrativen Technik der orphisch-bakchischen Goldblättchen, in: F. Graf (ed.), Ansichten griechischer Rituale. Geburtstags-Symposium für Walter Burkert, Stuttgart–Leipzig 1998, 359–398
Rohde, E., Psyche. Seelencult und Unterblichkeitsglaube der Griechen, Tübingen 1890 (⁹1925)
Rossi, L., Il testamento di Posidippo e le laminette auree di Pella, Zeitschr. Pap. Epigr. 112, 1996, 59–65
Russo, C., Sul v. 9 della laminetta orfica di Hipponion, La parola del passato 47, 1992, 181s
–, Dalla morte alla 'vera vita': revisione autoptica della lamina di Hipponion, Epigraphica 58, 1999, 35–50
Sabbatucci, D., Criteri per una valutazione scientifica del 'mistico-orfico' nella Magna Grecia, in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo Convegno di Studi sulla Magna Grecia (Taranto, 6–10 ottobre 1974), Napoli 1975, 35–47
Sacco, G., Lethe negli epigrammi funerari, Epigraphica 40, 1978, 40–52
Sassi, M. M., Parmenide al bivio, La parola del passato 43, 1988, 383–396
Scalera McClintock, G., Sul. v. 1 della laminetta di Hipponion, La parola del passato 39, 1984, 132–135
–, Non fermarsi alla prima fonte. Simboli della salvezza nelle lamine auree, Filosofia e Teologia 5, 1991, 396–408
Scarpi, P., Diventare dio. La deificazione del defunto nelle lamine auree dell'antica Thurii, Mus. Pat. 5, 1987, 197–217
Scarpi, P.–Cosi, D. M.–Tessier, A., I doni di Mnemosyne. Studi sulle 'laminette orfiche'. Introduzione, Mus. Pat. 5, 1987, 193–195
Segal, Ch., Dionysus and the gold tablets from Pelinna, Greek Rom. Byz. Stud. 31, 1990, 411–419

Simondon, M., La mémoire et l'oubli dans la pensée grecque jusqu' à la fin du Ve siècle avant J.-C., Paris 1982, praec. 141–149
Tessier, A., La struttura metrica della laminetta di Hipponion. Rassegna di interpretazioni, Mus. Pat. 5, 1987, 232–241
Thomson, G., Aeschylus and Athens, London 1941, praec. 125, 159
–, The wheel and the crown, Class. Rev. 59, 1945, 9–10
Tortorelli Ghidini, M., Aletheia nel pensiero orfico, 1. „Dire la veritá": sul v. 7 della laminetta di Farsalo, Filosofia e Teologia 4, 1990, 73–77
–, Sul v. 4 della laminetta di Hipponion: ψύχονται o ψυχοῦνται, La parola del passato 47, 1992, 177–181
–, Visioni escatologiche in Magna Grecia, in: A. C. Cassio–P. Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa–Roma 1994 [1995], 207–217
–, Dioniso e Persefone nelle lamine d'oro di Pelinna, Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 79–85
–, Lettere d'oro per l'Ade, Caronte. Un obolo per l'aldilà, La parola del passato 50, 1995, 468–482
–, Da Orfeo agli orfici, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 11–41
Tsantsanoglou, K. – Parássoglou, G. M., Two Gold Lamellae from Thessaly, ΕΛΛΗΝΙΚΑ 38, 1987, 3–16
Velasco López, M. H., Las lamellae órficas, Edición y comentario, Memoria de Licenciatura inédita, Valladolid 1990–1991
–, Le vin, la mort et les bienheureux (à propos des lamelles orphiques), Kernos 5, 1992, 209–220
–, La fórmula de petición del agua en las láminas de oro órficas, Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, II, Madrid 1994, 455–460
–, El paisaje del Más Allá, Valladolid 2001
Verdelis, N. M., Χαλκὴ τεφροδόχος κάλπις ἐκ Φαρσάλων, Ἀρχ. ἐφ. 1950–1951, 97–105
–, 'Ορφικὰ ἐλάσματα ἐκ Κρήτης, Ἀρχ. ἐφ. 1953–1954 [1958], 56–60
–, Tablettes orphiques de Crète: Collection Hélène Stathatos, III, Objects antiques et byzantins, Strasbourg 1963, 256–259
Vernant, J.-P., Aspects mythiques de la mémoire et du temps, Journal de Psychologie 1955, 1–29 (= Mythe et pensée chez les grecs, Paris 1965, 80–107, cf. Mito y pensamiento en la Grecia antigua, Barcelona 1973, 89–134)
Vollgraff, W., Ἔριφος ἐς γάλ' ἔπετον (Over den Oorsprong der dionysische Mysterien), Mededeel. d. Akad. d. Wet. Amsterdam 57, 1924, 19–53
Watkins, C., Orphic gold leaves and the great way of the soul: Strophic style, funerary ritual formula, and eschatology, in: How to kill a dragon. Aspects of Indo-European poetics, Oxford 1995, 277–291
West, M. L., Zum neuen Goldblättchen aus Hipponion, Zeitschr. Pap. Epigr. 18, 1975, 229–236

Wieten, J. H., De tribus laminis aureis quae in sepulcris Thurinis sunt inventae, Diss. Amstelodami 1915

Ziegler, K., Orphische Dichtung, XIX. Die orphisch-pythagoreischen Goldplättchen, RE XVIII 2 (1942) 1386–1391

Zuntz, G., Persephone, Three Essays on Religion and Thought in Magna Graecia, Oxford 1971, praec. 275–393

–, Die Goldlamelle von Hipponion, Wien. Stud. N. F. 10, 1976, 129–151

Suppl. Ep. Gr. 26, 1976–1977 n. 1139 (p. 264s); 27, 1977 n. 226 bis (p. 58); n. 674 (p. 170); 28, 1978 n. 775 bis (p. 224s); 34, 1984 n. 338 (p. 116); n. 1002 (p. 261s); 37, 1987 n. 497 (p. 160s); n. 778 (p. 246); n. 820 (p. 255s); 39, 1989 n. 505 (p. 170); 40, 1990 n. 485 (p. 152); n. 824 (p. 257); 41, 1991 n. 401 (p. 151); n. 887 (p. 291); 42, 1992 n. 530 (p. 143); n. 903 (p. 259); 43, 1993 n. 647 (p. 218s); n. 1305 (p. 486); 44, 1994 n. 750 (p. 225s); n. 809 (p. 247); 45, 1995 n. 646 (p. 162s); n. 762 (p. 191); n. 782–783 (p. 197s); 46, 1996 n. 456 (p. 144); n. 654 (p. 185); n. 656 (p. 186); n. 777 (p. 221); n. 1318 (p. 362s); n. 2370 (p. 708)

ORPHICA ET BACCHICA

Berti, F. (ed.), Dionysos. Mito e mistero. Atti del Convegno internazionale, Comacchio 3–5 novembre 1989, Ferrara 1991

Boyancé, P., L'antre dans les mystères de Dionysos, Rend. Pont. Acc. Arch. 1960–1961, 107–127

–, Dionysiaca, à propos d'une étude récente sur l'initiation dionysiaque, Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 33–60, *Recens.* F. Matz, Διονυσιακὴ τελετή

Bremmer, J. N., Greek Maenadism reconsidered, Zeitschr. Pap. Epigr. 55, 1984, 267–286

Bruhl, A., Liber pater. Origine et expansion du culte dionysiaque à Rome et dans le monde romain, Paris 1953

Burkert, W., Orphism and Bacchic mysteries. New evidence and old problems of interpretation, The Center for Hermeneutical Studies, Colloquy 28, Berkeley 1977

–, Ancient mystery cults, Cambridge, Mass.-London 1987 (Antichi culti misterici, Roma–Bari 1989, Antike Mysterien. Funktionen und Gehalt, München 1994)

–, Bacchic Teletai in the Hellenistic Age, in: Th. H. Carpenter–Ch. A. Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 259–275

Calvo Martínez, J. L., El campo semántico de 'lo dionisíaco' en Plutarco, in: J. G. Montes–M. Sánchez–R. J. Gallé (edd.), Plutarco, Dioniso y el vino, Madrid 1999, 129–138

Carpenter, T. H.–Faraone, Ch. A. (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993

Casadio, G., Per un'indagine storico-religiosa sui culti di Dioniso in rela-

zione alla fenomenologia dei misteri. I–II, Stud. Mat. Stor. Rel. 6, 1982, 209–234; 7, 1983, 123–149
–, Préhistoire de l'initiation dionysiaque, in: A. Moreau (ed.), L'Initiation I: les rites d'adolescence et les mystères, Actes du Colloque International de Montpellier 11–14 avril, 1991, Montpellier 1992, I, 209–213
–, Dioniso italiota: un dio greco in italia meridionale, in: A. C. Cassio–P. Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa–Roma 1994 [1995], 79–107
–, Antropologia orfico-dionisiaca nel culto di Tebe, Corinto, Sicione, in: F. Vattioni (ed.), Sangue e antropologia biblica nella liturgia, Roma 1987, 191–260
–, Il vino dell'anima. Storia del culto di Dioniso a Corinto, Sicione, Trezene, Roma 1999
Cole, S. G., New evidence for the mysteries of Dionysus, Gr. Rom. Byz. Stud. 21, 1980, 223–238
–, Life and Death. A new epigram from Dionysos, Epigraphica Antica 4, 1984, 37–49
Daszewski, W. A., Dionysos der Erlöser. Griechische Mythen im spätantiken Cypern, Mainz am Rhein 1985
Detienne, M., Les chemins de la déviance: Orphisme, dionysisme et pythagorisme, in: Orfismo in Magna Grecia, Atti del quattordicesimo Convegno di Studi sulla Magna Grecia (Taranto, 6–10 ottobre 1974), Napoli 1975, 49–79
–, Dionysos mis à mort, Paris 1977
–, Dionysos à ciel ouvert, Paris 1986 (Dioniso a cielo aperto, Roma–Bari 1987)
Di Marco, M., Dioniso ed Orfeo nelle Bassaridi di Eschilo, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 101–153
Eisler, R., Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike, Leipzig–Berlin 1925 (Hildesheim 1966)
Fauth, W., Zagreus, RE IX A 2 (1967), 2221–2283
Festugière, A.-J., Les mystères de Dionysos, Rev. Biblique 44, 1935, 191–211 (= Études de religion grecque et hellénistique, vid. infra, 13–63)
Graf, F., Textes orphiques et rituel bacchique, in: Ph. Borgeaud (ed.), vid. supra, 87–102
–, Dionysian and Orphic eschatology: New texts and old questions, in: Th. H. Carpenter–Ch. A. Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 239–258
Henrichs, A., Greek Maenadism from Olympias to Messalina, Harv. Stud. Class. Phil. 82, 1978, 121–160
Jeanmaire, H., Dionysos. Histoire du culte de Bacchus, Paris 1951 (1978)
Kerényi, K., Dionysos. Urbild des unzerstörbaren Lebens, München–Wien 1976
Lada-Richards, I., Initiating Dionysus. Ritual and theatre in Aristophanes' Frogs, Oxford 1999

Matz, F., Διονυσιακὴ τελετή. Archäologische Untersuchungen zum Dionysoskult in hellenistischer und römischer Zeit, Wiesbaden 1964

Merkelbach, R., Die Hirten des Dionysos. Die Dionysos-Mysterien der römischen Kaiserzeit und der bukolische Roman des Longus, Stuttgart 1988

Nilsson, M. P., The Dionysiac mysteries of the Hellenistic and Roman age, Lund 1957 (New York 1975)

Pailler, J.-M., Bacchus. Figures et pouvoirs, Paris 1995

–, Bacchanalia. La répression de 186 av. J.C. à Rome et en Italie, Roma 1988

Pettazzoni, R., I misteri. Saggio di una teoria storico-religiosa, Bologna 1924 (Cosenza ²1997)

Piérart, M., Le tombeau de Dionysos à Delphes, in: C. Bodelot–R. Koch–J. Reisdoerfer–E. Wolter (edd.), Ποικίλα, Hommage à Othon Scholer, Luxembourg 1996, 137–154

Ricciardelli, G., Mito e performance nelle associazioni dionisiache, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 265–284

Riedweg, Ch., Mysterienterminologie bei Platon, Philon und Klemens von Alexandrien, Berlin–New York 1987

Rohde, E., Psyche. Seelencult und Unsterblichkeitsglaube der Griechen, Tübingen 1890 (⁹1925)

Sabbatucci, D., Saggio sul misticismo greco, Roma 1965 (Essai sur le mysticisme grec, Paris 1982)

–, Criteri per una valutazione scientifica del mistico-orfico nella Magna Grecia, in: Orfismo in Magna Grecia, vid. supra, 35–47

–, Dionysos figura mitica e divinità orgiastica, in: F. Berti (ed.), Dionysos. mito e mistero, vid. supra, 397–399

Turcan, R., Bacchoi ou Bacchants? De la dissidence des vivants à la ségregation des morts, in: L'association Dionysiaque dans les sociétés anciennes. Actes de la Table ronde de l'École Française de Rome, Rome 1986, 227–246

–, Bona Dea et la ‚Mère ineffable' de Dionysos (Plut., Caes. 9), in: D. Porte – J.-P. Néraudau, Hommages à Henri Le Bonniec. Res Sacrae, Bruxelles 1988, 428–440

–, L'élaboration des mystères dionysiaques à l'époque hellénistique et romaine: de l'orgiasme à l'initiation, in: A. Moreau (ed.), L'Initiation, Actes du Colloque International de Montpellier 11–14 avril 1991, Montpellier 1992, I, 215–233

ORPHICA CVM PYTHAGORICIS RELATA

Alsina, J., Pitagorismo y orfismo. Dos observaciones, Emerita 27, 1959, 15–18

Bernabé, A., Orfismo y Pitagorismo, in: C. García Gual (ed.), Historia de la Filosofía Antigua, Madrid 1997, 73–88

Bremmer, J., Rationalization and dischantment in Ancient Greece: Max Weber among the Pythagoreans and Orphics?, in: R. Buxton (ed.), From myth to reason? Studies in the development of Greek Thought, Oxford 1999, 71–83

Brisson, L., Nascita di un mito filosofico: Giamblico (*VP.* 146) su Aglaophamos, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 43–80

Boehm, F., De symbolis Pythagoricis, Diss. Berlin 1905

Burkert, W., Orpheus und die Vorsokratiker. Bemerkungen zum Derveni-Papyrus und zur pythagoreischen Zahlenlehre, Antike und Abendland 14, 1968, 93–114

–, Lore and science in ancient Pythagoreanism, Cambridge, Mass. 1972

–, Craft versus sect: the problem of Orphics and Pythagoreans, in: B. F. Meyer & E. P. Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 1–22 (cf. Profesión frente a secta: el problema de los órficos y los pitagóricos, Taula 27–28, 1997, 11–32)

Casadesús, F., Heródoto II 81: ¿órficos o pitagóricos?, Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, Madrid 1994, II 107–111

Casadio, G., La metempsicosi tra Orfeo e Pitagora, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 119–155

Delatte, A., Études sur la littérature pythagoricienne, Paris 1915

–, Faba Pythagorae cognata, Serta Leodiensia, Liège 1930, 33–57

Detienne, M., Les chemins de la déviance: Orphisme, dionysisme et pythagorisme, in: Orfismo in Magna Grecia, vid. supra, 49–79

Freyburger, G., Influences orphiques et influences pythagoriciénnes dans le chant VI de l'Énéide, Rev. Et. Lat. 71, 1993, 20s

Kerényi, K., Pythagoras und Orpheus, Berlin 1938 (Zürich [3]1950)

Nebel, G., Pythagoras, Antaios 7, 1966, 556–572

Sassi, M. M., Alla ricerca della filosofia italica. Appunti su Pitagora, Parmenide e l'Orfismo, in: Un secolo di ricerche in Magna Grecia. Atti del ventottesimo Convegno di Studi sulla Magna Grecia, Napoli 1989, 231–264

Thesleff, H., An introduction to the Pythagorean writings of the Hellenistic period, Åbo 1961

–, The Pythagorean texts of the Hellenistic period, Åbo 1965

Timpanaro Cardini, M., Pitagorici. Testimonianze e frammenti I–III, Firenze 1958–1964

Zhmud, L., Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997

PHLYA ET LYCOMIDAE

Albrile, E., *...in principiis lucem fuisse ac tenebras.* Creazione, caduta e rigenerazione spirituale in alcuni testi gnostici, AION 17, 1995, 109–155
Böhme, R., Der Lykomide: Tradition und Wandel zwischen Orpheus und Homer, Bern 1991
Brink, B. ten, Bisschop Hippolytus, Αἱρέσεων ἔλεγχος bl. 144, Mnemosyne 2, 1853, 383–387
Casadio, G., Antropologia gnostica e antropologia orfica nella notizia di Ippolito sui sethiani, Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1295–1350 (= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 19–66)
Edwards, M. J., Gnostic Eros and Orphic themes, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 25–40
Loucas, E. et I., Un autel de Rhéa-Cybèle et la Grande Déesse de Phlya, Latomus 45, 1986, 392–404
Marinatos, S., Φάους ῥυέντες (τὰ 'Ορφικὰ μυστήρια τῆς Φλύας), ΠΛΑΤΩΝ 3, 1951, 228–242 (de fr. 532)
Marcovich, M., Phanes, Phicola, and the Sethians, Journ. Theol. Stud. n. s. 25, 1974, 447–451 (= Studies in Graeco-Roman religions and Gnosticism, Leiden 1988, 89–92) (de fr. 532)
Parker, R., Athenian religion: A history, Oxford 1996, 66; 305

ORPHICA OLBIAE

Bernabé, A., Una etimología platónica: σῶμα-σῆμα, Philologus 139, 1995, 204–237, praec. 219
–, Tendencias recientes en el estudio del orfismo, 'Ilu, revista de ciencias de las religiones 0, 1995, 23–32, praec. 24s
–, Juegos léxicos y juegos gráficos en los textos órficos, in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid 1999, 457–464
Bottini, A., Archeologia della salvezza. L'escatologia greca nelle testimonianze archeologiche, Milano 1992, 151–157
Burkert, W., Neue Funde zur Orphik, Information zum Altsprachlichen Unterricht 2, Graz 1980, 27–41, praec. 36–38
Casadio, G., Adversaria Orphica et Orientalia, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 291–322, praec. 295s
Dettori, E., Testi 'Orfici' dalla Magna Grecia al Mar Nero, La parola del passato 52, 1997, 292–310
Di Marco, M., Dioniso ed Orfeo nelle Bassaridi di Eschilo, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 101–153, praec. 109

Dubois, L., Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, 154–155
Erhardt, N., Milet und seine Kolonien. Vergleichende Untersuchung der kultischen und politischen Einrichtungen, Bern 1983 [[2]1988]
Graf, F., Gnomon 57, 1985, 590, *Recens.* M. L. West, Orphic Poems
Lévêque, P., Apollon et l'orphisme à Olbia du Pont, in: M. Tortorelli Ghidini–A. Storchi Marino–A. Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora. Origini e incontri di culture nell'antichità. Atti dei Seminari Napoletani 1996–1998, Napoli 2000, 81–90
Rus'ajeva, A. S., Orfizm i kul't Dionisa v Ol'vii, Vestnik Drevnej Istorii 143, 1978, 87–104
–, Religija i kult'ty antičnoj Ol'vii, Kiev 1992, 16–18
Scalera Mc Clintock, G., Aletheia nelle tavolette di Olbia Pontica, Filosofia e Teologia 4, 1990, 78–83
Tinnefeld, F., Referat über zwei russische Aufsätze, Zeitschr. Pap. Epigr. 38, 1980, 65–71
Tortorelli Ghidini, M., Dioniso e Persefone nelle lamine d'oro di Pelinna, Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 79–85, praec. 84
Vegetti, M., L'etica degli antichi, Roma–Bari 1994, 73s
Vinogradov, J. G., Zur sachlichen und geschichtlichen Deutung der Orphiker-Plättchen von Olbia, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 77–86
Vinogradov, J. G.–Kryžickij, S. D., Olbia. Eine altgriechische Stadt im nordwestlichen Schwarzmeerraum, Leiden–New York–Köln 1995, praec. 116s
West, M. L., The Orphics of Olbia, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 17–29
Zhmud', L., Orphism and grafitti from Olbia, Hermes 120, 1992, 159–168

PAPYRVS GVROB (FR. 578)

Brisson, L., Orphée et l'Orphisme à l'époque impériale. Témoignages et interprétations philosophiques, de Plutarque à Jamblique, Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II 36.4, Berlin–New York 1990, 2867–2931 (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 IV), praec. 2928s
Burkert, W., Ancient mystery cults, Cambridge, Mass.-London 1987, 70s
Fauth, W., Zagreus, RE IX A 2 1967, 2257s
Festugière, A., Études de religion grecque et héllenistique, Paris 1972, 40–42
Hordern, J., Notes on the Orphic Papyrus from Gurôb (P. Gurôb 1: Pack[2] 2464), Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 131–140
Prümm, K., s. v. Mystères. IV L'orphisme, Supplément 6 au Dictionnaire de la Bible, Paris 1960, 71s
Schütz, O., Zwei orphische Liturgien, Rh. Mus. 87, 1938, 241–267

–, Ein neuer orphischer Papyrustext, Arch. f. Papyrusf. 13, 1939, 210–212
Smyly, G., Greek Papyri from Gurob, Dublin 1921, n.1
Tierney, M., A new ritual of the Orphic Mysteries, Class. Quart. 16, 1922, 77–87
West, M. L., I Poemi orfici, Napoli 1993, 181–183

ORPHICA ROMAE

Boulanger, A., L'orphisme à Rome, Rev. Ét. Lat. 1937, 121–135
Burrascano, R., I misteri orfici nell'antica Pompei, Roma 1928
Cumont, F., La grande inscription bachique du Metropolitan Museum, II. Commentaire religieux de l'inscription, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 232–263
Nilsson, M. P., En marge de la grande inscription bachique du Metropolitan Museum, Stud. Mat. Stor. Rel. 10, 1934, 1–18
Scheid, J., Le thiase du Metropolitan Museum (IGUR 1, 160), in: L'association dionysiaque dans les societés anciennes, Actes de la Table Ronde organisée par l'École Française de Rome (Rome 24–25 mai 1984), Rome 1986, 275–290
Vogliano, A., La grande iscrizione bacchica del Metropolitan Museum, I, Am. Journ. Arch. 37, 1933, 215–226

ORPHICA ET CHRISTIANA

Boulanger, A., Orphée. Rapports de l'Orphisme et du Christianisme, Paris 1925
des Places, É., Les citations profanes de Clément d'Alexandrie dans le IIIe Stromate, Rev. Ét. Gr. 99, 1986, 54–62
–, Les citations profanes de Clément d'Alexandrie dans le VIe Stromate, Rev. Ét. Anc. 92, 1990, 109–119
Eisler, R., Orphisch-dionysische Mysteriengedanken in der christlichen Antike, Leipzig–Berlin 1925 (Hildesheim 1966)
Irwin, E., The songs of Orpheus and the new song of Christ, in: J. Warden (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a myth, Toronto 1982, 51–62
Loisy, A., Les mystères païens et le mystère chrétien, Paris 1930
Maass, E., Orpheus: Untersuchungen zur griechischen, römischen, altchristlichen Jenseitsdichtung und Religion, München 1895
Neyton, A., Les clefs païennes du christianisme, Paris 1979
Ragot, A., Orphisme et Christianisme, Cah. Cer. E. R. 18, 1971, 20–24
Solmsen, F., Reincarnation in ancient and early Christian thought, Kleine Schriften III, Hildesheim–Zürich–New York 1982, 465–494
Vicari, P., Sparagmos. Orpheus among the Christians, in: J. Warden (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a myth, Toronto 1982, 63ss
Vogel, C. J. de, The sōma-sēma formula: its function in Plato and Plotinus

compared to Christian writers, in: H. J. Blumenthal–R. A. Markus (edd.), Neoplatonism and early Christian thought. Essays in honour of A. H. Armstrong, London 1981, 79–95

Wrześniowski, A., The figure of Orpheus in early Christian iconography, Archeologia 21, 1970, 112–123

Zeller, E., Zur Vorgeschichte des Christentums. Essener und Orphiker, Zeitschr. wissensch. Theologie 42, 1899, 195–269 (= Kleine Schriften, Berlin 1910, II, 120–184)

DE ALIIS LOCIS. DE RITIBVS ORPHICIS SINGVLARIBVS. VARIA

Bartoletti, V., Frammenti di un rituale d'iniziazione ai misteri, Ann. Sc. Norm. Sup. ser. II vol. 6, 1937, 143–152

–, Pap. Soc. Ital. 10, 1932, n. 1162, pp.102–104 et 12, 1951, n. 1290, pp. 203–205

Bignone, E., Fr. Orph. 276 Abel, Boll. Fil. Class. 22, 1915, 269–270 (de fr. 616)

Boyancé, P., Sur les mystéres phrygiens, Rev. Ét. Anc. 37, 1935, 161–164 (= Études sur la religion romaine, Rome 1972, 201–204)

Burg, N. M. H. van der, Ἀπόρρητα, δρώμενα, ὄργια. Bijdrage tot de kennis der religieuze terminologie in het Grieksch, Amsterdam–Paris 1939

Burkert, W., Itinerant diviners and magicians. A neglected element in cultural contacts, in: R. Hägg (ed.), The Greek Renaissance of the Eighth Century B. C.: Tradition and Innovation, Stockholm 1983, 115–119

Casabona, J., Recherches sur le vocabulaire des sacrifices en grec, des origines à la fin de l'époque classique, Aix-en-Provence 1966

Cumont, F., Un fragment de rituel d'initiation aux mystères, Harv. Theol. Rev. 26, 1933, 153–160 (de iuramentis)

Detienne, M.–Vernant, J. P. (edd.), La cuisine du sacrifice en pays grec, Paris 1979

Hiller, E., Die antiken Verzeichnisse der pindarischen Dichtungen, Hermes 21, 1886, 364s

Kern, O., Zu dem neuen Mysterieneide, Archiv f. Papyrusf. 12, 1936, 66s (de iuramentis)

Merkelbach, R., Der Eid der Isismysten, Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 55–73 (de iuramentis)

Momigliano, A., Giuramento di Σαραπιασταί? Contributo a la storia del sincretismo ellenistico, Aegyptus 13, 1933, 179–186 (de iuramentis)

Nock, A. D., A cult ordinance in verse, Harv. Stud. Class. Phil. 63, 1958, 415–421 (= Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972, 847–853) (de fr. 528)

Schütz, O., Ein neuer orphischer Papyrustext, Archiv f. Papyrusf. 13, 1939, 210–212

DE VITA ORPHICA, ORPHICAE RELIGIONIS SECTATORES

Bernabé, A., Orfeotelestas, charlatanes, intérpretes: transmisores de la palabra órfica, in: M. del C. Bosch–M. A. Fornés (edd.), Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 37–41

Blomqvist, J., The Orphic Fragment no. 292 Kern, in: S.-T. Teodorsson (ed.), Greek and Latin Studies in memory of Cajus Fabricius, Göteborg 1990, 81–89

Bouffartigue, J., Introduction in: Porphyre, De l'abstinence, Paris 1977, LXI–LXVIII

Burkert, W., Craft versus sect: the problem of Orphics and Pythagoreans, in: B. F. Meyer–E. P. Sanders, Jewish and Christian self-definition, III, London 1982, 1–22 (cf. Profesión frente a secta: el problema de los órficos y los pitagóricos, Taula 27–28, 1997, 11–32)

Carnoy, A., Les noms grecs des devins et magiciens, Les Ét. Class. 24, 1956, 97–106

Casadesús, F., Òrfics o impostors? El testimoni d'Eurípides: Hipòlit 943–957, in: M. del C. Bosch–M. A. Fornés (edd.), Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 167–170

Casadio, G., I Cretesi di Euripide e l'ascesi orfica, Didattica del Classico N. 2, Foggia 1990, 278–310

Detienne, M., Les chemins de la déviance: Orphisme, dionysisme et pythagorisme, in: Orfismo in Magna Grecia, vid. supra, 49–79

Guthrie, W. K. C., Orpheus and Greek Religion, London 1935, 194–215

Haussleiter, J., Der Vegetarismus in der Antike, Berlin 1935

Pugliese Carratelli, G., Orphikòs bios, Il Veltro 20, 1976, 235–248

Sfameni Gasparro, G., Critica del sacrifizio cruento e antropologia in Grecia. Da Pitagora a Porfirio I: la tradizione pitagorica, Empedocle e l'orfismo, in: F. Vattioni (ed.), Atti della V Settimana di Studi "Sangue e antropologia. Riti e culto", Roma 1984, I, 107–155

Tsekourakis, D., Orphic and Pythagorean views of vegetarianism in Plutarch, in: F. E. Brenk–I. Gallo (edd.), Miscellanea Plutarchea. Atti del I Convegno di Studi su Plutarco, Ferrara 1986, 127–138

–, Pythagoreanism or Platonism and ancient medicine? The reasons for vegetarianism in Plutarch's Moralia, in: Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II 36, 1, 1987, 366–393

ORPHICAE ΚΑΤΑΒΑΣΕΙΣ

Bollók, J., Die Tartaros-Szene in der Aeneis, Ann. Univ. Budapest. (class.) 4, 1976, 47–61

Disandro, C. A., Una nueva fuente para el libro VI de la Eneida, Humanitas (Rev. de la Fac. de Fil. y L. de Tucumán) 39, 1957, 117–125

Fiaccadori, G. – Meda, E., Sulla nuova edizione del 'papiro di Bologna', La parola del passato 35, 1980, 389–391

Horsfall, N., P. Bonon. 4 and Virgil, Aen. 6, yet again, Zeitschr. Pap. Epigr. 96, 1993, 17–18

Keydell, R., Nota metrica al carmi esametrici pap. bolognese n° 3, Acme 5, 1952, 418

Lloyd-Jones, H.–Parsons, P. J., Iterum de Catabasi Orphica, in: H. G. Beck–A. Kambylis–P. Moraux (edd.), Kyklos. Festschrift R. Keydell, Berlin–New York 1978, 88–108 (= The academic papers of Sir H. Lloyd-Jones, Oxford 1990, 333–342)

Macchioro, V. D., La catabasi orfica, Class. Phil. 23, 1928, 239–249

Marinčič, M., Der ‚orphische' Bologna-Papyrus (Pap. Bon.4), die Unterweltsbeschreibung im Culex und die lukrezische Allegorie des Hades, Zeitschr. Pap. Epigr. 122, 1998, 55–59

Merkelbach, R., Eine orphische Unterweltsbeschreibung auf Papyrus, Mus. Helv. 8, 1951, 1–11

Montevecchi, O., R. Merkelbach, Eine orphische Unterweltsbeschreibung auf Papyrus in Museum Helveticum 8 (1951), pp. 1–11, Aegyptus 31, 1951, 76–79

–, Papyri Bononienses I, Milano 1953, 8–18 (n. 4)

Montevecchi, O.–Pighi, G. B., Prima ricognizione dei papiri dell' Università di Bologna, Aegyptus 27, 1947, 175–183

Nardi, E., Ce lo leggiamo, l'aborto?, Iura 21, 1970, 186–190

–, Codicillo, Iura 23, 1972, 135s

Norden, E., P. Vergilius Maro, Aeneis Buch VI, Leipzig–Berlin 1926 (Darmstadt ⁴1957)

Schilling, R., Romanité et ésotérisme dans le chant VI de l'Énéide, Rev. Hist. Rel. 199, 1982, 363–380

Setaioli, A., Nuove osservazioni sulla ‚descrizione dell'oltretomba' nel papiro di Bologna, Stud. Ital. Fil. Class. 42, 1970, 179–224

–, L'imagine delle bilance e il giudizio dei morti, Stud. Ital. Filol. Class. 44, 1972, 38–54

–, Ancora a proposito del papiro bolognese n. 4, Stud. Ital. Filol. Class. 45, 1973, 124–133

Solmsen, F., Ἀμοιβή in the recently discovered ‚Orphic' katabasis, Hermes 96, 1968–1969, 631s

Treu, M., Die neue ‚orphische' Unterweltsbeschreibung und Vergil, Hermes 88, 1954, 24–51

Turcan, R., La catabase orphique du papyrus de Bologne, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 136–173

Violante, M. L., Un confronto tra PBon. 4 e l'Assioco. La valutazione delle anime nella tradizione orfica e platonica, Civ. Class. Crist. 5, 1981, 313–327

Vogliano, A., Il papiro bolognese Nr. 3, Acme 5, 1952, 385–417

Vogliano, A. – Castiglione, L., Addendum ad una Orphische Unterweltsbeschreibung pubblicata da R. Merkelbach, Prolegomena, I, 1952, 100–107

CARMINA ASTROLOGICA ET PHYSICA

Baumstark, A., Beiträge zur griechischen Litteratur-Geschichte, 1, Die Γεωργία des Orpheus, Philologus 53, 1894, 687–691
Boll, F., Dodekaeteris, RE V 1 (1903) 1254s
–, Sphaera, Leipzig 1903, 330s
Heeg, J., Die angeblichen orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907
–, Ueber ein astrologisch-medizinisches Orphicum, Festgabe für Martin von Schanz, Würzburg 1912, 159–166
Hunger, H., Palimpsest-Fragmente aus Herodians Καθολικὴ προσωιδία Buch 5–7 Cod.Vindob. Hist. gr. 10, Jahrb. Österr. Byzant. 16, 1967, 1–33, praec. 13 et 29
Krüger, A., Zur orphischen Dodekaeteris, Hermes 73, 1938, 127–129
Lenz, C. G., De fragmentis Orphicis ad astronomiam et agrorum culturam spectantibus, Diss. Gottingensis 1789
Vári, R., Ad Astronomiam Orphei nomine circumlatam, Egyetemes Philologiai Közlöny 1900, 174s
Waerden, B. L. van der, Das große Jahr des Orpheus, Hermes 81, 1953, 481–483
Wilamowitz-Moellendorff, U. von, Lesefrüchte, 270, Hermes 65, 1930, 250 (= Kleine Schriften, IV, Berlin 1962, 518)

DE REBVS MAGICIS AD ORPHEVM SPECTANTIBVS

Alliet, R., Magie et religion dans la Grèce antique, III: L'orphisme, Rev. Cours Conf. 34, 1933, 313–321
Bernabé, A., La palabra de Orfeo: Religión y magia, in: A. Vega–J. A. Rodríguez Tous–R. Bouso (edd.), Estética y religión. El discurso del cuerpo y de los sentidos, Barcelona, Er, Revista de Filosofía, documentos 1998, 157–172
Betz, H. S., Fragments from a Catabasis Ritual in a Greek Magical Papyrus, History of Religions 19, 1980, 287–295
–, The Greek Magical Papyri in translation, Including the Demotic Spells, Chicago 1986 ([2]1992)
–, Magic and Mystery in the Greek Magical Papyri, in: Ch. A. Faraone–D. Obbink, Magika Hiera. Ancient Greek Magic and Religion, New York–Oxford 1991, 244–259
Bonner, C., Studies in magical amulets, Ann Arbor–London 1950

Bremmer, J. N., The birth of the term 'magic', Zeitschr. Pap. Epigr. 126, 1999, 1–12
Brixhe, C.–Panayotou, A., Le plomb magique de Phalasarna IC II–XIX 7, Hellènika Symmikta, linguistique, épigraphie, Nancy–Paris 1995, 23–38
Calvo Martínez, J. L.–Sánchez Romero, M. D., Textos de Magia en Papiros Griegos, Madrid 1987
Costabile, F., Defixiones da Locri Epizefiri. Nuovi dati sui culti sulla storia e sulle istituzioni, Minima epigraphica et papyrologica 2, 1999, 23–76
D'Alessio, G. B., Note alla tavoletta plumbea di Phalasarna, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 290
Eitrem, S., Varia, Nordisk Tidsk. Filol. Ser. IV 10, 1992, 115
Fauth, W., Aphrodites Pantoffel und die Sandale der Hekate, Grazer Beiträge 12–13, 1985–1986, 193–211
Furley, W. D., Besprechung und Behandlung. Zur Form und Funktion von ΕΠΩΙΔΑΙ in der griechischen Zaubermedizin, in: G. W. Most–H. Petersmann–A. M. Ritter (edd.), Philanthropia kai Eusebeia. Festschrift für Albrecht Dihle zum 70. Geburtstag, Göttingen 1993, 80–104
Gager, J. G. (ed.), Curse tablets and binding spells from the Ancient World, New York–Oxford 1992
Gordon, R., Imagining Greek and Roman magic, in: W. Flint–R. Gordon–G. Luck–D. Ogden, Witchcraft and Magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 159–275
Graf, F., Excluding the charming: the development of the Greek concept of magic, in: M. Meyer–P. Mirecky (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden–New York–Köln 1995, 29–42
Jordan, D. R., A love charm with verses, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 245–259
–, The inscribed lead tablet from Phalasarna, Zeitschr. Pap. Epigr. 94, 1992, 191–194
–, Three texts from Lokroi Epizephyrioi, Zeitschr. Pap. Epigr. 130, 2000, 95–107
Kingsley, P., Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995
Kotansky, R., Incantations and prayers for salvation on inscribed Greek amulets, in: Ch. A. Faraone–D. Obbink (edd.), Magika Hiera, New York–Oxford 1991, 107–137
–, Greek magical amulets. The inscribed gold, silver, copper and bronze lamellae, I, Köln 1994, 107–112
–, Greek exorcistic amulets, in: M. Meyer–P. Mirecky (edd.), Ancient magic and ritual power, Leiden–New York–Köln 1995, 243–277
Luck, G., Arcana mundi, Baltimore–London 1985
–, Witches and sorciers in classical literature, in: W. Flint–R. Gordon–G. Luck–D. Ogden, Witchcraft and Magic in Europe, London 1999, 93–158, praec. 117–119
Maas, P., 'Επένικτος, Hesperia 13, 1944, 36s (= Kleine Schriften, München 1973, 201s)

McCown, Ch., The Ephesia Grammata in popular belief, Tr. Am. Phil. Ass. 54, 1923, 128–140
Ogden, D., Binding spells: curse tablets and voodoo dolls in the Greek and Roman worlds, in: W. Flint–R. Gordon–G. Luck–D. Ogden, Witchcraft and Magic in Europe. Ancient Greece and Rome, London 1999, 1–90
Roscher, W. H., Weiteres über die Bedeutung des E zu Delphi und die übrigen γράμματα Δελφικά, Philologus 60, 1901, 81–101
Schultz, W., Ἐφέσια und Δελφικὰ γράμματα, Philologus 68, 1909, 210–228
Wortmann, D., Die Sandale der Hekate–Persephone–Selene, Zeitschr. Pap. Epigr. 2, 1968, 155–160
Wünsch, R., Neue Fluchtafeln, Rhein. Mus. 55, 1900, 73–85

ORPHICA AP. RECENTIORES AVCTORES ET DE AVCTORIBVS QVI AB ORPHICIS CARMINIBVS MVTVATI SVNT VEL EORVM RIDICVLAM IMITATIONEM FECERVNT

Agozzino, T., Una preghiera gnostica pagana e lo stile lucreziano del IV secolo, in: Dignam dis, Studi Vallot, Venezia 1972, 169–210 (de hymno III 267 Baehrens)
Augello, G., Divini gloria ruris, Riv. Cult. Class. Medioev. 16, 1974, 137–163
Babudri, F., Grecità e orfismo in un racconto popolare del Salento, Archivio Storico Pugliese 3, 1950, 181–200
Bauzá, H. F., La natura del canto di Sileno, Sileno 13, 1987, 21–31 (Orphica ap. Verg. Buc. 4)
Beierwaltes, W., Die Entfaltung der Einheit. Zur Differenz plotinischen und proklischen Denkens, ΘΠ 2, 1973, 126–161
Bernabé, A., Plutarco e l'orfismo, in: I. Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Atti del VI Convegno plutarcheo (Ravello, 29–31 maggio 1995), Napoli 1996, 63–104
Bianchi, U., Le problème des origines du gnosticisme, Colloque international sur les origines du gnosticisme, Messine (= Numen 12, 1965), 236–237
Bock, M., De Aeschylo poeta Orphico et Orpheopythagoreo, Diss. Ienens. 1914
Brenk, F. E., In mist apparelled. Religious themes in Plutarch's Moralia and Lives, Leiden 1977
Brisson, L., Proclus et l'orphisme, in: J. Pépin–H. D. Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 43–104 (denuo ed. cum addendis in: Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1955. V)
–, Damascius et l'orphisme, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 157–209 (denuo ed. cum ad-

dendis in: Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1955. VI)
Canto, A. M., Et fruitur superis aeterna in luce Fabatus. Atribución pagana de una inscripción supuestamente cristiana, Arch. Esp. Arqu. 55, 1982, 107–118
Carchia, G., Orfismo e tragedia. Il mito transfigurato, Milano 1979
Casadio, G., Antropologia gnostica e antropologia orfica nella notizia di Ippolito sui sethiani, in: Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1295–1350 (= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 19–66)
–, I Cretesi di Euripide e l'ascesi orfica, Didattica del Classico N. 2, Foggia 1990, 278–310
–, Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997
Cassio, A. C., L'uovo orfico e il Geritade di Aristofane (fr. 164 K.), Riv. Filol. Class. 106, 1978, 28–31
Cataudella, Q., Eschilo in Sicilia, Dioniso 37, 1963, 5–24
Cilento, V., Mito e poesia nelle Eneadi di Plotino, Les sources de Plotin, Entretiens sur l' Antiquité Classique 5, Vandoeuvres–Genève 1960, 243–323
Costanza, S., Sull'utilizzazione di alcuni citazioni teologiche nella cronografia di Giovanni Malala e in due testi agiografici, Byz. Zeitschr. 52, 1959, 247–252
Dieterich, A., Ueber eine Szene der aristophanischen Wolken, Rh. Mus. 48, 1893, 275–283
Edsman, C. M., Ein Orpheuszitat bei Platon als Stütze jüdisch-christlicher Zeitrechnung, Mélanges Rudberg (Eranos 1946), 484–499
Edwards, M. J., Gnostic Eros and Orphic themes, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 25–40
Ehrhardt, A., An unknown Orphic writing in the Demosthenes scholia and St. Paul, Zeitschr. Neutest. Wiss. 48, 1957, 101–110 (schol. reapse de Gregor. Naz. Or. 4, 6 loquitur)
Eschenbach, A. C., Epigenes de poesi Orphica, in priscas Orphicorum carminum memorias liber commentarius, Norimbergae 1702
Frakes, J. C., The knowledge of Greek in the early middle ages. The commentaries on Boethius' Consolatio, Stud. Med. 27, 1966, 23–43 (Orphica ap. Boeth.)
Fredén, G., Nature, love and the world. Orphic elements in Italian philosophy of the fifteenth century, Lychnos 1953, 182–202 (M. Ficino, P. della Mirandola)
Freyburger-Galland, M.-L., Aristophane, L'initiation dévoilée ou parodiée? (d'après les Nuées), in: A. Moreau (ed.), L'Initiation, Actes du colloque international de Montpellier 11–14 avril 1991, II, 1992, 185–197
Ghidini-Tortorelli, M., Un mito orfico in Plotino (Enn. 4.3.12), La parola del passato 30, 1975, 350–360
Gigli-Piccardi, D., Sul fra. 37 degli Oracoli Caldaici, Prometheus 12, 1986, 267–281 (Orphica ap. Orac. Chald.)

Grommen, G., Het Orphisme bij Plutarchus, Mem. Lic. dactylograf., Leuven 1975
Hani, J., Le mythe de Timarque chez Plutarque et la structure de l'extase, Rev. Ét. Gr. 88, 1975, 105–120
Kerényi, K., Zu Verg. Aen. VI, Pindar, Platon und Dante, Phil. Woch. 43, 1923, 279–288
–, Urmensch und Mysterium, Eranos-Jb. 15, 1947, 41–74 (Lucret. Aeschyl.)
Klutstein, I., Marsilio Ficino et la théologie ancienne. Oracles chaldaïques. Hymnes orphiques. Hymnes de Proclus, Firenze 1987
Kroll, J., Poseidonios und Vergils vierte Ekloge, Hermes 50, 1915, 137–143
Luria, S., Demokrit, Orphiker und Aegypten, Eos 51, 1961, 21–38
Magioncalda, E., Una similitudine Varroniana: logist. Tubero, de origine humana fr. 1 Riese, in: Mosaico. Studi in onore di U. Albini, Genova 1993, 93–98
Marcovich, M., Phanes, Phicola, and the Sethians, Journ. Theol. Stud. n.s. 25, 1974, 447–451 (= Studies in Graeco-Roman religions and Gnosticism, Leiden 1988, 89–92)
Méautis, G., Plutarque et l'orphisme, in: Mélanges G. Glotz, Paris 1932, 575–585
–, Le mythe de Timarque, Rev. Ét. Anc. 52, 1950, 201–211
–, L'orphisme dans l'„Eudème" d'Aristote, Rev. Ét. Anc. 57, 1955, 254–266
–, Une résurgence orphique au XXe siècle, in: Mélanges Carcopino, Paris 1966, 671–673
Molyviati-Toptsis, U., Vergil's Elysium and the orphic-pythagorean ideas of after-life, Mnemosyne 47, 1994, 33–46
Montserrat, M., La notice d'Hippolyte sur les Séthiens. Étude de la partie systématique, Studia Patristica XXIV, Leuven 1993, 390–398
Norden, E., Vergilstudien, Hermes 28, 1893, 360–406
–, P. Vergilius Maro, Aeneis Buch VI, Leipzig–Berlin 1926 (Darmstadt ^{4}1957)
Orbe, A., A propósito de dos citas de Platón en San Ireneo, Haer. 5.24.4, Orpheus 4, 1983, 253–285
Pinnoy, M., Plutarque et l'orphisme, Anc. Soc. 21, 1990, 201–214
Pizzagalli, A. M., Esiodo e l'orfismo, in: Mito e poesia nella Grecia antica, Catania 1913, 219–245
Pugliese Carratelli, G., La theà di Parmenide, La parola del passato 42, 1988, 337–346 (= Tra Cadmo e Orfeo. Contributi alla storia civile e religiosa dei Greci d'Occidente, Bologna 1990, 421–430)
–, Da Jung ad Orfeo, La parola del passato 49, 1990, 81–94 (= Tra Cadmo e Orfeo... 451–463
Reinach, S., Ἄωροι βιαιοθάνατοι, Arch. f. Religionswiss. 9, 1906, 312–322
Ruch, M., Cicéron et l'orphisme, Rev. Ét. August. 6, 1960, 1–10
Santo, L., Unigenam ... prolem (Marullo, Hymni naturales I, 1, v. 50), Quad. Ist. Filol. Lat. 1, 1970, 61–101

Sassi, M. M., Parmenide al bivio. Per una interpretazione del proemio, La parola del passato 43, 1988, 383–396

Scalera McClintock, G., Anassimandro e la 'parola orfica', La parola del passato 40, 1985, 250–268

Segura Ramos, B., Los sueños en la literatura latina. A manera de introducción, Durius 2, 1974, 299–310

Swoboda, M., De Ovidii carminum elegiacorum fragmentis hymnico-precatoriis, Eos 46, 1978, 73–90

Townsley, A. L., Some comments on Parmenidean eros, Eos 64, 1976, 153–161

Turcan, R., Bona Dea et la 'Mère ineffable' de Dionysos (Plut., Caes. 9), in: D. Porte–J.-P. Néraudau, Hommages à Henri Le Bonniec. Res Sacrae, Bruxelles 1988, 428–440

Viswanathan, S., In sage and solemn tunes. Variants of Orphicism in Milton's early poetry, Neuphil. Mitteil. 76, 1975, 457–472

Wagenvoort, H., De Ausonio poeta doctrina orphica imbuto, in: Studi classici in onore di Q. Cataudella, Catania 1972, III, 587–591

Walker, D. P., Orpheus the theologian and Renaissance Platonists, Journ. Warb. Court. 16, 1954, 100–120

Waszink, The dreaming Kronos in the Corpus Hermeticum, Ann. Inst. Phil. Hist. Orient. 10, 1959, 639–653

ORPHEVS

Alessio Cavarretta, A. F. G., Diffusione diacronica dell'iconografia di Orfeo in ambiente occidentale, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 399–407

Amyx, D. A., The Orpheus Legend in Art, Arch. News 5, 1976, 25–41, 70

Anderson, W. S., The Orpheus of Virgil and Ovid: flebile nescio quid, in Warden (ed.), vid. infra, 25–50

Angelini, F., Orfeo allo specchio, in: Masaracchia (ed.), vid. supra, 383–398

Barra, G., La figura di Orfeo nel libro IV delle Georgiche, Vichiana 4, 1975, 193–199

Béague, A.–Boulogne, J.–Deremetz, A.–Toulze, F., Les visages d'Orphée, Villeneuve d'Ascq 1998

Belmont, N., Orphée dans le miroir du conte merveilleux, L'Homme 25, 1985, 59–82

Bernabé, A., Platone e l'orfismo, in: G. Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza: tra culti pagani e gnosi cristiana. Itinerari storico-religiosi sulle orme di Ugo Bianchi, Cosenza 1998, 37–97, praec. 39–44

Bianchi, U., Orfeo e l'orfismo nell'epoca classica, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 151–156, *Recens.* L. Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque classique

Bode, G. H., Commentatio de Orpheo poetarum Graecorum antiquissimo, Gottingae 1824
Böhme, R., Orpheus. Das Alter des Kitharoden, Berlin 1953
–, Orpheus redivivus, Humanitas 5–6, 1954, 86–102
–, Orpheus in Thrakien und Phrygien, Ann. Univ. Sarav. 5, 1956, 3–36
–, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit, Bern 1970
–, Der Sänger der Vorzeit. Drei Kapitel zur Orpheusfrage, Bern 1980
–, Der Name Orpheus, Minos 17, 1981, 122–133
–, Peisistratos und sein homerischer Dichter. Ein Kapitel prolegomena ad Homerum, Bern 1983
–, Homer alpha 1, Emerita 44, 1986, 203–235
–, Die verkannte Muse, Bern 1986
–, Der Lykomide: Tradition und Wandel zwischen Orpheus und Homer, Bern 1991
Borgeaud, Ph. (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991
–, Rhésos et Arganthoné, ibid., 51–59
Borgo, A., L'ode I 24 di Orazio, Orfeo e i limiti della pietas, Boll. Stud. Lat. 25, 1995, 22–34
Boutemu, A., Une version médiévale inconnue de la légende d'Orphée, in: Hommages Bidez-Cumont, Bruxelles 1949, 43–70
Bowra, M., Orpheus and Eurydice, Class. Quart. 46, 1952, 113–126 (= On Greek Margins, Oxford 1970, 213–232)
Bremmer, J., Orpheus: from guru to gay, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 13–30 (versio compendiata italice versa in: D. Restani [ed.], Musica e mito nella Grecia Antica, Bologna 1995, 320–330)
Buck, A., Der Orpheus-Mythos in der italienischen Renaissance, Schr. und Vortr. des Petrarca-Inst. Köln 15, 1961
Burkert, W., Mus. Helv. 38, 1981, 175, *Recens.* R. Böhme, Der Sänger der Vorzeit
Busch, S., Orpheus bei Apollonios Rhodios, Hermes 121, 1993, 301–324
Cabañas, P., El mito de Orfeo en la literatura española, Madrid 1948
Callegari, G. V., La leggenda d'Orpheus e miti affini, Ἔρανος, Raccolta di scritti in onore di C. Adami, Verona 1941, 225–240
Campbell, D. A., Class. Rev. 23, 1973, 94s, *Recens.* R. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit
Cannatà Fera, M., Schol. Eur. Rh. 895 e Pind. fr. 128c S.-M., Riv. Filol. Class. 115, 1987, 12–23
Casadesús, F., Orfeo: el poder encantador de la música y la palabra, in: F. Casadesús (ed.), La Mitología. II Curs de Pensament i Cultura Clàssica, Palma 1999, 17–41
Casadio, G., A proposito di un recente volume su problemi di storia della religione greca, Quad. Urb. Cult. Class. n. s. 36, 1990, 163–174, praec. 171–174.

Christopoulos, M., The Spell of Orpheus, Metis 6, 1991, 205–222
Cipolletti, M. S., El motivo de Orfeo y el viaje al reino de los muertos en América del Sur, Indiana 9, 1984, 421–431
Coman, J., Orphée, civilisateur de l'humanité, Cahiers de Zalmoxis, Paris 1939
–, Zalmoxis et Orphée, Bull. Inst. Arch. Bulg. 16, 1950, 177–184
Cosi, D. M., Orfeo e l'orfismo tra continuità e innovazione, in: U. Bianchi et al. (edd.), Crisi, rotture e cambiamenti, Milano 1995, 99–116
Deonna, W., Orphée et l'oracle de la tête coupée, Rev. Ét. Gr. 38, 1925, 44–69
Des Places, É., Rev. Phil. 56, 1982, 312, *Recens.* R. Böhme, Der Sänger der Vorzeit
Detienne, M., Orphée au miel, Quad. Urb. Cult. Class. 7, 1971, 7–23 (italice versa in: D. Restani [ed.], Musica e mito nella Grecia Antica, Bologna 1995, 289–301)
–, Dionysos mis à mort ou le bouilli rôti, Ann. Sc. Norm. Pis. 4, 1974, 1193–1234 (= La muerte de Dionisos, trad. de J. J. Herrera, Madrid 1977, 127–169)
–, Un polythéisme récrit. Entre Dionysos et Apollon: Mort e vie d'Orphée, Arch. Sc. Soc. Rel. 1985, 65–75
–, Orpheus in: M. Eliade (ed.), The Encyclopedia of Religion XI, New York–London 1987, 111–114
–, L'écriture d'Orphée, Paris 1989
Di Fabio, A., La catabasi di Orfeo in Ermesianatte di Colofone, metamorfosi di un mito, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 199–210
Di Marco, M., Dioniso ed Orfeo nelle Bassaridi di Eschilo, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 101–153
Díez del Corral, L., Rilkes Orpheus, Antaios 4, 1962, 120–135
Dörig, J., La tête qui chante, in: P. Borgeaud (ed.) Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 61–64
Dronke, P., The return of Eurydice, Class. & Med. 23, 1962, 198–215
Durante, M., Sulla preistoria della tradizione poetica greca, Roma 1971, praec. 157ss
Ehnmark, E., Some notes on the Greek Orpheus tradition, in: S. Diamond (ed.), Culture in history. Essays in honor of P. Radin, New York 1961, 570–579
Eisler, R., Orpheus-The Fisher, Londres 1921
Eliade, M., Le chamanisme, Paris 1951 (vers. angl. Shamanism. Archaic Techniques of Ecstasy, New York 1964)
Farnell, L. R., The cult of the Greek States, Oxford V 1909, 105s
Fiore, C., Aspetti sciamanici di Orfeo, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 409–424
Fredén, G., Orpheus and the goddess of nature, Göteborg 1958

Freymueller, W., Orpheus und sein Verhältnis zu Moses, Jahresb. Benedikt. Stift. Metten 1857–1858

Friedman, J. B., Orpheus in the middle Ages, Cambridge, Mass. 1931 (vers. Gallica: Orphée au Moyen Âge, Fribourg–Paris 1999)

Gantz, T., Early Greek Myth. A guide to literary and artistic sources, Baltimore–London 1993, praec. 721–725

García Gual, C., 'Sir Orfeo': en la confluencia de dos mitologías, in: Mitos, viajes, héroes, Madrid 1981, 177–200

Garezou, M.-X., s. v. Orpheus, LIMC VII 1 (1994) 81–105

Gelzer, Th., Mus. Helv. 34, 1977, 249s, *Recens.* R. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit

Gerhard, E., Ueber Orpheus und die Orphiker, A. d. Abhdlgn. d. Akad. Wiss. Berlin 1861

Gianotti, G. F., Orfeo e Dioniso micenei, Riv. Filol. Class. 100, 1972, 522–533

Gil, L., Orfeo y Eurídice (versiones antiguas y modernas de una vieja leyenda), Cuad. Filol. Clás. 6, 1974, 135–193 (= Transmisión mítica, Barcelona 1975, 121–197)

Gočeva, Z., Thrakische Elemente in der griechischen Mythologie, Das Altertum 31, 1985, 151–157

Godart, L., Una rappresentazione di aedo nella Creta del XIV secolo a.C., Rend. Acc. Linc. 391, 1994, 191–201

Graf, F., Orpheus: A poet among men, in: J. Bremmer (ed.), Interpretations of Greek mythology, London–Sydney 1987, 80–106 (versio compendiata italice versa in: D. Restani [ed.], Musica e mito nella Grecia Antica, Bologna 1995, 303–320)

Grant, M., The myth of Orpheus and Eurydice, History To-day 17, 1967, 368–377

Gropengiesser, H., Sänger und Sirenen. Versuch einer Deutung, Archäol. Anz. 1977, 582–610

Gros Louis, K. R. R., Robert Henryson's Orpheus and Eurydice and the Orpheus Tradition of the Middle Ages, Speculum 41, 1966, 643–655

Gruppe, O., Orpheus, W. H. Roscher, Ausführl. Lexikon d. griech. u. röm. Mythologie III 1, Leipzig 1897–1902 (Hildesheim 1965), 1058–1207

Guthrie, W. K. C., Orpheus and Greek Religion, London 1935 (^{2}1952 = New York 1967, Orphée et la religion grecque, Paris 1956; Orfeo y la religión griega, Buenos Aires 1970)

Harrán, D., Orpheus as Poet, Musician and Educator, in: R. Charteris (ed.), Essays on Italian Musica in the Cinquecento, Sydney 1990, 265–276

Harrison, E., Hesperides and Heroes: a note on the Three-Figure Reliefs, Hesperia, 33, 1964, 76–82

Harrison, J., Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge 1903 (^{2}1908, ^{3}1922), cap. IX

Heath, J., The Failure of Orpheus, Trans. Am. Phil. Ass. 124, 1994, 163–196

Heitmann, K., Orpheus im Mittelalter, Arch. f. Kulturgesch. 45, 1963, 253–294
Heitsch, E., Gnomon 60, 1988, 97–106, *Recens.* R. Böhme, Die verkannte Muse
Heurgon, J., Orphée et Eurydice avant Virgile, Mél. Arch. Hist. École Franç. à Rome 49, 1932, 6–60
Hultkrantz, Å., The North American Indian Orpheus Tradition, Stockholm 1957, praec. 198s, 236–263
Iacobacci, G., Orfeo argonauta. Apollonio Rodio 1, 494–511, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 77–99
Jansen, B., Het relief Hermes-Euridice-Orpheus en Rilke's gedicht Orpheus-Euridice-Hermes, Neophilologus 22, 1948, 69–72
Kern, O., Orpheus, Berlin 1920
–, Der Kitharode Orpheus, Athenische Mitteilungen, 63–64, 1938–1939, 107–110
–, Orpheus der Kitharode, Forsch. und Fortschr. 15, 1939, 280s
King, C. R., The historicity of Orpheus, Dublin Rev. 194, 1934, 59–71
Kochan, D. C., Literarische Spuren einer Symbolfigur: Orpheus zum Beispiel, in: W. Wunderlich (ed.), Literarische Symbolfiguren, Von Prometheus bis Švejk. Beiträge zu Tradition und Wandel, Bern–Stuttgart 1989, 37–63
Kotzias, N. Ch., Λείβηθρα, Πίμπλεια, Πιερίς, ἡ πατρὶς τοῦ 'Ορφέως, Ἀρχ. 'Εφημ. 86–88, 1948–1949, Suppl. 25–40
K[rapinger], G., Orpheus, Der Neue Pauly 9 (2000) 54–57
Kushner, E., Le mythe d'Orphée dans la littérature française contemporaine, Paris 1961
Lambardi, N., „...et negantur animae sine cithara posse ascendere" a proposito di Varrone Atacino fr. 14 Morel, in: Munus amicitiae, scritti in memoria di A. Ronconi, I, Firenze 1986, 125–158 (de Lyra inter sidera constituta)
Lanoue, G., Orpheus in the Netherworld in the plateau of Western North America: The voyage of Peni, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 447–483
Lasserre, F., Erasmus 24, 1972, 430–433, *Recens.* R. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit
Lee, M. O., Mystic Orpheus. Another note on the three-figure reliefs, Hesperia 33, 1964, 401–404
–, Orpheus und Eurydice. Some modern versions, Class. Journ. 56, 1961, 307–313
–, Orpheus und Eurydice. Myth, legend, folklore, Cambridge 1967
Lieberg, G., Arione, Orfeo ed Anfione. Osservazioni sul potere della poesia, Orpheus 5, 1984, 139–155.
Linforth, I. M., Two notes on the legend of Orpheus, Trans. Am. Phil. Ass. 62, 1931, 11–17
–, Diodorus, Herodorus, Orpheus, in: Classical Studies presented to Edward

Capps on his seventieth birthday, Princeton University Press 1936, 217–222
–, The Arts of Orpheus, Berkeley–Los Angeles 1941 (New York 1973)
Maas, E., Orpheus: Untersuchungen zur griechischen, römischen, altchristlichen Jenseitsdichtung und Religion, München 1895
Marcovich, M., Phanocles ap. Stob. 4.20.47, Am. Journ. Phil. 100, 1979, 360–366
Marmorale, E. V., L'ultimo sguardo di Orfeo, Giorn. Ital. Fil. 12, 1959, 6–13
Martelli, M., Il mito di Orfeo nell'età laurenziana, in: A. Masaracchia (ed.), vid. infra, 319–351
Martínez Manzano, T., El prólogo de Constantino Láscaris al sabio Orfeo, in: Actas del VIII Congreso español de Estudios Clásicos, Madrid III, 1994, 485–493
Masaracchia, A., Orfeo e gli 'orfici' in Platone, in: A. Masaracchia (ed.), vid. infra, 173–197
Masaracchia, A. (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993
Meuli, K., Scythica, Hermes 70, 1935, 121–176
–, Gesammelte Schriften, Basel 1975, 697
Mezzabotta, M. R., Jason and Orpheus: Euripides Medea 543, Am. Journ. of Philol. 115, 1994, 47–50
Molina, F., Aspectos del poder de la música en el mito de Orfeo, memoria de licenciatura ined., Madrid 1995
–, Orfeo Músico, Cuad. Filol. Clás. (EGI) 7, 1997, 287–308
–, Orfeo y la mitología de la música, Diss. Madrid 1998
Monnier, A., L'Orphée des ethnologues, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 65–76
Montégu, J. C., Orpheus and orphism according the evidence earlier than 300 B. C., Folia 12, 1959, 3–11; 76–95
Moulinier, L., Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955
Moya del Baño, F., Orfeo y Eurídice en el Culex y en las Geórgicas, Cuad. Filol. Clás. 4, 1972, 187–211
Nagy, J. F., Hierarchy, Heroes and Heads: Indo-European Structures in Greek Myth, in: L. Edmunds (ed.), Approaches to Greek Myth, Baltimore 1991, 199–238, praec. 208–214
Noll, S., Rainer Maria Rilkes Sonette an Orpheus und ihre antiken Quellen, Diss. Frankfurt 1953
Norden, E., Orpheus und Eurydice, Sitz.-Ber. Preuss. Akad. Wiss. 22, 1934, 626–683
Olmos, R., El cantor y la lira. Lecturas y usos de las imágenes de Orfeo, in: Actas IX Congreso Español de Estudios clásicos, Historia y Arqueología, Madrid 1998, 3–16
Paget, R. F., In the footsteps of Orpheus, New York 1967

Panyagua, E. R., La figura de Orfeo en el arte griego y romano, Helmantica 18, 1967, 173–239
–, Catálogo de representaciones de Orfeo en el arte antiguo, Helmantica 23, 1972, 83–135; 393–416; 24, 1973, 433–498
Pennacini, A., La narrazione patetica di Virgilio: Orfeo nell'Ade, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 211–218
Picard, Ch., Orphée, les fontaines et les tombes, Revue Archéologique 1960, 118–120
Pötscher, W., Anz. Altertumsw. Österr. Human. Ges., *Recens.* R. Böhme, Der Sänger der Vorzeit
Pòrtulas, J., Généalogies d'Homère, in: D. Auger–S. Said (ed.), Généalogies mythiques, Paris–Nanterre 1998, 327–336
Pouderon, B., Appendice II in Athénagore, Supplique au sujet des chrétiens et Sur la résurrection des morts, Paris 1992, 325–329
Prigent, P., Orphée dans l'iconographie chrétienne, Rev. Hist. Phil. Relig. 44, 1984, 205–221
Reinach, S., Cultes, Mythes et Religions, Paris 1923, praec. II 107ss
Restani, D., Orfeo senza Euridice. Un'indagine su fonti e studi, Musica e storia 2, 1994, 191–208
Restani, D. (ed.), Musica e mito nella Grecia Antica, Bologna 1995, 289–301
Riedweg, Ch., Orfeo, in: S. Settis (ed.), I Greci: Storia, Cultura, Arte, Società, 2,1, 1996, 1251–1280
Riese, A., Orpheus und die mythischen Thraker, Jahrb. class. Phil. 115, 1877, 225–240
Robbins, E., Famous Orpheus, in: Warden (ed.), vid. infra, 3–23
Robert, C., Griechische Heldensage, I 1, Berlin 1920, praec. 398–411
Roberts, L., The Orpheus mythologem. Virgil and Rilke, Texas Stud. in Lit. & Lang. 16, 1974, 891–901
Roessli, J.-M., De l'Orphée juif à l'Orfée écossais. Bilan et perspectives, in: J. B. Friedman, Orphée au Moyen Âge, Fribourg–Paris 1999, 285–342
Rohde, E., Orpheus, Neue Heidelb. Jahrb. 6, 1895, 1–18 (= Kleine Schriften II, Hildesheim–New York 1969, 293–313)
Ruipérez, M. S., Minos 10, 1969, 196s, *Recens.* R. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit
Sabbatucci, D., Orfeo secondo Pausania, in: Ph. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 7–11
Sansone, D., Orpheus and Eurydice in the fifth century, Class. & Med. 36, 1985, 53–64
Santini, C., La morte di Orfeo da Fanocle a Ovidio, Giorn. Ital. Filol. 44, 1992, 173–181
–, Orfeo come personaggio delle Metamorfosi e la sua storia raccontata da Ovidio, in: A. Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 219–233
Savarese, G., Orfismo a Roma tra filologia e Cabala (1505–1532), in: Masaracchia (ed.), ibid., 353–366

Schamp, J., Latet anguis in herba. Les développements d'un thème épigrammatique, Les Ét. Class. 48, 1980, 217–229

Schmidt, M., Ein neues Zeugnis zum Mythos vom Orpheushaupt, Antike Kunst 15, 1972, 128 ss.

–, Orfeo e orfismo nella pittura vascolare italiota, in: Orfismo in Magna Grecia. Atti del quattordicesimo convegno di studi sulla Magna Grecia, 1974, Napoli 1978, 105–137

–, Bemerkungen zu Orpheus in Unterwelts- und Thrakerdarstellungen, in: P. Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 31–50

Schmidt, M.–Trendall, A. D.–Cambitoglou, A., Eine Gruppe apulischer Grabvasen in Basel. Studien zu Gehalt und Form der unteritalischen Grabkunst, Mainz 1976

Schmidt-Berger, U., Metamorphosen des Orpheus, Altspr. Unterr. 38, 1995, 128–162

Schoeller, F. M., Darstellungen des Orpheus in der Antike, Freiburg 1969

Schuré, E., Les grands initiés. Esquisse de l'histoire secrète des religions, Paris 1889 (^{2}1893) (Orphée 217–264)

Schwarz, E., Anz. Altertumsw. Österr. Akad. Wissensch. 27, 1974, 206–209, *Recens.* R. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit

–, Aspects of Orpheus in classical literature and mythology, Ph. Diss. Cambridge Mass. 1984

Segal, Ch., Orpheus and the fourth Georgic: Vergil on Nature and Civilization, Am. Journ. Phil. 87, 1966, 307–355

– Ovid's Orpheus and Augustan ideology, Trans. Am. Phil. Ass. 103, 1972, 473–494

–, The magic of Orpheus and the ambiguities of language, Ramus 7, 1978, 106–142 (= Orpheus 1–35; versio compendiata italice versa in: D. Restani (ed.), Musica e mito nella Grecia Antica, Bologna 1995, 289–301)

–, Orpheus. The myth of the poet, Baltimore–London 1989

Skeris, R. A., ΧΡΩΜΑ ΘΕΟΥ. On the Origins and Theological Interpretation of the Musical Imagery Used by the Ecclesiastical Writers of the First Three Centuries, with Special Reference to the Image of Orpheus, Altötting 1976

Snook, L., Orpheus und Eurydike. Gedanken zur Wirklichkeit der antiken Mythen, Symbolon 1, 1972, 85–100

Sorel, R., Orphée et l'orphisme, Paris 1995

Stégen, G., Sur les vers 272–276 du Culex, Latomus 29, 1970, 744–749

Strauss, W. A., Descent and return: the Orphic theme in modern literature, Cambridge 1971

Swanson, G. E., Orpheus and Star Husband: Meaning and Structure of Myths, Ethnology 15, 1976, 115–133

Taylor, Th., Orpheus: his life, writings and theology, The Platonist 1887, 441–448; 487–495; 516–528

Theodossiev, N., Semantic Notes on the Theonyms Orpheus, Sabazios and Salmoxis, Beitr. z. Namenforsch. 29–30, 1994–1995, 241–246
Tiedemann, D., Griechenlands erste Philosophen oder Leben und Systeme des Orpheus, Pherecydes, Thales und Pythagoras, Lipsiae 1780
Touchette, L.-A., A new Interpretation of the Orpheus-Relief, Archäologischer Anzeiger 1990, 79–90
Tschiedel, H. J., Orpheus und Eurydike. Ein Beitrag zum Thema Rilke und die Antike, Antike und Abendland 19, 1973, 61–82
Vicari, P., Sparagmos. Orpheus among the Christians, in: Warden (ed.), 63 ss.
Vürtheim, J., De Orphei patria, Mnemosyne n. s. 29, 1901, 197–206
Wankenne, A., Aristée et Orphée dans les Géorgiques, Les Ét. Class. 38, 1970, 18–29
–, Les Ét. Class. 40, 1972, 132, *Recens.* R. Böhme, Orpheus. Der Sänger und seine Zeit
Warden, J. (ed.), Orpheus: The metamorphosis of a Myth, Toronto 1982
Weber, L., Orpheus, Rh. Mus. 81, 1932, 1–19
Wegner, M., Orpheus. Ursprung und Nachfolge, Boreas 11, 1988, 177–225
Wright, D. A., Henryson's Orpheus and Eurydice and the tradition of the Muses, Medium Aevum 40, 1971, 41–47
Wrześniowski, A., The figure of Orpheus in early Christian iconography, Archeologia 21, 1970, 112–123
Ziegler, K., Orpheus, RE XVIII 1 (1939) 1200–1316
–, Orpheus in Renaissance und Neuzeit, in: Form und Inhalt. Kunstgeschichtliche Studien O. Schmitt, Stuttgart 1950, 239–256

SIGLORVM CONSPECTVS

α̣	littera incerta
[α]	littera deperdita
α̣	littera a viris doctis correcta
[. . .]	numerus punctorum = numerus litterarum deperditarum
{α}	littera a viris doctis deleta
⟦α⟧	littera a scriba remota
⟨α⟩	littera a viris doctis addita
*	lacuna in textu
†	textus corrupte traditus
γϱ	γϱάφεται
Π	papyrus

C(olli), Couv(reur), Die(ls), D(iels)-K(ranz), Dind(orf), Drachm(ann), Gaisf(ord), Gent(ili), (van) Herw(erden), Jac(oby), Kaib(el), K(assel)-A(ustin), K(ern), Lob(eck), Maehl(er), Marc(ovich), Merk(elbach), M(erkelbach)-W(est), Pf(eiffer), Pugl(iese) Carr(atelli), Rob(ert), Seve(ryns), Sn(ell), Tsants(anoglou), Wack(ernagel), Wil(amowitz-Moellendorff), cetera nomina in indice bibliographico facile inveniri possunt.

accus(ativus), ad loc(um), add(idit), adiect(ivum), adn(otatio), adv(erbium), agn(ovit), al(ibi), anon(ymus), a(nte) Ch(ristum natum), a(nte) c(orrectionem), aor(istus), ap(paratus) crit(icus), ap(ud), arg(umentum), art(iculus), bibl(iographia), cens(uit), cet(erus; cett. = ceteri), cod(ex, -dices), coll(atus), col(ore) rub(ro), col(umna), comm(entarius), compar(ativum), c(on)f(er), coni(ecit), con(iunctivus), corr(exit), dat(ivus), def(endit), del(evit), Diss(ertatio), dist(inxit), dub(itans), ed(idit), ed(itor) pr(imus), edd. = editores, em(endavit), epigr(amma), epith(etum), epit(oma), et(iam), etym(ologia), e(xempli) g(ratia), fals(um), fem(ininus), fin(iens, -alis), font(ium) app(aratus), fr(agmentum, frr. = fragmenta), fut(urum), genet(ivus), gloss(ema), ib(idem), i(d) e(st), imperat(ivus), imperf(ectum), inc(ertae) aet(atis), ind(icativus), indic(avit), infinit(ivus), in(iens), init(ium), inscr(iptio), interpret(atus est), intr(oductio), iud(icavit), lac(una), Lam(ella), laud(at, -atus), lect(io), l(ocus) laud(atus), loc(orum) sim(ilium apparatus), mal(uit), man(us), m(ar)g(ine), masc(ulinus), med(ius), mon(ente), nig(ris) fig(uris), nomin(ativus), n(umerus), om(isit), optat(ivus), p(agina), partic(ipium), per litt(eras), perf(ectum), plur(alis), plusquamp(erfectus), p(ost) Ch(ristum natum), p(ost) c(orrectionem), praec(edit, -ipue), praef(atio), praepos(itio), praes(ens), praet(er), prim(us) ed(idit), prob(ante, -abiliter), prop(osuit), q(uod) v(ide), ras(ura), rec(entior), rest(ituit), rub(ris) fig(uris), saec(ulum), Schol(iasta, -ium),

sc(ilicet), secl(usit), sec(undum), s(equens, ss = sequentes), sim(ilia), sing(ularis), sin(istra), stat(uit), suad(ente), s(ub) v(oce), subst(antivum), suprascr(iptum), susp(icatur, -tus est), Test(imonium, Testt. = testimonia, sed T 4 K. = testimonium 4 Kern), tit(ulus), trad(it, -idit, -itum), transp(osuit), trib(uit), v(aria) l(ectio), vers(us), vid(e), v(iri) d(octi), voc(ativus)

PARS PRIMA
ORPHICORVM TESTIMONIA ET FRAGMENTA

I. Carmina Theogonica. ΙΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ (frr. 1–378)

arduum est decernere quot theogoniae "Orpheo" tribuendae sint: tres distinxit Damasc.: a) De princ. 123 (III 159, 17 Westerink = fr. 90) ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς (=ἡ συνήθης Ὀρφικὴ θεολογία); b) ibid. 123 bis (III 160, 17 W. = fr. 69) ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον (sc. Ὀρφικὴ θεολογία); c) ibid. 124 (III 162, 19 W. = fr. 20) ἡ δὲ παρὰ τῶι περιπατητικῶι Εὐδήμωι ἀναγεγραμμένη ὡς τοῦ Ὀρφέως οὖσα θεολογία | Gruppe, Die Griechischen Culte und Mythen, Leipzig 1887, 640s addidit et. aliam ab Alexandro Aphrod. (fr. 367) et aliam a Clem. Rom. laud. (quae immo est eadem atque theogonia in Rhapsodiis, ut demonstravit Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 109 adn. 45, vid. introd. in Rhapsodias) | addenda est sine dubio theogonia in P. Derveni laudata (frr. 2ss); at alias distinguere difficile est; duas insuper addidit West, Orphic Poems, Oxford 1983: 'Cyclicam theogoniam' (in Epici cycli initio locatam, cf. vol. I p. 10) et 'Primogeniti theogoniam' in Ionia c. a. 500 a. Ch. compositam, quae amplior sit quam illa ab Derveni theogoniae auctore in compendium redacta | et. ad theogoniarum catalogum pertinentes sunt versus in quibus Aristoph. ridiculam theogoniam finxit (Aves 690ss = fr. 64), et ii ab Orpheo declamati ap. Apoll. Rhod. (1, 494ss = fr. 67); vid. comm. ad locc. | '... es ist wohl überhaupt verkehrt, ein Stemma aller orphischen Theogonien aufstellen zu wollen' Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1481, 60ss (cf. et. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 38) : id temptavit West, Orphic Poems (cf. stemma in p. 264), de quo cf. Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 389ss; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 291ss; Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid II 1994, 91ss | quamquam plane multa Rhapsodiarum fragmenta e theogoniis antiquioribus veniunt, difficile est (pace West, Orphic Poems passim) sua cuique tribuere. qua de causa malo edere in Rhapsodiis fragmenta, quae apud auctoribus serioris aetatis invenimus, et indicare, quae eorum e theogonia antiquiore venire possint.

in hac editione theogoniarum fragmenta ita instruxi: 1) duo carminum initia quae plurimis theogoniis communia sunt, quasi Orphicarum theogonia-

rum σφραγῖδες (fr. 1); 2) theogoniae ap. P. Derveni servatae fragmenta (frr. 2–18); 3) Eudemi theogoniae fragmenta (frr. 19–27); 4) fragmenta theogoniae antiquae, fortase eiusdem vel consimilis atque Eudemia vel atque illius ap. P. Derveni servatae (frr. 28–39); 5) fragmenta Αἰγυπτίου ἱεροῦ λόγου et carmina in ritibus Bacchicis usa quibus Aegyptia origo tribuitur (frr. 40–63); 6) fragmenta antiquiora in quibus priscae Orphicae theogoniae vel priscarum Orphicarum theogoniarum vestigia deprehendi posse videntur (frr. 64–68); 7) Hieronymi et Hellanici theogoniae fragmenta (frr. 69–89); 8) Rhapsodiarum fragmenta (frr. 90–359); 9) alia fragmenta theogonica quorum origo incerta est (frr. 360–367); addidi Orphici 'Ιεροῦ Λόγου imitationem Iudaicam Hellenisticae aetatis, Διαθήκας ab auctoribus Christianis appellatam (frr. 368–378), quia, quamquam theogonia non est, imitatur tamen carmina sacra antiqua et nonnulla communia habet cum Iovis hymno cuius diversae recensiones partes theogoniarum fuerunt (frr. 14, 31; 243)

Carminis Theogonici Initia
(fr. 1)

1 F (13 + 59 + 334 K., 4 [A 39] C.)

a ἀείσω ξυνετοῖσι· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι
b φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι

Theogonia ap. P. Derveni servata
(frr. 2–18)

vera editione Papyri Derveni integrae adhuc indigemus; apographum tantum est nobis (Zeitschr. Pap. Epigr. 47, 1982, *1ss post p. 300) cum supplementis a Tsantsanoglou et Parássoglou adiectis, sed et. cum additamentis anonymis et erroribus (cf. quae de eo admonuerunt Turner, Tsants. et Parássoglou, Gno-

1 (I) Stob. Flor. 3, 1, 199 (III 150, 17 Hense) = Plut. fr. *202 Sandbach καὶ μὴν οὐδέν ἐστιν οὕτω τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας ἴδιον ὡς τὸ συμβολικόν, οἷον ἐν τελετῆι μεμιγμένον φωνῆι καὶ σιωπῆι διδασκαλίας γένος, ὥστε μὴ λέγειν·[a] ||

1 a Pind. Ol. 2, 83–85 βέλη ... φωνάεντα συνετοῖσιν | Bacchyl. fr. 3, 85 Maehl. φρονέοντι συνετὰ γαρύω || b Emped. fr. 2, 4 Wright (31 B 3, 4 D.-K.) ὧν θέμις ἐστὶν ἐφημερίοισιν ἀκούειν | Eur. Protesil. fr. 2 Jouan-Van Looy (648 N[2]) οὐ γὰρ

1 a ἀείδω ξυνετοῖσι Gaudent., Olympiodor., Schol. Soph., Demetr. Triclin., Suda : ἀείσω συνετοῖσι (συνετοῖς **SMA**) Stob. IV (ἀείδω def. Herw., Hermes 5, 1870, 138 : at cf. Bergk ad Theogn. 4) : ἀεὶ δὸς συνετοῖσιν Olympiodor. **M** : ἀεὶ δ'

mon 54, 1982, 855s); qua de causa mihi videtur melius dehinc hoc apographum ex composito designare ZPE; eundem textum iterum profert Mandilaras, Πάπυροι καὶ παπυρολογία, Athina ²1994, 429ss | textum integrum praebet Betegh, Cosmology, theology, and exegesis in the Derveni Papyrus, Ph.D. Thesis, Paris-Budapest 1999, et 'interim text' q. v. editurus est Janko (quibus gratias maximas ago quia comiter mihi concesserunt eorum apographos inspicere) | col. XXI et XXVI (partim) et verba selecta edidit Kapsomenos, Gnomon 35, 1963, 222s; col. XVIII–XIX, XXI–XXIV, XXVI (partim) id., Ἀρχ. Δελτ. 19 (A), 1964, 17ss; col. II Tsants. et Parássoglou in: Aristoxenica, Menandrea, Fragmenta Philosophica, Firenze 1988, 125ss; iid., Corpus dei Papiri filosofici greci e latini (CPF) I 1, Firenze 1992, 221ss; col. I–VII Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 93ss | totius papyri textum correctum a Tsants. anglice reddiderunt Laks et Most, ibid. 9ss; iterum Janko, Class. Phil. 96, 2001, 18ss; hispanice Bernabé, De Tales a Demócrito, Madrid 2001, 360ss

(II) PLUT. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 636d τὸ δ' ἐπὶ τούτοις, ἔφη γελάσας 'ἀείσω ξυνετοῖσι' τὸν Ὀρφικὸν καὶ ἱερὸν λόγον κτλ cf. fr. 101 I || (III) PLUT. De E ap. Delph. 15 p. 391d pergit fr. 25 II ἐπὶ τούτοις, ἔφην, εἰρημένοις πρὸς ὑμᾶς 'ἓν βραχύ' (ἐν βραχυτάτοις Γ) τοῖς περὶ Νίκανδρον 'ἀείσω ξυνετοῖσι' cf. fr. 101 II || (IV) STOB. Flor. 3, 41, 9 (III 759, 3 Hense) Πυθαγόρου·[a] || (V) GAUDENT. Harm. p. 327, 3 Jan [a] τῶν ἁρμονικῶν λόγων ἁπτόμενος δικαίως ἄν τις προοιμιάσαιτο || (VI) OLYMPIODOR. in Aristot. Categ. prol. 12, 8 Busse ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερεῦσιν τοῦτο βούλονται τὰ παραπετάσματα· ταῦτα γὰρ ἐπενόησαν πρὸς τὸ μὴ πᾶσι σαφῆ καὶ γνώριμα καταστῆσαι τὰ μυστήρια. ὅθεν ἔφησέν τις· [a] || (VII) ELIAS in Aristot. Categ. prooem. 124, 32 Busse ὅπερ γὰρ τοῖς ποιηταῖς οἱ μῦθοι καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ

θέμις βέβηλον ἅπτεσθαι δόμων | Eur. Bacch. 472 ἄρρητ' ἀβακχεύτοισιν ... 474 οὐ θέμις ἀκοῦσαί σ' | Procl. in Plat. Remp. I 86, 3 Kroll τοῖς δὲ βεβήλοις ὧν μὴ θέμις αὐτοῖς ‹οὐ› συγχωροῦσιν ἐφάπτεσθαι | Lysis Ep. ad Hipparch. p. 112, 1 Thesleff οὐ γὰρ θέμις ... βεβάλοις τὰ ταῖν Ἐλευσινίαιν θεαῖν μυστήρια διαγέεσθαι | Orph. fr. 438, 3 οὐ θέμις ἐστίν || **ab** Orph. fr. 863 κακοφραδέων δὲ βεβήλων / οὔατα λαχνήεντα περισκεπέτωσαν ἀράχναι | Plut. de def. orac. 16 p. 418d οὐδεὶς μὲν ... τῶν βεβήλων καὶ ἀμυήτων ... πάρεστιν, cf. Callim. Hymn. Cer. 3s βέβαλοι / μηδ' ἀπὸ τῶ τέγεος μηδ' ὑψόθεν αὐγάσσησθε, Theocr. 26, 13s ὄργια Βάκχω ... τά τ' οὐχ ὁρέοντι βέβαλοι (vid. et. 3, 51 de amoris mysteriorum profanis), Catull. 64, 259 *orgia quae frustra cupiunt audire profani* | Horat. Carm. 3, 1, 1 *odi profanum volgus et arceo*

ἀξυνέτησι (ἀξυνέτοισι **KP**) Eliae codd. | de versu Pythagorae tributo cf. Lob. 452; Nauck post Iamblichi Vit. Pyth. 238 (fr. XVIII); Hense ad Stob. loc. III p. 151; West, Orphic Poems 83, adn. 29; Bernabé, 'Ilu, revista de ciencias de las religio-

nonnullarum columnarum imagines ope lucis confectae inveniri possunt ap. Ἀρχ. Δελτ. 19 (A), 1964, lam. 12–15; Journ. Hell. Stud., Arch. Rep. 1961–1962, 15 fig. 14; Bull. Corr. Hell. 86, 1962, 794; Am. Journ. Arch. 66, 1962, 108 fig. 4; Class. World 56, 1963, 245ss; Bull. Am. Soc. Pap. 2, 1964–1965, 13s; Studii Clasice 9, 1967, fig. 1 post p. 208; Seider, Paläographie der griech. Papyri II, 1970, pl. I; Turner, Greek Manuscripts of the Ancient World, Oxford 1971, n. 51 p. 92; West, Orphic Poems, lam. 5(a); Aristoxenica, Menandrea, lam. IV post p. 128

de inventu, de situ et de quaestionibus archaeologicis cf. Hood, Journ. Hell. Stud., Arch. Rep. 1961–1962, 15; Blake, Class. World 55, 1961–1962, 161; Vanderpool, Am. Journ. Arch. 66, 1962, 390; Daux, Bull. Corr. Hell. 86, 1962, 792s; Oschenschlager, Class. World 56, 1963, 245ss; Hunger, Chron. d'Ég. 37, 1962, 415s; Makaronas, Ἀρχ. Δελτ. 18 (B), 1963, 193ss; Bingen, Chron. d'Ég. 42, 1967, 214; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 135ss; Themelis-Touratsoglou, Οι τάφοι του Δερβενίου, Athina 1997 | de cratere saec. IV a. Ch. (in sepulcro proximo invento) in quo Bacchus Ariadna Lycurgus et maenades repraesentantur, cf. Yiouri, Ὁ κρατήρας τοῦ Δερβενίου, Athina 1978; Mihailov, Rev. Ét. Anc. 93, 1991, 39ss

παραπετάσματα, τοῦτο τῶι Ἀριστοτέλει ἡ ἀσάφεια μονονουχὶ ἐπάγοντι τὸ Ὀρφικὸν ἐκεῖνο· [a] sequitur fr. 863 || (VIII) Schol. Soph. Oed. Col. 10 (6, 1 de Marco) καὶ βέβηλος ἀνὴρ ὁ μιαρός. Εὐριπίδης Πρωτεσιλάωι [laud. fr. 2 Jouan-Van Looy (648 N[2])] καὶ [a] ... ἐκ μεταφορᾶς δὲ βεβήλους καὶ τοὺς ἀμυήτους φασὶ καὶ ἀκαθάρτους, unde || (IX) Suda s. v. βέβηλος τόπος (I 465, 16 Adler) καὶ βέβηλος ἀνήρ, ὁ ἀμύητος καὶ μιαρός. Εὐριπίδης [laud. Protesil. fr. 2 Jouan-Van Looy (648 N[2])] καὶ [a] || (X) Demetr. Triclin. Schol. Metr. Pind. p. 42, 24 Abel ταῦτά μοι πρὸς τοὺς συνετοὺς εἴρηται καὶ τῶν μέτρων ἔχοντας πεῖραν· εἰ δέ τινες εἶεν ὑπ' ἀμαθείας (-θίας **m' f'**) μεμφόμενοι, βραχὺς τούτων λόγος. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ πάλαι τὰ κάλλιστ' ἐπινενοηκότες ταῦτα τοῖς τοιούτοις ἐκδεδώκασιν, ἀλλὰ τοῖς συνετοῖς, βραχὺν λόγον τῶν μὴ συνετῶν ἔχοντες, ὡς καί πού τις ἔφη· [a] || (XI) Hippocr. Lex 5 (8, 15 Heiberg) τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα (ὄντα **V**) πρήγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται, βεβήλοισι δὲ οὐ θέμις, πρὶν ἢ τελεσθῶσιν ὀργίοισιν ἐπιστήμης || (XII) Dionys. Halic. de compos. verb. 6, 25, 5 (176, 2 Aujac–Lebel) μυστηρίοις μὲν οὖν ἔοικεν ἤδη ταῦτα καὶ οὐκ εἰς πολλοὺς οἷά τε ἐστὶν ἐκφέρεσθαι, ὥστ' οὐκ ἂν εἴην φορτικὸς εἰ παρακαλοίην (δ' εἰ παρακαλῶν **M**) 'οἷς θέμις ἐστὶν' ἥκειν ἐπὶ τὰς τελετὰς τοῦ λόγου, 'θύρας δ' ἐπιθέσθαι (ἐπίθεσθε **PM**)' λέγοιμι (ἂν add. **M**) ταῖς ἀκοαῖς τοὺς 'βεβήλους' || (XIII) Euseb. Praep. Ev. 3, 7, 1 (= Porphyr. fr. 351 F Smith) [b] σοφίας θεολόγου νοήματα δεικνύς κτλ, cf. 3, 13, 4 ||

377–378) sed non veri simile mihi videtur Dionysium Halic. hunc versum ab eodem carmine mutuatum esse | prosaico modo traditur Diod. 3, 62, 8 (vid. fr. 58) οὐ θέμις τοῖς ἀμυήτοις ἱστορεῖν τὰ κατὰ μέρος | de formula θέμις ἐστίν (sc. ἀκούειν) cf. Lob. 450 in adn.; West, Orphic Poems 82ss; Riedweg, Jüdisch-hellenistische

de papyri scriptura et aetate disseruit Kapsomenos, Bull. Am. Soc. Pap. 2, 1964–1965, 3ss (disputantibus Turner, Daux, van Groningen, Préaux, Welles, Youtie, von Fritz, Lloyd-Jones, Walbank, Syme, Musurillo et Fernández Galiano, ibid. 15ss); cf. et. Speyer, Bücherfunde in der Glaubenswerbung der Antike, Göttingen 1970, 44; 46 n.14 | annis 325–275 a. Ch. tribuit primum Turner, Greek Manuscripts 92 : saec. IV med. Youtie ap. Robinson, Class. World 55, 1961–1962, 161 (adn. ad v. d. Blake notam); Makaronas ap. Vanderpool, Am. Journ. Arch. 66, 1962, 390 : et. saec. IV Turner, Scrittura e civiltà 4, 1980, 26 : annis 340–320 a. Ch. Tsants. et Parássoglou, Aristoxenica, Menandrea, 125; iid., CPF I 221

librorum conspectum commentatum praebuit Bernabé, Tempus 0, 1992, 33ss, et locupletissimum Funghi, CPF III 1995, 565ss, cf. eandem in: Laks et Most (edd.), Studies 25ss; 175ss

de scripti natura disputaverunt viri docti: commentator (col. XXV 11) λόγον appellat : plurimi commentarium ('Kommentar' Kapsomenos, Gnomon 35, 1963, 222; 'ὑπόμνημα on the Orphic Theogony' Pf., Hist. Class. Schol. 1968, 139 adn. 1; 'commentaire philosophique sur la théogonie "d' Orphée"' Burkert, Étud. Philos. 25, 1970, 443; 'a line by line commentary' Turner, Greek Papyri. An Introduction, Oxford ²1980, 205; 'the systematic commentary thus appears to arise out of a particular discussion' West, Orphic Poems 78; 'a commentary on multiple texts' Henry, Trans. Am. Phil. Ass. 116, 1986, 150; 'commentario sistematico' Lamedica, Atti del I seminario di studi sui lessici tecnici greci e latini, Messina 1991, 83); 'exégèse allégorique' Vian,

(XIV) Tzetz. in Aristoph. Ran. 359a (799, 10 Koster) πᾶσιν ἀπαυδῶ καὶ αὐδῶ] τοῦτο προαναφώνημά ἐστι τῶν δαιδούχων καὶ τῶν ἱεροφάντων μελλόντων τῶν μυστηρίων κατάρχεσθαι, ὡς καὶ ὁ μέγας ἐκεῖνος Ὀρφεὺς ἐν τῶι ὀργαστηρίωι (Ὀργαστηρίωι ut tit. Koster : at cf. Bernabé, 'Ilu, revista de ciencias de las religiones 1, 1996, 33 adn. 39) φησίν· [b] || (XV) Tzetz. in Aristoph. Ran. 369 (804, 6 Koster) τούτοις ἀπαυδῶ] κατὰ τὴν τοῦ ἱεροφάντου καὶ τοῦ δαιδούχου τοῦτο πρόρρησιν λέγει· οἱ γὰρ ἱεροφάνται καὶ οἱ δαιδοῦχοι τῶν μυστηρίων κατάρχεσθαι μέλλοντες οὕτω προανεφώνουν· 'εἴ τις ἀμύητος σεμνῶν ἐστι τελετῶν ἢ ἄθεος ἢ μὴ καθαρεύων τῆι γνώμηι, καὶ ἄλλα ἄττα, ὅσα ἠπίσταντο οἱ τοιαῦτα (ταῦτα Amb.) μεμυημένοι, ἐξίτω τῶν ἱερῶν', ὡς καὶ ὁ μέγας ἐκεῖνος Ὀρφεὺς ἐν τῶι ὀρ-

Imitation eines orphischen Hieros Logos, Tübingen 1993, 28; 47 et adn. 118 || **ab** πύλας Plat. (et Aristid., qui aperte sententiam a Platone mutuatus est); iam in P. Derveni (cf. fr. 3) legi videtur θ]ύ̣ρ̣ας | δ' ἐπιτίθεσθε Stob. IV **A** : δὲ πιθέσθαι Olympiodor. **M** : δ' ἐπίθεσθαι Demetr. ξ' | βεβήλοις Tatian., Olympiodor., Elias, Schol. Soph., Suda GT a. c. : βεβήλλοις Olympiodor. **M** | de βεβήλοις initiatis oppositis cf. Callinic. FGrHist 281 F 1 καὶ πλέον τῶν ἑτέρων διαλλάττουσιν ἢ τῶν βεβήλων οἱ τελεσθέντες, Origen. c. Cels. 1, 7 ἐν ἀπορρήτωι διδασκόμενοι τὰ μὲν ἄξια φθάνειν εἰς ἀκοὰς βεβήλους καὶ μηδέπω κεκαθαρμένας, Plut. De def. orac.

Rev. de Philol. 58, 1984, 28; scriptum Περὶ τελετῶν Burkert, Zeitschr. Pap. Epigr. 62, 1986, 5 (cf. et. Tsants. per litt. ap. Funghi, CPF III 1995, 573); caute 'discussion of Orphic Texts' Wilson, Il libro e il testo, Atti Conv. Int. Urbino 1982, Urbino 1984, I, 105; 'monografia pre-alessandrina su un testo orfico' id., Stud. Class. Or. 33, 1983, 85; tractatus duas partes valde inter se differentes habet, sed auctor eas congruentes putat, cf. Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 126ss; Obbink in: Laks et Most (edd.), Studies 40s | probabiliter idem scriptum laudant Philochorus ap. Philodem. (vid. fr. 398); Schol. Hes. Op. 63b (37, 3 Pertusi), Georg. Syncell. 174, 25 Moshammer (Metrodor. 61, 6 D.-K., cf. Orph. fr. 856) ἑρμηνεύουσι οἱ Ἀναξαγόρειοι τοὺς μυθώδεις θεοὺς νοῦν μὲν τὸν Δία κτλ, ut admonuit Burkert, Étud. Philos. 25, 1970, 443 adn. 1; cf. Funghi, CPF III 1955, 573; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 315 (de Anaxagoreis cf. et. Baxter, The Cratylus, Leiden 1992, 127ss; Sider in: Laks et Most [edd.], Studies 137ss; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 75ss) | papyro tribuit 'una funzione talismanica di passaporto per l'aldilà ... riservato agli iniziati bacchici' Casadio, Storia del culto di Dioniso in Argolide, Roma 1994, 215 (cf. iam Picard, Rev. Archéol. 1963, 192ss; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 141) | nescimus quid continueret papyrus in sepulcro apud Callatis reperta, de qua cf. e.g. Preda,

γαστηρίωι (cf. ad XIV) φησίν· [b] || (XVI) cf. frr. 377, 1 et 378, 1 || (XVII) P. Derveni saec. IV a. Ch. col. VII 8, cf. fr. 3 || (XVIII) Plat. Sympos. 218b (cf. fr. 19) πάντες γὰρ κεκοινωνήκατε τῆς φιλοσόφου μανίας (φαν. P. Oxy.) τε (om. **T**) καὶ βακχείας ... διὸ πάντες ἀκούσεσθε. συγγνώσεσθε γὰρ τοῖς τε τότε πραχθεῖσι καὶ τοῖς νῦν λεγομένοις. οἱ δὲ οἰκέται, καὶ εἴ τις (τι **B**) ἄλλος ἐστιν, βέβηλός τε καὶ ἄγροικος, πύλας πάνυ μεγάλας (παμμεγάλας Naber, Iahn, Usener) τοῖς ὠσὶν ἐπίθεσθε (ἐπιθέσθαι P. Oxy.) || (XIX) Aristid. Or. 3, 50 (308, 15 Behr) τῶν δὲ βεβήλων (de mysteriis oratoriae, cf. Behr, Aelius Aristides 45 adn. 18) ὀλίγος ὁ λόγος. πάντως (δὲ add. **Q**[2]) οὐδὲν δεῖ πύλας αὐτοὺς ἐπιθέσθαι τοῖς ὠσίν || (XX) Schol. A Oxon. ad loc. (III 471, 5 Dind.) ἐκ τοῦ εἰπεῖν βεβήλων καὶ πύλας ἐπιθέσθαι τοῖς ὠσὶ παρεικάζει τοὺς λόγους μυστηρίοις. ἔστι δὲ κήρυγμα μυστικὸν τὸ 'θύρας δ' ἐπίθεσθε (ἐπιθέσθαι Oxon.) βέβηλοι'· ὥς που (ὥσπερ Oxon.) καὶ Ὀρφεὺς δηλοῖ [b] cf. Schol. **BD** ἐπειδὴ μυστηρίοις παρέβαλε τοὺς λόγους, ἀκολούθως ὡς ἐν μυστηρίοις ἐπήγαγε τὰς πύλας. ἔστι δὲ κήρυγμα μυστικὸν τὸ 'θύ-

16 p. 418d supra laud., cf. et. Euphron. fr. 1 Powell, Sopat. Tract. caus. 118, 21 Walz, Aelian. Hist. An. 11, 10, eund., fr. 48a Domingo-Forasté, Dionys. Halic. Antiq. Rom. 1, 69, Heliodor. Aeth. 3, 13, 2, Histor. Alexandr. Γ 2, 35a 41, Pallad. De gent. Indiae 2, 41, Synes. Calv. encom. 7, Phot. Bibl. 197b | fort. et. P. Gurob. (fr. 578) 15 ὁ δὲ βέβηλ]ος (Smyly : repugnavit Tierney) μὴ ἐφοράτω | probabiliter θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι fuit in origine κήρυγμα μυστικόν (προαναφώνημα vel πρόρρησιν id vocat Tzetzes), quod primum (ut West, Orphic Poems 82s censuit) proprio sensu dicebatur, deinde in poematum initio sensu metaphorico scri-

Dacia 5, 1961, 295ss; Pippidi, Studii Clasice 9, 1967, 209; Condurachi in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 184s; Schmidt, ibid. 230; West, Orphic Poems 25

ignoramus quis auctor commentarii sit: alii viri docti alia nomina proposuerunt: Epigenem Kapsomenos, Bull. Am. Soc. Pap. 2, 1964–1965, 12; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 205 (de quo cf. frr. 1128), contradixit Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 71: Euthyphronem Kahn in: Exegesis and Argument. Studies Vlastos, Assen 1973, 156 adn. 6; id., Philosophie du langage et grammaire dans l'antiquité, Bruxelles-Grenoble 1986, 98s; id. in: Laks et Most (edd.), Studies, 55ss; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 109s; Tsants. per litt. ap. Funghi, CPF III 584 (repugnaverunt Baxter, The Cratylus, Leiden 1992, 132s; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 72: Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 312): Metrodorum Burkert ap. Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3[a] ser. 1, 1980, 129 (et. eum laudant de Papyro disserentes Pf., History of Classical Scholarship 237; West, Orphic Poems 82; Long in: Lamberton – Kenney, Homer's ancient readers, Princeton 1992, 65

ρας – βέβηλοι' || (XXI) Lucian. de sacrif. 14 πρότερον δέ, φησὶν ὁ λόγος, θύρας – βέβηλοι || (XXII) Galen. De usu part. 12, 6 (II 196, 5 Helmreich) ὥσπερ οὖν τοῖς ὠσὶν ἐπιθέσθαι θύρας (θ. ἐπ. D) τοὺς βεβήλους κελεύουσιν ἐν τοῖς μυστικοῖς λόγοις κτλ, cf. De simpl. med. temper. 12, 2 Kühn || (XXIII) Tatian. Or. ad Graec. 8, 7 (21 Marc.) μαρτυρήσει μοι νῦν Ἐλευσὶς ... (cf. fr. 74) καὶ Ὀρφεὺς ὁ 'θύρας – βεβήλοις' λέγων || (XXIV) Euseb. Laud. Const. prooem. 4 (196, 2 Heikel) θύρας βεβήλοις ἀκοαῖς ἀποκλείσαντες, τὰς ἀπορρήτους βασιλέως μυήσεις τοῖς τούτων μύσταις διηγείσθων μόνοις || (XXV) Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 1367 Migne οἱ δὲ βέβηλοι ψυχάς, ὑμετέροις οὔασι θέσθε θύρας || (XXVI) Liban. Epist. 561, 3 (X 527, 16 Foerster) τίς οὖν ὁ τοῦ βεβήλου καιρὸς καὶ τοῦ τὰς θύρας ἀποκλείειν; || (XXVII) Sozom. Hist. Ecl. 6, 25, 10 p. 271 Bidez–Hansen ἐπεὶ δὲ τοῦ λόγου ἀρχόμενος Ἐπιφάνιος, ὡς ἔθος τοῖς τὰ τοιάδε ἐπιδεικνυμένοις λέγειν, τοὺς ἀμυήτους καὶ βεβήλους ἐξιέναι θύραζε ἐκέλευεν, οὔτε δὲ Ἀπολινάριος κτλ || (XXVIII) Arethas Script. min. 17 (191, 2 Westerink) οἷς ὁ Ὑάγρου Ὀρφεὺς ἀποχρήσει 'θύρας ἐπίθεσθε βέβηλοι' ἐμβριθῶς ἐπισκήπτων

bebatur ne profani carmen legerent, et fiebat quasi σφραγίς Orphicae poeseos adeo ut uterque versus persaepe appareant in carminibus Orpheo Pythagoraeque tributis, fiebat denique dictum scriptorum technicorum proprium ad scientiae ignaros deterrendos; de re vid. et. Lob. 449ss; Guthrie, Orpheus 24 adn. 5, 272 adn. 7; Linforth 253ss; West, Orphic Poems 82ss; Teodorsson ad Plut. Quaest. Conv. l. laud.; Riedweg, Jüdisch-hellenistische Imitation 28; 47s et adn. 118; Bernabé, 'Ilu 1, 1996, 13ss | de theogoniae in P. Derveni servatae initio vid. fr. 3 | cf. et. ridiculam imitationem ap. Aristoph. Nub. 140 οὐ θέμις πλὴν τοῖς μαθηταῖσιν λέγειν, de qua vid. Freyburger-Galland in: L'Initiation, Montpellier 1992, 186

adn. 53); contra Sider in: Laks et Most (edd.), Studies 138; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 76ss: Stesimbrotum Περὶ τελετῶν auctorem Tsantsanoglou per litt. ap. Funghi, CPF III 584; Burkert, Zeitschr. Pap. Epigr. 62, 1986, 1ss; contradixit Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 73ss: Prodicum Ceum Lebedev ap. Sider in: Laks et Most, Studies 129 adn. 2 et ap. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 75: Anaximandrum historicum (cf. FGrHist 9) vel Glauconem esse negat Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 75ss : Diogenem Apolloniatem esse negat Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 80 ss.: Diagoram Melium Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 87ss; id., Class. Phil. 96, 2001, 1ss | scire quis commentator sit difficile vel impossibile putat Zhmud', Vestn. Dr. Ist. 2 [164] 1983, 138s: 'uno di quei personaggi che si valevano dell'interpretazione allegorica dei poeti e i cui metodi esprimevano tematiche ancora attuali nell'età di Platone' recte Funghi, CPF III 584; cf. et. Richardson, Proc. Cambr. Phil. Soc. 201, 1975, 65ss | auctor multa ab Anaxagora Leucippo Diogene Apolloniata et Heraclito (quem et. laudat) mutuatus est, cf. Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 93ss; eund., Étud. Philos. 25, 1970, 443ss; West, Orphic Poems 80s; Laks, Phronesis 42, 1997, 121ss; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 63s (qui de auctoris philosophica doctrina disseruerunt); cum Hippocratico De victu comparavit Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 306 | cf. et. de auctore Boyancé, Rev. ét. gr. 82, 1974, 108ss; West, Orphic Poems 78ss; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra 1995, 170ss; Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 75; Sider, ibid. 129 adn. 2; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 323s | disputabatur utrum commentator Orphei sectator fuerit (ut putaverunt Alderink, Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 27; West l. laud.) necne ('his attitude is decidedly non Orphic or even anti-Orphic' Henrichs, Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 255: 'lo spirito dell'anonimo commentatore è decisamente estraneo alla temperie orfica' Casadio, Orpheus 8, 1987, 386: 'pitagorico eclettico' Reale ad Arist. De mund. 274; Reale-Bos ad Arist. De mund. ^{2}1995, 349): at auctor aperte religiosus est et initiatis loquitur; cf. Zhmud', Vestn. Dr. Ist. 2 [164], 1983, 139 ('adapting himself to the demands of his time, the author ... tries to gloss over the unsightly moral impression left upon the reader by the poem itself'); Laks et Most (edd.), Studies 4 ('the physical allegoresis ... was in the service of a project which was religious, and more particularly initiatory, in character'); similia dicunt Obbink, ibid. 52 ('he ... acknowledges Orpheus as a spiritual authority, to whose books he imparts a ... message fathomable only by a learned élite'); Calame, ibid. 76 ('these new readings reinforce the semantic coherence which inscribes the exegesis of the poem within the sequence of the description of the rites'; cf. 79); West, ibid. 84 ('he [sc. commentator] is their learned

exegete, their ἀνὴρ σοφὸς περὶ τὰ θεῖα [cf. Plat. Men. 81 a], who expounds to them [sc. the initiates of an Orphic-Bacchic cult society] the meaning of what they do and say'; cf. eund., Orphic Poems 81 'it is not unreasonable to conjecture ... he was himself one of the initiates whose ritual acts he knows and interprets'); Tsants., ibid. 99 ('his purpose was to divulgate his professional secrets to the faithful'); vid. et. Funghi, CPF III 585; Casadesús, Revisió 493; Bernabé, Homenatge a Miquel Dolç, Palma de Mallorca 1997, 37ss; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 317; Betegh, Cosmology § 7 | multae et diversae sunt Orphei sectatorum species (cf. frr. 652–664); itaque commentator Orphei sectator potest dici, quamquam philosophiae et eruditioni studens ritus populi propriores contemnat et 'veram' significationem carminum et rituum invenire conetur | optime Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 120 'he is ... the leader of a particular grouping or sect within Orphism which considers itself Orphic and stands in opposition to non-Orphics, but at the same time distinguishes itself by its doctrine from other Orphic groups' (cf. ad fr. 473) et 122 'he is not a Presocratic, buth rather an Orphic who cannot ignore Presocratic thought'; cf. et. Janko, Class. Phil. 96, 2001, 1ss | de auctoris aetate optime disseruit Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 93ss; Études Philos. 25, 1970, 443 ss, qui eum post Diogenem Apolloniatem et ante Platonem posuit, id est saec. IV in. (cf. et. eund. in: Laks et Most [edd.], Studies 174 adn. 32, ubi monet de Philochoro c. a. 340 a. Ch. nato et nostrum opus laudante [vid supra]), probante West, Orphic Poems 77; 82 | auctor Attico dialecto utitur cum Ionicis vocabulis, sec. Kapsomenos, Ἀρχ. Δελτ. 19, 1964, 22 (ὄχι ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, ... ἀλλὰ ἀπὸ τὴν περιφέρεια τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου): 'perhaps in Ionic territory or even in Macedonia' Henrichs, Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 255, cf. Funghi in: Laks et Most [edd.], Studies 36): potius Ionico, cum paucis Atticis formis, sec. West, Orphic Poems 77 ('though there are some Atticisms, which might be due to the transmission'), prob. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 62, qui Dorismos paucos inesse notat

papyrum commentati sunt Picard, Mélanges Carcopino, Paris 1966, 737ss (frustra carmen laudatum non Orphicum esse demonstrare conatus); Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 21ss; Pippidi, Studii Clasice 9, 1967, 203ss; Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 93ss; id., Études Philos. 25, 1970, 443ss; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 91ss; Schwabl, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1326ss; Funghi, La parola del passato 34, 1979, 17ss; Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 116ss; Burkert, Information z. altsprachlichen Unterricht 2, 1980, 32; Alderink, Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 25ss; 117ss; Zhmud', Vestn. Dr. Ist. 2 (164), 1983, 118ss; Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 121ss; Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 389ss, praec. 396ss; ANRW II 36.4, 2877ss (denuo ed. cum additamentis in: Orphée et l'orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot

1995); Böhme, Zeitschr. Pap. Epigr. 71, 1988, 25ss; id., Emerita 57, 1989, 211ss; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 203ss; Most, Journ. Hell Stud. 117, 1997, 117ss; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 388ss; et amplissime et acute Casadesús, Revisió 167ss et Betegh, Cosmology; commentaria magni pretii de plurimis quaestionibus nobis praebuerunt auctores in: Laks et Most (edd.), Studies passim

theogoniam Orphicam saec. VI a. Ch. in papyro laudatam 'theological cosmology' vocavit Alderink, Creation 26: Ἱερὸν λόγον vel Τελετήν maluit Janko, Class. Phil. 81, 1986, 158 (cf. col. VII 7 ἱερ[ολογ]ε̣ῖται): commentator (cf. fr. 2) carmen Orphicum ὕ]μνον̣ (sec. veri simillimam v. d. Tsants. reconstructionem) vocat (unde id Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 125 'Orphic hymn' nominat), at cf. Betegh, Cosmology § 2.1 | poema circa 80 versus habebat sec. Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies 118, et adn. 46; cf. et. Obbink, ibid. 41 adn. 2 'no one has raised the possibility (recommended by the instability of its text in transmission) that the theogonic poem... was... still primarily an oral poem' | de carmine disseruerunt et. Funghi, La parola del passato 34, 1979, 17ss; Alderink, Creation 36ss; Kirk, Raven et Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge ²1983, 30ss; West, Orphic Poems 75ss; Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 399ss; Burkert in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London 1987, 22 (cf. eund. in: Burkert et al. [edd.], Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 389s; eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 79ss); Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 139ss; Bernabé, Aula Orientalis 7, 1989, 159ss; Eggers Lan, Méthexis 4, 1991, 103ss; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 203ss; Casadesús, Revisió 192ss (cf. et. eund., Faventia 18, 1996, 75ss); Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 98ss; Betegh, Cosmology §§ 2s; Bernabé, Kernos 15, 2002, 91ss | carminis 'exempli gratia reconstruction' temptavit West, Orphic Poems 114s, quod ut carmen genuinum tractaverunt Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 139ss; Brisson ANRW II 36.4, 1990, 2878ss; id., Orphée, poèmes magiques et cosmologiques, Paris 1993, 57ss: adstipulor iis quae admonuit Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 229 adn. 4 'on ne peut que souhaiter que leur attrait ne les constitue pas en une norme qui se substituerait à l'accès direct aux textes' (infeliciter hoc accidere videtur, cf. e. g. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 58s, ubi 'PDerv. v. 31–32' etc. invenimus, ubi reapse Westianae reconstructionis versus laudantur, et Vernière, Mentor, Liège 1992 p. 724 n. 2004 'l'A. donne pour la première fois une transcription complète du Papyrus de Derveni') | priscae 'Protogonos theogony' compendium id putavit West, Orphic Poems 87; 95 adn. 44, quod est demonstrandum; de theogoniae fontibus (Graecis, Babyloniis, Phoeniciis, Iranicis, Indis) disseruit

West, ibid. 101ss | fort. Parmenides hanc theogoniam cognovit, cf. Burkert (1999) 80

de deis in papyro laudatis egerunt Schwabl, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1326ss (de Iove); Sn., Gesammelte Schriften, Göttingen 1966, 158s (de Iunone); Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 3, 1968, 111s; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 111ss (de Cerere-Terra matre); Henrichs, Atti del XVII Congresso Internazionale de Papirologia, Napoli 1984, II, 255ss (de Furiis); Rusten, ibid. 333ss (de Amore eodem atque Primogenito); Tortorelli, La parola del passato 40, 1985, 419ss (de Nocte); ead., La parola del passato 44, 1989, 29ss (de Nube); ead. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 249ss (de Nocte et de Nube); Betegh, Cosmology cap. 2 (de omnibus) | commentatoris opinionibus de lingua et de etymologiarum usu studuerunt Burkert, Étud. Philos. 25, 1970, 447ss; Schwabl, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1327ss; Gambarara in: Auroux et al., Matériaux pour une histoire des théories linguistiques, Lille 1984, 109s; id., Alle fonti della filosofia del linguaggio, Roma 1984, 168; 176ss; 180; 203ss; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 51ss; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 310ss, et generi interpretationis quo commentator utitur Henry, Trans. Am. Phil. Ass. 116, 1986, 149ss; cum Platonico Cratylo commentarium comparaverunt Burkert, Étud. Philos. 25, 1970, 443ss; Baxter, The Cratylus, Leiden 1992, 130ss; Casadesús, Emerita 68, 2000, 53ss | aliis quaestionibus singularibus operam dederunt Funghi, Miscellanea Papyrologica VII 1980, 79ss (verbo φρόνησις); Burkert in: Rossetti (ed.), Symposium Heracliteum 1983, 37ss; Mouraviev, Vestn. Dr. Ist. 1985, 16ss, 30ss, 35ss; id., Zeitschr. Pap. Epigr. 61, 1985, 131s; Sider, Zeitschr. Pap. Epigr. 69, 1987, 225ss; Tsants. et Parássoglou in: Aristoxenica, Menandrea, Fragmenta Philosophica, Firenze 1988, 125ss; iid., CPF I 1, 221ss; Lebedev, Zeitschr. Pap. Epigr. 79, 1989, 39ss; Schoenbeck, Zeitschr. Pap. Epigr. 95, 1993, 7ss; Sider in: Laks et Most (edd.), Studies 129ss (Heracliti fragmento); Henrichs, Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 255ss (libationibus); Prontera, La parola del passato 33, 1978, 48ss ('Orphei' lingua sec. commentatorem); Lamedica in: Radici Colace – Caccamo Caltabiano, Atti del I seminario di studi sui lessici tecnici greci e latini, Messina 1991, 83ss (usui vocabulorum grammatici propriorum; cf. et. eand. in: El-Mosalamy [ed.], Proceedings of the XIXth International Congress of Papyrology, Cairo 1989, I, 325ss); Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 117ss; Laks, Phronesis 42, 1997, 121ss (quo modo auctor allegoria utetur et religionem philosophiamque misceat)

in ea editionis meae parte theogoniae tantum fragmenta edo cum eorum contextu: alia P. Derveni fragmenta memorantur in aliis huius operis locis, cf. frr. 398, 470–473 et 687–688 | columnarum numeri sunt editionis quam instructurus est Tsants. (cf. CPF I 1, 224, Laks et Most [edd.], Studies 9), non iidem atque in ZPE adhibiti | gratias ago maximas professori Tsants. qui ama-

biliter et diligenter primam papyraceorum fragmentorum editionis meae versionem perlegit et multa monuit et correxit

carminis argumentum e coniectura ad summam sic restitui potest (vid. plura in commentariis ad singula fragmenta): post primum versum in quo hortatur profanos claudere portas (fr. 3), in brevi prooemio nuntiatur carminis thema: Iovis progenies (οἳ Διὸς ἐξεγέ̣νοντο κτλ, fr. 4) et probabiliter nova mundi creatio. primo narratur quomodo Iuppiter Saturnum regno depulerit (ἀρχὴν ... {ε}[λ]άβ[εν, fr. 5): Iuppiter Noctis (plane primae deae) domum iit, quae vaticinata est eum Olympo potiendum (fr. 6). item Saturnus Iovi oracula dedit (fr. 7), probabiliter de nova deorum mundique creatione. Nocte et patre Saturno monentibus Iuppiter Caeli membrum devorat, qui primus aethera eiaculatus est (vid. fr. 8 αἰδοῖον̣ κατ̣έπινεν, ὃς αἰθέρα ἔκ̣θορε πρῶτος); poeta nunc eventa antiquiora narrat: Saturnus Caeli filius fuit et Noctis nepos (quia Caelus est Εὐφρονίδης fr. 10, 2); in fr. 9 commentator, loquens de Sole et Terra ut Saturni parentibus, Caeli phallum eundem atque Solem esse putare videtur. Saturnus magnum facinus in Caelum perfecit (μέγ' ἔρεξεν fr. 10, 1), i. e. probabiliter eum, qui primus rex fuerat (πρώτιστ̣ος βασίλευσεν fr. 10, 2), emasculavit et imperio evertit (ἐκ τοῦ δὴ Κρόνος α̣ὖτις fr. 10, 3). Iuppiter, cum imperio potitus esset (ἔπειτα δ̣ὲ μητίετα Ζεύς fr. 10,3) et beatorum sollertiam et regiam dignitatem obtinuisset (fr. 11 μῆτιν̣ καὶ̣ [μακάρων κατέχ]ω̣ν̣ βασιληίδα τιμ̣[ήν.]), devorato Caeli membro (fr. 12 πρωτογόνου βασιλέως αἰδοίου) deus unicus factus est (αὐτὸς ... μοῦ̣νος ἔγεντο fr. 12, 4), in quo omnes dei et omnes res gestati sunt (fr. 12, 1ss τῶι δ' ἄρα πάντες ἀθάνατ̣οι κτλ). sic est et erit omnium rex (fr. 13 βασιλεὺ[ς] πάντ[ων] κτλ), qua de causa poeta in hymno Iovis potestatem laudat (fr. 14); Iuppiter tunc mundum denuo creavit; primum Venerem forte ab eiaculatione sua (fr. 15); deinde inter alia concepit Caelum, Terram, Oceanum, maria fluminaque (fr. 16) et lunam (fr. 17); denique cum matre se coniungere desideravit (fr. 18)

sec. alios viros doctos in fr. 8 (cf. fr. 12) Iuppiter Phanetem, non Caeli membrum, devoravit: at neque in versibus quae extant nec in commentario ullum vestigium est Phanetis neve ovi e quo ille in Rhapsodiis natus est neve Temporis (cf. comm. ad frr. 8–12) | plura invenies in Bernabé, Kernos 15, 2002, 1ss | similiter res explicavit Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 68s

2 T

(I) P. DERVENI saec. IV a. Ch. col. VII 2 ὕ]μνοṿ [ὑγ]ịῆ καὶ θεμ[ι]ṭὰ λέγο[ντα· ἱερολογεῖ]ṭο γὰρ [τῆ]ι ποήσει. [κ]αὶ εἰπεῖν οὐχ οἷόν τ' [ἦν τὴν τῶν ὀ]νομάτων [θέ]σιγ καὶ τ[ὰ] {ρ}ῥηθέντα. ἔστι δὲ ξ[ένη τις ἡ] πόησις [κ]ạὶ ἀνθρώ[ποις] αἰνị[γμ]ατώδης. [ὁ δ]ὲ̣ [Ὀρφεὺ]ς αὐτ[ῆι] [ἐ]ρίστ' αἰν[ίγμα]τα οὐ̣κ ἤ̣θελε λέγειν, [ἐν αἰν]ίγμασ̣[ι]ν δὲ [μεγ]άλα. ἱερ[ολογ]ε̣ῖται μὲν οὖγ καὶ ἀ̣[πὸ το]ῦ πρώτου [ἀεὶ] μέχρι ⟨τ⟩οῦ̣ [τελε]υṭạίου ῥήματος. sequitur fr. 3 || (II) Ibid.

2 1–6 multa de hoc loco disseruit Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 117 ss || **1–2** ὕ]μνοỵ – λέγο[ντα suppl. Tsants. (ὕ]μνοṿ melius quam σε]μνὸν) || **2** ἱερολογεῖ]ṭο Janko, Class. Phil. 96, 2001, 21 ('because Orpheus' actions are not in question' p. 21; vid. infra comm. ad ἱερ[ολογ]ε̣ῖται] : ἱερουργεῖ]το an ἠινίζε]το vel ἠινίσσε]το? Tsants.: ὑπηινίσσε]το Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 67 | [τῆ]ι – [κ]αὶ suppl. Tsants. | τ' [ἦν suppl. Janko (2001) (cf. adn. 98 'ἦν is essential because the author, confident that he can interpret the poem, would not say that it is inexplicable') : τ[ε] Tsants. || **2–3** τὴν τῶν ὀ]νομάτων suppl. Tsants. || **3** [θέ]σιγ Janko (2001) (coll. ἡ τοῦ ὀνόματος θέσις Plat. Cratyl. 390d) : [λύ]σιν Tsants. (prob. Janko 1997), potius quam [φύ]σιν (quod praeferunt Laks et Most) :]σιγ **Π** | καὶ τ[ὰ] {ρ}ῥηθέντα Janko (2001) : καίτ[οι] ῥηθέντα Tsants. : (τ)ἀπο]ρρηθέντα ZPE | ξ[ένη τις ἡ] suppl. Tsants. (iam ξ[ενική τις West per litt.) || **3–4** πόησις – αἰνị[γμ]ατώδης] cf. Plat. Alcib. II 147 b ἔστιν τε γὰρ φύσει ποιητικὴ ἡ σύμπασα αἰνιγματώδης καὶ οὐ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γνωρίσαι, Phaed. 69 c (fr. 434 III) καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῶι ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι κτλ, Theaet. 194 c ὃ ἔφη Ὅμηρος αἰνιττόμενος κτλ, Remp. 332 b ἠινίξατο ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ὁ Σιμωνίδης ποιητικῶς τὸ δίκαιον ὃ εἴη, Rhet. ad Alex. 35 p. 1441 b 22 ἵνα μὴ διαβάλῃς τὸ ἦθος, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα αἰνιγματωδῶς ἑρμηνεύειν, καὶ ἑτέρων πραγμάτων ὀνόμασι χρώμενος δηλοῦν τὸ πρᾶγμα, Aristot. Poet. 1458 a 24 ss ἢ αἴνιγμα ἔσται ἢ βαρβαρισμός κτλ; cf. et. Burkert, Étud. Philos. 25, 1970, 444 s; Richardson, Proc. Cambr. Phil. Soc. 201, 1975, 65 ss; Prontera, La parola del passato 33, 1978, 48 ss; Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 116 ss; Henry, Trans. Am. Phil. Ass. 116, 1986, 155 ss; Lamedica, Atti del I seminario di studi sui lessici tecnici greci e latini, Messina 1991, 87 ss; Bernabé, Philologus 139, 1995, 225 ss; eund. in: Gallo (ed.), Plutarco e la Religione, Napoli 1996, 53 ss.; eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 55 s; eund. in: Pérez Jiménez, García López et Aguilar, Plutarco, Platón y Aristóteles, Actas del V Congreso Internacional de la International Plutarch Society, Madrid 1999, 189 ss; Obbink in: Laks et Most (edd.), Studies 42; Tsants. l. laud.; Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 123 ss; Laks, Phronesis 42, 1997, 134 ss || **4** [ἐ]ρίστ'] ἄ]π̣ι̣στ' Janko (2001), fort. recte (cf. adn. 100) : ἄριστ' Tsants. p. 121 : 'ὕβ]ριστ' vel ἄχ]ρηστ' vel ἀχά]ριστ' fort. temptanda' Janko (2001) : ἀό]ριστ' Ferrari ap. Janko (2001) | αἰν[ίγμα]τα suppl. Tsants. || **5–6** omnia suppl. Tsants. (‹τ›οῦ̣ Tsants. p. 123, prob. Janko : οῦ̣ Tsants. in textu) | ἔ̣θελε Janko (2001) || **5** [ἐν αἰν]ίγμασ̣[ι]ν δὲ [μεγ]άλα] cf. Plat. Phaed. 62 b (fr. 429 I) ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις

col. IX 10 ἠινίζετο (sc. Ὀρφεύς) ὥσπε[ρ τ]ἄλλα ‖ (III) Ibid. col. XIII 5 ὅτι μὲμ πᾶσαν τὴμ πόησιν περὶ τῶμ πραγμάτων αἰνίζεται κ[α]θ' ἔπος ἕκαστον ἀνάγκη λέγειν (cf. fr. 8 I) ‖ (IV) Ibid. col. XVII 13 αἰν[ί]ζεται κτλ (cf. fr. 14 font.) ‖ (V) Ibid. col. XXV 12 τὰ δ' ἐπὶ τούτοις ἐπίπροσθε π[ο]ιεῖται [οὐ β]ου[λό]μενο[ς] πάντας γιν[ώ]σκε[ι]ν. sequitur fr. 18 I ‖ (VI) Ibid. col. X 11 (fr. 6 I) αἰνί[ζε]ται

3 F

φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι.

3 Ibid. col. VII 8 pergit fr. 2 I ὡ[ς δηλοῖ] (suppl. Tsants., Studies : ὥ[σπερ] ZPE) καὶ ἐν τῶι [εὐκ]ρινήτω[ι ἔπει (suppl. Tsants.): [εὐθ]ρυλήτω[ι ἔπει tempt. Janko [2001]) θ]ύρας γὰρ ἐπιθέ[σθαι κελ]εύσας (suppl. Burkert ap. West, Orphic Poems 82 : iniuria de suppletis dubitavit ipse Burkert, Zeitschr. Pap. Epigr. 62, 1986, 5 adn. 15, cf. Riedweg, Jüdisch-hellenistische Imitation eines orphischen Hieros Logos, Tübingen 1993, 47 adn. 118) τοῖς ὠσὶ]ν (suppl. Tsants., coll. Plat. Sympos. 218b [fr. 1 XVIII] : τοὺς [βεβήλους Burkert) αὐτ[οὺς οὔ τι νομο]θετεῖν φη[σιν τοῖς] πολλοῖς ....τὴ]ν (suppl. Tsants., qui p. 127 prop. τοὺς ante τὴ]ν : ἀλλὰ μόνον πρὸς τὴ]ν Janko [2001])· ἀκοὴν [ἁγνεύ]οντας κατ[ὰ] ... ἐν δ]ὲ τῶι ἐχομένωι ...] τ..ειγ[(suppl. Tsants.)

3 vid. ll. laudd. in fr. 1

λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος ... μέγας τέ τίς μοι φαίνει καὶ οὐ ῥάιδιος διιδεῖν, vid. et. Bernabé in: Sfameni (ed.), l. laud. 55s | de re cf. et. Casadesús, Revisió 235ss; 478ss | ἱερ[ολογ]εῖται] 'the description of Orpheus as "telling a sacred story" ... seems compatible with the oracle analogy', Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 309s adn. 11 (monente Betegh) cf. et. Janko (2001) ‖ 7–12 suppl. ZPE ‖ 10–11 [οὐ β]ου[λό]μενο[ς] πάντας γιν[ώ]σκε[ι]ν 'aquesta màxima juntament amb el recordatori sobre el secret dels mots emprats (sc. θ]ύρας – τοὺς βεβήλους) ... suggereixen que el poem fou ancapçalat per uns versos introductoris que pretenien advertir als no iniciats de no proseguissin amb la lectura del poema' Casadesús 480 : potius 'the non-initiated were free to hear the poem, but they could not understand it' Tsants. per litt., cf. et. Bernabé, 'Ilu, revista de ciencias de las religiones 1, 1996, 13ss | β]ου[λο]μένο[υ Janko (2001)

3 versus e fr. 1 facile restitui potest : φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστι defendit Tsants., Studies 125, quod mihi veri simillimum videtur, cf. col. VII 2 (fr. 2 I) θεμ[ι]τὰ λέγοντα, col. VII 10 (ibid.) οὔτι νομο]θετεῖν – πολλοῖς quae melius cum οἷς θέμις ἐστί congruunt : ἀείσω ξυνετοῖσι praefert West, Orphic Poems 83 s | primus carminis versus, pace Tsants., Studies 126ss, qui putat versum ex alio carmine manare; cf. p. 124 'why then is the text not quoted but only referred to as εὐκρίνητον ἔπος?' et p. 127 'when καί precedes a reference in the surviving text, it is another poem that is being referred to and not the Orphic theogony' : at εὐκρίνητον ἔπος intelligi potest, si re vera hic versus est quasi Orphicorum carminum σφραγίς (de quo cf. Bernabé,

4 F

οἳ Διὸς ἐξεγ̣ένοντο [ὑπερμεν]έος βασιλῆ̣ος.

5 F

Ζεὺς μὲν ἐπεὶ δὴ π̣α̣[τρὸς ἑο]ῦ πάρα θέ[σ]φατον ἀρχὴν
[ἀ]λκήν τ' ἐ̣ν̣ χείρεσσι {ε}[λ]άβ[εν κ]α̣[ὶ] δαίμον̣[α] κυδρόν

4 Ibid. col. VIII 1 ὡς] (suppl. Janko [2001]) ἐ̣δήλω[σεν (Tsants. per litt. : δ]ε̣δή-λω[ται ZPE) ἐν τῶι]δ̣ε τῶι ἔπ̣[ει]· (ibid.) [1]
5 (I) Ibid. col. VIII 3 pergit fr. 4 ὅπως δ' ἄρχεται ἐν τῶ[ιδε (Tsants. per litt. : το̣[ῖσδε ZPE) δη]λοῖ· [1–2] ‖ (II) Ibid. col. IX 10 ὅτι δ' 'ἐγ χείρ[εσσιν ἔλαβ]ε̣ν' (ZPE) ἠινίζετο κτλ. sequitur fr. 2 II

4 E 637 οἳ Διὸς ἐξεγένοντο | Hom. Hymn. 17, 2 οἳ Ζηνὸς ... ἐξεγένοντο | Hes. Th. 106 οἳ Γῆς τ' ἐξεγένοντο, cf. 111 οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο | Θ 236 ν 205 al. ὑπερμενέων βασιλήων | Orph. fr. 243, 20 Διὸς οὖας ὑπερμενέος Κρονίωνος | B 350 ὑπερμενέα Κρονίωνα (dat. B 403) | Hes. fr. 150, 16 M.-W. γ]ένεθ' υἱὸς ὑπερμενέος Κρονίωνος | B 115 Διὶ ... ὑπερμενέι | Hymn. Cer. 358 Διὸς βασιλῆος | Orph. fr. 14, 4 Ζεὺς βασιλεύς, cf. loc. sim. illic laud.
5 1 Hes. Th. 853 Ζεὺς δ' ἐπεί | Hes. Th. 585 al. αὐτὰρ ἐπεὶ δή | Orph. fr. 7 Ζεὺς μὲν ἐπεὶ δὴ π̣ατρ̣ὸς ἑοῦ πάρα̣ [θ]ἑ̣σφατ' | δ 714 al. πατρὸς ἑοῦ | Ξ 11 al. Hes. Th. 472 πατρὸς ἑοῖο, cf. fr. 43(a), 56 M.-W. | Hes. fr. 193, 8 M.-W. Ζηνὸς πάρα θέσφατα ‖ 2 Hes. fr. 203, 1 M.-W. ἀλκὴν μὲν ἔδωκεν | Θ 116 al. ἐν χείρεσσι λάβ' | ι 487 χείρεσσι λαβών | Hes. Op. 468 χειρὶ λαβών | P 620 ἔλαβε χείρεσσι | Hes. Sc. 193 αἰχμὴν ἐν χείρεσσι ἔχων | Orph. Arg. 14 κυδρὸν Ἔρωτα

'Ilu, revista de ciencias de las religiones 1, 1996, 35) et καί 'etiam' significans explanatur post καὶ ἀ̣[πὸ το]ῦ πρώτου [ἀεὶ] μέχρι ⟨τ⟩οῦ [τελε]υτα̣ίου ῥ̣ήματος ut 'a capite ad calcem, ut manifestat etiam in versu eminente (quia est carminis primus)' | cf. et. Casadesús, Revisió 237 ss; 480; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 67; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 489
4 οἳ et [ὑπερμεν]έος ZPE | cf. Casadesús, Revisió 240 ss | de diis, non de heroibus, sec. West, Orphic Poems 84, qui hunc versum e prooemio venire putat, cf. Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 67 adn. 3 | West, Orphic Poems 114 ante hunc versum tres ex. gr. sic restituit: Ζηνὸς παμμεδέοντος ἄνακτος θέσκελα ἔργα, / ὅσσα μελαίνης Νυκτὸς ὑπ' ἐννεσίῃισι τέλεσσεν, / ἠδὲ καὶ ὁπλοτέρων μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων | de verbi δηλόω usu in commentario cf. Lamedica, Atti Messina 1991, 85 ss; Casadesús, Revisió 241 s
5 'els versos descriuen la procedència i legitimitat del poder de Zeus' Casadesús, Revisió 246 ‖ 1 omnia suppl. ZPE | μὲν] emphaticum, cf. Denniston, The Greek Particles 359 ss, qua de causa hunc versum 'beginning of its genealogical narration' esse iure putavit Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 67 and. 3; 'the sequence... (i.e. vv. 1 et 2) can show the articulation between the end of the

6 F

[Ζεὺς μὲν ...
ἧστο] πανομφεύουσα [θεῶν] τροφὸς ἀμβροσίη Νύξ·

6 (I) Ibid. col. X 9 οὕτως [οὐδὲγ κωλ]ύει 'πανομφεύουσαγ' καὶ πάν[ ] (vel πᾶν [ ] Tsants. per litt. : [πάντα] ZPE) διδά[σκουσαν τὸ αὐ]τὸ εἶναι (ZPE). 'τροφ[ὸν' δὲ λέγων αὐ]τὴν (Tsants. ap. Laks et Most : 'τροφ[ὸς δὲ θεῶν' ἡ Νὺξ West : 'τροφ[ὸς' δὲ πάντων ἡ Νὺξ Rusten) αἰνί[ζε]ται (Tsants. ap. Laks et Most : νομ]ί[ζε]ται Rusten), ὅτι [ἅ]σσα ὁ ἥλι[ος (ZPE) θερμαίνων δι]αλύει (Tsants. ap. Laks et Most : ξηραίνει καὶ ἐξ]αύει Rusten) ταῦτα ἡ νὺξ ψύ[χουσα] (Tsants. ap. Laks et Most : τρ[έφει Rusten) συ[νίστησι (Janko per litt.: -σιν vel συ[μπήγνυσιν Tsants. ap. Laks et Most) || (II) Ibid. col. XI 1 [τ]ῆς Νυκτός. 'ἐξ ἀ[δύτοι]ο' δ' αὐ-

6 2 Orph. fr. 112 θεῶν τροφὸς ἀμβροσίη Νύξ | δ 427 al. ἀμβροσίη νύξ | Κ 41 al. νύκτα δι' ἀμβροσίην | Alcm. fr. 1 Page, Davies, 3 Calame, 62 νύκτα δι' ἀμβρο-

proem and the beginning of the narrative proper' recte Betegh, Cosmology § 1.5 | θέσφατ' ἀκούσας (coll. fr. 7) Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 125; Calame l. laud. || 2 [ἀ]λκήν ZPE | ἐγ Π | χείρεσσι λάβεν Rusten l. laud. : χείρεσσ' ἔλαβεν West, Orphic Poems 84 : χείρεσσι ἔ[λ]αβ[εγ Π (ZPE) | cet. ZPE || cf. verba similia in versibus in quibus de potestate transmissa loquitur, ex. gr. fr. 168 σκῆπτρον ... εἷο χέρεσσιν / θῆκε (ubi et. invenimus βασιληΐδα τιμήν ut in fr. 11, 1); fr. 170 σκῆπτρον ἔχουσ' ἐν χερσίν, vid. et. Casadesús, Revisió 247 | δαίμονα κυδρόν] Phanetem Primogenitum, sec. West, Orphic Poems 84 ss : ut mea fert opinio in hoc carmine Phanes non commemorabatur, cf. comm. ad frr. 8–11 | δαίμων et in Orph. frr. 173; 239; 243, 6; 731; Hymn. 73, 1 || West, Orphic Poems 84 ss et 114 vers. 2 ante fr. 7 transp. (prob. Rusten 126) et post vers. 1 [σκῆπτρόν] τ' ἐν χείρεσσι λαβ[εῖν ἐρικυδὲς ἔμελλεν] legere proposuit : prudentior Casadesús, Revisió 247 : Tsants. per litt. putavit vers. 1 et fr. 7 'two versions' ipsius versus; praetulit versum traditum in col. XIII 3 (id est fr. 7); proposuit secludere τ' vel explanare καὶ ut 'apodotic after ἐπεὶ δή' (coll. Od. 14, 111 s) et locavit fr. 8 post vers. 2 nullo versu intermisso | opinor primum Iuppiter Saturnum regno depellit (πα[τρὸς ἑο]ῦ πάρα θέ[σ]φατον ἀρχὴν / [ἀ]λκήν τ' ἐν χείρεσσι {ε}[λ]άβ[εν), deinde patris vaticinia accipit (fr. 7, vid. comm. ad loc.) | fort. ἀλκήν τ' ... καὶ δαίμονα κυδρόν hendiadys: 'Iuppiter, cum primum a patre suo potestatem a dis auguratam et robur et numen gloriosum (i.e. numinis gloriosi robur) in manibus tenuit'; commentator (col. III 5) plane interpretatur verbum λάβεν obiectum δαίμονα κυδρόν trahere

6 1–3 versuum reliquias disposuit monente Tsants. per litt., qui ita res interpretatus est: 'Iuppiter (Ζεὺς μὲν prop. Tsants.) petivit speluncam in qua [ἧστο] – Νύξ et a Nocte ... χρῆσαι ... ἐξ ἀ[δύτοι]ο proposcit' : init. ἐφράσατ' εὖ μάλα πάντα, τά οἱ θεὰ ex. gr. rest. West, Orphic Poems 114 || 2 ita versus restitutus in ZPE in adn. p. 4 | ἧστο] εἶπε West l. laud. | Νύξ prima dea: cf. Orph. fr. 20 II, de re vid. et. Ramnoux, La Nuit et les enfants de la Nuit, Paris [2]1986 (quae papyrum neglexit); Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 18; 32; Betegh, Cosmology

... χρῆσαι ... ἐξ ἀ[δύτοι]ο
[ἣ δ'] ἔχρησεν ἅπαντα τά οἱ θέ[μις ἦν ἀνύσασ]θ̣αι,
ὡς ἂν ἔ[χοι κά]τα καλὸν ἕδος νιφόεντος Ὀλύμπου.

τὴν [λέγει] 'χρῆσαι' γνώμημ ποιού[με]νος ἄδυτον ε̣ἶναι τὸ βάθος τῆς νυκτός (ZPE) || (III) Ibid. col. XI 9 τάδ̣' [ἐπὶ τούτ]ω̣ι (Tsants. per litt.) λ̣έγει· [4] || (IV) Ibid. col. XII 1 τὸ δ' ἐχόμε̣[νον ἔ]π̣ος (ZPE) ὧδ' ἔχει· [5]

σίαν || 3 Orph. fr. 164 II ἐν τῶι ἀδύτωι τῆς Νυκτός || 4 Π 796 Hes. Sc. 22 θέμις ἦεν || 5 Ε 360 Ὄλυμπον ... ἵν' ἀθανάτων ἕδος ἐστί | ζ 42 s Οὔλυμπόνδ' ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ... / ἔμμεναι | Hom. Hymn. 15, 7 κατὰ καλὸν ἕδος νιφόεντος Ὀλύμπου | Orph. Hymn. 25, 7 ἕδος νιφόεντος Ὀλύμπου cf. 59, 12 | Hes. Sc. 203 θεῶν δ' ἕδος ἁγνὸς Ὄλυμπος | Ω 144 ἕδος Οὐλύμποιο | Hes. Th. 42 al. νιφόεντος Ὀλύμπου | Σ 615 Ὀλύμπου νιφόεντος | Pind. Py. 1, 20 νιφόεσσ' Αἴτνα

§ 2.2.2.1 | de Nocte fatiloqua cf. Orph. frr. 113; 219; 237; 238; 251, vid. et. Bernabé, Actas del IX Congreso Esp. de Est. Clás. Madrid 1998, V, 74 | πανομφεύουσα hapax, cf. Casadesús, Revisió 270; vid. Θ 250 πανομφαίωι; de commentatoris interpretatione cf. Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 77 | τροφός] cf. frr. 112; 182 || 3 ἀ̣[δύτοι]ο ZPE | de Noctis adyto (quod commentator ut ὃ οὐ δύνει interpretatur) cf. fr. 164 || 4 [ἡ̣ δὲ] ZPE quod probabiliter in Π legebatur scriptione plena : [ἣ οἱ] suppl. West l. laud., quod spatio brevius putavit Tsants. per litt. | οἱ] Iovi, quod sine causa dub. Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 131 s; cf. et. Casadesús, Revisió 282 | θέ[μις ZPE: at cf. Rusten l. laud.; de θέμις vid. Casadesús, Revisió 282 s | ἦν ἀνύσασ]θ̣αι vel ἐξανύσασ]θ̣αι vel ἡν ἀνύεσ]θ̣αι vel ἐξανύεσ]θ̣αι Tsants. per litt. : ἦεν ἀνύσσ]αι West : ἦεν ἀκοῦ]σαι Janko (2001) | cf. P. Derveni col. VIII 3 (fr. 5 I) ὅπως δ' ἄρχεται κτλ || 5 ὡς ἂ̣ν ἔ̣[χοι κά]τα Tsants. per litt., coll. ex. gr. Β 699 ἔχεν κάτα γαῖα, ι 6 ἔχῃ κατὰ δῆμον, Emped. fr. 91, 16 Wright (31 B 100, 16 D.-K.) ὕδωρ μὲν ἔχει κατὰ βένθεα : ὡς ἄ[ρξαι κα]τὰ West : ὡς ἄ[ρξῃ κα]τὰ Burkert (quae spatio breviora sunt, sec. Tsants.) : ὡς ἄρ̣χ̣[ῃ κα]τὰ Janko (2001) | de re cf. et. Alderink, Creation 102 adn. 14 | ἕδος] de Olympo deorum sede vid. loc. sim. | νιφόεντος] 'è possibile ... che nell'imaginario religioso ... si presentasse ... come nebbioso' Tortorelli, La parola del passato 44, 1989, 33, quae coll. Damasc. De princ. 123 (III 160, 2 Westerink, cf. fr. 121 I) ἢ τὸν ἀργῆτα χιτῶνα, ἢ τὴν νεφέλην, ὅτι ἐκ τούτων ἐκθρώσκει ὁ Φάνης et Aristoph. Nub. 265; 291; 328 et putat Νεφέλην deam (saltem metaphoram) Orphicam esse : at cf. Brisson in: Laks et Most (edd.), Studies 158 s | Olympus idem atque tempus sec. commentatorem col. XII 3 ss, de quo cf. Brisson, ibid. 149 ss | de vocabulo Ὀλύμπου interpretato in papyro cf. Funghi, La parola del passato 38, 1983, 17; Casadesús, Πρακτικὰ ια' Διέθνους Συνεδρίου Κλασσικῶν Σπουδῶν, Ἀθῆναι 2001, I 147; Schironi, Zeitschr. Pap. Epigr. 136, 2001, 11 ss | de similitudine huius versus cum Hom. Hymn. 15, 7 multa excogitavit Brisson in: Laks et Most (edd.), Studies 152 s

7 F

Ζεὺς μὲν ἐπεὶ δὴ π̣ατρ̣ὸς ἑοῦ πάρα̣ [θ]ε̣σφατ' ἀκούσα[ς]

8 F

αἰδοῖον̣ κατ̣έπινεν, ὃς αἰθέρα ἔκ̣θορε πρῶτος.

7 Ibid. col. XIII 1 [1] οὔτε γὰρ τότ̣ε (Betegh, Janko [2001]: τό̣δε Tsants. per litt. : τό.ε ZPE) ἤκουσεν, ἀλλὰ δεδήλωτ̣αι ὅπως ἤκουσεν, οὔτε ἡ Νὺξ κελεύει. sequitur fr. 8 I

8 (I) Ibid. col. XIII 3 pergit fr. 7 ἀλλὰ δηλοῖ ὧδε λέγων· [1]. ὅτι μὲμ πᾶσ̣αν τὴμ πόησιν περὶ τῶμ πραγμάτων αἰνίζεται κ[α]τ̣' (Janko per litt.: καθ' Π) ἔπος ἕκαστον ἀνάγκη λέγειν (cf. fr. 2 III). ἐν τοῖς α[ἰδοίο]ις ὁρῶν τὴγ γένεσιν τοὺς ἀνθρώπου[ς] νομίζον̣[τας ε]ἶ̣ν̣αι τούτωι ἐχρήσατο, ἄνευ δὲ τῶν̣ αἰδοίων [οὐ γίν]εσθαι, αἰδοίωι εἰκάσας τὸν ἥλιο[ν] (ZPE) ‖ (II) Ibid. col. XIV 1 ἐ]κ̣χθ̣ό̣ρηι (sic Π Tsants. per litt.: ἐ̣χθ̣ό̣ρηι ZPE) τὸ (Rusten, prob. Janko [2001]: τὸν Π) λαμπρότατόν τε [καὶ θε]ρ̣μ̣ό[τ]ατον (Tsants. ap. Brisson in: Laks et Most, Studies 157: λ]ε̣υ̣κ̣ό̣[τ]ατον ZPE) χωρισθὲν ἀφ' ἑωυτ̣οῦ ‖ (III) Diog. Laert. 1, 5 οἱ δὲ ... παράγουσι καὶ Ὀρφέα ... λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι ... (plura invenies in fr. 887 II) ἐγὼ δὲ ... οὐκ οἶδα, ⟨οὐδὲ⟩ (add. Apelt) τίνα δεῖ προσαγορεύειν τὸν πᾶν τὸ ἀνθρώπειον πάθος ἀφειδοῦντα τοῖς θεοῖς προστρῖψαι, καὶ τὰ σπανίως ὑπό τινων ἀνθρώπων αἰσχρουργούμενα τῶι τῆς φωνῆς ὀργάνωι sequitur fr. 1046 II

7 Orph. fr. 5, 1 Ζεὺς μὲν ἐπεὶ δὴ π̣α̣[τρὸς ἑο]ῦ πάρα θέ[σ]φατον, cf. sim. illic laud. | E 64 θεῶν ἐκ θέσφατα ᾔιδη | Hymn. Merc. 472 Διὸς πάρα θέσφατα πάντα | δ 114 πατρὸς ἀκούσας

8 Hes. Th. 476 παῖδας ἑοὺς κατέπινε, cf. frr. 204; 215 | Hes. Th. 497 λίθον ... καταπίνων | Hymn. Apoll. 119 ἔκ δ' ἔθορε πρὸ φόωσδε | Orph. fr. 121, 3 ἐξέθορε πρώτιστος | Orph. fr. 260, 1–2 ἔκθορε πατρὶ μεγίστωι / αἰδοίων κτλ

7 suppl. ZPE | Ζεὺς μὲν ἔπει[τ' ἄφραστα θεᾶς] πάρα West, qui post hunc v. transposuit ἀλκὴν – κυδρόν (fr. 5, 2) | de hoc versu cum fr. 5, 1 comparato cf. et. Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 125s, 'the commentator preferred (or invented) an alternative reading', coll. col. VIII 9 [χρὴ ὧ]δ' ἔχοντα οὐκ ἀκούειν τὸν Ζᾶ̣[να ... ἀ̣λ̣λ̣ὰ̣ τ̣ὴν ἀλκὴν λαμβ̣[άνειν (Rusten : λαμβ̣[αν ZPE) : repugnaverunt Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 204s; Casadesús, Revisió 294s | cf. et. quae prop. Tsants. in ap. crit. fr. 5 | non miror Saturni vaticinia, cf. fr. 239 | πάρα̣ [θ]ε̣σφατ'] cf. col. VIII 11 πα̣ρ̣ὰ̣ θέσφατα 'la Nit vaticina, però es el pare qui lliura a Zeus els principis demiúrgics' Casadesús, Revisió 296 coll. commentatoris verbis οὔτε ἡ Νὺξ κελεύει

8 post fr. 5 nullo versu intermisso sec. Rusten, Atti del XVII Congresso Interna-

zionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 333ss; eund., Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 126 (similiter West, Orphic Poems 114; cf. et. quae prop. Tsants. in app. crit. fr. 5): contra Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 204 | vid. et. Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 79 | in prioris versus fine suppl. ⟨βασιλῆος⟩ Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 81 (an ⟨πρωτογόνου βασιλῆος⟩ coll. fr. 12?) : Οὐρανοῦ suppl. Betegh (unde Οὐρανοῦ ἀστερόεντος vel Εὐφρονίδαο possis) | αἰδοῖογ ... ἔχθορε Π | de verbi αἰδοῖον sensu (hic et in fr. 12) multo disputaverunt viri docti: utrum substantivum 'phallum' (i.e. phallum Caeli quem Saturnus amputaverat) ut putaverunt Burkert, Information z. altsprachlichen Unterricht 2, 1980, 32; id. in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London 1987, 22; id. in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 389 et adn. 14; id. (1999) 81ss; id. in: Buxton (ed.), From myth to reason?, Oxford 1999, 97; Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 32; Bernabé, Aula Orientalis 7, 1989, 169; id., Kernos 15, 2002, 105ss; Janko (2001) 24 adn. 124 (qui hanc historiam cum Hethitica fabula de deo Kumarbi comparaverunt; cf. Laroche, Textes mythologiques hittites en transcription, Paris 1965, 153ss; Bernabé, Textos literarios hetitas, Madrid [2]1987, 139ss); an adiectivum 'venerabilem' δαίμονα consequens, ut maluerunt Rusten, ll. laudd.; West, Orphic Poems 85 (credentes δαίμονα Πρωτόγονον Phanetem esse); Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 490s : aliter rem explanavit Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 205ss (αἰδοῖον adiectivum, at commentator 'detects in the Orphic poem a comparison which transpires through etymology, but only such a comparison as bequeathes a deeper riddle to the wise', cf. frr. 189; 260); cf. et. Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 67s et adn. 4–5 | at plane commentator versum legit ubi αἰδοῖον 'membrum virile' significat et interpretatus est 'Caeli membrum' idem valere atque 'Solem' (αἰδοίωι εἰκάσας τὸν ἥλιο[ν], cf. et fr. 9 ubi Sol pro Caelo laudatur et comm. ad loc. et ad fr. 12, 1); eo modo et. explicari potest mirus locus Diog. Laert. (III), qui Iovem membrum devorantem αἰσχρουργοῦντα arbitratus sit (de hoc loco cf. et. West, Orphic Poems 241s, qui rem aliter interpretatus est); si αἰδοῖον in versu adiectivum esset, eius interpretatio impossibilis fuisset; de Phanete nihil in poemate dici videtur; recte et. Betegh, Cosmology § 2.2.2.3 'the Hesiodic Eros has no tally in the theogony of the Derveni poem. This hypothesis can be reinforced by the fact that, in speaking about the conjunction of physical particles, the Derveni author only refers to Aphrodite, Peitho and Harmonia (col. 21), while one would clearly expect Eros to be mentioned in this context' | de κατέπινεν cf. frr. 26; 84; 204; 214; 215 (Caelus filios); 240s (Iuppiter Phaneta), cf. et. Casadesús, Revisió 300ss (et eund. Faventia 18, 1996, 75ss), qui putat hic et. de Phanete dici | ὃς αἰθέρα ἔχ̣θορε πρῶτος valde disputatum: ὅς masc., qua de causa non de αἰδοῖον dicitur, sed de ⟨βασιλῆος⟩ vel ⟨Οὐρανοῦ⟩ in priore versu, vid. supra | ἔκθορε de deo nascente saepe dicitur, cf. Hymn. Merc. 20, Callim. Hymn. 4, 255, Hymn. Curet. ap. Powell, Coll. Alex. p. 161, etc., vid. Pf. ad Callim. fr. 43, 123; Rusten, Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, II, 334; eund., Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 125 adn. 9; ἔκθορε ... 'seems to bear in the Orphic poets the connotation of "issuing from a source"' Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 206 (coll. frr. 60 et 260); cf.

9 F

Ibid. col. XIV 2 pergit fr. 8 II τοῦτον οὖν τὸγ Κρόνον γενέσθαι φησὶν ἐκ τοῦ Ἡλίου τῆι Γῆι, ὅτι αἰτίαν ἔσχε διὰ τὸν ἥλιον κρούεσθαι πρὸς ἄλληλα. sequitur fr. 10 I.

et. Casadesús, Revisió 303 ss, et. comm. ad Lam. Pelinn. (fr. 485) 3; si ἔκθορε hic de deo nascente diceretur, difficillimum esset verbum αἰθέρα interpretari: 'on the analogy of αἰθέρ' ἵκανεν or an indication of direction' (coll. Hymn. Apoll. 119 ἐκ δ' ἔθορε πρὸ φόωσδε) sec. Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 125 adn. 9 : 'direct object ... of the place left, not the place arrived at' sec. Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 207, prob. Tsants. per litt., cf. Anth. Pal. 9, 371 δίκτυον ἐκθρώισκοντα ... λαγωόν (sic ut aether non Caeli pater fuerit sed materia vel locus e quo Caelus exortus sit, sicut in Rhapsodiis Phanes ex ovo): αἰθέρος prop. Lamberton in: Laks et Most (edd.), Studies 15 adn. 28 : optime rem interpretatus est Burkert (1999) 81 ss, intelligens ἔκθορε ut 'eiaculatus est' (cf. et. Lévêque, Kernos 10, 1997, 238) et αἰθέρα ut obiectum verbi ἔκθορε, id est 'qui primus aethera eiaculatus est', cf. col. XIV 1 (II) ubi ἐ]κχθόρηι accus. obiectum trahit, et θόρνη in col. XXI 1, prob. Janko (2001) 24 adn. 125 | aliter Betegh, Cosmology § 2.2.2.1 'Aither/aither can be taken not just as the male partner of Night, but also as the "bright" counterpart of the "dark" goddess', Aethera antiquiorem quam Caelum ratus

9 'both the αἰδοῖον and Ouranos are equivalent to the sun' Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 136; vid. et. Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 207 s (aliter Casadesús, Revisió 315 ss); 'so it looks as if the Poem ... represented the swallowed god ... as the father of Kronos by Ge' West, Orphic Poems 88; denuo perspicuum est Caeli membrum, non Phaneta in hoc carmine ab Iove vorari; Caelus enim est Πρωτόγονος et Caeli αἰδοῖον idem valet atque Ἥλιος sec. commentatorem ad res physice explicandas (cf. col. XIII 9 αἰδοίωι εἰκάσας τὸν ἥλιο[ν], col. XVI 1 [αἰδοῖ]ον τὸν ἥλιον ἔφ[η]σεν εἶναι δε[δήλ]ωται); hoc mea sententia solvit et. quae dubitavit Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, 1991, 233, cf. eund. in: Laks et Most (edd.), Studies 69, adn. 6 : at 'these overthrow the whole physical system of the author' sec. Tsants. per litt. || **1–2** 'the construction ἐκ + genitive and the dative does not speak about parental relationships in the litteral sense, but rather transforms the mythical genealogy into a physical theory' recte Betegh, Cosmology § 1.5 || **2** Γῆι] 'as the forms Gaia and Ge appear in the Derveni text [i.e. col. XXII 7 ss], I do not see any reason to doubt that Gaia was Ouranos' partner in this theogony too' Betegh ibid. § 2.2.2.2 | κρούεσθαι] commentator ἐτυμολογεῖ, Κρόνον e κρούοντα τὸν Νοῦν explicans (vid. fr. 10 I), cf. Betegh ibid. § 1.5 optime 'Kronos should be understood as the Mind that clashes things to each other, and *this* Kronos—i.e., Kronos understood in this way—is born from the sun, since it is the heat of the sun which causes the things to collide with each other' | de commentatoris explanatione multa ap. Casadesús, Revisió 309 ss

10 F

... ὃς μέγ' ἔρεξεν ...
Οὐρανὸς Εὐφρονίδης, ὃς πρώτιστος βασίλευσεν,
ἐκ τοῦ δὴ Κρόνος αὖτις, ἔπειτα δὲ μητίετα Ζεύς.

10 (I) Ibid. col. XIV 5 pergit fr. 9 διὰ τοῦτο λέγει· 'ὃς μέγ' ἔρεξεν'. τὸ δ' ἐπὶ τούτωι· [2] κρούοντα τὸν Νοῦμ πρὸς ἄλληλ[α] Κρόνον ὀνομάσας, μέγα ῥέξαι φησὶ τὸν Οὐρανόν· ἀφ[αι]ρεθῆναι γὰρ τὴμ βασιλείαν αὐτόγ (ZPE) || (II) Ibid. col. XV 5 ἐχόμενον δὲ ἔπος· [3] ... τὸ δ' 'ἔπειτα [δὲ μητίετα Ζεύ]ς' (ZPE). sequitur fr. 11

10 1 B 274 μέγ' ἔρεξε | X 305 μέγα ῥέξας τι | λ 272 μέγα ἔργον ἔρεξεν | Hes. Th. 209s μέγα ῥέξαι / ἔργον || **2** Orph. fr. 167, 2 οὗ πρῶτος βασίλευσε | Orph. fr. 174 ὃς πρῶτος βασίλευσε θεῶν μετὰ μητέρα Νύκτα | Inschr. Kios n. 21, 7 Corsten (= Kaib. 1029, 6; saec. I p. Ch.) Οὐρανὸς Εὐφρονίδης || **3** A 175 al. ξ 243 al. Hymn. Apoll. 205 al. Hes. Th. 56 al. μητίετα Ζεύς

10 1 ὅς] sc. Κρόνος | 'an allusion to the traditional myth of his (sc. Uranus') castration' recte West, Orphic Poems 86, cf. 114, ubi ex. gr. duos versus restituit || **2** Οὐρανὸν Εὐφρονίδην West : traditum defendit Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 135 adn. 30 : sic rem explicavit Betegh, Cosmology § 1.5 'it is just conceivable that the direct object of ἔρεξεν ... was stated in the previous verse, now lost, while L7 [i.e. v. 2] already starts a new syntactic unit of which Ouranos is the subject' | de Nocte prima dea vid. adn. ad fr. 6, 2 | 'this verse does not exclude Nyx and Protogonos from ruling earlier in the poem' Rusten ibid. qui memorat frr. 174 ὃς πρῶτος βασίλευσε θεῶν et 364, 1 πρώτιστος μὲν ἄνασσεν quibus usum similem de πρῶτος et πρώτιστος demonstrare conatur : mea sententia frustra, quia in fr. 174 legitur et. μετὰ μητέρα Νύκτα, i.e. 'primus regnavit post Noctem' non 'primus' absolute (cf. ad loc.), et in fr. 364 ἐπιχθονίων ἀνδρῶν, i.e. de primo deo qui hominum rex fuit loquitur : immo impossibile Phanetem regnavisse prius quam Caelum ὃς πρώτιστος βασίλευσεν, nec Nox regnavit: cf. Aristot. Metaph. 1091b4 (fr. 20IV) οἱ δὲ ποιηταὶ οἱ ἀρχαῖοι ταύτηι ὁμοίως, ἧι βασιλεύειν καὶ ἄρχειν φασὶν οὐ τοὺς πρώτους, οἷον Νύκτα ..., ἀλλὰ τὸν Δία : aliter rem explanavit Casadesús, Revisió 322ss, vid. et. eund., Faventia 18, 1996, 75ss | de Εὐφρονίδης cf. Dunand, Le culte d'Isis dans le bassin oriental de la Méditerranée, Leiden 1973, III 110s; Corsten ad Inschr. Kios 21, 7 p. 100; Tortorelli, La parola del passato 40, 1985, 419ss || **3** 'αὖτις i ἔπειτα remarquen la cronologia de la successió' Casadesús, Revisió 334 | de ἀ[φα]ιρεθῆναι γὰρ τὴν βασιλείαν αὐτόγ (in comm.) cf. Procl. in Plat. Cratyl. 55, 11 Pasquali (fr. 193 II) μόνος δ' ὁ Κρόνος καὶ ἀφαιρεῖται τὸν Οὐρανὸν τὴν βασιλείαν

11 F

μῆτιν̣ καὶ̣ [μακάρων κατέχ]ω̣ν̣ βασιληίδα τιμ̣[ήν.]
εσ.[....................] αι ἶνας απ.[
ει̣[

12 F

πρωτογόνου βασιλέως αἰδοίου, τῶι δ' ἄρα πάντες

11 Ibid. col. XV 11 pergit fr. 10 II ὅτι μὲν ο̣ὐ̣χ ἕτερ̣[ος] (ZPE) ἀ̣λ̣λὰ ὁ αὐ̣[τὸς δῆλον· (Tsants. per litt.: δηλοῖ Janko [2001]). ἐχόμενο]ν̣ (Burkert per litt.: σημαίνει Tsants. per litt.: λέγε]ι Janko [2001]: δηλοῖ Tsants. spatio breviora) δὲ [τ]όδ̣ε̣ (ZPE)· [1–3]
12 Ibid. col. XVI 1 [αἰδοῖ]ον τὸν ἥλιον ἔφ[η]σ̣εν εἶναι δε[δήλ]ω̣ται. ὅτι δὲ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τὰ νῦν ὄντα γίνεται λέγει· [1–4] ... τὸ δὲ [ʻαὐ]τ̣ὸς – ἔγεντο'·

11 1 Orph. fr. 168, 2 ⟨ἵν' ἔχηι⟩ βασιληΐδα τιμήν | Z 193 τιμῆς βασιληίδος | Hes. Th. 462 ἄλλος ἐν ἀθανάτοις ἔχοι βασιληίδα τιμήν cf. 892 | Pind. Py. 4, 106–108 βασιλευομέναν ... τιμάν | Eur. Hippol. 1280 βασιληίδα τιμάν
12 1 Δ 402 βασιλῆος ... αἰδοίοιο ||

11 1 μῆτιγ Π | καὶ̣ [μακάρων κατέχ]ω̣ν̣ West, Orphic Poems 114 : καπ̣[πίνωγ (iam Burkert per litt.) καὶ ἔχ]ω̣μ (ἐλ]ῶ̣μ Janko [2001]) Janko per litt. κα.[..............]ε̣μ legit Tsants. per litt. ('but I do not exclude altogether ω') | West, ibid. versum 1 post fr. 10 nullo versu intermisso locavit, quod mihi veri simillimum videtur, si κατέχ]ω̣ν̣ (haud κάτεχ]ε̣ν̣) legimus | Μῆτιν eundem atque Primogenitum putat (coll. fr. 140) West, Orphic Poems 88; 114 cui non adstipulor | mea sententia μῆτιν legendum (cf. B 407, H 324, ψ 385, δ 678, ν 299 al.) ad μητίετα (cf. fr. 10, 3) et μήσατο (frr. 16, 1 et 3; 18, 1) etymologice explicandum: 'postea sollers Iuppiter beatorum sollertiam et regiam dignitatem obtinuit', cf. et. Betegh, Cosmology § 1.5 | de Μῆτις cf. Hes. Th. 886–90; Kern, Hermes 74, 1939, 207s; Detienne et Vernant, Les ruses de l'intelligence, Paris 1974; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 142; Casadesús, Faventia 18, 1996, 75ss; Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 73 | τιμ̣[ήν] ZPE || **2–3** versus esse putavit Tsants. per litt. 'since no paragraphos is found under line 13' : post v. 1 versum ex. gr. rest. West, Orphic Poems 114 καὶ τότε δὴ κατέπινε θεοῦ μένος, ὡς θέμις ἦν vestigiis haud congruentem (vid. ad fr. 12, 1), post quem fr. 12 instruxit || **2** post εσ fortasse μ –]γαι vel]τ̣αι – απω̣[vel απα̣[vel απλ̣[Tsants. per litt. | ἶνας] cf. comm. ad fr. 16, 2
12 ante v. **1** versum ex. gr. rest. West; vid. ad fr. 11, 2–3 || plane de eo quod Iuppiter devoravit; disputatur autem utrum αἰδοίου substantivum 'phalli' sit an

ἀθάνατοι προσέφυν μάκαρες θεοὶ ἠδὲ θέαιναι
καὶ ποταμοὶ καὶ κρῆναι ἐπήρατοι ἄλλα τε πάντα,

τοῦτο δὲ [λ]έγων δηλοῖ [αὐ]τὸν (ZPE) ⟨τὸν⟩ (per haplographiam omissum rest. Janko [2001]) Νοῦμ πάντων ἄξιον εἶναι μόν[ο]ν ἐόντα (ZPE)

2 Α 406 al. ε 7 al. Hes. Th. 881 al. μάκαρες θεοί | Θ 5 al. Hymn. Apoll. 311 πάντες τε θεοὶ πᾶσαί τε θέαιναι | ϑ 341 θεοὶ πᾶσαί τε θέαιναι || 2–4 Orph. fr. 241, 8–10 καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος ἄλλα τε πάντα / πάντες τ' ἀθάνατοι μάκαρες θεοὶ ἠδὲ θέαιναι, / ὅσσα τ' ἔην γεγαῶτα καὶ ὕστερον ὁππόσ' ἔμελλεν | Orph. fr. 377, 21 καὶ ποταμοί et sim. illic laud. || 3 ν 11–12 ἄλλα τε πάντα / ... ὅσα ||

adiectivum βασιλέως consequens, cf. fr. 8 et comm. ad loc.; mea sententia αἰδοίου 'phalli' significat, at poeta verborum ambiguitate ludit; ludus similis inveniri potest ap. Heraclit. fr. 50 Marc. (22 B 15 D.-K.) εἰ μὴ Διονύσωι πομπὴν ἐποιοῦντο καὶ ὕμνεον ᾆσμα αἰδοίοισιν, ἀναιδέστατα εἴργασται (cf. Conche ad loc. 157ss; Sider in: Laks et Most [edd.], Studies 145s) et Eur. Hippol. 378ss (vid. et. Craik, Journ. Hell. Stud. 113, 1993, 45ss : at cf. Furley, Class. Quart. 46, 1996, 84ss) | πρωτογόνου] 'le terme est entendu au sens soit actif soit passif' Chrétien adn. ad Nonn. Dion. 9, 141 p. 112 (cf. comm. ad fr. 80, quanquam hic de Phanete non dicitur) | et. vexata quaestio quis sit πρωτόγονος βασιλεύς : Phanes Primogenitus deus, qui ante Caelum regnaverit (ut in theogoniis recentioribus, cf. fr. 241), sec. West, Orphic Poems 85s; Casadesús, Revisió 347ss : at nihil de hoc deo invenitur in reliquis papyri versibus et multa contradicunt (vid. infra) : potius Caelus, sec. Burkert, Oriental and Greek Mythology 22; Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 30ss; Graf, Gnomon 57, 1985, 588; Bernabé, Aula Orientalis 7, 1989, 169; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 86, 1991, 206 adn. 12; Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 68s; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 83; Janko (2001) 24 | Caelus est primogenitus quod primus Noctis filius est (cf. fr. 10, 2 Εὐφρονίδης) et nemo ante Caelum regnavit (cf. ibid. πρώτιστος βασίλευσεν), ergo in hoc carmine Iuppiter Caeli membrum devorat; in theogoniis recentioribus Phanes Caeli personam gessit, at nihil invenitur in huius carminis commentatoris verbis de Phanete masclofemina et monstruoso (cf. frr. 80 et 120ss); insuper Phanes seriori tantum aetate apparet in litteris et in figuratis imaginibus ita ut nulla eius repraesentatio ante saec. II p. Ch. servetur; cf. Turcan, s. v. Phanes, LIMC VII 1 (1994) 363s; in fr. 60 de Osiride dicitur et idem atque Διόνυσος est; cf. et. Betegh, Cosmology § 1.5, ubi multa invenies | cf. et. Lam. Thur. (fr. 492) 1 ubi Πρωτογόνῳ⟨ι⟩ prob. de Caelo et. dicitur, vid. comm. ad loc. | de Phanete cf. comm. ad fr. 80 | τῶι δ' quod correxit West legitur in Π sec. Tsants. per litt. : τοῦ δ' ZPE || 2

ᾇσσα τότ' ἦν γεγαῶτ', αὐτὸς δ' ἄρα μοῦνος ἔγεντο.

13 F

[νῦν δ' ἐστὶ]ν βασιλεὺ[ς] πάντ[ων, καί τ' ἔσσετ' ἔπ]ειτα.

13 Ibid. col. XVI 12 καὶ ἐν τῶι ἐχ]ομένωι [ἔπει τούτ]ου (Tsants. per litt.) ἄξιομ πάντων [± 14].ναι (ZPE, unde ex gr. [τὸν Νοῦν ἔφησεν ε]ἶναι suppl. Tsants.)· [1]

4 Parmen. 28 B 8, 4 D.-K. οὖλον μουνογενές τε
13 Hes. fr. 308, 1 αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν

προσεφυμ Π 'became one with him, grew on to him' West, Orphic Poems 88 (cf. similia ap. Janko [2001] 25), 'divennero uno' Scalera McClintock, Filos. e Teol. 2, 1988, 148, at 'neixeren' Casadesús, Revisió 349s; potius 'in eo generati sunt, gestantur' dei qui nondum sunt, quia Iuppiter Caeli membro devorato gravescit || 4 ᾇσσα Tsants. per litt.: [ὅ]σσα ZPE | τότ'] de duobus temporibus distinctis in carmine commentarioque cf. Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 72 | cf. et. fr. 65, 1107 | ηγ Π | δὲ ἄρα Π col. XVI 9 | μοῦνος ἔγεντο] Iuppiter solus deus factus est et denuo creaturus est mundum; 'a "monistic" account of the origin of the world' sec. Alderink, Creation 29s, qui et. admonuit (31) 'Zeus is ... an immanent "naturalistic" deity', cf. fr. 377, 8 αὐτογενής; cf. et. Finkelberg, Harv. Theol. Rev. 79, 1986, 322; Betegh, Cosmology § 3.2 | de Parmenideo loco (in ap. loc. sim. laud.) cum Orphico comparato cf. Burkert, Phronesis 14, 1969, 1ss; West, Orphic Poems 109; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 390 adn. 18; eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 79s | de creatore ap. Orphicos cf. Guthrie, Orpheus 106; Classen, Class. & Med. 23, 1962, 9s; Alderink, Creation 25ss; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 492 | de simili theogonia Aegyptia cf. Burkert (1999) 83 | 'the only classical parallel for Orpheus' startling conception of a god who absorbs the universe and then regenerates it from out of himself is Empedocles' divine Sphere, who, when the four elements are thoroughly blended by Love into one blancmange-like mass, "rejoices in his circular solitude"' West, Orphic Poems 108, monente Burkert per litt. | Iuppiter idem atque νοῦς [col. XVI 10] et ἀήρ [col. XVII 2; XXIII 3] sec. commentatorem qui doctrinas Anaxagorae Diogenisque redolet, cf. Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 93ss; eund., Étud. Philos. 25, 1970, 443ss; Casadesús, Revisió 353ss
13 βασιλεὺς πάντ[ων ZPE : cett. suppl. West, qui post fr. 12 nullo versu intermisso ex. gr. subiunxit, quod mihi veri simillimum videtur | καί τ' ἔσσετ' ἔπ]ειτα Bacchi regno non congruit

14 F

Ζεὺς πρῶτος [γένετο, Ζεὺς] ὕστατος [ἀργικέραυνος]·
Ζεὺς κεφα[λή, Ζεὺς μέσ]σα, Διὸς δ' ἐκ [π]άντα τέτ[υκται·

14 (I) Ibid. col. XVII 2 ἦγ γὰρ καὶ πρόσθεν ʽ[ἐ]ὼνʼ (Betegh, Janko [2001]: ʽὢνʼ ZPE) ἢ τὰ νῦν ἐόντα συσταθῆναι ἀὴρ καὶ ἔσται ἀεί· οὐ γὰρ ἐγένετο, ἀλλὰ ἦν· δι' ὅ τι δὲ ἀὴρ ἐκλήθη δεδήλωται ἐν τοῖς προτέροις. γενέσθαι δὲ ἐνομίσθη ἐπείτ' ὠνομάσθη Ζεύς, ὡσπερεὶ πρότερον μὴ ἐών. καὶ 'ὕστατον' ἔφησεν ἔσεσθαι τοῦτον, ἐπείτε ὠνομάσθη Ζεὺς ... τὰ δ' ἐόντα (Betegh, Janko [2001]: δὲ ὄντα ZPE) δ[ηλοῖ] (dub. Tsants. per litt.: [φησὶ Janko [2001]) γενέσθαι τοιαῦτ[α] διὰ τοῦτον καὶ γενόμενα ε[ἶναι] Janko [2001]: π[άλιν (dub. Tsants. per litt.) ἐν τούτωι π[άντα (Janko [2001]: μένειν vel κεῖσθαι West : ἐνεῖναι Tsants. per litt.) σημαίνει (ZPE) δ' ἐν τοῖς ἔπεσι το[ῖσδε]· [2] κεφαλὴν (Tsants. per litt.) ± 15]ντ' αἰν[ί]ζεται

14 1 Orph. frr. 31, 1; 243, 1 Ζεὺς πρῶτος γένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀργικέραυνος | T 121 Cleanth. fr. 1, 32 Powell Quint. Smyrn. 2, 442 Ζεῦ ... ἀργικέραυνε | Pind. Ol. 8, 3 Διὸς ἀργικεραύνου, cf. Bacchyl. 5, 58 s; 65, 12 || **2** Orph. frr. 31, 2 et 243, 2 Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται | Orph. fr. 378, 35 s ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσην ἠδὲ τελευτήν, / ὡς λόγος ἀρχαίων | Semon. 1, 1 s West τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος / πάντων ὅσ' ἐστὶ καὶ τίθησ' ὄκηι θέλει | Orph. Hymn. 15, 6 s Ζεῦ ... ἀρχὴ πάντων πάντων τε τελευτή | P. Mag. IV, 2836 ἀρχὴ καὶ τέλος εἶ (sc. Σελήνη) πάντων δὲ σὺ μούνη ἀνάσσεις / ἐκ σέο γὰρ πάντ' ἐστὶ καὶ εἰς ⟨σ'⟩, αἰών⟨ι⟩ε, πάντα τελευτᾶι | Orph. Hymn. 20, 5 Δία παγγενέτην | Iamblich. Protr. 4 (54, 19 Des Places = Ps.-Archytas De sapient. p. 45 Thesleff) ὁ θεὸς ἀρχά τε καὶ τέλος καὶ μέσον ἐντὶ πάντων τῶν κατὰ δίκαν τε καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον περαινομένων | μ 280 Orph. fr. 377, 8 Quint. Smyrn. 5, 226 πάντα τέτυκται | Orph. fr. 416, 3 διὰ τοῦτον (sc. Δία) ἅπαντα τέτυκται | Ξ 246 Batrach. 111 πάντεσσι τέτυκται | Xenoph. fr. 35, 4 Gent.-Prato ἐπὶ πᾶσι τέτυκται ||

14 ex hymno de Iovis potestate eodem atque fr. 31 vel simillimo in theogonia inserto | post fr. 13 nullo versu intermisso subiunxit West, Orphic Poems 114 | de hoc fr. cf. Finkelberg, Harv. Theol. Rev. 79, 1986, 325; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 83 || **1** versus facillime restitui potest (coll. fr. 31, 1) ex ὕστατον in col. XVII 6 et Ζεὺς πρῶτος in col. XVIII 12 || **2** init. suppl. Kapsomenos | τέτ[i.e. τέτ[υκται] non τελ[εῖται legebatur in Π sec. Tsants. per litt. | vid. comm. ad fr. 31, 2 | cf. Ioseph. Ant. Iud. 8, 280 ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ἁπάντων, eund., Contra Apion. 2, 190 ὁ θεὸς ἔχει τὰ σύμπαντα παντελὴς καὶ μακάριος, αὐτὸς αὐτῶι καὶ πᾶσιν αὐτάρκης, ἀρχὴ καὶ μέσα καὶ τέλος οὗτος τῶν πάντων, Apoc. Ioann. 21, 6 ἐγὼ {εἰμι} τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ibid. 22, 13 ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὦ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέ-

[Ζεὺς πνοιὴ πάντων, Ζεὺς πάντων ἔπλετο] μοῖρα·
Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς δ' ἀρχὸς ἁπάντων ἀργικέραυνος.

ο[ ] κεφαλη[± 15] (ZPE) ἀρχὴ γίνεται συ[(unde Tsants. per litt. tempt. κεφαλὴν [λέγων τὸν ἀέρα τὰ ὄ]ντ' αἰν[ί]ζεται ο[ἵαπερ] κεφαλή[ν ἔχοντα· οὗτος γὰρ] ἀρχὴ γίνεται συ[στάσεως) || (II) Ibid. col. XVIII 1 καὶ τἆλλα πάν[τ]α εἶναι ἐν τῶι ἀέρι π[νε]ῦμα ἐόν (ZPE). τοῦτ' οὖν τὸ πνεῦμα Ὀρφεὺς ὠνόμασεμ 'Μοῖραν'. οἱ δ' ἄλλοι ἄνθρωποι κατὰ φάτιμ 'Μοῖραν ἐπικλῶσαί' φασι[ν] 'σφίσιγ' καὶ 'ἔσεσθαι ταῦθ' ἅσσα Μοῖρα ἐπέκλωσεν', λέγοντες μὲν ὀρθῶς οὐκ εἰδότες δὲ οὔτε τὴμ Μοῖραν ὅ τί ἐστιν οὔτε τὸ ἐπικλῶσαι. Ὀρφεὺς γὰρ τὴμ φρόνησ[ι]μ 'Μοῖραν' ἐκάλεσεν ... πρὶμ μὲγ γὰρ κληθῆναι Ζῆνα, ἦμ Μοῖρα φρόνησις τοῦ θεοῦ ἀεί τε καὶ [δ]ιὰ παντός· ἐπεὶ δ' ἐκλήθη Ζεύς, γενέσθαι αὐτὸν ἐ[νομ]ί[σθ]η (Tsants. per litt. : δ[οκοῦσ]ι Kapsomenos ZPE) ὄντα μὲγ καὶ πρόσθεν [ὀ]νομαζόμ[ε]νον (ZPE) δ' ο[ὔ. διὰ τοῦτο λέ]γει (Tsants. per litt. : ὅ[τε ZPE) 'Ζεὺς πρῶτος [γένετο'] (Tsants. per litt.) || (III) Ibid. col. XIX 8 βασιλεῖ δὲ αὐτὸν εἰκάζει ... λέγων ὧδε· [4]

3 Orph. fr. 31, 5 Ζεὺς πνοιὴ πάντων || 4 Orph. fr. 3 Διὸς ... βασιλῆος | Orph. fr. 31, 7 Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς ἀρχὸς ἁπάντων ἀργικέραυνος | Orph. fr. 243, 5 Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς αὐτὸς ἁπάντων ἀρχιγένεθλος | Orph. fr. 243, 6 μέγας ἀρχὸς ἁπάντων | Orph. fr. 852 Ζεὺς Κρονίδης βασιλεύς | Terpand. fr. 3 Gostoli (= PMG 698, 1 Page) Ζεῦ πάντων ἀρχά, πάντων ἁγήτωρ | Democr. 68 B 30 D.-K. βασιλεὺς οὗτος (sc. Ζεύς) τῶν πάντων | Hes. Th. 886 al. Ζεὺς ... βασιλεύς | Orph. Hymn. prooem. 3 Ζεῦ βασιλεῦ | Theb. fr. 3, 3 Διὶ βασιλῆϊ | Orph. Hymn. 20, 5 Δία ... βασιλῆα | Cypr. fr. 9, 3 Ζηνὶ ... βασιλῆϊ | Hymn. Cer. 358 Διὸς βασιλῆος | Apoll. Rhod. 4, 558 Ζῆνα ... βασιλῆα | Plat. Epist. 2, 312e περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντ' ἐστὶ καὶ ἐκείνου ἕνεκα πάντα κτλ, vid. et. ad fr. 31 | Nonn. Dion. 7, 119 ἀρχὸν Ὀλύμπου (sc. Δία)

λος, 'this is an echo of the old Orphic saying, for which there is no parallel in rabbinic literatur ... the only passage in the New Testament where we can prove ... that the author was influenced ... by Orphic lore' Quispel in: Wilson (ed.), Nag Hammadi and Gnosis, Leiden 1978, 17 | cf. et. Scalera McClintock, La parola del passato 40, 1985, 258 || 3 [Ζεὺς πνοιὴ πάντων rest. Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 24 (coll. fr. 31, 5) e col. XIX 2 Ζεὺ[ς] πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκλήθη· πάντωγ (Tsants. per litt.: πάντας ZPE) γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπικρατεῖ (de quo cf. Sider in: Laks et Most [edd.], Studies 136 ss; Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 306 s) τοσοῦτον ὅσομ βούλεται probantibus Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 97 ss (πνεῦμα... 'ne me paraît devoir être en prose autre chose que l'équivalent de ce que πνοιή est dans la langue poétique'), Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 118 (coll. frr. 414, 2 Ζεὺς ... πνεύμασι συρίζων

15 F

Ibid. col. XXI 1 'θόρνηι' δὲ λέγ[ων] ὁηλοῖ ὅτι ἐν τῶι ἀέρι κατὰ μικρὰ

κτλ, 121 VI θείου πνεύματος et Orph. fr. 853, 2 σοφῆι ὑπὸ πνεύματος ὁρμῆι); Funghi, Miscellanea Papyrologica VII 1980, 80s (quae et. de φρόνησις in papyro disseruit) et Tsants. (per litt.) : contradixerunt West, Orphic Poems 90 adn. 36, qui hunc versum 'Stoic interpolation' putat (at mea sententia nimis dissertum est de Stoicis auferentibus Orphicos poetas) et Betegh, Cosmology § 1.5, qui laud. col. XVIII 1–3 καὶ τἆλλα πάν[τ]α εἶναι ἐν τῷι ἀέρι π[νε]ῦμα ἐόν. τοῦτ' οὖν τὸ πνεῦμα Ὀρφεὺς ὠνόμασεμ Μοῖραν et admonet: 'the phrasing itself suggests that Orpheus used the word Moira for the entity the Derveni author calls πνεῦμα' : at commentator versum ubi πνοιὴ et μοῖρα una laudentur explanare videtur et denuo perseverat explicans duo reapse unum et idem esse; cf. et. Olivieri, Studi di filosofia greca, Bari 1950, 19ss; Claus, Toward the Soul, New-Haven – London 1981, 120s | πνεῦμα et laud. in fr. 115 et Ζεύς idem atque ἀήρ est in Lam. Thur. (fr. 492) 2, vid. adn. ad loc. | [Ζεὺς πάντων τέλος αὐτὸς ἔχει, Ζεὺς] Μοῖρα [κραταιή tempt. West (sine lac.) : ⟨ὅσσα τ' ἔην γεγαῶτα καὶ ὕστερον ὁππόσ' ἔμελλεν⟩ (e fr. 241, 10) / Μοῖρα ἐπέκλωσεν (vel Μοῖρα δ' ἐπέκλωσεν) τά τ' ἐόντα τά τ' ἐσσόμενα Ζεύς Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 23 : at sec. commentatorem οἱ δ' ἄλλοι ἄνθρωποι sunt qui dicunt Μοῖραν ἐπικλῶσαι, non Orpheus, cf. de re Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 96s; eund., Étud. Philos. 25, 1970, 445 ('apparemment Orphée avait raconté la naissance de Zeus, et qu'on l'avait proclamé roi, et que Moira ... avait assisté à la naissance du roi des dieux'), Casadesús, Revisió 375ss | Ζεὺς πάντων ἔπλετο] μοῖρα Tsants. per litt., 'where μοῖρα is, of course, "destiny, providence"' | 'adding Moira to Metis, Zeus ... is the master not only of the organization of the cosmos but also of time' Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 74 | de μοῖρα cf. Lam. Thur. (fr. 489) 5 εἴτε με Μο⟨ῖ⟩ρα ἐδάμα⟨σ⟩' (= fr. 490, 5): Orph. Hymn. 59, 13s ἐπεί γ' ὅσα γίγνεται ἡμῖν, Μοῖρά τε καὶ Διὸς οἶδε νόος διὰ παντὸς ἅπαντα et comm. Ricciardelli ad loc. | 'Moira is an attribute of Zeus and not external to him' Alderink, Creation 28; cf. et. Ricciardelli Apicella, l. laud. 118ss; Casadesús, Revisió 381ss | de fr. universo cf. frr. 31; 243 | post hunc fr. πάντας γὰρ κρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς / ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων e fr. 31, 8s ex. gr. rest. West, Orphic Poems 115

15 1 θόρνηι ut μείξει interpretus est Kapsomenos; fort. ut 'Same' Merk., l. laud. 27; ut 'Sprung', 'Besprung', 'Samensprung', 'Samen'? Schwabl, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1329: ut 'from his seed' vel 'by an ejaculation' West, Orphic Poems 91 et adn. 37: 'by jumping/mating' Laks et Most (edd.), Studies 19, adn. 53 : an verbum? cf. Calame ibid. 70 adn. 7 : fort. erratum pro verbo θόρῃ, ut voluit Tsants., ibid. 10, adn. 53 : θορν⟨ύ⟩ηι 'leaps' Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 64 | vid. et. Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 122ss; Casadesús, Revisió

μεμερισμένα ἐκινεῖτο καὶ ἐθόρνυτο ... Ἀφροδίτη Οὐρανία καὶ Ζεὺς καὶ ἀφροδισιάζειν καὶ θόρνυσθαι καὶ Πειθὼ καὶ Ἁρμονία τῶι αὐτῶι θεῶι ὄνομα κεῖται. ἀνὴρ γυναικὶ μισγόμενος 'ἀφροδισιάζειν' λέγεται κατὰ φάτιν.

413 s; Betegh, Cosmology § 3.5 | λέγ[ων] suppl. Kapsomenos | θόρνηι δ' Ἀφροδίτη / Οὐρανία⏑⏑– καὶ Πειθώ θ' Ἁρμονίη τε rest. Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 26 : sic tres versus restituere tam audacter quam laute et lepide tempt. West, Orphic Poems 115: [ἤτοι μὲν πρώτιστα θεῶν χρυσῆν] Ἀφροδίτην / Οὐρανίην [ἐρόεσσαν ἑῆι μητίσατο] θορνῆι· / [τῆι δ' ἄρ' ἅμ'] Ἁρμονίη τ' [ἐρατὴ] Πειθώ τ' [ἐγένοντο] | de Aphrodita nascente sec. West ap. Merk., l. laud. 27; Funghi, La parola del passato 34, 1979, 27 s; West, Orphic Poems 91 s, cf. fr. 260, 1 ἀπὸ δ' ἔκθορε πατρὶ (sc. Διί) μεγίστωι / αἰδοίων ἀφροῖο γονή, κτλ : iniuria dubitavit Casadesús, Revisió 415 || 2 Ἀφροδίτη Οὐρανία] cf. Pind. fr. 122, 4 Sn.-Maehl. ματέρ' ἐρώτων οὐρανίαν ... Ἀφροδίταν, Herodt. 1, 105, Plat. Sympos. 180 d, Orph. Hymn. 55, 1 Οὐρανία, πολύυμνε, φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη (ap. Pind. fr. 122, 2 et ap. Orph. Hymn. 55, 9 et. Πειθώ apparet, cf. comm. Ricciardelli ad Orph. Hymn.) | καὶ ἀφρ. καὶ θο. post φάτιν transp. Merk., l. laud. 26 || 2–3 Tsants. per litt. temptavit γείνατο / Πειθώ θ' Ἁρμονίην τε (vel Ἁρμονίην Πειθώ τε) καὶ Οὐρανίην Ἀφροδίτην || 3 Πειθὼ καὶ Ἁρμονία] cf. Aesch. Suppl. 1040 s θελκτόρι Πειθοῖ· δέδοται δ' Ἁρμονίαι μοῖρ' Ἀρφοδίτας | de Πειθώ cf. Hes. Th. 349, Op. 73, Alcm. PMG 64 Page (= 64 Calame); Sapph. fr. 90 a col. II Voigt θυγ[ατέρα (τῆς) Ἀφρο]δίτης εἴρηκε τὴ[ν] Πειθώ, fort. et fr. 1, 18; Pind. Py. 4, 219 (et Braswell comm. ad loc.), fr. 122, 2; 123, 14 Sn.-Maehl., Ibyc. PMG 288 Page, Cercid. fr. 2, 7; 13 Lomiento (et comm. ad loc.), IG II^2, 4583, XII 2, 73, Paus. 1, 22, 3; 1, 43, 5; 5, 11, 8, Orph. Hymn. 55, 9, Procl. in Plat. Tim. II 63, 29 Diehl (fr. 262 I) ἀπὸ Πειθοῦς καὶ Ἔρωτος, cf. Pirenne-Delforge, Rev. Hist. Rel. 208, 1991, 395 ss (quanquam de Orphicis silet) | de Ἁρμονία cf. Hes. Th. 937; 975, Hymn. Apoll. 195, Aesch. Suppl. 1041, Eur. Phoen. 7 | ap. Emped. frr. 21, 2; 48, 4; 116, 2 Wright (31 B 27, 3; 96, 4; 122, 2 D.-K.) eadem atque Venus videtur, cf. West ad Hes. Th. 937, Wright p. 188; 210; Casadesús, Revisió 421 s | cf. et. Betegh, Cosmology § 2.2.2.5 || 3–4 τῶι αὐτῶι θεῶι ὄνομα κεῖται] cf. Pherecyd. fr. 72 Schibli ἔλεγεν εἰς Ἔρωτα μεταβεβλῆσθαι τὸν Δία μέλλοντα δημιουργεῖν et comm. v. d. Schibli ad loc. 57 ss; Orph. fr. 31, 4 Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη et Casadesús, Revisió 420 s; Xenoph. Symp. 8, 9 Ζεὺς ὁ αὐτὸς δοκῶν εἶναι πολλὰς ἐπωνυμίας ἔχει | de hoc fr. cf. et. Burkert, Étud. Philos. 25, 1970, 445 ss; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 109 ss; Funghi, La parola del passato 34, 1979, 24 ss; Alderink, Creation 28 s; Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 70

16 F

[μήσατο δ' αὖ] Γαῖάν [τε καὶ] Οὐρανὸν εὐρὺν [ὕπερθεν],
μήσατο δ' Ὠκεανοῖο μέγα σθένος εὐρὺ ῥέοντος.

16 (I) Ibid. col. XXII 7 Γῆ δὲ καὶ Μήτηρ καὶ Ῥέα καὶ Ἥρη ἡ αὐτή. ἐκλήθη δὲ Γῆ μὲν νόμωι, ... Γῆ καὶ Γαῖα κατὰ [γ]λῶσσαν ἑκάστοις || (II) Ibid. col. XII 7 ὁ δὲ ὅπου μὲν οὐρανὸν θέ[λοι λέγειν, τὴμ] προσθήκην 'εὐρὺν' ἐποεῖτο || (III) Ibid. col. XXIII 1 τοῦτο τὸ ἔπος πα[ρα]γωγὸμ πεπόηται (ZPE : πα[ρά]γωγομ πεποίηται Kapsomenos) καὶ το[ῖς] μὲν (suppl. Kapsomenos) πολλοῖς ἄδηλόν ἐστι (Tsants. per litt. : ἐστιν Kapsomenos), τοῖς δὲ ὀρθῶς γινώσκουσιν εὔδηλον ὅτι Ὠκεανός ἐστιν ὁ ἀήρ, ἀὴρ δὲ Ζεύς· οὔκουν ἐμήσατο τὸν Ζᾶνα ἕτερος Ζεύς, ἀλλ'

16 1 Orph. fr. 18, 1 πάν]τα Διὸ[ς φρὴν μή]σατ[ο ἔργα] | Orph. fr. 155, 1 μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν, cf. fr. 221, 1; 2; 3 | Ο 36 ε 184 Hymn. Apoll. 84 al. Hes. Th. 702 Orph. Hymn. 14, 10 Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε | Hymn. Cer. 13 s πᾶς δ' οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε / γαῖά τε πᾶσ' | Hes. Th. 839 s γαῖα/... καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε, cf. 108–110 | Orac. Sibyll. 5, 334 οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν | Hes. Th. 45 Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρύς | Γ 364 al. α 67 al. Hes. Th. 373 al. Hymn. Apoll. 325 Quint. Smyrn. 1, 37 al. Orac. Sibyll. 3, 559 al. Orph. Arg. 48 al. fr. 319, 1 οὐρανὸν εὐρύν || **2–4** Φ 194–197 οὐδὲ κρείων Ἀχελώιος ... / οὐδὲ βαθυρρείταο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο / ἐξ οὗ περ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα / καὶ πᾶσαι κρῆναι, cf. Hes. Th. 337 Τηθὺς δ' Ὠκεανοῦ ποταμοὺς τέκε δινήεντας || **2** Σ 607 al. μέγα σθένος Ὠκεανοῖο | Ψ 827 al. μέγα σθένος | θ 136 μέγα τε σθένος cf. Batrach. 268 | Β 849 al. εὐρὺ ῥέοντος ||

16 cf. Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 59 ss || **1–2** rest. West prob. Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 28 || **1** μήσατο] cf. loc. sim. et Parmen. 28 B 13 D.-K. πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων (de quo cf. West, Orphic Poems 109; Burkert in: Burkert et al. [edd.], Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 390 adn. 18; eund. in: Buxton [ed.], From myth to reason?, Oxford 1999, 96) et B 38 Ζεὺς μήδετο ἔργα | Θ 22 Ρ 339 Ζῆν' ὕπατον μήστωρ(α) (vid. et. Lam. Thur. fr. 492, 9 μήστωρ) et fort. Orph. Arg. 22 (fr. 99) μητίσατο, vid. adn. ad loc., cf. et. Bremmer in: Buxton (ed.), From myth to reason?, Oxford 1999, 80 s || **2** fort. μήσατο δ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην εὐρὺ ῥέοντα Burkert | 'nuova creazione maschile e intellettuale' Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 143 (cf. 'hat ... geschaffen' Merk., l. laud. 29), potius 'a mental act of planning and contriving, and not real "creationism"' Tarán in: Anton et Kustas (edd.), Essays in Ancient Greek Philosophy, Albany 1971, 407 adn. 162 (vid. et. eund. ad Parmen. l. laud. p. 247 ss); de re cf. et. Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 102 adn. 16; eund., Phronesis 14, 1969, 3 adn. 7; eund. in: Laks et Most (edd.), Studies 173;

ἶνας δ' ἐγκατέλεξ' Ἀχελωίου ἀργυροδίνεω,
ἐξ οὗ πᾶσα θάλασ[σα

αὐτὸς αὐτῶι σθένος μέγα. οἱ δ' οὐ γινώσκοντες τὸν Ὠκεανὸν ποταμὸν δοκοῦσιν εἶναι ὅτι 'εὐρὺ ῥέοντα' προσέθηκεν ... τὸ δ' ἐχόμενον· [3] || (IV) P. Oxy. 221, 9, 1 saec. II p. Ch. (ed. Grenfell et Hunt, cf. eosdem, P. Oxy. vol. IV 1904, p. 261; Mueller, Über den Papyruskommentar zum Φ der Ilias, Diss. München 1913, 18; Allen, Class. Rev. 14, 1900, 17 (= Scholia in Il. Φ 195 V 95 Erbse) σανται [...] (.)κα[...] (quod recte 'introductory prose text of the Scholiast' putavit Tsants. per litt.) [3–4]

3 Pind. fr. 70 (+ *249b), 1 Sn.-Maehl. ἶς Ἀχελωΐου | Pind. fr. 326 Sn.-Maehl. Ὠκεανοῦ πέταλα κρᾶναι | Pind. fr. 52v, 9 Sn.–Maehl. ἀλκὰν Ἀχελωΐου ⟨τ'⟩ ἀργυροδίνην | Panyas. fr. °31 Ἀχ[ελω]ίου ἀργυ[ρο]δίνα | Callim. Hymn. Cer. 13 Ἀχελώιον ἀργυροδίναν (cf. Dionys. Perieg. 433) | Hes. fr. 26, 19 M.-W. ἀργ]υροδίνεω

Schwabl, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1330 ('beim Orphiker "Sinnen" und "Ausführen" zusammen'); Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3° ser. 1, 1980, 125s et adn. 82; Casadesús, Revisió 453; Betegh, Cosmology § 3.6; sec. Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 72 phallus devoratus 'explains the genial capacity appropriated by Zeus to engender ... all the elements that came about during the reign of his two predecessors' | Ὠκεανοῖο] cf. Ξ 201 (et Janko comm. ad 200–207), 246, Σ 607s, Φ 194ss, Hes. Th. 133 (et West comm. ad loc.), 789ss, Sc. 314ss; Orph. frr. 31; 287; Herter, Okeanos, RE XVII 2 (1937) 2349ss; Cahn, Okeanos, LIMC VII 1 (1994) 31ss || **3–4** versus Xenophanis esse suspicatus est Allen, Class. Rev. 14, 1900, 17 : ut fr. epica alexandr. adesp. 5 ed. Powell : at versum 3 laudatum a commentatore eundem atque memoratum in P. Oxy. esse animadvertit Tsants. per litt., unde 4 et. Orpheo tribui potest (quamquam Tsants. admonuit per litt.: 'I cannot say from which version of the Orphic poem the quotation of the Homeric Scholia came') : cf. et. adn. ad fr. 154 || **3** ἶνας δ' ἐγκατέλεξ' Tsants. per litt. : ἶνας δ' ἐγκατέλασσ' West : ἶνας δ' ἐγκα[..]ξ' P. Derveni : .νας (Grenfell–Hunt P. Oxy. IV : .πασ ed. pr. : .πασ vel .μασ Erbse) [.. (.)]κατέλεξα P. Oxy. (unde ὧν κατέλεξ' Allen : ἐ]γκατέλεξα Mueller : 'the scribe of P. Oxy. 221 filled in the elided letter ... with α instead of ε' Tsants. per litt.) | Ἀχελωίου] i.e. aquae cf. Servium et Servium auctum in Georg. 1, 8 (Orph. fr. 154), Eur. Andr. 167, Bacch. 625 (et comm. v. d. Dodds ad loc.), Hypsip. fr. 753 N² (p. 73 Cockle), Panyas. fr. °31 et comm. ad loc., Schol. Hom. Φ 194 (V 166 Erbse) et comm. ad loc., Schol. Genev. Hom. Φ 195 (I 198, 15 Nicole) γίνεται δὲ Ἀχελῶιος πηγὴ τῶν ἄλλων πάντων, Schol. Hom. Ω 616 (V 624 Erbse), Eust. in Il. p. 1231, 12 etc., vid. Taillardat, Les images d'Aristophane, Paris 1962, 35; Isler, Acheloos, Bern 1970; eund., Acheloos,

17 F

] ἰσομελὴς [
ἣ πολλοῖς φαίνει μερόπεσσ'{ι} ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

17 Ibid. col. XXIV 1 [ἰσομελῆ δὲ τὰ κυκλοειδέα, ὅτι] tempt. Burkert, prob. Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 29) ἴσα ἐστὶν ἐκ τοῦ [μέ]σου (suppl. Burkert : [πο]σοῦ Kapsomenos) μετρούμενα, ὅσα δ[ὲ μ]ὴ (suppl. Kapsomenos) κυκλοειδέα οὐχ οἷόν τε 'ἰσομελῆ' εἶναι. δηλοῖ δὲ τόδε· [2] ... εἰ γὰρ μὴ ἦν σελήνη, οὐκ ἂν ἐξηύρισκον οἱ ἄνθρωποι τὸν ἀριθμὸν οὔτε τῶν ὡρέων οὔτε τῶν ἀνέμω[ν (suppl. Kapsomenos)

17 1 Emped. fr. 22, 3 Wright (31 B 28, 1 D.-K.) πάντοθεν ἴσος ⟨ἑοῖ⟩ .../ σφαῖρος κυκλοτερής | Timo Suppl. Hell. 834 (Xenoph. Test. 63 Gent.-Prato) Ξεινοφάνης ... / θεὸν ἐπλάσατ' ἶσον ἁπάντηι | Parmen. 28 B 8, 44 D.-K. μεσσόθεν ἰσοπαλὲς πάντηι || 2 Hes. Th. 372 ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει | Hom. Hymn. 31, 8 ὃς φαίνει θνητοῖσι | H 466 al. α 98 al. Hes. Th. 187 al. ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν

LIMC I 1 (1981) 12ss; Mader LFgrE s. v. Ἀχελώιος; Diccionario Griego Español s. v.; West, Orphic Poems 92; Sommerstein et Henderson ad Aristoph. Lys. l. laud.; Ballabriga, Le soleil et le Tartare, Paris 1986, 42s | West, Orphic Poems 92, qui cft. Choer. TrGF I 2 F 3 Sn. (fr. fals. 26 Bernabé) γῆς φλέβες (i.e. τοὺς ποταμούς), Pind. fr. 326 Sn.-Maehl. Ὠκεανοῦ πέταλα κρᾶναι : aliter sed non persuabiliter rem explicavit Casadesús, Revisió 459ss : melius ἶνας Ἀχελωίου ut plurale ἶς Ἀχελωίου i. e. 'the strong springs ... which build up or constitute Achelous in the sense of universal water' Tsants. per litt. | cf. fr. 11, 2 | ἀργυ[ρ]οδίνε[ω] ZPE : ἀργυροδ[ί]νεω P. Oxy. : ἀργυ[ρ]οδίνο[υ West quod 'not impossible' putavit Tsants. per litt. || 4 de maris fontibus cf. fr. 23 || de Oceano eodem atque aere sec. commentatorem cf. Hesych. s. v. Ὠκεανοῖο πόρον· τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωροῦσιν, cf. Aristot. Meteor. 347a 6; vid. et. Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 97; Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 125; Calame in: Laks et Most (edd.), Studies 77; Casadesús, Πρακτικὰ ια' Διέθνους Συνεδρίου Κλασσικῶν Σπουδῶν, Athina 2001, I, 149s | West, Orphic Poems 92; 115 putans fr. 155 in hoc carmine iam legi potueram (quod verisimile videtur; cf. fr. 17 in quo de luna loquitur) at praeterito P. Oxy. 221, 9, post v. 2 rest. μήσατο – πολλὰ μέλαθρα (fr. 155)

17 1 μεσσόθεν] ἰσομελὴς [πάντηι (i.e. sphaerica) coll. ἐκ τοῦ [μέ]σου (col. XXIV 1) West, qui post ἣ πόλλ' – μέλαθρα (vid. crit. ad fr. 16) inseruit et post hunc fr. ex. gr. rest. [μήσατο δ' ἠέλιόν τε μέγαν, θνητοῖσιν ὄνειαρ,] / [ἄστρά τε λαμπετόωντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται,] : –⏑⏑] ἰσομελὴς [δ' ἄρ' ὑπέρβαλεν ἄστρα σελήνη Merk. l. laud. | ἰσομελής hapax || 2 πολλοῖς] 'Orpheus ... imagined that the moon's phases were different as seen from different parts of the earth, so that there were always some people to whom it was invisible' sec. West,

18 F

[αὐτ]ὰϱ [ἐ]πεὶ δ[ὴ πάν]τα Διὸ[ς φϱὴν μή]σατ[ο ἔ]ϱγα
ἤθελε μητϱὸς ἑᾶς μιχθήμεναι ἐν φιλότητι.

18 (I) Ibid. col. XXV 13 pergit fr. 2 V ἐν δὲ [τ]ῶιδε σημαί[νει]· [1] || (II) Ibid. col. XXVI 1 [ὁ δὲ λέγει] (Janko [2001])· 'μη[τϱ]ὸς' (suppl. Kapsomenos) μὲν ὅτι μήτηϱ ὁ Νοῦς ἐστιν τῶν ἄλλων. 'ἑᾶς' δὲ ὅτι ἀγαθῆς ... (sequuntur frr. 687 et 688) ὁ δ' εἴπεϱ ἤθελεν ἑαυτοῦ 'μητϱὸς ἐμ φιλότητι' ἀποδεῖξαι θέλοντα μιχθῆναι τὸν θεόν, ἐξῆν αὐτῶι γϱάμματα παϱακλίναντι (Janko [2001]: -τα Kapsomenos) 'μητϱὸς ἑοῖο' εἰπε[ῖ]ν (suppl. Kapsomenos)

18 1 Η 207 al. ε 76 al. Hymn. Cer. 483 Hom. Hymn. 6, 14 αὐτὰϱ ἐπεὶ δὴ πάντα | Hymn. Ven. 128 Hes. Th. 857 Op. 121 αὐτὰϱ ἐπεὶ δή | Orph. fr. 16, 2 μήσατο δ' Ὠκεανοῖο μέγα σθένος εὐϱὺ ῥέοντος, cf. et. loc. sim. illic laud. | Κ 289 ω 199 al. μήσατο ἔϱγα | Κ 45 Διὸς ... φϱήν (cf. Μ 173 Διὸς ... φϱένα, Θ 143 al. ε 103 al. Hymn. Merc. 10 al. Διὸς νόον, Ρ 409 Διὸς ... νόημα) || 2 Ε 371 τ 395 Hymn. Cer. 388 μητϱὸς ἑῆς | Ζ 165 ὅς μ' ἔθελεν φιλότητι μιγήμεναι | Hes. Th. 306 μιγήμεναι ἐν φιλότητι | Β 232 μίσγεαι (Batrach. 20 μιχθεὶς) ἐν φιλότητι

Orphic Poems 93 (qui et. fr. Parmen. 28 B 8, 44 D.-K. cum hoc comparat) | φαίνει] 'splendet' quanquam commentator ut 'monstrat, indicat' interpretatur (cf. col. XXIV 7 εἰ γὰϱ τοῦτο ἔλεγε, οὐκ ἂμ 'πολλοῖς' ἔφη φαίνειν αὐτὴν ἀλλὰ 'πᾶσιν'), vid. Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 95s | μεϱόπεσσ'{ι} Merk. | de luna vid. frr. 155–157 | fortasse luna cum Iove aequata a commentatore sec. Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 127 | de re cf. et. Detienne et Vernant, Les ruses de l'intelligence, La mètis des grecs, Paris 1974, 135s

18 cf. Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 61s; Betegh, Cosmology § 3.3 || 1 versum rest. Tsants. per litt. monente West qui ex. gr. restituerat αὐτὰϱ ἐπεὶ τάδε πάντ' ἐπεφϱάσσατο μητίετα Ζεύς : [..]..[.].ειδ[...]ταδιο[.....]σα.[.]. γα papyri vestigia legit Tsants. per litt. || 2 versum rest. West : ὁ δ' ἤθελεν ἐν φιλότητι / μητϱὸς ἑῆς ⏑⏑– μιχθήμεναι Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 31 : μητϱὸς ἑᾶς ἐθέλων φιλότητι μιγῆναι (vel μιχθήμεναι ἐν φιλότητι) Burkert | μητϱὸς i.e. Rheae, probabiliter eiusdem atque Cereris (cf. frr. 88; 206 et Hes. Th. 912s); de Rhea eadem atque Terra (et atque Cerere) cf. Orph. fr. 398, Aesch. Suppl. 892 Γᾶς παῖ, Ζεῦ, Soph. Phil. 392 Γᾶ, μᾶτεϱ ... Διός, vid. et. Nilsson, The Minoan Mycenaean Religion ²1950, 572 | 'he intends to be united in love with his own mother ... definitively annulling the distinction between the two phases of the creation of the world' Calame in : Laks et Most (edd.), Studies 74 | papyrus finit in col. XXVI; incertum utrum altera papyrus in pyra combusta sit necne et utrum theogonia in papyro commentata continuaverit necne: de Proserpina filia et de Libero nato tractavisset verisimile est sec. Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 32 monente Burkert; 'la logica del testo

EVDEMI THEOGONIA (frr. 19–27)

theogonia Orphica παρὰ τῶι περιπατητικῶι Εὐδήμωι ἀναγεγραμμένη a Damascio (cf. fr. 20 I) tantum memorata est; poema in Damascii temporibus deperdidisse videtur et prob. Damascius novit tantum quod de carmine tradiderat Eudemus (cf. West, Orphic Poems 69) | de Eudemo cf. Wehrli, DSA 8, [2]1969; Flashar, Die Philosophie der Antike III, Basel–Stuttgart 1983, 530s; Casadio, Wien. Stud. 112, 1999, 39ss | pauca Damascius de hac theogonia dicit (cf. fr. 20 I), at carmen antiquius Eudemo (saec. IV a. Ch.) probabiliter idem atque theogonia e Platone (frr. 21; 22 I; 24; 25; 26 I; 27 I), Aristotele (frr. 20 II–IV; 22 III; 23 I–II; 103 I), Isocrate (fr. 26 II) et Lydo (fr. 20 V) nota | multa ad eam theogoniam restituendam inveniri possunt in West, Orphic Poems 116ss; cf. et. Lob. 353; Schuster, De veteris orphicae theogoniae indole atque origine, Diss. Leipzig 1869, 4ss; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 53ss; Gruppe, Die Rhapsodische Theogonie und ihre Bedeutung innerhalb der orphischen Litteratur, XVII. Supplementband d. Jahrb. f. class. Phil. 1890, 689; Susemihl, De Theogoniae orphicae forma antiquissima dissertatio, Gryphiswaldiae 1890 (cf. eund., Jahrb. class. Philol. 109, 1874, 666ss); Zeller, Philosophie der Griechen I^6, 123; Holwerda, Mnemosyne n. s. 22, 1894, 286ss; 1 F 12 D.-K.; Ziegler, Theogonien, ap. Roscher, Myth. Lexikon V, 1469ss; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 433ss; Krueger, Quaestiones Orphicae, Diss. Halle 1934; Guthrie, Orpheus 12s; 74ss; Buse, Quaestiones Hesiodeae et Orphicae, Diss. Halle 1937; Staudacher, Die Trennung von Himmel und Erde, Tübingen 1942, 77ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1347ss; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1467ss; Colli, La sapienza greca, Milano 1977, I, 204ss; 406s; Alderink, Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 37ss; Kirk–Raven–Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge [2]1983, 22s; Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985 (= Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 I) 290ss; 402ss; eund., ANRW II 36.4; Berlin–New York 1990 (= Orphée... IV) 2876ss; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991 (= Orphée... VI), 201s; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 310ss; Ricciardelli Apicella in:

ricostruito ... doveva ... evolvere verso una mistica della salvezza' Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 2, 1988, 144; cf. et. West, Orphic Poems 93ss (qui multa de iis quae in carmine sequerentur excogitavit : at plurima ambigua manent); Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 496 | de commentatoris explanatione cf. Obbink in: Laks et Most (edd.), Studies 41; Calame ibid. 71

Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 35s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 59ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 107ss; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 181ss

Eudemiae theogoniae argumentum sec. Zeller, Gruppe, Mondolfo, West ll. laudd. ad summam sic restitui potest: Nox prima dea (fr. 20); e Nocte sine amore gignuntur Caelus et Terra (frr. 20 V; 21); e quibus et. sine amore Oceanus et Tethys (fr. 21), Oceanus (qui marium omnium fons est, cf. fr. 23) sibi Tethyn coniungit (fr. 22); eorum liberi Phorcys Saturnus Rhea et alii (probabiliter Titanes Titanidesque, cf. fr. 24 et adn. ad loc.); Saturni Rheaeque progenies Iuppiter, Iuno et alii (prob. Vesta, Ceres, Neptunus et Dis); Iovis Iunonis progenies Bacchus et alii (fr. 24), quapropter sunt ἕξ γενεαί de quibus in hac theogonia tractatur (fr. 25); alii auctores alia interpretati sunt, vid. comm. ad fr. 25; in hoc carmine et. Bacchi et Titanum fabula enarrabatur (fr. 26 II et adn. ad loc.), at qua de causa fabulae fragmenta separatim editurus sim invenies in intr. ad frr. 34ss | West, Orphic Poems (cf. 265ss), Eudemi theogoniae et. tribuit frr. 39, 59, 67 ('possibly ... a distorted echo'), 198, 208s et 211 ('partly'), 212, 223, 224, 232, 234, 249, 267, 268, 279, 283, 289, 291, 295, 298, 299, 301, 302, 304–306, 308, 309, 311–320, 322, 324–326, 330, 332, 347, 349 ('allusion'), 363 (dub.), 365 (dub.), 389 III (dub.) vid. ad locc. | prob. ad Eudemi theogoniam et. refert Aristot. De cael. 298b25 (cf. fr. 103 I et adn. ad loc.)

19 F (13 K., 4 [A 39] C.)

θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι.

19 PLAT. Sympos. 218b πάντες γὰρ κεκοινωνήκατε τῆς φιλοσόφου μανίας (φαν. P. Oxy.) τε (om. T) καὶ βακχείας ... διὸ πάντες ἀκούσεσθε. συγγνώσεσθε γὰρ τοῖς τε τότε πραχθεῖσι καὶ τοῖς νῦν λεγομένοις. οἱ δὲ οἰκέται, καὶ εἴ τις (τι B) ἄλλος ἐστὶν βέβηλός τε καὶ ἄγροικος, πύλας πάνυ μεγάλας (παμμεγάλας Naber, Iahn, Usener) τοῖς ὠσὶν ἐπίθεσθε (ἐπιθέσθαι P. Oxy.)

19 cf. ad fr. 1

19 plane theogoniae Orphicae e Platone notae versus primus idem atque fr. 1a vel 1b (pace West, Orphic Poems 265 'no necessary Orphic reference', cf. et. 82s); incertum utrum ἀείσω ξυνετοῖσι an φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί in init. supplendum, cf. Guthrie, Orpheus 24; Bernabé 'Ilu. 1, 1996, 19s; eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 59s; vid. et ad fr. 1

20 F (24 + 28 + 28a + 310 K., 4 [A 57] + 4 [A 59] + 4 [B 9] C.)

(I) Damasc. De princ. 124 (III 162, 19 Westerink) ἡ δὲ παρὰ τῶι περιπατητικῶι Εὐδήμωι (fr. 150 Wehrli) ἀναγεγραμμένη ὡς τοῦ Ὀρφέως οὖσα θεολογία πᾶν τὸ νοητὸν ἐσιώπησεν, ὡς παντάπασιν ἄρρητόν τε καὶ ἄγνωστον τρόπωι ⟨τῶι⟩ κατὰ διέξοδόν τε καὶ ἀγγελίαν· ἀπὸ δὲ τῆς Νυκτὸς ἐποιήσατο τὴν ἀρχήν || (II) Aristot. Metaph. 1071b26 καίτοι εἰ ὡς λέγουσιν οἱ θεολόγοι οἱ ἐκ Νυκτὸς γεννῶντες, ἢ ὡς οἱ φυσικοὶ 'ὁμοῦ πάντα χρήματα' (Anaxag. 59 B 1 D.-K.) φασί, τὸ αὐτὸ ἀδύνατον || (III) Aristot. Metaph. 1072a7 ὥστ' οὐκ ἦν ἄπειρον χρόνον Χάος ἢ Νύξ || (IV) Aristot. Metaph. 1091b4 οἱ δὲ ποιηταὶ οἱ ἀρχαῖοι ταύτηι ὁμοίως, ἧι βασιλεύειν καὶ ἄρχειν φασὶν οὐ τοὺς πρώτους, οἷον Νύκτα καὶ Οὐρανὸν ἢ Χάος ἢ Ὠκεανόν, ἀλλὰ τὸν Δία || (V) Io. Lyd. De mens. 2, 8 (26, 1 Wünsch) τρεῖς πρῶται κατ' Ὀρφέα ἐξεβλάστησαν ἀρχαὶ τῆς γενέσεως, Νὺξ καὶ Γῆ καὶ Οὐρανός.

20 **3 s** τρόπωι ⟨τῶι⟩ Kroll : ἀνθρώπωι Die. : τρόπωι cod. || **5** θεολόγοι i. e. Orphici, cf. 'es wäre ein allzu seltsamer Zufall, wenn da Meister und Schüler nicht dasselbe Gedicht im Auge haben sollten' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1347 || **5–6** οἱ ἐκ Νυκτὸς γεννῶντες] at Nox non aeterna videtur, sed et. nasci, si Aristot. De cael. 298b25 εἰσὶ γάρ τινες οἵ φασιν οὐθὲν ἀγένητον εἶναι τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πάντα γίγνεσθαι ... μάλιστα μὲν οἱ περὶ Ἡσίοδον, εἶτα καὶ τῶν ἄλλων οἱ πρῶτοι φυσιολογήσαντες non solum de Hesiodo verum et. de Eudemia theogonia loquitur, ut voluerunt commentatores, cf. fr. 103 et adn. ad loc. || **6** ὡς om. **Π E²** | ἦν ὁμοῦ **J²** || **7** ἀδύνατον] αἴτιον **Al^p** ut vid. || **8** χρόνου **A^b** || **11–12** 'quae Lydus refert ... magis illis consona, quae Eudemus excerpsit' Lob. 494 (cf. Schoemann, Opusc. Academ. II 12), unde Schuster 16 Eudemi fragmentum latere conclusit : contradixit Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 54 : at cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1347; West, Orphic Poems 117s (qui ex eodem fonte Eudemi et Lydi locos venire demonstravit) || **11** τῆς γενέσεως desunt **XY** | νὺξ] νοῦς **S** || de hoc fr. cf. et. Schuster 17ss; Kern l. laud. 53ss; Zeller, Kl. Schrift., Berlin 1910, II, 151; Gruppe, Suppl. 745; Susemihl, Ind. VI; Staudacher 77s; Linforth 154s; Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 19; Colli ad loc., 406s; West, Orphic Poems 116ss; Alderink, Creation 37; 103 adn. 18; Martínez Nieto 183; 201ss | de Nocte prima dea cf. Philodem. De piet. (P. Hercul. 1428 VII 18 p. 81 Gomperz, vid. et. Schober, Cron. Erc. 18, 1988, 119; Henrichs, Greek Rom. Byz. Stud. 13, 1972, 80 adn. 36; eund., Cron. Erc. 4, 1974, 18) κ[αὶ δ]ὴ (suppl. Schober) κἀν τῶι πρώτ[{ιστ}ω]ι (sc. Περὶ φύσεως) τὴν Νύκ[τ]ạ θεάν φησιν (sc. ὁ Χρύσιππος cf. 636 [Stoic. Vet. Fr. II 192, 22 Arnim]) [εἶ]ναι πρωτίστην (suppl. Gomperz), vid. et comm. ad fr. 6, 2; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1347; Martínez Nieto 184; 202s | de Aristotelis loco cf. Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 443

21 F (16 K., 4 [A 46] C.)

Plat. Tim. 40d περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων (sc. praeter astra et terram) εἰπεῖν γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς, πειστέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ που τούς γε αὑτῶν προγόνους εἰδόσιν· ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ τε εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῶι νόμωι πιστευτέον. οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην. sequitur fr. 24.

21 1 δαιμό*νων **A** || 2 cf. Plat. Criti. 107ab | πειστέον δὲ κτλ plane ironice loquitur, cf. Weber, Platonische Notizen 12ss; Taylor, comm. ad loc. 245; West, Orphic Poems 6; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 11 || **3** ἐγγόνοις **F** Procl. | ἐκγόνοις ... θεῶν] plane Orpheus, cf. Remp. 364e (fr. 573) Μουσαίου καὶ Ὀρφέως, Σελήνης τε καὶ Μουσῶν ἐγγόνων, 366b (fr. 574) οἱ θεῶν παῖδες ποιηταὶ καὶ προφῆται τῶν θεῶν γενόμενοι, Procl. Theol. Plat. I 5 (I 26, 11 Saffrey–Westerink) ἐπὶ τοὺς θεολόγους καταφεύγει (sc. ὁ Πλάτων) καὶ θεῶν παῖδας αὐτοὺς ἀποκαλεῖ, καὶ πατέρας ποιεῖται τῆς περὶ αὐτῶν ἀληθείας, Procl. in Plat. Tim. III 159, 23 Diehl, vid. et. Staudacher 79 adn. 14; Colli 397; West, Orphic Poems 117; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 39ss; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 210 : dubitat, mea sententia sine causa, Linforth 109 || **4** εἰδότων **F** Philop., Clem., Euseb. || **5** φασκόντων] φάσκουσιν **WY Paris. 1812** Cyrill. Theodor. || **7–8** Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες] cf. formulam in lamellis aureis persaepe inventam, vid. Lam. Hipp. (fr. 474) et sim. illic laud. Γῆς παῖ⟨ς⟩ εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος, cf. et. Hes. Th. 132–6 αὐτὰρ ἔπειτα / Οὐρανοῦ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην / ... Φοίβην τε χρυσοστέφανον Τηθύν τ' ἐρατεινήν | Oceanus et Tethys deos procreaverunt et. sec. Hom. Ξ 201 | Nox praeteritur, sec. West, Orphic Poems 117 quia sec. Platonem ap. Timaeum nox terrae umbra et di omnes a Demiurgo oriundi; Nox omissa, meo iudicio, sententiae τὰ περὶ θεῶν ὁρατῶν καὶ γεννητῶν εἰρημένα φύσεως ἐχέτω τέλος (40d) congruit | de re universa cf. et. fr. 175; vid. et. Lob. 508ss; Schuster 5; 25; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 41; Zeller, Philosophie der Griechen I^{6}, 123 adn. 2; Gruppe, Suppl. 702; Susemihl, Ind. XVII; Guthrie, Orpheus 240; Linforth 108; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1358; Martínez Nieto 185s; 212s | theogonia a Platone memorata eadem atque Eudemia sec. West, cui adstipulor: repugnavit Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 402ss; cf. et. Ziegler, l. laud. 1357ss

22 F (15 + 25 K., 4 [A 35] + 4 [A 58] C.)

Ὠκεανὸς πρῶτος καλλίρροος ἦρξε γάμοιο,
ὅς ῥα κασιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπυιεν.

22 (I) PLAT. Cratyl. 402b ὥσπερ αὖ Ὅμηρος 'Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσίν' φησιν (om. T) 'καὶ μητέρα Τηθύν' (Ξ 201, cf. Theaet. 152e). οἶμαι δὲ καὶ Ἡσίοδος (Th. 337). λέγει δέ που καὶ Ὀρφεὺς ὅτι [1–2] || (II) STOB. Flor. 1, 10, 8 (I 120, 10 Wachsm.) Ὀρφεύς. [1–2] || (III) ARISTOT. Metaph. 983b27 εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ τοὺς παμπαλαίους (παλαιοὺς A^{b} : πάνυ παλαιοὺς Alex. Aphrod. prolat.) καὶ πολὺ πρὸ τῆς νῦν γενέσεως καὶ πρώτους θεολογήσαντας οὕτως (sc. ut Thales) οἴονται περὶ τῆς φύσεως ὑπολαβεῖν· Ὠκεανόν τε γὰρ καὶ Τηθὺν ἐποίησαν τῆς γενέσεως πατέρας (incertum utrum ad Ξ 201; 246 an ad Orphicum carmen theogonicum an utrique [quod mihi veri simillimum videtur] alludat: at cf. Alex. Aphrod. in Aristot. Metaph. 25, 9 Hayduck λέγοι δ' ἂν περὶ Ὁμήρου τε καὶ Ἡσιόδου ὡς πρώτων θεολόγων), καὶ τὸν ὅρκον τῶν θεῶν ὕδωρ, τὴν καλουμένην ὑπ' αὐτῶν Στύγα τῶν ποιητῶν· τιμιώτατον μὲν γὰρ τὸ πρεσβύτατον, ὅρκος δὲ τὸ τιμιώτατόν ἐστιν. εἰ μὲν οὖν ἀρχαία τις αὕτη καὶ παλαιὰ τετύχηκεν οὖσα περὶ τῆς φύσεως ἡ δόξα, τάχ' ἂν ἄδηλον εἴη (cf. Diels II^{3} 170 n. 10; Schuster 11)

22 1 Orph. fr. 287, 1 καλλιρρόου Ὠκεανοῖο || 1–2 Ξ 201 cf. supra | Ξ 246 Ὠκεανοῦ, ὅς περ γένεσις πάντεσσι τέτυκται | Hes. Th. 337 Τηθὺς δ' Ὠκεανῶι Ποταμοὺς τέκε | Hes. Th. 362 αὗται δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο | Hes. fr. 343s M.-W. αὐτὰρ ὅ γ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἠυκόμοιο / κούρηι κτλ | cf. fr. 183

22 'Orphic poetry appropriated old cosmology in mythological form' (coll. Ξ 201) Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 199 || 1 Ὠκεανὸς] cf. fr. 16, 2 et comm. ad loc. | πρώτιστα Stob. P^{2} : πρῶτος καὶ Stob. P^{1} | quid πρῶτος significet dubitant viri docti: qui primus fratrum uxorem duxit, sec. Lob. 508; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 43; Holwerda 314; Staudacher 93 (at nescimus fratres Oceani Tethyosque): qui primus duxit quia Caeli et Terrae non proprie conubium, sec. Schuster 9ss, cui adstipulor; cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 62s; sec. Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 16, Oceanus et Tethys 'are the first fully anthropomorphized couple'; alio pacto rem explicavit West, Orphic Poems 120, putans versum ex alio carmine in quo sensus aptus fuerat in carmen novum inepte inseruisse poetam, quod non veri simile mihi videtur | de carmine Orphico cum Homerico comparato et de eorum origine cf. Janko in Il. l. laud. p. 181s | καλλίρους Stob. FP | σάμοιο Stob. FP || 2 ὁμομήτερα W sed o supra ε scrips. W ipse Stob. P^{1} | Τηθὺν] de ῠ cf. Vian ad Apoll. Rhod. 1, 515 | de Tethye cf. et. West ad Hes. Th. 136 | ὤπυεν B : cf. Schol. ad vocem ὄπυιεν (p. 17 Greene) ὡμίλει, συνεγίνετο κατὰ νόμον καὶ ἐμίγνυτο, συνῴκει | de re cf. et. Lob. 508; Schuster 4; 19; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 40; Zeller, Philoso-

23 F (p. 142 K.)

(I) Aristot. Meteor. 353 a 34 οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ διατρίβοντες περὶ τὰς θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς (sc. θαλάττης) πηγάς, ἵν' αὐτοῖς ὦσιν ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης· τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον ἴσως εἶναι τὸ λεγόμενον, ὡς μέγα τι τοῦ παντὸς τοῦτο μόριον ὄν· καὶ τὸν λοιπὸν οὐρανὸν ὅλον περὶ τοῦτον συστῆναι τὸν τόπον καὶ τούτου χάριν ὡς ὄντα τιμιώτατον καὶ ἀρχήν. οἱ δὲ σοφώτεροι τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν ποιοῦσιν αὐτῆς γένεσιν κτλ || (II) Alex. Aphrod. in Aristot. Meteor. 66, 12 Hayduck τοὺς μὲν οὖν ἀρχαιοτέρους τε καὶ περὶ τὰς θεολογίας καταγινομένους (θεολόγους δὲ λέγει τοὺς περὶ θεῶν ἐπαγγελλομένους λέγειν, ὧν ἦν Ὅμηρος καὶ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος, ὃς καὶ θεογονίαν συνέγραψε) τούτους δή φησι ποιεῖν τινας τῆς θαλάσσης πηγάς, ἵνα αὐτοῖς ὦσιν ἀρχαί τε καὶ ῥίζαι ὁμοίως γῆς τε καὶ θαλάσσης, καὶ μὴ ἐξ ἄλλων τινῶν μεταβαλλόντων ἡ τούτων γένεσις ᾖι, ἀλλ' οἰκείας ἀρχὰς ἔχωσιν. ἐσέμνυνον γὰρ δὴ οὗτοι μάλιστα τήν τε γῆν καὶ τὰ περὶ τὴν γῆν, καὶ περὶ ταύτην καὶ ταύτης χάριν τὰ ἄλλα ἔλεγον εἶναί τε καὶ γεγονέναι καὶ δὴ καὶ τὸν σύμπαντα οὐρανόν, σεμνότερον δ' οὖν ἡγοῦντο καὶ τραγικώτερον εἶναι τὸ ποιεῖν αὐτὰ ἀπό τινος οἰκείας ἀρχῆς τε καὶ ῥίζης. οἱ μὲν οὖν θεολόγοι καὶ τὴν θείαν σοφίαν ἐπαγγελλόμενοι οὕτως ἔλεγον περὶ αὐτῆς || (III) Alex. Aphrod. in Aristot. Meteor. 67, 23 Hayduck ὅτι μὲν οὖν πηγὰς τῆς θαλάσσης ἀδύνατον εἶναι. ἐκθέμενος διὰ βραχέων τὰς προκαταβεβλημένας δόξας τὰς περὶ θαλάσσης λέγει πρὸς τὴν τῶν θεολόγων, οἳ οἰκείας τινὰς πηγὰς ἀιδίους ἐποίουν τῆς θαλάσσης, ἵν' αὐτοῖς ἡ θάλασσα ἀγένητος ᾖι || (IV) Alex. Aphrod. in Aristot. Meteor. 70, 35 Hayduck καὶ ὅτι μὲν οὐκ εἰσι κατὰ τοὺς θεολόγους πηγαὶ τῆς θαλάσσης, ἔδειξε διὰ τούτων· εἶπε δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ φαίνεσθαι ῥέουσαν αὐ-

phie der Griechen I[6], 123 n. 2; Holwerda 314; Gruppe, Suppl. 694; Susemihl, Ind. XIX; Guthrie, Orpheus 12; Linforth 148; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1358; Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 16; Martínez Nieto 213 s || cf. et. fr. 183

23 cf. Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 66 ss || **1** οἱ – **2** θεολογίας] i.e. Homerus, Orpheus, Hesiodus, cf. Alex. Aphrod. (II) et Louis ad loc., p. 113 || **2** post πηγάς add. διὰ τὸ **M**[e] || **5** περὶ om. E[1]: post περὶ add. τὴν γῆν **M**[e] | συνεστάναι **JFHNA**[e]**L**[e]**M**[e] || **6** οἱ δὲ – σοφίαν] i.e. Thales, Anaximander, Anaximenes, cf. Louis ibid. || **9–10** καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὅμηρος καὶ Ὀρφεὺς **AWa** | Ὅμηρος] cf. Φ 194 ss οὐδὲ κρείων Ἀχελώιος / οὐδὲ ... μέγα σθένος Ὠκεανοῖο / ἐξ οὗ περ ... πᾶσα θάλασσα || **10** Ὀρφεὺς] cf. fr. 16, 3 s ἶνας δ' ἐγκατέλεξ' Ἀχελωίου .../ ἐξ οὗ πᾶσα θάλασ[σα, vid. et. frr. 27 et 154 et comm. ad locc. | Ἡσίοδος] cf. Hes. Th. 282 Ὠκεανοῦ παρὰ πηγάς, 737 s πόντου τ' ἀτρυγέτοιο ... / ... πηγαὶ καὶ πείρατα || **16** δ' οὖν] δὲ **AWa** || **17** ἐπαγγελλόμενον **a** || **20** τὰς[2] om. **AWa** || **21** θεολογικῶν **AWa** || **22** ἀγέννητος **I** || **23** καὶ om. **Aa** | post μὲν add. οὖν **A** || **24** διὰ τούτων ἔδειξε **AWa** | ῥέουσα **a**

τήν, καίτοι οὐκ ἔχουσαν οἰκείας πηγάς || (V) Alex. Aphrod. Quaest. 98, 20 Bruns ἡ μὲν (sc. δόξα) τῶν θεολόγων πηγὰς οἰκείας ἔλεγεν ἔχειν τὴν θάλασσαν.

24 F (16 K., 4 [A 46] C.)

Plat. Tim. 40e pergit fr. 21 τούτων δὲ Φόρκυς Κρόνος τε καὶ Ῥέα καὶ ὅσοι μετὰ τούτων, ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ῥέας Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι δὲ τούτων ἄλλους ἐκγόνους.

25 F (14 K., 4 [A 45] C.)

ἕκτηι δ' ἐν γενεῆι καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς.

25 (I) Plat. Phileb. 66c 'ἕκτηι δ' ἐν γενεᾶι', φησὶν Ὀρφεύς, 'καταπαύσατε κόσμον ἀοιδῆς'. ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτηι καταπεπαυμένος εἶναι κρίσει, iterum ap. Euseb. Praep. Ev. 14, 22, 11, Stob. Flor. 3, 6, 68 (III 308, 3 Hense) || (II) Plut. De E ap. Delph. 15, p. 391d πέμπτον ⟨δ'⟩ (add. Bernardakis) εἴ τις (ἥτις X) ἡδονὴ καθαρὰ καὶ πρὸς τὸ λυποῦν ἄκρατος, ἐνταῦθα λήγει τὸ Ὀρφικὸν ὑπειπών (ἐπειπών X^3g)· [1] sequitur fr. 1 III || (III) Procl. in Plat. Remp. II 100, 23 Kroll 'ἕκτηι δ' ἐν γενεῆι', φησὶν Ὀρφεύς || (IV) Damasc. in Plat. Phileb. 251 (119 Westerink) καὶ Ὀρφικῶς. ὡς ἐρεῖ καὶ αὐτὸς (sc. Σωκράτης) παράγων τὸ ἔπος [1] || (V) Damasc. De princ. 53 (II 34, 22 Westerink) ὥστε καὶ τὴν ἕκτην ἐπ-

25 Parmen. B 8, 55 D.-K. κόσμον ἐμῶν ἐπέων | Solo 2, 2 Gent.-Prato κόσμον ἐπέων ᾠδήν | Orph. Arg. 443 ἄμπαυον ἀοιδῆς | Orph. Arg. 1275 κόσμον ἀοιδῆς

24 vid. et. ad fr. 21 et fr. 195 || **1** **Φόρκυς]** sec. Hes. Th. 237 Phorcys Maris et Terrae filius | Φόρκύς τε καὶ Κρόνος καὶ **WY 1812** || **1–2** **καὶ ὅσοι μετὰ τούτων]** i.e. Titanes et Titanides qui sec. Hes. Th. 134 Terrae et Caeli filii et filiae, ergo Oceani fratres et sorores sunt | sec. Hes., Titanes et Titanides sunt Oceanus, Coeus, Crius, Hyperion, Iapetus, Thea, Rhea, Themis, Mnemosyne, Phoebe, Tethys et Saturnus; cum Oceanus Tethysque in carmine Orphico aliorum parentes sint, 'it is tempting to guess that in the poem ... Phorkys and Dione were counted among the Titans to make the number up to twelve' West, Orphic Poems 121 || **2** **πάντες – 3 αὐτῶν]** sec. Hes. Th. 453ss et. Vesta, Ceres, Dis et Neptunus || **3** **ἀδελφοὺς** in ras. **A** | **ἐκγόνους]** inter alios Bacchus

25 ἕκτης Euseb. I^b | δ' ἐν] δὲ Stob. **A** | γενεᾶι Plat. Plut. **O** Stob. | ἕκτηι δ' ἐν γενεῆι] West, Orphic Poems 118, cui adstipulor, collatis frr. 20, 21 et 24 ita deorum stirpes restituit (praeeuntibus Gruppe Suppl. 703; Zeller, Philosophie der Griechen I^6, 123 adn. 2; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 437ss): 1. Nox / 2.

26 F (17 K., 4 [A 27] + 4 [A 54] C.)

(I) PLAT. Euthyphr. 5e ΕΥΘ. αὐτοὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι τυγχάνουσι νομίζοντες τὸν Δία τῶν θεῶν ἄριστον καὶ δικαιότατον, καὶ τοῦτον ὁμολογοῦσι τὸν

αγάγωμεν γενεὰν τῆς ἀποδείξεως, ὡς πάντα μὲν ἑκάστη τῶν τριῶν ἐστι καὶ πρὸ πάντων || (VI) DAMASC. in Plat. Parmen. 199 (II 22, 6 Westerink) ἕκτηι δ' οὖν ἐν γενεᾶι τὸν λόγον καταπαύοντες || (VII) DAMASC. in Plat. Parmen. 253 (II 93, 24 Westerink) 'ἕκτηι δὲ ἐν γενεᾶι', κατὰ τὸ ἔπος || (VIII) DAMASC. in Plat. Parmen. 278 (III 35, 2 Westerink) ἕκτον τοίνυν, πῶς καὶ κατ' Ὀρφέα καὶ κατὰ τὰ λόγια τῆς ζωιογόνου θεοῦ ἐξῆπται ἡ φύσις || (IX) DAMASC. in Plat. Parmen. 381 (III 175, 20 Westerink) καὶ μεσταὶ τούτων αὐταὶ αἱ Ὀρφικαὶ θεολογίαι, καὶ αἱ πάτριοι καθ' ἑκάστους. 'ἕκτηι δ' ἐν γενεᾶι' τῶι ὄντι θεῶν ὁ Παρμενίδης ἄχρι τοῦδε διετέλεσεν

Caelus et Terra / 3. Oceanus et Tethys / 4. Phorcys, Saturnus, Rhea et alii / 5. Iuppiter, Iuno (Neptunus et Pluto) et alii / 6. (Bacchus et) alii : alii alia interpretati sunt viri docti, cf. Taylor in Plat. Tim. 247 (1. Terra / 2. Terra et Caelus / 3. Oceanus et Tethys / 4. Saturnus et Rhea / 5. Iuppiter et Iuno / 6. alii dei Olympici); Guthrie, Orpheus 82, cf. Westerink ad Damasc. De princ. 53, II 235 adn. 7 (1. Phanes / 2. Nox / 3. Caelus / 4. Saturnus / 5. Iuppiter / 6. Dionysus; i.e. stirpes in Rhapsodiis inventae; similia ap. Colli ad loc. p. 397), cf. et. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 200; Martínez Nieto 212s | sec. Dieterich, Abraxas 1891, 128 n. 2 et Moulinier 22 sunt stirpes humanae: iure repugnavit West, l. laud. | errat et Linforth 149 quinque stirpes esse explanans (cf. Plut. l. laud., Anon. ap. Stob. Flor. II 7, 4a [II 55, 13 Wachsm.], vid. et Diès introd. in Plat. Euthyphr. p. LXXXVII; Westerink in Damasc. in Phileb. p. 118) | κατεπαύσετε Euseb. : καταπαύσετε Stob. L : καταπαύσεται Stob. M^{d}A | κόσμον] θυμὸν Plut. cod. : θεσμὸν Badham (cf. Rohde, Psyche II^6, 120 n. 1) : οἶμον (coll. Hom. Hymn. in Merc. 451 ἀγλαὸς οἶμος ἀοιδῆς : repetit Kroll, Philologus 53, 1894, 420) vel ὕμνον (coll. Nonn. Dion. 17, 379) Lob. : κόσμον ἀοιδῆς explanavit Linforth 150 ut 'a song in which art governs the choice and combination of words' | cf. Lob. 788; Mueller, Prolegom. 385; Schuster 13; 67; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 46; Gruppe, Suppl. 692; 745; Zeller, Philosophie der Griechen I^6, 124; Susemihl, Ind. XI; Wil., Hermes 33, 1898, 526; Rohde II, 120, 1; Lagrange, Les mystères: l'orphisme 134; Guthrie, Orpheus 82; Linforth 149; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1359; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 71; 73s; 84s; eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 54; 62; Martínez Nieto 210s | sec. West, Orphic Poems 118 (cf. adn. 8) 'this instruction must have been addressed to the Muses in a proem in which they were told what to sing'

αὑτοῦ πατέρα δῆσαι, ὅτι τοὺς ὑεῖς κατέπινεν οὐκ ἐν δίκηι, κἀκεῖνόν γε αὖ τὸν αὑτοῦ πατέρα ἐκτεμεῖν δι' ἕτερα τοιαῦτα ... ΣΩΚΡ. ... ἀλλά μοι εἰπὲ πρὸς Φιλίου, σὺ ὡς ἀληθῶς ἡγῆι ταῦτα οὕτως γεγονέναι; ΕΥΘ. καὶ ἔτι γε τούτων θαυμασιώτερα, ὦ Σώκρατες, ἃ οἱ πολλοὶ οὐκ ἴσασιν || (II) Isocr. Busir. 10, 38 Mathieu-Brémond τοιούτους δὲ λόγους περὶ αὐτῶν τῶν θεῶν (sc. poetae) εἰρήκασιν, οἵους οὐδεὶς ἂν περὶ τῶν ἐχθρῶν εἰπεῖν τολμήσειεν· οὐ γὰρ μόνον κλοπὰς καὶ μοιχείας καὶ παρ' ἀνθρώποις θητείας αὐτοῖς ὠνείδισαν, ἀλλὰ καὶ παίδων βρώσεις καὶ πατέρων ἐκτομὰς καὶ μητέρων δεσμοὺς καὶ πολλὰς ἄλλας ἀνομίας κατ' αὐτῶν ἐλογοποίησαν. ὑπὲρ ὧν τὴν μὲν ἀξίαν δίκην οὐκ ἔδοσαν, οὐ μὴν ἀτιμώρητοί γε διέφυγον, ἀλλ' οἱ ... Ὀρφεὺς δ' ὁ μάλιστα τούτων τῶν λόγων ἀψάμενος, διασπασθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν.

27 V

(I) Plat. Phaedo 111e ἕν τι τῶν χασμάτων τῆς γῆς ἄλλως τε μέγιστον τυγχάνει ὂν καὶ διαμπερὲς τετρημένον δι' ὅλης τῆς γῆς, τοῦτο ὅπερ Ὅμηρος εἶπε ... [laud. Θ 14] ὃ καὶ ἄλλοθι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν Τάρταρον κεκλήκασιν. εἰς γὰρ τοῦτο τὸ χάσμα συρρέουσί τε πάντες οἱ ποταμοὶ καὶ ἐκ τούτου πάλιν ἐκρέουσιν ... ἡ δὲ αἰτία ἐστὶν τοῦ ἐκρεῖν τε ἐν-

26 3 δῆσαι] cf. fr. 220 | κατέπινεν] cf. Hes. Th. 459 καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, et Orph. frr. 8; 84; 203 s || **3** κἀκεῖνόν – **4** ἐκτεμεῖν] cf. Hes. Th. 176–82, etc. || **6** ἃ – ἴσασιν] 'this is a clear indication that Eutyphro belonged to some peculiar sect' Burnet ad loc.; cf. Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 489; contra Hussey, Oxford Studies in Ancient Philosophy 17, 1999, 312; de Euthyphrone cf. et. Kahn in: Laks et Most (edd.), Studies 55 ss (praec. 56 'Euthyphro belongs among the "Orphics" as well among the Heraclite-ans'), fortasse auctor commentarii in Derveni Pap.; cf. intr. ad frr. 2 ss | supra πολλοὶ add. λοιπ **T** || **7 ss** Orphica theogonia quaedam in mentem Isocr. venit; cf. Lob. 602; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 201; Linforth 12; 139 ss; West, Orphic Poems 112; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 64; 'this strongly suggests that Isocrates knew a poem, ascribed to Orpheus, in which the rending of Dionysus was related or at least mentioned' Kahn l. laud. 58 (cf. iam Nilsson, l. laud.; Montégu, Folia 12, 1959, 80), quod dubitat Martínez Nieto 237 ss; cf. et. Bremmer in: Buxton (ed.), From myth to reason?, Oxford 1999, 80 || **9** κλοπὰς καὶ μοιχείας] cf. Xenoph. fr. 15, 3 Gent.-Prato κλέπτειν μοιχεύειν τε, Xenophanes Homerum Hesiodumque, non Orphea laudat, de quo cf. Linforth 140 ss; vid. et. Varro ap. Augustin. De civ. Dei 6, 5

27 1 χασμάτων – **2** δι' ὅλης τῆς γῆς] cf. fr. 111, 2 γείνατο καὶ μέγα Χάσμα πελώριον ἔνθα καὶ ἔνθα || **3** καὶ^2 om. **WPVΛ** || **4** Τάρταρον] cf. Kirk comm. ad Θ 15–16 | τε om. β | πάλιν πάντες Stob. Flor. 1, 49, 58 || **4–5** πάντες οἱ ποταμοὶ] cf. fr. 23 ||

τεῦθεν καὶ εἰσρεῖν πάντα τὰ ῥεύματα, ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν τὸ ὑγρὸν τοῦτο ‖ (II) Aristot. Meteor. 355 b 32 τὸ δ' ἐν τῶι Φαίδωνι γεγραμμένον περί τε τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάττης ἀδύνατόν ἐστιν. λέγεται γὰρ (sc. ἐν τῷ Φαίδωνι) ὡς ἅπαντα μὲν εἰς ἄλληλα συντέτρηται ὑπὸ γῆν, ἀρχὴ δὲ πάντων εἴη καὶ πηγὴ τῶν ὑδάτων ὁ καλούμενος Τάρταρος ... ἐξ οὗ καὶ τὰ ῥέοντα καὶ τὰ μὴ ῥέοντα ἀναδίδωσι πάντα· τὴν δ' ἐπίρρυσιν ποιεῖν ἐφ' ἕκαστα τῶν ῥευμάτων διὰ τὸ σαλεύειν ἀεὶ τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἀρχήν· οὐκ ἔχειν γὰρ ἕδραν.

FRAGMENTA THEOGONIAE ANTIQVAE, FORTASSE EIVSDEM (VEL CONSIMILIS) ATQVE EVDEMIAE VEL ETIAM CARMINIS IN P. DERVENI LAVDATI (frr. 28–39)

testimonia quaedam saec. IV–III a. Ch. ἱερὸν λόγον vel carmen Orphicum laudant et non dissentiunt ab illis quae ap. Eudemi theogoniam vel carmen in P. Derveni laudatum invenimus: impossibile scire utrum ad idem carmen spectent necne, sed nihil obstat

Iuppiter et Rhea-Ceres (frr. 28–29)

28 F (30 K.)

Philodem. De piet. (P. Hercul. 1428 VI 16 ss, pp. 80 s Gomperz, vid. et. Henrichs, Cron. Erc. 4, 1974, 17; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 119; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 113) ἐν δὲ τῷ[ι] δευτέρ[ωι] (sc. Περὶ θεῶν Chrysipp. fr. 1078 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 16 Arnim) τά τ[ε] εἰς Ὀρφέα [καὶ] Μου-

6 ὅτι πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν] cf. fr. 111, 3 οὐδέ τι πεῖραρ ὑπῆν, οὐ πυθμήν, οὐδέ τις ἕδρα et **12–13** (Aristot.) οὐκ ἔχειν γὰρ ἕδραν, vid. et. Pind. fr. 207 Sn.-Maehl. Ταρτάρου πυθμένα ‖ **10** δὲ om. **N** ‖ **10–11** καὶ τὰ ῥέοντα om. **W**^{e} ‖ **11** ἐπίρρυσιν (omisso δ') **F**^{1} : δὲ περίρρυσιν **J A**^{e2}**M**^{e} ‖ **12** ἑκάστωι **W**^{e} | ῥευμάτων] ὑδάτων **F** ‖ **13** ἔχει **N L**^{e} ‖ veri simillimum videtur Platonem et Aristot. novisse Orphicum carmen in quo Tartarus memorabatur et idem atque fr. 111, 3 vel simillimus versus inerat, cf. Guthrie, Orpheus 168 s; Kingsley, Ancient philosophy, mystery and magic, Oxford 1995, 126 ss

28 omnia suppl. Gomperz | cf. Cic. Nat. deor. 1, 41 (fr. 1133 II); Iul. Firm. Mat. Math. 5, praef. 3 (218 Monat) *tu tibi pater ac filius,* vid. et. Usener, Rhein. Mus. 55, 1900, 293 (= Kl. Schr. IV, 313); Dieterich, Eine Mithrasliturgie, Leipzig 1903, 156; Norden, Agnostos Theos 229 adn. 1; Delbrueck et Vollgraff, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 135 | cf. de Iove Valer. Sorani fr. 2 Blänsdorf ap. August. De civ.

σαῖον (fr. 52) ἀναφερ[όμ]ενα καὶ τὰ παρ' [Ὁ]μήρωι καὶ Ἡσιόδῳ[ι] καὶ Εὐριπίδη⟨ι⟩ καὶ ποιηταῖς ἄλλοις, [ὡ]ς καὶ Κλεάνθης (fr. 539 [Stoic. Vet. Fr. I 123, 11 Arnim]) [πει]ρᾶται σ[υ]νοικειοῦ[ν] ταῖς δόξ[αι]ς αὐτῶ[ν]· ἅπαντά [τ'] ἐστιν [αἰθ]ήρ, ὁ αὐτὸ[ς] ὢν κ[αὶ] πατὴρ καὶ [υἱ]ός, [ὡ]ς κἀν τῶι [πρ]ώτωι μὴ μά[χ]εσθα[ι] τὸ τὴν Ῥέ[α]ν καὶ μητέρα τ[οῦ] Διὸς εἶναι καὶ θυγ[α]τέρα. τὰς δ' αὐτὰς [π]οιεῖται σ[υ]νοικει[ώσε]ις κἀν τῶι Περ[ὶ] Χαρίτων (fr. 1081 [Stoic. Vet. Fr. II 316, 34 Arnim]).

29 F (p. 143 K.)

Philodem. De piet. (P. Hercul. 248 II 7ss, p. 23 Gomperz, vid. et. Philippson, Hermes 55, 1920, 277; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 18; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 109; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 114s) pergit fr. 398 II Κλείδημος (FrGrHist 323 F 25) δὲ [Ῥέαν] Μητέρα θεῶν, ὅ[περ] κἀν τοῖς ἱεροῖς λ[ό]γοις τινὲς ἐξεν[ηνό]χασιν, Μελανι[ππί]δης (fr. 8 Page PMG 764) δὲ Δήμητρ[α καὶ] Μητέρα θεῶν φ[η]σιν μίαν ὑπάρχ[ειν].

de astris (an de luna?) (fr. 30)

30 F (22 K.)

(I) Aët. Plac. 2, 13, 15 = Plut. De plac. philos. 2, 13 p. 888f, Stob. Flor. 1, 24, 1 (I 204, 21 Wachsm. = Doxogr. 343, 7), vid. et Euseb. Praep. Ev. 15, 30, 8

Dei 7, 9 (cf. 10, 11) *Iuppiter omnipotens regum rerumque deumque /progenitor genetrixque, deum deus unus et omnes* | ap. theogoniam in P. Derveni laudatam narrabatur Iovem, Caeli membro devorato, omnes deos denuo generavisse (cf. fr. 12 τῶι δ' ἄρα πάντες /ἀθάνατοι προσέφυν μάκαρες θεοὶ ἠδὲ θέαιναι κτλ) ita ut Saturnus et Rhea, Iovis parentes, denuo nascentur quasi liberi eius

29 4–5 suppl. Nauck :]ΤΟΙΣ – ΕΞ[Η]ΈΝ[ ]ΣΙΝ N | ἱεροῖς λ[ό]γοις non titulus est sed Philodem. (an potius Clidemus? nam ἐξεν[ηνό]χασιν verbum Philodemeum non videtur) ad scripta Orphica generaliter verbo alludit sec. Obbink || 5 Μελανι[ππί]δης Nauck : ΜΕΔΑΝΜ[O || **6** Δήμητρ[α καὶ] suppl. Bergk : ΔΗΜΗΤΕ[N | cet. suppl. Nauck : Ε[N || Rhea non solum Iovis mater verum etiam uxor (cf. fr. 18); est etiam deorum mater, ut Iuppiter pater, cf. P. Derveni col. XXII 7ss (fr. 398) Γῆ δὲ καὶ Μήτηρ καὶ Ῥέα καὶ Ἥρη ἡ αὐτή. κτλ | cf. frr. 88; 206; Eur. Hel. 1301s (ὀρεία ... Μάτηρ θεῶν) et 1343 (Δηώ) et Kannicht ad loc. II 328ss; Et. M. s. v. Ῥέα· Χρύσιππος (fr. 1084 [Stoic. Vet. Fr. II 318, 12 Arnim]) δὲ λέγει τὴν γῆν Ῥέαν κεκλῆσθαι, Schol. Hes. Th. 135 (31, 7 Di Gregorio) κατὰ δε Χρύσιππον (fr. 1085 [Stoic. Vet. Fr. II 318, 15 Arnim]) ἡ ἐξ ὄμβρων χύσις· ἔστι δὲ καὶ ἡ γῆ | vid. et. Graf, Eleusis 155 adn. 24

Ἡρακλείδης (fr. 113a Wehrli) καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (I p. 404 n. 2 D.-K., cf. 44 A 20) ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν γῆν περιέχοντα ἀέρα τε ἐν τῶι ἀπείρωι αἰθέρι. ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται. κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων || (II) GALEN. Histor. philos. 56 (Doxogr. 624, 15) Ἡρακλείδης (fr. 113c Wehrli) δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (I p. 404 n. 2 D.-K.) ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον εἶναι νομίζουσιν γῆν περιέχοντα καὶ ἀέρα ἐν τῶι ἀπείρωι αἰθέρι. ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν ἐνίοις Ὀρφικοῖς φέρεσθαι λέγουσι κοσμοποιοῦσι τῶν ἀστέρων ἕκαστον.

hymnus in Iovem (fr. 31)

quod "hymnum in Iovem" vocamus probabiliter pars theogoniae antiquae fuit: unum hymnum εἰς Δία saec. VI a. Ch. e diversis testimoniis (neglecto fr. 14) struxit Forderer, Gnomosyne, Festschrift W. Marg, München 1981, 227 ss, cui non adstipulor; variationes forma numeroque versuum quae nobis notae sunt suadent ne omnes versus uni carmini tribuantur; duas versiones, unam (fr. 243) in Rhapsodiis alteram (fr. 14) 'in the earlier Protogonos tradition', distinxit West, Orphic Poems 89 s | 'ob die Fassung der aristotelischen Schrift eine weitere, dazwischen liegende Stufe repräsentiert oder aber mit dem alten Text [i. e. P. Derveni] identifiziert werden kann, ist unsicher' Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 389

30 4 ὑπάρχειν (γῆ omisso) Euseb. : ὑπ. γήινον Roeth | ἀέρα τε Wehrli : ἀέρα (τε omisso) Stob. : ἀέρα τε καὶ αἰθέρα Plut. : αἰθέρα Euseb. : ⟨καὶ⟩ ἀέρα Die. (qui καὶ αἰθέρα recte del. variam lectionem voces ἀέρα τε ducens) | 'mit den ἀστέρες müssen die Planeten gemeint sein' Wehrli ad loc. || **5** ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς] Abel (fr. 1) astronomicis trib. : rectius cosmogoniae Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 190 | prob. fr. 155, 3 (de luna) alluditur; iam Orphica laudabat Heraclides, cf. West, Orphic Poems 14 (contra Tannery, l. laud., 191 ss, qui fr. 155 Eudemi aetate recentius putat: at cf. frr. 16–17; 157); Burkert, Lore and Science 346 adn. 43, ubi plura de cosmica Pythagoreorum doctrina invenies | φέρεσθαι Stob. || **8** κόσμον] κοινὸν **AB** | εἶναι] εἶτε **A** || **9** ἀέρα ἐν τῶι ἀπείρωι αἰθέρι Die. : αἰθέρα ἐν τῶι ἀπείρωι (ἀπύρωι **B**) ἀέρι cod. || de hoc fr. cf. et Lob. 500; Heeg, Die angeblichen orphischen Ἔργα καὶ Ἡμέραι, München 1907, 11; 70; Zeller-Mondolfo, La filosofia dei greci II², 533 s; Kroll, De oraculis Chald. 20; Wehrli ad loc.; Lachenaud ad Plut. loc., p. 248 adn. 3; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 74 et adn. 49

31 F (21 + 21a K., 4 [A 50] + 4 [A 71] C.)

Ζεὺς πρῶτος γένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀργικέραυνος·
Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται·

31 (I) Ps.-Aristot. De mund. 401a 25 ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, οὐράνιός τε καὶ χθόνιος, πάσης ἐπώνυμος φύσεως ὢν καὶ τύχης, ἅτε πάντων αὐτὸς αἴτιος ὤν. διὸ καὶ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς οὐ κακῶς λέγεται· [1–9] ‖ (II) Apul. De mund. 37 Orpheus vero hanc effari potestatem (*sc.* Iovem omnia esse posse) volens, his de eo verbis canit: [1–9] ‖ (III) Plat. Leg. 4, 715e (locus Platonicus alicubi memoratur, cf. app. crit. ed. v. d. Des Places et eund., Études Platoniciennes 1929–1979, Leiden 1981, 206s) ὁ μὲν δὴ (δὴ om. Schol. Arat.) θεός, ὥσπερ (ὡς Euseb., Theodoret.) καὶ (om. Ps.-Aristot., Ioann. Philopon., Stob.) ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε (τε om.

31 1s Orph. fr. 14, 1s (cf. fr. 243, 1s) Ζεὺς πρῶτος [γένετο, Ζεὺς] ὕστατος [ἀργικέραυνος] / Ζευς κεφα[λή, Ζεὺς μέσ]σα, Διὸς δ' ἐκ [π]άντα τέτ[υκται et sim. illic laud. ‖

31 de Iove in initio carminis cf. Alcm. fr. 89 Calame (29 Page et Davies) et Calame comm. ad loc., Pind. Nem. 2, 1, Theocr. 17, 1, Arat. 1; Gow et Rossi comm. ad Theocr. loc. ‖ **1** ἐγένετο Ioann. Philopon. | ὕστερος Lorimer prob. Beaujeu | ἀρχοκέραυνος Aristot. **R2494** : ἀρχικέραυνος Apul. def. Lorimer, Furley, Beaujeu, vid. Harder, Philologus 85, 1931, 243ss, qui hoc e Stoicis manare putavit: at cf. fr. 9, 1 et Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 96 adn. 6; Reale-Bos, Milano 1995, ad loc.; de vers. significatione cf. West, Orphic Poems 90s ‖ **2** de versus formae variationibus cf. Magnelli, Atene e Roma 39, 1994, 85ss; Casadesús, Revisió 369s; Rescigno, Plutarco, L'eclissi degli oracoli, Napoli 1995, 465s adn. 435 | Ζεὺς (Ζεύς τ' Schol. Galen.) ἀρχή Plut. Proleg. ad Arat., Procl. Schol. Plat., Schol. Galen., quam lectionem 'banalizzante' put. Magnelli 88, et pro 'facile suggestione, provocata dalla sua originaria parafrasi platonica' habuit Rescigno; cf. iam P. Derveni col. XVII 14 κεφαλη[...] ἀρχὴ γίνεται et Casadesús, Revisió 370 ad loc. 's'estableix l'equivalència entre el significat del mot κεφαλή i el mot ἀρχή' | κεφαλή] cf. Chadwick, Lexicographica Graeca, Oxford 1996, 183 | μέσος Aristot. **R 1603** : μέσα Aristot. **OPQ** Plut. Comm. not. **EB** Proleg. ad Arat. | πάντων Aristot. **P** | τελεῖται Schol. Galen. quod nesciens coni. Die. prob. Kern (contra Reitzenstein, Studien zum antiken Synkretismus aus Iran und Griechenland, Berlin 1926, 80s) : τέτακται Aristot. **R 1603** : τέτμηται Aristot. **O** : πέφυκε Procl. : πέλονται Plut. De def. orac. plane memoriae lapsu; cf. Magnelli l. laud., qui τέτυκται optime def. et coni. et. in Cleanth. Hymn. 11 πάντ' ἔργα ⟨τέτυκται⟩ (et. in p. 87 laudat locos in quibus utitur τεύχω 'in contesti demiurgici') ‖ **1–2** cf. Ps.-Demosth. 25, 8 ὢν μέσος καὶ τελευταῖος καὶ πρῶτός ἐστιν οὗτος, Procl. in Plat. Tim. I 310, 14 Diehl ἀρχὴν δὲ καὶ μέσα καὶ τέλη τῶν ὄντων περιέχων (sc. δημιουργός) ‖

Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη·
Ζεὺς πνοιὴ πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτου πυρὸς ὁρμή·
Ζεὺς πόντου ῥίζα· Ζεὺς ἥλιος ἠδὲ σελήνη.

Clem. Alex., Cyrill. Alex., Euseb., Theodoret., Suda) καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, εὐθείαι (-αν Plat. K p.c., Clem. Alex., Ioann. Philopon. : εὐθέα Euseb., Stob. **FP** 1, 3 **F** 1, 5, ubi εὐθέως **P**) περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος (πορευόμενος Ps.-Aristot., Schol. Arat. : at cf. vers. lat. *circumiens* ap. Iren. Adv. haer. 3, 25, 5 [486, 2 Rousseau-Doutreleau]). sequitur fr. 32 I || (IV) Schol. Plat. Leg. 715 e (317 Greene) παλαιὸν δὲ λόγον λέγει τὸν Ὀρφικόν, ὅς ἐστιν οὗτος· [2–3] || (V) Plut. De def. orac. 48 p. 436 d καθόλου γάρ, ὥς φημι, δύο πάσης γενέσεως αἰτίας ἐχούσης οἱ μὲν σφόδρα παλαιοὶ θεολόγοι καὶ ποιηταὶ τῆι κρείττονι μόνηι τὸν νοῦν προσέχειν εἵλοντο τοῦτο (προσεῖχον τοῦτο Pohlenz, prob.

3 Orph. fr. 243, 4 Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Lam. Hipp. (fr. 474) 10 Γῆς ... καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος et sim. illic laud. | E 769 al. Orph. fr. 21 γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος (accus. Hymn. Cer. 33) | υ 113 οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Hom. Hymn. 30, 17 Γαίης παιδὶ καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Hes. Th. 463 Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος, cf. Th. 106, 147 al. | Orph. Hymn. 13, 6 Γαίης τε βλάστημα καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος | Orph. Hymn. 37, 1 Τιτῆνες, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα || **4** Orph. fr. 134 θῆλυς καὶ γενέτωρ κρατερὸς θεὸς Ἠρικεπαῖος | Orph. fr. 243, 3 Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη | Hes. Th. 305 ἀθάνατος νύμφη | Orph. fr. 691, 5 μητροπάτωρ || **5** Hes. Th. 563 πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο | E 4 υ 123 Hes. Th. 566 ἀκάματον πῦρ || **6** Hes. Th. 728 γῆς ῥίζαι ... καὶ ... θαλάσσης | Δ 45 al. ἠελίου αἴγλη ... ἠὲ σελήνης ||

3 πυγμὴν γαίης Aristot. **R 2992** : ΠΥΘΜΙΟΝΤΗC Apul., unde πύθμιον γῆς Lorimer || vss. **3** et **4** permutati ap. fr. 243, 3 s || **4** ἄρσην ἐγένετο Aristot. **Q** : ἀρχιγενέτωρ Aristot. **O** : αΡCΗΝΤΡεφεΝΥΜΦΗ Apul., unde ἄρσην τρέφετο Lorimer prob. Beaujeu; Lorimer secludere ἄμβροτος ἔπλετο voluit | cf. Diogen. Babyl. ap. Philodem. De piet. (P. Hercul. 1428 IX 6 p. 83 Gomperz, vid. et. Schober, Cron. Erc. 18, 1988, 121; Henrichs, Greek Rom. Byz. Stud. 13, 1972, 96 adn. 97) = fr. 33 (Stoic. Vet. Fr. III 217, 17 Arnim) τοῦτο γὰρ λέγ[ε]σθαι ... 'Ζεὺς ἄρρην Ζεὺς θῆλυς', Orph. Hymn. 9, 4 θῆλύς τε καὶ ἄρσην (cf. 36, 10; 42, 4), Hymn. Mag. 19 A, 25 s (II^2 257 Preisendanz-Henrichs) Μήνην ... / ... ἀρσενόθηλυν ἔρνος, Iul. Firm. Mat. Math. 5, praef. 3 (218 Monat) *tu omnium pater pariter ac mater* | de re vid. et. Brisson in: Libis et al., L'Androgyne, Paris 1986, 49 ss; eund., Le sexe incertain, Paris 1997, 88 ss; Le Boulluec ad Clem. Alex. Strom. 5, 14, 125, 2 p. 350 s; Ricciardelli ad Orph. Hymn. 9, 4 | νύμφη habet sensum latiorem quam θῆλυς, cf. Díez Platas in: Bermejo Barrera – Díez Platas, Lecturas del mito griego, Madrid 2002, 173 ss || **5** πνοὴ Aristot. **Q** : ποιὴ Aristot. **R2992** vid. ad fr. 14, 3 ||

Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς ἀρχὸς ἁπάντων ἀργικέραυνος·
πάντας γὰρ κρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς
ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων.

Sieveking : trad. def. Rescigno) δὴ τὸ κοινὸν ἐπιφθεγγόμενοι πᾶσι πράγμασι· [2] ταῖς δ' ἀναγκαίαις καὶ φυσικαῖς οὐκέτι προσήιεσαν αἰτίαις || (VI) Plut. De comm. not. adv. Stoic. 31 p. 1074 d ἀλλὰ μὴ δοκῆι ταῦτα λογικωτέραν (λογιωτέραν **B**) ἔχειν τὴν ἀπορίαν, ἁψώμεθα τῶν φυσικωτέρων. ἐπεὶ τοίνυν· [2] ὡς αὐτοὶ (sc. Stoici) λέγουσι || (VII) Schol. Galen. 1, 363 (ed. Moraux, Zeitschr. Pap. Epigr. 27, 1977, 22) φησὶν Ὀρφεύς· [2] || (VIII) Achill. Tat. Comm. Arat. 65, 4 Di Maria ὁ δὲ Ὀρφεὺς πάντα καιρὸν ἀνατίθησι Διὶ λέγων· [2] ὅθεν ἀκολούθως καὶ τῶι ἔθει τῶι παλαιῶι καὶ τῆι ὑποκειμένηι ὑποθέσει ἀπὸ Διὸς πεποίηται τὴν ἀρχήν || (IX) Clem. Alex. Strom. 5, 14, 122, 2 (= Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 49) τὰ ὅμοια τούτοις κἂν τοῖς Ὀρφικοῖς εὑρήσομεν ὧδέ πως γεγραμμένα· [8–9] || (X) Schol. Theocr. 17, 1–4b (318, 10 Wendel) ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα] ἐκ τοῦ Ὀρφέως τὸ προοίμιον, cf. Mart. Cap. 1, 2

7 Orph. fr. 9, 4 Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς δ' ἀρχὸς ἁπάντων ἀργικέραυνος et sim. illic laud. || **8** Hes. Th. 157 πάντας ἀποκρύπτασκε καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίεσκε || **8 s** Orph. fr. 243, 31 s πάντα δ' ἀποκρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς / μέλλεν ἀπὸ κραδίης προφέρειν πάλι, θέσκελα ῥέζων | Λ 502 μέρμερα ῥέζων

7 ἀργὸς Aristot. **R 1603** : ἀρχὴ Aristot. **PQ** : ἀρχῆς Aristot. **R 2494** : ἀρχηγὸς Aristot. **O** | ἀρχικέραυνος Aristot. codd. praeter **R 2992** Lorimer, Furley, Beaujeu; vid. ad v. 1 || **8** πάντα Aristot. **O** | κρύψας] cf. Procl. in Plat. Tim. III 99, 19 Diehl καὶ δηλοῦσιν οἱ θεολόγοι ταῦτα μυστικοῖς ὀνόμασιν, ὅπου μὲν 'κρύψιν' ὅπου δὲ 'κατάποσιν' (fr. 240 IX) λέγοντες κτλ | καὶ αὖθις Clem. Alex. | φάος] ΤαΙΝ Apul., unde πάλιν Lorimer || **9** ἐξ ἱερᾶς Clem. Alex., Euseb. : εΚΚαΘαΡαC Apul. unde ἐκ καθαρῆς Lorimer | cf. Ioann. Gaz. Descr. tab. mundi I 49 (138 Friedl.) ἐκ κραδίης ἤμησε πυρώδεος ἄρσενα δίσκον et comm. Kern ad loc. || παλαιὸς λόγος ap. Platonem quoddam Orphicum carmen, cf. Rohde, Psyche 279 adn. 1; Rathmann, 67; Boyancé, Le Culte des Muses chez les philosophes grecs, Paris 1936, 22 adn. 2; eund., Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 94 adn. 13; Loriaux ad Plat. Phaed. 70c; Des Places ad loc. p. 66 : contra Moulinier, Orphée 76 ss; Montégu, Folia 12, 1959, 77 adn. 7 : at cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 47; 54 | de versu Stoicis a Plutarco (VI) tributo cf. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 72, ubi plura de hoc fr. invenies | de fr. universo cf. Aesch. fr. 70 Radt Ζεύς ἐστιν αἰθήρ, Ζεὺς δὲ γῆ, Ζεὺς δ' οὐρανός, / Ζεύς τοι τὰ πάντα χὤ τι τῶνδ' ὑπέρτερον (de quo cf. Wil., Glaube II 131; Lloyd-Jones, Journ. Hell. Stud. 76, 1956, 55; eund., The Justice of Zeus, Berkeley–Los Angeles–London 1971, 86; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 22; West, Orphic Poems 113 adn. 87; Burkert, Greek Religion, Cambridge 1985, 131; Radt ad loc.), Pind.

Iustitia Iovis comes (frr. 32–33)

32 F (21 K., 4 [A 50] C.)

(I) Plat. Leg. 4, 716a pergit fr. 31 III τῶι δὲ ἀεὶ συνέπεται Δίκη τῶν ἀπο-

fr. 140d Sn.-Maehl. τί θεός; τὸ πάν, Archil. fr. 298 West 1–2 Ζεὺς ... τέλος αὐτὸς ἔχει, Semon. fr. 1, 1 West τέλος ... Ζεὺς ἔχει, Iulian. c. Galil. fr. 21 Masaracchia οἱ γὰρ ἡμέτεροι τὸν δημιουργόν φασιν ἁπάντων μὲν εἶναι πατέρα καὶ βασιλέα et adn. ad loc., Valerii Sorani fr. 2 Blänsdorf ap. August. De civ. Dei 7, 9 (cf. 10, 11) *Iuppiter omnipotens regum rerumque deumque /progenitor genetrixque, deum deus, unus et omnes,* ubi et. laud. comm. Varronis ad hos vers. (Riese, Varr. Sat. Menipp. rel. 252) *qua causa ... scripsit Soranus: Iuppiter progenitor genetrixque; nec minus cum causa unum et omnia idem esse; mundus enim unus, et in eo uno omnia sunt,* cf. Delcourt, Hermaphroditea, Bruxelles 1966, 9; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 102 adn. 39; Préaux, Hommages à M. Delcourt, Bruxelles 1970, 182ss; Synes. Hymn. 1, 153 κόσμων ῥίζα, 172s ἀρχῶν ἀρχά, / ῥιζῶν ῥίζα, 186 θῆλυ καὶ ἄρρην | vid. et. Lob. 521ss; Schuster 26; 35ss; 45 n. 1; 88; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 35s; Gruppe, Suppl. 703ss; Holwerda 325; Zeller, Kl. Schrift., Berlin 1910, II, 154; 157; 184; Norden, Agnostos Theos 229 adn. 1; Wellmann, Hermes 54, 1919, 231 adn. 5; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 442s; Buse, Quaest. 117; Del Grande, Φόρμιγξ, Napoli [2]1963, 317ss; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 139s (= Tra Cadmo e Orfeo 396); Colli 398; 405; Schwabl, Zeus § 87, RE Suppl. XV (1978) 1220s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2881; eund., Le sexe incertain, Paris 1997, 88ss; Masaracchia, Orfeo e l'Orfismo 1993, 190ss; Martínez Nieto 232ss; Reale-Bos ad Ps.-Aristot. loc. 122s; 348ss; cf. ad fr. 14 et 243

32 locus Platonicus alicubi memoratur, cf. ap. crit. ed. Des Places et eund., Études Platoniciennes 1929–1979, Leiden 1981, 206s ‖ **1** verba Platonica τῶι δ' ἀεὶ συνέπεται Δίκη esse Orphici versus paraphrasim (cf. fr. 233 τῶι δὲ Δίκη πολύποινος ἐφέσπετο πᾶσιν ἀρωγός et comm. ad loc.) animadvertit Burkert, Phronesis 14, 1969, 11 adn. 25; cf. West, Orphic Poems 89s adn. 35, vid. et. Hes. Op. 259 (Δίκη) πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι, Aesch. fr. 281a 10 Radt ⟨ΔΙΚΗ.⟩ ... ἵζω Διὸς θρόνοισιν, Soph. Oed. Col. 1381s εἴπερ ἐστὶν ἡ παλαίφατος / Δίκη, ξύνεδρος Ζηνὸς ἀρχαίοις νόμοις, Iulian. Aegypt. Anth. Pal. 9, 445, 6 σύνθρονος οἶδε Δίκη, Orph. Hymn. 62, 1ss ὄμμα Δίκης ... / ἣ καὶ Ζηνὸς ... ἐπὶ θρόνον ἱερὸν ἵζει, ibid. 4 τοῖς ἀδίκοις τιμωρός (vid. comm. Ricciardelli ad locc.), cf. 70, 5, fr. 33, Philon. de Iosepho 48 εἰ δὲ καὶ μηδεὶς κατερεῖ, τὴν πάρεδρον τοῦ θεοῦ δίκην καὶ τῶν πραγμάτων ἔφορον οὔτε δέδιμεν οὔτ' αἰδούμεθα; (cf. 170 τῆς ἐφόρου δίκης τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων), Plut. Alex. 52, 6 οὐκ οἶσθα ... ὅτι τὴν Δίκην ἔχει πάρεδρον ὁ Ζεὺς καὶ τὴν Θέμιν, ἵνα πᾶν τὸ πραχθὲν ὑπὸ κρατοῦντος θεμιτὸν ἦι καὶ δίκαιον; Aelian. fr. 28 Domingo-Forasté ἀκούω δὲ αὐτὴν (sc. Δί-

λειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος συνέπεται ταπεινὸς καὶ κεκοσμημένος, ὁ δέ τις ἐξαρθεὶς ὑπὸ μεγαλαυχίας, ἢ χρήμασιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίαι ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίαι, φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς οὔτε ἄρχοντος οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἱκανὸς ὢν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἔρημος θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβὼν σκιρτᾶι ταράττων πάντα ἅμα, καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναί τις, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτὴν τῆι δίκηι ἑαυτόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησεν || (II) PLOTIN. 5, 8, 4 ἡ αὐτοεπιστήμη ἐνταῦθα πάρεδρος τῶι νῶι τῶι συμπροφαίνεσθαι, οἷον λέγουσι κατὰ μίμησιν καὶ τῶι Διὶ τὴν Δίκην || (III) PROCL. Theol. Plat. VI 8 (VI 40, 11 Saffrey-Westerink) καὶ Δίκην ἔχειν ὀπαδόν, δι' ἧς καὶ τὸ ἀφιστάμενον πᾶν τῆς πατρονομικῆς ἐπιστασίας τοῦ Διὸς ἐπιστρέφει πρὸς αὐτὴν καὶ τυγχάνει τοῦ προσήκοντος αὐτῶι τέλους || (IV) ANAXARCHUS ap. Arrian. Anab. 4, 9, 7 (72 A 5 D.-K.) ἐπὶ τῶιδε οἱ πάλαι σοφοὶ ἄνδρες τὴν Δίκην πάρεδρον τῶι Διὶ ἐποίησαν ὡς ὅτι ἂν πρὸς τοῦ Διὸς κυρωθῆι, τοῦτο ξὺν δίκηι πεπραγμένον.

κην) καὶ παρ' αὐτοῦ Διὸς καθῆσθαι θρόνωι καὶ κοινωνὸν τῶν ἀρίστων βουλευμάτων εἶναι, Liban. Decl. 49, 2, 11 ὦ Ζεῦ καὶ Ἥλιε, ... τῶν δὲ πραττομένων ἔφορον εἶναι τὴν Δίκην κτλ, cf. 49, 2, 76 | de Δίκη cf. et. fr. 33, Hes. Op. 220ss, Anaximand. 12 B 1 D.-K., Heraclit. frr. 45; 80; 52 Marc. (= 22 B 23; 28; 94 D.-K.), Bacchyl. 17, 25 Maehl., Aesch. fr. 281 a 10 Radt, Criti. TrGrF 43 19, 6 (= 88 B 25, 6 D.-K.), vid. et. Ribezzo, Riv. Ind.-Gr.-Ital. 9, 1925, 209ss; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 443s; Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 124; Shapiro, Dike, LIMC III 1 (1986) 388ss | **icon.** in Apul. vase Ruvo saec. IV in. a. Ch. (cf. Shapiro l. laud. n. 15) Persephona figuratur throno sedens in templo; iuxta sunt ϜΕΚΑΤΑ, Orpheus fidibus canens, ΔΙΚΗ (quod Trendall, Journ. Hell. Stud. 100, 1980, 275 ut [ΕΥΡΥ]ΔΙΚΗ legit) et alia figura alata ianuam reserans cum inscr.]ΑΙΚΑ (quod Dieterich, Arch. f. Religionswiss. 12, 1909, 411 et Nilsson, l. laud. 125 ΔΙΚΑ accipiunt: [ΕΥΡΥ]ΔΙΚΑ Harrison : ΝΙΚΑ Trendall, l. laud.) | Iustitia et. repraesentatur in pictura Pompeiana in "Villa dei Misteri" sec. Nilsson l. laud. 125 (cf. 126ss ubi alia opera in quibus fortasse Iustitia repraesentatur memorata sunt) || **2** τιμωρός] cf. Plat. Criti. 121b || **3** καὶ κεκοσμημένος om. **A** (add. in mg. **A**[c]) : κεκοσμημένος Euseb. **I** (et ut vid. **D**) | ὁ] εἰ Euseb. **O**, Theodoret. **S**[2] || **5** φλεγόμενος **K**[c] | ὡς δὲ Euseb. : ὡς δὴ Suda || **6** τινὸς] αὖ Suda || **8** πράττων **O**? || **10** ss de Plotini loco cf. Müller, Hermes 52, 1917, 151, Kern ad loc. || West, Orphic Poems 109 dubitans theogoniae Primogeniti tribuit

33 F (23 K., 4 [B 19] C.)

Ps.-Demosth. 25, 11 τὴν τὰ δίκαι' ἀγαπῶσαν Εὐνομίαν περὶ πλείστου ποιησαμένους, ἣ πάσας καὶ πόλεις καὶ χώρας σώιζει· καὶ τὴν ἀπαραίτητον καὶ σεμνὴν Δίκην, ἣν ὁ τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θρόνον φησὶ καθημένην πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν, εἰς αὑτὸν ἕκαστον νομίσαντα βλέπειν οὕτω ψηφίζεσθαι, φυλαττόμενον καὶ προορώμενον μὴ καταισχῦναι ταύτην.

prisca fabula de Baccho et Titanibus (frr. 34–39)

e quodam carmine Orphico manare videntur quae de Titanum fabula laudant Plato, Xenocr., Callim., Euphor. et Philodem.: Eudemi theogonia sec. West, Orphic Poems 150ss; 265, quod est demonstrandum. alia testimonia eius historiae antiquitatem ostendunt (pace Wilamowitz, Glaube 378–80; Moulinier, Orphée et l'orphisme à l'époque classique, Paris 1955, 46ss et Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 35ss): cf. Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443) ποινὰν παλαιοῦ πένθεος (vid. et. adn. ad loc.), P. Gurob (fr. 578) 29s (ubi κ]ῶνος ... ἔσοπτρος laudantur ut ap. Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 [fr. 306]), Plat. Cratyl. 400c (fr. 430) ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσιν, vid. et fr. 26 et comm. ad loc.; tab. defix. saec. III a. Ch. fin. Lilybaei in-

33 vid. comm. ad fr. 32 | de hoc fr. cf. et. Lob. 239; 391; Weil, Plaidoyers pol. de Demosthène II 1886, ad loc. p. 311; Gruppe, Suppl. 705; Susemihl, Ind. XIV adn. 96; Holwerda 327; Schläfke, De Demosthenis quae dicuntur adversus Aristogiton. oration. diss. Gryphiswaldiae 1913, 93; Guthrie, Orpheus 233s; Linforth 99s, 144ss; West, Orphic Poems 265 ('perhaps an Eleusinian poem; perhaps a theogony') | Dieterich, Nekyia² 139 auctorem Ps. Demosth. orationis 25 Orphicum fuisse haud improbavit, coll. § 52 μεθ' ὧν δ' οἱ ζωγράφοι τοὺς ἀσεβεῖς ἐν Ἅιδου γράφουσιν, μετὰ τούτων, μετ' ἀρᾶς καὶ βλασφημίας καὶ φθόνου καὶ στάσεως καὶ νείκους, περιέρχεται. εἶθ' ὃν οὐδὲ τῶν ἐν Ἅιδου θεῶν εἰκός ἐστιν τυχεῖν ἵλεων, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀσεβεῖς ὠσθῆναι διὰ τὴν πονηρίαν τοῦ βίου et § 37 καὶ Ἀδράστειαν μὲν ἄνθρωπος ὢν προσκυνῶ, καὶ ἔχω τοῖς θεοῖς καὶ πᾶσιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς σώσασί με πολλὴν χάριν. at non necesse est putare Orphicum esse qui loquitur, immo alloquitur iudices inter quos nonnullos Orphei sectatores esse suspicatur, quod denotat multos fortasse eo tempore Athenis vixisse | cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 124 || **1** Εὐνομίαν] cf. Hes. Th. 902, Solon. fr. 3, 32 Gent.-Prato, Pind. Ol. 13, 6, Bacchyl. 13, 186; 15, 55, Orph. fr. 252, Hymn. 43, 2; 60, 2 (et Ricciardelli ad loc.); cf. et. Ribezzo, Riv. Ind.-Gr.-Ital. 9, 1925, 209ss | **icon.** Kossatz-Deissmann, Eunomia, LIMC IV 1 (1988) 62ss || **2** ἀπαραίτητον – **3** Δίκην] cf. Trag. adesp. 495 Kannicht-Sn. μόνη 'στιν ἀπαραίτητος ἀνθρώποις Δίκη || **3** τελετὰς] cf. adn. ad fr. 512 || **4–5** ἐφορᾶν] cf. Orph. Hymn. 62, 1 ὄμμα Δίκης (et comm. Ricciardelli ad loc.) || **5** δεῖ ψηφίζεσθαι **A**

ventam (cf. Brugnone, Seconde giornate internazionali di studi sull'area elima, Pisa 1997, 118ss, denuo ed. Jordan, Greek Rom. Byz. Stud. 38, 1997, 387ss; cf. Curbera, ibid., 404) παρὰ Φερσεφόναι καὶ παρὰ Τιτάνεσσι καταχθονίοις καὶ παρ' ἀ[π]ευχομένοισι νεκροῖς | in saec. VI a. Ch. fabulam locant Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 147; Scalera McClintock, Filosofia e teologia 9, 1995, 307ss; 'this myth, apparently handed down in the Orphic mysteries, was known in the fifth century, even if it was officially ignored' Burkert, Homo Necans 225; cf. eund., Greek Religion 298; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 85; contra Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 366ss = Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 42ss | cf. et. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 202ss; Linforth 307ss; Montégu, Folia 12, 1959, 91s; Detienne, Ann. Scuol. Norm. Sup. Pis. clas. lett. e fil. s. III 4, 1974, 1193ss; Alderink, Creation and salvation in ancient orphism, Chico 1981, 65ss; Chuvin, Notice, Nonn. Dion. III (Chants VI–VIII) 16ss; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 136ss (qui et., coll. Krüger, Quaestiones orphicae, diss. Halle 1934, cap. III; Barigazzi, Riv. Fil. Istr. Class. 91, 1963, 338ss – vid. et. Càssola, Inni Omerici, Milano 1975, 15 – Hymnum Homericum in Bacchum 11 ὡς δὲ τὰ μὲν [τάμεν Allen] τρία pro testimonio de Orphica fabula accepit, de quo dub. West, Zeitschr. Pap. Epigr. 134, 2001, 4); Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 64ss; Bernabé in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29ss; eund., Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 72ss; eund., Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 401ss; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 112ss | difficillimum tamen mihi videtur eius formam in prisca theogonia e fontibus recentioribus restituere, qua de causa praefero fragmenta de Titanibus et Baccho a recentioribus auctoribus tradita aliis Rhapsodiarum fragmentis iuncta edere (frr. 301ss, ubi plura de hac fabula invenies cum bibl.), exceptis iis quibus Aegyptia origo tribuitur, i.e. quae e "traditione altera" proveniunt, cf. frr. 57–60 et introductionem

34 V (210 p. 230 K., 4 [B 14] C.)

Et. gen. B = Et. Sym. cod. V = Et. M. 406, 46 s.v. Ζαγρεύς· ὁ Διόνυσος

34 cf. frr. 89 (et adn. ad loc. de Iove cum filia coniuncto); 281 | de hoc fr. cf. Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 37 || 1 et 3 Διόνυσος habent Hesych. Phot. s. v. Ζαγρεύς (II 238 Theodoridis) || 1 Ζαγρεύς] de Zagreo veterrima testimonia sunt haec: Alcmaeon. fr. 3 (I p. 33 Bernabé) πότνια Γῆ, Ζαγρεῦ τε θεῶν πανυπέρτατε πάντων, Aesch. fr. 228 Radt Ζαγρεῖ τε νῦν με καὶ πολυξένωι ... χαίρειν, Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (472 Nauck² = Orph. fr. 567) 11 νυκτιπόλου Ζαγρέως, vid. et. Aesch. fr. 5 Radt ἀγραῖον τὸν πολυξαινότατον, Eur. Bacch. 1192 ὁ γὰρ ἄναξ ἀγρεύς et Callim. l. laud. | multi de Zagreo disseruerunt viri docti, vid. praecipue Nilsson, Gesch. Gr. Rel. München I³, 1967, 686 adn. 1, Wil., Hom. Unters. 214 adn. 13;

παρὰ τοῖς ποιηταῖς· δοκεῖ γὰρ ὁ Ζεὺς μιγῆναι τῆι Περσεφόνηι, ἐξ ἧς χθόνιος ὁ Διόνυσος. Καλλίμαχος (fr. 43, 117 Pf.) 'υἷα Διώνυσον Ζαγρέα γειναμένη'.

35 V

EUPHOR. fr. 86 De Cuenca = 92 Van Groningen πάντα δέ οἱ νεκυηδὸν ἐλευκαίνοντο πρόσωπα.

36 V (210 p. 230 K., 4 [B 15] C.)

TZETZ. in Lycophr. Alex. 208 (98, 6 Scheer) ἐτιμᾶτο δὲ καὶ Διόνυσος ἐν Δελφοῖς σὺν Ἀπόλλωνι οὑτωσί· οἱ Τιτᾶνες τὰ Διονύσου μέλη σπαράξαντες

eund., Glaube I 250; Guthrie, Orpheus 113; Pf. ad Callim. loc.; Linforth 310ss; Jeanmaire, Dionysos 272ss; Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967) 2221ss; Burkert, Greek Religion 298; Henrichs, Phoinikika des Lollianos, Bonn 1972, 56ss; Dodds ad Eur. Bacch. 1192; West, Orphic Poems 152ss; Freyburger–Galland, Freyburger et Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 75ss; Casadio, Didattica del Classico 2, Foggia 1990, 286ss (cum bibl.); eund., Storia del culto di Dioniso in Argolide, Roma 1994, 21; 161ss; Chuvin, Notice, Nonn. Dion. III (Chants VI–VIII) 17ss et adn. 4; Camassa in: Cassio – Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa–Roma 1994, 178ss | de nomine cf. Et. Gud. 227, 37, Et. M. 406, 49 ὁ πάνυ ἀγρεύων (i.e. < *δ̣ι̯αγρεύς pace Chantraine, Dict. Étym. s. v.; Levêque, La parola del passato 28, 1973, 44 adn. 117) Ζαγραῖος est falsa lectio || 2 παρὰ ποιηταῖς (quod in Phot. invenitur) in lac. add. Latte in Hesych. loc. | ὁ Ζεὺς om. Hesych. || 3 ὁ om. Hesych. Phot.

35 de Bacchantibus sec. Meineke ad loc., cf. Powell ad loc., potius subiectum Titanes qui vultum allinunt probabiliter gypso (vid. comm. ad fr. 308), cf. Henrichs, Phoinikika des Lollianus, Bonn 1972, 63 adn. 38; García Gual ap. De Cuenca ad loc.; West, Orphic Poems 154 adn. 45; Winkler, Journ. Hell. Stud. 100, 1980, 166 adn. 55; Vian ad Nonn. Dion. XXVII, 228–230 p. 305 : alia invenies ap. De Cuenca et Van Groningen ad loc.

36 cf. fr. 312, Anth. Pal. 16, 257 ἐκ πυρὸς ὦ Διόνυσε, τὸ δεύτερον, ἡνίκα χαλκοῦς, / ἐξεφάνης· γενεὴν εὗρε Μύρων ἑτέρην | vid. adn. Pf., Van Groningen et De Cuenca ad singulos locos; Cook, Zeus II, 1925, 218ss; 1030s; Jeanmaire 385ss; Moulinier 51; Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967) 2263; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 31; Detienne, Dionysos mis à mort 1977, 173ss; 189; Detienne–Vernant, La cuisine du sacrifice, Paris 1979, 82s; Burkert, Homo Necans 225 || **1** ἐτιμᾶτο – **2** οὑτωσί om. s[4] || **2** οἱ Τιτᾶνες – **4** ἀπέθετο] cf. Et. Gen. AB s. v. Δελφοί, Et. Gud. p. 344, 22 de Stef., Et. M. 255, 14 (cf. Callim. fr. 517 Pf. et comm. ad loc.) || **2** οἱ Τιτ. post σπαράξαντες transp. Et. M. Gud. Gen. | τοῦ Διον. Et. M. Gud. Gen. ||

Ἀπόλλωνι ἀδελφῶι ὄντι αὐτοῦ παρέθεντο ἐμβαλόντες λέβητι, ὁ δὲ παρὰ τῶι τρίποδι ἀπέθετο, ὥς φησι Καλλίμαχος (fr. 643 Pf.) καὶ Εὐφορίων (fr. 13 De Cuenca = 14 Van Groningen) λέγων 'ἐν πυρὶ Βάκχον δῖον ὑπερφίαλοι ἐβάλοντο'.

37 V (9 K., 4 [A 49] C.)

(I) Plat. Leg. 701b ἐφεξῆς δὴ ταύτηι τῆι ἐλευθερίαι ἡ τοῦ μὴ ἐθέλειν τοῖς ἄρχουσι δουλεύειν γίγνοιτ' ἄν, καὶ ἑπομένη ταύτηι φεύγειν πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ πρεσβυτέρων δουλείαν καὶ νουθέτησιν, καὶ ἐγγὺς τοῦ τέλους οὖσιν νόμων ζητεῖν μὴ ὑπηκόοις εἶναι, πρὸς αὐτῶι δὲ ἤδη τῶι τέλει ὅρκων καὶ πίστεων καὶ τὸ παράπαν θεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνῦσι καὶ μιμουμένοις, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκεῖνα ἀφικομέ-

3 ἀδελφῶι ὄντι om. Et. M. Gud. Gen. | εἰς λέβητα Tzetz. | de sepulchro cf. Philochor. FGrHist 328 F 7 ἔστιν ἰδεῖν τὴν ταφὴν αὐτοῦ (sc. Διονύσου) ἐν Δελφοῖς παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα τὸν χρυσοῦν· βάθρον δέ τι εἶναι ὑπονοεῖται ἡ σορός, ἐν ὧι γράφεται· 'ἐνθάδε κεῖται θανὼν Διόνυσος ἐκ Σεμέλης' ('at Dionysus a Titanibus dilaceratus alias non Semelae filius esse solet' Pf.), Plut. Isid. 35 p. 365 a δεικνύουσι καὶ Δελφοὶ τὰ τοῦ Διονύσου λείψανα παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ χρηστήριον ἀποκεῖσθαι νομίζουσι, cf. et. Jac. ad loc.; Linforth 310 ss; Casadio in: Berti, Dionysos Mito e mistero, Comacchio 1991, 361 ss; Piérart in: Bodelot et al. (edd.), Ποικίλα, Luxembourg 1996, 137 ss; Suárez de la Torre in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 17 ss || 4 παρέθετο Tzetz. Et. Gen. | ὥς φησι κτλ om. Et. M. Gud. Gen. || 5 λέγων ἀν codd. praeter **y²b** : λέγων ἐμ **b** | Βάκχον edd. : βάκχοις an βάκχας **b** : βάκχαν cett. | ὑπερφίαλοι Müller : ὑπὲρ φιάλην cod. : ὑπὲρ φιάλης Lob., prob. De Cuenca || 6 ἐβάλλοντο **by¹** : ἐμβάλλοντες **y²**

37 3 νομοθέτησιν **AO** || 5–6 παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν] de re cf. Schuster 26; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 44; eund., Orph. 44; Rohde, Psyche 1925 II, 119 adn. 4; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 434 s; Rathmann, Quaest. Pyth. 68; 76; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 202; Guthrie, Orpheus 156; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1354; Dodds, The Greeks and the irrational 156 et adn. 132 p. 176 s; 177; Bianchi, Selected essays, Leiden 1977, 132; Colli 398; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 82 s; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 75; eund., Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 418 ss, qui Platonem ad Orphicam fabulam alludere putant; contra Festugière, Rev. Ét. Gr. 49, 1936, 308 s; Boulanger, Mémorial Lagrange, Paris 1940, 74; Linforth 339 ss; Moulinier 50 s; West, Orphic Poems 165 adn. 88; Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 43 s, rati non de noxa pristina Titanum, sed de reditu in Titanum naturam loqui, cf. et. Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 149; Schöpsdau ad loc. 514 ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 107

νους, χαλεπὸν αἰῶνα διάγοντας μὴ λῆξαί ποτε κακῶν || (II) PLAT. Leg. 854b ὦ θαυμάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἶστρος δέ σέ τις ἐμφυόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης.

38 V

(I) DAMASC. in Plat. Phaedon. 1, 2 (29 Westerink) τούτοις χρώμενοι τοῖς κανόσι ῥαιδίως διελέγξομεν ὡς οὔτε τἀγαθόν ἐστι ἡ φρουρά, ὥς τινες ... ἀλλ' ὡς Ξενοκράτης (fr. 219 Isnardi Parente) Τιτανική ἐστιν καὶ εἰς Διόνυσον ἀποκορυφοῦται || (II) PROCL. in Plat. Tim. II 165, 8 Diehl ὃ καὶ Ξενοκράτης (fr. 189 Isnardi-Parente) ἀκούσας τοῦ καθηγεμόνος ἠνίξατο λέγων κατ' ἀριθμὸν εἶναι τὴν ψυχὴν οὐσίαν, ἐξ οὐσιῶν μίαν πολλῶν αὐτὴν ὑπάρχειν δηλῶν κατ' οὐσίαν οὖσαν ἀριθμόν, ὅλην δι' ὅλης ἑαυτῆς μένουσαν, ἅμα μίαν καὶ διαιρουμένην εἰς πλῆθος μερῶν οὐσιωδῶν. ἐπειδὴ δὲ διαίρεσις ἣ μέν ἐστιν οὐσιώδης τῶν ψυχῶν, ἣ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ζωῆς – λέγονται γὰρ αἱ ἡμέτεραι ψυχαὶ ζῆν ποτε Τιτανικῶς ἑαυτὰς διαιροῦσαι περὶ τοῖς σώμασιν – κτλ., cf. III 319, 7.

39 T (T 194 K. 4 [B 1] C.)

PAUS. 8, 37, 5 παρὰ δὲ Ὁμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ ὄνομα (Ξ 279) Διονύσωι τε συνέθηκεν ὄργια καὶ εἶναι τοὺς Τιτᾶνας τῶι Διονύσωι τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐτουργούς.

7 λῆξαί ποτε κακῶν] cf. fr. 348 κύκλου τε λῆξαι καὶ ἀναψῦξαι κακότητος : at vid. Schöpsdau 516 || **8–10** de hoc fr. cf. Rathmann, Quaest. Pyth. 67; et optime Dodds, The Greeks and the irrational 177 || **9** οἶστρος] cf. fr. 350, 5 et adn. ad loc. | δέ ἐστί τις **A O** || **10** 'ἀδικήματα are usually thought to be crimes committed by the person himself in a previous incarnation (Wilamowitz, Platon I 697)' Dodds l. laud., qui cf. Plut. de esu carn. 996 c (fr. 318 II)

38 **3** καὶ – **4** ἀποκ. sec. West, Orphic Poems 21 adn. 53 non Xenocratis verba, at cf. comm. Isnardi Parente ad loc., 408 ss || de hoc fr. vid. et Linforth 337 ss; Boyancé, Rev. Ét. Anc. 50, 1948, 218 ss; eund., Rev. Phil. 37, 1963, 7 ss; Dodds, The Greeks and the irrational 156 et adn. 134 p. 177; Westerink ad loc.; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 75 adn. 138; Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 46 (qui non putat haec ad Orphicam fabulam spectare) || **5–6** κατ' ἀριθμὸν – οὐσίαν] 'quidni κατ' οὐσίαν ... ἀριθμόν?' Diehl || **7** δηλῶν Schneider : δῆλον cod. | ἀριθμῶν **P** || **9** αὐτῶν om. **Q**

39 de Onomacrito cf. frr. 1109–1119 | ad τελετὰς spectare videtur sec. Rohde Psyche I[6], 113 adn. 3, at τελεταί nec opus neque opera sunt, sed ritus in quibus carmina diversa legi possunt; cf. Linforth 351, qui recte 'Orpheo' poema tribuit

Αἰγυπτίων Ἱερὸς λόγος et carmina in ritibvs Bacchicis adhibita quibvs Aegyptia origo tribvitvr (frr. 40–63)

notitias varias habemus in quibus ἱερὸς λόγος Αἰγυπτίων memoratur: accedunt et. testimonia de ritibus carminibusque sacris Orphicis vel Bacchicis quibus Aegyptia origo tribuitur: pervenerunt et. ad nos alia de Orpheo apud Aegyptios et de Thracio poeta (vel de Melampode) consulto haec apud Graecos tradente: scimus re vera in Ptolemaica aetate traditiones Graecas Aegyptiis saepe confusas esse.

est praeterea fabula de Baccho et Titanibus diversa ac historia quam ut Orphicam novimus, praecipue quia in ea Bacchus resurgit quando Rhea vel Ceres (immo Rhea-Ceres quia Orphicis dea una et eadem est) eius reliquias colligens denuo corpus integrum reddet, quae fabula iam antiquis plane simillima Osiridis et Isidis historiae videbatur (eam nominabo "traditionem alteram"): cuius fabulae denique noscimus quasdam interpretationes allegoricas, in quibus omnia quae Bacchus patitur cum uvis cultis et vino elaborato aequantur.

incertum quomodo omnia testimonia inter se congruere possint. probabiliter fragmenta de ritibus Bacchicis ex Aegypto traditis cum fragmentis de Baccho et Titanibus (e "traditione altera") inter se congruunt: dubium autem utrum fragmenta a Diodoro memorata de Baccho et Titanibus ex eodem carmine fluxerint atque alia in quibus inferi descripti sint (cf. Diod. 1, 96, 4s ubi de mysteriis Bacchicis et de inferorum descriptione una loquitur) necne.

de re cf. Linforth 243s; 309ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408s; Henrichs, Die Phoinikika des Lollianos, Bonn 1972, 59ss; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 111ss; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 201ss; Bernabé in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29ss; eund. in: Scritti in

(Eudemi theogoniae West, Orphic Poems 268), cf. Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 187 ('ritengono che tutto il complesso mitico ... possa risalire al VI sec. a. C.'), eand., Studi Della Corte V, Urbino 1988, 136ss : aliter Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 42s | perperam locum interpretatus est Lagrange, Les mystères: l'orfisme, Paris 1937, 26; cf. Boyancé, Rev. Ét. Anc. 40, 1938, 164; cf. et. Lob. 335; 384; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 202; eund., Gesch. Gr. Rel., München I^3, 1967, 685ss; Dodds, The Greeks and the irrational 155; Burkert, Homo Necans 226 adn. 43; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 102

onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 72 ss; dub. Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 35 ss

fort. et. de ἱερ. λόγ. Αἰγ. fluxerunt quae de Cerere tradit Diod., cf. fr. 399 | de ritibus Orphicis apud Aegyptios cf. et P. Gurob (fr. 578)

Αἰγυπτίων Ἱεροῦ λόγου vel Ἱερῶν λόγων testimonia (frr. 40–44)

40 T (p. 299 K.)

Orph. Arg. 43–45 (test. 224 K.)

ἠδ' ὅσον Αἰγυπτίων ἱερὸν λόγον ἐξελόχευσα,
Μέμφιν ἐς ἠγαθέην πελάσας, ἱεράς τε πόληας
Ἄπιδος ἃς πέρι Νεῖλος ἀγάρροος ἐστεφάνωται.

41 T (p. 299 K.)

Orph. Arg. 32

θρήνους τ' Αἰγυπτίων καὶ Ὀσίριδος ἱερὰ χύτλα.

40 cf. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408; Vian, Notice 12 s; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 267 s || **43** ἠδ' ὅσον] [vac.]ον **K** | λόγον Vrat. Rehd. ('felici errore' Vian) : λόχον **Ω** || **44** Μέμφιν ἐς om. **K** spat. rel. | περάσας **Mosch.**[G] || **45** ἀπϊ [vac.] πέρι **K** | ἐστεφάνηται **K** || cf. et. Diod. 1, 97, 4 (fr. 56) τὰ περὶ Κρόνου μυθολογούμενα καὶ τὰ περὶ τῆς Τιτανομαχίας καὶ τὸ σύνολον τὴν περὶ τὰ πάθη τῶν θεῶν ἱστορίαν quod theogoniae argumentum videtur

41 cf. Vian, Notice 12; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 267 s | de Osiride eodem atque Baccho cf. Herodt. 2, 42; 144 (et comm. vv. dd. Wiedemann et Lloyd ad loc.) fortasse ex Hecat. (FGrHist 1 F 300); 2, 156; Diod. 1, 11, 3 (fr. 60); 23, 2 (cf. fr. 48 III et adn. ad loc.); 25, 2; cf. 1, 96, 5 (fr. 61); 4, 1, 6; Plut. de Iside 13, p. 356b; 35, p. 364 d (cf. Hopfner 161 ss; Griffiths 429), Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 39, 19 (238 Nimmo Smith); cf. et. Tibull. 1, 7, 27 ss, Servium in Verg. Georg. 1, 166 (fr. 59 V) | de re cf. et. Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 378 s (= Études de religion grecque et hellénistique 1972, 44 s); Henrichs, Phoinikika des Lollianos, Bonn 1972, 60; West, Orphic Poems 140 s; Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 136, qui de differentiis in utriusque fabulis admonuit; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 201 ss; Bernabé in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29 ss

42 T

Orph. Arg. 101 s
ὡς ἱκόμην ἐπὶ γαῖαν ἀπείριτον ἠδὲ πόληας,
Αἰγύπτωι Λιβύηι τε βροτοῖς ἀνὰ θέσφατα φαίνων.

43 T (T 216 K., 4 [A 12] C.)

Herodt. 2, 81, 1 οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ (Aegyptiorum) ἐσφέρεται εἰρίνεα οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφιν· ... ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

44 T

BGU 5, 1211 (ed. Schubart; cf. Bilabel, Sammelbuch 3, 7266; Hunt – Edgar, Select Papyri II, London–Cambridge Mass. 1934, n. 208; P. Ord. Ptol. 29 Lenger) Thebais 215/204 a. Ch. βασ[ιλ]έως προστάξαντο[ς]. τοὺς κατὰ τὴν χώραν τελοῦντα[ς] τῶι Διονύσωι καταπλεῖν εἰς Ἀλε[ξ]άνδρειαν, τοὺς μὲν ἕως Ναυκράτε[ως] ἀφ' ἧς ἡμέρας τὸ πρόσταγμα ἔκκειται ἐν ἡμέραις ι, τοὺς δὲ ἐπάνω Ναυκράτεως ἐν ἡμέραι⟨ς⟩ κ, καὶ ἀπογράφεσθ[αι] πρὸς Ἀριστόβουλον εἰς τὸ καταλογεῖον [ἀ]φ' ἧ[ς] ἂν ἡμέρας παραγένωνται ἐν ἡμ[έρ]αις τρ[ι]σίν, διασαφεῖν δὲ εὐθέως καὶ π[αρὰ τί]νων παρειλήφασι τὰ ἱερὰ ἕως

42 1 ὡς Slothouwer : ὢν **Ψ** || de Orpheo apud Aegyptios cf. frr. 48 ss; vid. et. Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408 ss; Vian, Notice 12 s; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 267 s

43 1 γε] δὲ **SV** | εἰσφέρεται **B** | cf. plura ap. fr. 650 || **2** ἱερῶι λόγωι Pythagorico trib. Thesleff, Pythagorean texts 158 | cf. alium ἱρὸν λόγον ap. Herodt. 2, 48

44 omnia suppl. ed. pr. || **3** τοὺς – **4** τελοῦντα[ς] τῶι Διονύσωι] cf. Herodt. 4, 79, 1 (fr. 563) Διονύσωι Βακχείωι τελεσθῆναι, Inscr. 276/5 a. Ch. Mileti (fr. 583) 18 s τελεῖν τῶι Διονύσωι τῶι Βακχίωι ἐν τῆι πόλει ἢ ἐν τῆι χώραι || **8** π[αρὰ – **9** τρι]ῶν] cf. Burkert in: Meyer et Sanders (ed.), Jewish and Christian self-definition, London 1982, 7 | de re cf. Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München II^3, 1974, 161 s; eund., The Dionysiac mysteries 11 s; Tondriau, Aegyptus 26, 1946, 84 ss; Zuntz, Hermes 91, 1963, 228 ss (= Opuscula selecta 1972, 88 ss); Fraser, Ptolemaic Alexandria, Oxford 1972, I 204, II 345 ss; Henrichs, Phoinikika des Lollianus, Bonn 1972, 60 s (cf. p. 61 'daß ... am Ende des 3. Jh. v. Chr. dionysische Kulttexte umliefen, die offenbar von Mysteriengemeinde zu Mysteriengemeinde unterschiedlich waren'); West, Orphic Poems 26, et alia multa ap. Lenger, C. Ord. Ptol. ^{2}1980, 69 s || de rebus Aegyptiis in Orphicis Hymnis cf. Hymn. 34, 2 (in Apoll.) Μεμφῖτ', ἀγλαότιμε, ἰήιε, ὀλβιοδῶτα, 42, 9 (in Mysen) σὺν σῆι μητρὶ θεᾶι μελανηφόρωι Ἴσιδι σεμνῆι, / Αἰγύπτου παρὰ χεῦμα σὺν ἀμφιπόλοισι τιθήναις, 55, 19 (in Ve-

γενẹ[ῶν τρι]ῶν καὶ διδόναι τὸν ἱερὸν λόγον ẹ̓[σφ]ραγịσ̣[μένον] ἐπιγράψαντα ⟦τὸ ὄνομα⟧ ἕκαστ[ον] τὸ αủ[το]ῦ ὄνομα.

testimonia de ritibus carminibusque sacris Orphicis vel Bacchicis quibus Aegyptia origo tribuitur (frr. 45–47)

45 T (T 216 K., 4 [A 12] C.)

Herodt. 2, 81, 2 ὁμολογέει δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι.

46 T

Diod. 1, 22, 7 διὸ καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐξ Αἰγύπτου παρειληφότας τὰ περὶ τοὺς ὀργιασμοὺς καὶ τὰς Διονυσιακὰς ἑορτάς, τιμᾶν τοῦτο τὸ μορίον (sc. τὸ αἰδοῖον) ἔν τε τοῖς μυστηρίοις καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ τούτου τελεταῖς τε καὶ θυσίαις, ὀνομάζοντας αὐτοῦ φαλλόν.

nerem) Αἰγύπτου κατέχεις ἱερῆς γονιμώδεα λουτρά, et Ricciardelli comm. ad locc.; cf. et. Maass, Orpheus 114; 196; Kern, Genethl. Rob., 1910, 90; Wilcken, Arch. Jahrb. 32, 1917, 195 ss; vid. et. West, Orphic Poems 35; 206; 212 s; Freyburger-Galland, Freyburger et Tautil, Sectes religieuses en Grèce et à Rome, Paris 1986, 70 s ‖ sunt alii ἱεροὶ λόγοι Orpheo tributi: ἱερὸς λόγος ἐν ῥαψωιδίαις (cf. frr. 90 ss), is quem 'Testamentum' vocant (frr. 368 ss), etc.; et non Orphici, de quibus cf. Lob. 147 ss; Leipoldt et Morenz, Heilige Schriften, Leipzig 1953; Burkert, Ancient Mystery Cults, 1987, 33; 69 ss; et adn. 16 p. 153; Wil., Glaube II, 373; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 130 ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998

45 cf. plura ap. fr. 650 ‖ **1** ὁμολογέουσι **ABC** ‖ **1–2** Βακχικοῖσι ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ om. **ABC** | de re cf. Burkert. Lore and science 127; West, Orphic Poems 8; Bernabé, Manual de crítica textual, Madrid 1992, 93 s

46 2 τοὺς ὀργιασμοὺς καὶ om. **V** | ἑορτὰς τελεταῖς **D**[b] : τελετὰς καὶ τὰ ὄργια **V** | τιμᾶν om. **C** ‖ **3–4** τὰς … τελετάς … θυσίας **V** ‖ **3** τούτου τοῦ θεοῦ **V** ‖ sec. Foucart, Le culte de Dionysos en Attique 1906, Bacchi cultus ex Aegypto in Graeciam traditus est : contradixit Farnell, Cults of the Greek City States, III 141 ss; immo Bacchi cultui in Aegypto a Ptolemaeis fautum est, de re cf. et. Nilsson, The Dionysiac mysteries 11 s; Burton comm. ad loc.; Bertrac et Vernière adn. 6 p. 193; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 201 ss | de pompis phallicis apud Aegyptios saec. VI a. Chr. cf. Boardman, Journ. Hell. Stud. 78, 1958, 4 ss

47 T

Plut. de Iside 35, p. 364 de ὅτι μὲν οὖν ὁ αὐτός ἐστι Διονύσωι, τίνα μᾶλλον ἢ σὲ γινώσκειν, ὦ Κλέα, δὴ προσῆκόν ἐστιν, ἀρχιλλὰν μὲν οὖσαν ἐν Δελφοῖς τῶν Θυιάδων, τοῖς δ' Ὀσιριακοῖς καθωσιωμένην ἱεροῖς ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρός; εἰ δὲ τῶν ἄλλων ἕνεκα δεῖ μαρτύρια παραθέσθαι, τὰ μὲν ἀπόρρητα κατὰ χώραν ἐῶμεν, ἃ δ' ἐμφανῶς δρῶσι θάπτοντες τὸν Ἆπιν οἱ ἱερεῖς, ὅταν παρακομίζωσιν ἐπὶ σχεδίας τὸ σῶμα, βακχείας οὐδὲν ἀποδεῖ· καὶ γὰρ νεβρίδας περικαθάπτονται καὶ θύρσους φοροῦσι καὶ βοαῖς χρῶνται καὶ κινήσεσιν ὥσπερ οἱ κάτοχοι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς.

testimonia de Aegyptiis ritibus vel fabulis apud Graecos ab Orpheo traditis (frr. 48–53)

cf. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 43 ss; eund. in Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 80 ss

48 T (T 95 + T 96 + p. 305 K., 4 [B 22] + 4 [B 23] + 4 [B 24] + 4 [B 25] C.)

(I) Diod. 1, 92, 2 ἡ μὲν βᾶρις καθέλκεται ... ἐφέστηκε δὲ ταύτηι ὁ πορθμεύς, ὃν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἰδίαν διάλεκτον ὀνομάζουσι Χάρωνα. 3

47 2 ἀρχιλλὰν μὲν οὖσαν Jannoray, Bull. Corr. Hell. 70, 1946, 247 s : ἀρχηίδα μὲν οὖσαν Keramopoullos, Ἀρχ. Ἐφ. 1911, 167 s : ἀρχικλὰ μένουσαν E : ἀρχικλαμένουσαν **αΑ βLv** || 3 θυάδων E | δ' om. **αAEv** | ἱερεῖς v || 4 εἰ] ἡ **αAβLv** | δεῖ] δὴ **αAβLv** || 6 βακχείας οὐδὲν ἀποδεῖ] Plutarchus confundit Bacchicas maenades Aegyptiis mulieribus plangentibus, cf. Froidefond ad loc.; Pordomingo – Fernández Delgado ad loc. | de re cf. et. Griffiths 429

48 Diodori frr. Καταβάσει εἰς Ἅιδου trib. Kern p. 305, cf. Turcan, Rev. Hist. Rel. 150, 1956, 138 : dub. Bernabé in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 67 ss; vid. et. eund. in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 49 ss || 1 βᾶρις Dind. : βάρις cod. | βᾶρις] i.e. Aeg. *br* cf. Herodt. 2, 41 al., Aesch. Suppl. 874, P. Hibeh 100, 13 al.; de Osiridis et mortuorum scapha: Porphyr. Ep. Aneb. 31, Iamblich. Myst. 6, 5, al.; de Charontis scapha: Leon. Anth. Pal. 7, 67, Diod. Sard. Anth. Pal. 7, 365 (vid. alia ap. Adrados et al., Dict. Gr. Esp. s. v.), cf. Bertrac et Vernière ad loc. | de Aegyptio ritu cf. Burton ad 92, 1 s p. 268 | ὁ om. **CVL** | πορθμεύς] πρωρεύς **CVL** || 2 κατὰ – Χάρωνα] de Diodoris ambiguitate cf. Bertrac et Vernière ad loc. | de Charonte cf. Díez de Velasco, El origen del mito de Caronte, Madrid 1988; eund., Ephialte 2, 1990, 188 ss; eund., Los caminos de la muerte, Madrid 1995, 42 ss, praec. 44 et adn. 106 p. 151 (contra Vermeule, Aspects of death in early Greek art and poetry,

διὸ καί φασιν Ὀρφέα τὸ παλαιὸν εἰς Αἴγυπτον παραλαβόντα καὶ θεασάμενον τοῦτο τὸ νόμιμον, μυθοποιῆσαι τὰ καθ' Ἅιδου, τὰ μὲν μιμησάμενον, τὰ δ' αὐτὸν ἰδίαι πλασάμενον || (II) DIOD. 1, 96, 3 (cf. EUSEB. Praep. Ev. 10, 8, 3) συνιστάντες (sc. οἱ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων) ἐξ Αἰγύπτου μετενηνοχέναι πάντα δι' ὧν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐθαύμασαν. 4 Ὀρφέα μὲν γὰρ τῶν μυστικῶν τελετῶν τὰ πλεῖστα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ὀργιαζόμενα καὶ τὴν τῶν ἐν Ἅιδου μυθοποιίαν ἀπενέγκασθαι. 5 τὴν μὲν γὰρ Ὀσίριδος τελετὴν τῆι Διονύσου τὴν αὐτὴν εἶναι, τὴν δὲ τῆς Ἴσιδος τῆι τῆς Δήμητρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν, τῶν ὀνομάτων μόνων ἐνηλλαγμένων. sequitur fr. 61 || (III) DIOD. 1, 23, 2 (cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 1, 23) ex Hecat. Abder. ut vid., cf. FrGrHist 264 F 25 Ὀρφέα γὰρ εἰς Αἴγυπτον (sc. Αἰγύπτιοί φασι) παραβαλόντα καὶ μετασχόντα τῆς τελετῆς καὶ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων μεταλαβεῖν vid. fr. 327 IV || (IV) DIOD. 4, 25, 3 περὶ δὲ παιδείαν ἀσχοληθεὶς καὶ τὰ περὶ τῆς θεολογίας μυθολογούμενα μαθών, ἀπεδήμησε μὲν εἰς Αἴγυπτον, κἀκεῖ πολλὰ προσεπιμαθὼν μέγιστος ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων ἔν τε ταῖς θεολογίαις καὶ ταῖς τελεταῖς καὶ ποιήμασι καὶ μελωιδίαις || (V) DIOD. 1, 69, 4 καίπερ γὰρ τῆς χώρας (sc. Αἰγύπτου) τὸ παλαιὸν δυσεπιβάτου τοῖς ξένοις οὔσης διὰ τῆς προειρημένας αἰτίας, ὅμως ἔσπευσαν εἰς αὐτὴν παραβαλεῖν τῶν μὲν ἀρχαιοτάτων Ὀρφεὺςκαὶ ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, τῶν δὲ μεταγενεστέρων ἄλλοι τε πλείους καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος κτλ.

49 T (T 98 K.)

PS.-IUSTIN. Coh. ad gent. 14, 2 (42 Marc.) οὐ γὰρ λανθάνειν ἐνίους ὑμῶν οἶμαι, ἐντυχόντας πάντως που τῆι τε Διοδώρου ἱστορίαι καὶ ταῖς τῶν λοιπῶν τῶν περὶ τούτων ἱστορησάντων, ὅτι καὶ Ὀρφεὺς καὶ Ὅμηρος καὶ Σόλων, ὁ τοὺς νόμους Ἀθηναίοις γεγραφώς, καὶ Πυθαγόρας καὶ Πλάτων καὶ

Los Angeles 1979, 71, quae Charontem ex Aegypto originem trahere putavit) | verbum Aegyptium Χάρωνι simile et 'navicularius' significans ignotum est, cf. Chantraine, Dict. Étym. ad loc.; Díez de Velasco, Los caminos 44 | **icon.** de Charontis iconographia cf. Díez de Velasco, Gerion 8, 1989, 297 | veri simile mihi videtur Charontem in carmine Orphico laudatum esse || **4** μυθολογῆσαι **D**[a] | ἅδην (lege Ἅιδην) **D**[a] || **5 ss** ex Hecataeo Abder. sec. Jac. (FGrHist 264 F 25) : ex Eudoxo sec. Lasserre (fr. 16); cf. Linforth 190 || **6** μετενηνέχθαι Diod. **D**[a] || **7–8** μυσικῶν Diod. **V** || **9** γὰρ om. Diod. **V** || **9–10** τελευτὴν **V** || **10** τῆι[1]] καὶ τὴν Diod. **D**[a] | Δημήτρας Diod. **V** || **11** ἐνηλλαττομένων Diod. **C** || **13 ss** vid. plura ap. fr. 327 IV; cf. Linforth 210 s | παραβαλλόντα Diod. **D**[b] || **14** Διονυσιακῶν] i. e. Osiridis, cf. adn. ad fr. 41 || **18** τελεταῖς καὶ ταῖς θεολογίαις vulg. || **19** δυσεπιβάτου τοῖς ξένοις] τοῖς ξένοις ἀνεπιβάτου **V**

49 2 που τῆι – ἱστορίαι] cf. Diod. 1, 69, 4 (fr. 48 V); 96, 2–3 (frr. 48 II; 55); 98, 1 s || **2** τῶν – **3** ἱστορησάντων] cf. Plut. de Iside 9 p. 354 d ss, Hecat. Abder. (FGrHist 264 F 25) et Aegyptiacorum scriptores ut Manetho, Apio, Chaeremon

ἄλλοι τινές, ἐν τῆι Αἰγύπτωι γενόμενοι καὶ ἐκ τῆς Μωϋσέως ἱστορίας ὠφεληθέντες, ὕστερον ἐναντία τῶν πρότερον μὴ καλῶς περὶ θεῶν δοξάντων αὐτοῖς ἀπεφήναντο.

50 T

Epiph. Const. Haer. 4, 2, 5 (182, 11 Holl) καλοῦσι δὲ αὐτὴν Αἰγύπτιοι Ἶσιν, ἣν καὶ ὡς θεὰν προσκυνοῦσιν. ὁμώνυμος δὲ τούτωι καὶ ποταμός ἐστιν Ἴναχος οὕτω καλούμενος. ἐκεῖθεν ἀρχὴν ἔσχεν τὰ παρ' Ἕλλησι μυστήριά τε καὶ τελεταί, πρότερον παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φρυξὶ καὶ Φοίνιξι καὶ Βαβυλωνίοις κακῶς ἐπινενοημένα, μετενεχθέντα δὲ εἰς Ἕλληνας ἀπὸ τῆς τῶν Αἰγυπτίων χώρας ὑπὸ Κάδμου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰνάχου, Ἄπιδος πρότερον κληθέντος καὶ οἰκοδομήσαντος τὴν Μέμφιν, ἀλλὰ καὶ παρ' Ὀρφέως καὶ ἄλλων τινῶν τὴν ἀρχὴν λαβόντα καὶ εἰς αἱρέσεις συσταθέντα ὕστερον ἐν Ἐπικούρωι καὶ Ζήνωνι τῶι Στωϊκῶι καὶ Πυθαγόραι καὶ Πλάτωνι ἐξ οὗπερ ἤρξαντο χρόνου κρατυνθείσας ἕως τῶν Μακεδονικῶν χρόνων καὶ Ξέρξου τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν Ἱεροσολύμων τὸ πρῶτον καὶ Ναβουχοδονόσορ αἰχμαλωσίαν καὶ Δαρείου καὶ τῶν κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα χρόνον.

51 T (T 100 + 103 K.)

(1) Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 21, (108, 21 Canivet) ὅτι δὲ καὶ τῶν Διονυσίων καὶ τῶν Παναθηναίων καὶ μέντοι καὶ τῶν Θεσμοφορίων καὶ τῶν Ἐλευσινίων τὰς τελετὰς Ὀρφεύς, ἀνὴρ Ὀδρύσης, εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκόμισε καὶ εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος τὰ τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Ὀσίριδος εἰς τὰ τῆς Δηοῦς καὶ τοῦ Διονύσου μετατέθεικεν ὄργια, διδάσκει μὲν Πλούταρχος ὁ ἐκ

sec. Riedweg ad loc. || 5–6 καὶ – ὠφεληθέντες] cf. locos a Marc. laudatos | Μωσέως A

50 **1** Ἴσην **M** || **2** ὁμωνύμως **G** || **3** ἐκεῖθεν δὲ **U** || **4** Φυξὶ **G** : Φρύγαις **M** || **5** δὲ] τε **U** || **6** ὑπὸ] ἀπὸ **M** || **10** κρατυνθείσας Holl : κρατυνθεῖσαι **GM** : κρατυνθῆναι **U** || **12** αἰχμαλωσίαν Holl : αἰχμαλωσίας **GUM** | τῶν] τὸν **M** || **13** χρόνον Holl : χρόνων **GUM**

51 cf. Const. VII Porphyr. De virt. et vit. (1, 208, 17 Buettner-Wobst) || **5** Πλούταρχος] 'egli pensa quasi sicuramente al De Iside e attribuisce anche a Plutarco l'idea di questa operazione di Orfeo, che è espressa da Diodoro in forma esplicita' recte Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 201 adn. 1 | de hoc fr. cf. et. Linforth 195; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2872; 2883; Suárez de la Torre in: Montes Cala – Ortiz de Landaluce – Gallé Cejudo (edd.), Plutarco, Dioniso y el Vino, Madrid 1999, 53

Χαιρωνείας τῆς Βοιωτίας (fr. 212 Sandbach), διδάσκει δὲ καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος (1, 96, 3, cf. fr. 48 II), μέμνηται δὲ καὶ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ (25, 11, cf. fr. 33) καί φησι τὸν Ὀρφέα τὰς ἁγιωτάτας αὐτοῖς τελετὰς καταδεῖξαι || (II) Theodoret. Graec. affect. cur. 2, 32 (147, 9 Canivet) ταῦτα παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκώς, ... παρέμιξε τοῦ πλάνου τῆι θεολογίαι τινὰ καὶ τῶν Διονυσίων καὶ Θεσμοφορίων τὰ δυσαγῆ παραδέδωκεν ὄργια || (III) Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 114 (132, 25 Canivet) ταῦτα (sc. phalli cultum) ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὰ ὄργια μαθὼν ὁ Ὀδρύσης Ὀρφεὺς εἰς τὴν Ἑλλάδα μετήνεγκε καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἑορτὴν διεσκεύασεν || (IV) Theodoret. Graec. affect. cur. 2, 95 (164, 12 Canivet) ὁ δέ γε Ὀδρύσης Ὀρφεὺς τὰς Αἰγυπτίων τελετὰς τοὺς Ἕλληνας ἐξεπαίδευσε.

52 T (T 98 + 99a K.)

(I) Euseb. Praep. Ev. 3, 9, 12 Αἰγυπτίων δὲ ὁ λόγος, παρ' ὧν καὶ Ὀρφεὺς τὴν θεολογίαν ἐκλαβὼν τὸν κόσμον εἶναι τὸν θεὸν ᾤιετο, ἐκ πλειόνων θεῶν τῶν αὐτοῦ μερῶν – ὅτι καὶ τὰ μέρη τοῦ κόσμου θεολογοῦντες ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπεδείχθησαν – συνεστῶτα || (II) Euseb. Praep. Ev. 10, 4, 4 οἷς (sc. τοῖς παλαιοῖς Ἕλλησιν) τὰ μὲν ἐκ Φοινίκης Κάδμος ὁ Ἀγήνορος, τὰ δ' ἐξ Αἰγύπτου περὶ θεῶν ἢ καί ποθεν ἄλλοθεν, μυστήρια καὶ τελετὰς ξοάνων τε ἱδρύσεις καὶ ὕμνους ὠιδάς τε καὶ ἐπωιδάς, ἤτοι ὁ Θράικιος Ὀρφεὺς ἢ καί τις ἕτερος Ἕλλην ἢ βάρβαρος, τῆς πλάνης ἀρχηγοὶ γενόμενοι, συνεστήσαντο· τούτων γὰρ οὐδένας καὶ αὐτοὶ ἂν ὁμολογήσαιεν Ἕλληνες παλαιοτέρους εἰδέναι. πρῶτον γοῦν ἁπάντων Ὀρφέα, εἶτα δὲ Λίνον (fr. 8) κἄπειτα Μουσαῖον (fr. 49 II) ἀμφὶ τὰ Τρωϊκὰ γενομένους ἢ μικρῶι πρόσθεν ἠκμακέναι φασίν. ἀλλὰ κατά γε τούτους πλέον οὐδὲν τῆς Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων πολυπλανοῦς θεολογίας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπολιτεύετο || (III) Euseb. Praep. Ev. 1, 6, 4 Φοινίκων, εἶτα Αἰγυπτίων ἀπαρξαμένων τῆς πλάνης (sc. τῆς πολυθέου)· παρ' ὧν φασι πρῶτον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μεταστησάμενον τὰ παρ' Αἰγυπτίοις Ἕλλησιν μεταδοῦναι μυστήρια.

53 T

Cod. Matr. Graec. saec. XV 4616 f. 180, ap. Iriarte, Reg. Bibl. Matrit. Codd. Graeci, Madrid 1769, 346 ex cod. LXXXIV n. 18 Σαγχουνιάθων ὁ Βη-

52 2 θεολόγον **B** | τὸν κόσμον – θεὸν de Hymno in Iovem (Orph. fr. 243) loquitur || **3** καὶ – κόσμου] ταῦτα **B** || **5** Κάδμων **I** || **6** περὶ] παρὰ **ND** || **7** τις om. **B** || **8** ἀρχηγοὶ γενόμενοι] ἄρξαντες **BN** || **9** τούτων – **13** ἐπολιτεύετο] om. **B** || **10** δὲ om. **ND** | Λῖνον **ON** || **14**ss cf. Sirinelli–Des Places ad loc. 273 || **15** Οἰάγρου edd.: Ὑάγρου cod.

53 cf. Baumgarten, The Phoenician History of Philo of Byblos, Leiden 1981, 47; 123 | fortasse Hieronymi et Hellanici theogoniae alludit, cf. introd. frr. 69–89

ρύττιος τὴν Φοινίκων θεολογίαν ἐξέδωκεν ἣν Ὀρφεὺς μετήνεγκε εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν καὶ τὰς τελετὰς τῶν Αἰγυπτίων.

de Melampode ritus Aegyptios in Graeciam tradente (frr. 54–56)

vid. et. Clem. Alex. Protr. 2, 13, 5 = Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 13 (fr. 385) Μελάμποδα δὲ τὸν Ἀμυθάονος ἄλλοι φασὶν ἐξ Αἰγύπτου μετακομίσαι τῆι Ἑλλάδι τὰς Δηοῦς ἑορτάς, πένθος ὑμνούμενον.

54 T

Herodt. 2, 49, 1 ἤδη ὤν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαὴς ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὔνομα καὶ τὴν θυσίην καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε, ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτωι σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν· τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῶι Διονύσωι πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος, καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσιν τὰ ποιεῦσιν Ἕλληνες. 2 ἐγὼ μέν νύν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν μαντικήν τε ἑωυτῶι συστῆσαι καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἕλλησι καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον,

54 1 Μελάμπους] de Melampode vid. et. λ 291 (et comm. v. d. Heubeck ad loc.), Hes. fr. 37, 13 M.-W., Diod. 6, 7, 7, Schol. Apoll. Rhod. 1, 118, etc.; cf. Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München I³, 1967, 613ss; Parke, The Oracles of Zeus, Oxford 1967, 165ss; Burton ad Diod. loc.; Lloyd ad Herodt. loc.; West, Orphic Poems 53s; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 129; eund., Storia del culto di Dioniso in Argolide, Roma 1994, 70ss; eund. in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 204ss; Suárez de la Torre, Les Ét. Class. 60, 1992, 3ss; Simon, Melampus, LIMC VI 1 (1992) 405ss (cum bibl.) ‖ **2** δὴ om. **R** ‖ **3** ἐξηγούμενος **M** | τοῦ] τὸ **L** | τε om. **PDJRTMSV** | τοὔνομα **M** Ald. ‖ **5** ἐπιγινόμενοι **ABC** | fort. Orphicis alludit, cf. Schrader ad loc. | μειζόνως **T** ‖ **5** τὸν δ' ὦν – **6** πεμπόμενον] cf. Heraclit. fr. 50 Marc. (22 B 15 D.-K.) εἰ μὴ γὰρ Διονύσωι πομπὴν ἐποιοῦντο καὶ ὕμνεον ᾆισμα αἰδοίοισιν, ἀναιδέστατα εἴργαστ' ἄν· ὡυτὸς δὲ Ἀίδης καὶ Διόνυσος, ὅτεωι μαίνονται καὶ ληναΐζουσιν, Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 113 (132, 15 Canivet) οὕτω πάλιν τὸν τοῦ Διονύσου φαλλόν – τὸ δὲ ἀνδρεῖον οὕτω καλοῦσι μόριον οἱ τοῦ γέλωτος ποιηταί, καὶ ἐκαλεῖτό γε παρὰ τοῖς Ἕλλησι φαλλαγώγια ἡ τοῦ φαλλοῦ ἑορτή – προσεκύνουν μὲν τοῦτον καὶ κατεφίλουν οἱ ὀργιάζοντες ἅπαντες, τὸν δὲ λόγον οὐκ ᾔδεσαν· κτλ et Inscr. Torre Nova (fr. 585) φαλλοφόρος ‖ **5** τὸν²] τῶ **V** a. c. ‖ **6** ἀπηγησάμενος **PDJRTMSV** ‖ **7** ποιέουσι τὰ ποιέουσι(ν) **PDRTMSV** : ποιεῦσιν **J** | οἱ Ἕλληνες **M** ‖ **8** ἄνδρα σοφὸν γενόμενον **M** | πυθόμενος **M** ‖ **9** ἀπηγήσασθαι **M** Ald. | τὸν om. **M** ‖

ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτωι ποιεύμενα τῶι θεῶι καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι· ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. 3 οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου καὶ τῶν σὺν αὐτῶι ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην.

55 T

Diod. 1, 96, 2 cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 8, 2 (ex Hecataeo Abder. ut. vid., cf. FGrHist 264 F 25) οἱ γὰρ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἱστοροῦσιν ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις παραβαλεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ παλαιὸν Ὀρφέα τε καὶ Μουσαῖον (fr. 27) καὶ Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον.

56 T

Diod. 1, 97, 4 cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 8, 6 (ex Hecat. Abder. ut vid., cf. FGrHist 264 F 25) Μελάμποδα δέ φασι μετενεγκεῖν ἐξ Αἰγύπτου τὰ Διονύσωι νομιζόμενα τελεῖσθαι παρὰ τοῖς Ἕλλησι καὶ τὰ περὶ Κρόνου μυθολογούμενα καὶ τὰ περὶ τῆς Τιτανομαχίας καὶ τὸ σύνολον τὴν περὶ τὰ πάθη τῶν θεῶν ἱστορίαν.

fabulae de Baccho et Titanibus traditio altera (frr. 57–59)

"traditionem alteram" voco fabulam de Baccho et Titanibus quae ab historia Orphica nota differt, praecipue quia in ea Bacchus resurgit quando Rhea

10 συμπεσέειν **M** Ald. || **11** τοῖσι[1]] τοῖς **JRMSV** | ὀμήτροπα **SV** | ἂν om. **RSV** || **11** ὁμότροπα – **12** Ἕλλησι haplogr. om. **B**[1] || **12** ἐσηγμένα **PD** p. c. : ἐσηγημένα **D** a. c. **JRTMSV** | de re cf. tabellam Mycenaeam Chaniae KH Gq 5.2 *di-wo-nu-so* cum aliis deorum nominibus et alias Pylias Xa 1419 1 *di-wo-nu-so* et Xa 102 *di-wo-nu-so-jo* | μὲν] μὴν **ABCP** || **13** ἄλλο* **D** | νόμιμον (s. scr. αιον) **M** || **14** μάλιστα om. **PDJRTSV** : habet **p** | τοῦ τε **C** : τοῦ **M** | Τυρίων **DJRT** : Τυρέων **V** : Τύρεω **S**

55 2–3 ἀναγραφόντων Diod. **V** || **3** βύβλοις Diod. **D**[a] | αὐτοὺς Diod. **C** p. c. **V** | τὸ παλαιὸν] *primum* Poggio Bracciolini : om. Diod. **CVL** Euseb. | cf. West, Orphic Poems 53 s

56 2 Μελάμποδα – **3** Ἕλλησι om. Euseb. **B** || **2** τὰ om. Diod. **V** || **3** τὰ περὶ Κρόνου – **5** ἱστορίαν theogoniae argumentum; vid. ad fr. 40 || **3** Κρόνον Diod. **V** || **4** τῆς om. Diod. **C** | καὶ συνόλως Euseb. **BN** || cf. et. Burton ad loc.; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 207

vel Ceres eius reliquias colligens denuo corpus ad pristinam formam revocat, quae fabula iam antiquis simillima Osidiris et Isidis historiae videbatur; et non Orphica erat sec. West, Orphic Poems 141, sed patet e Philodemo (fr. 59 I [οἱ] δ' Ὀρ[φικοὶ] καὶ παντά[πασιν] ἐνδιατρ{ε}[ίβουσι) Orphicos hanc traditionem Aegyptiae de Osiride mixtam sumpsisse | carmen in quo "traditio altera" enarrabatur a Diodoro (ex Hecat. Abder., ut vid.) laudatum (cf. frr. 58; 59 III) incipiebat formula φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί (cf. fr. 58) et non est idem atque ἱερὸς λόγος ἐν Ῥαψωιδίαις, qui incipiebat ἀείσω ξυνετοῖσι κτλ, teste Plutarcho (cf. fr. 101) | idem carmen vel aliud simillimum sine dubio in ritibus in usu fuit et probabiliter et. res Aegyptias et animarum tormenta apud inferos memorabat (frr. 61–63) | ex composito sub hoc titulo collegi non solum fragmenta quae plane e "traditione altera" veniunt, verum etiam ea in quibus res Aegyptiae ad Bacchum pertinentes memorantur vel quae laudata ab iisdem auctoribus sunt (saepe et. in locis proximis) quos "traditionem alteram" cognovisse in aperto est | de re cf. Bernabé in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29ss; eund. in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 83ss; 93ss, cum bibl.

"traditionem alteram" postea allegorice interpretati sunt (Bacchum pro vino aequantes) auctores quorum vestigia in Cornut. Nat. deor. 30 (62, 10 Lang), Himer. Or. 45 (9), Arnob. Adv. nat. 5, 43 animadvertuntur, et. in Rhapsodiis (vid. ad fr. 303); de re cf. Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München II^3, 1974, 362; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 36 adn. 159; West, Orphic Poems 141; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 75

57 T

(I) Herodt. 2, 61, 1 cf. Athenag. Pro Christ. 28, 8 (180 Pouderon) ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇι Ἴσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρότερόν μοι (2, 40). τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων· τὸν δὲ τύπτονται, οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν || (II) Herodt. 2,

57 2 υουσίριδι Athenag. **S** : Βουσίρει Athenag. **P** | πόλει Herodt. **CMDS** (comp. not. V) Athenag. **NPC** | ἀνάγωσι Athenag. **AN** | Ἴσει Athenag. **S** : Ἴσιδι Athenag. **P** p. c. | ἑορτήν Athenag. | μοι πρότερον Athenag. **SP** || **2–3** τύπτονται μὲν γὰρ Herodt. **ABC** || **3** θυσίαν Athenag. **NS** || **4** τὸν] τῷ Herodt. **MRT** : τὸ Herodt. **D** : τὸ (ω supra scr.) Herodt. **J** : τὸ ὣ Herodt. **SV** | τύπτονται τρόπον Athenag. | οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν] sec. Murray ap. Harrison, Themis 1927, 342s; Burkert, Homo Necans 225 adn. 43; eund., Greek Religion 298; Kahn in: Laks et Most (edd.), Studies 57 (quibus adstipulor), conspicuum Herodoti silentium de Osiridis fabula (quae non secreta erat) ita explicandum est, quia simillima erat

132,2 ἐπεὰν τύπτωνται Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτωι πρήγματι || (III) Herodt. 2, 170, 1 cf. Athenag. Pro Christ. 28, 9 (180 Pouderon) εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτωι πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα ἐν Σάϊ.

58 F (301 K.)

Diod. 3, 62, 8 σύμφωνα δὲ τούτοις εἶναι τά τε δηλούμενα διὰ τῶν Ὀρφικῶν ποιημάτων καὶ τὰ παρεισαγόμενα κατὰ τὰς τελετάς, περὶ ὧν οὐ θέμις τοῖς ἀμυήτοις ἱστορεῖν τὰ κατὰ μέρος.

59 F (36 + 213 + 301 K., 4 [B 18] C.)

(I) Philodem. De piet. (P. Hercul. 247 III 1ss. p. 16 Gomperz, vid. et. Wil., Hermes 33, 1898, 521 [= Kl. Schr. IV 22]; Philippson, Hermes 55, 1920, 266; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 80s; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 35; Luppe, Eos 79, 1991, 27s; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 132; Luppe, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 33) [πρώτην τού]των 'τὴν ἐκ' τῆς μ[ητρός,] ἑτέραν δὲ τ̣[ὴν ἐκ] τοῦ μηροῦ [Διός, τρί]την δὲ τὴ[ν ὅτε δι]ασπασθεὶς ὑ̣[πὸ τῶν] Τιτά-

huic in Bacchicis mysteriis enarratae, quam nefas habet nominare; de Herodoti silentio cf. et. Sourdille, Hérodote et la religion d'Égypte, Paris 1910, 2ss; Linforth, Univ. of Calif. publ. in class. phil. VII 9, 1924, 269ss; IX 7, 1928, 201ss : aliter rem explanavit Lloyd ad loc. cum bibl. (p. 279 'the term [Aegypt. Sštȝw] ... simply refers to rituals ... which ... were excluded from the sight of all but the priests') || 5 τύπτονται **RV** | οἱ Αἰγύπτιοι **MDTRSV** | ὑπ'] ἐπ' **B**[2]**T** || 7 οὐχ ὅσιον Athenag. : οὐκόσιον Herodt. **R** || 8 τόνομα Herodt. **D**[1] : τὸ ὄνομα Athenag. **A** a. c. : τὸ οὔνομα Athenag. **A** p. c. **NPC**

58 **1** τῶν] τὸν **C** || **2** θέμις] veri simillimum mihi videtur ad primum carminis versum alludere φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί κτλ, cf. fr. 1 || de hoc fr. cf. et. Guthrie, Orpheus 10; 60; Graf, Eleusis 8

59 de triplici Bacchi ortu cf. Bernabé in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29ss; eund. in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 83ss; cf. et. Linforth 309ss; West, Orphic Poems 140ss, qui Eudemi theogoniae trib., vid. et. fr. 331 et comm. ad loc. || **5** 'and some say that Dionysus had three deaths and births' init. posuit Obbink || **5** πρώτην – **7** ἀνεβίω omnia (praeter **6** Διὸς quod add. Luppe, Eos 79, 1991, 28) suppl. Gomperz || **5–6** πρώτην ... ἑτέραν ... [τρί]την sc. γένεσιν || **6** τ̣[ὴν Gomperz : γ vel sin. pars. π **N** | τοῦ μηροῦ] cf. Anth. Gr. App. Epigr. demonstr. 190 ἐκ δρυὸς οἶνος, τοὔνεκα ἐκ Διὸς ἔδραμε μηρῶν / Διόνυσος· μῦθος φθέγξατο πρεσβυτέρων, cf. et. fr. 328 | ὑ̣[πὸ Gomperz : τ **N** ||

νων Ῥέ[ας τὰ] μέλη συνθε[ίσης] ἀνεβίω{ι}. κἀ̣ν [τῆι] Μοψοπία[ι] δ' Εὐ[φορί]ων (fr. 53 De Cuenca = 39 van Groningen) [ὁ]μολογεῖ [τού]τοις· [οἱ] δ' Ὀρ[φικοὶ] καὶ παντά[πασιν] ἐνδιατρ{ε}[ίβουσιν || (II) PHILODEM. De piet. (P. Hercul. 1088 XI 14ss, p. 47 Gomperz; vid. et. Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 35; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 83) τινὲς δὲ καὶ τὸν Διόνυσον μετὰ τὸν ὑπὸ τῶν Τιτάνων διασπασμὸν συντεθέντων αὐτοῦ τῶν μελῶν καὶ ὑπὸ τῆς Ῥέας τῶν τραυμάτων [|| (III) DIOD. 3, 62, 2 τῶν δὲ παλαιῶν μυθογράφων καὶ ποιητῶν περὶ Διονύσου γεγραφότων ἀλλήλοις ἀσύμφωνα καὶ πολλοὺς καὶ τερατώδεις λόγους καταβεβλημένων, δυσχερές ἐστιν ὑπὲρ τῆς γενέσεως τοῦ θεοῦ τούτου καὶ τῶν πράξεων καθαρῶς εἰπεῖν. οἱ μὲν γὰρ ἕνα Διόνυσον, οἱ δὲ τρεῖς γεγονέναι παραδεδώκασιν ... 3, 62, 6 παραδεδωκότων δὲ τῶν μυθογράφων καὶ τρίτην γένεσιν, καθ' ἥν φασι τὸν θεὸν ἐκ Διὸς καὶ Δήμητρος τεκνωθέντα διασπασθῆναι μὲν ὑπὸ τῶν γηγενῶν καὶ καθεψηθῆναι, πάλιν δ' ὑπὸ τῆς Δήμητρος τῶν μελῶν συναρμοσθέντων ἐξ ἀρχῆς νέον γεννηθῆναι, εἰς φυσικάς τινας αἰτίας μετάγουσι τοὺς τοιούτους λόγους || (IV) CORNUT. Nat. deor. 30 (58, 6 Lang) λέγεται δὲ διὰ πυρὸς λοχευθῆναι (sc. Διόνυσος) ... ἐρραφθεὶς δ' εἰς τὸν μηρὸν τοῦ Διὸς ἐκεῖ τελεσφορηθῆναι ... (62, 10) μυθολογεῖται δ' ὅτι διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν Τιτάνων συνετέθη πάλιν

7 ανεβιωι N | κἀ̣ν [τῆι] Μοψοπίαι Philippson : καὶ [ἐν] Μοψοπίαι Wil. : καὶ [ἐν τῆι] Μοψοπίαι Henrichs : καὶ [ἡ] Μοψοπία Gomperz || 7–8 δ' Εὐ[φορί]ων Wil. : δ' Εὐ[φορί]ων[ος] Philippson : δὲ ὑ[π' αὐτ]ῶν Gomperz || 8 [ὁ]μολογεῖ [τού]τοις Wil. : [ὁ]μολογεῖ[ται] τοῖς Gomperz || 8–9 [οἱ] δ' Ὀρ[φικοὶ] καὶ παντά[πασιν] ἐνδιατρ{ε}[ίβουσιν Henrichs : [οἱ] δ' Ὀρ[φικοὶ] καὶ παντά[πασιν] ⟨ἐν Ἅιδου φασὶν αὐτὸν⟩ (sc. Bacchum) ἐνδιατρε[ίβειν tempt. Luppe, qui verba deperdita explicavit propter similitudinem ΕΝΑΙΔ et ΕΝΔΙΑ, fort. rectius, cf. et. Henrichs Cron. Erc. cit., 36 adn. 162 : [ὁ] δ' Ὀρ[φεὺς κάτω] (spatio longius) καὶ παντά[πασιν] ἐνδιατρ{ε}[ίβειν (sc. τὸν Διόνυσον) φησί Schober : . . . . καὶ πάντ' α[ἰῶνα (?)] ἐνδιατρ{ε}[ίβειν Gomperz : [οἱ] δ' Ὀρ[φεὺς ἐν Ἅιδου] (spatio longius) καὶ πάντα [χρόνον] ἐνδιατρ{ε}[ίβειν Wil. : [οἱ] δ' Ὀρ[φεὺς νέρθε] (spatio longius) καὶ πάντα [χρόνον] ἐνδιατρ{ε}[ίβειν φησί vel [ὁ] δ' Ὀρ[φεὺς] καὶ πάντα [χρόνον] ἐν ⟨Ἅιδου⟩ διατρ{ε}[ίβειν sc. φησί Philippson ap. Kern : [Ἅι]δο̣υ [τόποις] καὶ πάντ' α[ἰῶνα] ἐνδιατρε[ίβειν Philippson, Hermes l. laud. || 13 post τραυμάτων (Γραυμ- Schober) Bücheler et Gomperz e. g. rest. θεραπευθέντων ἀναβιῶναι λέγουσιν || 13ss cf. Guthrie, Orpheus 60s; Linforth 213ss; 316s; Bernabé ll. laudd. || 15 ὑπὲρ] περὶ **V** || **16** καθαρῶς om. **CV** : *verum ... exquirere* Poggio Bracciolini || **18** φασιν **V** || **18–19** ἐκ Διὸς καὶ Δήμητρος] cf. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 150 adn. 11 'non si tratta di una divergenza essenziale ... in ogni caso Dioniso è il frutto di un'unione violenta e incestuosa, dunque di tipo particolarmente conforme allo stile orfico' || **19** γηγενῶν] i.e. Τιτάνων || **21** ἀνάγουσι **CV** || **23** τὸν Διὸς **P** ||

ὑπὸ τῆς Ῥέας || (V) SERVIUS in Georg. 1, 166 (III 171, 7 Thilo-Hagen) 'mystica' autem 'Iacchi' ideo ait, quod Liberi patris sacra ad purgationem animae pertinebant, et sic homines eius mysteriis purgabantur, sicut vannis frumenta purgantur. hic est quod dicitur Osiridis membra a Typhone dilaniati Isis cribro superposuisse: nam idem est Liber pater – in cuius mysteriis vannus est, quia, ut diximus, animas purgat, unde et Liber ab eo, quod liberet, dictus est –, quem Orpheus a Gigantibus dicit esse discerptum || (VI) SERVIUS AUCT. in Georg. 1, 166 (III 171, 14 Thilo-Hagen) nonnulli Liberum patrem apud Graecos Λικνίτην dici adserunt; vallus autem apud eos λικνὸν nuncupatur, ubi de more positus esse dicitur, postquam est utero matris editus. alii 'mysticam' sic accipiunt etc || (VII) CYRILL. ALEX. c. Iulian. 2, 44a (= IULIAN. c. Galil. fr. 4 Masaracchia) οὐκοῦν Ἕλληνες μὲν τοὺς μύθους ἔπλασαν ὑπὲρ τῶν θεῶν ἀπίστους καὶ τερατώδεις, καταπιεῖν γὰρ ἔφασαν τὸν Κρόνον τοὺς παῖδας, εἶτ' αὖθις ἐμέσαι, καὶ γάμους ἤδη παρανόμους· μητρὶ γὰρ ὁ Ζεὺς ἐμίχθη καὶ παιδοποιησάμενος ἐξ αὐτῆς ἔγημεν αὐτὸς τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἔγημεν αὐτὸς τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, ἀλλὰ μιχθεὶς ἁπλῆς ἄλλωι παραδέδωκεν αὐτήν, εἶτα οἱ Διονύσου σπαραγμοὶ καὶ μελῶν κολλήσεις.

26 autem *om.* **R** || **26** quod – **27** pertinebant] quod apud antiquos sacra Liberi patris, quem nunc Iacchum vocant, ad purgationem animae pertinebant **R** : apud antiquos *et* quidem vocant *rec. Stephanus* || **26** ad] via **L** || **27** ministeriis **P** || **28** dicturus iridis **L** | Tysiphone **R** | dilanti **A** : dilaniata **VM** || **29** nam Hiacus idem est Liber pater **P** : nam Iacchus et Liber pater idem est **R** | ministeriis **P** || **30** et *om.* **L** || **30–31** dictus et **A** : dictus **PL** : dictus est et **M** || **31** agitantibus **ML** | discertum **P** : disceptum **L** || **33** Λικνίτην (Masvicius; cf. Hesych. Λικνίτης ἐπίθετον Διονύσου ἀπὸ τῶν λίκνων, ἐν οἷς τὰ παιδία κοιμῶνται Lob. 583 s, cf. et. Nilsson, The Dionysiac mysteries 21 ss) : Λικμητὴν Daniel : AIKMETNN **L** | λικνὸν Masvicius: λικμὸς cod. | similia traditur de Horo Diod. 1, 25, 6 εὑρεῖν (sc. φασὶ Αἰγύπτιοι) δ' αὐτὴν καὶ τὸ τῆς ἀθανασίας φάρμακον, δι' οὗ τὸν υἱὸν Ὧρον, ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἐπιβουλευθέντα καὶ νεκρὸν εὑρεθέντα καθ' ὕδατος, μὴ μόνον ἀναστῆσαι, δοῦσαν τὴν ψυχήν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀθανασίας ποιῆσαι μεταλαβεῖν (de Osiride, sec. Plut. de Iside 36 p. 365c); de fabulis Aegyptiis hic memoratis cf. Vernière et Bertrac ad loc., qui recte animadverterunt: 'l'intervention des Titans évoque plutôt le mythe du diasparagmos de Dionysos-Zagreus', cf. et. Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 207 || **38** ⟨καὶ⟩ εἶτ' Neumann : obloquitur Gollwitzer || **39** ἔγημεν] ἔγημε μὲν **M** | αὑτοῦ Neumann : trad. def. Masaracchia || **40** μᾶλλον – θυγατέρα om. **V** | αὐτὸς – θυγατέρα del. Neumann || **41** παρέδωκεν Klimek || fortasse ad hoc carmen pertinet et. fr. 320 VII, IX et X, vid. adn. ad loc.

Bacchus Phanes (fr 60)

60 F (p. 300 K.)

τούνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον

e inferorum descriptione (frr. 61–63)

vid. similia ap. frr. 341–344

60 (I) Diod. 1, 11, 2 (unde Euseb. Praep. Ev. 1, 9, 2) μεθερμηνευομένων γὰρ τούτων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τῆς διαλέκτου τρόπον εἶναι τὸν μὲν Ὄσιριν πολυόφθαλμον, εἰκότως· πάντηι (πανταχῆι D^b) γὰρ ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας ὥσπερ ὀφθαλμοῖς πολλοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν. καὶ τὸν ποιητὴν δὲ λέγειν σύμφωνα τούτοις· 'ἠέλιός θ', ὃς πάντ' ἐφορᾶι καὶ πάντ' ἐπακούει'. (cf. μ 323 Ἠλίου, Γ 277 ἐφορᾶις... ἐπακούεις) τῶν δὲ παρ' Ἕλλησι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὄσιριν (τὸν Ὄσ. om. D^bP : ut glossema erratum ad αὐτὸν pro τὸν ἥλιον habuit West, Orphic Poems 206 adn. 95, putans hoc versum ex Hymno in Bacchum [cf. fr. 540, 3] venire : at veri similius mihi videtur auctorem fr. 540 ab antiquiore carmine versum mutuatum esse, τούνεκα in ὃν δὴ νῦν mutato) Διόνυσον προσονομάζουσι (ἐπονο- CV) καὶ Σείριον (Σίριον D^b) παρωνύμως· ὧν Εὔμολπος μὲν ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσί φησιν 'ἀστροφαῆ (Steph. Euseb. : -φανῆ cod.) Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι (-νεσι D^b) πυρωπόν', Ὀρφεὺς δὲ [1] || (II) Theosoph. Tubing. 8 (4 Erbse[2]) ὅτι τινὲς ἐδόξασαν, τὸν Ἀπόλλωνα εἶναι καὶ Ἥλιον. Αἰγύπτιοι δὲ τὸν Ὄσιριν Ἥλιον ὠνόμασαν. μεθερμηνεύεται δὲ Ἑλληνικῆι διαλέκτωι Ὄσιρις ὁ πολυ⟨ό⟩φθαλμος (cf. Plut. de Iside 10, p. 355a) ἀπὸ τοῦ πάντηι ἐπιβάλλοντα τὸν ἥλιον τὰς ἀκτῖνας ὥσπερ ὀφθαλμοῖς πολλοῖς πᾶσαν βλέπειν τὴν γῆν. τινὲς δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ Σ⟨ε⟩ίριον αὐτὸν παρωνύμως ὠνόμασαν, ἕτεροι δὲ Διόνυσον, ὡς καὶ Ὀρφεύς· [1]

60 Orph. fr. 540, 3 ὃν δὴ νῦν μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνουσον | Δ 477 τοὔνεκά μιν κάλεον Σιμοείσιον | Hes. fr. 343, 9 M.-W. al. τούνεκά μιν | Opp. Hal. 2, 205 τοὔνεκα κέκληται | Orac. Sibyll. 3, 141 τούνεκά τοι Δΐ ἐπωνομάσανθ'

60 ἱερῶι λόγωι Αἰγύπτ. dub. trib. Kern p. 300; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1409; ex Hymno in Solem (cf. fr. 540, 3), sec. West, Orphic Poems 206 adn. 96 : at cf. Bernabé in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 86ss | in hoc loco primum Phanetis nomen apparet, cf. Guthrie, Orpheus 96 : at Bacchi (et Osiridis) epithetum, non Primogeniti nomen videtur | incertum utrum Diodori fons Hecataeus Abderita an Posidonius sit, cf. Spoerri, Späthellenistische Berichte, 1959, 144ss; 176ss; 186 adn. 10; vid. Lam. Thur. (fr. 492) 3, ubi prob. et. Phanes idem atque Bacchus-Sol | de Phanete cf. fr. 80 | Φάνητά τε καὶ Διόνυσον] cf. et. Chalk, Journ. Hell. Stud. 80, 1960, 43, qui Daphnidis patris nomen Διονυσοφάνης interpretatur ut 'Bacchus (est) Phanes'; cf. et. Merk., Die Hirten des Dio-

61 F (T 96 K., 4 [B 24] C.)

Diod. 1, 96, 5 (cf. Euseb. Praep. Ev. 10, 8, 4) (ex Hecataeo Abder. ut vid. [FGrHist 264 F 25]) pergit fr. 48 II τὰς δὲ τῶν ἀσεβῶν ἐν Ἅιδου τιμωρίας καὶ τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας καὶ τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰδωλοποιίας ἀνα-

nysos, Stuttgart 1988, 134 et 143; Turcan, s. v. Phanes, LIMC VII 1 (1994) 363 | de hoc fr. cf. et. Burton ad Diod. loc.; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 205s | et. Ἠρικεπαῖος de Baccho dicitur, cf. TAM V 2, 1256, 5ss (p. 451 Keil – Herrmann, cf. fr. 662) οἱ συγγενεῖς Διονύσωι Ἠρικεπαί[ωι] τὸν βωμὸν ... ἀνέθησαν | de Baccho eodem atque Sole cf. frr. 538ss

61 de hoc fr. cf. Díez de Velasco – Molinero Polo, Kernos 7, 1994, 87ss || **3** τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας] cf. fr. 340, 3 ἐν καλῶι λειμῶνι, Pind. fr. 129, 3 Sn.-Maehl. (fr. 439) φοινικορόδοις ⟨δ'⟩ ἐνὶ λειμώνεσσι, Lam. Thur. (fr. 487) 6 λειμῶνάς θ'{ε} ἱεροὺς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας, Lam. Pher. (fr. 493) εἴσιθ⟨ι⟩ ἱερὸν λειμῶνα, Plat. Gorg. 524a (fr. 460) ἐν τῶι λειμῶνι, Plut. fr. 178 Sandbach (cf. fr. 594) τόποι καθαροὶ καὶ λειμῶνες ἐδέξαντο, vid. et. λ 539 al. κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα, Eur. Herc. 615 Χθονίας... ἄλσος, Aristoph. Ran. 326 ἐλθὲ τόνδ' ἀνὰ λειμῶνα χορεύσων / ὁσίους εἰς θιασώτας, 449 πολυρρόδους λειμῶνας ἀνθεμώδεις, Plat. Resp. 616b ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῶι λειμῶνι ἑκάστοις ἑπτὰ ἡμέραι γένοιντο, ἀναστάντας κτλ, [Plat.] Axioch. 371c ὅσοις μὲν οὖν ἐν τῶι ζῆν δαίμων ἀγαθὸς ἐπέπνευσεν, εἰς τὸν τῶν εὐσεβῶν χῶρον οἰκίζονται, ἔνθα ... παντοῖοι δὲ λειμῶνες ἄνθεσι ποικίλοις ἐαριζόμενοι κτλ, Tab. Ceb. 17, 1 ὁρᾷς ... ἔμπροσθεν τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινά, ὃς δοκεῖ καλός τε εἶναι καὶ λειμωνοειδὴς κτλ, Anth. Pal. 7, 189, 3s ἤδη γὰρ λειμῶνας ἐπὶ Κλυμένου πεπότησαι, / καὶ δροσερὰ χρυσέας ἄνθεα Περσεφόνας, Orph. Hymn. 18, 1–2 τὸν ὑποχθόνιον δόμον ... Ταρτάριον λειμῶνα βαθύσκιον (et comm. Ricciardelli ad loc.), cf. 29, 12ss; Claudian. De raptu Pros. 2, 287ss, Nonn. Dion. 19, 191 Ἠλυσίου λειμῶνος ἐν ἄλσεσιν ἁβρὸν ὁδεύων, Synes. Hymn. 3, 394ss ὅθεν ἐκπροφυγὼν / δώροισι τεοῖς / στέφος εὐαγέων / ἀπὸ λειμώνων / σοὶ τοῦτο πλέκων, Inscr. Amphipol. ap. Rev. Arch. 6, 1935, 67, ubi Proserpina Λειμωνία laudatur; Inscr. Philippis, CIL III 686, 12 *et reparatus item vivis in Elysiis.* ... 17 *nunc seu te Bromio signatae mystides at se / florigero in prato congreg[em uti] Satyrum* etc.; vid. et. fr. 830 a 2 ⟨Περσεφόνης⟩ ἐκ κήπου | pratum amoenum apud inferos priscae religionis proprium postea Orphici in suam accipiunt; de re cf. Cumont, Recherches sur le symbolisme funéraire, 1966, 197 adn. 5; Puhvel, Zeitsch. vergl. Sprachf. 83, 1969, 64ss; Motte, Prairies et jardins de la Grèce antique, Bruxelles 1971, 247ss; Guarducci, Epigraphica 36, 1974, 24s; García Teijeiro, Symbolae Mitxelena, Vitoria 1985, 135ss; Velasco López, El paisaje del Más Allá, Valladolid 2001, 97ss; Chrysostomou, Υπερεία II, Αθήναι 1994, 134 et adn. 119 || **icon.** pratum amoenum in pariete udo illitum coloribus in sepulcro Octaviae Paulinae propre viam triumphalem Romae repraesentatur, cf. Bendinelli, Not. degli Scavi, 19, 1912, 431ss, cf. et. Cumont, l. laud. et imaginem lucis ope confectam, p. 345; Turcan, Les cultes orientaux 1989, 312 | cf. et. Cabrera Bonet in: Sánchez Fernández – Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 61ss ||

πεπλασμένας παρεισαγαγεῖν μιμησάμενον τὰ γινόμενα περὶ τὰς ταφὰς τὰς κατ' Αἴγυπτον. 6 τὸν μὲν γὰρ ψυχοπομπὸν Ἑρμῆν κατὰ τὸ παλαιὸν νόμιμον παρ' Αἰγυπτίοις ἀναγαγόντα τοῦ Ἄπιδος τὸ σῶμα μέχρι τινὸς παραδιδόναι τῶι περικειμένωι τὴν τοῦ Κερβέρου προτομήν. τοῦ δ' Ὀρφέως τοῦτο καταδείξαντος παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸν Ὅμηρον ἀκολούθως τούτωι θεῖναι κατὰ τὴν ποίησιν ... [laud. χ 1–2] εἶτα πάλιν προβάντα λέγειν· [laud. χ 11–14]

62 F

Diod. 1, 97, 1 πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν μεμυθοποιημένων διαμένειν παρ' Αἰγυπτίοις, διατηρουμένης ἔτι τῆς προσηγορίας καὶ τῆς ἐν τῶι πράττειν ἐνεργείας. ἐν μὲν γὰρ Ἀκανθῶν πόλει ... πίθον εἶναι τετρημένον, εἰς ὃν τῶν ἱερέων ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὕδωρ φέρειν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ Νείλου.

4 παρεισάγειν Diod. V | τὰ] τὰς Diod. C Euseb. O | γινόμενα om. Diod. CV Euseb. | τὰς : τῶν Euseb. B || 5 Ἑρμῆν i.e. Thoth || 6 παρ'] γὰρ Diod. V | τὸ τοῦ Ἄπιδος σῶμα Diod. D[a] || 7 Κερβέρου i.e. Anubidis | περιτομὴν Euseb. BOD || 9 τούτωι] τοῦτο Euseb. O || 9 ὑποβάντα Diod. D[a] : προκαταβάντα Diod. C : προβὰς Euseb. | cf. Linforth 190s | fort. 'Orpheus' in inferorum descriptione versus simillimos atque homericos scripsit | de rebus Aegyptiis cf. Burton ad loc.

62 1 πολλοὶ D[a] | τῶν ἄλλων] ἄλλα V | μεμυθολογημένων CV || 2 τηρουμένης CV || 3 Ἀκανθῶν πόλει] cf. Strab. 17, 1, 35, Steph. Byz. s. v., Ptol. Geogr. 4, 5, 55, vid. Burton, Bertrac et Vernière ad loc. | τετριμμένον D[a] | πίθον ... τετρημένον] fort. κλεψύδραν, cf. Burton ad loc. | de ritus interpretatione cf. et. Yoyotte, Rev. d'Égypte 13, 1961, 71ss | at Diod. hunc ritum Graecae fabulae de punitionibus apud inferos (quae probabiliter in carmine Orphico enarrabantur) aequat, cf. Plat. Gorg. 493d, Xenoph. Oec. 7, 40 τετρημένον πίθον, Philetaer. fr. 17 K.-A. τὸν πίθον ... τὸν τετρημένον (fr. 434 II, VI et VIII), cf. et. Aristot. Pol. 1320a 32 ὁ τετρημένος γάρ ἐστι πίθος ἡ τοιαύτη βοήθεια τοῖς ἀπόροις, Oec. 1344b 25 καὶ ὁ λεγόμενος τετρημένος πίθος, Thphr. Char. 20 καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ εἶναι τὸν τετρημένον πίθον· εὖ ποιῶν γὰρ αὐτοὺς οὐ δύνασθαι ἐμπλῆσαι. similia de Danaidibus dicuntur: Paus. 10, 31, 9 (fr. 434 V) κατεαγόσιν ὀστράκοις, Iohann. Chrys. Hom. in Matt. 76, 5 (PG 57, 55) εἰς πίθον τετρημένον ἀντλοῦσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, [Plat.] Axioch. 371d Δαναΐδων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς, Lucian. Dial. Mort. 21, 4 αἱ τοῦ Δαναοῦ αὗται παρθένοι εἰς τὸν τετρυπημένον πίθον ἐπαντλοῦσαι, Hermotim. 61 κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον ἐς τὸ ἔμπαλιν ἢ ὁ τῶν Δαναΐδων πίθος, Tim. 18, 10 ἐς τὸν τῶν Δαναΐδων πίθον ὑδροφορήσειν μοι δοκῶ καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, Alciphr. Epist. 1, 2 τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο εἰς τοὺς τῶν Δαναΐδων τοὺς ἀμφορέας ἐκχέομεν πίθους | cf. et. Bernabé in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 50s

63 F

Philodem. De piet. (P. Hercul. 242 I 1ss, p. 5 Gomperz, vid. et. Schmid, Philodemea, Petropoli 1885, 27; Philippson, Hermes 55, 1920, 264 [cum lect. v. d. Robert]; Hes. fr. 295 M.-W.; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 82; Radt, Aesch. fr. 262 VI; Luppe, Zeitschr. Pap. Epigr. 109, 1995, 31ss) [οἱ Ὀρφικοὶ δ' εἰσά]γουσ[ι τὰς Γοργόνας] ἐν Ἀίδεῳ [ναίουσας (τε)] καὶ ὁδοσ[κοπίαν κατε]χούσας [τὰ αὐτὰ δ' Αἰσ]χύλος ἐν [Φορκίσιν] λέγει καὶ [ὁ τὸν Αἰγί]μιον ποή[σας].

priscae Orphicae theogoniae vel priscarvm Orphicarvm theogoniarvm vestigia (frr. 64–68)

in hoc capite edam fragmenta antiqua in quibus priscae Orphicae theogoniae vel priscarum Orphicarum theogoniarum vestigia esse videntur; a) vestigia theogoniae in qua Amor (fortasse idem atque Primogenitus, cf. fr. 65) describebatur ut alatus et lucidus (frr. 64–65); ex hac traditione manare videntur aliqua eorum quae postea de Phanete in Rhapsodiis dicebantur, cf. Bernabé, Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo, El Mediterráneo en la Antigüedad, Oriente y Occidente (http://www.labherm.filo.csic.es/Es/Actas/Actas.html) || b) theogonia in qua loquitur de Caelo et Terra qui in principio una forma erant sed a Discordia separati sunt (frr. 66–67); de huius fa-

63 multa de editione sua inedita mihi dixit Obbink || **4–5** [οἱ Ὀρφικοὶ – Γοργόνας] rest. Luppe (spatio longius sec. Obbink) : ΤΟΥΣ N : [τὰς Γραίας γενέσθαι ἐκ Φόρκου καὶ Κη]τοῦς, [οἰκεῖν δὲ] (spatio brevius sec. Obbink) tempt. Robert || 5 ἐν Ἀίδεῳ [ναίουσας (τε)] Luppe (at 'nec aptus vestigio nec forma epica Ἀίδεω audita in Philodemo' Obbink) : ΕΝΑΙΔΕΟ N : ἐν Ἄιδọụ [γ' ὀφθαλμὸν Robert : ἕνα{ι} δὲ ọ[φθαλμὸν Schober, prob. M.-W., Radt, Obbink || 5–6 ὁδοσ[κοπίαν κατε]χούσας suppl. Luppe (spatio longius sec. Obbink) : ΚΑΙΟΔΟϹ N : καὶ ὀδόṇ[τα μόνον ἐ]χούσας Robert, prob. M.-W., Radt, Obbink | unde Luppe versum Orphicum sic restituere temptavit ἐν δ' Ἀίδεω ναίουσιν ὁδοσκοπίαν κατέχουσαι, coll. Aristoph. Ran. 475ss τὼ νεφρὼ δέ σου / αὐτοῖσιν ἐντέροισιν ἡματωμένω / διασπάσονται Γοργόνες Τειθράσιαι, / ἐφ' ἃς ἐγὼ δρομαῖον ὁρμήσω πόδα, Hes. Th. 274s Γοργούς θ', αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο / ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός quia finis mundi in mythica geographia idem ac inferi, cf. et. λ 634s μή μοι Γοργείην κεφαλὴν ... / ἐξ Ἄϊδος πέμψειεν ... Περσεφόνεια, λ 475s Ἀιδόσδε ... ἔνθα τε νεκροὶ / ... ναίουσι, Cypr. fr. 32 Γοργόνας ... / αἳ Σαρπηδόνα ναῖον ἐν ὠκεανῶι et comm. ad loc. || **6** [τὰ αὐτὰ (vel ὅμοια) δ' Luppe (spatio longius sec. Obbink) : [πάσας Schober, M.-W., Obbink : [ἕνα Robert | Αἰσ]χύλος ἐν Bücheler | [Φορκίσιν] Robert : at cf. Prom. 792 | [ὁ τὸν Αἰγί]μιον Schmid || **7** ποή[σας] Luppe (melius spatio sec. Obbink) : ποι[ήσας Schmidt, prob. Schober, M.-W., Radt

bulae originibus orientalibus cf. Collard-Cropp-Lee, Euripides, Selected fragmentary plays I, 1995, 269 || de his fragmentis cf. et. Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 194 ss

64 V (1 K., 4 [A 24] C.)

Aristoph. Aves 690–702

ἵν' ἀκούσαντες πάντα παρ' ἡμῶν ὀρθῶς περὶ τῶν μετεώρων,
φύσιν οἰωνῶν γένεσίν τε θεῶν ποταμῶν τ' Ἐρέβους τε Χάους τε
εἰδότες ὀρθῶς, Προδίκωι παρ' ἐμοῦ κλάειν εἴπητε τὸ λοιπόν.
Χάος ἦν καὶ Νὺξ Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς·

64 cf. Schol. ad Aristoph. Aves 693 (132 White) ταῦτα οὐκ ἀναγκαῖον ἀπευθύνειν πρὸς τὰ Ἡσιόδου ἢ πρός τινα ἄλλου τινὸς γενεαλόγου et ad 697 ἀτόπως μὲν καὶ ἀπιθάνως τῆι γενεαλογίαι κέχρηται | de hoc loco multa disputaverunt viri docti: Aristophanes e quadam Orphica theogonia hos versus mutuatus est sec. Kern fr. 1; Orph. 48; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 438 ss; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 199; eund., Gesch. Gr. Rel., München I^3, 1967, 685; Staudacher 80; Guthrie, Orpheus 92 ss; 104 ss; Croon, For. Lett. 6, 1965, 23; Colli, Sapienza 394; Alderink, Creation 37; 103 adn. 17; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2878; repugnaverunt Wil., Platon I, 370; Deubner, Arch. f. Religionsw. 40, 1920, 167; Moulinier 94 ss; hos versus omnino neglexit Linforth; accuratius locum Aristophanicum definiverunt Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 26 ss; West, Orphic Poems 112 (qui e "Protogoni theogonia" hos versus manare putavit); Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 229 ss; vid. et. Pardini in: Masaracchia (ed.), Orfeo 53 ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 39 ss; Martin, Kernos 14, 2001, 32 ('piece of ... evidence for the widespread, rhapsodic performance of Orphica'); sec. Bernabé in: López Férez (ed.), De Homero a Libanio, Madrid 1995, 195 ss Aristophanes ridiculam imitationem facit theogoniarum Hesiodi, 'Orphei', Acusilai, Epimenidis et Praesocraticorum philosophorum et imitatur epicorum et tragicorum dicendi genus | nimiam cautelam in Orphico influxu accipiendo manifestat Dunbar in comm. ad loc.. 439 ss (cf. 438 'how far he may have known and used post-Hesiodic theogonies is very uncertain'), ubi multa de orientalibus theogoniis invenies || **690** ὀρθῶς] verbum Orphicum sec. Dieterich l. laud., coll. Aristoph. Nubes 250 βούλει τὰ θεῖα πράγματ' εἰδέναι σαφῶς, ἅττ' ἔστιν ὀρθῶς, ubi mysteria Orphica irridentur : dubitat Bernabé 202; rem aliter explanavit Pardini 61 ss || **691** cf. Hes. Th. 108 s εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο / καὶ ποταμοί, Orph. fr. 12, 2 s μάκαρες θεοὶ ἠδὲ θέαιναι / καὶ ποταμοί, fr. 241, 8 s καὶ ποταμοὶ .../ πάντες τ' ἀθάνατοι μάκαρες θεοί | Ἐρέβους] cf. Hes. Th. 123; 125 | Χάους] cf. Hes. Th. 116 πρώτιστα Χάος γένετ' || **692** de ὀρθῶς vid. ad v. 690 | παρ' ἐμοῦ Προδίκωι **R** Suda **S**^{V} Ald. ad Nub. 361 || **693** cf. Hes. Th. 119 Τάρταρα τ' ἠερόεντα, 123 ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο, Acusil. 9 B 1 D.-K. (FrGrHist 2 F 6b = fr. 6b Fowler), Musae. fr. 81, cf. et. Hes. Th. 868, Hom. Hymn. Merc. 374, Orph. Hymn. 57, 10 Τάρταρον εὐρύν ||

γῆ δ' οὐδ' ἀὴρ οὐδ' οὐρανὸς ἦν· Ἐρέβους δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον Νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν,
ἐξ οὗ περιτελλομέναις ὥραις ἔβλαστεν Ἔρως ὁ ποθεινός,

694 ἀπείροισι RAS^{rel} : ἀπείρησι S^{A} || 694–695 cf. Orph. fr. 114 ἔπειτα δ' ἔτευξε μέγας Χρόνος Αἰθέρι δίωι / ὠεὸν ἀργύφεον, Damasc. De princ. 123 bis (fr. 79 I) ὁ Χρόνος ᾠὸν ἐγέννησεν, Orph. Arg. 12ss (fr. 99) ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην / καὶ Χρόνον, ὡς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίοισιν ὑπὸ κόλποις / Αἰθέρα καὶ διφυῆι περιωπέα κυδρὸν Ἔρωτα | 'the picture is vague, and this may have been Ar.'s intention' recte Dunbar ad loc. || 695 de vocabuli ὑπηνέμιον significatione disputaverunt viri docti: a) 'e vento ortum' coll. Orph. fr. 360 αὐτὰρ Ἔρωτα Χρόνος καὶ πνεύματα πάντ' ἐτέκνωσε, b) 'ventis verberatum', c) 'a vento fecundatum' (cf. Morenz, Aus Antike und Orient, Festschrift W. Schubart, 1950, 64ss; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1473, coll. Aegypt. św.ḥ 'ventus' et św.ḥ.t 'ovum') : melius d) 'sua sponte fecundatum (i.e. sine maris fecundantis concursu)', coll. Schol. ad loc. ὑπηνέμια καλεῖται τὰ δίχα συνουσίας καὶ μίξεως, Aristot. Hist. An. 559b 21ss ἀνόχετοι νεοττίδες ... τίκτουσαι ὑπηνέμια, Aristoph. fr. 194 K.-A. πολλαὶ τῶν ἀλεκτρυόνων βίαι / ὑπηνέμια τίκτουσιν ᾠά, Plat. Theaet. 151e αὐτὸ κοινῆι σκεψόμεθα, γόνιμον ἢ ἀνεμιαῖον τυγχάνει ὄν, vid. alia ap. Pardini 63ss; Dunbar ad 694–5 | Νὺξ ἡ μελανόπτερος] cf. Eur. Hec. 705 φάσμα μελανόπτερον, Hes. Th. 20 Νύκτα μέλαιναν, Antip. Sid. Anth. Pal. 7, 713, 3s (58, 3 Gow-Page) μελαίνης Νυκτὸς ὑπὸ σκιερῆι κωλύεται πτέρυγι, Verg. Aen. 8, 369 *nox ruit et fuscis tellurem amplectitur alis* et Pardini 59s | **icon.** de Nocte alata cf. Papastavrou, s. v. Nyx, LIMC VI 1 (1992) 939ss | de re cf. West, Orphic Poems 201; Calame 230 adn. 6; Bernabé 205s | origo mundi ex ovo et. alluditur ap. Aristoph. fr. 170 K.-A. φήμαις ⟨μὲν⟩ οὖν ἐγὼ βροτῶν ἅπαντας ἐκλαπῆναι (cf. Cassio, Riv. Filol. Class. 106, 1978, 28ss; Ropero, Fragmentos de Aristófanes, Doct. Diss. Madrid 1992, 103ss); de re cf. et. Lukas, Zeitsch. d. Vereins für Volksk. 4, 1894, 227ss (cum fabulis similibus Indicis et Phoenissis); Olivieri, Atti Real. Acc. Arch. Lett. Bell. Art. Napoli n. s. 7, 1920, 295: Cook, Zeus II, 1925, 1033ss; Boyancé, Mél. Arch. Hist. Éc. Fr. Rom. 52, 1935, 95ss; Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 11ss; West, Orphic Poems 103ss; Anemoyannis-Sinanidis, Kernos 4, 1991, 83ss; Dunbar 441ss; West, Class. Quart. 44, 1994, 289; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 50s; Albrile, Le Muséon 113, 2000, 55ss; Martínez Nieto, 194s; 239ss || 696 cf. Orph. fr. 189, 3 περιπλομέναις ὥραις ἐνιαυτὸς ἔτικτεν (et sim. illic laud.), Soph. Oed. R. 156 περιτελλομέναις ὥραις, Orph. fr. 260, 3s περιτελλομένου δ' ἐνιαυτοῦ / ὥραις καλλιφύτοις, λ 295 περιτελλομένου ἔτεος καὶ ἐπήλυθον ὧραι (cf. Hymn. Cer. 445), Β 2, 551 περιτελλομένων ἐνιαυτῶν | Sapph. 15b11 Voigt πόθε[ννον Edmonds εἰς] Hunt ἔρον | de Amore cf. Eur. Hypsipyl. 1103ss (fr. 65) | nimis caute Dunbar 443 'Ar. did not need an Orphic cosmogonic poem to prompt him to produce winged Eros from an egg', cf. West, Orphic Poems 111s; Pardini 56ss; Bernabé 207 : rectius Pardini 58 'lo storico delle religioni ...

στίλβων νῶτον πτερύγοιν χρυσαῖν, εἰκὼς ἀνεμώκεσι δίναις.
οὗτος δὲ Χάει πτερόεντι μιγεὶς νύχιος κατὰ Τάρταρον εὐρὺν
ἐνεόττευσεν γένος ἡμέτερον, καὶ πρῶτον ἀνήγαγεν εἰς φῶς.
πρότερον δ' οὐκ ἦν γένος ἀθανάτων, πρὶν Ἔρως ξυνέμειξεν ἅπαντα·
ξυμμειγνυμένων δ' ἑτέρων ἑτέροις γένετ' οὐρανὸς ὠκεανός τε
καὶ γῆ πάντων τε θεῶν μακάρων γένος ἄφθιτον.

65 V (2 K., 4 [A 20] C.)

Eur. Hypsipyl. 1103-1108 (111,20 Cockle)
ὦ πότνια θεῶ[ν

fa bene a chiedersi se anche questo Ἔρως-Φάνης corrisponda ad una concezione più antica e per noi altrimenti accessibile del πρωτόγονος orfico' (iam 'the fundamental assumption that Eros in the age of Aristophanes was identified with Phanes is not demonstrable' recte Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 199); cf. et. Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 440; Bernabé, Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo, Madrid 1997, Publicaciones en Internet (http://www.labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas.html) | ποθεινός] πετηνός Herw., coll. Plat. Phaedr. 252b : Sommerstein comm. ad loc. credit Aristophanem cum πετεινός ludere quod mihi dubium videtur, cf. locum Sapphicum supra laud.; de sensu vid. et. Dunbar ad loc. || **697** cf. Orph. fr. 123, 4 τοῖον ἀπέστιλβε (v. l. ἀπέστραπτε) χροὸς ἀθανάτοιο Φάνητος, Damasc. De princ. 123 bis (fr. 80 I) πτέρυγας ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντα χρυσᾶς, Orph. fr. 136 χρυσείαις πτερύγεσσι φορεύμενος ἔνθα καὶ ἔνθα, fr. 102, 3 χρυσέαισιν ἀειρόμενε πτερύγεσσιν et loc. sim. ad loc., Hymn. 6, 2 (fr. 143) χρυσέαισιν ἀγαλλόμενον πτερύγεσσιν, Hippol. Ref. 5, 20, 6 πτερωτός | **icon.** de Amore alato cf. Hermary, Eros, LIMC III 1 (1986) 850ss | 'Ar.'s language here may itself have influenced later Orphic cosmogonic literature rather than vice-versa' Dunbar ad loc. quod mihi incredibile et e praeiudicio (ut tota Orphica poesis serae aetatis sit) ortum videtur || **698** ἠερόεντι Hermann : εὐρώεντι Kock : at cf. Pardini 60 et adn. 13; Bernabé 208; Dunbar ad loc. | νύχιος Halbertsma, Herw. : νυχίωι **RVMUΓS** : νυχίων **A** : μύχιος West prob. Dunbar : at cf. Bernabé 508 || **699** ἐνεόττευσε **MΓS** : ἐνεότευσε **U** : ἐννεότευε **A** | cf. Hes. Th. 626 ἀνήγαγον εἰς φάος, Hymn. Cer. 338 ἐς φάος ἐξαγάγοι, Soph. fr. 557, 7 ἀνῆκτ' ἂν εἰς φῶς || **700** cf. Hes. Th. 21 al. ἀθανάτων ... γένος | ξυνέμειξεν Brunck : συνέμειξεν **RVΦS** | de mixtura ab Cupidine facta vid. Emped. frr. 12 Wright (31 B 8 D.-K.); 47 Wright (31 B 35 D.-K.), de quo cf. Tarrant, Class. Rev. 37, 1923, 113; Bernabé 209; Dunbar ad loc. || **701** δ' om. **RMS** | ἐγένετ' **RVAUΓS** : ἐγένετο δ' **M** : γέγον' Kiehl || **702** cf. Α 339 θ 281 al. Hymn. Merc. 144 al., Hymn. Cer. 345 Hes. fr. 25, 31 al. θεῶν μακάρων, Hes. Th. 33 μακάρων γένος; 44 θεῶν γένος

65 in fr. universum cf. Orph. fr. 123 Πρωτόγονόν γε μὲν οὔτις ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν / εἰ μὴ Νύξ ἱερὴ μούνη· τοὶ δ' ἄλλοι ἅπαντες / θαύμαζον καθορῶντες

φ]άος ἄσκοπον [Αἰ-
θέ]ρι πρωτόγονο[
ἤ]θελ' Ἔρως ὅτε Νὺ[ξ

ἐν αἰθέρι φέγγος ἄελπτον, vid. et. P. Oxy. 852 (ed. Grenfell-Hunt), Bond, Eur. Hypsipyl. fr. 57, 20 p. 45 et comm. ad loc. | Euripides theogoniam Orphicam in mente habebat, sec. Kern ad fr. 2: iniuria dubitavit Dodds, The Greeks and the irrational 169 adn. 82 | de re cf. Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 440s; Lasserre, La figure d'Eros dans la poésie grecque, Lausanne 1946, 136ss; Colli, Sapienza 393; West, Orphic Poems 112 (e "Protogoni theogonia"?); Cockle ad loc.; Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, 1991, 232 et adn. 9; Martínez Nieto 196; 243ss || **1103** suppl. Grenfell-Hunt | πότνια θεῶν] quae dea sit dubitant viri docti: Terra sec. Morel, De Euripidis Hypsipyla, Leipzig 1921, 48 (qui temptavit ὦ πότνια θεῶν ... Γᾶ, ... ἁμέρας φάος ἄσκοπον μιγεῖσ' Αἰθέρι πρωτόγονον τέτοκας), coll. Eur. Hec. 70 ὦ πότνια Χθών, prob. Guthrie, Orpheus 96s, coll. Lam. Thur. (fr. 492) 1 ΠΡΩΤΟΓΟΝΟΤΗΜΑΙΤΙ (quod legit πρατογόνωι Γῆι ματρί : at cf. ad loc.); Ceres-Rhea, sec. Dodds, coll. Eur. Hel. 1302 μάτηρ ... θεῶν, cf. et. Colli, Sapienza 393; Cockle, ad loc., qui memorat Philodem. De piet. (P. Hercul. 248 II 7ss, p. 23 Gomperz, cf. Orph. fr. 29) [Ῥέαν] Μητέρα θεῶν, ὅπερ] κἀν τοῖς ἱεροῖς λ[ό]γοις τινὲς ἐξεν[ηνό]χασιν et P. Derveni col. XXII 7ss (fr. 398 I) Γῆ δὲ καὶ Μήτηρ καὶ Ῥέα καὶ Ἥρη ἡ αὐτή. ἐκλήθη δὲ Γῆ μὲν νόμωι κτλ vid. comm. ad loc.; Nox sec. Martínez Nieto 244 || **1104** φάος Grenfell-Hunt : χάος temptavit Morel, coll. Hes. Th. 116 πρώτιστα Χάος γένετ', at ipse lectionem reiecit, vid. Bond ad loc. : ναὸς vel ἴλαος dub. Bond in ap. crit. | cf. Parmen. 28 B 7, 4 D.-K. ἄσκοπον ὄμμα | de paradoxo φάος ἄσκοπον cf. Guthrie, Orpheus 97 ('dazzling light'); Bond ad loc. ('the source of light is invisible'); West, Orphic Poems 112 ('unfathomed light'); veri simillimum mihi videtur φάος ἄσκοπον 'lucem nondum visam, novam, miram, incredibilem' significari (cf. Orph. fr. 123, 3 φέγγος ἄελπτον) || **1104–1105** αἰθέρι Morel : ἀέρι Grenfell-Hunt, cf. Orph. fr. 124 (Φάνης) περικαλλὴς Αἰθέρος υἱός, 125 Πρωτόγονος φαέθων περιμήκεος Αἰθέρος υἱός || **1105** πρωτόγονος epith. de Terra, sec. Guthrie, Orpheus 97; de Chao, sec. Morel, non renuente Bond: de Phanete, sec. Kern ad loc., vid. et. West, Orphic Poems 203 adn. 86; Colli, Sapienza 393, qui memorat Parmen. 28 B 13 D.-K. πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων: mea sententia rectius 'tipo del Protogonos ... che sembra comparire, già anteriormente all'elaborazione stessa della figura (o del nome) di Phanes ... nell Issipile' Bianchi, Stud. Mat. Stor. Rel. 18, 1957, 117; 'este dios Primogénito en las fuentes antiguas ... no se diferenciaba del Eros alado que aparece reiteradas veces en múltiples representaciones' Bernabé, Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo, El Mediterráneo en la Antigüedad, Oriente y Occidente, Publicaciones en Internet (http://www.labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas.html) || **1106** ἤθελ' Cockle (qui et]θεά vel]θεᾶι legi posse putat) | Νὺξ rest. Grenfell-Hunt ||

ἔ]ν̣ τ' ἐτράφη τότ̣ε̣ [
.]δ̣α θεῶν γενο[

66 V

(I) EUR. Melan. fr. 5 Jouan–Van Looy (= 5 Auffret = 484 Nauck[2], Collard-Cropp-Lee p. 252)

κοὐκ ἐμὸς ὁ μῦθος, ἀλλ' ἐμῆς μητρὸς πάρα,
ὡς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφὴ μία·
ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων δίχα,
τίκτουσι πάντα κἀνέδωκαν εἰς φάος,
δένδρη, πετεινά, θῆρας οὓς {θ'} ἅλμη τρέφει
γένος τε θνητῶι

‖ (II) TZETZ. Ex. Il. p. 41, 21 Hermann, Melan. fragmenti (I) versibus 2–4 allatis καθὰ φησὶν Ὀρφεύς τε ὁ παλαιὸς καὶ Ἡσίοδος, Ἐμπεδοκλῆς τε σὺν αὐτοῖς ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος καὶ ὁ τοῦ Ἀναξαγόρου τουτοὶ μαθητὴς Εὐριπίδης, οὔτινός εἰσιν ἔπη καὶ οἱ τανῦν ἐκτεθέν-

1107 rest. Cockle in ap. crit., mon. Turner : ἐτράφηι Cockle in textu (quod mihi deterius videtur) ‖ **1108** ὦ Δᾶ θεῶν Cunningham apud Cockle in ap. crit., coll. Eur. Phoen. 1296 φεῦ δᾶ φεῦ δᾶ et schol. ad loc., Aesch. Ag. 1072 et schol. ad loc. : dubitat Cockle, putans quodlibet verbum praecedens fortasse 'is split between lines'

66 cf. Eur. Antiopa fr. 4 Jouan-Van Looy Αἰθέρα καὶ Γαῖαν πάντων γενέτειραν ἀείδω (vid. et Philostr. Imag. 1, 10) et Diod. 1, 7, 1 κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων σύστασιν μίαν ἔχειν ἰδέαν οὐρανόν τε καὶ γῆν, μεμιγμένης αὐτῶν τῆς φύσεως· μετὰ δὲ ταῦτα διαστάντων τῶν σωμάτων ἀπ' ἀλλήλων, τὸν μὲν κόσμον περιλαβεῖν ἅπασαν τὴν ὁρωμένην ἐν αὐτῶι σύνταξιν κτλ (vid. comm. v. d. Burton ad loc., 44 ss et Bertrac-Vernière ad loc., 185 s) | de re universa cf. Nauck ad Eur. loc.; Harrison, Themis 463 s; Dieterich, Nekyia[2] 101 s; Kern, Hermes 51, 1916, 557; Staudacher 102 ss; Delbrueck et Vollgraff 134 s (qui versus in phiala inscriptos 'passwords in use among the faithful' putant); Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 1279 ss; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1470, 11 ss; Kirk, Raven et Schofield, Presocratic 42; Alderink, Creation 36; 103 adn. 16; Vian ad Apoll. Rhod. I 502, p. 252 s; Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 82 ss; Collard–Cropp–Lee, ad Eur. fr. comm., 269 s; Martínez Nieto 197 s; 247 ss | de phiala cf. Lamer, Phil. Wochenschr. 21, 1931, 636 ss; Leisegang, Eranos-Jahrb. 1939, 151 ss (= Campbell [ed.], The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 194 ss); Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 124 ‖ **2** πῶς οὐρανός Tzetz. ‖ **4** κἀπέδωκαν Tzetz. ‖ **5** 'fortasse πετηνά praeferendum' Nauck | ὅσα θ' Blaydes | θ' del. Wecklein ‖ (III) de inscriptionis aetate cf. Iacobacci 86 'Lazzarini … ha escluso … che l'iscrizione possa risalire ad un periodo anteriore al V sec.'

τες μοι ἴαμβοι || (III) PHIALA ALABASTRINA inscripta saec. III–VI p. Chr. prim. ed. Delbrueck-Vollgraff, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 133 (A) θεοί· [fr. 540, 7] / (B) [cf. fr. 539, 2s] / (C) [fr. 539, 1] / (D) οὐρανός τε γαῖά τε ἦν μορφὴ μία

67 V (29 K., 4 [B 16] C.)

APOLL. RHOD. 1, 494–511

ἂν δὲ καὶ Ὀρφεὺς
λαιῆι ἀνασχόμενος κίθαριν, πείραζεν ἀοιδῆς.
ἤειδεν δ' ὡς γαῖα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα,
τὸ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι μιῆι συναρηρότα μορφῆι,
νείκεος ἐξ ὀλοοῖο διέκριθεν ἀμφὶς ἕκαστα·
ἠδ' ὡς ἔμπεδον αἰὲν ἐν αἰθέρι τέκμαρ ἔχουσιν
ἄστρα σεληναίης τε καὶ ἠελίοιο κέλευθοι·
οὔρεά θ' ὡς ἀνέτειλε, καὶ ὡς ποταμοὶ κελάδοντες
αὐτῆισιν Νύμφηισι καὶ ἑρπετὰ πάντ' ἐγένοντο.
ἤειδεν δ' ὡς πρῶτον Ὀφίων Εὐρυνόμη τε
Ὠκεανὶς νιφόεντος ἔχον κράτος Οὐλύμποιο·
ὥς τε βίηι καὶ χερσὶν ὁ μὲν Κρόνωι εἴκαθε τιμῆς,
ἡ δὲ Ῥέηι, ἔπεσον δ' ἐνὶ κύμασιν Ὠκεανοῖο·
οἱ δὲ τέως μακάρεσσι θεοῖς Τιτῆσιν ἄνασσον,
ὄφρα Ζεὺς ἔτι κοῦρος, ἔτι φρεσὶ νήπια εἰδώς,
Δικταῖον ναίεσκεν ὑπὸ σπέος, οἱ δέ μιν οὔ πω
γηγενέες Κύκλωπες ἐκαρτύναντο κεραυνῶι,
βροντῆι τε στεροπῆι τε· τὰ γὰρ Διὶ κῦδος ὀπάζει.

67 494 ἀνὰ LAS^{UJ} || **496** οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε Achilles in Arat. p. 31, 21 Maas || **497** ἔτ' ἀλλ. Fränkel : ἅμ' ἀλλ. Vian^{4} || **498** νείκεος – διέκριθεν] cf. fr. 68, 13, Emped. passim, Ovid. Met. 1, 21 *hanc deus et melior litem natura diremit,* Claudian. Rapt. Pros. 1, 249s *veterem qua lege tumultum / discrevit Natura parens,* Cosmog. Strasb. r. 14 διακρίνεσθε d]ὲ νεῖκος et adn. Gigli Piccardi ad loc., Gregor. Naz. Carm. Arcana 4, 29 Moreschini νείκεα λύων | de re vid. et. Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 447ss | ἕκαστον Achill. || **500** σεληναίης Flangini (ed. 1791) : σεληναίη Ω (et S^{s1}?) : σεληναῖοι S || **502** πάντα γένοντο E || **511** Διὶ κάρτος D || vers. 496–502 ex Empedocle manare videntur, cf. Schol. Apoll. Rhod. 496–498a ἤειδεν δ' ὡς γαῖα] τὴν πρώτην σύγχυσιν τῶν στοιχείων ἄιδειν βούλεται, ὡς ἔκ τινος φιλονεικίας τὸ ἴδιον ἕκαστον μετέσχεν καὶ τάξιν ἔλαβεν. οἰκεία δὲ καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν ἡ ὠιδή, ὅτι πρέπον ἐστὶ τῆς μάχης παύσασθαι καὶ εἰς τὴν οἰκείαν διάθεσιν ἐπανιέναι. b. νείκεος ἐξ ὀλοοῖο] Ἐμπεδοκλῆς (fr. 8ss Wright = 31 B 17ss. D.-K.) φησιν ὅτι συγκεχυμένων ἁπάντων τὸ πρότερον νεῖκος καὶ φιλία (φιλονεικία L) παραπεμφθέντα τὴν διάκρισιν ἐποιήσαντο, χωρὶς δὲ τούτων οὐδὲν δύναται γενέσθαι· ὧι ἕπεται, ὡς εἰκός, καὶ Ἀπολλώνιος || de

68 V

P. Oxy. 2816 saec. p. Ch. III ineunt. fr. 1, 9ss, prim. ed. Lobel (vid. et. Luppe, Gnomon 45, 1973, 328s; Treu, Grazer Beiträge 1, 1973, 221ss; Diggle, Proc. Afr. Class. Assoc. 12, 1973, 1ss; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 14, 1974, 192; Livrea, Zeitschr. Pap. Epigr. 17, 1975, 35; Luppe, Philologus 120, 1976, 186ss; Lloyd-Jones–Parsons, Supplementum Hellenisticum n. 938, p. 436ss; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 197s; 247ss; 198s; 257ss

εὖτε πατὴρ λελίη[το θεῶν τὸν] ἀπεί[ρ]ονα κόσμον
τευχέμεναι παίδεσ̣σ̣ι̣[ν ἀκηρ]ά̣σιον [δ]όμον αἰεί,
τῆμος τεχνήεντι νόωι [βουλεύ]ετο δ[αί]μων
ἐμμελέως, ἵνα πᾶσιν ἑοι[κό]τα πεί[ρατ]α θείη.
δείδιε γὰρ μὴ νεῖκος ἐν ἀ[λλ]ήλοισι [ἔχο]ντες

hoc fr. cf. Schuster 5 adn. 3; 41; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 57ss; Gruppe, Suppl. 697; 727; 739; Dieterich, Nekyia[2] 101ss; Harrison, Themis 463; Staudacher 103; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1469s; Colli ad loc.; Bianchi, Rev. Hist. Rel. 159, 1961, 24; Alderink, Creation 38; 103 adn. 19; West, Orphic Poems 127s (cf. 264 'possibly contains a distorted echo of E[udemian theogony']); Vian ad loc., 252s; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 318; Nelis, Mus. Helv. 49, 1992, 153ss (qui cf. θ 266–369); Iacobacci in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 77ss; Martínez Nieto 196s; 247ss | disputant viri docti Apolloniusne ab Orphica fonte fabulam mutuatus sit (Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 3 [1942] 1367, West l. laud.) an ab Empedocle (Schol. Apoll. Rhod. 496–498b, Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 57ss, Wil., Hell. Dichtung II, 1924, 183, Ardizzoni, Le Argonautiche 158) an ab utroque (Iacobacci l. laud.), quod mihi veri simillimum videtur; in vers. 503ss. et Apollonius ab Pherecyde (et fortasse ab aliis) fabulam mutuatus est, cf. Schibli, Pherekydes of Syros, Oxford 1990, 95ss; Iacobacci 91s : aliter rem explicat Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 60ss (cf. 61 'elle rassemble davantage à un habit d'arlequin') || de Empedocle ex Orpheo pendente cf. Syrian. in Aristot. Metaph. 11, 35 Kroll ἐπεὶ καὶ Πυθαγόρειος ὢν Ἐμπεδοκλῆς πῶς ἂν τὰς Ὀρφικὰς ἢ τὰς Πυθαγορείους ἀρχὰς ἠθέτησεν; (vid. et. ad frr. 447–453)

68 9 suppl. Luppe λελίητο, -τ', -θ' ed. pr. | prob. κατ' ἀπ. κο. ed. pr. | cf. Orph. Hymn. 11, 20; 13, 4 κατ' ἀπείρονα κόσμον, vid. et. Procl. Hymn. 2, 8s || **10** παίδεσσι, -σσ' ed. pr. | ἀκηράσιον (prob. Luppe[2]) vel ἀσπάσιον (prob. Luppe[1]) ed. pr. | δόμον (an νόμον?) ed. pr. | cf. Hes. Th. 128 ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί, Orph. fr. 152 *ut haberent habitaculum sedemque communem* ἔκτισεν ἀθανάτοις δόμον ἄφθιτον || **11** [βουλεύ]ετο Luppe | cett. suppl. ed. pr. || **12** suppl. ed. pr., cf. Meliss. ap. Simplic. de cael. 557, 14 πείρατα εἰ δύο εἴη ... ἔχοι ἂν πείρατα πρὸς ἄλληλα | πείρατα] cf. adn. ad fr. 257, 2 || **13** νεῖκος] vid. ad fr. 67 | [ἔχο]ντες Luppe[2] : [τιθ]έντες Lobel, prob. Luppe[1] ||

αἰθέρος ἀ[σβέ]σ̣τοιο μέγ̣[ος] κ̣αὶ ἀπ[είρι]τος αἶα
ἠδὲ καὶ ἀπλή̣τοις πέλαγ[ος μ]έγα [κύ]μασι θυῖ[ον
ἐς Χάος αὖθι μ[ιγῶσ]ι̣ καὶ ἐς ζ[όφ]ον ὦκ̣[α π]έσω̣σι.
τούνεκεν [αἰθέ]ρ̣α̣ πρωτα[ ].. ρ.[ ]ν̣ετοτ̣[
τὸν μὲν αρ[

Hieronymi et Hellanici Theogonia (frr. 69–89)

ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον (sc. Ὀρφικὴ θεολογία) a solo Damascio (fr. 69) laudatur | poema in eius temporibus noniam exstitisse videtur et Damascius tantum novit quod de carmine tradiderant Hieronymus et Hellanicus (cf. West, Orphic Poems 68) | saec. VI a. Ch., trib. Gruppe, Die Griechischen Culte, Leipzig 1887, 632ss; cf. eund., Jahrb. f. Class. Philol. Suppl. 17, 1890, 687ss; Guthrie 73ss; 103ss: at cf. Schwabl, Weltschöpfung, RE, Suppl. IX (1962) 1481 'die Versuche einer Frühdatierung ... müssen als verfehlt gelten'; Hell. aet. Casadio, Orpheus 8, 1987, 387s; saec. II a. Ch. trib. West in: Pippidi (ed.), Assimilation et résistence, Bucureşti–Paris 1976, 221ss; id., Orphic Poems 264 (quamquam multa plane e carminibus prioribus manant), cui adstipulor: saec. II p. Ch. et Rhapsodiis posterius sec. Brisson ANRW II 36.4, 1990, 2112 (prob. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 39) | sec. West, Orphic Poems 182 'Hellenistic Stoizing adaptation of the Protogonos Theogony', quod mihi valde incertum videtur, cf. Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás. Madrid II, 1994, 91ss

de Hieronymo et Hellanico nihil certum: sec. Jacoby, FGrHist I A 130 et comm. Ia 458 Hellanicus est Lesbius historicus saec. V a. Ch. (cf. FGrHist 4 F 87; Hellanic. fr. 87 Caerols; deest ap. Fowler): at nec Lesbius nec Alexandrinus a Suda laudatur s. v. Πτολεμαῖος (IV 254, 14 Adler): διηκόνει δὲ Ἑλλανίκου τοῦ γραμματικοῦ, ut recte admonuit West, Orphic Poems 176 | Hieronymum esse Rhodium Aristotelicum (cf. Wehrli, Die Schule des Aristoteles X 5ss) putavit Lob. 340 : iure contradixit West l. laud. 177 : Aegyptium laud. ab Iosepho et Tertulliano (cf. frr. 71–73 et FGrHist 787) proposuerunt

14 ἀ[σβέ]σ̣τοιο Treu, Diggle coll. X 96, Luppe[2] : ἀ[κρά]ν̣τοιο Luppe[1] | cf. Hes. Th. 878, Orph. fr. 155, 2 γαῖαν ἀπείριτον (et sim. illic laud.) || **15** suppl. Lobel coll. Hes. Th. 131 ἣ δὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος τέκεν οἴδματι θυῖον || **16** μ[ιγῶσ]ι̣ Luppe | ζ[όφ]ον Treu : π̣[όν]ον Luppe | ὦκ̣[α Lobel | π]έσω̣σι Lloyd-Jones – Parsons : π]έση̣σι Lobel || **17** [αἰθέ]ρ̣α̣ Luppe : [ἠέ]ρα Lloyd-Jones – Parsons | 'fort. "ergo caelum (a terris abscidit), et illud quidem (18) ..."'. Lloyd-Jones – Parsons | de doctrina cosmogonica cf. Treu l. laud. | cf. similia in theogonia ap. P. Argent. 481 (vid. Gigli Piccardi, La Cosmogonia di Strasburgo, Firenze 1990, 39s; Agosti, Atene e Roma 39, 1994, 26ss)

Schuster 100; Eisler, Weltenmantel und Himmelszelt, München II, 1910, 393; Staudacher 94; D.-K. ad 1 B 13; West, ibid., qui et. Sandonem a Suda laudatum (cf. fr. 70) eundem ac Hieronymum Aegyptium esse supposuit : dubitavit Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 407s (at cf. Scamonis test. ap. Fowler 366) | vid. et. cod. Matr. Graec. saec. XV (fr. 53) ubi fortasse Hieronymi et Hellanici theogoniae alluditur; cf. FGrHist 794 F 6c, Baumgarten, The Phoenician History of Philo of Byblos, Leiden 1981, 47; 123s

Athenag. Pro Christ. 18, 3 al. eandem theogoniam laudare videtur, at alia multa narrat de quibus Damascius silet. de quo West, Orphic Poems 181 admonuit: 'the only real alternative is that Athenagoras has combined Hieronymus' digest ... with material from the Rhapsodies', at de eo nullum indicium certum; prob. Damascius carminis principium tantum narrat quia cetera simillima iis in Rhapsodiis enarratis exstabant | et. idem carmen laudant Schol. Gregor. Naz. Or. 31 (fr. 76 IV al.), Tatian. Or. ad Graec. 10 (fr. 89, 4) | sec. Kern in editione; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2897ss et alios ei alludunt et. Ps.-Clemens et Rufin. : recte repugnavit Amersfoort in: van den Broek et Vermaseren (edd.), Studies in Gnosticism and Hellenistic religions presented to Gilles Quispel, Leiden 1981, 13ss : fragmenta a Ps.-Clemente et Rufino laudata potius Rhapsodiis tribuit Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 109 adn. 45, prob. West, Orphic Poems 266 | fabulas similes in operibus orientalibus enarratas contulerunt Lukas, Zeitschr. d. Vereins. für Volksk. 4, 1894, 227ss praec. 230s; West, Orphic Poems 103; Bernabé, Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo (http://www.labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas.html); Albrile, Le Muséon 113, 2000, 55ss | multa ad eam theogoniam restituendam inveniri possunt ap. West, Orphic Poems 176ss; cf. et. Lob. 340; 484ss; Schuster, De veteris orphicae theogoniae indole atque origine, Diss. Leipzig 1869, 81ss; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 28ss; Gruppe, Die Rhapsodische Theogonie und ihre Bedeutung innerhalb der orphischen Litteratur, Jahrb. f. Class. Phil. Suppl. 17, 1890, 724ss; eund. Phanes, ap. Roscher, Mythol. Lex. III 2251ss; Susemihl, De Theogoniae orphicae forma antiquissima dissertatio, Gryphiswaldiae 1890, IVss; Zeller, Philosophie der Griechen I[6], 126ss; Holwerda, Mnemosyne n. s. 22, 1894, 295ss; D.-K. 1 B 13; Lukas, Zeitschr. d. Vereins f. Volkskunde 4, 1894, 230; Olivieri, Atti Real. Acc. Arch. Lett. Bell. Art. Napoli n. s. 7, 1920, 297ss; Cook, Zeus II, 1925, 1022ss; Gomperz, Hermes 67, 1932, 161ss; Krueger, Quaestiones Orphicae, Diss. Halle 1934; Levy, Journ. Hellen. Stud. 54, 1934, 44s; Guthrie, Orpheus 73ss; Buse, Quaestiones Hesiodeae et Orphicae, Diss. Halle 1937; Staudacher, Die Trennung von Himmel und Erde, Tübingen 1942, 94ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1349ss; Mondolfo ap. Zeller, La filosofia dei greci nel suo sviluppo storico I 1, Firenze [3]1951, 210 adn. 1; Jaeger, La teología de los primeros filósofos griegos, México 1952, 223 adn. 57; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1481ss

(cf. et. eund., Zeus, RE Suppl. XV [1978] 1220); Rudhardt, Le thème de l'eau primordiale dans la mythologie grecque, Berne 1971, 12ss; Ferwerda, Numen 20, 1973, 104ss; Simondon, Annales de Bretagne et des Pays de l'ouest 83, 1976, 226ss; Colli, La sapienza greca I, Milano 1977, 278ss; 423s; Alderink, Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 38ss; Kirk–Raven–Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge ²1983, 24ss; Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985 (= Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 I) 394s; 407s; eund. in: Mythes et représentation du temps, Paris 1985 (= Orphée III), 41s; eund., ANRW II 36.4, Berlin–New York 1990 (= Orphée IV), 2897ss; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991 (= Orphée VI), 195ss; Anemoyannis-Sinamidis, Kernos 4, 1991, 83ss; Westerink ad Damasc. vol. III p. 231 adn. 6; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 298ss; Ricciardelli Apicella in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 39ss; Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás. Madrid II, 1994, 91ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 41ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 110ss

Hieronymi et Hellanici theogoniae argumentum ad summam sic restitui potest: in principio fuit aqua primordialis et indigesta quae "coagulatur" in limum (fr. 75), ex quo oriuntur Tempus-Hercules (fr. 76) et Necessitas (fr. 77); tunc e Tempore primum Aether, Erebus et Chaos generantur (fr. 78), deinde ovum cosmicum (fr. 79); ex ovo, calice fracto, nascitur Phanes Primogenitus masculofemina, et e superiore calicis parte Caelus oritur, ex inferiore Terra (fr. 80); Phanetis filia Echidna (fr. 81); Caeli Terraeque progenies Parcae, Centimani, Cyclopes (fr. 82) et Titanes (fr. 83); Saturnus Caelum emasculat et filios suos devorat (fr. 84); Iuppiter Phaneta devorat (fr. 85); et ita mundi ordinator fit (fr. 86); Iuppiter etiam cum matre Rhea (eadem atque Cerere) coit (fr. 87) et Proserpinam generat (fr. 88), postea cum Proserpina Bacchum (fr. 89); sec. West, Orphic Poems 182ss carmen et. animarum palingenesiam, sed nulla de Baccho a Titanibus trucidato enarrabat | Hieronymi et Hellanici theogoniae et trib. West, Orphic Poems (cf. 265ss) frr. 31; 141; 156; 158, 160; 163; 189; 191 II (dub.); 192 (dub.); 200 VI (dub.); 201 (dub.), 210 (dub.); 242; 252; 254; 262 (dub.); 266; 272; 273; 358 (dub.); 367; 422; 436; 437 et. quae in "Primogeniti theogonia" (de qua cf. 68ss) enarrabatur

Testimonia (frr. 69–73)

69 T (54 K., 4 [B 72a] C.)

DAMASC. De princ. 123 bis (III 160, 17 Westerink) ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον (sc. Ὀρφικὴ θεολογία), εἴπερ μὴ καὶ ὁ αὐτός ἐστιν, οὕτως ἔχει. quae sequuntur vid. ap. fr. 75 I.

70 T

SUDA s.v. Σάνδων (IV 320, 20 Adler) Ἑλλανίκου, φιλόσοφος. ἔγραψεν ὑποθέσεις εἰς Ὀρφέα βιβλίον α'.

71 T

IOSEPH. Ant. Iud. 1, 94 (EUSEB. Praep. Ev. 9, 11, 3) Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος ὁ τὴν Ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν Φοινικικὴν συγγραψάμενος.

72 T

IOSEPH. Ant. Iud. 1, 107 (EUSEB. Praep. Ev. 9, 13, 5, GEORG. SYNCELL. 78 [44, 10 Mosshammer]) μαρτυροῦσι δέ μου τῶι λόγωι πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας ... Μῶχός τε καὶ Ἑστιαῖος καὶ πρὸς τούτοις ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος οἱ τὰ Φοινικικὰ συγγραψάμενοι.

73 T

TERTULLIAN. Apol. 19, 5 reseranda antiquissimarum ... gentium archiva ... Phoenicum; 6 advocandi municipes eorum ... Hieronimus Phoenix, Tyri rex.

69 plane uni tantum carmini alludit | de Hieronymo et Hellanico vid. introd.
70 ad Scamonem (de quo cf. Fowler, Early Greek Mythography, Oxford 2000, 366) rettulit Sturz
71 cf. FGrHist 787 F 2
72 cf. FGrHist 784 F 3a, 794 F 5b || **3** Μόλος Euseb. | Αἰστιαῖος Syncell || **4** αὐτοῖς τοῖς Αἰγυπτίοις Syncell. | οἵ τε Euseb. | Φοινικὰ Syncell. | συνταξάμενοι Ioseph. **SPML**, Euseb.; de re cf. West, Class. Quart. 44, 1994, 289ss

fragmenta (frr. 74–89)

74 F (59 K.)

θύρας δ' ἐπίθεσθε, βεβήλοι.

75 F (54 + 57 K., 4 [B 72] + 4 [B 33] C.)

(I) DAMASC. De princ. 123 bis (III 160, 17 Westerink) ἡ δὲ κατὰ τὸν Ἱερώνυμον φερομένη καὶ Ἑλλάνικον ... (cf. fr. 69) οὕτως ἔχει· ὕδωρ ἦν, φησίν, ἐξ ἀρχῆς καὶ ὕλη ἐξ ἧς ἐπάγη ἡ γῆ, δύο ταύτας ἀρχὰς ὑποτιθέμενος πρώτας ... τὴν δὲ μίαν πρὸ τῶν δυεῖν ἄρρητον ἀφίησιν– αὐτὸ γὰρ τὸ μηδὲ φάναι περὶ αὐτῆς ἐνδείκνυται αὐτῆς τὴν ἀπόρρητον φύσιν. sequitur fr. 76 I || (II) ATHENAG. Pro Christ. 18, 3 (128 Pouderon) pergit fr. 879 III καὶ αὐτοῦ (sc. Ὀρφέως) τὴν πρώτην γένεσιν αὐτῶν ἐξ ὕδατος συνιστάντος ... ἦν γὰρ ὕδωρ ἀρχὴ ... τοῖς ὅλοις, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος ἰλὺς κατέστη. sequitur fr. 76 II.

74 TATIAN. Or. ad Graec. 8, 6 (21 Marc.) pergit fr. 89 III μαρτυρήσει μοι νῦν Ἐλευσὶς καὶ δράκων ὁ μυστικὸς καὶ Ὀρφεὺς ὁ θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις λέγων

74 vid. fr. 1

74 βεβήλοις Tatian. | cf. fr. 1
75 3 ὕλη] ἰλύς Zoega : at cf. Die. ap. Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 28; Schwabl, Weltschöpfung 1482; Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid II, 1994, 93 || **2–3** ὕδωρ et γῆ in carmine Orphico Ὠκεανός et Γῆ erant sec. Jaeger, Teología de los primeros filósofos griegos, México 1952, 253 adn. 57 : Ὠκεανός et Τηθύς sec. West, Orphic Poems 184 ss : contradixit Bernabé 95 s (quia Damascius nomina mythica in nomina quae res communes designant mutare non solet); potius ὕδωρ ... καὶ ὕλη hendiadys sec. Rudhardt, Eau primordiale 15, qui optime rem explanavit; ὕδωρ ... ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὕλη idem valent atque ὕδωρ ἀρχή et ἰλὺς κατέστη idem atque ἐπάγη ἡ γῆ | cf. et. Aristot. Metaph. 923b 20 Θαλῆς μὲν (11 A 12 D.-K.) ... ὕδωρ φησὶν εἶναι (sc. ἀρχὴν τῶν ὄντων), Theophrast. ap. Simplic. Phys. 24, 26 Ἀναξιμένης δὲ (13 A 5 D.-K.) ... φησιν ... πυκνούμενον (sc. ἀέρα) ... ἄνεμον, εἶτα νέφος, ἔτι δὲ μᾶλλον ὕδωρ, εἶτα γῆν (sc. γίνεσθαι) || **3** πρώτας Kroll, Rhein. Mus. 52, 1897, 290 : πρῶτος **A** : πρῶτον apogr. || **4** τὴν δὲ μίαν – ἀφίησιν] aqua in carmine Orphico principium; unum 'ineffabile' plane interpretatio Neoplatonica Damascii || **8** ἰλῦς **A** | de limo primigenito cf. Anaximand. 12 A 30 D.-K., Philo Bybl. FGrHist 790 F 1 et comm. v. d. Baumgarten ad loc. p. 123 s (qui et. de Phoeniciis locis similibus disseruit) | sec. West, Orphic Poems 183 et Brisson, ANRW loco cit. 2912, coll. Schol. Apoll.

76 F (54 + 57 K., 4 [B 72] + 4 [B 33] C.)

(I) Damasc. De princ. 123 bis (III 161, 3 Westerink) pergit fr. 75 I τὴν δὲ τρίτην ἀρχὴν μετὰ τὰς δύο γεννηθῆναι μὲν ἐκ τούτων, ὕδατός φημι καὶ γῆς, δράκοντα δὲ εἶναι κεφαλὰς ἔχοντα προσπεφυκυίας ταύρου καὶ λέοντος, ἐν μέσωι δὲ θεοῦ πρόσωπον, ἔχειν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων πτερά, ὠνομάσθαι δὲ Χρόνον ἀγήραον καὶ Ἡρακλῆα τὸν αὐτόν. sequitur fr. 77 || (II) Athenag. Pro Christ. 18, 4 (128 Pouderon) pergit fr. 75 II ἐκ δὲ ἑκατέρων ἐγεννήθη ζῶιον

Rhod. 1, 496–98a (44, 4 Wendel) καὶ Ζήνων (Stoic. Vet. Fr. I 29, 17 Arnim) δὲ τὸ παρ' Ἡσιόδωι (Th. 116 s) χάος ὕδωρ εἶναί φησιν, οὗ συνιζάνοντος ἰλὺν γίνεσθαι, ἧς πηγνυμένης ἡ γῆ στερεμνιοῦται, hoc carmen Stoicam theoriam redolet : repugnavit Bernabé 94 s; 100, cf. eund. in: Laks et Louguet (edd.), Qu'est-ce que la Philosophie Présocratique?, Lille 2002, 217 s

76 3 δράκοντα] cf. fr. 589 | vid. et. quae explanavit Brisson, ANRW l. cit. 2914 || 5 Χρόνον] cf. fr. 109, Pherecyd. 7 B 1 D.-K. (= 14 Schibli) Ζὰς μὲν καὶ Χρόνος ἦσαν αἰεὶ καὶ Χθονίη et comm. v. d. Schibli ad loc. 17 s (cf. 36), Anaximand. 12 B 1 D.-K. κατὰ τὴν τοῦ Χρόνου τάξιν, Pind. Ol. 2, 17 Χρόνος ὁ πάντων πατήρ, Criti. Sisyph. TrGF 43 F 19, 33 s τό τ' ἀστερωπὸν οὐρανοῦ δέμας, / Χρόνου καλὸν ποίκιλμα, τέκτονος σοφοῦ, de re vid. et. McCartney, Class. Phil. 23, 1928, 187 s; Buse, Quaest. Hesiodeae et Orphicae, Halis Sax. 1937, 65 ss; Guthrie, Orpheus 103 ss; West, Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971, 28 ss; Alderink, Creation 45 ss; West, Orphic Poems 103 s; 198 ss; 230 s; 254 ss; Brisson in: Mythes et représentations du temps, Paris 1985, 37 ss; Bernabé, Emerita 58, 1990, 61 ss, praec. 74; eund., Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid II, 1994, 95 s; eund., Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo (http://www.labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas.html); Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 47 ss; Breglia in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 179 ss | Tempus cum Iranico deo *Zurvān akarana* comparatur ab Eisler, Weltenmantel et Himmelszelt, München 1910, II, 382 s; Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris I 1938, 63; Duchesne-Guillemin, Ohrmazd et Ahriman. L'aventure dualiste dans l'Antiquité, Paris 1953, 92 s; van der Waerden, Hermes 81, 1953, 481; West, Orphic Poems 103 ss; Brisson in: Mythes et représentations du temps, Paris 1985, 37 ss : repugnavit Casadio, Orpheus 8, 1987, 387 s, qui cum Aegyptio deo Bes comparavit | West, ibid. (cf. eund., Class. Quart. 44, 1994, 289 ss) et. memorat cosmopoeiam Mochi Sidonii (ap. Laetum FGrHist 784 F 4, cf. et. Bianchi, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 115 ss, praec. 119; dubitat Casadio, l. laud. 388) et Indicam fabulam comparat in qua Kāla (Tempus) caelum et terram generat (vid. et. Early Greek Philosophy and the Orient Oxford 1971, 33 s), de re cf. et. Bernabé, www cit. qui cf. et. Hes. Th. 820 ss et Apoc. Ioann. 4, 6 τέσσαρα ζῶια γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν 7 καὶ τὸ ζῶιον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶιον ὅμοιον μόσχωι, καὶ τὸ τρίτον ζῶιον ἔχων τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶιον ὅμοιον ἀετῶι πετομένωι. 8 καὶ τὰ τέσσαρα ζῶια, ἓν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχων ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν

δράκων προσπεφυκυῖαν ἔχων κεφαλὴν λέοντος ⟨καὶ ἄλλην ταύρου⟩, διὰ μέσου δὲ αὐτῶν θεοῦ πρόσωπον, ὄνομα Ἡρακλῆς καὶ Χρόνος. sequitur fr. 79 II ‖ (III) Athenag. Pro Christ. 20, 1 (134 Pouderon) εἰ μὲν οὖν μέχρι τοῦ φῆσαι γεγονέναι τοὺς θεοὺς καὶ ἐξ ὕδατος τὴν σύστασιν ἔχειν τὸ ἀπίθανον ἦν αὐτοῖς τῆς θεολογίας, ἐπιδεδειχὼς ὅτι οὐδὲν γενητὸν ὃ οὐ καὶ διαλυτόν, ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἂν παρεγενόμην τῶν ἐγκλημάτων. ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν διατεθείκασιν αὐτῶν τὰ σώματα, τὸν μὲν Ἡρακλέα, ὅτι θεὸς δράκων ἑλικτός, τοὺς δὲ Ἑκατόγχειρας (cf. fr. 82, 1) εἰπόντες ‖ (IV) Schol. Gregor. Naz. Or. 31 c. 16 (ed. Norden, Hermes 27, 1892, 614s.) Φάνητας] τοὺς δὲ Φάνητας πλὴν ὀλίγων οἶμαι πολλοὺς ἀγνοεῖν, ὅτι εἷς μὲν οὗτος, κἂν πληθυντικῶς λέλεκται, ὑπὸ δέ τινων ἐμυθολογήθη θεολογούντων δῆθεν, ὡς ἐξ ὕδατος καὶ ἰλύος ἀναδοθέντος δράκοντος προσπεφυκυῖαν ἔχοντος λέοντος κεφαλήν, διὰ μέσου δὲ αὐτῶν θεοῦ πρόσωπον, ὃν Ἡρακλῆν φασι. sequitur

καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· κτλ, Ezechiel 1, 6 καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῶι ἑνί, καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῶι ἑνί. 7 καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθά, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐτῶν, καὶ σπινθῆρες ὡς ἐξαστράπτων χαλκός, καὶ ἐλαφραὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν. ... 10 καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν· πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ πρόσωπον λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέσσαρσιν καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσιν καὶ πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς τέσσαρσιν. 11 καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι ἄνωθεν τοῖς τέσσαρσιν, ἑκατέρωι δύο συνεζευγμέναι πρὸς ἀλλήλας, καὶ δύο ἐπεκάλυπτον ἐπάνω τοῦ σώματος αὐτῶν ... 13 καὶ ἐν μέσωι τῶν ζώιων ὅρασις ὡς ἀνθράκων πυρὸς καιομένων, ὡς ὄψις λαμπάδων συστρεφομένων ἀνὰ μέσον τῶν ζώιων καὶ φέγγος τοῦ πυρός, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξεπορεύετο ἀστραπή et concludit: 'los influjos orientales se aceptan, pero se entretejen en una estructura de pensamiento religioso que no es ya oriental, sino que se ha producido en Grecia' | ἀγήραον Lob. 485; Kroll, Rhein. Mus. 52, 1897, 290 : ἀγήρατον **A**, cf. fr. 111, 1 Χρόνος ... ἀγήραος, Soph. Ant. 608 ἀγήρως δὲ χρόνωι (cum deorum nominibus cf. B 447, ε 218, Hes. Th. 277 al., vid. et. Hymn. Cer. 242, Aristoph. Aves 689, Pherecyd. fr. 14 Schibli, vid. et. pp. 17 adn. 9 et 36) | Ἡρακλῆα] cf. Brisson, ANRW l. cit. 2913 (coll. Porphyr. fr. 359 F [422 Smith] καθὸ δὲ ἀπαλεξίκακός ἐστι τῶν ἐπιγείων ὁ ἥλιος, Ἡρακλέα αὐτὸν προσεῖπον κτλ), cf. Orph. Hymn. 12, 9s αὐτοφυής, ἀκάμας, γαίης βλάστημα φέριστον, / πρωτογόνοις στράψας βολίσιν, μεγαλώνυμε Αἰών (West, Class. Quart. 18, 1966, 291 : Παιών Lennep prob. Quandt : ναίων cod.), cf. West, Orphic Poems 231; Ricciardelli, comm. ad loc. | vid. et. Procl. in Plat. Tim. III 160, 4 Diehl καὶ ὁ Ἡρακλῆς κατὰ τὴν γένεσιν μετὰ συμβόλων δημιουργικῶν ἐκφανείς, cf. adn. Festugière ad loc. ‖ **7** καὶ ἄλλην ταύρου e Damasc. add. Zoega prob. Rudhardt, Brisson, Bernabé, Pouderon: traditum def. Norden, Hermes 27, 1893, 614 coll. Schol. Gregor. Naz. Or. 31 c. 16 : at Scholiastam Gregor. iam textum corruptum legisse mihi veri similius videtur (cf. West, Orphic Poems 180 adn. 12) ‖ **10** ἔχων **N** ‖ **11** ἐπιδεδιχὼς **N** | γεννητὸν **A** : corr. **s** | οὐ καὶ] οὐκ εὖ **P** ‖ **12** παρεγενάμην **A** a.c.: παραγενοίμην **SP** ‖ **13** post θεὸς add. καὶ λέγων καὶ Schwartz ‖ **15–19** plane Scholiasta Tempus et Phaneta confudit ‖ **19** φασι Norden: φησι cod.

fr. 79 III, cf. Damasc. De princ. 123 bis (III 161, 20 Westerink = fr. 78) ὁ Χρόνος οὗτος ὁ δράκων.

77 F (54 K., 4 [B 72] C.)

Damasc. De princ. 123 bis (III 161, 8 Westerink) pergit fr. 76 I συνεῖναι δὲ αὐτῶι τὴν Ἀνάγκην, φύσιν οὖσαν τὴν αὐτὴν καὶ Ἀδράστειαν ἀσώματον διωργυιωμένην ἐν παντὶ τῶι κόσμωι, τῶν περάτων αὐτοῦ ἐφαπτομένην.

77 2 Ἀνάγκην] de Necessitate (omissa in Hes. Th.) cf. Emped. fr. 109 Wright (= 31 B 116 D.-K.) δύστλητον Ἀνάγκην, fr. 107, 1 Wright (31 B 115, 1 D.-K. = Orph. fr. 449) ἀνάγκης χρῆμα, Aesch. Prom. 514s, Eur. Alc. 965ss (cf. fr. 812), Plat. Remp. 616c ἐκ δὲ τῶν ἄκρων τεταμένον Ἀνάγκης ἄτρακτον, δι' οὗ πάσας ἐπιστρέφεσθαι τὰς περιφοράς, Orph. Arg. 12s (fr. 99) ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην, / καὶ Χρόνον, ὡς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίοις ὑπὸ κόλποις, 879 πότνι' Ἀνάγκη, frr. 110 et 210; Paus. 2, 4, 6; Hor. Carm. 1, 35, 17ss, Macrob. Sat. 1, 19, 17; Veneris filia ap. Orph. Hymn. 55, 3, vid. et. Wernicke, Ananke, RE I 2 (1894), 2057ss; Ziegler, Orpheus, RE XVIII 1 (1935) 1203s, et Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1349s; Hamdorf, Griechische Kultpersonifikationen der vorhellenistischen Zeit, 1964, 33; Schreckenberg, Ananke, 1964; Ricciardelli, comm. ad Orph. Hymn. 55, 3 | **icon.** cf. Simon, Ananke, LIMC I 1 (1981) 757s | de Necessitate in hoc carmine cf. Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid II, 1994, 97 'la ordenación del mundo supone dos premisas: la aparición de Tiempo y que el transcurso del tiempo sea ... ordenado', cf. Anaximand. 12 B 1 D.-K. κατὰ τὸ χρεὼν ... κατὰ τὴν τοῦ Χρόνου τάξιν | Ἀδράστειαν] de Adrastea cf. frr. 33 (ap. crit.), Phor. 2, 4, Aesch. Prom. 936 cum schol., fr. 158 Radt, Soph. Phil. 776, Eur. Rh. 342 (cum schol.); 468, Nicostr. Com. fr. 37 K.-A., IG I^{3} 383, II 142; 369, 67, Plat. Phaedr. 248c (fr. 459), Resp. 451a προσκυνῶ δὲ Ἀδράστειαν, ὦ Γλαύκων, χάριν οὗ μέλλω λέγειν, Antimach. fr. 131 Matthews (et comm. ad loc.), Men. Peric. 304, Apoll. Rhod. 3, 133, Plut. De sera num. vindicta 25 p. 564 ef, Orph. πρὸς Μουσ. 36; et etym. ap. Ps.-Aristot. De mund. 401b13, Philostr. Vit. Apoll. 8, 7, Hesych. s. v. Ἀδράστεια· ἡ Νέμεσις, ἣν οὐκ ἄν τις ἀποδράσειεν, de re cf. Dieterich, Nekyia^{3} 123; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 444s; Westerink ad Damasc. vol. III 231 adn. 1 | ἀσώματον] εὐσώματον dub. Ruelle : δισώματον Gruppe ap. Roscher II, 2251, prob. Zeller, Brisson, ANRW l. cit. 2897 adn. 39, Westerink : traditum def. Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid II, 1994, 96s, coll. fr. 377, 11s; 378, 11s οὐδέ τις αὐτὸν / εἰσοράαι, fr. 378, 31s χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρμασιν Ὠκεανοῖο / ἐκτέτακεν : post ἀσώματον add. καλουμένην Marc. ad Athenag. Pro Christ. 18, 4 | de ἀσώματον cf. Gomperz, Hermes 67, 1932, 161ss || **2–3** διωργυωμένην **A**

78 F (54 K., 4 [B 72] C.)

DAMASC. De princ. 123 bis (III 161, 19 Westerink) οὗτος γὰρ ἦν ὁ πολυτίμητος ἐν ἐκείνηι (sc. τῆι ἐν ταῖς ῥαψωιδίαις θεολογίαι, cf. fr. 111 VI) Χρόνος ἀγήραος καὶ Αἰθέρος καὶ Χάους πατήρ· ἀμέλει καὶ πάντα ταύτην ὁ Χρόνος οὗτος ὁ δράκων γεννᾶται τριπλῆν γονήν· Αἰθέρα φησί νοτερὸν καὶ Χάος ἄπειρον, καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις Ἔρεβος ὁμιχλῶδες.

79 F (54 + 57 K., 4 [B 72] + 4 [B 33] C.)

DAMASC. De princ. 123 bis (III 162, 1 Westerink) ἀλλὰ μὴν ἐν τούτοις, ὡς λέγει, ὁ Χρόνος ὠιὸν ἐγέννησεν, τοῦ Χρόνου ποιοῦσα γέννημα καὶ αὕτη ἡ παράδοσις || (II) ATHENAG. Pro Christ. 18, 5 (130 Pouderon) pergit fr. 76 II οὗτος ὁ Ἡρακλῆς ἐγέννησεν ὑπερμέγεθες ὠιόν. sequitur fr. 80 II || SCHOL. Gregor. Naz. Or. 31 c. 16 (ed. Norden, Hermes 27, 1892, 614s.) Φάνητας] pergit fr. 76 IV κἀκ τούτου ὠιὸν γεννηθῆναι.

80 F (54 + 57 K., 4 [B 72] + 4 [B 33] + 4 [B 34] C.)

(I) DAMASC. De princ. 123 bis (III 162, 5 Westerink) ἡ δυὰς τῶν ἐν αὐτῶι φύσεων, ἄρρενος καὶ θηλείας, καὶ τῶν ἐν μέσωι παντοίων σπερμάτων τὸ πλῆθος· καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις θεὸν δισώματον, πτέρυγας ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντα χρυσᾶς, ὃς ἐν μὲν ταῖς λαγόσι προσπεφυκυίας εἶχε ταύρων κεφα-

78 Lob. 486 s; Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid II, 1994, 97 s || **4** γεννᾶται] de mediae vocis usu cf. Plat. Menex. 237e; 238a, Tim. 34b, Criti. 113d; 116c, Leg. 784e; 'aus sich' D.-K. | φημὶ Lob. | νοερὸν apogr. || **5** τρίτον ἐπὶ τούτοις] fortasse in carmine legebatur τοὺς δὲ μέτα τρίτατον | ὁμιχλῶδες **A**

79 **6** τούτου Marc. ad Athenag. Pro Christ. 18, 4 : τούτων **MO** | de ovo cf. fr. 64, 646

80 **3** δισώματον Westerink (iam θεὸς δισώματος ... ἔχων coni. Lob. 486) : ἀσώματον cod. (cf. P. Mag. 4, 1777 ἀσώματος et. Preisendanz s.v. Phanes, RE XIX 2 [1938] 1772 s) | δισώματον] i.e. masculofemina; cf. **2** ἄρρενος καὶ θηλείας, fr. 121, 3 ἀρσενόθηλυς, Orph. Arg. 14 (fr. 99) διφυῆ ... Ἔρωτα, Hymn. 58, 1–4 Ἔρωτα ... διφυῆ, Hymn. 6, 1 (fr. 143) Πρωτόγονον ... διφυῆ, Orph. fr. 134 θῆλυς καὶ γενέτωρ (fort. et Ζοφασημίν laud. a Philone Bybl. FGrHist 790 F 2 masculofemina, cf. Baumgarten ad loc. p. 124), de re cf. Delcour, Hermaphroditea, Bruxelles 1966, 54 ss; Brisson, Androgyne, Paris 1986, 27 ss; eund., Le sexe incertain, Paris 1997, 83 ss; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 113; Ricciardelli ad Orph. Hymn. ll. laudd. || **4–5** ταύρων κεφαλάς] cf. fr. 129 ταύρου καὶ λέοντος καὶ δρά-

λάς, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς δράκοντα πελώριον παντοδαπαῖς μορφαῖς θηρίων ἰνδαλλόμενον ... καὶ ἤδ' ἡ θεολογία Πρωτόγονον ἀνυμνεῖ. sequitur fr. 86 || (II) Athenag. Pro Christ. 18, 5 (130 Pouderon) pergit fr. 79 II ὃ συμπληρούμενον ὑπὸ βίας τοῦ γεγεννηκότος ἐκ παρατριβῆς εἰς δύο ἐρράγη. τὸ μὲν οὖν κατὰ κορυφὴν αὐτοῦ Οὐρανὸς εἶναι ἐτελέσθη, τὸ δὲ κάτω ἐνεχθὲν Γῆ· προῆλθε δὲ καὶ θεὸς τρίτος δισώματος. sequitur fr. 82 I || (III) Athenag. Pro Christ. 20, 4 (138 Pouderon) pergit fr. 81 ἢ αὐτὸν τὸν Φάνητα δέξαιτο, θεὸν ὄντα πρωτόγονον (οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ἐκ τοῦ ᾠοῦ προχυθείς), ἢ σῶμα ἢ

κοντος αὐτῶι περιτιθεὶς κεφαλάς, fr. 130 βρίμας ταυρείους, Orph. Hymn. 6, 3 (fr. 143) ταυροβόαν || 7–8 de ovo fracto cf. fr. 121 || 9 κάτω ἐνεχθὲν Schwartz : κάτω (in fine lineae) κατενεχθὲν cod. : κατανεχθὲν Maran, Otto || 10 θεὸς τρίτος δισώματος scripsi (coll. locis supra laudatis), cf. Bernabé, Actas del VIII Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid 1994, 98 s : θεὸς τρίτος (= γ̄) ἤδη ἀσώματος Gomperz, prob. Marc. : θεὸς †γη δισώματος Schoedel: θεὸς {γη} δισώματος Pouderon : θεὸς γῆ [γῆι a] διὰ σώματος E[2] : θεός τις δισώματος Lob. : πτηνός τις δισώματος Zeller : Μῆτις ἀσώματος Kern : θεὸς Γῆ δὲ ἀσώματος Beth || 11 θεὸν om. S || 12 προτόγονον N || 11–12 Φάνητα δέξαιτο, θεὸν ὄντα πρωτόγονον] plane hoc carmine iam Φάνης idem atque Πρωτόγονος fit; Φάνης in fr. 60 Bacchi (et Osiridis) epith. est (prob. et. Bacchi in Lam. Thur. [fr. 492] 3); πρωτόγονος in fr. 12, 1 de Caelo dicitur, et in Eur. Hypsipyl. 1105 (cf. fr. 65) idem atque Amor videtur esse | alium Primogenitum laud. Philo Bybl. ap. Euseb. Praep. Ev. 1, 10, 7 (cf. FGrHist 790 F 2) εἶτά φησι γεγενῆσθαι ἐκ τοῦ Κολπία ἀνέμου καὶ γυναικὸς Βάαυ (τοῦτο δὲ νύκτα ἑρμηνεύει) Αἰῶνα καὶ Πρωτόγονον, sec. Euseb. θνητοὺς ἄνδρας οὕτω καλουμένους : at cf. Baumgarten ad loc.; vid. et. Philon. Bybl. ibid. ἑξῆς φησιν ἀπὸ Γένους Αἰῶνος καὶ Πρωτογόνου γεννηθῆναι αὖθις παῖδας θνητούς, οἷς εἶναι ὀνόματα Φῶς καὶ Πῦρ καὶ Φλόξ | de Phanete primogenito cf. Rhapsodias passim, Hymn. 6, 1 (fr. 143), Nonn. Dion. 9, 141; 12, 34, vid. et. Holwerda, Mnemosyne n. s. 22, 1894, 301 ss; Schuster 27 ss; Gruppe, Phanes in: Roscher III, 2248 ss; Guthrie, Orpheus 80 ss; Buse, Quaest. Hesiodeae et Orphicae, Halle 1937, 77 ss; Preisendanz, Phanes, RE XIX 2 (1938) 1761 ss; Leisegang, Eranos-Jb. 7, 1939, 151 ss (= Campbell [ed.], The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 194 ss, cf. Wili, ibid. 72); Bianchi, Stud. Mat. Stor. Rel. 28, 1957, 115 ss; Boyancé, Mélanges Carcopino, 1966, 166; Delcourt, Hermaphroditea, Bruxelles 1966, 54 ss; F[auth], Phanes, Der Kleine Pauly IV, 1972, 707 s; Alderink, Creation 45 ss; West, Orphic Poems 70 ss; 103 ss; 203 s; 231 ss; Rusten, Atti del XVII Congresso Internazionale di Papirologia, Napoli 1984, 333; Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 234 ss; Turcan, s. v. Phanes, LIMC VII 1 (1994) 363 s; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 51 ss; Brisson, Le sexe incertain, Paris 1997, 83 ss; Bernabé, Actas del Congreso Español de Antiguo Oriente Próximo (http://www.labherm.filol.csic.es/Es/Actas/Actas.html); Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 110 ss || de Phanete cum personis Phoenissarum, Iranicarum et Aegyptiarum fabularum comparato, cf. Alderink, Creation 47; West, Orphic Poems 103 ss; Bernabé, l. laud. | de Phaneta cum demi-

σχῆμα ἔχειν δράκοντος; sequitur fr. 85 || (IV) Schol. Gregor. Naz. Or. 31 c. 16 (ed. Norden, Hermes 27, 1892, 614 s) Φάνητας] pergit fr. 76 IV ὅπερ ἡ τοῦ γεγεννηκότος ἐκ παρατριβῆς διελοῦσα δύναμις, Φάνης ἡμῖν οὕτως θεὸς ἐξ αὐτοῦ ἐφάνη, ὃς τὸ μὲν ⟨κάτω⟩ τοῦ κελύφους ὡς Γῆν καταλιπών, τὸ δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς αἰωρήσας τὸν Οὐρανὸν ἀπετέλεσεν.

urgo in Nag Hammadi scriptis comparato, cf. Quispel in: Wilson (ed.), Nag Hammadi and Gnosis, Leiden 1978, 1 ss; cf. Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 35 s || **icon.** nullam Phanetis repraesentationem antiquam habemus | Amor alatus, non monstrum, ex ovo exiens in cameo in coll. Russel servato figuratur, de quo cf. Cook, Zeus II, 1925, 1048 s; Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 82 | cum Hellena nascente confunditur in vasorum picturis, cf. Bottini 64 ss, fig. 14, 16–18; vid. et. Helenam ex ovo nascentem in sepulcro Metaponti inventam, ap. Bottini 64 ss, fig. 10 | draco (prob. Phanes) figuratur in phiala alabastrina saec. III–VI p. Ch. de qua cf. Delbrueck – Vollgraff, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 129 ss (vid. ad fr. 66) | Phanes-Mithra repraesentatur in anaglypho Mutinensi; de quo vid. Eisler, Weltenmantel und Himmelszelt, München II, 1910, 40 ss; Cook, Zeus II, 1925, 1051; Cumont, Rev. Hist. Rel. 109, 1934, 66 ss; Nilsson, Symb. Osl. 24, 1945, 1 ss (= Opusc. Sel. III, 98 ss); Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks 2, New York 1955, 208 ss; Vermaseren, Corpus Inscriptionum et Monumentorum Religionis Mithriacae I, 1956, n. 475; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München II^2, 1961, 500 n. 4, lam. 6, fig. 1; Festugière in: Proclus, Commentaire sur le Timée, Paris II, 1967, 11 (et imaginem ope lucis confectam p. 6); West, Orphic Poems 253, lam. 6; Bottini 83 fig. 19; cf. et. Turcan l. laud. | vid. et. anaglyphum simile Bercovicii (hodie Housesteads) inventum, de quo cf. Vermaseren, CIMRM I n. 860; Turcan, Mithra et le Mithriacisme, Paris 1993, 165 adn. 10 (fig. in p. 148) | vid. et. Fasce, Eros. La figura e il culto, Genova 1977 || **12** πρωτόγονον] 'le terme est entendu au sens soit actif soit passif: Phanès est Πρωτόγονος quod ante ipsum nihil sit genitum (fr. 73, cf. fr. 75 K.) ou, au contraire, parce qu'il fait tout apparaître (fr. 61 et 82 K.)' Chrétien adn. ad Nonn. Dion. 9, 141 p. 112; 'on lui donnait un sens tantôt passif … tantôt actif … mais comme ce qui est lumineux illumine, les deux explications demeuraient logiquement solidaires' Turcan, Phanes, LIMC VII I (1994) 363 | de creatore ap. Orphicos cf. Classen, Class. & Med. 23, 1962, 9 s | ἢ σῶμα del. Wil., prob. Schwartz, Geffcken, Kern : trad. serv. Schoedel, Marc., Pouderon || **15** γεννηθέντος **O** | οὕτως Marc. : οὗτος **MO** || **15–16** Φάνης – ἐφάνη] de Phanetis etymologiis cf. Orph. Arg. 15 s (fr. 99), ὅν ῥα Φάνητα … κλήσκουσι … πρῶτος γὰρ ἐφάνθη, fr. 126 τὸν δὴ καλέουσι Φάνητα /… ὅτι πρῶτος ἐν Αἰθέρι φαντὸς ἔγεντο, fr. 540, 3 ὃν … καλέουσι Φάνητά – 6 πρῶτος δ' ἐκ φάος ἦλθε, vid. et. Hymn. 6, 8 (fr. 143), Macrob. Sat. 1, 18, 13 (fr. 540 I) Φάνητα *dixit solem* ἀπὸ τοῦ φωτὸς καὶ φανεροῦ, Apion. ap. Ps. – Clem. Rom. Homil. 6, 5, 4 (fr. 127 II) ὃν Φάνητα Ὀρφεὺς καλεῖ, ὅτι αὐτοῦ φανέντος τὸ πᾶν ἐξ αὐτοῦ ἔλαμψεν, de re cf. Bernabé, Rev. Esp. de Ling. 22, 1992, 45 ss; Ricciardelli comm. ad Orph. Hymn. 6, 8–9 || **16** κάτω add. Marc. | καταλυπών **M**[1] || **17** κεφαλὴν **O**

81 F (58 K., 4 [B 34] C.)

ἂν δὲ Φάνης ἄλλην γενεὴν τεκνώσατο δεινὴν
νηδύος ἐξ ἱερῆς, προσιδεῖν φοβερωπὸν Ἔχιδναν,
ἧς χαῖται μὲν ἀπὸ κρατὸς καλόν τε πρόσωπον
ἦν ἐσιδεῖν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη φοβεροῖο δράκοντος
αὐχένος ἐξ ἄκρου.

82 F (57 + 58 K., 4 [B 33] C.)

(I) ATHENAG. Pro Christ. 18, 6 (130 Pouderon) pergit fr. 80 II Οὐρανὸς δὲ Γῆι μιχθεὶς γεννᾶι θηλείας μὲν Κλωθὼ Λάχεσιν Ἄτροπον, ἄνδρας δὲ

81 ATHENAG. Pro Christ. 20, 4 (136 Pouderon) καὶ τίς ἂν νῶι κεκριμένος (Marc.: iam νῶι vel λόγωι κεκριμένος tempt. Wil.: ἀνος κεκρ·μένος **A** [fuit α, ut vid.] : ἀνος κεκριμένος **a** def. Paul : νοῦν κεκτημένος coni. Schwartz : ἄνθρωπος ἠκριβωμένος Geffken : ἄνθρωπος κεκριμένος Schoedel, qui κεκριμένος dub. retinuit) καὶ ἐν θεωρίαι γεγονὼς ὑπὸ θεοῦ γεννηθῆναι πιστεύσαι (**n** Stephanus : πιστεῦσαι **A**) ἔχιδναν – Ὀρφεὺς (Ὀρφ. del. Schwartz, Marc.) [1–5] sequitur fr. 80 III

81 1 Nonn. Dion. 26, 255 Νηιὰς Ὠκεανοῖο γένος τεκνώσατο Κητώ || 2 Hes. Th. 460 νηδύος ἐξ ἱερῆς || 4 Nonn. Dion. 39, 324 ἦν δ' ἐσιδεῖν || de fr. universo Hes. Th. 295–300 ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς / θνητοῖς ἀνθρώποις οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι, / σπῆϊ ἔνι γλαφυρῶι, θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν, / ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα καλλιπάρηον, / ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν δεινόν τε μέγαν τε / αἰόλον ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, 304s ἣ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἔχιδνα, / ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα

81 1 τὰν δὲ **p** p. c. : αὖτε coni Duentzer : πρὸς δὲ Herw. | δινὴν **A** a. c. || **2** νηδύος ἐξ ἱερῆς] quod est deus masculofemina | de Echidna cf. Hošek, LIMC III 1 (1986) 678s, qui matrem non nominatam Rheam esse putavit (vid. **icon.** ibid.): sec. Hes. Th. 295 Cetus filia; sec. Epimenid. fr. 52; Stygis; sec. Apollodor. Bibl. 2, 1, 2 Tartari Terraeque || **3** χαῖταιμα **S**
82 2 μιγεὶς **S** | ἄτραπον **AN** | Κλωθὼ – Ἄτροπον] cf. Hes. Th. 218 ubi Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον Noctis filiae (quanquam versus suspectus), et 905 ubi sunt Iovis Themidisque filiae, cui consentit Apollodor. Bibl. 1, 3, 1; vid. et. Hes. Sc. 258s (et. versus suspecti) Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέστασαν· ἣ μὲν ὑφήσσων / Ἄτροπος οὔ τι πέλεν μεγάλη θεός, Hymn. Mag. 18 (II 253 Preisendanz-Henrichs = Heitsch GDRK 59), 8 Κλωθὼ καὶ Λάχεσις ἠδ' Ἄτροπος εἶ et cf. Bianchi, La Religione Greca, Torino 1975, 56s; West ad Hes. Th. 217; 218s | ἄνδρας δὲ **n**: ἄνδρας τε **AP** ||

Ἑκατόγχειρας Κόττον Γύγην Βριάρεων καὶ Κύκλωπας Βρόντην καὶ Στερόπην καὶ Ἄργην· οὓς καὶ δήσας κατεταρτάρωσεν, ἐκπεσεῖσθαι αὐτὸν τῶν παίδων τῆς ἀρχῆς μαθών. sequitur fr. 83 ‖ (II) ATHENAG. Pro Christ. 20, 2 (134 Pouderon) ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν διατεθείκασιν αὐτῶν τὰ σώματα, τὸν μὲν Ἡρακλέα ὅτι θεὸς δράκων ἑλικτός (cf. fr. 76 III), τοὺς δὲ Ἑκατόγχειρας εἰπόντες. sequitur fr. 88.

83 F (57 K. + 4 [B 33] C.)

κούρους δ' Οὐρανίωνας ἐγείνατο πότνια Γαῖα,
οὓς δὴ καὶ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέουσιν,
οὕνεκα τεισάσθην μέγαν Οὐρανὸν ἀστερόεντα.

83 ATHENAG. Pro Christ. 18, 6 (130 Pouderon) pergit fr. 82 I διὸ καὶ ὀργισθεῖσα ἡ Γῆ τοὺς Τιτᾶνας ἐγέννησεν· [1–3]

83 1 Hes. Th. 368 υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς | φ 172 ἐγείνατο πότνια μήτηρ ‖ **2–3** Hes. Th. 207–210 τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκε / παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανός, οὓς τέκεν αὐτός· / φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι / ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι, cf. Th. 154–159; 617ss ‖ **2** Orph. fr. 542 Ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν | Σ 487 ε 273 Ἄρκτόν θ', ἣν καὶ Ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν | X 29 ὅν τε κύν' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι, cf. 506 ‖ **3** A 497 Apoll. Rhod. 1, 1100 Quint. Smyrn. 6, 2 Orph. Hymn. 64, 5 μέγαν οὐρανόν | Orph. fr. 378, 29 μέγαν ... ἐπ' οὐρανόν | Hes. Th. 176 al. Apoll. Rhod. 3, 715 μέγας Οὐρανός | E 750 al. Quint. Smyrn. 1, 67 μέγας οὐρανός | Orph. fr. 31, 3 οὐρανοῦ ἀστερόεντος et sim. illic laud.

3 Κόττον Stephanus, Otto : Κόττυν cod. | Γύγην cod. Monac. 81 (in mg.) Stephanus : Γύνη A : Γύνην A²N : γύννιν P, cf. West ad Hes. Th. 149 | Κόττον – Βριάρεων] cf. Hes. Th. 149 ubi Κόττος τε Βριάρεώς τε Γύγης θ' et Telluris Caelique filii et centimanus; vid. et. Orph. fr. 177 | Κύκλοπας AN | Κρότην A a. c. ‖ 4 Ἄργην Otto : Ἄργον cod. ; cf. Hes. Th. 139s γείνατο δ' αὖ (sc. Γαῖα ... Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα) Κύκλωπας ... / Βρόντην τε Στερόπην τε καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον et comm. West ad loc. (vid. et. Hes. Th. 501a), Apoll. Rhod. 1, 510s (vid. fr. 67) ‖ 5 μαθὼν τῆς ἀρχῆς transp. P | μαθών] prob. Nocte monente

83 cf. locos Hesiodeos ap. loc. sim. laudatos et Orph. frr. 179; 192 ‖ **2–3** Τιτῆνας – τεισάσθην] ἐτυμολογεῖ poeta Orphicus, cf. Hes. Th. 165, Plut. De esu carn. I 7 p. 996c (cf. fr. 318 II) τὸ γὰρ ἐν ἡμῖν ἄλογον ... οἱ παλαιοὶ Τιτᾶνας ὠνόμασαν, καὶ τοῦτ' ἔστι κολαζομένους καὶ δίκην διδόντας, vid. et. Risch, Eumusia,

84 F (58 K., 4 [B 34] C.)

ATHENAG. Pro Christ. 20, 3 (136 Pouderon) pergit fr. 88 τοῦτο δὲ τὰ πραχθέντα αὐτοῖς ἐπ' ἀκριβὲς ὡς οἴονται διεξεληλύθασιν, Κρόνος μὲν ὡς ἐξέτεμεν τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρὸς καὶ κατέρριψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος καὶ ὡς ἐτεκνοκτόνει καταπίνων τῶν παίδων τοὺς ἄρσενας. Ζεὺς δὲ ὅτι τὸν μὲν πατέρα δήσας κατεταρτάρωσεν, καθὰ καὶ τοὺς υἱεῖς ὁ Οὐρανός, καὶ πρὸς Τιτᾶνας περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπολέμησεν. sequitur fr. 87 I.

85 F (58 K., 4 [B 34] C.)

ATHENAG. Pro Christ. 20, 4 (138 Pouderon) pergit fr. 80 III ἢ καταποθῆναι ὑπὸ τοῦ Διός (sc. Φάνητα), ὅπως ὁ Ζεὺς ἀχώρητος γένοιτο;

Festgabe für E. Howald, Zürich 1947, 74ss; Arrighetti, Poeti, eruditi e biografi, Pisa 1987, 27 (de Hesiodo Th. 207ss); Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 44; eund. in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 75 || **3** οὕνεκα τεισάσθην D.-K. (iam οὕνεκα τισάσθην Stephanus) : οὕνεκα τι (οὕνεκά τι **a**) τιμωρήσωσιν (-σουσι) ἢ τιμήσωσιν (-σουσι) /-σασθην **AN(S)** : οὕνεκα τιμωρήσωσιν **P** p. c. (partim expunct. partim eras.) | de hoc fr. cf. et. Zoëga, Abhandl. 239; Lob. 386; 466; 504; 506; Schuster 31; 81; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 23; Gruppe, Suppl. 725; Zeller, Philosophie der Griechen I^6, 127 adn. 2; Geffcken, Zwei griech. Apologeten, Leipzig 1907, 198; Nilsson, Arch. f. Religionsw. 11, 1908, 543

84 **2** αὐτοῖς ἐπ' ἀκριβὲς Schwartz : ἐπ' ἀκριβὲς αὐτοῖς cod. | οἷόν τε **NS** || **3** αἰδόα **N** a. c. || **2–3** Κρόνος – τοῦ πατρὸς cf. Hes. Th. 178–182, Plat. Euthyphr. 6a (fr. 26 I), Remp. 2, 377e–378a, Antim. Col. fr. 51 Matthews, Apoll. Rhod. 4, 985s, Lycophr. Alex. 761s, Cic. De nat. deor. 2, 63; 3, 62, Ovid. Ib. 273s, Apollodor. Bibl. 1, 1, 4 (fr. 187), Macrob. Sat. 1, 8, 6–9, Tertullian. adv. Nat. 2, 12, 10, Origen. c. Cels. 1, 17; 4, 48 | ἀπὸ τοῦ ἅρματος] ad currum Solis vel Temporis spectat, cf. Marc. ad loc. qui cf. Nonn. Dion. 2, 421s Ζεὺς / ἑζόμενος πτερόεντι Χρόνου τετράζυγι δίφρωι, 36, 422; Eur. fr. dub. 1111a Jouan – Van Looy, de re cf. et. Mayer, Kronos, Roscher Myth. Lex. I 496ss : aliter rem explanavit West, Orphic Poems 216 'ἅρμα was a misunderstanding of an original δίρρος, which may mean ... "throne"', cf. et. adn. 131 || **3–4** ὡς ἐτεκνοκτόνει – ἄρσενας] cf. Hes. Th. 459ss, Plat. Euthyphr. 6a (fr. 26), Lactant. Divin. inst. 1, 13, 2 (= Enn. Euhem. p. 227 Vahlen), Aristid. Apolog. 9, 3 (p. 86 Alpigiano), Tatian. Orat. ad Graec. 25, 5 (49 Marc.), Theophil. ad Autol. 1, 9, (26 Marc.); 3, 3 (101 Marc.), Tertullian. adv. Nat. 2, 7, 15; 2, 21, 14 *itaque filios virili sexu devorabat,* Apol. 9, 4, Minuc. Fel. Oct. 30, 3, Lactant. Divin. inst. 5, 10, 15, Athanas. Vit. Anton. 75 et al.

85 **1** κατατεθῆναι **P** p. c. man. rec. || **2** ἀχώριστος Lob. 493 : ἀκόρητος Gesner | cf. frr. 240s

86 F (54 K., 4 [B 72] C.)

DAMASC. De princ. 123 bis (III 162, 15 Westerink) pergit fr. 80 I καὶ Δία καλεῖ πάντων διατάκτορα καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, διὸ καὶ Πᾶνα καλεῖσθαι.

87 F (58 + 59 K., 4 [B 34] + 4 [B 35] C.)

(I) ATHENAG. Pro Christ. 20, 3 (136 Pouderon) pergit fr. 84 καὶ ὅτι τὴν μητέρα Ῥέαν ἀπαγορεύουσαν αὐτοῦ τὸν γάμον ἐδίωκε (sc. Ζεύς), δρακαίνης δ' αὐτῆς γενομένης καὶ αὐτὸς εἰς δράκοντα μεταβαλὼν συνδήσας αὐτὴν τῶι καλουμένωι Ἡρακλειωτικῶι ἅμματι ἐμίγη – τοῦ σχήματος τῆς μείξεως

86 2 Πᾶνα καλεῖσθαι] prob. post Phaneta devoratum | cf. Orph. Hymn. 11, 11s κοσμοκράτωρ, αὐξητά, φαεσφόρε, κάρπιμε Παιάν ... ἀληθὴς Ζεὺς ὁ κεραστής et Ricciardelli, comm. ad loc. | ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 48 || **icon.** Pan aliquando repraesentatur cum zodiaco (i.e. universo?), cf. Gundel, Zodiakos, 1992, n. 163–165; Boardman, Pan, LIMC VIII 1 (1997) 930 (n. 141)

87 3 εἰς δράκοντα μεταβαλὼν] cf. Schol. Arat. 46 (92, 13 Martin) φέρεται δὲ περὶ τοῦ Δράκοντος Κρητικὸς μῦθος (Epimenid. fr. 36)· (πῶς ἄρα add. **DΔVA**) ἐπιόντος ποτὲ τοῦ Κρόνου, ὁ Ζεὺς εὐλαβηθεὶς ἑαυτὸν μὲν εἰς δράκοντα μετεμόρφωσε κτλ, cf. Clem. Alex. Protr. 2, 15, 1 (fr. 589 I) Δηοῦς δὲ μυστήρια καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ μῆνις ... τῆς Δηοῦς, ἧς δὴ χάριν Βριμὼ προσαγορευθῆναι λέγεται κτλ, cf. et. fr. 276 | de Iove serpentino venerato cf. Ferwerda, Numen 20, 1973, 106 adn. 8 | post μεταβαλὼν add. ⟨καὶ⟩ Marc. || 4 Ἡρακλειωτικῶι ἅμματι] cf. Macrob, Sat. 1, 19, 16 *in Mercurio solem coli etiam ex caduceo* (vid. et. Serv. in Aen. 4, 242) *claret, quod Aegyptii in specie draconum maris et feminae coniunctorum figuraverunt Mercurio consecrandum. hi dracones parte media voluminis sui in vicem nodo, quem vocant Herculis, obligantur, primaeque partes eorum, reflexae in circulum, pressis osculis ambitum circuli iungunt, et post nodum caudae revocantur ad capulum caducei ornaturque alis ex eadem capuli parte nascentibus,* Orib. Coll. med. 48, 8 (III 265, 21 Raeder) ἕνεκα τοῦ Ἡρακλεωτικοῦ ἅμματος καιρία προσλαμβάνεται, καὶ γίνεται {καὶ} (del. Bussemaker et Daremberg) ἐκ τῆς καιρίας δύο ἅμματα ἀπ' ἀλλήλων διεστῶτα. ἐντεῦθεν παρανακύπτει τὸ Ἡρακλεωτικὸν ἅμμα, παρ' ἑκάτερα ὅπου μὲν ἀγκύλη μία, ὅπου δ' ἀρχαὶ δύο, ἔστι δ' ἰσότονος ὁ βρόχος οὗτος, Apostol. 8, 64a (Paroem. Gr. II 448, 17) Ἡράκλειον ἅμμα· ἐπὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἰσχυροῦ δεσμοῦ λέγεται, cf. et. Pauli Exc. ap. Festum (p. 63 Müller, 55 Lindsay), Plin. Nat. hist. 28, 63, Seneca Ep. 87, 38 et Athen. 11, 500a qui vasis hoc nodo decoratis alludit | de hoc nodo disseruerunt Stephani, Suppl. du compte rendu de la comm. impér. archéol., Petersbourg 1882, 33s; 46, Heckenbach, De nuditate sacra sacrisque vinculis, Rel. Gesch. Vers. u. Vorarb. IX 3, Gießen 1911, 104ss; Ferwerda, Numen 20, 1973, 104ss ||

σύμβολον ἡ τοῦ Ἑρμοῦ ῥάβδος – sequitur fr. 89 I || (II) ATHENAG. Pro Christ. 32, 1 (192 Pouderon) τοὺς μὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδὲν λογοποιεῖν περὶ ἡμῶν ἃ περὶ τῶν σφετέρων λέγουσι θεῶν – καὶ ⟨γὰρ⟩ τὰ πάθη αὐτῶν δεικνύουσι μυστήρια· χρῆν δ' αὐτούς, εἰ δεινὸν τὸ ἐπ' ἀδείας καὶ ἀδιαφόρως μίγνυσθαι κρίνειν ἔμελλον, ἢ τὸν Δία μεμισηκέναι, ἐκ μητρὸς μὲν Ῥέας θυγατρὸς δὲ Κόρης πεπαιδοποιημένον. cf. fr. 89 II.

88 F (58 K.)

ATHENAG. Pro Christ. 20, 1 (134 Pouderon) pergit fr. 82 II καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Διός, ἣν ἐκ τῆς μητρὸς Ῥέας ⟨ἢ⟩ καὶ Δήμητρος {ἢ Δημήτορος τὸν αὐτῆς} ἐπαιδοποιήσατο, δύο μὲν κατὰ φύσιν {εἶπον} ἔχειν ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ τῶι μετώπωι δύο καὶ προτομὴν κατὰ τὸ ὄπισθεν τοῦ τραχήλου μέρος, ἔχειν δὲ καὶ κέρατα, διὸ καὶ τὴν Ῥέαν φοβηθεῖσαν τὸ τῆς παιδὸς τέρας φυγεῖν οὐκ ἐφεῖσαν αὐτῆι τὴν θηλήν, ἔνθεν μυστικῶς μὲν Ἀθηλᾶ κοινῶς δὲ Φερσεφόνη καὶ Κόρη κέκληται, οὐχ ἡ αὐτὴ οὖσα τῆι Ἀθηνᾶι τῆι ἀπὸ τῆς κόρης λεγομένηι. sequitur fr. 84.

5 ⟨ὃν⟩ post σύμβολον add. Marc. || **6** τοῖς μὲν **P** || **7** ⟨γὰρ⟩ add. Wil. || **8** ἐχρῆν **P**

88 cf. fr. 276 || **2** Ῥέας – **3** αὐτῆς sic Marc., qui ἢ[1] add. suad. Geffcken et ἢ Δημήτορος τὸν (lege Δημήτερος τῆς) αὐτῆς ut gloss. del. suad. Ubaldi : Ῥέας καὶ Δήμητρος ἢ δημήτορος (Δημήτερος **P**) τὸν αὐτῆς **ANP** a.c. **E**[2] : Ῥέας ἢ Δημήτερος αὐτῆς **P** p.c. : Ῥέας ἢ Δήμητρος {ἢ δημήτορος} τῆς αὐτῆς Gesner : Ῥέας ἤ⟨ν καὶ⟩ Δήμητρος ἢ Δημήτορος ⟨εἶ⟩πον ἀκτὴν post Geffcken coni. Ubaldi : Ῥέας καὶ Δήμητρος ἤδη προσ⟨α⟩γορευ⟨θεί⟩σης coni. Schwartz : Ῥέας {καὶ Δήμητρος ἢ Δημήτερος τῆς αὐτῆς} Grant | de Rhea dea eadem atque Cerere cf. frr. 29 (et adn. ad loc.); 206; 398 || **3** εἶπον **AP** : εἴπων **N** : del. Schwartz || **5** κέρατα] cf. Orph. Hymn. 29, 11 (de Proserpina) κερόεσσα (et Ricciardelli, comm. ad loc.), Euseb. Praep. Ev. 3, 11, 10 (= Porphyr. fr. 358 F [418 Smith]) ὁ δὲ Διόνυσος κοινὰ μὲν πρὸς τὴν Κόρην ἔχει τὰ κέρατα || **6** τὴν θηλὴν αὐτῆι transp. **P** | μυστηκῶς **N** | Ἀθηλᾶ] cf. Athenag. Pro Christ. 17, 4 (124 Pouderon) Ἀθηνᾶς {μᾶλλον δὲ Ἀθηλᾶς· ἀθήλα (Marc.: ἀθηλᾶ **A** : ἀθηλὰ **s** : Ἀθήλη Wil.) γάρ, ὡς οἱ μυστικώτερον (λέγοντες add. Geffcken) οὕτω γὰρ} (μᾶλλον – οὕτω γὰρ ut gloss. del. Marc.), cf. Orph. Arg. 31 καὶ ὀρεινῆς νύκτας Ἀθηλῆς (Vian : Ἀθήνης **W** : trad. def. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 23 s), Schol. Hes. Op. 76 (Poet. Gr. Min. III 80 Gaisf.) ἢ Ἀθήλα τις οὖσα, ἡ μὴ θηλάζουσα (sc. Ἀθηνᾶ) καὶ νηπιόφρων, ἀλλὰ γενναιοτάτη καὶ ἐνδρανής, simil. ap. Eust. in Il. p. 83, 26, cf. et. locos laudatos a van der Valk in adn. ad loc. et. fr. 277 b || **7** οὐχ ἡ αὐτὴ – **8** λεγομένηι obscurum, cf. Pouderon ad loc. p. 136 s adn. 1

89 F (58 + 59 K., 4 [B 34] + 4 [B 35] C.)

(I) Athenag. Pro Christ. 20, 3 (136 Pouderon) pergit 87 I εἶθ' ὅτι Φερσεφόνηι τῆι θυγατρὶ ἐμίγη βιασάμενος καὶ ταύτην ἐν δράκοντος σχήματι, ἐξ ἧς παῖς Διόνυσος αὐτῶι || (II) Athenag. Pro Christ. 32, 1 (194 Pouderon) cf. fr. 87 II ἢ τὸν Δία μεμισηκέναι, ἐκ μητρὸς μὲν Ῥέας θυγατρὸς δὲ Κόρης πεπαιδοποιημένον, γυναικὶ δὲ τῆι ἰδίαι ἀδελφῆι χρώμενον, ἢ τὸν τούτων ποιητὴν Ὀρφέα, ὅτι καὶ ἀνόσιον ὑπὲρ τὸν Θυέστην καὶ μιαρὸν ἐποίησεν τὸν Δία || (III) Tatian. Or. ad Graec. 8, 6 (21 Marc.) Ζεὺς καὶ ⟨τῆι⟩ θυγατρὶ συγ-

89 cf. frr. 34; 280 s | de re vid. Lob. 584; Geffcken, Zwei griech. Apologeten, Leipzig 1907, 231 || **1–2** Περσεφόνηι **S** | de Iove cum filia coniuncto cf. Io. Lyd. De mens. 4, 51 (106, 20 Wünsch) Τέρπανδρός γε μὲν ὁ Λέσβιος (fr. 6 Gostoli) Νύσσαν λέγει τετιθηνηκέναι τὸν Διόνυσον τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον, ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης γενόμενον, εἶτα ὑπὸ τῶν Τιτάνων σπαραχθέντα, cf. comm. Gostoli ad loc., Hesych. s. v. Ζαγρεύς (Callim. fr. 43, 117 Pf., cf. fr. 34), Verg. Aen. 1, 46 s *Iovisque et soror et coniunx*, Ovid. Met. 6, 114, Cic. De nat. deor. 3, 58 (et comm. v. d. Pease ad loc.), Diod. 4, 4, φασὶ γὰρ ἐκ Διὸς καὶ Φερσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον, cf. 3, 64, 1; 5, 75, 4, Arrian. Anab. 2, 16, 3, Hygin. fab. 55; 167, Origen. c. Cels. 1, 25 ὁ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱὸς ... καὶ ὁ τῆι θυγατρὶ Περσεφόνηι μιγείς, Nonn. Dion. 5, 565 αἰνομόρου Ζαγρῆος ἔχων πόθον ὑψιμέδων Ζεύς, / ὃν τέκε Περσεφόνεια δρακοντείηι Διὸς εὐνῆι κτλ, cf. 6, 155 ss (vid. et Chuvin, 'Notice' ad Nonn. Dion. VI; West, Orphic Poems 97), Philon. Prov. 2, 37 Hadas-Lebel, Clem. Alex. Protr. 2, 16, 1 (fr. 589 I) κυεῖ μὲν ἡ Δημήτηρ, ἀνατρέφεται δὲ ἡ Κόρη, μίγνυται δ' αὖθις ὁ γεννήσας οὑτοσὶ Ζεὺς τῆι Φερεφάττηι, τῆι ἰδίαι θυγατρί, μετὰ τὴν μητέρα τὴν Δηὼ ... καὶ μίγνυται δράκων γενόμενος, ὃς ἦν, ἐλεγχθείς, cf. versus a Clem. ibid. laudatos ταῦρος δράκοντος καὶ πατὴρ ταύρου δράκων, / ἐν ὄρει τὸ κρύφιον, βουκόλος, τὸ κέντρον, Iul. Firm. Mat. De err. 26, 1 (139 Turcan, cf. comm. ad loc. p. 329 ss), Arnob. Adv. nat. 5, 21 (fr. 589 III) *taurus draconem genuit et taurum draco,* Iul. Firm. Mat. De err. 10, 2 (100 Turcan = fr. 589 VI et Turcan comm. ad loc. p. 251 s) *Sebazium colentes Iove, anguem cum initiant per sinum ducunt,* et formulam θεὸς διὰ κόλπου (cf. P. Gurob [fr. 578] col. I 24) | de incestu in Graecis fabulis cf. Rudhardt, Rev. franç. Psychanal. 46, 1982, 731 ss | de re cf. et. fr. 578 et adn. ad loc.; vid. et. Schwabl, Zeus, RE Suppl. XV (1978) 1242 s; Dieterich, Mithrasliturgie, ³1923, 123 s; Cook, Zeus I, 1914, 392 ss; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München II³, 1974, 660 s et usus similes aliunde ap. West, Orphic Poems 97 et adn. 51 | **icon.** cf. Selinuntis nummos in quibus mulier vel dea cum magno serpente figuratur (Head, Historia numm., 1911, p. 169; 146; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 397 s, pl. 15c) || **4–5** πεπαιδευμένον **P** || **5** δὲ τῆι ἰδίαι ἀδελφῆι Schwartz : διαδελφὴ **A** a. c. : διαδελφῆι **A²N** : δὲ ἀδελφῆι **P** : δὲ ἰδίαι ἀδελφῆι **E²** || **7** καὶ ⟨τῆι⟩ Marc. : καὶ **MVP** : τῆι Münzel, agn. Schwartz

γίνεται, καὶ ἡ θυγάτηρ ἀπ' αὐτοῦ κυεῖ. sequitur fr. 74 || (IV) Tatian. Or. ad Graec. 10, 1 (24 Marc.) μεταμορφοῦνται δὲ παρ' ὑμῖν καὶ οἱ θεοί. ... δράκων δὲ ὁ Ζεὺς διὰ τὴν Φερσέφασσαν.

ΙΕΡΟΙ ΛΟΓΟΙ ΕΝ ΡΑΨΩΙΔΙΑΙΣ ΚΔ' (frr. 90–359)

longissimum Orphicorum poematum dispositum est in viginti quattuor rhapsodiis ad Homeri carminum exemplar; e singulis carminibus priorum aetatum compositum esse videtur (cf. West, Orphic Poems 69) | carmen praecedens et simile, sed probabiliter brevius notum est e Diodori fontibus (cf. Bernabé, Scritti in onore di I. Gallo, Napoli 2002, 92; 96); ex composito et commodo meo fragmenta theogonica a Diodoro tradita cum Rhapsodiarum fragmentis edam | ea est probabiliter unica theogonia Orphica quae imper. aet. exstat; inde a Syriani aetate loci huius carminis persaepe laudantur et interpretantur more Neoplatonico, cf. e. g. Suda s. v. Συριανός (IV 478, 21 Adler, fr. 677 III)· Ἀλεξανδρεύς, φιλόσοφος ... εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν βιβλία δύο, ... Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, Πλάτωνος περὶ τὰ λόγια βιβλία δέκα (quae errans Proclo trib. s. v. Πρόκλος [IV 210, 12 Adler], de quo cf. Brisson in: Pépin – Saffrey [edd.], Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 50ss), cf. Marin. Vit. Procl. 621 Masullo (fr. 677 IV) τοῖς τε εἰς Ὀρφέα αὐτοῦ (sc. Syriani) ὑπομνήμασιν, 613ss; 656ss; vid. West, Orphic Poems 227s; Westerink et Combès ad Damasc. vol. III p. 299 adn. 8; frequentissime Rhapsodias laudant Proclus, Damascius (de quibus optime disseruit Brisson, l. laud., 43ss; id. in: Borgeaud [ed.], Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991, 157ss [ambo denuo ed. cum addendis in: Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995]), Olympiodorus et Hermias | Neoplatonici a veritate aberrantes credebant Platonem hoc carmen legisse, cf. e. g. Procl. Theol. Plat. IV 5 (IV 21, 15 Saffrey-Westerink, fr. 206 V) καὶ πρὸ τούτων (sc. Πλωτῖνος καὶ Ἰάμβλιχος) ὁ Πλάτων αὐτὸς ἐν τῶι Κρατύλωι (396a-c), ταῖς Ὀρφικαῖς θεογονίαις ἑπόμενος κτλ, Olympiodor. in Plat. Phaedon. 10, 3 (141 Westerink, fr. 338 II) πανταχοῦ γὰρ ὁ Πλάτων παρωιδεῖ τὰ τοῦ Ὀρφέως

carminis titulus Ἱεροὶ Λόγοι ἐν Ῥαψωιδίαις sec. Suda (cf. fr. 91); Ῥαψωιδίαι (Ὀρφικαί) sec. Damasc. (cf. fr. 90) cf. ἐν τῆι τετάρτηι ῥαψωιδίαι Theosoph. Tubing. 61 (43 Erbse^2, fr. 138); id Ἱερὸν λόγον vocat Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 1 p. 636d (frr. 1 II; 101); at Ἱερὸς λόγος (vel Ἱεροὶ λόγοι) titulus antiquus quem alia opera habent, cf. Herodt. 2, 81 (fr. 650), Plat. Epist. 7, 335a (fr. 433 I), Clidemus FGrHist 323 F 25 (fr. 29), Epigen. ap. Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 5 (fr. 406), Orph. Arg. 43 (fr. 40) etc., vid. Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998 | et. Pythagorae Ἱερὸς λόγος tribuitur (cf. fr. 507 II), cf. Baumgarten, ibid. 144ss | sim-

pliciter λόγος nominatur a Lucian. de sacrif. 14 (fr. 1 XXI), μυστικοὶ λόγοι a Galen. De usu part. 12, 6 (fr. 1 XXII) | Θεογονία (quem titulum Suda laud., cf. fr. 92, cf. et. Fulgent. Mytholog. 3, 9 et Mythogr. Vatic. III 10, 7 [fr. 353 I et II], Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 [fr. 102 I], Martyr. Sanct. Aecaterin. III 11 p. 52 Viteau [fr. 337 II], Schol. Lycophr. 399 [fr. 214 I]) pars Rhapsodiarum sec. Kern : de hoc tit. cf. et. West, Orphic Poems 68 | Θεογονίαι memorantur a Clem. Alex. Strom. 6, 2, 26, 2 (fr. 223), Menand. Rhet. 338, 5, Procl. Theol. Plat. IV 5 (fr. 179 VI), Simplic. in Aristot. Cael. 93 (fr. 243 X) | aliquoties Ἱεροὶ λόγοι ex argumento afferuntur ut Διονύσου ἀφανισμός (Clem. Alex. Strom. 6, 2, 26, 1, fr. 330), τὸ περὶ Διὸς καὶ Κόρης (Schol. Dionys. Perieg. 1, fr. 287 I), οἱ περὶ τῆς Ἵπτας λόγοι (Procl. in Plat. Tim. II 105, 28ss Diehl, fr. 329 II) | et. generaliter carmen θεολογία(ι) nominatur, cf. Procl. in Plat. Tim. III 143, 33 Diehl, Michael Syncell. in Vit. Dionysii Areopagitae p. 362 (Migne 4, 622), vel θεομυθία, cf. Procl. Theol. Plat. I 4, eund., in Plat. Tim. III 223, 7ss Diehl (fr. 288 II): at 'these are not formal titles', ut recte admonuit West, Orphic Poems 68 | cf. et. Suda s.v. Ὀρφεύς (III 565, 26 Adler) φέρονται γὰρ αὐτοῦ καὶ περὶ θεογνωσίας λόγοι

de aetate qua poema compositum sit inter se dissentiunt viri docti: saec. VI–V a. Ch. sec. Gruppe, Die griechischen Culte und Mythen, Leipzig 1887 I, 612ss; eund., Jahrb. f. class. Phil. Suppl. 17, 1890, 689ss; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 1ss; Gomperz, Greek Thinkers, London 1920, I, 529 : repugnavit Rohde, Psyche, app. 9; saec. I a. Ch. sec. West, quod mihi verisimillimum videtur (cf. et. Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 113ss) : I–II p. Ch. sec. Brisson, ANRW II 36.4, 2886; cf. Orphée. Poèmes magiques et cosmologiques, Paris 1993, 169; at, ut recte admonuit Guthrie, Orpheus 78, 'the date of The Theogony, or even of This Theogony, is bound to be a date of compilation ... and this ... reduces considerably the importance of the question' : multa sane antiquiorum carminum vestigia in Rhapsodiis manent, at valde incertum ubi; probabiliter poema multis locis correctum fuit quo melius antiquae et recentiores partes inter se accommodatae essent (cf. West, Orphic Poems 225; Kingsley, Ancient philosophy, mystery, and magic, Oxford 1995, 124)

auctor, sec. Suda (fr. 91) Theognetus quidam aliubi ignotus (cf. quae de eo excogitavit West, Orphic Poems 250 in adn. ad fr. 91), quod valde incertum videtur : Cicero et Suda (fr. 91) errantes carmen Cercopi tribuunt, cf. ad loc.

Suda (fr. 91) carmini XXIV Rhapsodias tribuit | ἐν τῆι τετάρτηι ῥαψωιδίαι memorat Theosophiae Tubingensis auctor (fr. 138); dubium quo numero Rhapsodiarum laudetur in Et. M. 231, 21s (fr. 188) | Ioann. Malal. de duodecima Rhapsodia loquitur (δωδεκάτην ... ὀμφήν fr. 102 I) sec. Kern : immo de duodecimo carmine in Orphicorum poematum catalogo, vid. ad loc. | fortasse ad XXIV cantus alludit auctor in fr. 166 σκῆπτρον ... ἐξαμερὲς πισύρων καὶ

εἴκοσι μέτρων, cf. comm. ad loc. | probabiliter unus codex carmen integrum capiebat, cf. Suda s. v. Σαραπίων (IV 324, 26 Adler, cf. fr. 677 V)· ὃς οὕτω μὲν κατεφρόνει χρημάτων, ὥστε κεκτῆσθαι μηδοτιοῦν ἢ μόνα β' ἢ γ' βιβλία· ὧν ἦν καὶ ἡ Ὀρφέως ποίησις, cf. West, Orphic Poems 249 adn. 38

paucissima utilia ad Rhapsodiarum fragmenta ordinanda indicant fontes; Damasc. cum de earum argumento loquitur (fr. 96) carminis primis partibus tantum alludit; Malalas (fr. 97) nobis brevissimum et imperfectum argumentum praebet; Alexander Aphrodisiensis, Syrianus et Proclus (cum Schol.) deos qui deorum regnum obtinent enumerant (fr. 98); Argonauticorum auctor autem argumenta poetica duo exponit (frr. 99–100); haec quasi argumenta in Rhapsodiarum editionis principio praebeo, quamquam postea eorum fragmentorum partes denuo apparebunt. sunt et. utiles ad carminis fragmenta instruenda et ordinanda enarrationes Apionis ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 3, 3 ss et Rufini Recogn. 10, 30, 1 ss (de Clementinis Hom. cf. Jülicher, Clemens 10, RE IV 1 [1900] 17 s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2902 ss.; vid. et. excerpta versionis Syriacae Theodori bar Chōnī Nestoriani VIII saeculi exeuntis de quibus cf. Noeldeke, Zeitschrift Deutsch. Morgenländ. Gesellsch. 53, 1899, 501), quamquam auctorum ratio interpretandi (*secundum allegoriam*) fabulam pristinam obscurat, qua de causa haec fragmenta divisi et singula aliis Rhapsodiarum fragmentis similibus iuncta edidi | haec fragmenta e theogonia Orphica diversa manare putavit Gruppe, Die griechischen Culte und Mythen, Leipzig 1887 I, 641 (cf. Guthrie, Orpheus 74) : numero fragmentorum Hieronym. et Hellanic. theogoniae adscribit Kern pp. 132 ss prob. Colli 413; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2911: contradixit Van Amersfoort in: van den Broek – Vermaseren (edd.), Studies in Gnosticism and Hellenistic religions presented to Gilles Quispel, Leiden 1981, 13 ss : esse theogoniam proximam sed non eandem atque Hieronim. Hellanic. put. Colli 413 : rectius Rhapsodiarum fragmenta numero adscribit Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 109 adn. 45 (si πνεῦμα idem valet ac Αἰθήρ), prob. West, Orphic Poems 266 | Rhapsodiarum reliquias ordine genuino disponere difficillimum, ut animadvertit Kern; in ordinem saltem verisimilem eas disposui, multis locis sequens quae de re sollerte disseruerunt West, Orphic Poems (cf. praec. argum. pp. 70 ss) et Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens 54 ss | fragmenta saepe divisi ad similia similibus coniungendum

de Rhapsodiarum auctoritate cf. West, Orphic Poems 251 | Rhapsodiarum editiones in Christ. aet. inveniri fortasse non facile est, cf. Origen. c. Cels. 1, 18 (fr. 93 I)

Rhapsodias alludunt (quamquam nihil vel paucissima modo eorum quae in eis enarrata erant laudant) Menand. Rhet. 338, 5 (14 Russell–Wilson) οἱ μέν γε νομίζοντες οὐδὲν διαφέρειν καὶ τὰς γενεαλογίας μύθους εἶναί φασιν,

οἷον εἰ βούλει, ὅσα γε Ἀκουσίλεως καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς ἐν ⟨ταῖς⟩ Θεογονίαις εἰρήκασιν. εἰσὶ μὲν γὰρ {γενεαλογικαὶ} αὗται, οὐδὲν δὲ ἧττον μυθικαί, Macrob. Somn. Scip. 1, 2, 9 *narratio fabulosa, non fabula, ut sunt caerimoniarum sacra, ut Hesiodi et Orphei quae de deorum progenie actuve narrantur ut mystica Pythagoreorum sensa referuntur,* Procl. in Plat. Tim. III 143, 33 Diehl ἔτι τοίνυν θεατέον τὴν ἀναλογίαν τῆς γῆς, ἣν ἔχει πρὸς τὴν νοερὰν γῆν· ὡς γὰρ ἐκείνη περιέχει τάξεις θεῶν καὶ ὑφίστησι τελεσιουργούς, φρουρητικάς, Τιτανικάς, ὧν αἱ Ὀρφικαὶ θεολογίαι πλήρεις κτλ, Damasc. in Plat. Parmen. 173 (I 81, 12 Westerink) ὁ δὲ Ὀρφεὺς καὶ ἐν τούτοις μέρη καὶ γένη παράγει θεῶν, Damasc. in Plat. Parmen. 182 (I 95, 11 Westerink) ὁ δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὸ ὁπωσοῦν τούτων διωρισμένον ὁρῶν, πολλὰ γένη θεῶν ἐν ἑκάστωι διακόσμωι παραδίδωσιν, τοὺς μὲν εἴσω, τοὺς δὲ ἔξω ποιῶν, Damasc. De princ. 91 (III 10, 10 Westerink) τάχα δὲ ἄν τις εἴποι καὶ τὸν ὅλον δημιουργικὸν ἀπὸ τοῦ ὅλου Κρόνου προελθεῖν κτλ, Procl. Theol. Plat. I 4 (I 20, 6 Saffrey–Westerink) ἔστι δὲ ὁ μὲν διὰ τῶν συμβόλων τὰ θεῖα μηνύειν ἐφιέμενος (sc. τρόπος) Ὀρφικὸς καὶ ὅλως τοῖς τὰς θεομυθίας γράφουσιν οἰκεῖος. ὁ δὲ διὰ τῶν εἰκόνων Πυθαγόρειος, Hermias in Plat. Phaedr. 152, 15 Couvr. τὸν Φάνητα ὅπερ ἔστι πέρας τῶν νοητῶν θεῶν ... τὸν Δία ὃς τῶν ὑπερκοσμίων ἐστὶ βασιλεὺς κτλ, Nonn. Dion. 19, 205 οὐδὲ μέν, οἷα γέρων Τιτήνιον αἷμα κομίζων, / ἔγραφε φωνήεντι τύπωι Τιτηνίδα φύτλην, / οὐ Κρόνον ἠὲ Φάνητα παλαίτερον

de Rhapsodiis disseruerunt Lob. passim; Schuster, De veteris orphicae theogoniae indole atque origine, Diss. Leipzig 1869, 20 ss; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. passim; Gruppe, Die Rhapsodische Theogonie und ihre Bedeutung innerhalb der orphischen Litteratur, Suppl. 17, Jahrb. f. class. Phil., 1890, 689 ss; id., Phanes, ap. Roscher, Mythol. Lex. III, 2250 ss; Susemihl, De Theogoniae orphicae forma antiquissima dissertatio, Gryphiswaldiae 1890, III ss; Zeller, Philosophie der Griechen I^6, 129 ss; Holwerda, Mnemosyne n. s. 22, 1894, 286 ss; Olivieri, Atti Real. Acc. Arch. Lett. Bell. Art. Napoli n. s. 7, 1920, 297 ss; Rohde, Psyche II, 414; Cook, Zeus II, 1925, 1024 ss; Krueger, Quaestiones Orphicae, Diss. Halle 1934; Guthrie, Orpheus 79 ss; Buse, Quaestiones Hesiodeae et Orphicae, Diss. Halle 1937; Staudacher, Die Trennung von Himmel und Erde, Tübingen 1942, 81 ss; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1350 ss; Mondolfo ap. Zeller, La filosofia dei greci nel suo sviluppo storico I 1, Firenze ^{3}1951, 214 ss; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1476 ss; Simondon, Annales de Bretagne et des Pays de l'ouest 83, 1976, 225 ss; Colli, La sapienza greca I, Milano 1977, 246 ss; 423 s; Alderink, Creation and salvation in ancient Orphism, Chico 1981, 38 ss; West, Orphic Poems, passim; Kirk-Raven-Schofield, The Presocratic Philosophers, Cambridge ^{2}1983, 23 s; Brisson, Rev. Hist. Rel. 202, 1985 (= Orphée et l'Orphisme dans l'Antiquité gréco-romaine, Aldershot 1995 I), 392 ss; 408 ss; id. in: Mythes et représentation du temps, Paris 1985 (= Or-

phée III), 39 ss; id., L'Androgyne, Paris 1986, 40 ss; id. in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987 (= Orphée V), 54 ss; id. in: ANRW II 36.4, Berlin–New York 1990 (= Orphée IV), 2885 ss; id. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, en l'honneur de Jean Rudhardt, Genève 1991 (= Orphée VI), 195; 168 ss; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 319 ss; Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme... 235 ss; Anemoyannis-Sinamidis, Kernos 4, 1991, 83 ss; Westerink et Combès ad Damasc. vol. III, p. 228 s adn. 6; Ricciardelli Apicella in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 45 ss; Bernabé in: Actas del IX Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid 1998, V, 71 ss; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 113 ss

Testimonia de titulo (frr. 90–92)

90 T (60 K., 4 [B 73] C.)

DAMASC. De princ. 123 (III 159,17 Westerink) ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ... τοιαύτη μὲν ἡ συνήθης Ὀρφικὴ θεολογία. cf. fr. 96.

91 T (T 223 d K. p. 423 C.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 564, 30 Adler)· ἔγραψε ... Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδʹ ... λέγονται δὲ εἶναι (sc. Ἱεροὶ λόγοι) Θεσγνήτου τοῦ Θεσσαλοῦ (fr. 1120), οἱ δὲ Κέρκωπος τοῦ Πυθαγορείου(fr. 1101).

92 T (T 223 d K.)

SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 8 Adler)· Θεογονίαν (sc. ἔγραψε) ἔτη ʹασʹ.

90 2 ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς plane ad idem carmen alludit atque Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδʹ a Suda (fr. 91) memoratos; vid. supra; est et. poema Orphicum a Neoplatonicis frequentissime laudatum

91 1–2 ῥαψωιδίαι A cp. SM | Ἱεροὺς λόγους ἐν ῥαψωιδίαις κδʹ vid. ad fr. 90 || 2 Θεογνήτου] alicubi ignoti, at cf. quae de hoc auctore excogitavit West, Orphic Poems 250 (fortasse Pergamenus, theoriarum de Homeri poesi saec. II a. Ch. peritus), vid. et. Rohde, Psyche II, 415 s || 3 Κέρκωνος S | cf. Cic. De nat. deor. 1, 107 (fr. 707 II) *hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse Cercopis* | Cicero et Suda confuderunt carmen sacrum Cercopis (de quo cf. frr. 406; 1101) Rhapsodiis sec. West, Orphic Poems 9; 248 | vid. et. comm. ad frr. 707; 1101; 1120 et Pease et van den Bruwaene ad Cic. loc.

92 theogonia pars Rhapsodiarum sec. Kern; de hoc titulo cf. et. West, Orphic Poems 68

Rhapsodiarum editiones in Christiana aetate (fr. 93)

93 T

(I) Origen. c. Cels. 1, 18 εἴποιμεν δ' ἂν προκαλούμενοι βίβλους βιβλίοις παραβάλλεσθαι ὅτι φέρε, ὦ οὗτος, τὰ Λίνου (fr. 75 I) καὶ Μουσαίου (fr. 42) καὶ Ὀρφέως ποιήματα καὶ Φερεκύδου (p. 3 adn. 8 Schibli) τὴν γραφὴν καὶ συνεξέταζε τοῖς Μωϋσέως νόμοις καὶ τῶν μὲν σοφῶν σου ποιητῶν ἔοικε μηδὲ τὰ βιβλία ἔτι σώιζεσθαι, φυλαχθέντα ἄν, εἰ ὁ ἐντυγχάνων ᾔσθετο ὠφελείας ‖ (II) Cels. ap. Origen. c. Cels. 1, 16 [= Cels. p. 45 Bader] Λίνον δὲ (fr. 49) καὶ Μουσαῖον (fr. 32) καὶ Ὀρφέα καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρην καὶ Πυθαγόραν φήσας περὶ τῶνδε διειληφέναι, καὶ ἐς βίβλους κατατεθεῖσθαι τὰ ἑαυτῶν δόγματα καὶ πεφυλάχθαι αὐτὰ μέχρι δεῦρο.

carmen Orphicum vituperaverunt Christiani (frr. 94–95)

cf. Augustin. De civ. Dei 18, 14 (fr. 885 I) *poetae, qui etiam theologi dicerentur, quoniam de dis carmina faciebant, ... inter multa vana et falsa cecinerunt ... Orpheus, Musaeus, Linus ... quamvis Orpheum nescio quo modo infernis sacris vel potius sacrilegiis praeficere soleat civitas inpiorum,* vid. et. 18, 37.

94 T

Origen. c. Cels. 1, 17 καὶ ἑκὼν μὲν ἐπελάθετο τοῦ περὶ τῶν νομιζομένων θεῶν μύθου ὡς ἀνθρωποπαθῶν, ἀναγεγραμμένου μάλιστα ὑπὸ Ὀρφέως, ... τί δήποτε, ὦ οὗτος, θεοὺς μὲν τηλικαύταις περιπίπτοντας συμφοραῖς, ὁποίας ἀναγράφουσιν οἱ σοφοί σου ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι, καὶ ἐναγέσι μίξεσι χρωμένους καὶ κατὰ τῶν πατέρων στρατευομένους καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτῶν ἀποτέμνοντας σεμνολογεῖς ἀναγεγράφθαι τὰ τηλικαῦτα τετολμηκέναι καὶ πεποιηκέναι καὶ πεπονθέναι ... οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτῶι (sc. Μωϋσεῖ) ἐτόλμησε ὅσα Κρόνος κατὰ τοῦ Οὐρανοῦ οὐδ' ὅσα Ζεὺς κατὰ τοῦ πατρός, οὐδ' ὅτι τῆι ἑαυτοῦ θυγατρὶ ὁ 'πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε' συνελήλυθεν (cf. fr. 282).

93 veri simillimum videtur Rhapsodiarum editiones in Christ. aet. inveniri difficile et has perpaucis viris doctis tantum notas fuisse

94 **9** ὅτι] ὅτε Wendland, Chadwick | πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε] cf. fr. 201 et sim. illic laud.

95 T

(I) Epiph. Const. Haer. 33, 8, 9 (458, 27 Holl) εἰ μὴ ἄρα τὰ ἐθνόμυθα ποιήματα εἴποις τῶν περὶ Ὀρφέα τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Ἰκέσιον καὶ Στησίχορον, παρ' οἷς αἱ τῶν ἀνθρώπων γενεαὶ μετεποιήθησαν εἰς θεῶν ἐπωνυμίας καὶ τὰ ἐν ἀνθρώποις τετελεσμένα ποιητικῶς ἐδραματουργήθη, κἀκεῖνοι γὰρ οὕτως ἐνόμισαν, ἐκθειάσαντές ⟨τε⟩ τοὺς περὶ Δία καὶ Ῥέαν καὶ Ἥραν καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Ἀφροδίτην καὶ τὰς τούτων κακίας γονὰς τιμήσαντες, εἰς φαντασίαν πολυθεΐας καὶ εἰδωλολατρείας τὸν κόσμον ἐνέβαλον ‖ (II) Epiph. Const. Haer. 31, 4, 9 (389, 18 Holl) μετὰ γὰρ τὰ προειρημένα ὀνόματά φασιν οἱ περὶ Ἡσίοδον καὶ Ὀρφέα καὶ Στησίχορον γεγενῆσθαι Οὐρανόν τε καὶ Τάρταρον, Κρόνον τε καὶ Ῥέαν, Δία τε καὶ Ἥραν καὶ Ἀπόλλωνα, Ποσειδῶνά τε καὶ Πλούτωνα, καὶ μυρίους λοιπὸν τοὺς παρ' αὐτοῖς ὀνομαζομένους ⟨θεούς⟩. πολλὴ γὰρ τούτων ἡ ἀπατηλὸς ἐξ ὑπονοίας πλάνη, ἥτις κενοφωνίαν ἐγκισσήσασα καὶ ἐξευραμένη πολλοὺς μύθους ἐποιητεύσατο.

fragmenta quae de Rhapsodiarum argumento aliqua referunt (frr. 96–100)

96 T (60 K., 4 [B 73] C.)

Damasc. De princ. 123 (III 159, 17 Westerink) ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ἡ θεολογία ⟨τοιά⟩δε τίς ἐστιν ἡ περὶ τὸ νοητόν, ἣν καὶ οἱ φιλόσοφοι διερμηνεύουσιν, ἀντὶ μὲν τῆς μιᾶς τῶν ὅλων ἀρχῆς τὸν Χρόνον τιθέντες, ἀντὶ δὲ τοῖν δυεῖν Αἰθέρα καὶ Χάος, ἀντὶ δὲ τοῦ ὄντος ἁπλῶς τὸ ὠιὸν ἀπολογιζόμενοι, καὶ τριάδα ταύτην πρώτην ποιοῦντες· εἰς δὲ τὴν δευτέραν τελεῖν ἤτοι τὸ κυούμενον καὶ τὸ κύον ὠιὸν τὸν

95 **2** Στησίχρονον **VM** ‖ **5** ⟨τε⟩ add. Holl | Δίαν **M** ‖ **12** ⟨θεούς⟩ add. Holl | ἀπατελὴ **V** p. c.

96 'sunt Platonicorum commentaria frigidissima, omnia ad triades suas revocare obstinantium, quarum unaquaeque continentur tres monades' optime Lob. 483; cf. Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 2ss; Gruppe, Suppl. 689 et passim; Susemihl III; Holwerda 294ss; Zeller-Mondolfo I^3, 214ss | vid. frr. 109; 111; 114; 116; 139 et comm. ad locos ‖ **2** ⟨τοιά⟩δε Kroll : δὲ **A** : ⟨ἥ⟩δε Die. ‖ **3** οἱ φιλόσοφοι] Syrianus et Proclus, vid. Marin. Vit. Procl. 611 (81 Masullo), Suda s. v. Συριανός (in introd. laud.), fort. et Iamblichus, cf. fr. 677; de re cf. Brisson in: Pépin et Saffrey, Proclus lecteur et interprète des anciens, 1987, 48ss; Westerink-Combès ad Damasc. loc. p. 229 adn. 8 ‖ **5** τριάδα ταύτην πρώτην] cf. Westerink–Combès ad loc. p. 229 adn. 10 ‖ **6** τὸ κυούμενον καὶ τὸ κύον] cf. Damasc. in Plat. Parmen. 241 (II 78, 14 Westerink) διακρινόμενον εἰς κυοῦν καὶ κυούμενον ‖

θεόν, ἢ τὸν ἀργῆτα χιτῶνα, ἢ τὴν νεφέλην, ὅτι ἐκ τούτων ἐκθρώσκει ὁ Φάνης (ἄλλοτε γὰρ ἄλλα περὶ τοῦ μέσου φιλοσοφοῦσιν), τοῦτο μέν, ὁποῖον ἂν ἦι, ὡς τὸν νοῦν, ὡς δὲ πατέρα καὶ δύναμιν, ἄλλα τινὰ προσεπινοοῦντες οὐδὲν τῶι Ὀρφεῖ προσήκοντα· τὴν δὲ τρίτην τὸν Μῆτιν ὡς νοῦν, τὸν Ἠρικεπαῖον ὡς δύναμιν, τὸν Φάνητα αὐτὸν ὡς πατέρα. μήποτε δὲ καὶ τὴν μέσην τριάδα θετέον κατὰ τὸν τρίμορφον θεὸν ἔτι κυόμενον ἐν τῶι ὠιῶι ... τοιαύτη μὲν ἡ συνήθης Ὀρφικὴ θεολογία.

97 T (65 K., 4 [B 75] C.)

Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (52 Thurn), cf. Georg. Cedren. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 A Migne), Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 27 Adler) pergit fr. 102 I ἔστι δὲ ἅπερ ἐξέθετο Ὀρφεὺς ταῦτα· ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἀνεδείχθη τῶι Χρόνωι ὁ Αἰθὴρ ἀπὸ τοῦ θεοῦ δημιουργηθεὶς καὶ ἐντεῦθεν κἀκεῖθεν τοῦ Αἰθέρος ἦν Χάος καὶ Νὺξ ζοφερὰ πάντα κατεῖχε καὶ ἐκάλυπτε τὰ ὑπὸ τὸν Αἰθέρα, σημαίνων τὴν Νύκτα πρωτεύειν, εἰρηκὼς ἐν τῆι αὐτοῦ ἐκθέσει ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι καὶ προγενέστερον δὲ καὶ δημιουργὸν ἁπάντων καὶ τοῦ Αἰθέρος αὐτοῦ καὶ τῆς Νυκτὸς καὶ πάσης τῆς ὑπὸ τὸν Αἰθέρα οὔσης καὶ καλυπτομένης κτίσεως· τὴν δὲ Γῆν εἶπεν ὑπὸ τοῦ σκότους ἀόρατον οὖσαν· ἔφρασε δὴ ὅτι τὸ φῶς ῥῆξαν τὸν Αἰθέρα ἐφώτισε τὴν Γῆν καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν, εἰπὼν ἐκεῖνο εἶναι τὸ φῶς τὸ ῥῆξαν τὸν Αἰθέρα τὸ προειρημένον τὸ ὑπέρτατον πάντων, οὗ ὄνομα

7 ῥαγέντα χιτῶνα coni. Bentley coll. De princ. 98 νεφέλης ῥαγείσης : at vid. Westerink-Combès ad loc. p. 160 adn. 1 | vid. et. fr. 121 | ἐκθρώσκει] cf. comm. ad fr. 8 || **10** ὡς νοῦν mg. punctis notatum **A**[1] : om. **A**

97 cf. frr. 102 V; 107 I; 109 XI; 122 II; 139 II; 153 III et comm. ad locos | vid. et. Lob. 479; Pòrtulas in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 401 ss || **3** ἔστι – ταῦτα] εἶπε γὰρ (sc. Ὀρφεύς) Suda : λέγει δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα Cedren. | ἐξαρχῆς Suda || **4** ἀνεδείχθη τῶι κόσμωι Cedren. : ἀνεδείχθη Suda | Χρόνωι ... Αἰθὴρ etc. scripsi : χρόνωι ... αἰθὴρ etc. Malal. Cedren. Suda | ὑπὸ Cedren. Suda | καὶ om. Cedren. || **4–5** ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐντεῦθεν Cedren. || **5** ζοφερὰ] φοβερὰ Suda | πάντας Malal. **O** || **5–6** πάντα δ' ἐκάλυπτε Cedren. || **6** τὰ om. Suda **S** | σημαῖνον Suda **S** | πρωτεύειν Chilmeadus : προτ- Malal. **O** : προτερεύειν Malal. **A** Cedren. Suda || **6–7** εἰρηκὼς ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι Suda || **7** καὶ post εἶναι om. Cedren. || **8** δὲ om. Suda : τε Cedren. || **8** καὶ τοῦ – **9** κτίσεως] τόν τε (ται **S** : γε **M** a. c.) ὑπέρτατον αἰθέρα Suda : καὶ αὐ. τοῦ αἰθ. καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν τὸν αἰθέρα Cedren. || **9–10** τὴν δὲ – οὖσαν] καὶ τὴν γῆν εἶπεν ἀόρατον Suda || **10** ἔφρασε] ἔφησε Suda || **11** τὴν Γῆν καὶ om. Cedren. || **11–12** ἐκεῖνο εἰπὼν τὸ φῶς Suda || **12** τὸ ῥῆξαν τὸν Αἰθέρα om. Suda | τὸν προειρημένον Malal. **O** : προειρημένον Malal. **A** Cedren : om. Suda | πάντων] Πλάτων Suda **S** | οὗ ὄνομα

ὁ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἀκούσας ἐκ τῆς μαντείας ἐξεῖπε Μῆτιν Φάνητα Ἠρικεπαῖον· ὅπερ ἑρμηνεύεται τῆι κοινῆι γλώσσηι βουλή, φῶς, ζωοδοτήρ· εἰπὼν ἐν τῆι αὐτοῦ ἐκθέσει τὰς αὐτὰς τρεῖς θείας τῶν ὀνομάτων δυνάμεις μίαν εἶναι δύναμιν καὶ κράτος τοῦ μόνου θεοῦ, ὃν οὐδεὶς ὁρᾶι, ἧστινος δυνάμεως οὐδεὶς δύναται γνῶναι ἰδέαν ἢ φύσιν, ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς δυνάμεως τὰ πάντα γεγενῆσθαι, καὶ ἀρχὰς ἀσωμάτους καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, ἐξουσίας καὶ ἄστρα πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, τὰ ὁρώμενα ἐν αὐτοῖς πάντα καὶ τὰ ἀόρατα.

98 T (101 + 107 K., 4 [B 39] a, c C.)

(I) ALEX. APHROD. in Aristot. Metaph. 821, 16 Hayduck ἀλλ' οὗτοι μέν, φησίν, οἱ ποιηταὶ διὰ τὸ μεταβάλλειν καὶ ἄλλοτε ἄλλους ποιεῖν τοὺς ἄρχοντας τῶν ὄντων (πρῶτον μὲν γὰρ 'βασίλευσε περικλυτὸς Ἠρικεπαῖος', φησὶν ἡ ποίησις, μεθ' ὃν Νὺξ 'σκῆπτρον ἔχουσ' ἐν χερσὶν ἀριπρεπὲς Ἠρικεπαίου', μεθ' ἣν Οὐρανός, 'ὃς πρῶτος βασίλευσε, θεῶν μετὰ μητέρα Νύκτα'), οὗτοι δὴ διὰ τὸ τοὺς ἄρχοντας μεταβάλλειν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἄριστον ὕστερον ποιοῦσιν || (II) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 182, 9 Kroll οὐδὲ ταῦτα ⟨κατὰ⟩ τὸ ἀληθὲς ἱστόρηται περὶ τῶν θεολόγων· ἐκεῖνοι γὰρ Νύκτα μὲν καὶ Οὐρανόν φασι βασιλεύειν καὶ πρὸ τούτων τὸν μέγιστον αὐτῶν πατέρα 'τὸν τόθ' ἑλὼν διένειμε θεοῖς θνητοῖσί τε κόσμον, οὗ πρῶτος βασίλευσε περικλυτὸς Ἠρικεπαῖος', μεθ' ὃν ἡ Νὺξ 'σκῆπτρον ἔχουσ' ἐν χερσὶν ⟨ἀριπρεπὲς⟩ Ἠρικεπαίου'. μεθ' ἣν ὁ Οὐρανός· 'ὃς πρῶτος βασίλευσε θεῶν μετὰ μητέρα Νύκτα'. τὸ δὲ Χάος ὑπὲρ τὴν τοῦ βασιλεύοντός ἐστι σχέσιν· τὸν δὲ Δία οὐ

– usque ad finem : alio modo trad. Suda: τὸ ἀπρόσιτον, τὸ πάντα περιέχον· ὅπερ ὠνόμασε Βουλήν, Φῶς, Ζωήν. ταῦτα τά γ' ὀνόματα μίαν δύναμιν ἀπεφήνατο καὶ ἓν κράτος τοῦ δημιουργοῦ πάντων θεοῦ, τοῦ πάντα ἐκ τῶν μὴ ὄντων (τοῦ μὴ ὄντος **GS**) παραγαγόντος εἰς τὸ εἶναι, ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων (ὁρατά τε καὶ ἀόρατα **GM** p.c.) κτλ || **13–14** Μῆτιν Φάνητα Ἐρικεπαῖον Bentley (Ἠρικεπαῖον correxi) : μή τινα φᾶναι τὰ ἐρικεπέω Malal. **O** : Μῆτις (cet. omissis) Cedren. || **14** τῆι κοινῆι γλώσσηι om. Cedren. | ζωοδοτήρ] vid. Beth, Wien. Stud. 34, 1912, 292 | εἶπεν Cedren. || **15** τὰς αὐτὰς] ταύτας τὰς Cedren. || **16** κράτος τούτων θεόν Cedren. | τοῦ μόνου θεοῦ] θεοῦ Malal. **Sl.** : οὐρανίου θεοῦ Malal. **A** : θεὸν Cedren. || **17** εἰδέαν Malal. **O** || **18** καὶ[1] om. Cedren. | καὶ ἐξουσίαν Cedren. || **19** καὶ post πάντα om. et post θάλασσαν add. Cedren.

98 vid. Lob. 577 | cf. et. frr. 165; 167; 168; 169; 170; 174; 190; 191; 193; 219; 225; 226; 227; 299; 336 et comm. ad locos || **3** περικλυτὸς scripsi : περίκλυτος Alex. | Ἠρικεπαῖος Brandis : Ἠρικαπαῖος Alex. || **4** Ἠρικεπαίου Brandis: Ἠρικαπαίου Alex. || **7** κατὰ add. Lob. || **9** τὸν τόθ'] τοῖον Simplic. (cf. fr. 167 II) : τοῦτό θ' (sc. μέτρον) coni. Usener || **11** ἠρισκεπαῖος **C** | ἀριπρεπὲς ex. Alex. add. Brandis || **11–12** ἠρισκεπαίου **C** ||

πρῶτον ἀλλὰ πέμπτον βασιλέα σαφῶς ὀνομάζουσιν οἱ πρὸς αὐτὸν παρὰ τῆς Νυκτὸς δοθέντες χρησμοί· 'ἀθανάτων βασιλῆα θεῶν πέμπτον σε γενέσθαι' || (III) Procl. in Plat. Tim. III 168, 15 Diehl τίνες οὖν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις, ἐπειδήπερ εἰς ταύτας ἀναφέρειν οἰόμεθα χρῆναι τὴν τοῦ Τιμαίου περὶ θεῶν διδασκαλίαν; θεῶν βασιλέας παραδέδωκεν Ὀρφεὺς κατὰ τὸν τέλειον ἀριθμὸν τῶν ὅλων προεστηκότας Φάνητα Νύκτα Οὐρανὸν Κρόνον Δία Διόνυσον· πρῶτος γὰρ ὁ Φάνης κατασκευάζει τὸ σκῆπτρον· 'οὗ πρῶτος βασίλευσε περικλυτὸς Ἠρικεπαῖος'· δευτέρα δὲ ἡ Νύξ, δεξαμένη παρὰ τοῦ πατρός, τρίτος δὲ ⟨ὁ⟩ Οὐρανὸς παρὰ τῆς Νυκτός, καὶ τέταρτος ὁ Κρόνος, βιασάμενος, ὥς φασι, τὸν πατέρα, καὶ πέμπτος ὁ Ζεύς, κρατήσας τοῦ πατρός, καὶ μετὰ τοῦτον ἕκτος ὁ Διόνυσος. ... (169, 3) αὐτὸς δὲ ὁ μέγιστος Κρόνος οὐχὶ καὶ πρὸ τοῦ Διὸς τέτακται καὶ μετὰ τὴν Δίιον βασιλείαν, μετὰ τῶν ἄλλων Τιτάνων τὴν Διονυσιακὴν μερίζων δημιουργίαν, καὶ ἄλλος μὲν ἐν τῶι οὐρανῶι, ἄλλος δὲ ἐν τοῖς ὑπὸ σελήνην, καὶ ἐν μὲν τῆι ἀπλανεῖ ἄλλος, ἐν δὲ ταῖς πλανωμέναις ἄλλος, καὶ Ζεὺς ὁμοίως καὶ Διόνυσος; ταῦτα μὲν οὖν καὶ διαρρήδην εἴρηται τοῖς παλαιοῖς || (IV) Procl. in Plat. Cratyl. 54, 21 Pasquali ἢ ὅτι τῆς βασιλικῆς τῶν θεῶν σειρᾶς ἀρχομένης μὲν ἀπὸ Φάνητος, καταντώσης δ' εἰς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν Διόνυσον καὶ τὸ αὐτὸ σκῆπτρον ἄνωθεν ἄχρι τῆς ἐσχάτης βασιλείας προαγούσης, μόνος ὁ Κρόνος, τὴν τετάρτην βασιλικὴν τάξιν κληρωσάμενος, παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους ὑβριστικῶς δοκεῖ κατὰ τὸ μυθικὸν πρόσχημα προσδέχεσθαι καὶ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ τὸ σκῆπτρον καὶ μεταδιδόναι τῶι Διί· καὶ γὰρ ἡ Νὺξ παρ' ἑκόντος αὐτὸ λαμβάνει τοῦ Φάνητος· 'σκῆπτρον δ' ἀριδείκετον εἷο χέρεσσιν θῆκε θεᾶς Νυκτός, ⟨ἵν' ἔχηι⟩ βασιληΐδα τιμήν'. καὶ ὁ Οὐρανὸς παρὰ τῆς Νυκτὸς ἑκούσης ὑποδέχεται τὴν ἐπικράτειαν τῶν ὅλων· καὶ ὁ Διόνυσος ⟨ὁ⟩ τελευταῖος θεῶν βασιλεὺς παρὰ τοῦ Διός· ὁ γὰρ πατὴρ ἱδρύει τε αὐτὸν ἐν τῶι βασιλείωι θρόνωι καὶ ἐγχειρίζει τὸ σκῆπτρον καὶ βασιλέα ποιεῖ τῶν ἐγκοσμίων ἁπάντων θεῶν· 'κλῦτε, θεοί· τόνδ' ὔμμιν ἐγὼ βασιλῆα τίθημι' λέγει πρὸς τοὺς νέους θεοὺς ὁ Ζεύς. μόνος δ' ὁ Κρόνος καὶ ἀφαιρεῖται τὸν Οὐρανὸν τὴν βασιλείαν τελέως, καὶ τῶι Διὶ παραχωρεῖ τῆς ἡγεμονίας, 'τέμνων καὶ τεμνόμενος', ὥς φησιν ὁ μῦθος || (V) Schol. Procl. in Plat. Tim. I 474, 1 Diehl πρῶτος βασιλεὺς ὁ Φάνης· ὁ γὰρ αἰὼν καὶ ἡ πρώτη τριὰς ὑπὲρ τὴν τοῦ βασιλέως εἰσὶ τάξιν. δεύτερος βασιλεὺς ἡ Νύξ, ἡ πρώτη τῶν νοητῶν ἅμα καὶ νοερῶν τριάδων τριάς. τρίτος βασιλεὺς ὁ Οὐρανός, ἡ δευτέρα τριὰς τῶν αὐτῶν, ⟨τῶν⟩ νοητῶν ἅμα καὶ νοερῶν τριάδων, τέταρτος ὁ Αἰθήρ, ἡ τρίτη τῶν αὐτῶν τριάς. πέμπτος ὁ Ζεύς.

15 ἀθανάτων Lob. : ἀθάνατον **C** || **20** οὗ scripsi (cf. fr. 167, 2) : καὶ Procl. || **21** βασίλευσε Diehl (cf. fr. 167, 2): βασιλεὺς Procl. cod. | ἦρι κεπαῖος **Q** || **22** ⟨ὁ⟩ add. Diehl (noluit Οὐρανός, ⟨δεξάμενος⟩) || **30** ἢ libri || **34** 'an καὶ προσδέχεσθαι?' Pasquali || **36** χέρεσιν **P** | θῆκε Lob. : ἔθηκε cod. || **37** ⟨ἵν' ἔχηι⟩ add. Lob. : ⟨ἱερῆς⟩ Werfer || **38** ⟨ὁ⟩ add. Kroll

99 T (T 224 + 359 K.)

Orph. Arg. 12-23. 28

ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην
καὶ Χρόνον, ὡς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίοις ὑπὸ κόλποις
Αἰθέρα καὶ διφυῆ περιωπέα κυδρὸν Ἔρωτα,
Νυκτὸς ἀειγνήτης πατέρα κλυτόν, ὃν ῥα Φάνητα
ὁπλότεροι κλήσκουσι βροτοί – πρῶτος γὰρ ἐφάνθη – ·
Βριμοῦς τ' εὐδυνάτοιο γονάς, ἠδ' ἔργ' ἀίδηλα

99 vid. Boulanger, Bull. Assoc. G. Budé 22, 1929, 33, qui poetam non opera Orphica ipsa, sed titulos tantum novisse putat, contra Keydell, Kl. Schr., Berlin 1982, 112ss; cf. et. Dottin, Les Argonautiques d'Orphée LIX; Vian ad loc. 6ss; 197s; West, Orphic Poems 37s; Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 1991, 236; Ricciardelli Apicella in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 38s; Iacobacci, ib. 87s; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 62s; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 241ss || de versibus ordinandis multa disputaverunt viri docti : versus ordinare hac ratione proposuit Vian, p. 197ss: 12–16, 21–23, 28, 17–20, 31, 26–27, 24–25, 29–30, 32 (vid. 'une reconstruction moins audacieuse' in p. 198: vv. 21–23 et 28 in mg. scripti deinde perperam locati sint) : v. 28 post v. 15 dub. transp. West : post. v. 23 transposui : praeter v. 28 locationem traditam def. Sánchez Ortiz de Landaluce 242, cui adstipulor; mea sententia non multae corruptiones nec transpositiones subesse possunt, sed poeta ipse Rhapsodiarum summam non ordinatam praebuit || **12** φάους **Mosch.**^{G} | Χάους] cf. frr. 100, 421; 111 | de Χάους significatione in Orphica traditione cf. comm. ad fr. 104 | cf. Ps.-Apul. De orthogr. 44 *quamquam Orpheus, Linus* (fr. 91) *et Hesiodus deos ex Chao initio erupuisse dixerint, quos et plerique ex nostris sequuntur* | ἀνάγκην cf. frr. 77; 110 || **13** Χρόνον **Mosch.**^{1} Zoëga : Κρόνον **Ω** | de Tempore cf. fr. 109ss | ἀπειρεσίοις ὑπὸ κόλποις Steuchus (cf. Vian p. 75 adn. 13) : ἀπειρεσίοισιν ὑπ' (ἐπ' **K**) ὁλκοῖς **Ω** : unde ἀπειρεσίοισιν ὑφ' ὁλκοῖς Stephanus prob. Vian || **14** Αἰθέρα] cf. fr. 111 | περιωπέα quia octo oculos habet, cf. fr. 131 (et comm. ad loc.); 132; 133, an 'partout visible' ut voluit Dottin?, cf. Sánchez Ortiz de Landaluce 251s | διφυῆ] i.e. masculofemina, cf. fr. 80; 134; 143 | κυδνὸν **M**^{s1}**O** | de κυδρόν cf. fr. 5,2 δαίμον[α] κυδρόν (de Caelo) | Ἔρωτα] cf. frr. 141; 144 | 'elle passe sous silence le fameux œuf cosmique et accueille en revanche des éléments hésiodiques. Le poète paraît néanmois surtout tributaire de la Théogonie rhapsodique' Vian 7–8 || **15** Νυκτὸς – πατέρα] cf. fr. 148 | Φανῆτα **Ω** || **15** Φανῆτα – **16** ἐφάνθη ἐτυμολογεῖ poeta, cf. fr. 80 et comm. ad loc. || **16** κλήσκουσι Vian^{2} : κικλήσκουσι **Ω** : καλέουσι **e**^{vρ}**E**^{vρ} : κλήιζουσι Hermann || **17** Βριμοῦς] i.e. Περσεφόνης, cf. Orph. Arg. 429 (fr. 100), Lycophr. 698 Ὀβριμοῦς τ' ἄλσος, οὐδαίας Κόρης, Tzetzes ad loc. (229 Scheer) Ὀβριμὼ ἡ Περσεφόνη ὅτι τῶι Ἑρμῆι βιάζοντι αὐτὴν ἐν κυνηγεσίωι ἐνεβριμήσατο καὶ οὕτως ἐκεῖνος ἐπαύθη τοῦ ἐγχειρήματος, cf. et. Lam. Pher. (fr. 493), P. Gurob (fr. 578) 5; frr. 100; 589; 833; vid. Kern, Brimo, RE III 1 (1897) 853s; Chrysostomou, Ἡ Θεσσαλικὴ θεὰ Ἐν(ν)οδία ἢ Φεραία θεά, Diss. Thessaloniki 1991,

Γιγάντων, οἳ λυγρὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάξαντο
σπέρμα γονῆς τὸ πρόσθεν, ὅθεν γένος ἐξεγένοντο
θνητῶν οἳ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον αἰὲν ἔασι· 20
τιτθείαν τε Ζηνός, ὀρεσσιδρόμου τε λατρείαν
Μητρός, ἅ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσατο κούρην
Φερσεφόνην περὶ πατρὸς ἀμαιμακέτου Κρονίωνος· 23
χρησμούς τ' ἀρρήτους Νυκτὸς περὶ Βάκχου ἄνακτος. 28

100 T (ad 29 K.)

Orph. Arg. 421–431
πρῶτα μὲν ἀρχαίου Χάεος μελανήφατον ὕμνον

386ss; eund., ΥΠΕΡΕΙΑ 2, Athen 1994, 127ss; Sánchez Ortiz de Landaluce 256 | γονάς] i.e. Bacchum | ἔργ' ἀίδηλα] de Baccho dilacerato et devorato loquitur || **17–20** cf. frr. 301ss || **18** γηγενέων e$^{\gamma\rho}$E$^{\gamma\rho}$: Τιτάνων Pierson | Γιγάντων] poeta Gigantas Titanibus confundit (cf. frr. 100; 188; 311 IV et Vian, Notice 9s; eund. Guerre des Géants, Paris 1952, 169ss) | ἐτάζαντο **ϑH**, de re cf. Iulian. Epist. 89b292 (159, 19 Bidez), cf. fr. 320 et Vian, Notice 10 adn. 5 | οὐρανοῦ et ἐστάξαντο Dottin : Οὐρ. et ἐστάξαντο, Vian (post v. dist. **zO** et Buse) | de re cf. fr. 188, et. quod explicavit Vian, Notice 10 adn. 4 || **19** post τὸ πρ. dist. codd. : ante τὸ πρ. Schneider et edd. recc. | 'succession de deux races' sec. Vian 10 : potius γονῆς de Titanibus dicitur, e quibus fulminatis homines nascuntur, cf. Sánchez Ortiz de Landaluce 244, qui et. repugnat alii interpretationi propositae a Dottin LX; Boulanger 42s; West, Orphic Poems 164ss; vid. et. Bernabé Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 409s; eund. Mélanges F. Vian, Alessandria 2003, 31ss. || **20** ἔασσι(ν) habuit **Ω** | γαῖαν ἀπείριτον] cf. frr. 155, 1; 237, 5 | de re cf. Orph. Hymn. 37, 1–2 Τιτῆνες... / ἡμετέρων πρόγονοι πατέρων et frr. 320ss || **21** τιτθείαν Ludwich[1] : θητείαν **Ω** (quod def. Sánchez Ortiz de Landaluce 21, Ζηνὸς ut gen. objectivum interpretans) : fort. τηθείαν Vian | τιτθείαν τε Ζηνός] cf. frr. 210ss | ὀρεσσινόμου coll. Nonn. Dion. 43, 22 dub. prop. Vian in app. crit. || **22** Μητρός] i.e. Rheae-Cereris | μητίσατο] 'les v. 22s. visent un plan ourdi par Rhéa soit pour favoriser l'union de Zeus soit plutôt pour tenter de l'éviter' Vian 8, at fort. poeta perperam imitatur usum antiquum verbi μήσατο (cf. frr. 16,1; 18,1; 155) i.e. 'concepit' duplici sensu, vid. adn. ad fr. 16, 1 | κούρη Schneider : κούρηι Voss || **23** Περσεφόνην **Vc** : Φερσεφόνη Schneider : Φερσεφόνηι Voss | παρὰ **Mosch.**^{s} || **22–23** de re cf. frr. 278s et adn. ad loc. || **28** θεσμούς **Mosch.**^{R} | παρὰ βάκχαις **K** | cf. adn. ad fr. 238 | vid. et. West, Orphic Poems 99s et adn. 56

100 Rhapsodiarum argumentum, sec. Boulanger, Bull. Assoc. G. Budé 22, 1929, 46; West, Orphic Poems 252; Vian, Notice 7s : iniuria contradixit Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 247ss, quia Chaos ut principium laudatur (at cf. adn. ad. fr. 104) et de Necessitate agitur (at cf. adn. ad fr. 110) || **421** Χάεος cf. fr. 99, 12 et adn. ad loc.; de Χάεος significatione cf. comm. ad fr. 104 | μεγαλήφατον Pierson, alii alia frustra | de με-

ὡς ἐπάμειψε φύσεις, ὥς τ' Οὐρανὸς ἐς πέρας ἦλθε,
Γῆς τ' εὐρυστέρνου γένεσιν, πυθμένας τε Θαλάσσης,
πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν Ἔρωτα,
ὅσσα τ' ἔφυσεν ἅπαντα, διακριθὲν ἄλλο ἀπ' ἄλλου,
καὶ Κρόνον αἰνολέτην, ὥς τ' ἐς Δία τερπικέραυνον
ἤλυθεν ἀθανάτων μακάρων βασιλήιος ἀρχή·
μέλπον δ' ὁπλοτέρων μακάρων γένεσίν τε κρίσιν τε,
καὶ Βριμοῦς, Βάκχοιο, Γιγάντων τ' ἔργ' ἀίδηλα·
ἀνθρώπων δ' ὀλιγοδρανέων πολυεθνέα φύτλην
ἤειδον.

e prooemio (frr. 101–102)

101 F (334 K.)

ἀείσω ξυνετοῖσι. θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι

101 (I) Plut. Quaest. Conv. 2, 3, 2 p. 636d 'ἀείσω ξυνετοῖσι' τὸν Ὀρφικὸν καὶ ἱερὸν λόγον, ὃς οὐκ ὄρνιθος μόνον τὸ ᾠὸν ἀποφαίνει πρεσβύτερον, ἀλλὰ καὶ συλλαβὼν ἅπασαν αὐτῶι τὴν ἁπάντων ὁμοῦ πρεσβυγένειαν ἀνατίθησιν. sequitur fr. 646 I || (II) Plut. De E ap. Delph. 15 p. 391d pergit fr. 25 II ἐπὶ τούτοις, ἔφην, εἰρημένοις πρὸς ὑμᾶς 'ἓν βραχύ' (ἐν βραχυτάτοις Γ) τοῖς περὶ Νίκανδρον 'ἀείσω ξυνετοῖσι', cf. fr. 1

101 cf. ad fr. 1

λανήφατον cf. Vian ad loc. || **422** ἐς om. **F** : ἑσπέρας recc. || **422–3** Οὐρανὸς – Γῆς – Θαλάσσης] cf. Vian ad loc. || **423** πυθμένας τε Θαλάσσης Hermann, prob. Vian in textu : πυθμένα τε Θαλάσσης **Ω** : βυθμόν (vel βύσσον) τε θαλάσσης Voss : καὶ πυθμένα πόντου (ἅλμης Steph.[2]) Vian[2] || **424** πρεσβύτατον idem valet atque Πρωτόγονον, ut recte admon. Vian ad loc. | αὐτοτελῆ cf. fr. 377, 8 (var. lect.); 378, 10 | πολύμητιν cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 10 || **425** ὥς, ἅ τ' Voss | διέκριθεν (-θε **QH**) δ' **Ψ** : διέκριθέν τ' **K** : δι' ἔκριθεν c**Mosch.**[R] : διακριδὸν Keydell[2] | de re cf. fr. 106 ἦν ἀδιάκριτα πάντα κατὰ σκοτόεσσαν ὁμίχλην. Eros est demiurgus qui confusa discrevit et ordinavit, cf. et. Pap. Soc. Ital. 1290, 10s (vid. fr. 621 II 10) διχάσαντος κ[αὶ κρίναν]τος τὴν γῆν ἀπ' οὐρανοῦ | ἄλλον **Ψ** : ἄλλην **K** | πρὸς Voss || **428** δ' Vian : θ' **Ω** | ὁπλοτέρων μακάρων] 'la jeune génération des Olympiens' Vian, cf. adn. ad loc. || **429** καὶ post Βριμοῦς malit West | βριμοῦς **Ω** : Βρομίου fort. Crivelli (*pugnacem Bacchum*) | de Βριμοῦς cf. adn. ad fr. 99, 17 | Γιγάντων] cf. adn. ad fr. 99, 18 | τέραις γ' **ϑ** | 'ce vers paraît être un résumé maladroit des v. 17–18[a]' recte Vian || **430** τ' Stephanus

101 plane Plut. loquitur de carmine Orphico in quo ovum cosmicum comme-

102 F (62 K.)

ὦναξ, Λητοῦς υἷ', ἑκατηβόλε, Φοῖβε κραταιέ,
πανδερκές, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσων,

102 (I) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (51 Thurn), cf. Georg. Cedren. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 A Migne) μετὰ δὲ Βαρὰκ (βραχὺ Malal. O) ἡγήσατο τοῦ Ἰσραὴλ Γεδεών. ἐν αὐτῶι δὲ τῶι χρόνωι ἦν Ὀρφεὺς... (cf. fr. 886 I) ὅστις ἐξέθετο θεογονίαν καὶ κόσμου κτίσιν καὶ ἀνθρώπων πλαστουργίαν (cf. fr. 320 XII), εἰρηκὼς ἐν τῆι ἀρχῆι τοῦ συντάγματος αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐνθυμήσεως οὐκ ἐξέθετό τί ποτε περὶ θεοῦ ἢ τῆς κοσμικῆς κτίσεως, ἀλλ' εἶπεν, ὅτι αἰτησαμένου (ἠιτησάμην οὐ Malal. O) διὰ ἰδίας αὐτοῦ εὐχῆς μαθεῖν παρὰ τοῦ Φοίβου Τιτᾶνος Ἡλίου (Ἡελίου Malal. O, 'fort. recte' Thurn) τὴν θεογονίαν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κτίσιν καὶ τίς ἐποίησεν αὐτήν. ἐμφέρεται γὰρ ἐν τῆι αὐτοῦ ἐκθέσει διὰ ποιητικῶν στίχων οὕτως· [1] ὦ δέσποτα, ἡμέρας υἱέ, ὁ τὰ πάντα πόρρωθεν ταῖς (ἐν ταῖς Cedren.) ἀκτῖσίν σου τοξεύων, ἀμίαντε καὶ δυνατέ, [2] ὁ τὰ πάντα ἐπιβλέπων, θνητῶν καὶ ἀθανάτων βασιλεύων, [3] Ἥλιε τι-

102 1 Orph. Arg. 1 ὦναξ Πυθῶνος μεδέων, ἑκατηβόλε, μάντι | Theogn. 1 ὦ ἄνα, Λητοῦς υἱέ, cf. 5 (et Hymn. Apoll. 257) Φοῖβε ἄναξ | Bacchyl. 3, 39 Λατοΐδ[ας] ἄναξ | Hymn. Apoll. 545 Λητοῦς υἱέ (cf. A 9 al. Hes. fr. 280, 2 M.-W. υἱός, cf. et. Sc. 202) | θ 339 Hymn. Apoll. 140 ἄναξ ἑκατηβόλ' Ἄπολλον (cf. genet. A 370 al.; accus. Π 333, Pind. Py. 8, 61 [Ἑκαταβόλε]), Hymn. Apoll. 134 Φοῖβος ... ἑκατηβόλος | Hes. Th. 660 Κρόνου υἱὲ ἄναξ | Terpand. fr. 2 Gostoli ἄναχθ' ἑκαταβόλον, cf. Hes. Sc. 100 | Orph. fr. 258 Βενδῖς τε κραταιά | Orph. fr. 179, 7 Φόρκυν τε κραταιόν | Hes. fr. 212 b, 1 M.-W. Μοῖρα κραται[ι]ή || **2** Anth. Pal. 9, 525, 17 πανδερκῆ (de Apolline, cf. 6 ἑκατηβόλον), Anth. Pal. 16, 303, 3 s πανδερκέος ... Ἠελίου | Orph. Hymn. 8 (εἰς Ἥλιον) πανδερκὲς ἔχων αἰώνιον ὄμμα | Orph. Lith. 713 πανδερκέος ἠελίοιο | Nonn. Dion. 13, 229 ἠελίοιο φάος πανδερκέος | M 242 θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισι ἀνάσσει (Hes. Th. 506 ἀνάσσεις, Hes. Th. 837 ἄναξεν) | Orph. fr. 158 πᾶσιν ἀνάσσειν (de Sole) | υ 112 θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισιν ἀνάσσεις | Hymn. Apoll. 29 πᾶσι θνητοῖσιν ἀνάσσεις ||

morabatur (valde probabiliter de Rhapsodiis), cuius initium is versus erat, cf. Teodorsson ad loc.; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione 71 s | de versu cf. fr. 1 et Bernabé, 'Ilu Revista de ciencias de las religiones 1, 1996, 13 ss

102 cf. Herw. Hermes 5, 1871, 141; Gruppe, Suppl. 694; West, Orphic Poems 6; 227; Jeffreys, Studies in John Malalas, Sydney 1990, 14; Pòrtulas in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 401 ss || **1** ὦναξ Scaliger : ὦ ἄναξ Malal. : ὦ ἄνα Cedren. Martyr. Tzetz. | υἱέ Malal. Cedren. || **2** πανδερκής Martyr. ||

Ἠέλιε, χρυσέαισιν ἀειρόμενε πτερύγεσσιν,
δωδεκάτην δὴ τήνδε παραί σεο ἔκλυον ὀμφήν,
σεῦ φαμένου· σὲ δέ γ' αὐτόν, ἑκηβόλε, μάρτυρα θείην.

μίαις (-οις Malal. O 'an est in textum recipiendum?' Thurn) εἰς τὸν ἀέρα ὑψούμενε πτέρυξι, [4] δωδεκάτην δὴ (δὲ Malal. O) ταύτην παρά σου ἤκουσα θείαν φωνήν, [5] σοῦ εἰρηκότος μοι, σὲ δ' αὐτὸν τὸν ἀπὸ μακρόθεν λάμποντα ⟨μάρτυρα⟩ (add. Sl.), τίθημι καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς περὶ τούτων εἶπε στίχους ὁ αὐτὸς Ὀρφεύς· ἔφρασεν δὲ ὡς ἐκ τῶν προειρημένων στίχων ποιητικῶν ἐκ τῆς εὐχῆς ἀκούσας παρὶ θεογονίας καὶ κτίσεως κόσμου (ἐκ - κόσμου om. Malal. cod.: add Sl. e Cedren.) ἐξέθετο· καὶ οὐκ ἐνεδέχετο ἐντάξαι τὸ πλῆθος τῶν στίχων ἐν τῆι συγγραφῆι ταύτηι sequitur fr. 97 || (II) Tzetz. Ex. Il. p. 53, 16 Hermann Ὀρφεὺς δὲ πάλιν [1–3] καὶ ἄλλα δὲ μυρία ὁ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἀλληγορεῖ || (III) Martyrium Sanct. Aecaterin. III 11 p. 51 Viteau ἔπειτα Ὀρφεὺς ὁ περίβλεπτος ἐν τῆι αὐτοῦ Θεογονίαι οὕτω πως ἀπευχαριστῶν τῶι Ἀπόλλωνι· [1–3] || (IV) Theophil. ad Autolyc. 3, 17 (117 Marc.) οὐχὶ καὶ οἱ ποιηταὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς ἔφασαν ἑαυτοὺς ἀπὸ θείας προνοίας μεμαθηκέναι; || (V) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (53 Thurn, cf. frr. 97 et 139 II) ὁ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἀκούσας ἐκ τῆς μαντείας κτλ.

3 Eur. Antiopa? fr. 911 (p. 270 Jouan – Van Looy) χρύσεαι ... πτέρυγες | Eur. Bacch. 372 χρυσέαν πτέρυγα | Aristoph. Aves 697 (fr. 64) πτερύγοιν χρυσαῖν | Orph. fr. 80 πτέρυγας ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχοντα χρυσᾶς | Orph. fr. 136 χρυσείαις πτερύγεσσι | Orph. Hymn. 6, 2 χρυσέαισιν ἀγαλλόμενον πτερύγεσσιν | Cat. Cod. Astrol. VIII 2, 156, 6 Ruelle ὁρκίζω σε Ἥλιε ἄψαυστε ... εἰς τὰς πτέρυγάς σου | Bacchyl. fr. 20 b 4 χρύσεον ... πτερόν, fr. adesp. 101 (PMG 1019 Page) πτέρυγα χρυσέαν, cf. et. Plat. Phaedr. 246a–c, Plut. seni ger. resp. 5 p. 786d, eund. Plat. quaest. 6 p. 1004c || 4 Pind. fr. 70 b 29 Sn.-Maehl. Δ[ιὸ]ς δ' ἄκ[ουσεν ὀ]μφάν | Eur. Io 908 τὸν Λατοῦς αὐδῶ, ὅστ' ὀμφὰν κληροῖς | Soph. Oed. Col. 102 κατ' ὀμφὰς τὰς Ἀπόλλωνος | Hymn. Merc. 566 πολλάκι σῆς ὀμφῆς ἐπακούσεται || 5 A 14 al., Hom. Hymn. 25, 2 al. ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος | Soph. Oed. R. 162 Φοῖβον ἑκαβόλον, cf. Hes. fr. 64, 16, Hymn. Ven. 151, Hymn. Merc. 18, Hymn. Apoll. 177 al., Pind. fr. 52 f 79 Sn.-Maehl. | Hes. Op. 371 μάρτυρα θέσθαι | cf. et. Orph. Hymn. 34, 1 Φοῖβε, 6 ἑκηβόλε, 8 ἄναξ, πανδερκὲς ἔχων φαεσίμβροτον ὄμμα, et 9 χρησμούς τ' ἀναφαίνων

3 ἠέλιε Martyr. : Ἥλιε Malal. | χρυσέοισιν Malal. : χρυσῆσιν Tzetz. : unde χρυσέῃσιν Hermann | ἀέρομενε Malal. | πτερύγεσσι Tzetz. || 4 δὲ Malal. | παραί σεο Bentley : παρὰ σεῖο Malal. : περὶ σοῦ Cedren. : πυρίσοον Scaliger : περισσὴν Herw. | δωδεκάτην ... ὀμφήν] i.e. duodecimam Rhapsodiam sec. Kern : rectius West, Orphic Poems 227, qui duodecimum carmen in Orphicorum poematum catalogo significari putavit || 5 σεῦ Bentley : σεῖο cod. | δέ γ' Bentley : δ' cod. | θείη Malal. : θείμην Herw. | de Orpheo Solem-Apollinem colente cf. frr. 536ss et introd. ad locc.

materies primordialis antequam Tempus nascatur et ordinatio mundi incipiat (frr. 103–106)

103 F

(I) ARISTOT. De cael. 298 b 25 εἰσὶ γάρ τινες οἵ φασιν οὐθὲν ἀγένητον εἶναι τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ πάντα γίγνεσθαι, γενόμενα δὲ τὰ μὲν ἄφθαρτα διαμένειν, τὰ δὲ πάλιν φθείρεσθαι, μάλιστα μὲν οἱ περὶ Ἡσίοδον, εἶτα καὶ τῶν ἄλλων οἱ πρῶτοι φυσιολογήσαντες || (II) ALEX. APHROD. ap. IOANN. PHILOPON. De aetern. mundi 212, 20 Rabe περὶ μὲν οὖν τοῦ γεγονέναι τὸν κόσμον πάντας φησὶν ἀλλήλοις ὁμογνωμονεῖν τούς τε θεολόγους καὶ τοὺς φυσικούς, ἐν δὲ τοῖς μετὰ ταῦτα εἶναι τὴν διαφωνίαν αὐτοῖς. τοὺς μὲν γὰρ τῶν γεγονέναι λεγόντων ἀίδιον φάσκειν αὐτὸν εἶναι· Ὀρφεύς τε γὰρ καὶ Ἡσίοδος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν θεολόγων ἐπὶ ταύτης ἐγένοντο τῆς δόξης καὶ μετὰ τούτους Πλάτων || (III) ALEX. APHROD. ap. SIMPLIC. in Aristot. Cael. 293, 12 Heiberg καὶ γὰρ περὶ μὲν τὸ γεγονέναι τὸν κόσμον πάντας ὁμογνωμονεῖν φησι τούς τε θεολόγους καὶ τοὺς φυσικούς· τῶν δὲ γεγονέναι λεγόντων αὐτὸν οἱ μὲν ἀίδιον λέγουσιν, ὥσπερ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος καὶ μετ' αὐτοὺς ὁ Πλάτων, ὥς φησιν Ἀλέξανδρος. cf. in Aristot. Cael. 296, 3 Heiberg || (IV) SIMPLIC. in Aristot. Cael. 560, 19 Heiberg τοῦτον (sc. Ἡσίοδον) μὲν οὖν μάλιστα πάντα γενητὰ ποιεῖν φησιν (sc. Ἀριστοτέλης), ὅτι καὶ τὸ πρῶτον παρ' αὐτῶι γενέσθαι λέγει· τῶν δὲ ἄλλων πρώτους φυσιολογῆσαι τοὺς περὶ Ὀρφέα καὶ Μουσαῖον (fr. 78) λέγειν εἰκός, οἵτινες πλὴν τοῦ πρώτου πάντα γενέσθαι λέγουσι. δῆλον δέ, ὅτι διὰ μύθων οὗτοι θεολογοῦντες γένεσιν ἐκάλουν τὴν ἀπὸ αἰτίων πρόοδον· διὸ καὶ τὸ πρῶτον αἴτιον πάντες ἀγένητον φυλάττουσι || (V) APIO ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 3, 4 (107, 9 Rehm–Irmscher–Paschke, cf. fr. 114) ὅπερ Ὀρφεὺς ὠιὸν λέγει γενητόν, ἐξ ἀπείρου τῆς ὕλης προβεβλημένον. sequitur fr. 104 I.

103 **1** φασιν ὅτι F[1] || **3** περὶ τῶν J E[2] S[P] || **12** τῶν δὲ] καὶ τῶνδε **E** : καὶ τῶν **D** : *et dicendum etiam* **b** || **16** καὶ om. Karsten | τῶν παρ' Karsten || **17** τοὺς πρώτους φυσιολογήσαντας Karsten | περὶ Ὀρφέα] περιορφέστα **A** || **18** Μουσέον **E** : corr. E[2] || **19** λέγουσιν Karsten || **20–21** φυλάττουσιν Karsten || **22** Ὀρφεὺς om. bar Chōnī || Aristoteles (cui sequitur Alexander) et Simplicius inter se dissonant; Stagirites affirmans οὐδὲν ἀγένητον εἶναι sec. Hesiod. et alios poetas, et Simplic. eum corrigens quia interpretatus est Orphicos πλὴν τοῦ πρώτου πάντα γενέσθαι affirmavisse. mea sententia res explicari potest: Aristoteles non idem carmen atque Simplicius legit, Stagirites prob. Eudemiam theogoniam et commentator Rhapsodias, vid. comm. ad fr. 20 | e Simplicii testimonio ab Apione (ἐξ ἀπείρου τῆς ὕλης) confirmato veri simillimum mihi videtur in Rhapsodiis de aeterna materia primordiali tractatum esse antequam Tempus eam ordinavisset, cf. comm. ad fr. 104

104 F (55 K.)

(I) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 1 (107, 10 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 103 V γεγονὸς δὲ (sc. τὸ ᾠόν) οὕτω· τῆς τετραγενοῦς ὕλης ἐμψύχου οὔσης καὶ ὅλου ἀπείρου τινὸς βυθοῦ ἀεὶ ῥέοντος καὶ ἀκρίτως φερομένου καὶ μυρίας ἀτελεῖς κράσεις {εἰς} ἄλλοτε ἄλλως ἐπαναχέοντος καὶ

104 de fr. universo cf. Simplic. in Aristot. Phys 24, 13 Die. τῶν δὲ ἓν καὶ κινούμενον καὶ ἄπειρον λεγόντων Ἀναξίμανδρος ... (Anaximand. 12 A 9 D.-K.) ἀρχήν τε καὶ στοιχεῖον εἴρηκε τῶν ὄντων τὸ ἄπειρον ... λέγει δ' αὐτὴν μήτε ὕδωρ μήτε ἄλλο τι τῶν καλουμένων εἶναι στοιχείων, ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φύσιν ἄπειρον, ἐξ ἧς ἅπαντας γίνεσθαι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς κόσμους· ἐξ ὧν δὲ ἡ γένεσίς ἐστι τοῖς οὖσι, καὶ τὴν φθορὰν εἰς ταῦτα γίνεσθαι κατὰ τὸ χρεών. ... δῆλον δὲ ὅτι τὴν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν κτλ, id., 150, 24 ἐναντιότητες δέ εἰσι θερμὸν ψυχρὸν ξηρὸν ὑγρὸν καὶ τὰ ἄλλα, Diog. Laert. 9, 31 (Leucipp. fr. 67 A 1 D.-K.) γίνεσθαι δὲ τοὺς κόσμους οὕτω· φέρεσθαι κατὰ ἀποτομὴν ἐκ τῆς ἀπείρου πολλὰ σώματα παντοῖα ... ἅπερ ἀθροισθέντα δίνην ὑπεργενέσθαι μίαν καὶ παντοδαπῶς κυκλούμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια κτλ. incertum utrum Apio et Rufinus (vel fons eorum) verterit ποιητικώτερα ὀνόματα in philosophica, an ipse poeta aliquas opiniones a physicis mutuatus sit (ut facit Ovid. Met. 1, 1ss.) | de Orphicis et Praesocraticis (vexata quaestione) cf. de Corte, Laval théol. et phil. 14, 1958, 9ss; Guthrie, History of Greek Philosophy I, 1962, 89ss; Vernant, Los orígenes del pensamiento griego, Buenos Aires 1965, 82ss; Kirk–Raven–Schofield, Presocratics², 1983, 131ss; Scalera McClintock, La parola del passato 40, 1985, 250ss; Finkelberg, Harv. Theol. Rev. 79, 1986, 321ss; West, Class. Quart. 44, 1994, 305ss; Bernabé in: Laks et Louguet (edd.), Qu'est-ce que la philosophie présocratique?, Lille 2002, 205ss | mea sententia in Rhapsodiis tractabatur de materia pristina antequam Tempus nasceretur et mundus ordinatus esset; eam materiam (quam Damasc. fr. 112 II πρώτην οὐσίαν et Rufinus et Orph. Arg. 12 [fr. 99], 421 [fr. 100] ut Ovid. Met. 1, 7 'Chaos' Χάος nominant) Rhapsodiarum auctor vocat ἄπειρον ... σκότος (fr. 105), σκοτόεσσαν ὁμίχλην (fr. 106) – ubi ἦν ἀδιάκριτα πάντα (fr. 106 cf. ἀνείδεον ... φύσιν fr. 105) – et Νύκτα ζοφερήν (fr. 107). Nox enim, quae in Eudemi theogonia prima dea erat, in Rhapsodiis est materia primordialis, obscura, infinita, aeterna et indigesta in qua nascitur Tempus et quae omnia velat et amplectitur, quamquam post Temporis ordinationem personificata, cf. Bernabé, Actas IX Congr. Soc. Esp. Estud. Clás., Madrid V, 1998, 71ss | de obscuritate primigenia cf. et. Gigli Piccardi, Cosm. Strasb. ad v. 3 (p. 143) || **2** τετραγενοῦς] 'composé de quatre éléments' recte vertit Siouville (vid. et. Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 18), cf. fr. 108 || **2–3** ὕλης ἐμψύχου οὔσης] cf. Aristot. De an. 411a 7 (Thales 11 A 22 D.-K.) καὶ ἐν τῶι ὅλωι δέ τινες αὐτὴν (sc. τὴν ψυχήν) μεμεῖχθαί φασιν || **3** ὅλου] fort. φυσικῶς bar Chōnī | ῥέοντος] ἔχοντος (i.e. χέοντος?) bar Chōnī | καὶ²] δεύτερον bar Chōnī | ἀκρίτως] cf. fr. 100, 425 et adn. ad διακριθέν || **4** ἀτελεῖς om. bar Chōnī | κρίσεις bar Chōnī | {εἰς} del. Davies | ἄλλας Davies ||

διὰ τοῦτο αὐτὰς ἀναλύοντος τῆι ἀταξίαι, καὶ κεχηνότος ὡς εἰς γένεσιν ζώιου δεθῆναι μὴ δυναμένου, συνέβη ποτέ ... sequitur fr. 115 || (II) Rufin. Recognit. 10, 30, 3 (346, 24 Rehm) *pergit fr. 669 VII* Orfeus igitur est, qui dicit primo fuisse Chaos sempiternum, inmensum, ingenitum, ex quo omnia facta sunt; hoc sane ipsum Chaos non tenebras dixit esse, non lucem, non humidum, non aridum, non calidum, non frigidum, sed omnia simul mixta, et semper unum fuisse informe. *sequitur fr. 121 VII* || (III) Rufin. Recognit. 10, 17, 2 (336, 13 Rehm) aiunt ergo qui sapientiores sunt inter gentiles, primo omnium Chaos fuisse. *sequitur fr. 114 XI* || (IV) Syrian. in Aristot. Metaph. 133, 22 Kroll pergit fr. 109 XII τῶν τε ἀεὶ κεκοσμημένων τὴν ἀρχαίαν ἕξιν ἄτακτον εἶναι καὶ πλημμελῆ καὶ ἀόριστον ἀποφαίνεσθαι.

105 F (66 K.)

Procl. in Plat. Tim. I 386, 2 Diehl pergit fr. 111 VIII ἀζηχὲς δὲ αὖ σκότος καὶ αὐτὴ ὡς ἀνείδεον λαχοῦσα τὴν φύσιν ὀνομάζοιτο ἄν – ὥστε καὶ Ὀρφεὺς κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἀπὸ τῆς πρωτίστης τῶν νοητῶν ὑποστάσεως παράγει τὴν ὕλην· ἐκεῖ γὰρ τὸ ἀζηχὲς σκότος καὶ τὸ ἄπειρον, καὶ ταῦτα μὲν κρειττόνως τῶν ἐξεφῆς, τῆι δὲ ὕληι τὸ ἀλαμπὲς δι' ἔνδειαν καὶ τὸ ἄπειρον, οὐ κατὰ δυνάμεως περιουσίαν, ἀλλὰ κατ' ἔλλειψιν.

106 F (67 K.)

ἦν ἀδιάκριτα πάντα κατὰ σκοτόεσσαν ὀμίχλην.

106 Procl. in Plat. Parmen. 1175, 7 Cousin ἀδιακρίτων πάντων ὄντων κατὰ σκοτόεσσαν ὀμίχλην, φησὶν ὁ θεολόγος

106 Olympiodor. in Plat. Phaed. 4, 4 (fr. 14 VI) ὡς γὰρ ἐν τούτωι (sc. ovo cosmico) ἀδιάκριτά ἐστι πάντα τὰ μέρη | Anaxagor. 59 B 1 D.-K. ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν | Aristot. Metaph. 1069 b 22 καὶ ὡς Δημόκριτός φησιν (68 A 57 D.-K.), ἦν ὁμοῦ πάντα δυνάμει, ἐνεργείαι δ' οὔ | Theophrast. de sens. 39 (Diogen. Apoll.

5 ὡς] καὶ **O** || 8 ex] a **Θ**ˣ || **10** mixta esse **Θ**ˣ || **11** semper unum] sempiternum **Λ**ᶜᵈ**Φ**
105 1 ἀζηχὲς] cf. Hesych. ἀζηχές· διηνεκές, ἀδιάλειπτον, vid. Chantraine, Dict. Étym. I, 24 || 5 κρειττόνος **C** | ὑφεξῆς **C** || de re cf. ad fr. 104
106 versum restitui, cf. Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 68; cf. et. Lob. 474; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 10; Holwerda 307 | de Erebo sec. Brisson in: Pépin – Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 55 (cf. Ἔρεβος ὀμιχλῶδες):

107 F (65 K., 4 [B 75] C.)

Νὺξ ζοφερή

107 (I) IOANN. MALAL. Chronograph. 4, 74 (52 Thurn) cf. GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 A Migne), SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 565, 27 Adler) (cf. fr. 97) pergit fr. 102 I ἔστι δὲ ἅπερ ἐξέθετο Ὀρφεὺς ταῦτα (εἶπε γὰρ [sc. Ὀρφεύς] Suda : λέγει δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα Cedren.)· ὅτι ἐξ ἀρχῆς (ἐξαρχῆς Suda) ἀνεδείχθη τῶι Χρόνωι (τῶι κόσμωι Cedren. : om. Suda) ὁ Αἰθὴρ ἀπὸ (ὑπὸ Cedren. Suda) τοῦ θεοῦ δημιουργηθεὶς καὶ (om. Cedren.) ἐντεῦθεν κἀκεῖθεν (ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐντεῦθεν Cedren.) τοῦ Αἰθέρος ἦν Χάος καὶ Νὺξ ζοφερὰ (φοβερὰ Suda) πάντα (πάντας Malal. O) κατεῖχε (om. Cedren.) καὶ ἐκάλυπτε (πάντα δ' ἐκάλυπτε Cedren.) τὰ (om. Suda S) ὑπὸ τὸν Αἰθέρα, σημαίνων (σημαῖνον Suda S) τὴν Νύκτα πρωτεύειν (Chilmeadus: προτ- Malal. O: προτε-

64 A 19 D.-K.) εἰ μὴ πάντα ἦν ἐξ ἑνός | Ovid. Met. 1, 5 s *ante mare et terras et, quod tegit omnia, caelum / unus erat toto naturae vultus in orbe, / quem dixere Chaos, rudis indigestaque moles* | Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 6 ὅσσων ὃς σκοτόεσσαν ... ὀμίχλην | Orph. Arg. 521 κατὰ σκοτόεσσαν ὀμίχλην

107 Hes. Th. 107 νυκτός τε δνοφερῆς, cf. Th. 814 χάεος ζωφεροῖο | ν 269 νὺξ δὲ μάλα δνοφερὴ κάτεχ' οὐρανόν | ο 50 νύκτα διὰ δνοφερήν | Pind. fr. 130 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 440) 2 δνοφερᾶς νυκτός | Theogn. 1, 672 νύκτα διὰ δνοφερήν | Soph. El. 91 δνοφερὰ νύξ | Nicand. Alex. 501 ζοφερῆς νυκτός | Lucian. Anth. Pal. 11, 428, 2 δνοφερὴν νύκτα (cf. Anth. Pal. 14, 72, 2 ζοφερῆς ... νυκτός, Anth. Gr. App. 264, 26 νύκτα διὰ δνοφερήν) | Nonn. Dion. 7, 111 πρωτογόνου Χάεος ζοφεροὺς πυλεῶνας ἀράξας | Orph. Hymn. 78, 4 νυκτὸς ζοφερήν τε καὶ αἰολόχρωτα πορείην | Orac. Sibyll. 4, 13 νύξ τε δνοφερή | Nonn. Paraphr. 9, 21 νὺξ δνοφερή, cf. Euseb. Hist. Eccl. 9, 1, 8 al.

'Night stood in the text as another name of the Erebos which Chronos produced together with Aither and Chaos' West, Orphic Poems 208 (prob. Ricciardelli Apicella ap. Masaracchia [ed.], Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 46) : mihi videtur Nox in hoc carmine non Temporis filia, sed materia primordialis, cf. ad fr. 104 | ἀδιάκριτα] vid. adn. ad Orph. Arg. 425 (fr. 100) διακριθέν

107 de δνοφερή / ζοφερή cf. et. Chantraine, Dict. Étym. I, 290 (δνόφος), 401 (ζόφος) | de re cf. Anaxag. 59 B 4 D.-K. πρὶν δὲ ἀποκριθῆναι ταῦτα πάντων ὁμοῦ ἐόντων οὐδὲ χροιὴ ἔνδηλος ἦν οὐδεμία· ἀπεκώλυε γὰρ ἡ σύμμιξις πάντων χρημάτων, τοῦ τε διεροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ λαμπροῦ καὶ τοῦ ζοφεροῦ κτλ, cf. et. 59 B 12 D.-K. καὶ ἀποκρίνεται ἀπό τε τοῦ ἀραιοῦ τὸ πυκνὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ τὸ θερμὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ζοφεροῦ τὸ λαμπρὸν κτλ, Evang. Barthol. 2, 13 (545 Santos Otero) ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ πάνσοφος ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων ἀνεκδιήγητος ἀνεκλάλητος ὁ τὰ μεγέθη οὐράνια συστησάμενος λόγωι, ὁ συμφώνωι ἁρμονίαι τὸ ἔξαρμα πόλου ἑδράσας, ὁ τὸ ζοφερὸν

108 F (T 191 K., 13 [B 7] C.)

(I) Sext. Empir. Pyrrhon. 3, 30 (141 Mutschmann), id. Adv. math. 9, 361 (287 Mutschmann) Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν (sc. ἔλεξε τὴν πάντων εἶναι ἀρχήν) || (II) Galen. Histor. philos. 18 (Doxogr. 610, 15, cf. et. Diels proleg. 249) Ὀνομάκριτος δὲ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς γῆν καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ (sc. ἀρχὴν ... ἐνόμισε ... εἶναι) || (III) Auson. gryph. tern. num. 74 (157 Prete) Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria: terra aqua, flamma.

ῥεύειν Cedren. Suda), εἰρηκὼς ἐν τῆι αὐτοῦ ἐκθέσει ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι (εἰρηκὼς ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι Suda) καὶ (om. Cedren.) προγενέστερον δὲ (om. Suda : τε Cedren.) καὶ δημιουργὸν ἁπάντων καὶ τοῦ Αἰθέρος αὐτοῦ καὶ τῆς Νυκτὸς καὶ πάσης τῆς ὑπὸ τὸν Αἰθέρα οὔσης καὶ καλυπτομένης κτίσεως (pro καὶ τοῦ Αἰθέρος – κτίσεως : τόν τε [ται S : γε M a. c.] ὑπέρτατον αἰθέρα Suda : καὶ αὐ. τοῦ αἰθ. καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν τὸν αἰθέρα Cedren.)· τὴν δὲ Γῆν εἶπεν ὑπὸ τοῦ σκότους ἀόρατον οὖσαν (pro τὴν δὲ Γῆν – οὖσαν : καὶ τὴν γῆν εἶπεν ἀόρατον Suda). sequitur fr. 122 II || (II) Psell. Orat. For. 1, 2561 Denis ἑαυτὸν δὲ μόνον ἀπὸ Κρόνου καὶ Ῥέας ἐγενεαλόγει καὶ τῶν ἔτι περαιτέρω, Ἠρικαπαίου (Bréhier : ὀρικαπαίου P) φημὶ καὶ τοῦ Φάνητος καὶ τῆς Ὀρφικῆς ἐκείνης Νυκτός cf. fr. 139 V || (III) Stephan. in Aristot. Rhet. comm. 319, 1 Rabe μετὰ δὲ γᾶν ὕδατα τ' ὠκεανόν] ἐν ἀρχῆι γὰρ ἦν ἔρεβος καὶ χάος (Rabe: ἔρεβ [finis versus tectus et charta agglutinata, in qua ε̅ manu posteriore scriptum est] χάος V : ἔρεβε χάος c ex cod. Paris. gr. 1869 : ἔρεβος χάος cod. Paris. gr. 1951)· καὶ ὡς ὁ θεολόγος Μωσῆς φησιν (Gen. 1, 1–2), ὅτι ἐγένετο ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ μετὰ τῶν ὑδάτων καὶ σκότος ἦν ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· ὃ δηλοῖ ὁ Ὀρφεὺς οἶμαι ἐνταῦθα Νύκτα

τοῦ σκότους [ἀπὸ τοῦ] φωτὸς διαχωρίσας, ὁ θεμελίους ὕδατος συστησάμενος ἐπὶ τῶι αὐτῶι κτλ, Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 527 A Migne πάντα δ' ἅμ' ἀλλήλοισι φορούμενα, μὰψ ἀλάλητα / πρωτογόνου χάεος ζοφεροῖς δεδμημένα δεσμοῖς. / ἀλλὰ σύ, Χριστὲ μάκαρ, Πατρὸς μεγάλου φραδίηισι / πειθόμενος τὰ ἕκαστα διέκρινας εὖ κατὰ κόσμον. / ἤτοι μὲν πρώτιστα φάος γένεθ', ὥς κεν ἅπαντα / ἔργα πέλοι χαρίεντα φάους πλέα. αὐτὰρ ἔπειτα / οὐρανὸν ἀστερόεντα κυκλώσαο, θαῦμα μέγιστον, / ἠελίωι μήνηι τε διαυγέα κτλ

108 4 ὁ Δημόκριτος δὲ ἐν τοῖς σοφικοῖς **ABN** 'nisi quod **B** σοφιστικοῖς effinxis quod ante **D** in edd. quoque legebatur' Die. || 5 ὕδωρ καὶ ἀέρα ex v. 17 **B** : *aerem* ignis loco nominat **N** || incertum utrum in Rhapsodiis distinguerentur elementa (tria, ut voluerunt Sext. Empir. et Galen., vel quattuor, quod indicavit Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 1 [fr. 104 I] τῆς τετραγενοῦς ὕλης) necne, cf. Olivieri, Contributo alla storia della cult. greca nella M. Grecia, Catania 1904, 67ss; Mondolfo, Riv. Filol. Class. n. s. 9, 1931, 449s | si Sext. Empir. testimonium valet, hoc evidens : at cf. Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München I[3], 1967, 683, Colli ad loc. | cf. et. Lob. 386 (qui cft. Aristot. De cael. 268a 10 καθάπερ γάρ φασι καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ πᾶν καὶ τὰ πάντα τοῖς τρισὶν ὥρισται), Schuster 55 adn. 1 (qui,

Tempus primum nascitur (frr. 109–110)

109 F (60 + 65 + 68 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 59, 17 Pasquali Ὀρφεὺς τὴν πρώτην πάντων αἰτίαν Χρόνον καλεῖ ὁμωνύμως σχεδὸν τῶι Κρόνωι || (II) Procl. in Plat. Cratyl. 66, 28 Pasquali ὅτι ὁ μὲν Ὀρφεὺς πολὺ τῆς τῶν μύθων ἐξουσίας ἀπολέλαυκεν, καὶ πάντα τὰ πρὸς τοῦ Οὐρανοῦ μέχρι τῆς πρωτίστης αἰτίας ὀνόμασιν ἐδήλωσεν, καὶ αὐτὸ τὸ ἄρρητον καὶ τῶν νοητῶν ἑνάδων ἐκβεβηκὸς Χρόνον προσείρηκεν, εἴθ' ὅτι πάσης γενέσεως αἴτιον προϋπάρχον, εἴτε τὰ ὄντως ὄντα γινόμενα παραδιδούς, ἵνα τὴν τάξιν ἐνδείξηται αὐτῶν καὶ τὴν τῶν ὁλικωτέρων πρὸς τὰ μερικώτερα ὑπεροχήν, ἵνα ἦι ταὐτὸν τὸ κατὰ χρόνον τῶι κατ' αἰτίαν, ὥσπερ ἡ γένεσις τῆι τεταγμένηι προόδωι || (III) Procl. in Plat. Parmen. 1224, 32 Cousin καὶ Ὀρφεὺς Χρόνον ἀποκαλεῖ τὸ πρώτιστον || (IV) Procl. in Plat. Parmen. 1225, 5 Cousin Χρόνος δὲ ὑπὸ Ὀρφέως ὀνομάζεται κατὰ δή τινα θαυμαστὴν ἀναλογίαν· γενέσεις γὰρ ὁ θεολόγος τῶν ἀγεννήτων μυστικὰς προόδους, καὶ τὸ αἴτιον τῆς ἐκφάνσεως τῶν θείων Χρόνον συμβολικῶς ὠνόμασεν || (V) Procl. in Plat. Tim. I 280, 22 Diehl οἱ δὲ θεολόγοι ... ἵνα αἱ γενέσεις αὐτοῖς κατὰ λόγον πλάττωνται τῶν θεῶν, Χρόνον τὸ πρῶτον ἐπωνόμασαν || (VI) Procl. Theol. Plat. I 28 (I 121, 6 Saffrey–Westerink) τοῖς μὲν γὰρ Ὀρφικοῖς καὶ διὰ τοῦτο τὸ πρώτιστον αἴτιον Χρόνος προσείρηται ... ἵνα τὸ κατ' αἰτίαν τῶι κατὰ χρόνον ἦι ταὐτόν, καὶ πρόοδος ἡ τῶν θεῶν ἀπ' αἰτίας προϊοῦσα τῆς ἀρίστης κατὰ χρόνον γένεσις κυρίως ἐπονομάζεται || (VII) Syrian. in Aristot. Metaph. 43, 31 Kroll Χρόνον δὲ καὶ Ὀρφεὺς τὸ πρῶτον ἐκάλει. sequitur fr. 616 || (VIII) Damasc. De princ. 123 (III 159, 17 Westerink) ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ἡ θεολογία ... ἣν καὶ οἱ φιλόσοφοι διερμηνεύουσιν, ἀντὶ μὲν

monente Fabricio, cft. fr. 437); Rohde, Psyche II, 112 adn. 1, Zeller I[6], 125; D.-K., Vorsokratiker adn. in 1 A 1, ubi de Τριαγμοῖς a Suda laudatis (cf. fr. 841) auctorem loqui putant | cf. et. Orph. fr. 243, 8 πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθήρ et Lam. Thur. (fr. 492) 5 ἀέρ – πῦρ – Μᾶτερ – Νῆστι et loc. illic laud.; fr. 646 et adn. ad loc. | 'étant donné que l'élément qu'elles (i.e. certaines sources) omettent est et que l'aer celui-ci est l'élément maintes fois identifié avec Zeus, il y a lieu de penser que dans la source citée par les auteurs qui ne mentionnent que trois éléments il se serait déjà produit une distinction entre un monde composé de trois éléments (l'eau, la terre et le feu) et un Zeus-aer unificateur et vivificateur.' Bernabé in: Laks et Louguet (edd.), Qu'est-ce que la philosophie présocratique?, Lille 2002, 223

109 6 προϋπάρχων codd. praeter **B** | εἴτε Pasquali : εἴθ' ὅτι cod., quod serv. Kroll || **7** παραδίδωσι coni. Kroll || **10** Χρόνον scripsi (iterum **14**): χρόνον Cousin | de Tempore cf. comm. ad fr. 76 || **13** προόδους Taylor : παραδούς cod. || **19** αἰτίας] αἰτία **P** || **20** Χρόνον scripsi : χρόνον Kroll || **22–24** cf. fr. 96 ||

τῆς μιᾶς τῶν ὅλων ἀρχῆς τὸν Χρόνον τιθέντες || (IX) Damasc. De princ. 111 (III 109, 7 Westerink) τί δέ; ὁ θεῖος Ὀρφεὺς οὐ πολλοὺς θεοὺς ὑφίστησιν ἀπὸ τοῦ Χρόνου μέχρι τοῦ πρωτογόνου Φάνητος; cf. Procl. Theol. Plat. III 26 (III 91, 11 Saffrey–Westerink) et 27 (96, 11) || (X) Damasc. De princ. 123 (III 161, 19 Westerink) οὗτος γὰρ ἦν ὁ πολυτίμητος ἐν ἐκείνηι Χρόνος ἀγήραος. plura invenies ap. fr. 111 VI || (XI) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (52 Thurn) cf. Georg. Cedren. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 C Migne), Suda s.v. Ὀρφεύς (III 565, 27 Adler), vid. fr. 97 ἔστι δὲ ἅπερ ἐξέθετο Ὀρφεὺς ταῦτα· ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἀνεδείχθη τῶι Χρόνωι ὁ Αἰθὴρ ἀπὸ τοῦ θεοῦ δημιουργηθεὶς ... εἰρηκὼς ἐν τῆι αὐτοῦ ἐκθέσει ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι καὶ προγενέστερον δὲ καὶ δημιουργὸν ἁπάντων καὶ τοῦ Αἰθέρος αὐτοῦ καὶ τῆς Νυκτὸς καὶ πάσης τῆς ὑπὸ τὸν Αἰθέρα οὔσης καὶ καλυπτομένης κτίσεως || (XII) Syrian. in Aristot. Metaph. 133, 22 Kroll διό μοι δοκοῦσιν οἵ τε θεολόγοι καὶ ὁ Πλάτων τῶν τε ἀγενήτων ἀπὸ Χρόνου γενέσεις παραδιδόναι. sequitur fr. 104 IV.

110 F (126 K., 4 [B 51] C.)

στυγερῶπα τ' Ἀνάγκην

110 Procl. in Plat. Remp. II 207, 27 Kroll pergit fr. 176 ἀλλὰ κἀκεῖνος (sc. Ὀρφεύς) ἄλλην Ἀνάγκην παρήγαγεν πρὸ τῶν Μοιρῶν, στυγερῶπα τε Ἀνάγκην λέγων προελθεῖν ἀπ' ἐκείνων (sc. a primis dis)

110 Orph. fr. 77 συνεῖναι δὲ αὐτῶι (sc. Χρόνωι) τὴν Ἀνάγκην | Orph. Arg. 12s (fr. 99) ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην, / καὶ Χρόνον, ὡς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίοισιν ὑπὸ κόλποις

31–32 ἔστι – ταῦτα] εἶπε γὰρ (sc. Ὀρφεύς) Suda : λέγει δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα Cedren. || **32** ἐξαρχῆς Suda | ἀνεδείχθη τῶι κόσμωι Cedren. : ἀνεδείχθη Suda | Χρόνωι ... Αἰθὴρ etc. scripsi : χρόνωι ... αἰθὴρ etc. Malal. Cedren. Suda || **33** ὑπὸ Cedren. Suda || **33–34** εἰρηκὼς ἀκατάληπτόν τινα καὶ πάντων ὑπέρτατον εἶναι Suda || **34** καὶ post εἶναι om. Cedren. | δὲ om. Suda : τε Cedren. || **35** καὶ τοῦ – **36** κτίσεως] τόν τε ὑπέρτατον αἰθέρα Suda : καὶ αὐ. τοῦ αἰθ. καὶ πάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν τὸν αἰθέρα Cedren. || in Hieronym. et Hellan. theogonia (fr. 76, vid. comm. ad loc.) Tempus ex Aqua oritur | 'nothing is said about Time's being represented as a winged serpent' recte West, Orphic Poems 231 (at cf. Orph. Hymn. 12, 9s de Hercule) | vid. et. Lob. 470

110 cf. adn. v. d. Vian ad Orph. Arg. 12s; West, Orphic Poems 231; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 248, qui iniuria putat Necessitatem in Rhapsodiis non inveniri | versus partem (prob. finem) restitui e prosaico sermone | στυγερώψ hapax, cf. στυγερώπης (et. hapax) Hes. Op. 196 | de Necessitate cf. adn. ad fr. 77

e Tempore Aether et Chasma (frr. 111–113)

111 F (66 K., 4 [B 43] C.)

Αἰθέρα μὲν Χρόνος οὗτος ἀγήραος, ἀφθιτόμητις

111 (I) Procl. in Plat. Remp. II 138, 8 Kroll πρῶτον μὲν οὖν ἐκεῖνό μοι δοκεῖ μὴ παρέργως ὁ Πλάτων ὀνομάσαι χάσματα τὰς δύο δυάδας, ἀλλ' εἰδὼς καὶ τὸν θεολόγον Ὀρφέα τούτωι τῶι ὀνόματι καλοῦντα τὴν πασῶν κινήσεων καὶ προόδων πρωτουργὸν ἐν τοῖς νοητοῖς αἰτίαν, ἣν οἱ Πυθαγόρ⟨ε⟩ιοι (corr. Kroll) δυάδα νοητὸν καὶ ἀόριστον προσηγόρευον· [1–2]. sequitur fr. 122 I || (II) Syrian. in Aristot. Metaph. 9, 37 Kroll ἀλλὰ κἂν μίαν λέγωμεν εἶναι τὴν πάντων ἀρχὴν καὶ θεὸν αὐτὴν ἢ τἀγαθὸν ἢ ἓν προσαγορεύωμεν, ***, (κἂν δύο 'deesse putat Us[ener] et certe deest, sed fort. paulo plura' Kroll) πέρας καὶ ἀπειρίαν, ὡς ἐν Φιλήβωι Πλάτων (23c) ... ἢ Αἰθέρα καὶ Χάος, ὡς Ὀρφεύς, cf. 10, 11ss, Procl. in Plat. Parmen. vers. G. Moerbeke II 513 Steel (fr. 140 XII) *ipse nominavit symbolice ab ultimis temporibus et Etherem et Chaos* || (III) Syrian. in Aristot. Metaph. 43, 10 Kroll οὔτε τὴν αἰτίαν τῆς δοκούσης αὐτῶν εἶναι παρὰ μέρος ἐπικρατείας ἀποσεσιωπηκέναι, ἀλλὰ γὰρ Πυθαγόρειον ὄντα καὶ Ὀρφικὸν ὑποθέσθαι μὲν μετὰ τὴν μίαν τῶν ὅλων ἀρχήν. ... Χρόνον δὲ καὶ Ὀρφεὺς τὸ πρῶτον ἐκάλει ... (fr. 109 VII) μέγα μὲν αὐτὸ (sc. νεῖκος) προσειπὼν (προειπὼν C) ὥσπερ ὁ Ὀρφεὺς τὸ Χάος 'καὶ – καὶ ἔνθα' || (IV) Damasc. De princ. 50 (II 24, 8 Westerink) οὕτως γοῦν Ὀρφεὺς μὲν Αἰθέρα καὶ Χάος μετὰ τὸν Χρόνον παράγει || (V) Damasc. De princ. 123 (III 159, 19 Westerink) ἀντὶ μὲν τῆς μιᾶς τῶν ὅλων ἀρχῆς τὸν Χρόνον τιθέντες ἀντὶ δὲ τοῖν δυεῖν Αἰθέρα καὶ Χάος || (VI) Damasc. De princ. 123 bis (III 161, 14 Westerink) καὶ ὑπολαμβάνω τὴν ἐν ταῖς ῥαψωιδίαις θεολογίαν ... ἀπὸ τῆς τρίτης μετὰ τὰς δύο ταύτης ἐνστήσασθαι τὴν ἀρχήν. ... οὗτος γὰρ ἦν ὁ πολυτίμητος ἐν ἐκείνηι (sc. Rhapsodia) Χρόνος ἀγήραος καὶ Αἰθέρος καὶ Χάους πατήρ || (VII) Simplic. in Aristot. Phys. 528, 14 Diehl ἣν (sc.

111 1 Damasc. De princ. 123 bis (Orph. fr. 78) οὗτος γὰρ ἦν ὁ πολυτίμητος ἐν ἐκείνηι Χρόνος ἀγήραος καὶ Αἰθέρος καὶ Χάους πατήρ· ... ὁ Χρόνος οὗτος ὁ δράκων γεννᾶται τριπλῆν γονήν· Αἰθέρα ... Χάος ... καὶ ... Ἔρεβος | Philostr. Vit. Apoll. 1, 14 τὸν χρόνον ἀγήρω τε καὶ ἀθάνατον | Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 913A Migne Λόγος ἀφθιτόμητις ||

111 cf. Orph. Arg. 12s (fr. 99) ἀρχαίου μὲν πρῶτα Χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην, / καὶ Χρόνον, vid. et. Aristoph. Aves 691ss (fr. 64) || 1 Χρόνος – ἀγήραος] de Tempore cum Iranico deo *Zurvān akarana* comparato cf. adn. ad fr. 76 | ap. Hieronym. et Hellan. theogoniam Temporis filius non solum Aether Chaosque verum et. Erebus : ap. Pherecyd. fr. 60 Schibli Tempus e semine suo generat ignem, spiritum, aquam : ap. Rhapsodias fons nullus Erebum memorat | Nox videtur materia indigesta rerum esse quae omnia amplectitur, vid. adn. ad fr. 104 ||

γείνατο καὶ μέγα Χάσμα πελώριον ἔνθα καὶ ἔνθα,
οὐδέ τι πεῖραρ ὑπῆν, οὐ πυθμήν, οὐδέ τις ἕδρα.

τὴν τῶν θεῶν αἰτίαν) Ὀρφεὺς (καὶ add. **a** F) 'Χάσμα πελώριον' ἐκάλεσε. μετὰ γὰρ τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχήν, ἣν Ὀρφεὺς Χρόνον ἀνυμνεῖ ὡς μέτρον οὖσαν τῆς μυθικῆς τῶν θεῶν γενέσεως, Αἰθέρα καὶ τὸ 'πελώριον Χάσμα' προελθεῖν φησι, τὸν μὲν (τὸ EF) τερατοειδοῦς προόδου τῶν θεῶν αἴτιον, τὸ δὲ τῆς ἀπειροειδοῦς. καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· [3] || (VIII) PROCL. in Plat. Tim. I 385, 17 Diehl τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα καὶ Ὀρφεὺς παραδίδωσιν· ὥσπερ γὰρ ὁ Πλάτων διττὰς παρήγαγεν αἰτίας ἀπὸ τοῦ ἑνός, τὸ πέρας καὶ τὴν ἀπειρίαν, οὕτω δὴ καὶ ὁ θεολόγος ἀπὸ τοῦ Χρόνου τόν τε Αἰθέρα καὶ τὸ Χάος ὑπέστησε ... καὶ ἀπὸ τούτων τῶν δυοῖν (δυεῖν M) ἀρχῶν τούς τε θείους γεννᾶι διακόσμους καὶ τοὺς ἐμφανεῖς ... Χάσμα (χάος N) μὲν γάρ ἐστιν ὡς χώρα (χώραν C) τῶν εἰδῶν καὶ τόπος, οὔτε δὲ πεῖραρ οὔτε πυθμὴν οὔτε ἕδρα περὶ αὐτήν ἐστιν, ὡς ἄστατον καὶ ἄπειρον καὶ ἀόριστον οὖσαν. sequitur fr. 105 || (IX) PROCL. in Plat. Tim. I 428, 6 Diehl plura invenies ap. fr. 116 τῶι δὲ (sc. Χάει) 'οὐδὲν πεῖραρ ὑπῆν'. sequitur fr. 114 III || (X) PROCL. in Plat. Parmen. 1120, 26 Cousin τοιοῦτον γάρ, εἰ βούλει, τὸ αὐτοάπειρον· τοιοῦτον παρ' Ὀρφεῖ τὸ Χάος, περὶ οὗ καὶ ἐκεῖνος εἴρηκε τὸ 'οὐδέ τι πεῖρας ὑπῆν' || (XI) PROCL. in Plat. Parmen. 1121, 24 Cousin δύο γὰρ ταύτας αἰτίας ἅμα παρήγαγεν ὁ θεός, πέρας καὶ ἄπειρον, ἢ εἰ (Diehl : ἐπεὶ cod.) βούλει λέγειν ἡμᾶς Ὀρφικῶς, Αἰθέρα καὶ Χάος || (XII) PROCL. in Plat. Tim. I 176, 12 Diehl ἢ εἰ βούλοιο λέγειν Ὀρφικῶς ὁ Αἰθὴρ τοῦ Χάους || (XIII) PROCL. in Plat. Tim. III 208, 29 Diehl πατὴρ μὲν ὁ πρῶτος ἀπὸ τοῦ ἑνὸς προελθὼν Αἰθήρ. sequitur fr. 140 X || (XIV) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 182, 18 Kroll pergit fr. 174 II τὸ δὲ Χάος ὑπὲρ τὴν τοῦ βασιλεύοντός ἐστι σχέσιν. sequitur fr. 219 || (XV) HERMIAS in Plat. Pha-

2 Hes. Th. 740 χάσμα μέγα | Hes. fr. 294, 2 M.-W., Orph. fr. 132; 136, Arg. 981 ἔνθα καὶ ἔνθα || 3 Hes. Th. 386 οὐδέ τις ἕδρη | cf. Plat. Phaed. 112b (Orph. fr. 27 I) πυθμένα οὐκ ἔχει οὐδὲ βάσιν | Aristot. Meteor. 356a5 (Orph. fr. 27 II) οὐκ ἔχειν γὰρ ἕδραν | Xenoph. fr. 30 Gent.-Prato γαίης μὲν τόδε πεῖρας ἄνω παρὰ ποσσὶν ὁρᾶται / ... τὸ κάτω δ' ἐς ἄπειρον ἱκνεῖται

2 Χάσμα] cf. fr. 122, 1, Parmen. 28 B 1, 18 χάσμ' ἀχανές, Eur. Phoen. 1604s Ταρτάρου ... εἰς ἄβυσσα χάσματα, cf. et. Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 50 | de ἔνθα καὶ ἔνθα cf. adn. v. d. Festugière ad Procl. in Plat. Remp. II 138, 15 || 3 πείρας ὑπῆν Simplic. **a** : πεῖρα ὑπῆν Procl. (VIII) **P** : πέρας ὑπῆν Procl. (VIII) **C** : πείρα (πεῖρα **M**) ῥυπῆν **CM** | de re cf. adn. ad fr. 257, 2 | ἦν Simplic. **F** : ἔην Simplic. **a** | οὐδὲ pro οὐ Simplic. **a** | οὐ πυθμήν] cf. fr. 27 et adn. ad loc. | de negationis repetitione in descriptionibus de mundi origine cf. Gigli Piccardi ad Cosmog. Strasb. v. 1 (p. 141s) cum bibl. | de hoc fr. cf. et. Lob. 472ss; Kroll, Philologus 53, 1894, 561; West, Orphic Poems 198s (ubi laudat fabulas ex Oriente manantes), 231 (ubi putat Noctem vel Erebos vel simile aliquid laudatum fuisse post hos versus, cf. frr. 105–107)

112 F (106 K.)

θεῶν τροφὸς ἀμβροσίη Νύξ

113 F (99 + 103 + 105 K., 4 [B 69] C.)

θεῶν γὰρ ἔχει ...
μαντοσύνην δ' οἱ δῶκεν ἔχειν ἀψευδέα πάντηι.

edr. 138, 14 Couvr. τοῦ δὲ τρίτου καὶ τετάρτου ἀρχαὶ μονὰς καὶ δυάς, εἴη ἂν μονὰς μὲν ὁ Αἰθήρ, δὺας δὲ τὸ Χάος, τριὰς δὲ τὸ ᾠόν ... (cf. fr. 114 IX) τετρὰς δὲ ὁ Φάνης. sequitur fr. 132

112 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 92, 9 Pasquali ὅτι ἡ Δημήτηρ, ὥσπερ πᾶσαν ζωὴν προχέει, οὕτως καὶ πᾶσαν τροφήν· ἔχει δὲ παράδειγμα τὴν Νύκτα (θεῶν γὰρ τροφὸς ἀμβροσίη Νὺξ λέγεται), ἀλλ' ἐκείνη μὲν νοητῶς ‖ (II) Damasc. De princ. 67 (II 92, 5 Westerink) ἔοικεν δὲ καὶ Ὀρφεὺς ... (vid. fr. 181 I) τὴν Νύκτα ὡς πρώτην οὐσίαν (cf. fr. 104 et adn. ad loc.) καὶ τροφὸν πάντων, quae sequuntur vid. ap. fr. 182 II

113 (I) Hermias in Plat. Phaedr. 147, 20 Couvr. ὁ γάρ τοι Ὀρφεὺς περὶ τῆς Νυκτὸς λέγων [1] φησι *** (lac. ind. Couvr.) καὶ [2] καὶ αὕτη λέγεται μαντεύειν τοῖς θεοῖς ‖ (II) Hermias in Plat. Phaedr. 150, 9 Couvr. ὁ δὲ Πλάτων ὅπερ μὲν εὗρε καταφατικῶς ὑπὸ τοῦ θεολόγου ῥηθέν, τοῦτο αὐτὸς ἀποφατικῶς προηνέγκατο – ὃ γὰρ ἐκεῖνος Νύκτα εἶπε, τοῦτο οὗτος (εἶπεν οὗτος τοῦτο M) ἀχρώματον –, ὃ δὲ ἐκεῖνος ἀποφατικῶς ἀψευδέα (ἀψ. secl. Couvr.) εἰπών· [2], τοῦτο οὗ-

112 Orph. fr. 6, 2 [θεῶν] τροφὸς ἀμβροσίη Νύξ

113 2 Herodt. 1, 49 μαντήιον ἀψευδές (superlativus 2, 153) | Corinn. fr. 1 (PMG 654, 25) ἐς [μ]α[ντοσ]ούνω / τρίποδος, 31 ἀψευδίαν, cf. Pind. Ol. 6, 66 μαντοσύνας, τόκα μὲν φωνὰν ἀκούειν ψευδέων ἄγνωτον | A 72 μαντοσύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος | Anth. Gr. App. Orac. 215, 22 μαντοσύνην θνητοῖσιν ἀληθέα ποιπνύσουσι, cf. 295, 4 | Orph. Arg. 190 τῶι καὶ μαντοσύνην ἔπορεν | Hes. Th. 219 δίδουσιν ἔχειν | Hymn. Ven. 212 ἔδωκεν ἔχειν | Pind. Py. 5, 120 διδοῖτ' ἔχειν

112 mea sententia, Nox ut materia primordialis (vid. adn. ad fr. 104), cum Aether et Chasma nascuntur, omnia adhuc amplectitur et deorum nutrix fit

113 1 ἄρχει Kern, Hermes 23, 1888, 481 adn. 1 | finis versus prob. legebatur in lac. : ⟨βασιληίδα τιμήν⟩ add. Abel, cf. fr. 11, 1 et loc. sim. illic laud. ‖ 2 δ' οἱ Kern: δὲ οἱ cod. Herm. : {δὲ} οἱ Abel | ἔχειν om. cod. Herm. II | ἀψευδής dicitur de dis fatidicis et de oraculis, cf. Hes. Th. 233 (Νηρέα), Archil. fr. 298 West (Ζεύς), Aesch. Choeph. 559 (Ἀπόλλων), fr. 350, 5 Radt (Φοίβου στόμα), Sept. 26 (τέχνηι vatis), Herodt. l. laud. in loc. sim. | de nocte fatiloqua cf. fr. 6, 2 et adn. ad loc.; cum aeterna sit, Nox omnia scit; Tempus ergo, cum universum ordinavit, ei divinationem attribuit | de adyto Noctis cf. fr. 6, 3 | πάντων Herm. III

ovum cosmicum (frr. 114–119)

114 F (55 + 70 K., 4 [B 72b] C.)

...] ἔπειτα δ' ἔτευξε μέγας Χρόνος Αἰθέρι δίωι
ὤεον ἀργύφεον.

τος καταφατικῶς εἶπε· 'περὶ ἣν τὸ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης γένος, οὐσία ὄντως οὖσα' || (III) HERMIAS in Plat. Phaedr. 151, 5 Couvr. οὐ τὴν κατὰ συμφωνίαν ἀλήθειαν λέγει, ἀλλ' ἥτις σύνδρομον ἔχει τῶι ἀληθεῖ τὸ εἶναι αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν, καὶ τοῦτο ἔστιν αὐτῆς τὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἣ (om. **M**) ὅπερ καὶ ὁ θεολόγος εἶπε· [2] || (IV) HERMIAS in Plat. Phaedr. 154, 17 Couvr. (cf. fr. 147 II et 246 I) pergit fr. 248 II τριῶν γὰρ παραδεδομένων (παραδιδομένων Ast) Νυκτῶν παρ' Ὀρφεῖ, τῆς μὲν ἐν ταὐτῶι (dub. Couvr. in ap. crit. : αὐτῶι cod. : αὑτῶι Abel) μενούσης τῆς πρώτης, ... τὴν μὲν πρώτην μαντεύειν φησίν || (V) PROCL. in Plat. Tim. III 88, 18 Diehl καὶ γὰρ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας τάξεις πολλαί, ... ὡς καὶ ἡ Ὀρφικὴ διδάσκει θεολογία, καὶ αἳ μὲν πρὸ τῆς δημιουργίας κτλ (cf. frr. 147 III, 246 II) || (VI) DAMASC. in Plat. Parmen. 192 (II 5, 1 Westerink) ἐπεὶ καὶ τόδε εἰπών τις οὐ πόρρω βαλεῖ τῆς θεολόγου συνηθείας ... αἱ τρεῖς αὗται μονάδες αἱ ἴυγγές εἰσι καὶ αἱ Νύκτες αἱ τρεῖς. οὐκοῦν ἡ μὲν πρώτη πατρική ἐστιν, καὶ τῶι πατρὶ σύνεστιν, cf. frr. 147 IV et 246 III || (VII) HERMIAS in Plat. Phaedr. 162, 7 Couvr. pergit fr. 164 II ἐν μέσωι δὲ (sc. τοῦ ἄστρου cf. frr. 163s) ἡ Νὺξ μαντεύουσα τοῖς θεοῖς. sequitur fr. 209 II

114 (I) DAMASC. De princ. 55 (II 40, 14 Westerink) καὶ γὰρ Ὀρφεύς· [1–2] τὸ γὰρ ἔτευξε δηλοῖ τι τεχνητόν, ἀλλ' οὐ (ἄλλου ex ἄλου A[x]) γέννημα || (II) SIMPLIC. in Aristot. Phys. 146, 29 Die. εἰ δ' 'εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκωι' (ὄγκωι om. **DE**) τὸ ἓν ὄν φησι (Parmen. 28 B 8, 43 D.-K.), μὴ θαυμάσηις· διὰ γὰρ τὴν ποίησιν καὶ μυθικοῦ (μυθολογικοῦ **a**) τινος παράπτεται πλάσματος. τί οὖν διέφερε τοῦτο εἰπεῖν ἢ ὡς Ὀρφεὺς (ὁ Ὀρ. **AF**) εἶπεν [2] || (III) PROCL. in Plat. Tim. I 428, 7 Diehl pergit fr. 111 IX εἰ οὖν τὸ πρῶτον ἐκ (ἔκ τε **MP** 'non displicet' Diehl) πέρατος καὶ ἀπείρου τὸ πρώτως ἐστὶν ὄν, εἴη ἂν ταὐτὸν τό τε Πλάτωνος ὂν καὶ τὸ Ὀρφικὸν ᾠόν. sequitur fr. 137 || (IV) ACHILL. TAT. Comm. Arat. 12, 6 Di Maria τὴν δὲ τάξιν, ἣν δεδώκαμεν τῶι σφαιρώματι οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσι παραπλησίαν εἶναι τῆι ἐν (Maas : τὴν ἐν **α** : om. **M**) τοῖς ᾠιοῖς· ὃν γὰρ ἔχει λόγον τὸ λέπυρον ἐν τῶι ᾠιῶι, τοῦτον (ἔχειν add. **M**) ἐν τῶι παντὶ ὁ οὐρανὸς (Maas : τὸν

114 Orph. fr. 540, 1 αἰθέρα δῖον et sim. illic laud. | Ibyc. fr. 4 (PMG 285 Page, Davies) 5–6 ἐν ὠέωι / ἀργυρέωι

114 1 κρόνος **A** : corr. Zoega et Lob. prob. Kern || **2** ᾠιεὸν Damasc. **A** : ὠεὸν Die. : ὧι ἐὸν Simplic. | de ovo cf. fr. 64, 695 cum comm. | de Achillis locis cf. Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 20s | vid. et. Lob. 476; Adorno in: Orphismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 11; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 114

115 F (55 K.)

Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 2 (107, 14 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 104 I συνέβη ποτέ, αὐτοῦ τοῦ ἀπείρου πελάγους ὑπὸ ἰδίας φύσεως περιωθουμένου, κινήσει φυσικῆι εὐτάκτως ῥυῆναι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸ αὐτὸ ὥσπερ ἴλιγγα καὶ μῖξαι τὰς οὐσίας καὶ οὕτως ἐξ ἑκάστου τῶν πάντων τὸ νοστιμώτατον, ὅπερ πρὸς γένεσιν ζώιου ἐπιτηδειότατον ἦν, ὥσπερ ἐν

οὐρανὸν ω) καὶ ὡς ἐξήρτηται (ἐξερύηται α) τοῦ οὐρανοῦ κυκλοτερῶς ὁ αἰθήρ, οὕτω τοῦ λεπύρου ὁ ὑμήν ‖ (V) Achill. Tat. Comm. Arat. 17, 11 Di Maria σχῆμα δὲ κόσμου (κόσ. δ. σχ. M) οἳ μὲν κωνοειδές (εἶπον add. M), οἳ δὲ σφαιροειδές, οἳ δὲ ὠιοειδές, ἧς δόξης ἔχονται οἱ τὰ Ὀρφικὰ μυστήρια τελοῦντες. σαφηνείας δὲ ἕνεκα πιθανῆς παρελήφθη (περιλήφθη T) τοῦ ὠιοῦ ἡ (om. α) εἰκών ‖ (VI) Olympiodor. in Plat. Phaed. 4, 4 (81 Westerink) ὅθεν καί τις τὸ νοητὸν ὠῶι ἀπείκασεν· ὡς γὰρ ἐν τούτωι ἀδιάκριτά ἐστι πάντα τὰ μέρη καὶ οὐχ ὡδὶ μὲν κεφαλή, ὡδὶ δὲ πούς, οὕτω καὶ ἐν τῶι νοετῶι ἀδιάκριτά ἐστι πάντα τὰ εἴδη ἡνωμένα ἀλλήλοις ‖ (VII) Damasc. in Plat. Phileb. 243 (115 Westerink) Ἰάμβλιχος (in Plat. Phileb. fr. 7 Dillon) τὰς τρεῖς μονάδας φησὶν ἀπὸ τἀγαθοῦ προελθούσας κοσμῆσαι τὸν νοῦν ... καὶ μὴν ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ἐν τῶι μυθευομένωι ὠιῶι τὰς τρεῖς ἐκφανῆναι μονάδας φησίν cf. 106 (51 Westerink) τὸ ὠιὸν ... θεὸς παρὰ τοῖς θεολόγοις ‖ (VIII) Damasc. De princ. 123 (III 159, 17 Westerink) cf. fr. 96 ἐν ... ταῖς φερομέναις ... ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ἡ θεολογία ⟨τοιά⟩δε (Kroll : δὲ A : ⟨ἥ⟩δε Diels) τίς ἐστιν ἡ περὶ τὸ νοητόν, ἣν καὶ οἱ φιλόσοφοι διερμηνεύουσιν ... ἀντὶ δὲ τοῦ ὄντος ἁπλῶς τὸ ὠιὸν ἀπολογιζόμενοι ‖ (IX) Hermias in Plat. Phaedr. 138, 14 Couvr. τοῦ δὲ τρίτου καὶ τετάρτου ἀρχαὶ μονὰς καὶ δυάς, εἴη ἂν μονὰς μὲν ὁ Αἰθήρ ... (cf. fr. 111 XV) τριὰς δὲ τὸ ὠιόν ‖ (X) Apio ap. Ps. Clem. Rom. Homil. 6, 3, 4 (107, 7 Rehm–Irmscher–Paschke) καὶ Ὀρφεὺς (Ἡσίοδος bar Chōnī) δὲ τὸ Χάος ὠῶι παρεικάζει, ἐν ὧι τῶν πρώτων (πρώτη [ut ad σύγχυσις relatum] bar Chōnī) στοιχείων ἦν ἡ σύγχυσις. τοῦτο Ἡσίοδος (Th. 116) Χάος ὑποτίθεται, ὅπερ Ὀρφεὺς (Ἡσίοδος – Ὀρφεὺς om. bar Chōnī) ὠιὸν λέγει γενητόν, ἐξ ἀπείρου τῆς ὕλης προβεβλημένον. sequitur fr. 104 I ‖ (XI) Rufin. Recognit. 10, 17, 2 (336, 14 Rehm) *pergit fr. 104 III* hoc per multum tempus exteriores (exterioris Π Θ[r]) sui solidans partes, fines (finem Φ[t] : perhennem Φ[r]) sibi et fundum (fultum Θ[x]) quendam fecisse tamquam (*om.* Φ) in ovi immanis modum formamque collectum, intra quod multo nihilominus tempore, quasi intra ovi testam, fotum vivificatumque esse animal quoddam. *sequitur fr. 121 VIII*

115 in Rhapsodiis probabiliter describebatur quomodo Tempus ovum fecisset (ἔτευξε fr. 114, 1) verbis physicorum propriis; cf. Plut. fr. 179, 2 Sandb. φησὶ δὲ (sc. Ἀναξίμανδρος, cf. 12 A 10 D.-K.) τὸ ἐκ τοῦ ἀιδίου γόνιμον θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ κόσμου ἀποκριθῆναι καί τινα ἐκ τούτου φλογὸς σφαῖραν πεφυῆναι τῶι περὶ τὴν γῆν ἀέρι ... ἧστινος ἀπορραγείσης κτλ ‖ **4** ἑκάστου Davies : ἀκουστοῦ **PO** : ἀκουσίου Quarry | τῶν om. **P** ‖ **5** ζώιου om. bar Chōnī ‖

χώνηι κατὰ μέσου ῥυῆναι τοῦ παντὸς καὶ ὑπὸ τῆς πάντα φερούσης ἴλιγγος χωρῆσαι εἰς βάθος καὶ τὸ περικείμενον πνεῦμα ἐπισπάσασθαι καὶ ὡς εἰς γονιμώτατον συλληφθὲν ποιεῖν κριτικὴν σύστασιν. ὥσπερ γὰρ ἐν ὑγρῶι φιλεῖ γίνεσθαι πομφόλυξ, οὕτως σφαιροειδὲς πανταχόθεν συνελήφθη κύτος. sequitur fr. 117.

116 F (79 K.)

(Αἰθήρ) πάντων ῥίζωμα

117 F (55 K.)

Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 4, 3 (108, 1 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 115 ἔπειτα αὐτὸ ἐν ἑαυτῶι κυηθὲν ὑπὸ τοῦ περιειληφότος θειώ-

116 Procl. in Plat. Tim. I 428, 4 Diehl ἦν δὲ τὸ ᾠὸν ἐκεῖνο τοῦ τε Αἰθέρος ἔγγονον καὶ τοῦ Χάος, ὧν ὃ μὲν κατὰ τὸ πέρας ἵδρυται τῶν νοητῶν, τὸ δὲ κατὰ τὸ ἄπειρον· ὃ μὲν γάρ ἐστι ῥίζωμα τῶν πάντων. sequitur fr. 111 IX

116 Emped. fr. 7, 1 Wright (31 B 6, 1 D.-K.) πάντων ῥιζώματα | Hes. Op. 19 γαίης ἐν ῥίζηισι | Aristot. Meteor. 353 b 1 (cf. fr. 23) ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης | Pythagor. 58 B 15 D.-K. παγὰν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν

6 ῥυῆναι] cf. Hippol. Ref. 5, 20, 4 (fr. 532) ῥυέντης et adn. ad loc. | πάντα φερούσης] περιφερούσης Rehm : περιφερείας bar Chōnī | ἴλιγγος] πομφολύγων bar Chōnī | ἴλιγξ invenitur ap. Alex. Aphrod. Prob. 2, 71 || **7** de πνεῦμα cf. Aristot. Phys. 213 b 22 εἶναι δ' ἔφασαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (58 B 30 D.-K.) κενόν, καὶ ἐπεισιέναι αὐτῶι τῶι οὐρανῶι ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεῦμά τε ὡς ἀναπνέοντι καὶ τὸ κενόν, ὃ διορίζει τὰς φύσεις κτλ, Olivieri, Studi di filosofia greca, Bari 1950, 19 ss; Burkert, Antike und Abendland 14, 1968, 107; Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 118 ss; cf. et. fr. 14 et adn. ad loc. || **8** γονιμώτατον συλληφθὲν] σύλληψιν γεννήσεως bar Chōnī | ὑγρῷ **P*** || **9** πομφόλυγξ **O** | cf. Democr. 68 B 5 (II 136, 42 D.-K.) ὑμένες εἰκότες πομφόλυξιν, 137, 28 πομφολυγώδεις ὑμένας, Anaxag. 59 A 45 (II 18, 20 D.-K.) ὥσπερ ἐκ λίθου πῦρ καὶ ἐξ ὕδατος πομφολυγίζοντος ἀέρα, cf. et. Plat. Tim. 66 b, 83 d | σφαιροειδής (fem.) οὕτως bar Chōnī | συνειλήθη Lob. : 'ἐχαράχθη' bar Chōnī | κύτος Cotelier : νυκτός **PO** : 'ἐν κύτει' (vel κύκλωι) bar Chōnī)

116 Phanes Αἰθέρος υἱός in fr. 125, sed ἐν Αἰθέρι φαντός in fr. 126 | dubium est utrum sit Proclus qui Pythagorice rem explicet an Aether ut finis et Chaos ut infinitum iam in carmine Orphico more Pythagorico describeretur (cf. Aristot. Phys. 213 b 22 cit. in comm. ad fr. 115), quod mihi veri similius videtur coll. fr. 115

117 **2** περιειληφότος bar Chōnī, Wieseler : παρειληφότος **PO** : κατειληφότος Lob. | θείοδου **P*** ||

δους πνεύματος ἀναφερόμενον προέκυψεν εἰς φῶς μέγιστόν τι τοῦτο ἀποκύημα, ὡς ἂν ἐκ παντὸς τοῦ ἀπείρου βυθοῦ ἀποκεκυημένον ἔμψυχον δημιούργημα, καὶ τῆι περιφερείαι τῶι ὠῶι προσεοικὸς καὶ τῶι τάχει τῆς πτήσεως.

118 F (71 b K., 4 [B 44] C.)

ὡρμήθη δ' ἀνὰ κύκλον ἀθέσφατον.

119 F (71 a K., 4 [B 44] C.)

τὸ δ' ἀπειρέσιον κατὰ κύκλον
ἀτρύτως ἐφορεῖτο.

118 Procl. in Plat. Tim. II 70, 11 Diehl pergit fr. 119 I ἐναργέστερον δὲ ὀφθὲν καὶ ἐν τῶι παντελεῖ ζώιωι· τὸ γὰρ [1] περὶ ταύτης εἴρηται τῶι θεολόγωι τῆς θεότητος

119 (I) Procl. in Plat. Tim. II 70, 3 Diehl τῶι δὲ δημιουργῶι συγγενὲς τὸ σφαιρικόν, ὡς καὶ αὐτῶι νοερῶς ἐν αὐτῶι τὰ πάντα περιέχοντι. τῶι δὲ παραδείγματι, διότι πρώτως ἀπ' ἐκείνου πρόεισι. προγονικὸν οὖν τὸ σχῆμα τοῦτό ἐστι τῶι κόσμωι φανὲν μὲν καὶ ἐν αὐτῶι τῶι κρυφίωι διακόσμωι· [1–2] κατ' ἐκείνην εἴρηται τὴν τάξιν. sequitur fr. 118 || (II) Procl. in Plat. Cratyl. 74, 29 Pasquali ὁ δ' Ὀρφεὺς περὶ τοῦ κρυφίου διακόσμου τῶν θεῶν οὕτως ἔφη· [1–2] || (III) Procl. in Plat. Parmen. 1161, 22 Cousin ὅταν ὁ μὲν Ἑλλήνων λέγηι θεολόγος περὶ τοῦ πρώτου καὶ κρυφίου θεοῦ τοῦ πρὸ τοῦ Φάνητος· [1–2] || (IV) Procl. in Euclid. Elem. 155, 15 Friedlein ἡ δὲ περατοῦσα τὴν τούτων ἀόριστον ἔκτασιν γραμμὴ καὶ πάλιν εἰς τὸ κέντρον συνάγουσα αὐτὴν τῶι ἐκ τούτων ὑποστάντι κρυφίωι διακόσμωι [ὡμοίωται?] (Friedlein), ὃν καὶ Ὀρφεὺς κατὰ κύκλον φησὶ φέρεσθαι· [1–2]

3 τι τοιοῦτο Quarry || **4** παντὸς – βυθοῦ] πάσης τῆς συστάσεως στοιχείων bar Chōnī || **5** τῶι ὠῶι bar Chōnī, Wieseler : τῶν ὠῶν **PO** | τῆι τάξει bar Chōnī || **5–6** τῆς πτήσεως] κοιλότητος bar Chōnī | de re cf. fr. 80, cf. et. Procl. Theol. Plat. IV 38 (IV 110, 18 Saffrey–Westerink) πῶς δὲ καὶ λέγεται σφαῖρα παρά τε τῶι Πλάτωνι καὶ παρ' ἄλλοις θεολόγοις ('scil. Orpheo, fr. 71 a–b Kern [*i.e. frr. 118–119 in ed. nostra*], Parmenidi, 28 B 8, 43; Empedocli, 31 B 17, 19 ss.' Saffrey–Westerink) ἢ ὅτι πρώτιστος μετέχει τοῦ σχήματος καὶ κατ' ἐκεῖνο σχηματίζεται νοερῶς;

118 de ovi motu circulari, sec. Lob. 475; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 55, quibus adstipulor : de Phanetis curru sec. West, Orphic Poems 214, coll. fr. 172 (at cf. Procl. in Plat. Parmen. 1161, 23 s [fr. 119 III] περὶ τοῦ πρώτου ... θεοῦ τοῦ πρὸ τοῦ Φάνητος)

119 1 τὸ γὰρ Procl. I

Phanes (frr. 120–137)

120 F (56 K., 4 [B 28] C.)

(I) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 5, 1 (108, 6 Rehm–Irmscher–Paschke) χρόνωι φερομένη ἡ ὕλη ἅπασα ὥσπερ ὠὸν τὸν πάντα περιέχοντα σφαιροειδῆ ἀπεκύησεν οὐρανόν· ὅπερ κατ' ἀρχὰς τοῦ γονίμου μυελοῦ πλήρες ἦν ὡς ἂν στοιχεῖα καὶ χρώματα παντοδαπὰ ἐκτεκεῖν δυνάμενον, καὶ ὅμως παντοδαπὴν ἐκ μιᾶς οὐσίας τε καὶ χρώματος ἑνὸς ἔφερε τὴν φαντασίαν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῶι τοῦ ταὼ γεννήματι ἓν μὲν τοῦ ὠοῦ χρῶμα δοκεῖ, δυνάμει δὲ μυρία ἔχει ἐν ἑαυτῶι τοῦ μέλλοντος τελεσφορεῖσθαι χρώματα, οὕτως καὶ τὸ ἐξ ἀπείρου ὕλης ἀποκυηθὲν ἔμψυχον ὠὸν ἐκ τῆς ὑποκειμένης καὶ ἀεὶ ῥεούσης ὕλης κινούμενον παντοδαπὰς ἐκφαίνει τροπάς. sequitur fr. 121 III || (II) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 12, 1 (110, 27 Rehm–Irmscher–Paschke) παρίημι νῦν ἐπ' ἀκριβὲς λέγειν τὸ ἐκ τῆς ἀπείρου ὕλης κατὰ ἐπιτυχίαν κράσεως ἀποκυηθὲν ἔμψυχον ὠόν. sequitur fr. 121 VI || (III) Damasc. De princ. 123 (III 160, 8 Westerink) pergit fr. 139 I μήποτε δὲ καὶ τὴν μέσην τριάδα θετέον κατὰ τὸν τρίμορφον θεὸν ἔτι κυόμενον ἐν τῶι ὠιῶι.

121 F (56 + 60 K., 4 [B 28] + 4 [B 73] C.)

ῥῆξε δ' ἔπειτα Φάνης νεφέλην, ἀργῆτα χιτῶνα,

121 (I) Damasc. De princ. 123 (III 159, 17 Westerink) ἐν ... ταῖς ... ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ... (vid. plura ap. fr. 96) εἰς δὲ τὴν δευτέραν τελεῖν ἤτοι τὸ κυούμενον

121 1 Nonn. Dion. 2, 637 διαρρήξασα χιτῶνα | Soph. Tr. 674 s πέπλον ... ἀργῆτ(α) | Aët. Plac. 2, 7, 2 (= Leucipp. 67 A 23 D.-K.) Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλωι καὶ ὑμένα περιτείνουσι τῶι κόσμωι | Aristot. Hist. Anim. 561 a 14 τοῦ ὠοῦ οἱ χιτῶνες | Orph. Hymn. 19, 16 s διαρρήξας δὲ χιτῶνα / ... βάλλεις ἀργῆτα κεραυνόν | Rom. Melod. 32, 12, 7 χιτῶνος δὲ δίκην ὁ οὐρανὸς διερράγη ||

120 2 ὠὼν **P*** | τὸν πάντα περιέχοντα] σφαιροειδὲς πάντα περιέχον bar Chōnī || 5 ὅλως Kern || **6** ὥσπερ – γεννήματι] cf. Turcan, Rev. Hist. Rel. 160, 1961, 21

121 1 versum restitui, cf. Bernabé in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 68 ss | iam ῥαγέντα χιτῶνα coll. νεφέλης ῥαγείσης (II) coni. Bentley | cf. Ricciardelli ad Orph. Hymn. 19, 16 s | de νεφέλην cf. comm. ad fr. 5, 4 | de Phanete cf. fr. 80 et adn. ad loc. | χιτών et. metaforice utitur 'involucrum' significans in Emped. fr. 110 Wright (31 B 126 D.-K. = Orph. fr. 450) σαρκῶν ... χιτῶνι, cf. comm. ad fr. 469, 6 ||

⟨ἐκ δὲ⟩ σχισθέντος κρανίου πολυχανδέος ὠιοῦ
ἐξέθορε πρώτιστος ἀνέδραμε τ' ἀρσενόθηλυς
Πρωτόγονος πολυτίμητος.

καὶ τὸ κύον ὠιὸν τὸν θεόν, ἢ τὸν ἀργῆτα χιτῶνα, ἢ τὴν νεφέλην, ὅτι ἐκ τούτων ἐκθρώισκει ὁ Φάνης || (II) Damasc. De princ. 98 (III 57, 9 Westerink) οὐχὶ δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἀπὸ τοῦ ὠιοῦ παράγει καὶ τῆς νεφέλης ῥαγείσης τὸν πολυτίμητον Φάνητα; || (III) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 5, 4 (108, 14 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 120 I ἔνδοθεν γὰρ τῆς περιφερείας ζῶόν τι ἀρρενόθηλυ εἰδοποιεῖται προνοίαι τοῦ ἐνόντος ἐν αὐτῶι θείου (θερμοῦ Θωαρρυ) πνεύματος, ὃν Φάνητα Ὀρφεὺς καλεῖ ... (cf. fr. 127 II) τὸ μὲν οὖν πρωτοσύστατον ὠὸν ὑποθερμανθὲν ὑπὸ τοῦ ἔσωθεν ζώου ῥήγνυται, ἔπειτα δὲ μορφωθὲν προέρχεται ὁποῖόν τι καὶ Ὀρφεὺς λέγει· [2] καὶ οὕτω μεγάληι δυνάμει αὐτοῦ τοῦ (del. Quarry) προεληλυθότος φανέντος (om. bar Chōnī : Φάνητος Schenkl, Quarry), τὸ μὲν κύτος τὴν ἁρμονίαν λαμβάνει καὶ τὴν διακόσμησιν ἴσχει (ἴσχει in mg. schol. : ἀνατέλλει P[1] supra σχ(όλιον)). sequitur fr. 171 || (IV) Damasc. De princ. 111 (III 111, 1 Westerink) εἰ δὲ ὁ παρ' Ὀρφεῖ πρωτόγονος... (vid. fr. 140 VII) ἀπὸ τοῦ ὠιοῦ πρῶτος ἐξέθορε καὶ ἀνέδραμεν, τίς μηχανὴ τὸ μὲν ὠιὸν ἐξηγεῖσθαι τὸ ὄν, τὸν δὲ ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐκθορόντα πρωτόγονον θεὸν ἀνυμνεῖν; || (V) Procl. in Plat. Tim. I 428, 15 Diehl pergit fr. 137 εἰ γὰρ πρῶτος (καὶ πρῶτος P) καὶ μόνος ἀπὸ τοῦ ὠιοῦ πρόεισιν (sc. Φάνης), ... τὸ δὲ ἐξ ὠιοῦ προϊὸν πρῶτον καὶ μόνον οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἐξ ἀνάγκης ἢ ζῶιον || (VI) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 12, 1 (110, 28 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 120 II οὗ ῥαγέντος κατά τινας ἀρρενόθηλυς (ἀρρενόθηλυ P) ἐξέθορεν Φάνης (φανεὶς P). sequitur fr. 140 XIII || (VII) Rufin. Recognit. 10, 30, 4 (346, 28 Rehm) *pergit fr. 104 II* aliquando tamen quasi ad

2 Nonn. Dion. 15, 19 πολυχανδέος ἀνθερεῶνος | Nonn. Paraphr. 10, 24 al. πολυχανδέος αὐλῆς | Quint. Smyrn. 9, 390 πολυχανδέος ἄντρου | Quint. Smyrn. 12, 307 πολυχανδέος ἵππου, cf. 12, 264 || 3 Orph. fr. 8 ὃς αἰθέρα ἔχθορε πρῶτος

2 ⟨ἐκ δὲ⟩ addidi | σχισθέντος κρανίου scripsi : κρανίου (bar Chōnī ['κεφαλῆς' intelligens et mea sententia errans, vid. infra] : κραναίου **PO**) σχισθέντος cod.: κραδιαίου σχισθέντος Kern, Hermes 68, 1931, 473, coll. Procl. Hymn. Sol. 2, 27 ss, Synes. Hymn. 2, 27 ss | κρᾱνίου mea sententia deminutivum (cf. κράνος 'galea') 'ovi putaminis' metaphorice significans : alii alia coniecerunt viri docti: ἀκμαίου Lob. : Ἠρακαπαίου Hermann : ἀρχαίου Düntzer : ἀργεννοῦ Wieseler | post σχισθέντος add. ὑπὲκ Lob. | πολυχανδέος] παχύτητος bar Chōnī || **3–4** versus restitui || **3** ἀρσενόθηλυς] cf. fr. 80 et comm. ad loc., Orph. Hymn. 6, 1 (fr. 143), fr. 134 || **4** πολυτίμητος] cf. Aristoph. Pax 978 (de Pace), Parmenid.? 28 B 20 (de Venere) | cf. et. Orph. fr. 80 II ὃ συμπληρούμενον ὑπὸ βίας τοῦ γεγεννηκότος ἐκ παρατριβῆς εἰς δύο ἐρράγη, τὸ μὲν ... Οὐρανὸς εἶναι ἐτελέσθη, τὸ δὲ κάτω ἐνεχθὲν Γῆ· in Rhapsodiis Caelus et Terra postea nascuntur

122 F (65 + 72 K., 4 [B 43] C.)

Χάσμα δ' ὑπηέριον καὶ νήνεμος ἐρράγη Αἰθὴρ
ὀρνυμένοιο Φάνητος.

123 F (86 K., 4 [B 68] C.)

Πρωτόγονόν γε μὲν οὔτις ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν,

ovi inmanis modum, per immensa tempora effectam (effectum ΠΨ : effetam Λ[d]) peperisse ac protulisse ex se (ex se *om.* Λ[c]) duplicem quandam speciem, quam illi masclofeminam (masculofeminam Λ[c]Θ) vocant, ex contraria admixtione huius modi diversitatis speciem concretam (specie concreta *Rehm* : speciem discretam Π[ag] : speciem decretam Π[q]). *sequitur fr. 127 IV* ‖ (VIII) Rufin. Recognit. 10, 17, 3 (336, 18 Rehm) *pergit fr. 114 XI* disruptoque post haec immani illo globo processisse speciem quandam hominis duplicis formae, quam illi masclofeminam (masculofeminam Δ[e]ΨΦ[r]Ψ) vocant. *sequitur fr. 127 III* ‖ (IX) Damasc. De princ. 98 (III 55, 1 Westerink) ἀλλὰ καὶ Ὀρφεὺς τὸν πολυτίμητον τοῦτον θεὸν ἀνευφήμησε cf. fr. 140 V

122 (I) Procl. in Plat. Remp. II 138, 16 Kroll pergit fr. 111 I καὶ μικρὸν ὕστερον· [1–2] ‖ (II) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (52 Thurn) cf. Georg. Cedren. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 D Migne), Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 32 Adler) pergit fr. 107 I (cf. et. fr. 97) ἔφρασε (ἔφησε Suda) δὲ ὅτι τὸ φῶς ῥῆξαν τὸν Αἰθέρα ἐφώτισε τὴν Γῆν καὶ (τὴν γῆν καὶ om. Cedren.) πᾶσαν τὴν κτίσιν, εἰπὼν ἐκεῖνο εἶναι τὸ φῶς (ἐκεῖνο εἰπὼν τὸ φῶς Suda) τὸ ῥῆξαν τὸν Αἰθέρα (τὸ – Αἰθέρα om. Suda) τὸ προειρημένον (τὸν προειρημένον Malal. O : om. Suda) τὸ ὑπέρτατον πάντων (sc. Φάνητα). sequitur fr. 139 II

123 (I) Hermias in Plat. Phaedr. 148, 25 Couvr. pergit fr. 149 II καὶ πρῶτος καταλάμπεται ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τοῦ θείου φωτὸς τοῦ Φάνητος· τὴν γὰρ Νύκτα

122 1 Hes. Th. 740 χάσμα μέγα | Apoll. Rhod. 4, 1577 ὑπηέριον … γαῖαν | Θ 556 Aristoph. Thesm. 43 νήνεμος αἰθὴρ | Licymn. Hymn. 2 (Corp. Inscr. Delph., Paris 1992, 9 p. 93 Bélis) ṿηνέμους δ' ἔσχεν αἰθὴρ / … [δρ]ọ́μους | Θ 558, Π 300 ὑπερράγη ἄσπετος αἰθήρ ‖ 2 Hes. Th. 843 ὀρνυμένοιο ἄνακτος

123 1 Nonn. Dion. 5, 402 ὀφθαλμοὺς βροτέους οὐκ ἔδρακεν | Nonn. Paraphr. 13, 46 εἰ μὴ μοῦνα, cf. 6, 90 εἰ μὴ νηῦς μία μοῦνον, 19, 81 εἰ μὴ Καίσαρα μοῦνον ‖

122 1 ὑπηέριον West coll. Apoll. Rhod. 4, 1577 (i. e. 'nebulosum', cf. adn. v. d. Livrea ad loc.) : ὑπ' ἠέριον Procl. | Αἰθὴρ Colli : αἰθὴρ Kroll, cf. et. Pardini in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 65

123 1 ὅστις Gesner : εἴτις Schneider ‖

εἰ μὴ Νὺξ ἱερὴ μούνη· τοὶ δ' ἄλλοι ἅπαντες
θαύμαζον καθορῶντες ἐν αἰθέρι φέγγος ἄελπτον
τοῖον ἀπέστιλβε χροὸς ἀθανάτοιο Φάνητος.

ἡνῶσθαι αὐτῶι φησι· [1–4] || (II) Procl. in Plat. Tim. I 435, 2 Diehl ὃ γάρ ἐστιν ὁ ἐκεῖ χρώς, τοῦτό ἐστι τὸ ἐνταῦθα ὁρατόν (ἐσ. ἐντ. τὸ ὁρ. transp. P)· [3–4] || (III) Damasc. in Plat. Parmen. 133 (I 14, 1 Westerink) [4] φησὶν Ὀρφεύς || (IV) Procl. Theol. Plat. III 22 (III 80, 24 Saffrey–Westerink) τοῦτο γάρ ἐστι τὸ φανότατον τῶν νοητῶν, ὁ νοῦς ὁ νοητός, καὶ τὸ ἀποστίλβον τὸ φῶς τὸ νοητόν, ὃ καὶ τοὺς νοεροὺς θεοὺς ἐκπλήττει φανὲν καὶ ποιεῖ θαυμάζειν τὸν πατέρα, καθάπερ φησὶν Ὀρφεύς, cf. III 18 (III 64, 6) || (V) Procl. in Plat. Tim. III 83, 4 Diehl ὡς ὁ Φάνης παρὰ τῶι Ὀρφεῖ προΐησι τὸ νοητὸν φῶς, ὃ πληροῖ νοήσεως πάντας τοὺς νοεροὺς θεούς || (VI) Damasc. De princ. 113 (III 118, 22 Westerink) ὅ τε γὰρ Ἑλλήνων θεολόγος Ὀρφεὺς πρῶτον ἐποίησεν τὸν Φάνητα καθορώμενον ὑπὸ τῶν θεῶν, ἄλλως τε καὶ τῶν νοερῶν, ὧν ἐστι καὶ ὁ δημιουργός

2 Ω 98 περὶ δ' ἄλλοι ἅπαντες ||3 η 145 θαύμαζον δ' ὁρόωντες | Ω 631 s θαύμαζεν Ἀχιλλεὺς / εἰσορόων | γ 373 θαύμαζεν δ' ὁ γεραιός, ὅπως ἴδεν ὀφθαλμοῖσι | δ 43 s οἱ δὲ ἰδόντες / θαύμαζον | θ 459 θαύμαζεν δ' Ὀδυσῆα ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶσα || 4 Aristoph. Aves 697 (fr. 64) στίλβων || de fr. universo cf. Eur. Hypsipyl. 1104 s (111, 20 Cockle = fr. 65) φ]άος ἄσκοπον [... Αἰ-/θέ]ρι πρωτόγονο[

2 οἱ δὲ M Gesner | ἅπαντες om. Gesner : unde οἱ δέ τοι ἄλλοι Schneider || 3 ἐθαύμαζον Gesner | ἄληπτον Gesner : ἄληκτον Schneider | ἐν αἰθέρι cf. frr. 124 et 125 Αἰθέρος υἱός et Orph. Hymn. 6 (fr. 143), 1 αἰθερόπλαγκτον || 4 τοιοῦτον Procl. II C | ἀπέστραπτε Herm. : ἀπέστραπται Gesner : ἀπαστράπτει Schneider : 'sed ἀπέστιλβε genuinam lectionem esse Aristophanes Aves v. 697 veri simile reddit' Kern, Hermes 23, 1888, 40 s (vid. loc. sim.) | χρόος Procl. II libr. | de Phanete nascente sec. Lob. 480 (sed notat: 'quinam Phanetem admirari potuerint, quum adhuc nihil esset, hinc non apparet, sed tamen intelligi potest'); Schuster 22 (quamquam poetae errorem animadvertit, quod in hoc carmine Nox Phanetis filia); Holwerda, Mnemosyne 22, 1894, 310 ('remanebat Phanes in antro, ubi videbatur tantum a Nocte. nihilominus ... splendor extra antrum quoque prolucebat, ut caeteri Dii lucem ... mirati sunt'); West, Orphic Poems 208; at cf. Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 14, qui credit hos versus ex alia carminis parte sumptos esse, cum Nox sit iam adulta : sec. Avanzini in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 93 ss, de Caelo nascente dicitur et πρωτόγονον designat Οὐρανόν : immo de Phanete nascente agitur (cf. fr. 140 II τὸ προϊὸν φῶς), Nox autem quae eum videt non Phanetis filia est, sed illa primordialis et di sunt Tempus, Chaos, Aether; ap. Hermiam (I) οὐρανός pro Aethere dicitur

124 F (74 K.)

περικαλλὴς Αἰθέρος υἱός.

125 F (73 K.)

Πρωτόγονος φαέθων περιμήκεος Αἰθέρος υἱός.

124 Procl. in Plat. Tim. I 433, 31 Diehl διὸ καὶ παρ' Ὀρφεῖ κατὰ ταύτην τὴν τάξιν νοερῶς ἐκφαίνεται, ὡς τοῦ κάλλους ἤδη προόντος ἐν τοῖς νοητοῖς τοῖς πρώτοις ἡνωμένως καὶ συνεχῶς ὁ Φάνης [1] ὀνομάζεται καὶ ἁβρὸς Ἔρως (fr. 141), ὅτι δὴ τῆς κρυφίου καὶ ἀρρήτου καλλονῆς (καλ. καὶ ἀρ. **P**) πρῶτος οὗτος ὁ θεὸς πεπλήρωται

125 Lactant. Divin. inst. 1, 5, 5 (60 Monat) *pergit fr. 126 II* cuius originem atque naturam quia concipere (conspicere **SgB**) animo non poterat, ex aere inmenso natum esse dixit (dix. es. nat. **P**): [1] aliud enim amplius quod diceret non habebat. *sequitur fr. 152*

124 Orph. Hymn. 6 (fr. 143) 1 Πρωτόγονον ... αἰθερόπλαγκτον | Hes. fr. 193, 11 M.-W. Πέλοπος περικαλλέα [κούρην | Hymn. Merc. 323 al. Διὸς περικαλλέα τέκνα | Hymn. Cer. 493 κούρη περικαλλὴς Περσεφόνεια | Orph. fr. 125 Αἰθέρος υἱός

125 Orph. fr. 124 Αἰθέρος υἱός | Orph. Hymn. 6 (fr. 143), 1 Πρωτόγονον ... αἰθερόπλαγκτον

124 περικαλλὴς Αἰθέρος υἱός scripsi (adiectivum Amori aptius quam Aetheri putans – cf. et. loc. sim. in quibus περικαλλής de filiis dicitur – insuper Proclus de Amoris praestanti forma loquitur et ἁβρός de Amore dicitur): περικαλλέος Αἰθέρος υἱός Diehl, prob. Kern : περιβαλλέσθαι θέρος υἱός **M** : περικαλλὴς θεὸς **CN** 'fort. recte cum Phanes re vera non sit Aetheris filius sed ex ovo procreatus' Diehl : at cf. Procl. in Plat. Tim. I 428, 4 Diehl (fr. 116) ἦν δὲ τὸ ᾠὸν ἐκεῖνο τοῦ τε Αἰθέρος ἔγγονον καὶ τοῦ Χάος et fr. 125; vid. et. West, Orphic Poems 200 'it seems clear that Aither was not represented as a person, only as a material element'

125 πρωτόγονος Φαέθων Brandt, prob. Kern : Πρωτόγονος φαέθων Ogilvie, West, Orphic Poems 70 adn. 5, Monat | Αἰθέρος Kern (cf. fr. 116 τὸ ᾠὸν ... τοῦ τε Αἰθέρος ἔγγονον, fr. 124 et comm. ad loc.) : ἠέρος Struve, Brandt, prob. Monat : ιερος **R** : ⟨ηε⟩ρως **B** : θερος **M**^{P} | συιος **S** : σιος **R** : υος **M**^{P}

126 F (75 K.)

τὸν δὴ καλέουσι Φάνητα
⟨Πρωτόγονόν ϑ'⟩ ὅτι πρῶτος ἐν Αἰϑέρι φαντὸς ἔγεντο.

127 F (61 K., 4 [B 28] C.)

(I) Theosoph. Tubing. 61 (43 Erbse^2) ὅτι ἐν πολλοῖς Φάνητα φερωνύμως ὁ Ὀρφεὺς προσαγορεύει τὸν μονογενῆ, τὸν υἱὸν τοῦ ϑεοῦ. οἴεται γὰρ αὐτῶι πρέπειν τὸ ὄνομα ὡς ἀιδίως καὶ ἀοράτως πανταχοῦ φαίνοντι καὶ ὡς πᾶσι τὸ ἐκ μὴ ὄντων φανῆναι παρασχομένωι. μεμνημένος οὖν πολλαχῆι τοῦ μυϑευομένου Διὸς καὶ τοῦ Διονύσου, ὃν Φάνητα προσαγορεύει, δημιουργὸν πάντων αὐτὸν εἰσάγει τὸν Φάνητα ὡσανεὶ τὸν τοῦ ϑεοῦ υἱόν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐφάνη. cf fr. 138 ‖ (II) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 5, 4 (108, 16 Rehm–Irmscher–Paschke) cf. fr. 121 III ὃν Φάνητα Ὀρφεὺς καλεῖ, ὅτι αὐτοῦ φανέντος τὸ πᾶν ἐξ αὐτοῦ ἔλαμψεν, τῶι φέγγει τοῦ διαπρεπεστάτου

126 (I) Et. M. 287, 29ss Φάνης· Φάνης Φάνητος· [1–2]. Ὀρφεὺς οὕτως Ὠρίων (West, Orphic Poems 227 adn. 1, mon. Reitzenstein, Geschichte der griech. Etym. 1897, 348 adn. 2 : Ὦρος cod.) ‖ (II) Lactant. Divin. inst. 1, 5, 4 (60 Monat) Orpheus … (vid. fr. 876 II) deum verum et magnum πρωτόγονον (πρωτωγονων **B^1** : *corr.* **B^3** : πρωτοτονον **RV**, υποτοτονον **M^P** : primogenitum *add. ante graecum* **SgM^P** : *post graecum* **BP**) appellat (*om.* **S**), quod ante ipsum nihil sit genitum, sed ab ipso sint cuncta generata (generatum **B**). eumdem etiam Φάνητα (Φανετα **SB** : Φανετη **g** : phanetam **M^P** : *post. graec. add.* prima apparitio **P** : *ante graecum* quod est illuminatorem **S**) nominat, quod (quoniam **M^P**) cum adhuc nihil esset, primus ex infinito (nihil finito **PV** : finito **B^1** : *corr.* **B^3**) apparuerit et (*om.* **M^P**) extiterit. *sequitur fr. 125*

126 1–2 Orph. Arg. 15 (fr. 99) Νυκτὸς ἀειγνήτης πατέρα κλυτόν, ὅν ῥα Φάνητα / ὁπλότεροι καλέουσι βροτοί· πρῶτος γὰρ ἐφάνϑη | Orph. Hymn. 6 (fr. 143), 8 ἄγων φάος ἁγνόν, ἀφ' οὗ σε Φάνητα κικλήσκω

126 1 τὸν δή τοι πρώτιστα μέγαν ϑεόν, ὅν ῥα Φάνητα rest. Abel ‖ **2** ⟨Πρωτόγονόν ϑ'⟩ suppl. West, Orphic Poems 70 adn. 5 : ⟨κικλήσκουσι⟩ Abel | ὅτι] οὕνεκα tempt. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 46 (qui de poetae etymologiis disseruit) | φαιτὰς **A** : αὐτὸς **B** | ἐγένετο Hermann, Kern ‖ de re cf. fr. 114, 1 ἔτευξε … Αἰϑέρι δίωι ὤεον, vid. et. Lob. 481s; West, Orphic Poems 203 adn. 87

127 3 πρέπειν Buresch, Kern : τρέπειν **T** | φαίνοντι] 'noli tangere, est i. q. λάμποντι' Erbse ‖ **4** παρασχομένωι] ex -μένου corr. **T** | μεμνημένος Buresch, Kern: -μένου **T** ‖ **5** ὃν Φάνητα προσαγορεύει κτλ] cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 46s | fort. ⟨καὶ⟩ δημιουργὸν Erbse ‖ **9** διαπρεπεστάτου om. bar Chōnī ‖

τῶν στοιχείων πυρὸς ἐν τῶι ὑγρῶι τελεσφορουμένου. καὶ οὐκ ἄπιστον, ὅτι καὶ ἐπὶ λαμπυρίδων δείγματος ἕνεκα ἡ φύσις ἡμῖν ὁρᾶν ὑγρὸν φῶς ἐδωρήσατο || (III) Rufin. Recognit. 10, 17, 4 (336, 19 Rehm) *pergit fr. 121 VIII* hunc etiam Faneta{m} nominarunt, ab apparendo, quia cum apparuisset, inquit, tunc etiam lux effulsit. *sequitur fr. 139 IV* || (IV) Rufin. Recognit. 10, 30, 5 (347, 3 Rehm) *pergit fr. 121 VII* et hoc esse principium omnium, quod primum ex materia puriore processerit, quodque procedens discretionem quatuor elementorum dederit. *sequitur fr. 149 VI.*

128 F (90 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 60, 26 Pasquali ἢ δῆλον ὡς ὁ ὑπερουράνιος τόπος καὶ ⟨ἡ⟩ ἀχρώματος καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀναφὴς οὐσία (Plat. Phaedr. 247c) καὶ πᾶν τὸ νοητὸν πλάτος, ὡς μὲν ἂν ὁ Πλάτων (Plat. Tim. 31a) εἴποι, τά τε νοητὰ ζῶια περιέχον καὶ τὴν μίαν τῶν αἰωνίων πάντων αἰτίαν καὶ τὰς κρυφίους τούτων ἀρχάς, ὡς δ' ἂν οἱ Ὀρφικοὶ φαῖεν, ἄνωθεν μὲν ὁριζόμενος τῶι Αἰθέρι, κάτωθεν δὲ τῶι Φάνητι (πάντα γὰρ τὰ μεταξὺ τούτων συμπληροῖ τὸν νοητὸν διάκοσμον) || (II) Hermias in Plat. Phaedr. 146, 28 Couvr. εἰ μὲν ποιητὰς ἀκούοιμεν τοὺς τρίτους ἀπὸ τῆς ἀληθείας, τουτέστι τὸ πλῆθος τῶν τῆιδε ἀνθρωπικῶν ποιητῶν, ὥστε ἐξαιρεῖσθαι τοῦ λόγου Ὅμηρον καὶ Ὀρφέα – εἴρηται γὰρ αὐτοῖς περὶ τοῦδε τοῦ τόπου (sc. ὑπερουρανίου) καὶ Ἡσιόδωι καὶ Μουσαίωι (fr. 79) – πρόδηλον τοῦ λόγου τὸ ἀληθές, ὅτι τῶν τοιούτων ποιητῶν τῶν πολλῶν καὶ τεχνικῶν οὐδεὶς ἐφικνεῖται ἐκείνων ἀξίως, ἀλλὰ τῶν ἐνθέων ποιητῶν οἷος Ὅμηρος καὶ Ὀρφεὺς εἰ δὲ πάντας ἁπλῶς ἀκούοιμεν τοὺς ποιητὰς ὥστε καὶ Ὅμηρον καὶ Ὀρφέα περιλαμβάνεσθαι, δῆλον ὅτι καὶ ἑαυτὸν συμπεριλαμβάνει, ὡς οὐδὲ αὐτὸς ἀξίως εἰπεῖν δυνησόμενος· ὡς ἂν οὖν εἰ ἔλεγε 'τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὐδεὶς μὲν τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν τῆι ποιήσει ἀξίως ὑμνήσει, μόνος δὲ ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ τῶν Μουσῶν χορός'.

129 F (81 + 82 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. I 429, 26 Diehl διὸ καὶ ὁλικώτατον ζῶιον ὁ θεολόγος ἀναπλάττει κριοῦ καὶ ταύρου καὶ λέοντος καὶ δράκοντος αὐτῶι περιτιθεὶς κεφαλάς. sequitur fr. 134 I || (II) Procl. in Plat. Tim. III 101, 9 Diehl διὸ δὴ καὶ Ὀρφεὺς Φάνητά τε τὸν θεὸν τοῦτον προσηγόρευσεν ... καὶ ζώιων

13 Faneta **F** : phaniam **Π**[q] || **14** effluxit **Φ**[t] : effulsa sit **Δδ** || **15** esse] est **Π**

128 2 ⟨ἡ⟩ add. Pasquali e Platone || **4** περιέχον Pasquali : -έχων cod. || **9** ἐξαίρεσθαι Abel || **12** ὅτι ex emend. **A** | τεχνίτων **M** | ἀφικνεῖται **M** || **14** ἀκούομεν **A**[a]

129 2–3 περιθεὶς **P** | cf. Orph. fr. 80 et comm. ad loc.

αὐτῶι μορφὰς ἀνέθηκεν ὡς ἐν αὐτῶι τῆς πρώτης αἰτίας τῶν νοητῶν ζώιων ἐκφανείσης καὶ ἰδέας πολυειδεῖς ὡς τῶν νοητῶν ἰδεῶν πρώτως περιληπτικῶι κτλ. sequitur fr. 142.

130 F (79 K.)

βρίμας ταυρείους ἀφιεὶ⟨ς⟩ χαροποῦ τε λέοντος.

131 F (77 K.)

τετραυγέα τετρακέρατον

130 Procl. in Plat. Tim. I 427, 20 Diehl τοιαῦτα γὰρ περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ (om. **MP**) Ὀρφεὺς ἐνδείκνυται περὶ τοῦ Φάνητος θεολογῶν. πρῶτος γοῦν ὁ θεὸς παρ' αὐτῶι ζώιων κεφαλὰς φέρει πολλάς, [1] καὶ πρόεισιν ἀπὸ τοῦ πρωτογενοῦς ὠοῦ, ἐν ὧι σπερματικῶς τὸ ζῶιόν ἐστιν

131 Procl. in Plat. Remp. II 169, 28 Kroll (cf. fr. 702 IV) ἔστιν δὲ τετρὰς ἡ Διονυσιακὴ θεότης, τετραυγέα τετρακέρατον μυριάκις τῆς Ὀρφικῆς θεολογίας τὸν θεὸν ὑμνούσης

130 Hes. Th. 831 ss φθέγγονθ' ... ἄλλοτε δ' αὖτε / ταύρου ἐριβρύχεω ... ὅσσαν ... / ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος | Hom. Hymn. 28, 10 ὑπὸ Βρίμης | Hes. Th. 321 Theocr. 25, 142 χαροποῖο λέοντος (Anth. Pal. 16, 124, 4 χαροποῦ ... λ., Hom. Hymn. 14, 4 -ῶν λεόντων) | λ 611, Hes. Sc. 177, Hymn. Ven. 70 χαροποί τε λέοντες (cf. Lyr. Adesp. fr. 17, 17 PMG 935) | Hymn. Merc. 569 καὶ χαροποῖσι λέουσι, cf. Hymn. Epidaur. in matr. 17 s (p. 112 Wagman) | Hymn. mag. 18, 12 Preisendanz-Henrichs ἡ ταύρων μύκημα κατὰ στομάτων ἀνιεῖσα (sc. Luna)

131 Orph. Lith. 230 τετραυγέα λᾶαν | Aelian. Nat. An. 11, 40 (= Anth. Gr. App. Epigr. dedic. 95, 2) τετράκερων ἔλαφον | Opp. Cyn. 2, 378 τετρακέρωτες | Schol. Nicand. Ther. 261 a ἐπεί εἰσι καὶ τετρακέρατοι κεράσται

130 βριμὰς **C** : βριμας **M** : βριμοὺς **N** | cf. Hesych. βριμάζων· τῆι τοῦ λέοντος χρώμενος φωνῆι | ταυρίους **C** : ταβρίους **M** : ταυρίοις **P** : ταύρου τ' **N** | cf. Orph. Hymn. 6, 3 (fr. 143) ταυροβόαν, frr. 80; 129 | ἀφιεὶ⟨ς⟩ Diehl : ἀφίει **CMP** : ὀφίας ς : ἠδ' ὄφιος **N** | de χαροποῦ cf. Risch, Wortbildung 172; Latacz, Zum Wortfeld 'Freude' in der Spr. Homers, Heidelberg 1966, 38 ss; Heubeck ad Od. loc. | de re cf. fr. 129, Procl. in Plat. Remp. II 181, 7 Kroll τὰ δὲ ταύρων ἤχους ἀφιέντα, vid. et Boyancé, Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 44 adn. 4; Festugière, adn. ad loc.

131 τετραυγέα] 'he has four eyes' West, Orphic Poems 70 : potius 'aux quatre paires d'yeux (ou regards)' Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 56; Saffrey–Westerink, Proclus, Théologie platoniciénne, livre VI, Introduction, XXV et adn. 1 | τετρακέρατον] de Zagreo sec. Rohde, Psyche II^{6}, 108 adn. 2: at cf. fr. 129 de Phanete κριοῦ καὶ ταύρου ... κεφαλάς

132 F (76 K.)

τετράσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶι αὐτὸς ἔνθα καὶ ἔνθα.

133 F (76 K.)

τετρόμματον
* * *
τετραπρόσωπον

134 F (81 K., 4 [B 45] a C.)

θῆλυς καὶ γενέτωρ κρατερὸς θεὸς Ἠρικεπαῖος.

132 Hermias in Plat. Phaedr. 138, 14 Couvr. τοῦ δὲ τρίτου... (cf. fr. 111 XV et 114 IX) τετρὰς δὲ ὁ Φάνης, ὡς καὶ (om. **M** Gesner) Ὀρφεύς φησι· [1]

133 Hermias in Plat. Phaedr. 91, 5 Couvr. τὸν δὲ δέκα πάντα (fort. παντελῆ Couvr.) εἶναι τὸν ἀριθμὸν καὶ ὅλως τετρόμματον καὶ τετραπρόσωπον αὐτὸν ἡ θεολογία καλεῖ

134 (I) Procl. in Plat. Tim. I 429, 28 Diehl, pergit fr. 129 I καὶ ἐν αὐτῶι πρώτωι τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν ὡς ζώιωι πρώτωι· [1] φησὶν ὁ θεολόγος. sequitur fr.

132 Hes. fr. 294, 2 M.-W. τετράσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρώμενος ἔνθα καὶ ἔνθα | Orph. fr. 111, 2; 136; Arg. 981 ἔνθα καὶ ἔνθα

133 Plut. Parall. min. 308a βωμὸς τετραπρόσωπον | Iren. Adv. haer. 3, 11 fr. 11 (162 Rousseau-Doutreleau) τὰ Χερουβὶμ τετραπρόσωπα | Athanas. Synops. scr. Patr. Gr. 28, 365 B Migne, Euseb. De vit. proph. Patr. Gr. 22, 1269 B Migne ζώου τετραπροσώπου | Basil. Hom. de paen. Patr. Gr. 31, 1480 B Migne τετραπρόσωπα εἴδωλα | Georg. Monach. Chron. p. 235, 16 De Boor–Wirth τετραπρόσωπον εἴδωλον τοῦ Διός, cf. Georg. Monach. Chron. Brev. 167 (Patr. Gr. 110, 288 A Migne) | Theodoret. Interpr. in Ezech. Patr. Gr. 81, 825 A Migne τετραπρόσωπον ... καὶ τετραπτέρυγον, cf. 828 τὰ ζῶα τετραπρόσωπα | Ps.-Iustin. Quaest. et resp. 417 C Morel τετραπρόσωπα ζῶα, cf. Ezech. et Apoc. Ioann. laud. in comm. ad fr. 76

134 Orph. fr. 31, 4; 243, 3 Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη | Diogen. Babyl. fr. 33 (Stoic. Vet. Fr. III 217, 17 Arnim) τοῦτο γὰρ λέγ[ε]σθαι ...

132 τετράσιν] vid. adn. ad τετραυγέα ap. fr. 131 | ὁρᾶι αὐτὸς **A**[a] : ὁρώμενος cett., cf. Saffrey–Westerink, Proclus, Théologie platonicienne, livre VI, Introduction, XXV et adn. 1

133 τετρώμματον **M** : τετράμματον **E** | vid. adn. ad τετραυγέα ap. fr. 131

134 θῆλυς καὶ γενέτωρ] cf. frr. 80 (cum adn.); 99; 143; vid. et. Saffrey–Westerink ad loc. | Ἠρισκεπαῖος **C** | nomen Ἠ̣ρικεπαῖ{γ}ε saec. III a. Ch. in P. Gurob.

135 F (80 K., 4 [B 45] b C.)

(I) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 78 (151 Nimmo Smith), cf. Cosm. Hieros. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 628 Migne) ἐπὶ πᾶσιν ὁ Φάνης τε καὶ ὁ Ἠρικαπαῖος] ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ποιήμασιν κτλ ... (cf. fr. 139 III) ὧν τὸν μὲν Φάνητα εἰσφέρει αἰδοῖον ἔχοντα ὀπίσω περὶ τὴν πυγήν. sequitur fr. 162 I || (II) Suda s. v. Φάνης (IV 696, 17 Adler) ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς εἰσηνέχθη ὁ Φάνης, αἰδοῖον ἔχων περὶ τὴν πυγήν. sequitur fr. 162 II.

136 II || (II) Procl. in Plat. Tim. I 450, 22 Diehl, pergit fr. 202 III (cf. 256 I) ὁ δέ γε Φάνης μόνος (πρῶτος C) τε πρόεισι (fort. πρῶτός τε πρόεισι καὶ μόνος Diehl coll. I 428, 15 s = fr. 121 V) καὶ ὁ αὐτὸς ἀνυμνεῖται 'θῆλυς καὶ γενέτωρ', παράγει δὲ τὰς Νύκτας (cf. fr. 147 I) || (III) Procl. Theol. Plat. IV 28 (IV 81, 20 Saffrey–Westerink) καὶ γὰρ πατὴρ ἦν καὶ μήτηρ ὁ τρίτος θεός· ἐπεὶ καὶ τὸ αὐτοζῷον ἐν ἐκείνωι, δεῖ καὶ τὴν τοῦ ἄρρενος ἐκεῖ καὶ τὴν τοῦ θήλεος αἰτίαν πρώτως προϋπάρχειν, ταῦτα γὰρ ἐν ζώιοις || (IV) Lactant. Divin. inst. 4, 8, 4 (1, 296, 2 Br.) nisi forte existimabimus (-vimus **RV** : -bamus **H**) deum, sicut Orpheus (Orieus **V**) putavit, et (*om.* **V**) marem esse et feminam, quod aliter generare (-ari **V**) non quiverit (nequiverit **H**), nisi haberet vim sexus utriusque, quasi ad ipse secum coierit aut sine coitu non (non *bis* **R**) potuit procreare || (V) Gregor. Naz. Or. 4, 115 (276 Bernardi) pergit fr. 395 III ἐπὶ πᾶσιν ὁ Φάνης καὶ ὁ Ἠρικαπαῖος (-έος **ASPCRO** : Ἡρακαπαῖος **B**). sequitur fr. 200 VII

'Ζεὺς ἄρρην Ζεὺς θῆλυς' | Orph. Hymn. 9, 4 θῆλύς τε καὶ ἄρσην (cf. 36, 10; 42, 4), Hymn. Mag. 19 A, 25 s Preisendanz-Henrichs Μήνην ... / ... ἀρσενόθηλυν ἔρνος | Hes. Th. 824 κρατεροῦ θεοῦ

(fr. 578) 22 a invenitur de Eubuleo (i. e. Baccho); cf. Lam. Pher. saec. IV a. Ch. (fr. 493, vid. adn. ad loc.) Ἀνδρικεπαιδόθυρσον, de Baccho, TAM V 2 1256 (saec. II p. Ch. = fr. 662) ubi de Baccho dicitur Διονύσωι Ἠρικεπαί[ωι], et Hesych. Ἠρικεπαῖος· ὁ Διόνυσος | de Phanete dictum in frr. 135; 139 (ubi ζωιοδοτήρ interpretatur); 143, 4; 162; 167, 2; 170; 241, 1 | de nominis origine et interpretatione frustra indagandis vid. von Schelling, Ueber die Gottheiten von Samothrace, 1815, 88 ss; Delitzsch ap. Schuster 98; Waser, Erikepaios, RE VI 1 (1907) 452 s; Eisler, Weltenmantel und Himmelszelt, München 1910; Beth, Wien. Stud. 34, 1912, 288 ss; West, Orphic Poems 205 adn. 91, cf. et. Cook, Zeus II, 1024 s; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München I[3], 1967, 244 adn. 3; G[raf], Erikepaios, Der Neue Pauly IV (1998) 68 s

135 2 tit. Περὶ τοῦ ὁ Φάνης καὶ ὁ Ἧρι καὶ ὁ Παῖος Cosm. || 5 Ὀριστικοῖς **V** | cf. Aristoph. ap. Plat. Symp. 191 b Ζεὺς ... μετατίθησιν αὐτοὺς τὰ αἰδοῖα εἰς τὸ πρόσθεν· τέως γὰρ καὶ ταῦτα ἐκτὸς εἶχον, de quo cf. Dover, Journ. Hell. Stud.

136 F (78 + 81 K., 4 [B 67] C.)

χρυσείαις πτερύγεσσι φορεύμενος ἔνθα καὶ ἔνθα.

137 F (86 K.)

Procl. in Plat. Tim. I 428, 9 Diehl pergit fr. 114 III εἰ δὲ ἐκ τούτου ὁ Φάνης, κατὰ τὸ αὐτοζῷον τεταγμένος, δεῖ ζητεῖν τί τὸ κατὰ τὸν αἰῶνα παρὰ τῶι Ὀρφεῖ, μέσον ὄντα τοῦ αὐτοζώιου παρὰ Πλάτωνι καὶ τοῦ ὄντος ... νυνὶ δὲ τὰ περὶ τοῦ Φάνητος, εἰ οὗτός ἐστι τὸ αὐτοζῷον, τρανέστερα ποιητέον καὶ λεκτέον, ὅτι τὸ αὐτοζῷον οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ ὁ παρὰ τῶι θεολόγωι Φάνης. sequitur fr. 121 V

136 (I) Hermias in Plat. Phaedr. 142, 16 Couvr. pergit fr. 172 I αὐτῶι δὲ τούτωι πρώτωι τῶι δεσπότηι Φάνητι καὶ πτέρυγας δίδωσι (sc. ἡ θεολογία) [1] || (II) Procl. in Plat. Tim. I 430, 1 Diehl pergit fr. 134 I αὐτῶι δὲ καὶ αἱ πτέρυγες πρῶτον

136 Aristoph. Aves 697 (fr. 64) στίλβων νῶτον πτερύγοιν χρυσαῖν, cf. loc. sim. illic laud. | Orph. fr. 102, 3 χρυσέαισιν ἀειρόμενε πτερύγεσσιν, cf. loc. sim. illic laud. | Hes. fr. 294, 2 M.-W. Orph. fr. 111, 2; 132, Arg. 981 ἔνθα καὶ ἔνθα

86, 1966, 46; Colli ad loc.; Hani, Euphrosyne 11, 1981–1982, 89ss; Brisson, Le sexe incertain, Paris 1997, 74ss; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 65s et adn. 101; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 113 | de re cf. West, Orphic Poems 202 adn. 85: 'this is where it would need to be if his vagina was normally situated', cf. Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4 (Patr. Gr. 36, 1053B Migne, om. Nimmo Smith) τὸν δὲ (sc. Πρίαπον) Ἑρμαφρόδιτον, ἀρσενόθηλύν τινα καὶ ἀνδρόγυνόν φασιν εἶναι καὶ γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς αἰδοῖον φέροντα κτλ (de quo cf. Kern in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 95; Herter, De Priapo, 1932, 70), vid. et. Orph. Hymn. 6 (fr. 143), 9 ubi Priapus idem atque Phanes Primogenitus, Hippol. Ref. 5, 20, 4 (fr. 532) πρεσβύτης τις ἐγγεγραμμένος πολιὸς πτερωτὸς ἐντεταμένην ἔχων τὴν αἰσχύνην, et West, l. laud. 253, qui cft. Cornut. Nat. deor. 27 (50, 15 Long) ἴσως δ' ἂν οὗτος καὶ ὁ Πρίαπος εἴη, καθ' ὃν πρόεισιν εἰς φῶς πάντα κτλ

136 cf. Lob. 491; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 49; Gruppe, Suppl. 731 adn. 1; West, Orphic Poems 214s || χρυσείαις Lob. : χρυσέαις cod.

137 2 τὸ[2] om. **MP** || 3 νῦν **MP** || 4 τρανέστερον **M** || 5 λεκταῖον **M**

Phaneti plura nomina sunt (Phanes, Amor, Metis, Ericepaeus, Primogenitus) (frr. 138–143)

138 F (6a K.)

ταῦτα νόωι πεφύλαξο, φίλον τέκος, ἐν πραπίδεσσιν,
εἰδώς περ μάλα πάντα παλαίφατα τἀπὸ Φάνητος.

139 F (60 + 65 K., 4 [B 73] C.)

(I) Damasc. De princ. 123 (III 160, 6 Westerink), cf. fr. 96 τὴν δὲ τρίτην τὸν Μῆτιν ὡς νοῦν, τὸν Ἠρικεπαῖον ὡς δύναμιν, τὸν Φάνητα αὐτὸν ὡς πατέρα. sequitur fr. 120 III || (II) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (53 Thurn), cf. Georg. Cedren. Historia compend. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 133 A Migne) pergit fr. 122 II οὗ ὄνομα ὁ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἀκούσας ἐκ τῆς μαντείας (cf. fr. 138) ἐξεῖπε Μῆτιν Φάνητα Ἠρικεπαῖον· ὅπερ ἑρμηνεύεται τῆι κοινῆι γλώσσηι βουλή, φῶς, ζωιοδοτήρ, cf. Suda s.v. Ὀρφεύς (III 566, 2 Adler, vid. fr. 97) || (III) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 78 (151 Nimmo Smith), cf. Cosm. Hieros. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 628 Migne) ἐπὶ πᾶσιν ὁ Φάνης τε καὶ ὁ Ἠρικαπαῖος] ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ποιήμασιν εἰσηνέχθη τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν. sequitur fr. 135 I || (IV) Rufin. Recognit. 10, 17, 4 (336, 21 Rehm) *pergit fr. 127 III* ex hoc dicunt progenitam esse sub-

138 Theosoph. Tubing. 61 (43 Erbse[2]) ὅτι ἐν πολλοῖς Φάνητα φερωνύμως ὁ Ὀρφεὺς προσαγορεύει τὸν μονογενῆ ... (quae sequuntur vid ap. fr. 127) διὸ καὶ ἐν τῆι τετάρτηι ῥαψωιδίαι πρὸς Μουσαῖον οὕτω λέγει· [1–2]

138 1 Hes. Op. 797 πεφύλαξο δὲ θυμῶι | Γ 162 al., δ 611 al., Hymn. Cer. 71 φίλον τέκος | Hes. fr. 25, 38 M.-W. ἐ[σ]θλὸς δ' ἐν πραπίδεσσι, φίλος δ' || 2 η 157 παλαιά τε πολλά τε εἰδώς | ι 507 al. μάλα δή με παλαίφατα

138 2 τἀπὸ Erbse (duce Hiller von Gaertringen qui τ' ἀπὸ prop.) : κἀκ T : κἀπὸ Buresch, Kern || nescimus quae in quarta Rhapsodia enarrata fuerint | hoc loco fragmentum e composito collocavi

139 cf. Lob. 479 s; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 6 ss; West, Orphic Poems 205 s || **2** ὡς νοῦν] mg. punctis notatum **A**[1] : om. **A** | Ἠρικεπαῖον] cf. fr. 134 et adn. ad loc. || **6** Μῆτιν Φάνητα Ἐρικεπαῖον Bentley (Ἠρικεπαῖον correxi) : μή τινα φᾶναι τὰ ἐρικεπέω Malal. **O** : Μῆτις Cedren. aliis omissis | de deis qui plurima nomina habent cf. Rudhardt in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 269 ss || **6–7** τῆι κοινῆι γλώσσηι om. Cedren. || **9-10** tit. Περὶ τοῦ ὁ Φάνης καὶ ὁ Ἥρι καὶ ὁ Παῖος Cosm. || **11** ὀνόματα] ποιήματα Cosm. || **12** et ex **Δδ** ||

stantiam, prudentiam, motum, coitum. *sequitur fr. 149 VIII* || (V) PSELL. Orat. For. 1, 2561 Denis ἑαυτὸν δὲ μόνον ἀπὸ Κρόνου καὶ Ῥέας ἐγενεαλόγει καὶ τῶν ἔτι περαιτέρω, Ἠρικαπαίου φημὶ καὶ τοῦ Φάνητος καὶ τῆς Ὀρφικῆς ἐκείνης Νυκτός (vid. fr. 107 II).

140 F (85 K., 4 [B 47] C.)

πρῶτον δαίμονα σεμνόν
Μῆτιν σπέρμα φέροντα θεῶν κλυτόν, ὅν τε Φάνητα
πρωτόγονον μάκαρες κάλεον κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον.

140 (I) PROCL. in Plat. Tim. I 451, 8 Diehl ὅτι δὲ τὸ αὐτοζῷον μονότητι χαίρει, δεδήλωται καὶ διὰ τῶν Ὀρφικῶν θεολογιῶν· κύει (κλύει **CMPS**) γὰρ ὁ (ἡ **N**) κατὰ τὸ (τὸν **C**) ᾠὸν θεός, δηλονότι ζῷιον ἀφ' ἑαυτοῦ, καλεῖ δὲ ὅπως αὐτὸν 'δαίμονα – φέροντα θεόκλυτον'. sequitur fr. 243 VII || (II) PROCL. in Plat. Cratyl.

140 1 Orph. Hymn. 74, 1 Λευκοθέαν … δαίμονα σεμνήν || **3** Hom. Hymn. 12, 4 μάκαρες κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον | O 21 θεοὶ κατὰ μακρὸν Ὄλυμπον | Orph. fr. 540, 7 κατ' ἀπείρονα μακρὸν Ὄλυμπον | μ 61 θεοὶ μάκαρες καλέουσι | Γ 74 καλέουσι θεοί | Hes. Op. 141 μάκαρες θνητοὶ καλέονται

13 prudentiae $Λ^P Θ^r$ | motum] pothum *dub. Lob.* || **15** Ἠρικαπαίου Bréhier : ὀρικαπαίου **P**

140 versus ordinavit Abel fr. 61 | cf. Lob. 481; Schuster 90 adn. 1; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 34; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 57 || **1** πρῶτον Orphico versu inveniebat sec. Westerink | εὐδαίμονα Lob., prob. Abel (at cf. δαίμονα in fr. 5, 2 etc.) || **2** Μήτην Procl. I **N** : Μῆτι Procl. I **M** : μήτι Procl. I **CP** | de Μῆτις cf. comm. ad fr. 11, 1: vid. et. Westerink ad Damasc. VI | θεόκλυτον Procl. I : θεῶν καὐτὸν Damasc. V **A** | ὅν τε Φάνητα] Ἠρικεπαῖον Damasc. V **A** 'citant de mémoire' sec. Westerink ad loc. : an Ἠρικεπαῖον versus sequentis initium? || 'malgré le contexte, qui suggère l'hypothèse que ce mot [sc. σποράδην ap. Damasc V] pouvait se lire dans l'épopée orphique, on doit penser plutôt que D. l'a introduit en modifiant le sens de σπέρμα' Westerink ad loc. | de σπέρμα – θεῶν cf. Orph. Hymn. 6 (fr. 143), 3 s γένεσιν μακάρων … σπέρμα || **3** de deorum lingua cf. fr. 155, 2; 188, 1; 691, 14;

33, 1 Pasquali Ὀρφεὺς πρώτην ταύτην (sc. τελεστικήν) ὀνόματί φησιν ὑπὸ τῶν ἄλλων καλεῖσθαι θεῶν· τὸ γὰρ ἀπ' αὐτῆς προϊὸν φῶς γνωστὴν αὐτὴν τοῖς νοεροῖς καὶ ὀνομαστὴν ἀπέφηνεν· λέγει δ' οὕτως· [2–3] || (III) PROCL. in Plat. Cratyl. 33, 20 Pasquali ἔστιν δ' οὖν καὶ μένοντά τινα ὀνόματα ἐν τοῖς θεοῖς, δι' ὧν οἱ καταδεέστεροι τοὺς προτέρους καλοῦσιν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Φάνητός φησιν Ὀρφεύς || (IV) DAMASC. De princ. 89 (II 210, 8 Westerink) ὅθεν 'πηγὴν μὲν πηγῶν' αὐτὸ Χαλδαίων παῖδες ἀνευφημοῦσιν (Or. Chald. fr. 30 Majercik), Ὀρφεὺς δὲ Μῆτιν – θεῶν κτλ || (V) DAMASC. De princ. 98 (III 55, 1 Westerink) ἀλλὰ καὶ Ὀρφεὺς τὸν πολυτίμητον τοῦτον θεὸν (cf. fr. 121 IX) ἀνευφήμησε τὸν (ἀν. τὸν Westerink : ἀνευφήμησε Μῆτιν Ruelle : ἀνευφησαιμιτον et mg. virg. cens. A) σπέρμα φέροντα θεῶν, κλυτὸν Ἠρικεπαῖον. καὶ ἐξ αὐτοῦ ποιεῖ προϊοῦσαν ἅπασαν τὴν τῶν θεῶν γενεάν. ὡς μὲν δὴ κατὰ πλάτος εἰπεῖν, ἐκεῖ πάντα προείληπται σποράδην, ὥς φησιν ὁ θεολόγος, κατὰ τὴν ἡνωμένην περίληψιν, ἣν σπέρμα πάντων ἐκάλεσεν || (VI) DAMASC. De princ. 53 (II 34, 8 Westerink) διὸ καὶ τὸν Μῆτιν 'πρῶτον' ὁ θεολόγος ἀνυμνεῖ 'σπέρμα φέροντα θεῶν' || (VII) DAMASC. De princ. 111 (III 111, 1 Westerink) εἰ δὲ ὁ παρ' Ὀρφεῖ πρωτόγονος θεὸς ὁ πάντων σπέρμα φέρων τῶν θεῶν ἀπὸ τοῦ ᾠοῦ πρῶτος ἐξέθορε κτλ, vid. plura ap. fr. 121 IV || (VIII) PROCL. in Plat. Cratyl. 48, 16 Pasquali ὅν τε (ὄντα P) Φάνητα φησὶν Ὀρφεύς [3] || (IX) PROCL. in Plat. Tim. I 450, 9 Diehl εἰκότως ἄρα καὶ ὁ θεολόγος μόνον παράγει τὸν Φάνητα 'σπέρμα φέροντα θεῶν κλυτὸν' ἀπὸ τοῦ κρυφίως ὄντος θεοῦ τὰ πάντα καὶ ἀπὸ τούτου πάσας ὑφίστησι τὰς δευτέρας τάξεις τῶν θεῶν. sequitur fr. 149 V || (X) PROCL. in Plat. Tim. III 208, 30 Diehl pergit fr. 111 XIII πατὴρ δὲ καὶ ποιητὴς ὁ κατὰ παράδειγμα θεός, 'ὅν τε Φάνητα – κάλεον'. sequitur fr. 243 XXXVIII || (XI) PROCL. in Plat. Tim. I 336, 15 Diehl pergit fr. 243 XVII (cf. fr. 141 I) αὐτὸς (sc. ὁ Μῆτις) δὲ (τε NP) ὁ Διόνυσος καὶ Φάνης (Φάνητος N) καὶ Ἠρικεπαῖος συνεχῶς ὀνομάζεται || (XII) PROCL. in Plat. Parm. vers. G. Moerbeke II 512 Steel Orfeus et quis qui primus nominatur deus enuntiavit (enominavit **RV**), dicens quod 'Fanetem (**O** *p.c.* : Fanentem **ARVO** *a.c.*) primum sic nominabant (-bunt **O**) dii secundum longum Olympum', que autem (*om.* **O**) ante Fanetem (Fanentem **ARV**), ipse nominavit symbolice ab ultimis temporibus et 'Etherem' et 'Chaos' (*cf. fr.* 111), si velis καὶ ᾠὸν (*mg.* **A** : *spat. vac. hab.* **ARVC** : *spat. om.* **O**), nusquam dicens deos (*om.* **A**) sic nominare. neque enim erant illorum nomina hec, sed iacentia in aliis ipse ad illa transduxit || (XIII) APIO ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 12, 1 (110, 28 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 121 VI καὶ πάντ' ἐκεῖνα ἐπιτέμνομαι, μέχρις οὗ τὸ ῥαγὲν κύτος τὴν ἁρμονίαν ἔλαβεν, ὑπολεφθείσης αὐτοῦ μυελώδους ὕλης

cf. et. Lob. 858 ss; Guntert, Von der Sprache der Götter und Geister, Halle 1921; Heubeck, Würzb. Jahrb. Altertumswiss. 4, 1949–1950, 197 ss; Lazzeroni, Ann. Sc. Norm. Sup. Pisa class. lett. e fil. s. II, 26, 1957, 1 ss; Watkins in: Puhvel (ed.), Myth and law among the Indo-Europeans, Berkeley 1970, 1 ss; Calderón Felices, Faventia 4, 1982, 5 ss; Gambarara, Alle fonti della filosofia del linguaggio, Roma 1984, 126 s; 151 s; Kirk ad A 403 s; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 3 s; 39 s || πολυτίμητον probabiliter in versibus legebatur, cf. fr. 121, 4 | de fr. a G. Moerbeke tradito cf. Saffrey, Recherches sur le néoplatonisme après Plotin, Paris 1990, 223 s

141 F (83 + 170 K.)

⟨Πρωτόγονος⟩ Βρόμιός τε μέγας καὶ Ζεὺς ὁ πανόπτης
ἐστὶ καὶ ἁβρὸς Ἔρως καὶ Μῆτις ἀτάσθαλος ⟨δαίμων⟩.

141 (I) PROCL. in Plat. Tim. I 336, 6 Diehl πάλαι γὰρ ὁ θεολόγος ἔν τε τῶι Φάνητι τὴν δημιουργικὴν αἰτίαν ἀνύμνησεν· ἐκεῖ γὰρ ἦν τε καὶ προῆν, ὥσπερ ἔφη καὶ αὐτός, 'Βρόμιός τε – πανόπτης' ἵνα δὴ τῆς διττῆς δημιουργίας ἔχηι τὰς οἱονεὶ πηγάς· καὶ ἐν τῶι Διὶ τὴν παραδειγματικήν· Μῆτις (Μήτης N) γὰρ αὖ καὶ (αὖ καὶ om. P) οὗτός ἐστιν, ὥς φησι· [laud. fr. 243, 9] sequitur fr. 140 XI || (II) PROCL. in Plat. Alcib. 109 d (283 Segonds) κάλλιον δὲ συνάπτειν ἀμφοτέρους τοὺς λόγους· ἐν γὰρ τῶι Διὶ καὶ ὁ Ἔρως ἐστί. καὶ γὰρ [laud. fr. 243, 9]· καὶ ὁ Ἔρως πρόεισιν ἐκ τοῦ Διὸς καὶ συνυπέστη τῶι Διὶ πρώτως ἐν τοῖς νοητοῖς· ἐκεῖ γὰρ ὁ 'Ζεὺς ὁ πανόπτης ἐστὶ καὶ ἁβρὸς Ἔρως', ὡς Ὀρφεύς φησι || (III) PROCL. in Plat. Alcib. 103 a (54 Segonds) καί μοι δοκεῖ καὶ ὁ Πλάτων εὑρὼν παρ' Ὀρφεῖ τὸν αὐτὸν τοῦτον θεὸν καὶ ἔρωτα καὶ δαίμονα μέγαν ἀποκαλούμενον ἀνυμνῆσαι (coni. Holwerda: ἀγαπῆσαι cod.) καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ ἔρωτος τὸν τοιοῦτον ὕμνον. περὶ μὲν γὰρ τοῦ νοητοῦ νοῦ λέγων ὁ θεολόγος 'ἁβρὸς Ἔρως', φησί, 'καὶ Μῆτις ἀτάσθαλος'. sequitur fr. 173 || (IV) DAMASC. De princ. 320 (III 163, 14 Westerink) τοῦτο (sc. Ἔρωτα) γὰρ οὕτως ὀνομάζει καὶ ὁ Ὀρφεὺς ἐν ταῖς Ῥαψωιδίαις || (V) PROCL. in Plat. Tim. I 433, 31 Diehl διὸ καὶ παρ' Ὀρφεῖ ... (cf. fr. 124) ὀνομάζεται καὶ (sc. ὁ Φάνης) 'ἁβρὸς Ἔρως'

141 1 Orph. Hymn. 6, 1 (fr. 143) Πρωτόγονον ... μέγαν | Lam. Thur. (fr. 492) 6 Ζεῦ ... πανόπτα | Aesch. Eu. 1045 Ζεὺς ⟨ὁ⟩ πανόπτας || **2** Anacr. fr. 37, 1 Gent. Ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρόν | Hymn. Apoll. 67 ἀτάσθαλον Ἀπόλλωνα | Quint. Smyrn. 13, 280 καὶ ἀτάσθαλος Αἶσα

141 Hieronymi et Hellanici theogoniae trib. West, Orphic Poems 206 || **1** Πρωτόγονος addidi et duos versus restitui | Βρόμιος de Baccho alicubi dicitur, cf. Pratin. 1, 3 (PMG 708 Page), Aesch. Eu. 24, Pind. fr. 70 b, 6; 75, 10 Sn.-Maehl., Eur. Bacch. 115, Herc. 892, Orph. Hymn. 40, 10 al. (vid. Ricciardelli, adn. ad 50, 8), Nonn. Dion. 24, 45 al., Anacreont. 46, 12; hic de Phanete, de quo cf. West, l. laud.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 57 'aussi peut-on dire qu'en Phanes préexistaient et le grand Bromios et Zeus qui voit tout'; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 494 'the Orphic myth of succession in heaven takes a new colour if Protogonos and Zeus and Dionysus are in some sense the same god, if Zeus was implicit in Protogonos and Protogonos reincarnated in Dionysus' | δαίμων addidi, coll. Procl. III et fr. 173 δαίμων μέγας, cf. loc. sim. illic laud.

142 F (82 K.)

Procl. in Plat. Tim. III 101, 14 Diehl pergit fr. 129 II καὶ κληῖδα νόου προσειπὼν κλεῖν {τε} αὐτὸν (sc. Φάνητα) ἐκάλεσε (sc. Ὀρφεύς) τοῦ νοῦ, διότι περατοῖ πᾶσαν τὴν νοητὴν οὐσίαν καὶ συνέχει τὴν νοερὰν ζωήν.

143 F (87 K.)

Orph. Hymn. 6 Πρωτογόνου, θυμίαμα σμύρναν
Πρωτόγονον καλέω διφυῆ, μέγαν, αἰθερόπλαγκτον,
ᾠογενῆ, χρυσέαισιν ἀγαλλόμενον πτερύγεσσι,
ταυροβόαν, γένεσιν μακάρων θνητῶν τ' ἀνθρώπων,
σπέρμα πολύμνηστον, πολυόργιον, Ἠρικεπαῖον,
ἄρρητον, κρύφιον ῥοιζήτορα, παμφαὲς ἔρνος,

142 1 κληίδα libri || 2 {τε} del. Schneider | αὐτὸν om. D
143 non sacri carminis fragmentum, at Hymni auctor multa e carmine Orphico mutuatus est; Rhapsodiarum locos consentientes collegit Kern, Hermes 24, 1889, 501ss, vid. et. Quandt et Ricciardelli ad loc.; Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 1991, 235, adn. 17| de fr. universo cf. P. Mag. 4, 1748ss (I 128 Preisendanz-Henrichs) ἐπικαλοῦμαί σε, τὸν ἀρχηγέτην πάσης γενέσεως, τὸν διατείναντα τὰς ἑαυτοῦ πτέρυγας εἰς τὸν σύμπαντα κόσμον, σὲ τὸν ἄτλατον καὶ ἀμέτρητον, εἰς τὰς ψυχὰς πάσας ζωιογόνον ἐμπνέοντα λογισμόν, τὸν συναρμοσάμενον τὰ πάντα τῆι ἑαυτοῦ δυνάμει, πρωτόγονε, παντὸς κτίστα, χρυσοπτέρυγε, μελαμφαῆ... (1777) ἀσώματε... (1794s) πρωτοφανῆ, νυκτιφανῆ, νυκτιχαρῆ, νυκτιγενέτωρ ... (1801) κρύφιε, vid. et. Dieterich, Abraxas, 1891 p. 132s; Nock, Essays in Religion and the Ancient World, Cambridge 1972, I 183; Binder-Merk., Amor und Psyche, Darmstadt 1968, 386s; Betz, The Greek Magical Papyri in translation, Chicago–London ²1992, 70 || 1 Πρωτόγονον] cf. Orph. Hymn. 30, 2 (de Baccho), Orph. fr. 12, 1 (de Caelo), fr. 65 (de Amore?); frr. 80; 121 etc. (de Amore-Phanete) | διφυῆ] cf. Orph. Hymn. 30, 2 (de Baccho), 58, 4, Arg. 14 (fr. 99) (de Amore); vid. et. fr. 80 δυὰς ἐν αὐτῶι φύσεων κτλ et δισώματον, 121 III ἀρσενόθηλυς (et 121 VII *masclofeminam*), 134 θῆλυς καὶ γενέτωρ | μέγαν] cf. Orph. fr. 141, 1 ⟨Πρωτόγονος⟩ ... μέγας, 173 δαίμων μέγας (sc. Ἔρως) | αἰθερόπλαγκτον] cf. frr. 124–125 Αἰθέρος υἱός, vid. et. fr. 123, 3 ἐν αἰθέρι φέγγος ἄελπτον et Man. 4, 9 φύσις αἰθερόπλαγκτος (cf. 4, 182) || 2 ᾠογενῆ cf. Aristoph. Aves 695 (fr. 64), Orph. frr. 79; 114ss | χρυσέαισιν – πτερύγεσσι] cf. Aristoph. Aves 696s (fr. 64), Orph. frr. 80; 136 || 3 ταυροβόαν] cf. fr. 80 εἶχε ταύρων κεφαλάς, 129 ταύρου – αὐτῶι περιτιθεὶς κεφαλάς, 130 βρίμας ταυρείους ἀφιεί⟨ς⟩ | γένεσιν – ἀνθρώπων] cf. frr. 134; 140; 159s || 4 σπέρμα coni. Hermann, coll. Orph. Hymn. 42, 2; 50, 2 : ὅς τε Ψ | de re cf. fr. 140, 2 (vid. comm. ad v. 10) | Ἠρικεπαῖον coni. Canter : εὕρηκε παιὰν Ψ | cf. frr. 134 (et adn. ad loc.); 135 || 5 ἄρρητον] cf. Orph. Hymn. 30, 3; 52, 5, Plut. De Iside et Osiride 25, p. 360f (fr. 509) ὅσα

ὅσσων ὃς σκοτόεσσαν ἀπημαύρωσας ὀμίχλην
πάντη δινηθεὶς πτερύγων ῥιπαῖς κατὰ κόσμον
λαμπρὸν ἄγων φάος ἁγνόν, ἀφ' οὗ σε Φάνητα κικλήσκω
ἠδὲ Πρίηπον ἄνακτα καὶ Ἀνταύγην ἑλίκωπον.
ἀλλά, μάκαρ, πολύμητι, πολύσπορε, βαῖνε γεγηθὼς
ἐς τελετὴν ἁγίαν πολυποίκιλον ὀργιοφάνταις.

Phanes Primogenitus deos mundum hominesque creat (frr. 144–164)

144 F (82 K.)

ποιμαίνων πραπίδεσσιν ἀνόμματον ὠκὺν Ἔρωτα.

144 (I) PROCL. in Plat. Tim. II 85, 26 Diehl καὶ γὰρ ἐκεῖνον (sc. τὸν νοητὸν θεόν) ἀνόμματον Ἔρωτά φησιν ἔχειν Ὀρφεύς [1]. οὕτω δὴ οὖν καὶ τὸ πᾶν συν-

144 Theocr. 11, 80 ἐποίμαινεν τὸν ἔρωτα | Anth. Pal. 12, 99, 2 (= Anon. epigr. 9, 2 Page) ἄρσενα ποιμαίνειν θεσμὸν ὑπὸ κραδίας

τε μυστικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς ἄρρητα διασώιζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλούς, ὅμοιον ἔχει λόγον, cf. et. Casel, De philosophorum Graecorum silentio mystico, Gießen 1916; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 87 | κρύφιον] cf. Procl. in Plat. Tim. I 450, 9 Diehl (fr. 140 IX) εἰκότως ἄρα καὶ ὁ θεολόγος μόνον παράγει τὸν Φάνητα 'σπέρμα φέροντα θεῶν κλυτὸν' ἀπὸ τοῦ κρυφίως ὄντος θεοῦ κτλ | ῥοιζήτορα] cf. Theol. Arithm. 37 (48, 12 De Falco = fr. 697) φθόγγους ἀποτελούντων ἰσαρίθμους διὰ τῆς ῥοιζήσεως | παμφαὲς ἔρνος] 'ist doch wohl Anspielung auf Phanes' Kern; cf. comm. ad v. 8 || **6** σκοτόεσσαν – ὀμίχλην] cf. fr. 106 et sim. illic laud., vid. et. Lucian. Amor. 32 λαμπρῶι δὲ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσας παντὸς ἀψύχου τε καὶ ψυχὴν ἔχοντος ἐγένου δημιουργός (sc. Ἔρως), cf. et. fr. 123, 3 καθορῶντες ἐν αἰθέρι φέγγος ἄελπτον || **7** δινηθεὶς corr. Hermann : δινήεις Ψ | cf. Aristoph. Aves 697 (fr. 64) στίλβων νῶτον πτερύγοιν χρυσαῖν, εἰκὼς ἀνεμώκεσι δίναις et loc. sim. illic laud. | πάντη δινηθεὶς] his verbis tacite explicatur Dionysi nomen ut in Orphei versibus (fr. 540, 7) οὕνεκα δινεῖται κατ' Ὄλυμπον sec. Lob. 498 s : repugnavit Kern, l. laud. 503 || **8** ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Schol. Gregor. Naz. Or. 31, 16 (306 Gallay-Jourjon = fr. 80 IV) Φάνης ἡμῖν οὕτως θεὸς ἐξ αὐτοῦ ἐφάνη, Orph. Arg. 15 s (fr. 99) ὅν ῥα Φάνητα … κλήσκουσι … πρῶτος γὰρ ἐφάνθη, fr. 126 τὸν δὴ καλέουσι Φάνητα / … ὅτι πρῶτος ἐν Αἰθέρι φαντὸς ἔγεντο, 140, 2 s ὅν τε Φάνητα / πρωτόγονον μάκαρες κάλεον, vid. et. 540, 3 s || **9** Πρίηπον] cf. comm. ad fr. 135 | Ἀνταύγην Hermann (coll. fr. 540, 4) : ἀνταυγῆ Ψ || **10** πολύμητι, πολύσπορε] cf. Orph. Arg. 424 (fr. 100) πολύμητιν Ἔρωτα, fr. 140, 2 Μῆτιν σπέρμα φέροντα θεῶν κλυτόν

144 πραπίδεσιν Procl. I M | Ἔρωτα] ἔρδων Procl. III N | 'num de Phanete co-

145 F (84 K.)

(Φάνης)
ὄμβρον ἀθέσφατον ἄκρης οὗ κορυφῆς κατέχευε.

ἧπται δι' ἔρωτος τοῖς πρὸ αὐτοῦ, τὸ ἐν ἐκείνοις κάλλος διὰ τοῦ ἐν ἑαυτῶι βλέπον (βλέπων P : βλέποντος M), τοῦτο δὲ οὐ μερισταῖς αἰσθήσεσιν ὁρῶν || (II) Procl. in Plat. Tim. III 101, 20 Diehl ἐπεὶ τόν γε νοητὸν νοῦν καὶ ('del.?' Diehl : def. Festugière ad loc. adn. 5) ἀνόμματον ὁ θεολόγος προσηγόρευσε· λέγει γοῦν περὶ αὐτοῦ· [1]· ἔστι γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸ ἐνέργημα νοητόν || (III) Procl. in Plat. Alcib. 103a (53 Segonds) διὸ καὶ ὁ θεολόγος ὁ παρ' Ἕλλησιν ἀνόμματον ἀποκαλεῖ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον· [1] || (IV) Olympiodor. in Plat. Alc. 22, 10 (17 Westerink) διό φησιν καὶ ὁ Ὀρφεύς· [1] ἀνόμματος γὰρ ὁ Ἔρως ὡς τῶι νῶι ὁρῶν καὶ ἀκούων, εἴγε εἴρηται· 'νοῦς ὁρᾶι καὶ νοῦς ἀκούει' (Epicharm. fr. 214 K.-A. = 319 Rodríguez–Noriega) || (V) Olympiodor. in Plat. Phaed. 13, 2 (167 Westerink) ὃ καὶ Ὀρφεὺς ἐπεσημήνατο, νοητὸν βουλόμενος εἰπεῖν τὸν Ἔρωτα· ἔφη γὰρ [1] τὸ γὰρ ὄμμα ⟨νοῦ⟩ (add. Westerink) σύμβολόν ἐστι διὰ τὸ ὀξὺ τῆς ἐνεργείας, ἀνόμματον οὖν τὸν μὴ νοοῦντα, cf. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 413 (223 Westerink)

145 Damasc. in Plat. Parmen. 189 (I 104, 4 Westerink) τοῦτο δὲ τὸ ἄπειρον οἵ τε θεοὶ κεκλήκασιν ὑπέρκοσμον βυθόν, 'οἳ τὸν ὑπέρκοσμον πατρικὸν βυθὸν ἴστε νοοῦντες' (Orac. Chald. 18 Majercik), καὶ ὁ Ἑλλήνων ἔτι θεολόγος· ὄμβρον ἀθέσφατον καταχεῦαι (καταχευαι sine acc. A) τὸν Φάνητα λέγων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἄκρας κορυφῆς

145 K 6 ὄμβρον ἀθέσφατον | Θ 83 ἄκρην κὰκ κορυφήν | N 12 al. ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς | Ξ 228 ἀκροτάτας κορυφάς | Hes. Th. 62 ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς | A 499 al., Apoll. Rhod. 1, 604 ἀκροτάτηι κορυφῆι | Apoll. Rhod. 4, 956 κορυφῆς ἔπι λισσάδος ἄκρης

gitandum sit, valde dubium; haud scio an versus ad Iovem referendus sit' Kern : at cf. West, Orphic Poems 207 'Phanes' love was peculiar in being "eyeless", not derived from the sight of another' (vid. et. ad Hes. Th. 910), cf. et. p. 225 : aliter rem interpretatus est Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 56 'faisant paître … l'Amour … sans yeux' | cf. idem thema ap. recentioris aetatis in Wind, Pagan mysteries in the Renaissance, New York 1968, 56ss

145 versum restitui || 2 κατέχευε] 'an aorist infinitive, which implies a particular occasion' ut recte admon. West, Orphic Poems 212 | Preisendanz, Phanes, RE XIX 2 (1938) 1766 interpretatus est auctorem de pluvia frugifera loqui (coll. Orph. fr. 407 δάκρυα Διὸς τὸν ὄμβρον δηλοῦν, P. Mag. V 152 [I 186 Preisendanz-Hen-

146 F

(I) PROCL. in Plat. Parmen. 151 (I 50, 9 Westerink) ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς (sc. deorum ordinibus) οἱ θεολόγοι τοὺς πολυμόρφους θεοὺς Αἰῶνας καλοῦσι διὰ τήνδε τὴν φύσιν τοῦ πρώτου αἰῶνος || (II) DAMASC. in Plat. Parmen. 161 (I 69, 25 Westerink) διὸ καὶ ὁ πρῶτος αἰὼν νοητός, ἵνα πάντες οἱ αἰῶνες ἔχωσι τὴν νοητὴν ἐπάγειν ἕνωσιν τοῖς αἰωνίοις.

147 F (99 K.)

(I) PROCL. in Plat. Tim. I 450, 22 Diehl ὁ δέ γε Φάνης μόνος τε πρόεισι καὶ ὁ αὐτὸς ἀνυμνεῖται 'θῆλυς καὶ γενέτωρ' (fr. 134), παράγει δὲ τὰς Νύκτας || (II) HERMIAS in Plat. Phaedr. 154, 17 Couvr. pergit fr. 248 II τριῶν γὰρ παραδεδομένων Νυκτῶν παρ' Ὀρφεῖ ... (cf. frr. 113 IV et 246 I) τῆς μὲν ... τῆς δὲ ... τῆς δὲ μέσης τούτων, τὴν μὲν πρώτην μαντεύειν φησίν ... τὴν δὲ μέσην αἰδοίαν καλεῖ, ὅ ἐστι τῆς σωφροσύνης || (III) PROCL. in Plat. Tim. III 88, 18 Diehl καὶ γὰρ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας τάξεις πολλαί, ... ὡς καὶ ἡ Ὀρφικὴ διδάσκει θεολογία, καὶ αἳ μὲν πρὸ τῆς δημιουργίας, αἳ δὲ ἐν αὐτῆι περιεχόμεναι ..., cf. frr. 113 V, 246 II || (IV) DAMASC. in Plat. Parmen. 192 (II 5, 1 Westerink), cf. fr. 113 VI, 246 III ἐπεὶ καὶ τόδε εἰπών τις οὐ πόρρω βαλεῖ τῆς θεολόγου συνηθείας ... αἱ τρεῖς αὗται μονάδες αἱ ἴυγγές εἰσι καὶ αἱ Νύκτες αἱ τρεῖς. οὐκοῦν ἡ μὲν πρώτη πατρική ἐστιν ... ἡ δὲ γονιμωτάτη καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τῆς τριάδος ἑστῶσα ... καὶ ἡ μέση ἄρα τελεία φύσις ἐστὶ τῶι διακριτικῶι μάλιστα χαίρουσα.

richs] ἐγώ εἰμι, οὗ ἐστιν ὁ ἱδρὼς ὄμβρος ἐπιπίπτων ἐπὶ τὴν γῆν, ἵνα ὀχεύηι) : oblocutus est West, l. laud. 212 s, qui proposuit Phaneta lacrimas ad homines creandos (cf. fr. 159) effudisse, coll. fabula Aegyptia in qua Re' homines *(romet)* suis lacrimis *(remit)* creavit (vid. fr. 545), quamquam ipse recognovit utramque fabulam haud paululo discrepare

146 fragmentum Orphicum agn. Combès ad loc. | de αἰών ap. Orphicos cf. fr. 242

147 1 μόνος] πρῶτος **C** | fort. πρῶτός τε πρόεισι καὶ μόνος Diehl coll. I 428, 15 s (fr. 121 V) || **2** παράγει δὲ τὰς Νύκτας] Phanes generans Noctem alteram (prima est Nox primordialis) 'pluras' Noctes affert, cf. Bernabé, Actas IX Congreso Soc. Esp. Est. Clás. Madrid V, 1998, 74 || **3–4** παραδιδομένων Ast || **5** δὲ ante μέσης om. Gesner || **6** αἰδοίην Gesner | τῆς om. Abel

148 F (98 K., 4 [B 48] C.)

αὐτὸς ἑῆς γὰρ παιδὸς ἀφείλετο κούριον ἄνθος.

148 (I) Procl. in Plat. Tim. I 450, 22 Diehl ὁ δέ γε Φάνης ... (cf. fr. 147 I) καὶ τῆι μέσηι (sc. Νυκτί) σύνεστιν ὡς πατήρ· [1] καὶ κατὰ τοῦτον (τοῦτο C) ἄρα τὸν θεολόγον τὸ παντελὲς ζῶιον μεθ' ἑτέρου δεύτερον οὐκ ἔστιν κτλ || (II) Damasc. in Plat. Parmen. 244 (II 81, 16 Westerink) πρὸ τούτου δὲ τὸ θῆλυ, οὐ τοῦ ἄρρενος τούτου θῆλυ ὄν, ἀλλὰ τοῦ νοητοῦ ἄρρενος καὶ πατρός, [1]· καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἄλλην διακόσμησιν προάγει τὰ ἐκείνου γεννήματα, ὡς ἡ Γῆ τὰ τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἡ Ῥέα τὰ ⟨τοῦ⟩ (add. Ruelle) Κρόνου, καὶ Ἥρα ('an ⟨ἡ⟩ Ἥρα scrib. cum Luna?' Westerink) τὰ τοῦ Διός || (III) Damasc. in Plat. Parmen. 202 (II 29, 10 Westerink) διὸ καὶ παρ' Ὀρφεῖ τὰ μὲν ἄλλα γένη, ἐκ μητρὸς καὶ πατρός (τὰ – πατρός ut versus iniuria ed. Ruelle). ἡ δὲ πρώτη τῶν μητέρων (Kern : ἡμετέρων codd.) ἀπὸ μόνου τοῦ πατρὸς πρόεισιν, ὡς ἀπὸ μονάδος μονάς || (IV) Damasc. in Plat. Parmen. 209 (II 42, 21 Westerink) ἔτι δὲ Ὀρφεὺς ὡς ἄρρενι τῶι Φάνητι συνοικίζει τὴν Νύκτα· ἔτι δὲ καὶ τὰ λόγια (Orac. Chald. p. 40 Kroll, deest ap. Majercik) 'πατρικὰς δυνάμεις' ἀποκαλεῖ τὰς ἴυγγας. sequitur fr. 168 III

148 N 433 c (cf. Schol. ad loc., Eust. in Il. p. 940, 61) ὄφελλε δὲ κούριον ἄνθος | Hymn. Cer. 108 κουρήιον ἄνθος | Orph. Arg. 1339 παρθηνίης νοσφίζετο κούριον ἄνθος

148 αὐτὸς γὰρ τεῆς παιδὸς Damasc. II : αὐτὸς γὰρ τῆς Νυκτός Taylor, monente Eschenbach | κούριμον Procl. CM Damasc. II | κούριον ἄνθος] 'florem' (i.e. 'integritatem, virginitatem') hic significat; cf. locos similes supra laud., pace Mader, LfgrE s.v. ἄνθος (qui loc. Hymn. Cer. vertit 'jugendliche Schönheit'); Richardson ad loc., mon. Aitchison, Glotta 41, 1963, 271ss ('growth'); Blumenthal, Glotta 60, 1982, 225 ('with the growth of girlhood upon them'); vid. et. Janko ad N 427–433 | de incestu cf. adn. ad fr. 89 | West, Orphic Poems 209, memorat aenigmata de nocte et die ut Theodectas TrGF I 72 F 4 εἰσὶ κασίγνηται δισσαί, ὧν ἡ μία τίκτει / τὴν ἑτέραν, αὐτὴ δὲ τεκοῦσ' ὑπὸ τῆσδε τεκνοῦται, Anth. Pal. 14, 41 μητέρ' ἐμὴν τίκτω καὶ τίκτομαι· εἰμὶ δὲ ταύτης / ἄλλοτε μὲν μείζων, ἄλλοτε μειοτέρη et Iranicas theogonias in quibus Ohrmazd lumina creat se coniungens cum matre, sorore, filiaque : at, ut West agnovit, nihil probat Noctem "primam" Phanetis matrem fuisse; immo Damasc. in Plat. Parmen. 202 (II 29, 11 Westerink) ἡ δὲ πρώτη τῶν μητέρων (Kern : ἡμετέρων codd.) ἀπὸ μόνου τοῦ πατρὸς πρόεισιν demonstrat Phanetem Noctem secundam generare sine primae Noctis concursu; qua de causa non adstipulor opinioni v. d. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 58 ('une Nuit précedant l'avènement de Phanès ... peut être considerée comme sa mère ... une seconde Nuit ... joue ... le rôle de sœur') et in: Orphée. Poèmes magiques et cosmologiques, Paris 1993, 165 ('La nuit ... est à la fois sa mère ..., son épouse et sa fille') : cf. Bernabé, Actas del IX Congreso Esp. de Est. Clás., Madrid V, 1998, 75

149 F (109 K., 4 [B 71] C.)

ἣ δὲ πάλιν Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν εὐρὺν ἔτικτε·
δεῖξεν τ' ἐξ ἀφανῶν φανεροὺς οἵ τ' εἰσὶ γενέθλην.

149 (I) Hermias in Plat. Phaedr. 154, 23 Couvr. πρὸς δὲ τοῦτο εἶπεν ὅτι γεννήματά ἐστι ταῦτα τῆς Νυκτὸς μένοντα ἐν αὐτῆι. ἔστι δὲ καὶ Οὐρανὸς ὑπερουράνιος, καὶ ταῦτα πάντα μένει ἐν τῆι Νυκτί· [1–2] || (II) Hermias in Plat. Phaedr. 148, 17 Couvr. ἢ σφόδρα παρηκολουθηκὼς ὁ Πλάτων τοῖς ὑπὸ τῶν θεολόγων εἰρημένοις, κατ' ἐκείνους καὶ αὐτὸς διατίθησι τὸν λόγον (τοὺς λόγους A[a] sed vocis λόγον littera ν etiamnunc perspicua). μετὰ γὰρ τὴν τῶν Νυκτῶν τάξιν τρεῖς εἰσι τάξεις ⟨τῶν⟩ (add. **M**) θεῶν, Οὐρανοῦ, Κυκλώπων, Ἑκατογχείρων (cf. fr. 177 V), ὧν αὐτὸς (Ast : αὐτῆς cod.) ἀποφάσκει τὰ οἰκεῖα τούτων ὀνόματα. ἐπειδὴ γὰρ τῶν ἔνδον ἐν αὐτῶι (ταὐτῶι **M**) μεινάντων τῶι Φάνητι πρῶτος (πρώτως **M**) φανερῶς (an φανερός? Couvr.) ὁ Οὐρανὸς ἐξ αὐτοῦ (ἐξ Φάνητος Gesn.) γέγονεν – ἔξω γὰρ προῆλθον πρῶτοι ἀπ' αὐτοῦ Οὐρανὸς καὶ Γῆ, [2] sequitur fr. 123 I || (III) Procl. in Plat. Tim. I 430, 14 Diehl καὶ γὰρ ἐκείνοις (sc. νοητοῖς) ἄνωθεν ὁ Φάνης ἐπιλάμπων τὸ νοητὸν φῶς πάντας ὁρατοὺς ποιεῖ καὶ δείκνυσιν ἐξ ἀφανῶν φανερούς, ὥσπερ καὶ ἐνταῦθα διὰ τοῦ φωτὸς τὰ χρώματα (χρώματος **P**) πάντα γεννώμενα (γινόμενα **P**) τοῖς σώμασι παρέχεται τὸ ὁρατοῖς εἶναι || (IV) Procl. in Plat. Tim. III 192, 17 Diehl ὁ μὲν γὰρ Οὐρανὸς περατοῖ πᾶσαν τὴν γένεσιν, ἡ δὲ Γῆ δυναμοῖ, κινεῖ δὲ ὁ Ὠκεανός, ἑδράζει δὲ ἡ Τηθὺς ἕκαστον ἐπὶ τῆς ἰδίας κινήσεως ... τοῦ Ὠκεανοῦ πάντα κινοῦντος ἀθρόως· διαιρεῖ δὲ νοερῶς μόνον ὁ Κρόνος, ζωοποιεῖ δὲ ἡ Ῥέα, λόγοις δὲ σπερματικοῖς ὁ Φόρκυς διακοσμεῖ, φανερὰ δὲ ἐξ ἀφανῶν ὁ Ζεὺς ἀποτελεῖ, ἐξελίττει δὲ ἡ Ἥρα κατὰ παντοίας τῶν ἐμφανῶν μεταβολάς || (V) Procl. in Plat. Tim. I 450, 13 Diehl pergit fr. 140 IX Οὐρανὸς μὲν γὰρ μετὰ τῆς Γῆς πρόεισιν· [1] sequitur fr. 179 II || (VI) Rufin. Recognit. 10, 30, 5 (347, 5 Rehm) *pergit fr. 127 IV* et ex duobus quae prima sunt elementis fecerit caelum, ex aliis autem terram, ex quibus iam omnia participatione sui (cui Λ[c]) invicem nasci (nascit Λ[c]) dicit (*om.* ΔΛ[c]) et gigni || (VII) Iamblich. De myster. 8, 3 (196 Des Places) ἐπὶ δὲ τούτοις τῶν ἐμφανῶν δημιουργίας ἄλλοι προεστήκασιν ἡγεμόνες. ὁ γὰρ δημιουργικὸς νοῦς καὶ τῆς ἀληθείας προστάτης

149 1 E 867 al., ε 303 al., Hymn. Apoll. 325, Hes. Th. 373, Orph. fr. 151 (e coniectura), 319, 1 οὐρανὸν εὐρύν (nomin. Orph. fr. 178, 3 [e coniectura], vid. sim. illic laud.)

149 1 ἣ] sc. Νὺξ || **2** δεῖξαί τ' Hermias I **M** Hermias II cod. : δεῖξαι τ' Hermias I **A** | δεῖξεν – γενέθλην i.e. 'manifestat eos Phanetis filios esse'; ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 40 | ap. Hieron. et Hellan. theogonia (cf. Athenag. Pro Christ. 18, 5 [fr. 80 II]) ovum εἰς δύο ἐρράγη. τὸ μὲν οὖν κατὰ κορυφὴν αὐτοῦ Οὐρανὸς εἶναι ἐτελέσθη, τὸ δὲ κάτω ἐνεχθὲν Γῆ, de quo cf. West, Orphic Poems 203 s; 209 s | de creatore ap. Orphicos cf. comm. ad fr. 12

150 F (100 K.)

Damasc. in Plat. Parmen. 213 (II 46, 22 Westerink) διὰ τοῦτο καὶ Ὀρφεὺς Νύκτα αὐτὴν προσηγόρευσεν, ὡς ὑπὲρ τὴν ἐμφανῆ τοῦ Οὐρανοῦ ἐκείνου μαρμαρυγήν.

151 F (113 K.)

⟨Οὐρανὸν εὐρύν, ἵν'⟩ οὖρος ἁπάντων
ἠδὲ φύλαξ ⟨εἴη⟩.

152 F (89 K.)

ἔκτισεν ἀθανάτοις δόμον ἄφθιτον.

καὶ σοφίας (σοφία **VM**), ἐρχόμενος μὲν ἐπὶ γένεσιν, καὶ τὴν ἀφανῆ τῶν κεκρυμμένων λόγων δύναμιν εἰς φῶς ἄγων, Ἀμοῦν (scr. Parthey : Ἀμοῦν **VM**) κατὰ τὴν τοῦ Αἰγυπτίων γλῶσσαν λέγεται ‖ (VIII) Rufin. Recognit. 10, 17, 4 (336, 22 Rehm) *pergit fr. 139 IV* ex his (hinc **Π**) factum Caelum et Terram. *sequitur fr. 179 X*

151 (I) Damasc. in Plat. Parmen. 257 (II 98, 5 Westerink) καὶ ὁ τοῦ Ὀρφέως Οὐρανὸς 'οὖρος πάντων καὶ φύλαξ' εἶναι βούλεται ‖ (II) Cornut. Nat. deor. 1 (1, 4 Lang) (οὐρανός) οὖρος (ὅρος N_2**b'**) ὢν (τῶν add. Osann) ἄνω πάντων καὶ ὁρίζων τὴν φύσιν· ἔνιοι δέ φασιν ἀπὸ τοῦ ὠρεῖν (ὡρεῖν **X** : ὠρεῖν αὐτὸν **b** : ὁρᾶν αὐτὸν **c**) ἢ (καὶ PV_1) ὠρεύειν τὰ ὄντα (τὰ πάντα **bc**), ὅ ἐστι φυλάττειν, οὐρανὸν κεκλῆσθαι (καλεῖσθαι **bc**) ‖ (III) Achill. Tat. Comm. Arat. 15, 14 Di Maria οὐρανὸς δὲ ἠτυμολόγηται (λέγεται **M**), ἤτοι ἐπεὶ ὅρος παλαιός ἐστιν ἢ ἐπεὶ (om. **M**) σφαιροειδὴς ὢν ἔνδοθεν αὐτοῦ ἡμᾶς οὐρεῖ (Maass : ἀρεῖ **VM**), ὅ ἐστι φυλάσσει

152 Lactant. Divin. inst. 1, 5, 6 (62 Monat) *pergit fr. 125* hunc (sc. Φάνητα) ait

151 1–2 Orph. Hymn. 4, 5 οὐράνιος χθόνιός τε φύλαξ πάντων περιβληθείς ‖ **1** Orph. fr. 149, 1 Οὐρανὸν εὐρύν, vid. et. loc. sim. illic laud.

152 10 Hes. Th. 128 ὄφρ' εἴη (sc. Οὐρανός) μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί | Orph. fr. 68, 10 τευχέμεναι παίδεσσι[ν ἀκηρ]άσιον [δ]όμον αἰεί | Σ 369 s ἵκανε δόμον ... / ἄφθιτον ἀστερόεντα

150 3 μαρμαρυγήν] 'vox Orphica?' Kern coll. Orph. Hymn 7, 11 (ἄστροι) μαρμαρυγαῖς στίλβοντες, cf. et. Apoll. Rhod. 3, 1378 s οἵ μιν ἴδωνται / μαρμαρυγῆι et Schol. ad loc.

151 versuum reliquias disposui monente Die. (ap. Kern p. 357 s), qui iam οὖρος ἁπάντων / ἠδὲ φύλαξ disposuerat | ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 42 s ‖ 1 ἵν'] an ὄφρ'?

152 cf. Lob. 496; West, Orphic Poems 210 ‖ θανατοις **S**

153 F (88 K.)

(I) LACTANT. Divin. inst. 1, 5, 13 (64 Monat) Ovidius (*Met. 1, 21*) quoque in principio praeclari carminis sine ulla nominis dissimulatione a deo, quem fabricatorem mundi (*Met. 1, 57*) quem rerum opificem (*Met. 1, 79*) vocat, mundum fatetur instructum. quodsi vel Orpheus vel hi nostri quae natura ducente senserunt in perpetuum defendissent, eandem quam nos sequimur doctrinam comprehensa veritate tenuissent || (II) LACTANT. Epitom. 3 (II 678, 14 Br.) Orpheus principalem deum dicit, qui caelum solemque cum ceteris astris, qui terram, qui maria condiderit || (III) IOANN. MALAL. Chronograph. 4, 7 (53 Thurn), cf. GEORG. CEDREN. Historia compend. 1, 102 (Patr. Gr. 121, 133 A Migne), cf. fr. 97 ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς δυνάμεως τὰ πάντα γεγενῆσθαι, καὶ ἀρχὰς ἀσωμάτους καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, ἐξουσίας καὶ ἄστρα πάντα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, τὰ ὁρώμενα ἐν αὐτοῖς πάντα καὶ τὰ ἀόρατα || (IV) SUDA s. v. Ὀρφεύς (III 566, 3 Adler) ταῦτα τά γ' ὀνόματα μίαν δύναμιν ἀπεφήνατο καὶ ἓν κράτος τοῦ δημιουργοῦ πάντων θεοῦ, τοῦ πάντα ἐκ τῶν μὴ ὄντων παραγαγόντος εἰς τὸ εἶναι, ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων κτλ || (V) PROCL. in Plat. Tim. I 306, 13 Diehl pergit fr. 190 IV (et 174 VII) καὶ ὁ μάλιστα παρ' αὐτῶι δημιουργὸς ὁ Φάνης ἐστίν.

(*sc. Orpheus*) esse omnium deorum parentem, quorum causa caelum condiderit liberisque prospexerit, ut haberent habitaculum sedemque communem [1] natura igitur et (ex **M**) ratione ducente (deducente **B** : docente **MP**) intellexit esse praestantissimam potestatem (potentiam **MP**), Caeli et Terrae conditricem, non poterat enim dicere Iovem esse principem rerum, qui erat Saturno genitus, neque (denique **P**) ipsum (*om.* **g**) Saturnum, qui Caelo natus ferebatur; Caelum autem tamquam deum primum constituere non audebat, quod videbat elementum esse mundi, quod ipsum eguerit (egeret **B**¹ : *corr.* **B**³ : genuerit **SM**ᴾ) auctore (auctorem **SB**¹ *corr.* **B**³**M**ᴾ), haec eum ratio perduxit ad deum illum primogenitum, cui adsignat et (adsignans **M**ᴾ) tribuit principatum

153 2 cf. Orph. Arg. 422s (fr. 100) ὥς τ' Οὐρανὸς ἐς πέρας ἦλθε, / Γῆς τ' εὐρυστέρνου γένεσιν, πυθμένας τε Θαλάσσης | carminis] operis **SgBM**ᴾ**PV** (*in mg.* **S** *al. man. ant. add.* carminis) || 4 vocet **B** | quod vel si **R** | qui **B** || 5 docente **gB**¹ (*corr.* **B**³)**V**¹ : *corr.* **B**³**V**² || 7 Orfeus **T** | principalem] *i.e.* πρωτόγονον *ut admonuit Kern* || 11–12 καὶ ἐξουσίαν Cedren. || 12 καὶ post πάντα om. et post θάλασσαν add. Cedren. || 15 τοῦ μὴ ὄντος **GS** | ὁρατά τε καὶ ἀόρατα **GM** p. c. | cf. fr. 137, West, Orphic Poems 210 'he also produced the sun and other luminaries ... again presumably, out of Night'; de Phanete creatore cum Marduk in Babylonico carmine Enûma Eliš comparato cf. ibid. 211s

154 F (344 K.)

(I) Servius in Georg. 1, 8 (III 131, 20 Thilo-Hagen) nam, sicut Orpheus docet, generaliter aquam veteres Acheloum vocabant || (II) Servius auct. in Georg. 1, 8 (III 132, 18 Thilo-Hagen) sicut Orpheus docet, et Aristophanes comicus (*Lysistr. 381, fr. 365 K.-A.*) et Ephorus historicus (*FGrHist 70 F 20c*) tradunt Ἀχελῶιον generaliter ... omnem aquam veteres vocabant.

155 F (91 K., 4 [B 48] C.)

μήσατο δ' ἄλλην γαῖαν ἀπείριτον, ἥν τε Σελήνην
ἀθάνατοι κληίζουσιν, ἐπιχθόνιοι δέ τε Μήνην,
ἣ πόλλ' οὔρε' ἔχει, πόλλ' ἄστεα, πολλὰ μέλαθρα.

155 (I) Procl. in Plat. Tim. II 48, 15 Diehl οἱ δὲ Πυθαγόρειοι ἔλεγον ἐν τῶι οὐρανῶι θεωρεῖσθαι τὰ στοιχεῖα διχῶς, ἄλλως μὲν πρὸ ἡλίου, ἄλλως δὲ μετὰ ἥλιον. γῆ μὲν γὰρ αἰθερία ἡ σελήνη (cf. fr. 157)· τοῦτο μὲν οὖν καὶ ὁ θεολόγος εἴρηκε σαφῶς· [1–3] || (II) Procl. in Plat. Tim. III 142, 12 Diehl τὴν μὲν γὰρ σελήνην γῆν εἰώθασι (sc. Orphici, cf. Festugière ad Procl. in Plat. Tim. 282, 11 [vol. III p. 326 adn. 1]) καλεῖν, ὡς τοῦτον ἔχουσαν τὸν λόγον πρὸς τὸν ἥλιον, ὃν ἡ γῆ πρὸς τὸ πῦρ· [1–2] φησὶν Ὀρφεύς || (III) Procl. in Plat. Tim. II 282, 11 Diehl καὶ τῶν θεολόγων τὴν σελήνην καλούντων γῆν διὰ τὴν τῆς γῆς ταύτης οἰκειότητα πρὸς αὐτήν· κοινὸν γοῦν αὐτοῖς τὸ ἀποκρύπτειν τὸ φῶς

155 1 Orph. fr. 16, 1 μήσατο δ' et sim. illic laud. | ν 211 εἰς ἄλλην γαῖαν, Bacchyl. fr. 24, 4s Maehl. ἐπ' ἄλλαν / γαῖαν | Hes. Th. 878, Orph. Arg. 20 (fr. 99), fr. 235, 5 γαῖαν ἀπείριτον | Orph. fr. 68, 14 ἀπ[είρι]τος αἶα | α 98 al. ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν | κ 195 Orph. 241, 8 πόντος ἀπείριτος || 2 Β 660 ἄστεα πολλά | π 3 πολλὰ ... ἄστεα

154 4 Ephorus *Commellinus* : Euphorus L || 5 Acheloon **L** : Acheloum *Daniel* || vid. West, Orphic Poems 92 adn. 39 | fortasse de mundo a Phanete creato; cf. fr. 16 (de mundo a Iove creato), quod veri simillimum mihi videtur posterius in Rhapsodiis inclusum esse (e quibus ab Homerico commentatore P. Oxy. 221 sumptum sit) | Achelous ut marium fons in Orphicis carminibus laudabatur, cf. frr. 16 et 23 et adn. ad locc.

155 veri simillimum videtur hoc fr. ex antiqua theogonia venire ('Primogeniti theogonia' sec. West, Orphic Poems 92; 115), cf. adn. ad fr. 16 | de Primogenito (non de Iove) creatore agitur, ut recte admonuit West, ibid. 210 adn. 111 || 1 μήσατο τ' Procl. I **MP** | de hoc verbo vid. ad fr. 16, 1 | αἶαν ἄλλην Procl. I **P** : αἶαν δ' ἄλλην γαῖαν Procl. I **M** | de luna ut 'alia terra' cf. frr. 30; 157 (cum comm.) | de luna in Orphicis carminibus cf. Ricciardelli Apicella, Boll. Class. ser. 3[a], 1, 1980,

156 F (92 K.)

ὄφρ' ἐν μηνὶ τρέπηι ὅπερ ἥλιος εἰς ἐνιαυτόν.

157 F (93 K.)

(σελήνην) οὐρανίαν γῆν

156 (I) Procl. in Plat. Tim. III 56, 4 Diehl διὸ καὶ ὥσπερ τὸν ἥλιον κατὰ ὥραν καὶ κατὰ ζώιδιον εἰρήκασιν ἀμείβειν τὰς μορφάς, οὕτω καὶ τὴν σελήνην κατὰ ἑκάστην ἡμέραν, [1], ὥς φησιν ὁ θεολόγος ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 107, 29 Diehl οὕτω γὰρ οἵ τε μῦθοί φασιν οἱ παρ' Ἕλλησιν, ἥ τε τῶν Αἰγυπτίων ἐνδείκνυται παράδοσις {καὶ} (del. Diehl, qui ἡ dub. prop.) περὶ ἡλίου λέγουσα μυστικῶς ὡς διαφόρους ἐν τοῖς ζωιδίοις ἀμείβοντος μορφάς ‖ (III) Procl. in Plat. Remp. II 58, 10 Kroll καὶ ὁ ὅλος ἐνιαυσιαῖος κύκλος διήιρηται εἰς αὔξησιν καὶ μείωσιν· διὸ καὶ ὁ μηνιαῖος τῆς σελήνης κύκλος ἐνεικονίζεσθαι λέγεται τὸν ἐνιαύσιον τοῦ ἡλίου δρόμον· καὶ ὅ γε Ὀρφεὺς ἐν τῶι μηνὶ τρέπειν αὐτήν φησιν, ὅπερ ἥλιος ἐν ἐνιαυτῶι, τὸ (Schoell : τὰ codd.) ἀνάλογον ἐπ' ἀμφοῖν θεώμενος

157 Procl. in Plat. Tim. III 172, 20 Diehl καὶ γὰρ οὐρανίαν {καὶ} (del. Diehl) ⟨γῆν⟩ (add. Diehl) τὴν σελήνην Ὀρφεὺς προσηγόρευσε

156 ο 404 τροπαὶ ἠελίοιο | Hes. Op. 564 τροπὰς ἠελίοιο | Τ 32, δ 86 al., Hes. Th. 740 al., Op. 561 al., Hymn. Apoll. 343, Hom. Hymn. 20, 6 εἰς ἐνιαυτόν

126 | de comparatione huius fr. cum Parmen. 28 B 14–15 D.-K., cf. West, ibid. 49 et adn. 45; 109 | de astris ordinatis ap. Pythagoricos cf. Festugière ad Procl. I ‖ 2 κλήιζουσι Procl. I **M** | μόνην Procl. II **Q** | de deorum lingua cf. ad fr. 140, 3 ‖ **3** ἢ Procl. I **M** | ἄστρα Procl. I **Q** | μέλεθρα Procl. I **MQ** | cf. Anaxag. 59 B 4 D.-K. καὶ τοῖς γε ἀνθρώποισιν εἶναι καὶ πόλεις συνωικημέναις κτλ | cf. Lob. 499 s; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 53; Susemihl, Ind. XV; Tannery, Rev. de Philol. 21, 1897, 191; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 39 | cum hoc fr. comparat Plut. de Iside 367 cd Kern, cui non adstipulor, pace Fauth, Helios Megistos, Leiden 1995, 117 adn. 453, vid. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 74 et adn. 49

156 cf. West, Orphic Poems 210, qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib. | ὄφρ' Procl. I **QD** | ὁ ἥλιος Procl. I cod. | ὅπερ Procl. **m**[3] ex ὅπος | ἐν ἐνιαυτῶι Procl. III : unde εἰν ἐνιαυτῶι Abel : at cf. 'expr. simple durat. in pos. cl.' O'Sullivan, LfgrE s. v. | mensura tempus incipit ut elementum mundi ordinati, cf. Plat. Tim. 39 c μεὶς δὲ ἐπειδὰν σελήνη περιελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον ἥλιον ἐπικαταλάβηι, ἐνιαυτὸς δὲ ὁπόταν ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιέλθηι κύκλον, cf. et. Plut. Quaest. Rom. 77 p. 316 c ποιεῖ δ' ὁ μὲν ἥλιος τὸν ἐνιαυτόν, ἡ δὲ σελήνη τοὺς μῆνας

157 cf. Procl. in Plat. Tim. II 48, 17 Diehl (fr. 155 I) γῆ ... αἰθερία ἡ σελήνη,

158 F (96 K.)

(Ἥλιον)
καὶ φύλακ' αὐτὸν ἔτυξε κέλευσέ τε πᾶσιν ἀνάσσειν.

159 F (140 K.)

Procl. in Plat. Remp. II 74, 26 Kroll ὁ μὲν θεολόγος Ὀρφεὺς τρία γένη παραδέδωκεν ἀνθρώπων· πρώτιστον τὸ χρυσοῦν, ὅπερ ὑποστῆσαι τὸν Φάνητά φησιν... quae sequuntur vid. ap. frr. 216 I, 320 II.

158 (I) Procl. in Plat. Tim. III 227, 29 Diehl τοῦτον (sc. Ἥλιον) γὰρ ἐπέστησε τοῖς ὅλοις ὁ δημιουργός· [1], ὥς φησιν Ὀρφεύς ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. III 68, 14 Diehl διὸ καὶ 'φύλακα' τοῦ παντὸς αὐτὸν (sc. Ἥλιον) προσείρηκεν ὁ θεολόγος καὶ περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἀπέλιπε δημιουργικάς, ἀχράντους, ἀναγωγούς, τελεσιουργοὺς καὶ ἄλλας πολλὰς καθαρτικάς τε καὶ κριτικάς, καθ' ἃς διακοσμεῖ τὸ πᾶν ἀιδίως περιπολῶν

158 λ 491 Hymn. Merc. 571 πᾶσι(ν) ... ἀνάσσειν | Hes. Th. 1016 πᾶσιν ... ἄνασσον | ι 552 al. πᾶσιν ἀνάσσει | Orph. Hymn. 68, 11 πᾶσιν ἀνάσσεις | Hymn. Apoll. 29 πᾶσι θνητοῖσιν ἀνάσσεις | Orph. fr. 102, 2 θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσων

I 147, 6 ss Diehl ὁ δέ γε φιλόσοφος Πορφύριος (16, p. 10, 1 Sodano) ... ὑποτίθεται ... γῆν ... τὴν σεληνιακὴν σφαῖραν· ταύτην γὰρ αἰθερίαν γῆν καλεῖσθαι παρ' Αἰγυπτίοις, III 142 12 ss (fr. 155 II), Macrob. Somn. Scip. 1, 11, 7 (46, 16 Willis) *illam* (sc. *lunam*) *aetheriam terram physici vocaverunt* | est doctrina Pythagorica, cf. Festugière ad Procl. in Plat. Tim. 282, 11 (vol. III p. 326 adn. 1) | vid. et. adn. ad fr. 30 | de luna cf. et. Parmen. 28 B 14 D.-K., Emped. fr. 39 Wright (31 B 45 D.-K.)

158 ὁ δημιουργὸς a Proclo I laud. non Iuppiter (ut cred. Holwerda 308), sed Phanes, cf. Procl. in Plat. Tim. I 306, 13 Diehl (fr. 153 V) καὶ ὁ μάλιστα παρ' αὐτῶι δημιουργὸς ὁ Φάνης ἐστίν, cf. et. West, Orphic Poems 13; 210, qui hoc fr. Hieronymi et Hellanici theogoniae trib. ‖ de Sole deorum rege cf. Emped. fr. 37 Wright (31 B 47 D.-K.) ἀθρεῖ μὲν γὰρ ἄνακτος ἐναντίον ἁγέα κύκλον, Soph. fr. 752 Radt Ἥλι' ... ⟨ὃν⟩ οἱ σοφοὶ λέγουσι γεννητὴν θεῶν / πατέρα ⟨τε⟩ πάντων, Oed. Tyr. 660 τῶν πάντων θεῶν θεὸν πρόμον Ἅλιον, cf. Plat. Tim. 38 c, Corp. Herm. fr. 6, 5 (III 35 Festugière), cf. West, Early Greek Philosophy 109; eund., Orphic Poems 13 adn. 34; Fauth, Helios megistos, Leiden 1995, vid. et. frr. 536–545 cum introd. ‖ in hac carminis parte prob. Echidna nascens narrabatur, cf. fr. 81

159 cf. Hes. Op. 109 s χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων / ἀθάνατοι κτλ | sec. Hes. genus aureum creaverunt di qui ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, at sec. poetam Orphicum Phanes genus aureum creavit et Saturnus genus argenteum (cf.

160 F (94 K.)

διώρισε δ' ἀνθρώποισι
χωρὶς ἀπ' ἀθανάτων ναίειν ἕδος, ἧι μέσος ἄξων
ἠελίου τρέπεται ποτινεύμενος οὔτε τι λίην
ψυχρὸς ὑπὲρ κεφαλῆς οὔτ' ἔμπυρος, ἀλλὰ μεσηγύς.

160 Procl. in Plat. Tim. I 123, 2 Diehl καὶ γὰρ οὐ μόνον οἱ μαθηματικοὶ λέγουσι περὶ τοῦ μὴ πᾶν κλίμα (κλῖμα C) γῆς ἀνθρώπους ἔχειν, ἀλλὰ καὶ Ὀρφεὺς οὑτωσὶ διορίζων· [1–4]

160 4 B 20 al. Hes. Op. 418 ὑπὲρ κεφαλῆς | Strab. 16, 1, 10 ἔμπυρος οὖσα ἡ χώρα cf. 15, 2, 3 al., Apoll. Rhod. 4, 602 ἀλλὰ μεσηγύς || de fr. universo cf. Eratosth. fr. 16, 15 ss Powell δοιαὶ δ' ἄλλαι ἔασιν ἐναντίαι ἀλλήλῃσι / μεσσηγὺς θέρεός τε καὶ ὑετίου κρυστάλλου / ἄμφω εὔκρητοί τε καὶ ὄμπνιον ἀλδήσκουσαι / καρπὸν Ἐλευσίνης Δημήτερος· ἐν δέ μιν ἄνδρες / ἀντίποδες ναίουσι, Arat. Phaen. 22 ss ἄξων αἰὲν ἄρηρεν, ἔχει δ' ἀτάλαντον ἁπάντη / μεσσηγὺς γαῖαν περὶ δ' οὐρανὸν αὐτὸς ἀγινεῖ. / καί μιν πειραίνουσι δύω πόλοι ἀμφοτέρωθεν· κτλ, Verg. Georg. 1, 237 ss *has inter mediamque duae mortalibus aegris / munere concessae divum, et via secta per ambas, / obliquus qua se signorum verteret ordo,* Claudian. Rapt. Pros. 1, 259 ss *addit quinque plagas: mediam subtegmine rubro / obsessam fervore notat; squalebat inustus / limes et adsiduo sitiebant stamina sole; / vitales utrimque duas, quas mitis oberrat / temperies habitanda viris,* Anon. ap. Heitsch, GDRK 24 V. 12 ss χῶρον [εὔκρη]τον διζήμενος, ἔνθα πολίσσηι / ἄστυ ... ὅ κεν πεπολισμένον εἴη / ἄξιο[ν ἠελίου μορφ]ὴν εὐφεγγέα δέχθαι κτλ

fr. 216), de re cf. West, Orphic Poems 98; 107 : alio modo rem explanavit Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 85 s | cf. fr. 145 ubi auctor fortasse de hominibus a Phanete creatis loquitur

160 cf. Herw., Hermes 5, 1871, 141 || **1** διώσε **P** (sic) | διώρισε] sc. Phanes | ἀνθρώποις **P** || **2** ἕδος **C** | αὔξων **M** || **3** ἀελίου **P** | δινεύμενος sive δινευμένου coni. Herw. coll. fr. 590, 7 | ποτινεύμενος] hapax, at προσνέω sensu geographico invenitur ap. Strab. 2, 4, 3; 13, 1, 68 || **4** μεσσηγὺς **M** || de re cf. Plat. Tim. 22 e ἐν πᾶσιν τοῖς τόποις ὅπου μὴ χειμὼν ἐξαίσιος ἢ καῦμα ἀπείργει, πλέον, τότε δὲ ἔλαττον ἀεὶ γένος ἐστὶν ἀνθρώπων | de Iove creatore loquitur sec. Holwerda 309 : de Phanete demiurgo sec. West, Orphic Poems 210 adn. 113, cui adstipulor | versus redolent doctrinas de terra a saec. V a. Ch. ortas et Hellenistica aetate diffusas, cf. Aristot. Meteor. 343 a 8 (= Hippocrat. Chium 42 fr. 5 D.-K.), 362 b, Diog. Laert. 4, 58 (= Bionem Abder. 77 fr. 1 D.-K.), Plat. Phaed. 108 e ss, Xenophont. Anab. 12, 7, 6, Aët. Placit. 4, 1, 7, Diod. 1, 40, 1 (= Eudox. fr. 288 s Lasserre), Hippocr. De victu 2, 38, cf. et. Burkert, Lore and Science 305; West, Orphic Poems 210 s et adn. 114 (qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib. et verba geographiae propriora quam poeseos esse animadvertit); Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 113 adn. 62

161 F (345 K.)

τῶι λαμπρῶι βλέπομεν, τοῖς δ' ὄμμασιν οὐδὲν ὁρῶμεν.

162 F (80 K.)

(I) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 78 (151 Nimmo Smith), cf. Cosm. Hieros. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 628 Migne) ἐπὶ πᾶσιν ὁ Φάνης τε καὶ ὁ Ἠρικαπαῖος] cf. frr. 135 I, 139 III λέγουσι δὲ αὐτὸν (sc. Φάνητα) ἔφορον εἶναι τῆς ζωογόνου δυνάμεως· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἠρικαπαῖον λέγουσιν ἑτέρας ἔφορον εἶναι δυνάμεως. sequitur fr. 200 IX ‖ (II) Suda s. v. Φάνης (IV 696, 18 Adler) pergit fr. 135 II ὃν ἔλεγον ἔφορον τῆς ζωιογόνου δυνάμεως.

163 F (97 K.)

ταῦτα πατὴρ ποίησε κατὰ σπέος ἠεροειδές.

161 Stob. Flor. 1, 49, 44 (I 396, 7 Wachsm. = Hermes Trismeg. fr. 23, 36 [IV 11, 19 Nock–Festugière]) ἔνθεν (Meineke : ἔνθ' **FP** : ἔνθα Patr.) Ὀρφεύς (Ὄρφνος Patr. : φῶς P^2 mg.) [1]

163 Procl. in Plat. Tim. I 312, 15 Diehl περὶ ἐκείνου (sc. Μήτιδος) μέν φησιν Ὀρφεύς (Ὀρφεύς φησι **NP**) [1]

163 μ 80 al. σπέος ἠεροειδές (cf. ν 347–349) | Orph. Arg. 390 πελάσωμεν ἐπὶ σπέος ... 393 εἰς αὐλὴν ... ἠεροειδῆ

161 versum in Hermetici corporis loco interpolatum recte animadvertit Heeren, cf. Lob. 950; West, Orphic Poems 35 adn. 105 | probabiliter de Phanete loquitur, cf. West, ibid. 204 adn. 88 | de re cf. et. Plat. Resp. 508 a τίνα οὖν ἔχεις αἰτιάσασθαι τῶν ἐν οὐρανῶι θεῶν τούτου κύριον, οὗ ἡμῖν τὸ φῶς ὄψιν τε ποιεῖ ὁρᾶν ὅτι κάλλιστα καὶ τὰ ὁρώμενα ὁρᾶσθαι; κτλ, Aristot. De anim. 418 b 2 διόπερ οὐχ ὁρατὸν ἄνευ φωτός, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἑκάστου χρῶμα ἐν φωτὶ ὁρᾶται | cum Plotin. 1, 6, 9 οὐ γὰρ πώποτε εἶδεν ὀφθαλμὸς ἥλιον ἡλιοειδὴς μὴ γεγενημένος κτλ et cum Manil. Astron. 2, 115 comparavit Kern ad loc., vid. et. Dieterich, Abraxas 58; eund., Mithrasliturgie 56 s

162 tit. Περὶ τοῦ ὁ Φάνης καὶ ὁ Ἧρι καὶ ὁ Παῖος Cosm. ‖ **4–5** Ἧρι καὶ Παῖον ... ἐφόρους δυνάμεως εἶναι Cosm. | ἑτέρας ... δυνάμεως] 'evidentemente della [potenza] fecundatrice' Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 114 | 'auctor Phanetem talem esse vult qualis origo generationis omnium rerum ... fieri debeat' Nimmo Smith ad loc.

163 ταῦτα· **CP** | πατὴρ] 'apparently qua demiurge' recte West, Orphic Poems 213, qui cft. Plat. Pol. 273 b τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρός (vid. et. Tim. 28 c, 37 c, 41 a), existimat versum Hellen. aet. non priorem et Hieronymi et Hellanici theo-

164 F (104 + 105 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. III 169, 15 Diehl ἔνιοι μὲν οὖν φασιν, ὅτι τοὺς μὲν ἀνὰ λόγον τοῖς δύο βασιλεῦσιν ἐν οὐρανῶι καταλέλοιπε ζητεῖν (sc. Plato), Φάνητι λέγω καὶ Νυκτί· δεῖ γὰρ {αὐ}τοὺς ἐν ὑπερτέραι τάξει ποιεῖν καὶ ἐν τοῖς ἐγκοσμίοις, διότι δὴ καὶ πρὸ τοῦ κόσμου τῶν νοερῶν ἡγοῦνται θεῶν, ἐν τῶι ἀδύτωι διαιωνίως ἱδρυμένοι, καθά φησιν Ὀρφεύς, αὐτοῦ τοῦ Φάνητος, τὴν κρύφιον αὐτῶν τάξιν καὶ ἀνέκφαντον ἐκεῖνος ἄδυτον ἀποκαλῶν || (II) Hermias in Plat. Phaedr. 162, 6 Couvr. pergit fr. 211 ἔνδον μὲν γὰρ ἐν τῶι ἀδύτωι τῆς Νυκτὸς κάθηται ὁ Φάνης. sequitur fr. 113 VII || (III) Procl. in Plat. Parmen. 965, 10 Cousin ἐπὶ δὲ τούτων νοητῶν εἰδῶν ἀληθὲς καὶ τὸ μὴ πρὸς ἡμᾶς αὐτὰ τὴν δύναμιν ἔχειν, μηδὲ ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα· καὶ γὰρ ἡμῖν ἄγνωστά ἐστι καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ἵδρυται νόησιν, ἐν τῶι ἀδύτωι κεκρυμμένα τοῦ πατρός, καί, ὥς φησιν ὁ θεολόγος, μόνηι γνώριμα τῆι προσεχῶς μετὰ ταῦτα τάξει τῶν θεῶν.

Phanes primus in caelis rex (frr. 165–167)

165 F (107 K., 4 [B 39] c C.)

Procl. in Plat. Tim. III 168, 17 Diehl θεῶν βασιλέας παραδέδωκεν Ὀρφεὺς ... (cf. fr. 98 III) πρῶτος γὰρ ὁ Φάνης κατασκευάζει τὸ σκῆπτρον. quae sequuntur vid. ap. fr. 167 V

166 F (157 + 356 K.)

σκῆπτρον
ὄρθιον ἑξαμερὲς πισύρων καὶ εἴκοσι μέτρων.

166 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 52, 26 Pasquali καὶ γὰρ (sc. Ζεύς) διττοὺς ὑφί-

166 2 Mus. fr. 103 ὄρθιον ἑξαμερὲς πισύρων καὶ εἴκοσι μέτρων

goniae trib. | σπέος] 'it is a metaphysical cave not a geological one' recte West ibid., eadem atque spelunca Noctis (cf. fr. 164) | ἠεροειδὲς **C**

164 3 τοὺς Kroll : αὐτοὺς cod. || **6** ἐκεῖνος 'fort. del.' Diehl | de adyto Noctis cf. fr. 6, 3

165 de Phanetis sceptro cf. frr. 166–168; 170; 193; 226; 230

166 fr. 157 Kern cum 356 Kern coniunxit West, Orphic Poems 232 'I suggest that the author of the Rhapsodies borrowed the whole verse and gave it a new application': ἑξαμερὲς ad sex regnos alludit, πισύρων καὶ εἴκοσι μέτρων ad XXIV rhapsodias || **2** ἑξαμερὲς alicubi tantum ap. Aristoph. Gramm. Aristot. hist. anim.

167 F (101 + 107 + 108 K., 4 [B 38] b C)

τὸν τόθ' ἑλὼν διένειμε θεοῖς θνητοῖσί τε κόσμον,
οὗ πρῶτος βασίλευσε περικλυτὸς Ἠρικεπαῖος.

στησι διακόσμους, τόν τε οὐράνιον καὶ τὸν ὑπ⟨ερ⟩ουράνιον (Lob. : ὑπουράνιον cod.), ὅθεν αὐτοῦ καὶ τὸ σκῆπτρον (cf. fr. 230 I) εἶναί φησιν ὁ θεολόγος· πισύρων – μέτρων ὡς διττῶν ἄρχοντος δυωδεκάδων ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 69, 29 Diehl τῶι δὲ τὰς μεγίστας ἀρχὰς μετακεχειρίσθαι τὸ βασιλικὸν ἐκείνου (Diehl : ἐκεῖνο cod.) καὶ κρατητικὸν τῶν ὅλων, οὗ καὶ τὸ σκῆπτρον (τὸ κῆπτρον **M** : τὰ σκύπτρα **C**) πισύρων – μέτρων ἐστὶ κατὰ τοὺς θεολόγους ‖ (III) Procl. in Plat. Tim. I 451, 2 Diehl ἀλλ' ὁ μὲν Φάνης διττὰς ὑφίστησι τριάδας, ὁ δὲ Ζεὺς διττὰς δυωδεκάδας (δυο- **C**)· καὶ γὰρ διὰ τοῦτο τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ (cf. fr. 230 II) λέγεται· πισύρων – μέτρων ‖ (IV) Alcidam. Ulix. 25 (p. 33 Avezzú) μουσικὴν (sc. ἐξήνεγκε) δὲ Λίνος ὁ Καλλιόπης, ὃν Ἡρακλῆς φονεύει (Lin. fr. 62 II), ἀριθμούς γε μὴν Μουσαῖος (Mus. fr. 103) ὁ τῶν Εὐμολπιδῶν, Ἀθηναῖος, ὡς καὶ τὰ ποιήματα αὐτοῦ δηλοῖ [1] sequitur versus alter, at 'vv coniungendos non esse' recte vidit Sauppe[2], Avezzú) ‖ (V) Longin. Prol. in Hephaest. 5 (85, 5 Consbruch) ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, παράδειγμα τεθήσεται, ὅ τινες μὲν Ὀρφέως, τινὲς δὲ τῆς Πυθίας ὑπολαμβάνουσι (Kroll: παρα- cod.)· περὶ γὰρ τῶν ἐπῶν λέγων (λέγει **C**) ἣ (ἡ **A**) λέγουσα· [2]

167 (I) Syrian. in Aristot. Metaph. 182, 9 Kroll, cf. fr. 98 II οὐδὲ ταῦτα ⟨κατὰ⟩ (add. Lob.) τὸ ἀληθὲς ἱστόρηται περὶ τῶν θεολόγων· ἐκεῖνοι γὰρ Νύκτα (fr. 169) μὲν καὶ Οὐρανόν (fr. 174) φασι βασιλεύειν καὶ πρὸ τούτων τὸν μέγιστον αὐτῶν πατέρα [1–2] sequitur fr. 170 II ‖ (II) Simplic. in Aristot. Phys. 4 (coroll. de loco), 641, 28 Diels καὶ γὰρ αἱ νοηταὶ τάξεις ὡς τόπους διαφόρους ἐκληρώσαντο τὰς τοῦ νοητοῦ κόσμου διαφόρους ὑποδοχάς. λέγει γοῦν (ὁ add. **aF**) Ὀρφεὺς περὶ

167 1 Long. 4, 26, 2 διένειμεν ἀναθήματα τοῖς θεοῖς | Plat. Gorg. 523 a ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει [O 187 ss], διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον ‖ **2** Orph. fr. 10, 2 ὃς πρώτιστος βασίλευσεν | Orph. fr. 174 ὃς πρῶτος βασίλευσε θεῶν

epit. 2, 328 invenitur | τετόρων (τεττάρων Alcidam. v Longin. **C**) Alcidam. Longin. cod. | εἴκοσι μέτρον Procl. III **C** Longin. **C** : εἰκοσίμετρον Procl. III **MPς** ‖ de sceptro cf. et. Pind. Py. 1, 6, fr. 70 b, 7 Sn.-Maehl., Eur. Cret.? fr. 7, 7 Jouan – Van Looy, Aristoph. Aves 480 etc. et West, ibid. 231 ss

167 1 τοῖον Simplic. : τοῦτό θ' (sc. μέτρον) coni. Usener ‖ **2** καὶ πρῶτος βασιλεὺς Procl. V cod. | περίκλυτος Alex. Aphrod. | Ἠρικαπαῖος Alex. Aphrod. : ἠρισκεπαῖος Syrian. **C** : ἦρι κεπαῖος Procl. in Plat. Tim. **Q** ‖ errat Syrianus putans Aristotelem falli; immo Stagirites non legebat Rhapsodias sed Theogoniam quam 'Eudemiam' vocamus, ubi non narrabatur Noctem reginam fuisse

Nox regina (frr. 168–171)

168 F (101 K.)

σκῆπτρον δ' ἀριδείκετον εἷο χέρεσσιν
θῆκε θεᾶς Νυκτὸς, ⟨ἵν' ἔχηι⟩ βασιληΐδα τιμήν.

ἐκείνου τοῦ τὰς τῶν λήξεων διαφορὰς ἔχοντος [1] καὶ ἡ περιοχὴ δὲ τόπος ἐκεῖ λέγεται πολλάκις || (III) Alex. Aphrod. in Aristot. Metaph. 821, 16 Hayduck (cf. fr. 98 I) ἀλλ' οὗτοι μέν, φησίν, οἱ ποιηταὶ διὰ τὸ μεταβάλλειν καὶ ἄλλοτε ἄλλους ποιεῖν τοὺς ἄρχοντας τῶν ὄντων (πρῶτον μὲν γὰρ 'βασίλευσε περίκλυτος (sic) Ἠρικαπαῖος,' φησὶν ἡ ποίησις. sequitur fr. 170 I || (IV) Damasc. in Plat. Parmen. 190 (I 106, 22 Westerink) διὸ καὶ παρ' Ὀρφεῖ ὁ Φάνης ἀσύντακτός ἐστι πρὸς τοὺς ἄλλους θεούς. εἰ δὲ βασιλεύει, πάντως ὅτι τῶν ἐν αὐτῶι βασιλεύει. sequitur fr. 168 IV || (V) Procl. in Plat. Tim. III 168, 17 Diehl θεῶν βασιλέας παραδέδωκεν Ὀρφεὺς... (cf. fr. 98 III) πρῶτος γὰρ ... σκῆπτρον (cf. fr. 165)· [2] sequitur fr. 169 I || (VI) Procl. in Plat. Cratyl. 54, 21 Pasquali ἥ (Pasquali : ἣ cod.) ὅτι τῆς βασιλικῆς τῶν θεῶν σειρᾶς ἀρχομένης μὲν ἀπὸ Φάνητος κτλ cf. fr. 98 IV || (VII) Schol. Procl. in Plat. Tim. I 474, 1 Diehl πρῶτος βασιλεὺς ὁ Φάνης, plura invenies ap. fr. 98 V

168 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 54, 28 Pasquali pergit fr. 193 I καὶ γὰρ ἡ Νὺξ παρ' ἑκόντος αὐτὸ λαμβάνει τοῦ Φάνητος· [1–2] sequitur fr. 174 III, cf. et. fr. 226 || (II) Procl. in Plat. Parmen. 647, 9 Cousin ἡ δὲ τῶν Ὀρφικῶν τῆς Ἑλληνικῆς οὖσα (sc. ἐφερμήνευσις) θεολογίας ἰδία, Κρόνον καὶ Δία καὶ Οὐρανὸν καὶ Νύκτα κτλ (cf. fr. 177 II) || (III) Damasc. in Plat. Parmen. 209 (II 42, 24 Westerink) pergit fr. 148 IV ἀλλὰ μὴν ἔχειν καὶ πατρικὸν αὐτὰς οἱ θεοὶ διδάσκουσιν, ὥσπερ καὶ Ὀρφεύς, εἴπερ βασιλεύει μόνη θηλειῶν ἡ Νύξ· καὶ βασιλεύει πάντων γενῶν οὐκ ἂν εἰ μή τι καὶ ἀρρενωπὸν εἶχεν καθ' ἑαυτὴν καὶ ταύτηι συνετάττετο τοῖς ἄρρεσι βασιλεῦσιν· οὐδαμοῦ γὰρ ἡγεῖται τὸ θῆλυ, ἧι θῆλυ || (IV) Damasc. in Plat. Parmen. 190 (I 106, 24 Westerink) pergit fr. 167 IV τῶν γοῦν μετ' αὐτὸν (-ὸ- in ras. A[1], sc. Φάνητα) ἡ Νὺξ ἀφηγεῖται

168 1 Orph. fr. 170 σκῆπτρον ἔχουσ' ἐν χερσίν et sim. illic laud. || **1–2** ν 437 δῶκε δέ οἱ σκῆπτρον | Orph. fr. 778, 49 τιμὴν καὶ σκῆπτρα || **2** Orph. fr. 11, 1 βασιληίδα τιμ[ήν et sim. illic laud.

168 1 χέρεσιν P || **2** θῆκε Lob. : ἔθηκε cod. | ⟨ἵν' ἔχηι⟩ add. Lob. : ⟨ἱερῆς⟩ Werfer | de Nocte regina cf. Combès ad Damasc. in Plat. Parmen. 190, p. 106 adn. 7 'la Nuit ... introduit entre Phanès et les autres dieux une sorte de coupure que préserve la transcendance du premier'

169 F (107 K., 4 [B 39] c C.)

(I) PROCL. in Plat. Tim. III 168, 22 Diehl pergit fr. 167 V δευτέρα δὲ (sc. βασίλευσε) ἡ Νύξ, δεξαμένη παρὰ τοῦ πατρός. sequitur fr. 174 V || (II) SCHOL. Procl. in Plat. Tim. I 474, 2 Diehl δεύτερος βασιλεὺς ἡ Νύξ, plura invenies ap. fr. 98 V, cf. SYRIAN. in Aristot. Metaph. 182, 9 Kroll (fr. 167 I).

170 F (102 + 107 K., 4 [B 39] a C.)

σκῆπτρον ἔχουσ' ἐν χερσὶν ἀριπρεπὲς Ἠρικεπαίου.

171 F (56 K.)

APIO ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 6, 2 (109, 1 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 121 III αὐτὸς δὲ ὥσπερ ἐκ ἀκρωρείας οὐρανοῦ προκαθέζεται καὶ ἐν ἀπορρήτοις τὸν ἄπειρον περιλάμπων αἰῶνα. sequitur fr. 203 I.

Phanetis currus (frr. 172–173)

172 F (78 K., 4 [B 67] C.)

(I) HERMIAS in Plat. Phaedr. 142, 13 Couvr. πρώτωι γὰρ τούτωι (sc. τῶι Φάνητι) ἡ θεολογία παρέχει τοὺς ἵππους, ἅτε πρώτωι ἐκφοιτήσαντι τῶν οἰ-

170 (I) ALEX. APHROD. in Aristot. Metaph. 821, 19 Hayduck pergit fr. 167 III μεθ' ὃν Νύξ [1] sequitur fr. 174 I || (II) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 182, 14 Kroll pergit fr. 167 I μεθ' ὃν ἡ Νύξ [1] quae sequuntur vid. ap. fr. 174 II

170 Apoll. Rhod. 4, 1177 s ἐν δ' ὅγε χειρὶ / σκῆπτρον ἔχεν | B 101 al., γ 412 al., Nonn. Dion. 18, 322 al. σκῆπτρον ἔχων | K 328 ἐν χερσὶ σκῆπτρον λάβε | Ψ 568 χειρὶ σκῆπτρον ἔθηκε | Orph. Arg. 814 σκῆπτρον δ' ἐν χερσὶ ἐνώμα | Orph. fr. 168, 1 σκῆπτρον δ' ἀριδείκετον εἷο χέρεσσιν | Hes. fr. 272, 3 M.-W. σκύπφον ἔχων ἑτέρηι, ἑτέρηι δὲ σκῆπτρον ἀείρας | Σ 551 ἐν χερσὶν ἔχοντες (Ψ 114 al.) | Tyrt. fr. 7, 25 Gent.-Prato ἐν χερσὶν ἔχοντα | Z 318 s al. ἐν χειρὶ ... / ἔχ' | Hes. Th. 283 ἔχων μετὰ χερσί | γ 443 ἔχων ἐν χειρί

169 cf. fr. 98 III et V
170 cf. West, Orphic Poems 232 | ἀριπρεπὲς om. Syrian. cod. | Ἠρικαπαίου Alex. Aphr. : Ἠρισκεπαίου Syrian C | de sceptro cf. frr. 165 s cum adn.
171 cf. West, Orphic Poems 214 s, qui haec cum Aegyptia fabula de Re' comparat (cf. et. ibid. 106) et quaerit quomodo hoc fr. cum fr. 172 et 173 constare possit

κείων ἀρχῶν, ἐπεὶ καὶ πρώτως ἐν τούτωι γίνεται γάμος· καὶ ἁπλῶς ὧι ἐνέργειαν δίδωσι, τούτωι καὶ ἵππους παρέχει. sequitur fr. 136 I || (II) HERMIAS in Plat. Phaedr. 122, 19 Couvr. οὐ πρῶτος δὲ ὁ Πλάτων ἡνίοχον καὶ ἵππους παρέλαβεν, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ οἱ ἔνθεοι τῶν ποιητῶν Ὅμηρος (Θ 438 ss), Ὀρφεύς, Παρμενίδης (28 B 1 D.-K.)· ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων μὲν ἅτε ἐνθέων αἰτίας εἴρηται· ἐνθουσιῶντες γὰρ ἔλεγον.

173 F (83 K., 4 [B 46] C.)

οἷσιν ἐπεμβεβαὼς δαίμων μέγας ἄεν ἐποιχνεῖ.

Caelus rex. Caeli et Terrae progenies (frr. 174–189)

174 F (101 + 107 + 111 + 220 K., 4 [B 39] a, c + 4 [B 77] C.)

ὃς πρῶτος βασίλευσε θεῶν μετὰ μητέρα Νύκτα.

173 PROCL. in Plat. Alcib. 103a (54 Segonds) pergit fr. 141 III καὶ πάλιν [2] sequitur fr. 243 XIV

174 (I) ALEX. APHROD. in Aristot. Metaph. 821, 19 Hayduck pergit fr. 170 I μεθ' ἣν Οὐρανὸς [1] || (II) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 182, 16 Kroll pergit fr. 170 II

173 Anth. Gr. App. Epigr. demonstr. 5 αὐτὸς ἐπεμβεβαὼς ὠχήσατο (cf. Epigr. 197, 5) | I 582 οὐδοῦ ἐπεμβεβαώς | Hes. Sc. 195 al. δίφρου ἐπεμβεβαώς, cf. Pind. Nem. 4, 29, Apoll. Rhod. 4, 1681, Opp. Cyn. 1, 510 | Plat. Symp. 202d δαίμων μέγας (Ἔρως) | Orph. fr. 243, 6 δαίμων ... μέγας | Orph. Hymn. 6, 1 (fr. 143) Πρωτόγονον ... μέγαν, cf. fr. 141, 2 ἀτάσθαλος ⟨δαίμων⟩ (e coniectura)

174 Orph. fr. 10, 2 ὃς πρώτιστος βασίλευσεν | Orph. fr. 167, 2 οὗ πρῶτος βασίλευσε

172 3 πρώτης] πρῶτος **M** || de Phanetis curru cf. West, Orphic Poems 214 s, qui hic collocat et. frr. 118 et 334 | de re cf. Orph. Hymn. 6, 7 (fr. 143); fr. 173

173 οἷσιν] probabiliter ἵπποις | δαίμων μέγας] i.e. Phanes | ἄεν **MR** | ἐποιχνεῖ Lob. prob. West : ἐπ' ἴχνη **N** : ἐπίσχνη **MR** | cf. Bacchyl. 10, 1 Maehl., Posidipp. Anth. Pal. 12, 131 (= 8 Fernández Galiano, qui in comm. ad loc. de verbi sensu disseruit), Aristonoum fr. 1, 12 Powell, Hesych. s. v. ἐποιχνεῖ· ἐπιφοιτᾶι || rem explicavit West, Orphic Poems 214 s : aliter Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 56, ἐπ' ἴχνη legens

174 poeta Rhapsodiis accomodat versum ex antiqua theogonia in qua Caelus primus rex nuncupabatur (cf. fr. 10, 2), addens μετὰ μητέρα Νύκτα sec. West, Or-

175 F (112 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. III 176, 17 Diehl οἰκεῖος γὰρ καὶ ὁ γάμος τῆι τάξει ταύτηι, καθά φησιν ὁ θεολόγος· πρώτην γὰρ νύμφην ἀποκαλεῖ τὴν Γῆν καὶ πρώτιστον γάμον τὴν ἕνωσιν αὐτῆς τὴν πρὸς τὸν Οὐρανόν || (II) Procl. in Plat. Parmen. 775, 21 Cousin οἱ θεολόγοι ... καλοῦσι γάμον Ἥρας καὶ Διὸς (cf. fr. 255 VI), Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, Κρόνου καὶ Ῥέας (cf. fr. 194 I) || (III) Procl. in Plat. Tim. I 47, 2 Diehl καὶ ἡ Γῆ τῶι Οὐρανῶι (sc.

μεθ' ἣν ὁ Οὐρανός· [1] sequitur fr. 111 XIV || (III) Procl. in Plat. Cratyl. 55, 4 Pasquali pergit fr. 168 I καὶ ὁ Οὐρανὸς παρὰ τῆς Νυκτὸς ἑκούσης ὑποδέχεται τὴν ἐπικράτειαν τῶν ὅλων. sequitur fr. 299 I || (IV) Procl. Theol. Plat. IV 22 (IV 67, 4 Saffrey–Westerink) παρὰ τοῖς Ὀρφικοῖς τρίτος ἐστὶν Οὐρανός, ὁ τοῦ Κρόνου πατήρ || (V) Procl. in Plat. Tim. III 168, 22 Diehl pergit fr. 169 I τρίτος δὲ ⟨ὁ⟩ (add. Diehl) Οὐρανὸς ('nolui Οὐρανός, ⟨δεξάμενος⟩' Diehl) παρὰ τῆς Νυκτός. sequitur fr. 190 I || (VI) Procl. in Plat. Tim. III 170, 13 Diehl καὶ εἰ καὶ αὐτὸ τοῦτο ζητοίημεν, διὰ τί μὴ καὶ τὰς δύο διαρρήδην βασιλείας ἔλαβεν (sc. ὁ Πλάτων) ἀνὰ λόγον, προσεχέστερόν ἐστι λέγειν, ὅτι καὶ ἐκείνους (ἐκείνας? Diehl) μὲν ἡ Ὀρφέως εἶχε παράδοσις *** (lac. agnovit Schneider : 'on attend "dans l'ouvrage ... par lequel"' Festugière) δι' οὗ τὴν (τοῦ Q) Οὐρανοῦ πρώτην καὶ Γῆς ἐξυμνεῖ βασιλείαν, συνηθεστέρα τοῖς Ἕλλησιν οὖσα, καθάπερ καὶ αὐτὸς ἐν τῶι Κρατύλωι (id est 396c quamquam Plato solum de Hesiodo et non de Orpheo loquitur) λέγει, τῆς Ἡσιόδου μεμνημένος διαφερόντως Θεογονίας καὶ μέχρι ταύτης ἀνατρέχων κατὰ τὸν Ἡσίοδον || (VII) Procl. in Plat. Tim. I 306, 11 Diehl (cf. fr. 190 IV) τρεῖς βασιλέας καὶ τοὺς παρ' Ὀρφεῖ τρεῖς, Φάνητα καὶ Οὐρανὸν καὶ Κρόνον || (VIII) Olympiodor. in Plat. Phaed. 1, 3 (41 Westerink) παρὰ τῶι Ὀρφεῖ τέσσαρες (de quo cf. Westerink ad loc.) βασιλεῖαι παραδίδονται. πρώτη μὲν ἡ τοῦ Οὐρανοῦ. quae sequuntur vid. ap. fr. 190 II; cf. 1, 4 (43 Westerink) οὕτως καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ αἱ τέσσαρες βασιλεῖαι ... ἡ τοῦ Οὐρανοῦ βασιλεία, melius Schol. Procl. in Plat. Tim. I 474, 3 Diehl τρίτος βασιλεὺς ὁ Οὐρανός. plura invenies ap. fr. 98 V || (IX) Apollodor. Bibl. 1, 1, 1 Οὐρανὸς πρῶτος τοῦ παντὸς ἐδυνάστευσε κόσμου. sequitur fr. 177 I

phic Poems 235; de re cf. et. Guthrie, Orpheus 103 s; Colli ad loc.; Saffrey–Westerink ad loc. | cf. et. Rusten, Harv. Stud. Class. Phil. 89, 1985, 135 adn. 10 et adn. ad fr. 10 | de Apollodori loco (IX) cf. Scarpi ad loc.

175 2–3 πρώτην γὰρ νύμφην ... πρώτιστον γάμον] 'it ignores Phanes' union with Night, and Chronos' with Ananke' West, Orphic Poems 235 : at probabiliter nihil in carmine narrabatur de Tempore cum Necessitate coniuncto (cf. West ibid. adn. 16) et poeta non habebat pro nuptiis Phanetis et Noctis coitum, cf. et. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 58

συμπρόεισι) (cf. fr. 196 II, 255 III)· πάντων γὰρ ἡ Γῆ μήτηρ, ὧν ὁ Οὐρανὸς πατήρ. cf. Procl. in Plat. Tim. III 248, 5 Diehl || (IV) Apollodor Bibl. 1, 1, 1 γήμας δὲ (sc. Οὐρανός) Γῆν ἐτέκνωσε κτλ. cf. fr. 177 I.

176 F (126 K., 4 [B 51] C.)

Procl. in Plat. Remp. II 207, 23 Kroll pergit fr. 253 οἶδα μὲν οὖν, ὅτι καὶ Μοίρας ἄλλας Ὀρφεύς, εἰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι χρώμενος, ἀπ' αὐτῶν προελθεῖν φησιν τῶν πρωτίστων θεῶν, ἐπέκεινα καὶ τῆς Κρόνου βασιλείας καὶ τῶν νοερῶν ὅλως διακόσμων, sequitur fr. 110.

177 F (110 K.)

(I) Apollodor. Bibl. 1, 1, 1 pergit fr. 174 IX γήμας δὲ (sc. Οὐρανός) Γῆν ἐτέκνωσε πρώτους τοὺς Ἑκατόγχειρας προσαγορευθέντας, Βριάρεων Γύγην Κόττον, οἳ μεγέθει τε ἀνυπέρβλητοι καὶ δυνάμει καθειστήκεσαν, χεῖρας μὲν ἀνὰ ἑκατὸν κεφαλὰς δὲ ἀνὰ πεντήκοντα ἔχοντες. μετὰ τούτους δὲ Κύκλωπας, Ἄργην Στερόπην Βρόντην, ὧν ἕκαστος εἶχεν ἕνα ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου. sequitur fr. 178 V || (II) Procl. in Plat. Parmen. 647, 9 Cousin ἡ δὲ τῶν Ὀρφικῶν τῆς Ἑλληνικῆς οὖσα (sc. ἐφερμήνευσις) θεολογίας ἰδία, Κρόνον καὶ Δία καὶ Οὐρανὸν καὶ Νύκτα καὶ Κύκλωπας καὶ Ἑκατόγχειρας ἐπιφημίζουσα ταῖς ἀκροτάταις τῶν πάντων ἀρχαῖς || (III) Hermias in Plat. Phaedr. 150, 2 Couvr. διὰ δὲ τοῦ ἀναφῆς ὅτι καὶ ὑπὲρ τοὺς Ἑκατόγχειράς ἐστι δηλοῖ· οὗτοι γὰρ πρῶτοι οἷον ἐφάπτονται τῆς πάσης δημιουργίας· διὸ καὶ Ἑκατόγχειρας αὐτοὺς ἡ θεολογία προσαγορεύει· διὰ γὰρ τῶν χειρῶν πάντων ἡμεῖς ἐφαπτόμεθα καὶ ποιοῦμεν καὶ διακρίνομεν· ἔτι καὶ ἡ ἀφὴ διὰ παντὸς πεφοίτηκε τοῦ σώματος. συμβολικῶς οὖν Ἑκατόγχειρας ὠνόμασε τούτους ἡ θεολογία ὡς πάσης ἐφαπτομένους τῆς δημιουργίας καὶ αἰτίους αὐτῆς ὄντας. ἔστι δὲ ἡ τριὰς τῶν Ἑκατογχείρων φρουρητική || (IV) Procl. in Plat. Remp. II 252, 26 Kroll ὡς καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ τὸν δημιουργὸν θεοῖς Ἑκατόγχειρας ὑμνεῖσθαί τινας φρουρητικοὺς

176 2 Μοίρας ἄλλας] Κλωθώ, Λάχεσιν, Ἄτροπον, cf. frr. 82 et 210 et adn. ad locc.

177 2 Ἑκατόγχειρας] cf. fr. 82 et comm. ad loc. || **3** Γύην codd. praet. **C** | Κοῖον **EA** | cf. West ad Hes. Th. 149 || **5** Κύκλωπας] cf. fr. 82, Hes. Th. 139s γείνατο δ' αὖ (sc. Γαῖα ... Οὐρανῷι εὐνηθεῖσα) Κύκλωπας ... / Βρόντην τε Στερόπην τε καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον et comm. West ad loc. | Ἄρπην **EA** | cf. et. comm. v. d. Scarpi ad Apollodor. loc. || **9** εὐφημίζουσα **B** || **10** ἀναφῆς Couvr. : ἀναφοῦς cod. || **11** Ἑκατόγχειρας ἐστὶ **A** || **14** πεφοίτηκε] πέφυκε Couvr. ||

ὄντας τῶν νοερῶν βασιλέων || (V) HERMIAS in Plat. Phaedr. 148, 19 Couvr. μετὰ γὰρ τὴν τῶν Νυκτῶν τάξιν τρεῖς εἰσι τάξεις ⟨τῶν⟩ θεῶν, Οὐρανοῦ, Κυκλώπων, Ἑκατογχείρων (cf. fr. 149 II), ὧν αὐτὸς ἀποφάσκει τὰ οἰκεῖα τούτων ὀνόματα.

178 F (121 K.)

ὡς δ' αὐτοὺς ἐνόησεν ἀμείλιχον ἦτορ ἔχοντας
καὶ φύσιν ἐκνομίην ...
ῥῖψε βαθὺν γαίας ἐς Τάρταρον ⟨Οὐρανὸς εὐρύς⟩

178 (I) PROCL. in Plat. Tim. III 185, 20 Diehl μᾶλλον δὲ πάντων τῶν οὐρανίων γενῶν τὰ μὲν μένει μόνον ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ὥσπερ αἱ δύο πρῶται τριάδες (ὡς γὰρ ἐνόησε, φησίν [sc. ὁ θεολόγος], αὐτοὺς ὁ Οὐρανὸς [1 ἀμείλιχον – 3] κρύπτονται οὖν ἐν ἀφανεῖ δι' ὑπεροχὴν δυνάμεως). sequitur fr. 183 III || (II) DAMASC. in Plat. Parmen. 205 (II 35, 8 Westerink) μετὰ τῆς πρεπούσης διακρίσεως, οἵαν καὶ Ὀρφεὺς παραδίδωσιν, τῶν τε νυχίων ἁπάντων γενῶν καὶ τῶν ἐν οὐρανῶι δεδεμένων Οὐρανιδῶν || (III) DAMASC. in Plat. Parmen. 400 (IV 15, 9 Westerink) ἔτι δὲ ἧι ὅλη δι' ὅλης γενητὴ καὶ ἀγένητος, ὅλη ἂν ὁμοῦ πάσας ἐνεργοίη τὰς ἐνεργείας ἔν τε τῶι νοητῶι καὶ ἐν τῶι Ταρτάρωι || (IV) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 7 (33 Westerink) τριτταὶ παραδέδονται τῶν Τιτάνων κολάσεις· κεραυνώσεις (cf. fr. 318 IV), δεσμοί (cf. fr. 235 II), ἄλλων ἀλλαχοῦ πρόοδοι πρὸς τὸ κοιλότερον ...

178 1 κ 375 al. ὡς ἐνόησε | Hymn. Merc. 235 ὡς οὖν ἐνόησε | Batrach. 217 ὡς δ' ἐνόησε | I 572, Hes. fr. 76, 9 M.-W. (e coniectura) ἀμείλιχον ἦτορ ἔχουσα | Hom. Hymn. 28, 2 ἀμείλιχον ἦτορ ἔχουσαν | Hes. Th. 139 γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας (accus. sing. 898) | Orph. fr. 301 Τιτῆνες κακομῆται, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντες || **3** Hes. Th. 868 ῥῖψε ... ἐς Τάρταρον | Hes. fr. 54 a, 5 s M.-W. ῥίψειν ἤμελ[λεν ... / Τ]ά̣ρταρον ἔς [... | Θ 481 βαθὺς δέ τε Τάρταρος | Antim. Coloph. fr. 41 a, 6 Matthews Τ[άρταρα γαίης / γηγενέας τε θεοὺς προτερηγενέας Τιτῆνας | Hes. Th. 841, Orph. fr. 241, 7, P. Mag. V 405 Preisendanz-Henrichs τάρταρα γαίης | Eur. Hipp. 1290 ὑπὸ γῆς τάρταρα | Aetna 279 (v. l.) *Tartara mundi* | O 36 al., ε 184 al., Hes. Th. 45 al., Hymn. Cer. 13, Hymn. Apoll. 84 Οὐρανὸς εὐρύς (accus. Orph. fr. 149, 1, vid. sim. illic laud.)

20 ⟨τῶν⟩ add. **M** || **21** αὐτὸς Ast : αὐτῆς codd.

178 1 ὡς δ' αὐτοὺς ἐνόησεν ἀμείλιχον e prosaico sermone suppl. Köchly, Opusc. phil. I, 237 n. 35 : ὡς ἐνόησ' αὐτοὺς παναμείλιχον Lob. || **2** prob. δήσας et accus. obiect. (Titanes vel sim.) in lac. legebantur, cf. Athenag. Pro Christ. 18, 6 (fr. 82) οὓς (sc. Ἑκατόγχειρας ... καὶ Κύκλωπας) καὶ δήσας κατεταρτάρωσεν || **3** ῥίπτε **Dç** | γαίας ἐς Τάρταρον] cf. Lawson, Modern Greek Folklore and An-

179 F (114 + 128 + 210 K.)

ἑπτὰ μὲν εὐειδεῖς κούρας ἑλικώπιδας, ἁγνάς,
ἑπτὰ δὲ παῖδας ἄνακτας ἐγείνατο λαχνήεντας·

δεῖ δὲ περὶ ἕκαστον τὰς τρεῖς θεωρεῖν, εἰ καὶ ὁ μῦθος μερίζει· ἐν ἑκάστωι γάρ εἰσι πρῶται καὶ μέσαι καὶ τελευταῖαι δυνάμεις || (V) Apollodor. Bibl. 1, 1, 2 pergit fr. 177 I ἀλλὰ τούτους μὲν Οὐρανὸς δήσας εἰς Τάρταρον ἔρριψε (τόπος δὲ οὗτος ἐρεβώδης ἐστὶν ἐν Ἅιδου, τοσοῦτον ἀπὸ γῆς ἔχων διάστημα ὅσον ἀπ' οὐρανοῦ γῆ). sequitur fr. 179 IX

179 (I) Procl. in Plat. Tim. III 184, 1 Diehl δόξειε γὰρ ἂν (sc. ὁ Πλάτων) τοῦτο λέγειν οὐχ ἑπομένως ταῖς ἀρχαῖς (⟨Ὀρφικαῖς⟩ dub. add. Diehl : potius

179 1 Α 98, Hes. Th. 998 ἑλικώπιδα κούρην (cf. fr. 43a, 19 M.-W. al., dat. Th. 307) | Hes. Th. 298 νύμφην ἑλικώπιδα, cf. fr. 180, 11–14 M.-W. ἢ οἱ γείνατ]ο παῖδας ... / ... / κούρην τ' α]ἰδοίην ἑλικώπιδα καλ[λιπάρηον / ...] ἢ εἶδος | Pind. Py. 6, 1 ἑλικώπιδος Ἀφροδίτας | Sapph. fr. 44, 5–7 Voigt ἄγοισ' ἑλικώπιδα / ... / ἄβραν Ἀνδρομάχαν | Lyr. Adesp. PMG 93a Ϝελέναν ἑλικώπιδα | Hom. Hymn. 33, 1 ἀμφὶ ... κούρους ἑλικώπιδες ἔσπετε Μοῦσαι | Philostr. Imag. 2, 1, 3 ἑλικώπιδες καὶ καλλιπάρηιοι κτλ | Nonn. Dion. 41, 267 ἑλικώπιδος εἶχε Μυκήνης | Hymn. Cer. 439 κόρην Δημήτερος ἁγνῆς || 2 η 61 al. ἐγείνατο παῖδα | Β 743 Φῆρας ἐτίσατο λαχνήεντας | Emped. fr. 58 Wright (31 B 67 D.-K.) 2s ἄνδρες ... / λαχνήεντες, cf. 97 (134) 3 | Σ 415, Opp. Cyn. 3, 31, Nonn. Dion. 28, 210 al. στήθεα λαχνήεντα, vid. ad 5 (cf. 14, 2 al. αὐχένα λαχνήεντα, 5, 455 λαχνήεντος προσώπου) | Quint. Smyrn. 3, 596 ἑλικώπιδι Νηρηίνηι ||

cient Greek Religion, Cambridge 1910, 98; West ad Hes. Th. 119; 841; eund., Orphic Poems 103 adn. 63 'still reflects the Hesiodic version of the history' (credentem versum e Primogeniti theogonia venire); cf. et. 266 'the Ouranidai referred to by Damascius are probably the Hundred-Handers and Cyclopes' | ⟨Οὐρανὸς εὐρύς⟩ addidi coll. locis sim. supra laud. | de κοιλότερον (ap. Damasc. IV) cf. Westerink ad loc. qui κοῖλος 'as low in the existential or moral scale' interpretatur

179 cf. Orph. fr. 83 || 1 εὐώδεις Procl. I cod. | κέρας Procl. II **C** | ἑλικόπιδας ἁγνάς Procl. II **C** : om. Procl. I | ἑλικώπιδας] 'oculos nigros habentes', cf. Schol. Hom. Α 98 b (I 36 Erbse) ⟨ἑλικώπιδα:⟩ τὴν μελανόφθαλμον, ὡς Καλλίμαχος· ... b ἑλικώπιδα· μελανόφθαλμον ... καὶ ⟨Καλλίμαχος⟩ (fr. 299, 1 Pf.)· 'Αἴσηπον ἔχεις, ἑλικώτατον ὕδωρ'. cf. rec. [ἑλικώπιδα] ἑλικὸν γὰρ κατὰ διάλεκτον καλεῖται τὸ μέλαν, Schol. Hom. α 92 (56, 1 Ludwich) ἕλικας· ... ἢ μέλανας· ἑλικὸν γὰρ κατὰ διάλεκτον τὸ μέλαν, ὅθεν καὶ 'ἑλικώπιδα κούρην' τὴν μελανόφθαλμον, Hesych. s. v. ἑλικόν, Et. Gud. s. v. ἑλικώπιδα p. 457 De Stefani, cf. et. Pf. ad Callim. fr. 299, 1; Page, History and Hom. Iliad, Berkeley–Los Angeles 1959, 244 s; Chantraine, Dict. Étym. s. v. ἑλίκωψ; Càssola ad Hom. Hymn. 6, 19; Kirk, comm. ad Α 98; Gentili et al. ad Pind. Pyth. 6, 1 || 2 ἄγεινατο (sic) λαχνήεντας Procl. II **C** : om. Procl. I ||

θυγατέρας μὲν ⟨πρῶτα⟩ Θέμιν καὶ εὔφρονα Τηθὺν
Μνημοσύνην τε βαθυπλόκαμον Θείαν τε μάκαιραν,

'scil. les fondements théologiques' Festugière ad loc.)· ἐκεῖ γὰρ ἀδελφοὶ λέγονται τούτων (sc. Ὠκεανὸς καὶ Τηθύς, Κρόνου καὶ Ῥέας), ἀλλ' οὐ γεννήτορες· τίκτει γὰρ ἡ Γῆ λαθοῦσα τὸν Οὐρανόν, ὥς φησιν ὁ θεολόγος [1–6] παῖδας δὲ ἄλλους τοσούτους, [7–8] || (II) Procl. in Plat. Tim. I 450, 16 Diehl pergit fr. 149 V καὶ Κρόνος μετὰ τῆς Ῥέας· κατὰ γὰρ τὴν τρίτην γονὴν ἡ Γῆ προήγαγεν [1–2] sequitur fr. 202 III (et 255 II) || (III) Procl. in Plat. Tim. III 189, 2 Diehl ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κρειττόνων γενῶν τῶν ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένων ἔοικε τὸ ὅσοι μετὰ τούτων δηλοῦν τούς τε λοιποὺς Τιτᾶνας, Κοῖον καὶ Ὑπερίονα, Κρεῖον, Ἰαπετόν, Φόρκυν, καὶ τὰς λοιπὰς Τιτανίδας, τὴν Φοίβην, τὴν Θείαν, τὴν Μνημοσύνην, τὴν Θέμιν, τὴν Διώνην, μεθ' ὧν ὁ Κρόνος καὶ ἡ Ῥέα προῆλθον. sequitur fr. 195 IV || (IV) Damasc. in Plat. Parmen. 265 (III 3, 11 Westerink) οἵ τε γὰρ θεοὶ τὸν νοερὸν ἀριθμὸν ἑβδομαῖον παραδιδόασιν μετὰ τὸν τριαδικὸν ὑφεστῶτα, καὶ Ὀρφεὺς αὐτός || (V) Damasc. in Plat. Parmen. 267 (III 9, 1 Westerink) διὰ τί οὖν οὐχὶ καὶ τὴν ὅλην ἑβδομάδα ὁ Πλάτων παραδίδωσι, καίτοι ἔχων καὶ παρ' Ὀρφεῖ τὴν νοερὰν ἑβδομάδα; ἢ ὅτι καὶ Ὀρφεὺς τὰς τρεῖς ταύτας μονάδας ὁρᾶι προηγουμένας, ἐν δὲ ταύταις περιλαμβάνει τὸ οἰκεῖον πλῆθος ἑκάστης, ἐν μὲν τῶι Κρόνωι τοὺς Τιτᾶνας, ἐν δὲ τῆι Ῥέαι τὰς Τιτανίδας, ἐν δὲ τῶι Διὶ πάντας τοὺς Κρονίδας || (VI) Procl. Theol. Plat. IV 5 (IV 21, 15 Saffrey–Westerink) cf. 206 V καὶ πρὸ τούτων (sc. Πλωτίνου καὶ Ἰαμβλίχου) ὁ Πλάτων αὐτὸς ἐν τῶι Κρατύλωι (396a–c), ταῖς Ὀρφικαῖς θεογονίαις ἑπόμενος, τοῦ μὲν Διὸς πατέρα τὸν Κρόνον ... ἀποκαλεῖ || (VII) Hermias in Plat. Phaedr. 143, 13 Couvr. cf. fr. 206 VII τούτων μὲν οὖν ἀποστατέον τῶν δοξῶν καὶ τούτου τοῦ αἰσθητοῦ οὐρανοῦ, Οὐρανὸν δὲ ἀκουστέον λέγεσθαι τὸν (Couvr. : τὸ cod.) ἄκρον τῶν νοερῶν θεῶν, ὃν οἱ θεολόγοι πατέρα μὲν Κρόνου, προπάτορα (πρα = πατέρα A^1 qui adiecit supra versum προ) δὲ Διός φασι. πολλαὶ τοίνυν τάξεις εἰσὶ (ἀπὸ **M**) τῶν νοερῶν θεῶν ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ μέχρι Διὸς καὶ εἴδη πολλὰ κτλ || (VIII) Damasc.

3–6 Hes. Th. 135 ss Θείαν τε Ῥείαν τε Θέμιν τε Μνημοσύνην τε / Φοίβην τε χρυσοστέφανον Τηθύν τ' ἐρατεινήν || **3** Hymn. Apoll. 194, Panyas. 17, 1 εὔφρονες Ὧραι || **4** Bacchyl. 11, 8 [βαθυ]πλοκάμου κούρα Σ[τυγός] | Apoll. Rhod. 1, 742 βαθυπλόκαμος Κυθήρεια | Mosch. 2, 101 βαθυπλοκάμοισι ... παρθενικῆισι || **5** Orph. Arg. 795 Μήδειαν ἀριπρεπὲς εἶδος ἔχουσαν | Opp. Cyn. 2, 164 οἷά τε λαχνήεντες ἀριπρεπὲς εἶδος ἔχουσι | Anth. Graec. App. epigr. 32, 27, 12 ἀριπρεπὲς εἶδος ἔχουσα | θ 176 εἶδος μὲν ἀριπρεπές | Hymn. Cer. 315, Hom. Hymn. 12, 2, Hes. Th. 908 εἶδος ἔχουσαν ||

3 post μὲν lac. ind. metrum: ⟨πρῶτα⟩ Lob. : ⟨τίκτε⟩ Mullach | Θέμιν] cf. fr. 250 et comm. ad loc. | Τηθὺν] cf. ad fr. 22, vid. et. Procl. in Plat. Tim. III 179, 8 Diehl τὴν δὲ Τηθύν, ὡς μὲν τὸ ὄνομα δηλοῖ, πρεσβυτάτην θεῶν καὶ πρόγονον, ὥσπερ μητέρα τὴν Ῥέαν, ὑπονοεῖν ἄξιον || **4** Θείαν] cf. Pind. Isth. 5, 1 ss.; de forma cf. West ad Hes. Th. 135 ||

ἠδὲ Διώνην τίκτεν ἀριπρεπὲς εἶδος ἔχουσαν
Φοίβην τε Ῥείην τε, Διὸς γενέτειραν ἄνακτος·
* * *
Κοῖόν τε Κρεῖόν τε μέγαν Φόρκυν τε κραταιὸν
καὶ Κρόνον Ὠκεανόν θ' Ὑπερίονα τ' Ἰαπετόν τε.

De princ. 94 (III 28, 10 Westerink) pergit fr. 206 VIII τὰ δὲ ὅμοια καὶ τὸν Οὐρανὸν ὑφιστῶντα παραδίδωσιν (sc. Ὀρφεύς), μετὰ τοὺς ἄλλους Οὐρανίδας τὸν Κρόνον ἔσχατον ‖ (IX) Apollodor. Bibl. 1, 1, 3 pergit fr. 178 V τεκνοῖ δὲ αὖθις ἐκ Γῆς παῖδας μὲν τοὺς Τιτᾶνας προσαγορευθέντας, Ὠκεανὸν Κοῖον Ὑπερίονα Κρεῖον Ἰαπετὸν καὶ νεώτατον (γενεώτατον **BT** : γενναιότατον **VLN**) ἁπάντων Κρόνον, θυγατέρας δὲ τὰς κληθείσας Τιτανίδας, Τηθὺν Ῥέαν Θέμιν Μνημοσύνην Φοίβην Διώνην Θείαν. sequitur fr. 185 ‖ (X) Rufin. Recognit. 10, 17, 5 (336, 23 Rehm) *pergit fr. 149 VIII* ex Caelo sex progenitos mares, quos et Titanas appellant; similiter et de Terra sex feminas, quas (et *add.* **ΣΛΨ**) Titanidas vocita-

5–6 Hymn. Apoll. 9 s Διώνη τε Ῥείη τε ... / ... Θέμις ‖ **6** GVI 786, 7 (Galatiae II/III p. Ch.) Κυίντα ... γενέτειρα | Orph. Hymn. 3, 1 Νὺξ θεῶν γενέτειρα | Γ 3, 351 al., ρ 354 Ζεῦ ἄνα | Aesch. Pers. 762 Ζεὺς ἄναξ | Hes. Th. 660 Κρόνου υἱὲ ἄναξ | Η 194, Hes. Op. 69 Διὶ ... ἄνακτι (accus. Α 502, Demosth. 35, 40) ‖ **7–8** Hes. Th. 133 ss Οὐρανῶι εὐνηθεῖσα (sc. Γαῖα) τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην / Κοῖόν τε Κρεῖόν θ' Ὑπερίονα τ' Ἰαπετόν τε ... (137) τοὺς δὲ μέθ' ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης ‖ **7** σ 382 μέγας ἔμμεναι ἠδὲ κραταιός | Pind. Nem. 4, 25 κραταιὸς Τελαμών, cf. Bacchyl. 18, 18 | Orph. fr. 258 Βενδῖς τε κραταιά | Orph. fr. 102, 1 Φοῖβε κραταιέ | Hes. fr. 212 b Μοῖρα κραταιά

5 ἠ δὲ Procl. I **QD** | Διώνην] om. Hes. Th. 133 ss, at cf. Th. 353 : eam laud. Apollodor. ‖ **6** Φοίβην] cf. West ad Hes. 136 ‖ **7** Κοιόν τε Procl. I **Q** : κοινὸν τε Procl. I **D** | de Coeo cf. Hymn. Apoll. 62 (e coniect. v. d. Barnes), Pind. fr. 33 d 3 Sn.-Maehl. | Κρεῖόν τε scripsi mon. West ad Hes. Th. 134 (cf. et. Κρεῖον Procl. III) : Κρῖόν τε edd. : κροῖον τὲ Procl. I **Q** : Κροιόντε Procl. I **D** | Φόρκυν] om. Hes. Th. 133 ss (at cf. Th. 237) et Apollodor.; cf. fr. 149 IV | de catalogo cf. West ad Hes. Th. 133 ss; Festugière ad Procl. I ‖ **8** Ὑπερίονα τ' Ἰαπετόν τε] cf. West ad Hes. Th. 134 ‖ de re universa cf. et. Lob. 505; Schuster 8; Gruppe, Suppl. 702; Holwerda 316; Wüst, Titanes, RE VI A 2 (1937) 1505 ss; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 58 s; Scarpi ad Apollodor. loc.; Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 74 s | de Titanibus cum diis orientalibus comparatis cf. West, Gnomon 35, 1963, 11, eund. ad Hes. Th. 133

180 F (203 K.)

Damasc. in Plat. Phileb. 159 (77 Westerink) εἰσὶ μνῆμαι τοσαίδε ... εἶτα ἡ θεὸς αὐτή, ἀφ' ἧς πᾶσα ἡ ἰδιότης ἐπιγίνεται, εἴτε ἡ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ Μνημὼ εἴτε καὶ ἄλλη τις οὖσα τυγχάνει.

181 F (131 + 140 K.)

Κρόνος ἀγκυλομήτης

runt, et sunt nomina eorum quidem qui ex (de $\Lambda^{p}\Theta^{r}$) Caelo orti sunt, haec: Oceanus (Oceamus $\Delta^{e}\delta$), Coeus (Coeius $\Delta^{e}\delta$: Coenus $\Sigma\Pi^{gq}$: Coeous $\Lambda^{p}\Pi^{a}\Phi\Psi$: Coeos Λ^{cd} : Caseos Θ^{r}), Crios (Cyios Φ^{r} : Cyos Φ^{t} : Cyrios Θ : Eryos Λ^{d}), Yperion, Iapetos (Apetos Π : Rapecos Θ^{r}), Cronos (Chronos $\Sigma\Psi$), qui apud nos Saturnus nominatur. similiter et earum quae ex Terra ortae sunt nomina sunt haec: Thia, Rea, Themis, Mnemosyne (Mnemoysinae $\Delta\delta$: ymnemosine Θ^{r} [inne-] Φ), Tethys (Theos $\Pi q \Phi^{t}$), Phoebe (*Migne* : Hebe $\Delta\delta\Theta\Phi$: Haebem Λ^{p} : Bebe Λ^{cd} : Boebe Λ^{c} : Theben $\Sigma\Psi$ [-em]). *sequitur fr. 184*

181 (I) Damasc. De princ. 67 (II 92, 5 Westerink) ἔοικεν δὲ καὶ Ὀρφεὺς τὸν Κρόνον εἰδὼς νοῦν (ὡς δηλοῖ ὅ τε σύμπας μῦθος ὁ περὶ αὐτόν, καὶ τὸ [Usener : ὁ cod.] ἀγκυλομήτης). quae sequuntur, invenies in frr. 112 II; 182 II ‖ (II) Procl. in Plat. Remp. II 75, 8 Kroll τὸ δὲ δεύτερον (sc. γένος, cf. frr. 159; 216 I; 320 II) ἀπὸ τοῦ Κρόνου τοῦ πρώτου (cf. Festugière ad loc. p. 185 adn. 2), φησὶν ὁ μῦθος, ἀγκυλομήτου (cf. fr. 216 I)

181 Hes. Th. 137 al., Hymn. Ven. 22 al. Epimenid. fr. 51 ante v. 1 (vid. app. crit.), Poet. de herb. 105 Κρόνος ἀγκυλομήτης | Β 205 al. φ 415 Κρόνου ... ἀγκυλομήτεω | μ 415 al., Hes. Th. 18 al. Κρόνον ἀγκυλομήτην, Corinn. fr. 1 (PMG 654 Page), 14s ἀγκουλομείταο Κρόνω | Orph. Hymn. 13 (Κρόνου), 9 ἀγκυλομῆτα, φέριστε (cf. Cornut. Nat. deor. 7 [8, 7 Lang]) | Opp. Hal. 2, 107 -μητιν

180 3 Μνημὼ] prob. eadem atque Μνημοσύνη fr. 179, 4, sicut Δηώ eadem atque Δημήτηρ | de Μνημοσύνη cf. et fr. 415, Procl. in Tim. I 27, 2 Diehl, in Plat. Cratyl. 101, 25; 105, 15 et Westerink ad loc., vid. et. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 1

181 de ἀγκυλομήτης cf. Cook, Zeus II, 549s, III, 928 adn. 7; Pohlenz, Kronos, RE XI 2 (1922) 2006; Risch, LfgrE s.v.; West ad Hes. Th. 18; Detienne-Vernant, Les ruses de l'intelligence, passim; Westerink ad loc.

182 F (129 + 131 K.)

ἐκ πάντων δὲ Κρόνον Νὺξ ἔτρεφεν ἠδ' ἀτίταλλεν

183 F (112 + 121 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. III 176, 10 Diehl ἀπὸ δὲ τούτων δευτέρα πρόεισι δυάς, Ὠκεανὸς καὶ Τηθύς || (II) Procl. in Plat. Cratyl. 83, 1 Pasquali ὅτι γαμεῖν λέγεται ὅ τε Ὠκεανὸς τὴν Τηθὺν ... ἡ γὰρ ὁμονοητικὴ σύνταξις τῶν θεῶν ... γάμος ἀποκαλεῖται παρὰ τοῖς θεολόγοις || (III) Procl. in Plat. Tim. III 185, 26 Diehl pergit fr. 178 I τὰ δὲ καὶ μένει καὶ πρόεισιν, ὥσπερ ὁ Ὠκεανὸς καὶ ἡ Τηθύς. sequitur fr. 186 I.

184 F (56 K.)

Rufin. Recognit. 10, 18, 1 (337, 2 Rehm) *pergit fr. 179 X* ex his omnibus qui primus fuerat e Caelo natus, primam Terrae filiam accepit uxorem, secundus secundam et ceteri similiter per ordinem. primus ergo qui primam duxerat, propter eam deductus est deorsum; secunda vero propter eum cui nupserat,

182 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 62, 9 Pasquali διὸ καὶ τρέφεσθαί φησιν αὐτὸν (sc. τὸν Κρόνον) ὁ θεολόγος ὑπὸ τῆς Νυκτός [1] || (II) Damasc. De princ. 67 (II 92, 5 Westerink) ἔοικεν δὲ καὶ Ὀρφεὺς... (vid. fr. 181) τὴν Νύκτα ὡς πρώτην οὐσίαν καὶ τροφὸν πάντων (cf. fr. 112) διὰ τοῦτο ἀνυμνουμένην αὐτὸν μάλιστα τὸν Κρόνον πεποιηκέναι τρέφουσαν ... λέγει γοῦν ὁ θεολόγος· [1] sequitur fr. 240 IV

182 Π 191 εὖ ἔτρεφεν ἠδ' ἀτίταλλεν | τ 354, Hes. fr. 165, 6 M.-W. ἐὺ τρέφεν ἠδ' ἀτίταλλε | Ξ 202 al. ἐὺ τρέφον ἠδ' ἀτίταλλον | Hes. Th. 480 τρεφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε | Hymn. Ven. 114s τρέφεν, ἡ δὲ ... / ... ἀτίταλλε

182 cf. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 60: 'la chose s'explique par le fait que c'est lui qui va châtrer son père. En détruisant la trop grande proximité d'Ouranos ... par rapport à Gaia ..., Kronos permet au processus de génération de reprendre', vid. et. West, Orphic Poems 87; Janko ad Ξ 202; Bernabé, Actas IX Congreso Soc. Esp. Est. Clás., Madrid V, 1998, 74
183 2 Ὠκεανὸς καὶ Τηθύς] cf. fr. 22 Ὠκεανὸς πρῶτος καλλίρροος ἦρξε γάμοιο, / ὅς ῥα κασιγνήτην ὁμομήτορα Τηθὺν ὄπυιεν et sim. illic laudata | cf. West, Orphic Poems 235
184 1 is qui $\Lambda^{p}\Theta^{r}$: his qui $\Pi\Theta^{x}$ || 3 et *om.* Φ | qui *om.* Δ || 4 eum] aereum Π^{ag}

ascendit sursum; et ita singuli per ordinem facientes, manserunt in his qui eis nuptiali sorte obvenerant locis. ex istorum coniunctionibus alios quoque innumeros adserunt progenitos. *sequitur fr. 200 II.*

185 F

Apollodor. Bibl. 1, 1, 4 pergit fr. 179 IX ἀγανακτοῦσα δὲ Γῆ ἐπὶ τῆι ἀπωλείαι τῶν εἰς Τάρταρον ῥιφέντων παίδων πείθει τοὺς Τιτᾶνας ἐπιθέσθαι τῶι πατρί, καὶ δίδωσιν ἀδαμαντίνην ἅρπην Κρόνωι. sequitur fr. 186 II

186 F (135 K.)

ἔνθ' αὖτ' Ὠκεανὸς μὲν ἐνὶ μεγάροισιν ἔμιμνεν
ὁρμαίνων, ποτέρωσε νόον τράποι, ἢ πατέρα ὃν
γυ⟨ι⟩ώσηι τε βίης καὶ ἀτάσθαλα λωβήσαιτο
σὺν Κρόνωι ἠδ' ἄλλοισιν ἀδελφοῖς, οἳ πεπίθοντο
μητρὶ φίληι, ἢ τούς γε λιπὼν μένοι ἔνδον ἕκηλος.

186 (I) Procl. in Plat. Tim. III 185, 28 Diehl pergit fr. 183 III τῶν γὰρ ἄλλων Τιτάνων εἰς τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ἐπιβουλὴν ἱεμένων ὁ Ὠκεανὸς ἀπαγορεύει τε πρὸς τὰς μητρὸς ἐπιτάξεις καὶ ἐνδοιάζει περὶ τοῦ πράξεως· [1–7] sequitur fr. 191 I || (II) Apollodor. Bibl. 1, 1, 4 pergit fr. 185 οἱ δὲ Ὠκεανοῦ χωρὶς ἐπιτίθενται. sequitur fr. 187 I

186 1 A 396 al., Hymn. Cer. 252 ἐνὶ μεγάροισιν || **2** ο 300 ὁρμαίνων, ἤ κεν θάνατον φύγοι ἦ κεν ἀλοίη | Hymn. Merc. 66 ὁρμαίνων δόλον αἰπὺν ἐνὶ φρεσίν | Quint. Smyrn. 232s ἀνίστατο ... / ὁρμαίνων | Plut. Cic. 37 διαπορεῖν, ποτέρωσε χρὴ τραπέσθαι || **3** Θ 402 γυιώσω μέν σφωϊν | Nicand. Ther. 731 ὅντινα γυιώσηι | Hes. Th. 241 ἀτάσθαλα μηχανάαται || **4** Quint. Smyrn. 12, 395 οἱ πεπίθοντο, cf. 1, 163 al. || **5** A 572 μητρὶ φίληι | Soph. Oed. Col. 1039 ἕκηλος αὐτοῦ μίμνε | ν 423s ἀλλὰ ἕκηλος / ἧσται ἐν Ἀτρεΐδαο δόμοις | Apoll. Rhod. 303s ἕκηλος / μίμνε δόμοις | Ο 194s ἕκηλος / μενέτω || **5–6** Quint. Smyrn. 9, 245s μίμνε ... / πορφύρων φρεσὶ πολλά ||

185 cf. Hes. Th. 160ss | sec. Hesiodum (Th. 132ss) Titanes nascuntur ante Cyclopes Centimanosque; qua de causa fons Apollodori carmen Orphicum fuisse videtur, cf. West, Orphic Poems 123 || **2** ῥιφθέντων **A**
186 vid. Lob. 507 || **2** ἢ Hermann : ἠὲ cod. | ὂν **D** || **3** γυ⟨ι⟩ώσηι Lob. : γυιώσειε Duentzer : γυώση **QD** : γνώση ς : γυμνώσηι Gesner et Hermann ||

πολλὰ δὲ πορφύρων μένεν ἥμενος ἐν μεγάροισι,
σκυζόμενος ἧι μητρὶ, κασιγνήτοισι δὲ μᾶλλον.

187 F (154 K.)

(I) APOLLODOR. Bibl. 1, 1, 4 pergit fr. 186 II καὶ Κρόνος ἀποτεμὼν τὰ αἰδοῖα πατρὸς εἰς τὴν θάλασσαν ἀφίησιν. ἐκ δὲ τῶν σταλαγμῶν τοῦ ῥέοντος αἵματος Ἐρινύες ἐγένοντο, Ἀληκτὼ Τισιφόνη Μέγαιρα. sequitur fr. 192 I || (II) PORPHYR. De antro nymph. 16 p. 58, 23 Simonini pergit fr. 220 ὃ καὶ πάσχει ὁ Κρόνος καὶ δεθεὶς ἐκτέμνεται ὡς ὁ Οὐρανός, τοῦ θεολόγου δι' ἡδονῆς δεσμεῖσθαι καὶ κατάγεσθαι τὰ θεῖα εἰς γένεσιν αἰνισσομένου ἀποσπερματίζειν τε δυνάμεις εἰς τὴν ἡδονὴν ἐκλυθέντα. ὅθεν ἐπιθυμίαι μὲν συνουσίας τὸν Οὐρανὸν κατιόντα εἰς Γῆν ἐκτέμνει Κρόνος || (III) ORIGEN. c. Cels. 4, 48 υἱοὶ θεοὶ πατέρας θεοὺς ἐκτέμνουσι. sequitur fr. 200 VIII.

188 F (63 K.)

οὓς καλέουσι Γίγαντας ἐπώνυμον ἐν μακάρεσσιν,
οὕνεκα Γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος Οὐρανίοιο.

188 ET. M. 231, 21 s., cf. ET. GEN. (ex Orione sec. West, Orphic Poems 227, coll. fr. 126) Γίγας ... παρὰ τὸ ἐκ τῆς γῆς ἰέναι ('rursus εἶναι pro ἰέναι' Sylburg)· οἷον· [1–2] οὕτως Ὀρφεὺς ἐν τῶι ὀγδόωι (ν̄ pro η̄ Et. Gen., τοῦ add. Sylburg) Ἱεροῦ λόγου

6 T 322 ἥμενος ἐν μεγάρωι, cf. ad v. 1 || **7** Δ 23 al. σκυζομένη Διὶ πατρί
188 1 A 403 ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, cf. Y 74 | κ 305 μιν καλέουσι θεοί || **1–2** I 558 Ἀλκυόνην καλέεσκον ἐπώνυμον, οὕνεκ' | μ 61 Πλαγκτὰς δή τοι τάς γε θεοὶ μάκαρες καλέουσι | Hymn. Apoll. 373 Πύθιον καλέουσιν ἐπώνυμον, οὕνε-

6 ἥμερος **D**ς || de Oceano renuente fratrum coniurationi (quod Hesiodus praeterit) cf. West, Orphic Poems 123; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 60
187 2 ἀφίησεν Frazer || **3** Ἐριννύες **EA** | Ἐρινύες – Μέγαιρα] cf. Hes. Th. 178–185 (ubi de Furiarum nominibus siletur), cf. et. Orph. Hymn. 69, 2 (et Ricciardelli, adn. ad loc.) = Arg. 968 Τισιφόνη τε καὶ Ἀλληκτὼ καὶ δῖα Μέγαιρα, cf. Hymn. Mag. 18 (II 253 Preisendanz-Henrichs = Heitsch, GDRK 59, 10), 9 Περσεφόνη τε, Μέγαιρα καὶ Ἀλληκτώ || **8** Κόρος **M** || **9** θεοὺς Bouhéreau, Delarue : υἱοὺς **A** || cf. fr. 84 Κρόνος μὲν ὡς ἐξέτεμεν τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρὸς κτλ et adn. ad loc., vid. et. Simonini ad Porphyr. loc.
188 cf. Lob. 469; 508; 714; Susemihl, Ind. III adn. 2; West, Orphic Poems 233 adn. 13 || **1** οὓς] Τιτῆνας | μακ **B** qui quae sequuntur non habet | ἐν μακάρεσσι]

189 F (127 K., 4 [B 52] C.)

μήδεα δ' ἐς πέλαγος πέσεν ὑψόθεν, ἀμφὶ δὲ τοῖσι
λευκὸς ἐπιπλώουσιν ἑλίσσετο πάντοθεν ἀφρός·
ἐν δὲ περιπλομέναις ὥραις Ἐνιαυτὸς ἔτικτεν

189 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 110, 15 Pasquali παράγει οὖν αὐτὴν (sc. Ἀφροδίτην) ὁ Οὐρανὸς ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῶν γονίμων ἑαυτοῦ μορίων ῥιφέντος ('an ῥιφέντων?' Pasquali) εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς φησιν Ὀρφεύς [1–5] sequitur fr. 260 || (II) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 13, 2 (111, 14 Rehm–Irmscher–Paschke) ἡ δὲ ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνακύψασα Ἀφροδίτη ἡ ἐκ τοῦ ὑγροῦ γόνιμος οὐσία, ἧι τὸ θερμὸν πνεῦμα μιγὲν τὸν τῆς μίξεως ποιεῖται ἔρωτα καὶ τελεσιουργεῖ τοῦ κόσμου τὸ κάλλος || (III) Procl. in Plat. Tim. III 40, 31 Diehl ἐπεὶ καὶ οὐ τὸν Χρόνον μόνον ὡς θεὸν ὑμνήκασιν (sc. οἱ θεουργοί), ἀλλὰ καὶ Ἡμέραν αὐτὴν καὶ Νύκτα καὶ Μῆνα {θεὸν} (del. Diehl) καὶ Ἐνιαυτόν || (IV) Procl. in Plat. Tim. III 89, 27 Diehl οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς Πλάτων ἐν Νόμοις (899b) κέκραγεν, ὅτι ταῦτα πάντα (om. **D**) θεοί εἰσιν, Ὧραι καὶ Ἐνιαυτοὶ καὶ Μῆνες, ὥσπερ καὶ τὰ ἄστρα καὶ ὁ Ἥλιος

κα | Hes. Th. 144 Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ', cf. fr. 43a, 5; 296, 3 M.-W. || **2** Hes. Th. 106 οἳ Γῆς τ' ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος, cf. Lam. Hipp. (fr. 474) 10 Γῆς παῖ⟨ς⟩ εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος et sim. illic laud. | Orph. Hymn. 37 (Τιτάνων), 1 Τιτῆνες Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα | de fr. universo cf. Hes. Th. 183ss ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι / πάσας δέξατο Γαῖα ... / γείνατ' ... μεγάλους τε Γίγαντας | Orph. Arg. 18 (fr. 99) Γιγάντων, οἳ λυγρὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάξαντο κτλ

189 de fr. universo cf. Hes. Th. 188–192 μήδεα δ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι / κάββαλ' ἀπ' ἠπείροιο πολυκλύστωι ἐνὶ πόντωι, / ὣς φέρετ' ἂμ πέλαγος πουλὺν χρόνον, ἀμφὶ δὲ λευκὸς / ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῶι δ' ἔνι κούρη / ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν κτλ | cf. fr. 260 et sim. illic laud. || **3** Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 18 Ὥρας ἠδ' Ἐνιαυτόν | α 16, Hymn. Cer. 265, Hes. Th. 184 περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν (Ψ 23 -ους -ούς, λ 248 -ου, -οῦ) | Hes. Th. 493 ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ ||

de deorum lingua cf. adn. ad fr. 140, 3 | de gigantibus cum Titanibus confusis cf. adn. ad fr. 99, 18 | ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Vian, Guerre des Géants, Paris 1952, 283; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 43s

189 ἐτυμολογεῖ poeta ut Hes. Th. 188ss, cf. adn. ad fr. 83, West ad loc.; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 41 | de hoc fr. cf. et. Lob. 542; West, Orphic Poems 216s, qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 60 || **1** μηδέα **P** | εὐπέλαγος **B** : ἐπέλαγος **F** : ἐνπέλαγος **P** || **3** Ἐνιαυτὸς Kern, coll. Procl. III–IV : ἐνιαυτὸς cod. Pasquali : ἐνιαυτοῦ Platt ||

παρθένον αἰδοίην, ἣν δὴ παλάμαις ὑπέδεκτο
γεινομένην τὸ πρῶτον ὁμοῦ Ζῆλός τ' Ἀπάτη τε.

Saturnus rex (frr. 190–204)

190 F (107 + 220 K., 4 [B 39] c + 4 [B 77] C.)

(I) Procl. in Plat. Tim. III 168, 23 Diehl pergit fr. 174 V καὶ τέταρτος (sc. βασίλευσε) ὁ Κρόνος, βιασάμενος, ὥς φασι, τὸν πατέρα. sequitur fr. 227 II || (II) Olympiodor in Plat. Phaedon. 1, 3 (41 Westerink) παρὰ δὲ τῶι Ὀρφεῖ τέσσαρες βασιλεῖαι παραδίδονται· πρώτη μὲν ἡ τοῦ Οὐρανοῦ (cf. fr. 174 VIII), ἣν ὁ Κρόνος διεδέξατο ἐκτεμὼν τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρός quae sequuntur vid ap. fr. 227 IV, cf. 1, 4 (43 Westerink) οὕτως καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ αἱ τέσσαρες βασιλεῖαι ... ἡ Κρονία βασιλεία || (III) Procl. in Plat. Cratyl. 59, 11 Pasquali καὶ ἔστιν ὁ μὲν πρῶτος Φάνης, ὁ δὲ δεύτερος, ὁ καὶ κινούμενος καὶ ἑστηκώς, Οὐρανός, ὁ δὲ μόνον κινούμενος Κρόνος || (IV) Procl. in Plat. Tim. I 306, 10 Diehl τούτους οὖν τοὺς τρεῖς νόας καὶ δημιουργοὺς ὑποτίθεται (sc. Ἀμέλιος, fr. 44 Zoumpos) καὶ τοὺς παρὰ τῶι Πλάτωνι (Epist. 2, 312e) τρεῖς βασιλέας καὶ τοὺς παρ' Ὀρφεῖ τρεῖς (cf. fr. 174 VII), Φάνητα καὶ Οὐρανὸν καὶ Κρόνον. sequitur fr. 153 V || (V) Schol. Procl. in Plat. Tim. I 474, 5 Diehl τέταρτος (sc. βασιλεύς) ὁ Αἰθήρ (pro Κρόνος). plura invenies ap. fr. 98 V; cf. Procl. in Plat. Tim. I 12, 7 Diehl.

191 F (117 + 171 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. III 186, 7 Diehl pergit fr. 186 I οἱ δὲ ἄλλοι Τιτᾶνες εἰς διάκρισιν ἐπείγονται καὶ πρόοδον, ἡγεῖται δὲ αὐτῶν ὁ μέγιστος Κρόνος,

4 Hom. Hymn. 27, 2; 28, 3, Orph. Arg. 796 παρθένον αἰδοίην | B 514 παρθένος αἰδοίη | Hes. Th. 572, Op. 71 παρθένωι αἰδοίηι | Hes. Th. 513s ὑπέδεκτο γυναῖκα / παρθένον || **5** Hes. Th. 202 γεινομένηι τὰ πρῶτα

5 Ζῆλός τε ὁμοῦ **P** | Ζῆλος] cf. Hes. Th. 384, Op. 195, Soph. Ai. 503, Dem. 18, 217; 273; 24, 64 et West ad Hes. Th. 384 | Ἀπάτη] cf. Hes. Th. 224, Asclep. Anth. Pal. 7, 145, 4 (29, 4 Gow–Page), Dion. Chrys. 4, 114s, Nonn. Dion. 8, 110ss, tab. Ceb. 5, 2 al.; **icon.** cf. Belloni, Apate, LIMC I 1 (1981) 875s

190 cf. fr. 98 || **2** Κρόνος] cf. Van der Valk, Greek Rom. Byz. Stud. 26, 1985, 5ss || **4** τέσσαρες βασιλεῖαι] cf. Westerink ad loc. || **11–12** laudatur Epist. 2, 312e sec. Festugière ad loc., non Tim. 40e ut admonuerat Diehl

191 de hoc fr. cf. Lob. 468 (II) et 509 (I); Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 44 (II); Holwerda 317 (I); Gruppe, Suppl. 695; West, Orphic Poems 186

ὥς φησιν ὁ θεολόγος· καίτοι γε ὅτι ὁ Κρόνος ὑπέρτερός ἐστι τοῦ Ὠκεανοῦ, δεδήλωκεν ὁ θεολόγος πάλιν λέγων τὸν μὲν Κρόνον αὐτὸν καταλαμβάνειν τὸν οὐράνιον Ὄλυμπον κἀκεῖ θρονισθέντα βασιλεύειν τῶν Τιτάνων, τὸν δὲ Ὠκεανὸν τὴν λῆξιν ἅπασαν τὴν μέσην· ναίειν γὰρ αὐτὸν ἐν τοῖς θεσπεσίοις ῥείθροις τοῖς μετὰ τὸν Ὄλυμπον καὶ τὸν ἐκεῖ περιέπειν Οὐρανόν, ἀλλ' οὐ τὸν ἀκρότατον, ὡς δέ φησιν ὁ μῦθος, τὸν ἐκπεσόντα τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐκεῖ τεταγμένον. sequitur fr. 195 III || (II) Gregor. Naz. Or. 31, 16 (306 Gallay–Jourjon) οἵ τε γὰρ παρ' Ἑλλήνων σεβόμενοι θεοί τε καὶ δαίμονες, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, οὐδὲν ἡμῶν δέονται κατηγόρων, ἀλλὰ τοῖς σφῶν αὐτῶν ἁλίσκονται θεολόγοις, ὡς μὲν ἐμπαθεῖς, ὡς δὲ στασιώδεις, ὅσων δὲ κακῶν γέμοντες καὶ μεταβολῶν, καὶ οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς πρώτας αἰτίας ἀντιθέτως ἔχοντες, οὓς δὴ Ὠκεανοὺς καὶ Τηθύας καὶ Φάνητας καὶ οὐκ οἶδ' οὕστινας ὀνομάζουσι. sequitur fr. 200 VI

192 F (136 K.)

(I) Apollodor. Bibl. 1, 1, 4 pergit fr. 187 I τῆς δὲ ἀρχῆς ἐκβαλόντες τούς τε καταταρταρωθέντας ἀνήγαγον ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἀρχὴν Κρόνωι παρέδοσαν. ὁ δὲ τούτους μὲν ⟨ἐν⟩ τῶι Ταρτάρωι πάλιν δήσας καθεῖρξε. sequitur fr. 194 II || (II) Schol. Hes. Th. 209 (43, 17 Di Gregorio) (Τιτᾶνες) παρὰ τὸ τετάσθαι ... ἢ {ὅτι}, ὡς λέγει οὗτος (sc. Hesiodus) ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ Ὀρφέως τοῦτο λαβών, ὅτι πάλιν τιμωρῆσαι μέλλει ὁ Κρόνος τοὺς θεούς, καὶ λαβεῖν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· ἤτοι πάλιν ἐπικρατῆσαι μέλλει τὸ σκότος ἐκεῖνο τὸ ἀρχαιότατον τοὺς ζωιδιακοὺς κύκλους τοὺς ἔχοντας τοὺς ἀστέρας.

(qui Gregorii locum dub. ex Hieronymi et Hellanici theogonia fluxisse putat); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 60s | Oceanus et Tethys exules quia Oceanus renuit fratrum coniurationi et comites Caeli regno expulsi sunt | de Caeli filiis Terrae filias uxores accipientibus cf. fr. 184 || **5** θρονισθέντα] cf. West, Orphic Poems 216 || **6–7** θεσπεσίοις ῥείθροις] in carmine probabiliter θεσπεσίοισι ῥεέθροις legebatur || **10** γὰρ om. **ABQWVTS** p.c. || **11** φῶν **A** || **14** αἰτίας om. **V** | καὶ post δὴ add. Mauristae | τε post Ὠκεανοὺς add. **PC** || **15** οἶδα Mauristae

192 cf. fr. 83, Lob. 793; West, Orphic Poems 266, qui dubitat Hieronymine et Hellanici an Primogeniti theogoniae tribuendum sit || **2** ἀνήγαγον] prob. in carmine ἀνήγαγον εἰς φάος (φῶς) legebatur, cf. Hes. Th. 626 || **5** {ὅτι} secl. Di Gregorio || **6** λαβὼν τοῦτο **LZ** || **7** ἤτοι] ἤγουν **L** | μέλλει ἐπικρατῆσαι **Z** || **8** ἀρχαιότερον **R2W** || **8–9** τοὺς ζωιδιακοὺς – ἀστέρας ut additamentum recentissimum secl. Flach

193 F (101 K.)

Procl. in Plat. Cratyl. 54, 24 Pasquali, cf. fr. 98 IV μόνος ὁ Κρόνος, τὴν τετάρτην βασιλικὴν τάξιν κληρωσάμενος, παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους ὑβριστικῶς δοκεῖ κατὰ τὸ μυθικὸν πρόσχημα προσδέχεσθαι καὶ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ τὸ σκῆπτρον καὶ μεταδιδόναι τῶι Διί. sequitur fr. 168 I || (II) Procl. in Plat. Cratyl. 55, 11 Pasquali pergit fr. 299 I μόνος δ' ὁ Κρόνος καὶ ἀφαιρεῖται τὸν Οὐρανὸν τὴν βασιλείαν τελέως. sequitur fr. 225 I.

194 F

(I) Procl. in Plat. Parmen. 775, 21 Cousin οἱ θεολόγοι ... καλοῦσι γάμον Ἥρας καὶ Διός (cf. fr. 255 VI), Οὐρανοῦ καὶ Γῆς (fr. 175 II), Κρόνου καὶ Ῥέας || (II) Apollodor. Bibl. 1, 1, 5 pergit fr. 192 I τὴν δὲ ἀδελφὴν Ῥέαν γήμας κτλ, sequitur fr. 200 I.

195 F (114 + 117 + 118 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. I 133, 9 Diehl ὅθεν καὶ Θαύμαντα θεόν τινα μέγιστον ὑμνήκασιν οἱ τὰ θεῖα σοφοί || (II) Procl. in Plat. Tim. I 183, 10 Diehl καὶ ἔοικεν ὁ Πλάτων καὶ διὰ τοῦτο μεγάλην καὶ θαυμαστὴν καλέσαι τὴν δύναμιν τῶν Ἀτλαντίνων, ἐπειδὴ καὶ ἐν ταύτηι τῆι τάξει παραδέδοταί τις Θαύμας καλούμενος καὶ Βίας ἄλλος τις ὑπὸ τῶν πάλαι θεολόγων || (III) Procl. in Plat. Tim. III 186, 17 Diehl pergit fr. 191 I τούτων δ' οὖν οὕτως ἐχόντων ὁ Ὠκεανὸς καὶ ἡ Τηθὺς καθ' ὅσον μένουσι καὶ ἥνωνται πρὸς τὸν Οὐρανὸν συμπαράγουσιν αὐτῶι τὴν τῶν προϊόντων βασιλείαν, Κρόνου τε καὶ Ῥέας, καὶ καθ' ὅσον ⟨ἐν⟩ίδρυνται τῆι μονίμωι δυνάμει τῆς μητρός, κατὰ τοσοῦτον τὸν Φόρκυν μετ' αὐτῆς· αὕτη γὰρ αὐτὸν παράγει Πόντου φιλότητι μιγεῖσα μετὰ Νηρέως καὶ Θαύμαντος· οὐ γάρ ἐστιν ὁ Φόρκυς ⟨ὁ⟩ Οὐρανίδης, ἀλλὰ ὁ Φόρκυς ⟨ὁ Πόντιος⟩, ὡς ἔστι δῆλον ἐκ τῆς θεογονίας (Hes.

193 **3** 'an καὶ προσδέχεσθαι?' Pasquali || **4** σκῆπτρον] cf. fr. 165s
194 **3–4** cf. Scarpi ad loc.
195 cf. fr. 24 | dubium utrum ad Hesiodum an Orpheum referenda sint; cf. Holwerda 316ss; West, Orphic Poems 72 adn. 6; vid. et. Lob. 509; Schuster 7; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 59 || **1** θαύματα **M** || **7** τὸν om. **Q** || **9** ⟨ἐν⟩ίδρυνται Diehl : ἵδρυνται cod. || **10–11** Πόντου φιλότητι μιγεῖσα] epicum at non Hesiodicum; utrum in Orphico carmine legebatur an Proclus memoriter loquitur? || **11** θαύμαντα **Dς** | cf. Hes. Th. 233; 237 | ⟨ὁ⟩ add. Diehl || **12** ἀλλὰ ὁ Φόρκυς ⟨ὁ Πόντιος⟩ Diehl : ἀλλὰ Πόντου Lob. : ἀλλὰ ὁ Ὠκεανὸς Taylor : del. Schneider ||

Th. 237s) || (IV) Procl. in Plat. Tim. III 189, 7 Diehl pergit fr. 179 III καὶ τοὺς ἅμα τῶι Φόρκυι προελθόντας, τὸν Νηρέα, τὸν Θαύμαντα, τὴν κινητικωτάτην Εὐρυβίαν, καὶ τοὺς μάλιστα τὴν γένεσιν ὅλην συνέχοντας. ἐκεῖνο μὴν γινώσκειν ἄξιον, ὡς οὐ προσῆκεν ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς τάξεως, πότερον ὁ Κρόνος ἐστὶν ὑπέρτερος ἢ ὁ Φόρκυς· ἕνωσις γὰρ αὐτῶν ἐστι καὶ ὁμοιότης.

196 F (132 K.)

(I) Damasc. in Plat. Parmen. 422 (IV 57, 9 Westerink) εἶτα ἐπὶ τούτοις καὶ εἰς τὸ κινούμενον προέρχεται καὶ ἑστός (sc. ἡ δευτέρα τριάς), ἐπεὶ διὰ τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἡ ἐσχάτη φύσις ἑδράζεται τῶν ἄλλων ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ῥέας, ὡς ποιεῖ Ὀρφεύς || (II) Procl. in Plat. Tim. I 47, 1 Diehl pergit fr. 256 II καὶ ἡ Ῥέα τῶι Κρόνωι (sc. συμπρόεισι)· πάσης γάρ ἐστι τῆς Κρονίας δυνάμεως κόλπος ἡ θεὸς αὕτη. sequitur fr. 175 III || (III) Procl. Theol. Plat. V 11 (V 37, 26 Saffrey–Westerink) ὡς ἑπόμενος τοῖς θεολόγοις ὁ Πλάτων ἡμῖν ἐπεκδιηγεῖται, μετὰ τὴν Κρονίαν μονάδα τὴν τῆς Ῥέας βασιλείαν ἀνυμνῶν καὶ τὸν ὅλον δημιουργὸν ἀπὸ τούτων ὑφιστὰς καὶ πᾶν τὸ συνυφαινόμενον αὐτῶι πλῆθος τῶν θεῶν.

197 F (133 K.)

Damasc. in Plat. Parmen. 284 (III 47, 15 Westerink) ὁ μὲν γὰρ Ὀρφεὺς δοκεῖ μᾶλλον τὴν ἄχρι φυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν ὑποστρωννύναι φύσιν ὑπὸ τὴν Ῥέαν. εἰ μὴ ἄρα καὶ τὴν Γοργόνα νοοῖμεν ἄχρι τῶν λίθων αὐτῶν ἐκτείνουσαν τὴν ἑαυτῆς ζωογονίαν.

198 F (150 + 151 + 191 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 58, 1 Pasquali τοσαύτη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ θεοῦ τούτου (sc. Κρόνου) πάσης τῆς πρὸς τὰ καταδεέστερα συντάξεως ὑπερ-

14 Φόρκυ **D** : Φόρκυνι ς | de Phorco cf. West ad Hes. Th. 237; eund., Orphic Poems 121s; 124; 131 | **icon.** Phorcus repraesentatur in pyxide Attica c. a. 425–400 quanquam ea magis ad Hesiodum (Th. 270ss) quam Orpheum referenda sit, cf. Magri, Phorkys, LIMC VII 1 (1994) 398

196 3–4 ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ῥέας] fort. Ῥείης ἐνὶ κόλποις in carmine legebatur || **5–6** Κρονείας **MP** || **9** τὸν τῶν ὅλων **P**[x]

197 3 Γοργόνα] cf. Orph. Lith. 539s ἀλλ' οὐ Γοργείην μὲν ἐτώσιος ἀνθρώποισι / σμερδαλέην κεφαλὴν φάτις ἔμμεναι

198 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 ||

βολὴ καὶ ἡ πρὸς τὸ νοητὸν ἄχραντος ἕνωσις, ὥστε μηδὲ τῆς Κουρητικῆς αὐτὸν δεῖσθαι φρουρᾶς, ὥσπερ τὴν Ῥέαν καὶ τὸν Δία (fr. 213 I) καὶ τὴν Κόρην (cf. fr. 278 I)· πάντες γὰρ οὗτοι διὰ τὰς εἰς τὰ δεύτερα προόδους τῆς ἀτρέπτου φυλακῆς τῶν Κουρήτων ἐδεήθησαν· ὁ δὲ Κρόνος, ἐν ἑαυτῶι μονίμως ἱδρυμένος καὶ ἀφ' ὅλων τῶν δευτέρων ἁρπάσας ἑαυτόν (Orac. Chald. 3, 1 Majercik), τῆς παρὰ τῶν Κουρήτων ὑπερίδρυται φρουρᾶς, ἔχει δὲ καὶ τούτων ἑνοειδῶς ἐν ἑαυτῶι τὴν αἰτίαν || (II) PROCL. Theol. Plat. V 35 (V 127, 21 Saffrey–Westerink) cf. fr. 213 IV οὗτοι γοῦν οἱ θεοὶ (sc. Curetes) καὶ τὴν βασιλίδα Ῥέαν λέγονται φρουρεῖν || (III) PROCL. Theol. Plat. VI 13 (VI 66, 1 Saffrey–Westerink) pergit fr. 604 ἐπεὶ καὶ περιεστάναι λέγονται (sc. οἱ Κουρῆτες) τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν καὶ περιχορεύειν ἀπὸ τῆς Ῥέας ἀναφανέντες. ἐν μὲν οὖν τοῖς νοεροῖς θεοῖς ἡ Κουρητικὴ τάξις ἡ πρωτίστη τὴν ὑπόστασιν ἔλαχεν. sequitur fr. 279 I || (IV) DAMASC. in Plat. Parmen. 278 (III 36, 3 Westerink) διὰ τί ὁ μὲν πρῶτος πατὴρ καὶ ὁ τρίτος οὐ παράγει κουρητικὴν τάξιν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, μόνη δὲ ἡ Ῥέα τοὺς Κουρῆτας ἀπογεννᾶι, οὓς ἀμειλίκτους εἶναί φαμεν· ὅλως δὲ διὰ τί αὐτῆι συντετάχθαι τρεῖς, ἑνὸς ὄντος αὐτῆς ἀμειλίκτου κατὰ τὴν θεοπαράδοτον φήμην.

199 F

DAMASC. in Plat. Parmen. 273 (III 22, 7 Westerink) καὶ αὖ τοῦτον ἔχων τὸν λόγον πρὸς τὴν Οὐρανοῦ βασιλείαν, ὃν ὁ Διόνυσος μὲν πρὸς τὸν Δία, ἡ δὲ Νὺξ

3 Κουρητικῆς] de Curetibus cf. fr. 208 II; 213; 267s; 278s; 297; 306 I; 567, 14; 570; 578, 7; 586; 588; 604, cf. et. Hes. fr. 123, 3 M.-W. (10b West), Dan. fr. 3, Min. fr. 5, Phor. fr. 3, Corinn. PMG 654, 12ss, Apoll. Rhod. 2, 1234s ὁ δὲ Κρηταῖον ὑπ' ἄντρον / Ζεὺς ἔτι Κουρήτεσσι μετετρέφετ' Ἰδαίοισιν, Callim. Hymn. Iov. 52ss. οὖλα δὲ Κουρῆτές σε περὶ πρύλιν ὠρχήσαντο / τεύχεα πεπλήγοντες, ἵνα Κρόνος οὔασιν ἠχὴν / ἀσπίδος εἰσαΐοι καὶ μή σεο κουρίζοντος, Arat. 35 Δικταῖοι Κούρητες ὅτε Κρόνον ἐψεύδοντο, Hymn. Curet. saec. III a. Ch. (West, Journ. Hell. Stud. 85, 1965, 149), GVI IV 1036, Diod. 5, 70, 2, Lucr. 2, 633ss, Verg. Georg. 4, 150s, Ovid. Fast. 4, 207ss, Hygin. Fab. 139, Orph. Hymn. 38; vid. et. Frazer et Scarpi ad Apollodor. l. laud. 7; Ricciardelli ad Orph. Hymn. 38 | de Curetum cultu cf. Strab. 10, 3, 11 (fr. 570), Jeanmaire, Couroi et Courètes, Lille 1939, 593ss; Faure, Fonctions des cavernes crétoises, Paris 1964, 110ss | de Curetibus ap. Pythagor. cf. Theol. Arith. 78, 6–8 (= fr. 701); apud Neoplatonicos cf. adn. Saffrey–Westerink ad loc. p. 159 | **icon.** vid. ad fr. 297 || **4** αὐτὸν Pasquali: αὐτῶν cod. || **7** ἱδρυμένως **P** || **16–17** 'an scrib. cum Luna ⟨τὴν⟩ κουρητικὴν?' Westerink, cf. Orph. Arg. 22s (fr. 99) ἅ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσατο κούρην / Φερσεφόνην περὶ πατρὸς ἀμαιμακέτου Κρονίωνος, cf. Mesomed. GDRK 2, 5, 15 (p. 28 Heitsch) οἱ Ῥέας Κούρητες, de re cf. et. Delatte, Musée Belge 17, 1913, 143

199 1–2 τὸν τρόπον **BA**

πρὸς τὸν Φάνητα ἔχουσιν, διαιρέται γὰρ οἱ δεύτεροι τρεῖς τῶν προτέρων τριῶν. κατὰ πάντα δὴ ταῦτα οἰκείως ἔχει ὁ Κρόνος ἐν τῆι νυχίαι μένειν ἑτερότητι. ἆρα οὖν ἐν τῶι ἑαυτοῦ αἰτίωι οὐ μένει καὶ ἐν τῆι τελεσιουργῶι διακοσμήσει;

200 F (56 + 171 K.)

(I) Apollodor. Bibl. 1, 1, 5 pergit fr. 194 II τὴν δὲ ἀδελφὴν Ῥέαν γήμας, ἐπειδὴ Γῆ τε καὶ Οὐρανὸς ἐθεσπιώιδουν αὐτῶι λέγοντες ὑπὸ παιδὸς ἰδίου τὴν ἀρχὴν ἀφαιρεθήσεσθαι, κατέπινε τὰ γεννώμενα || (II) Rufin. Recognit. 10, 18, 4 (337, 8 Rehm) *pergit fr. 184* sed de illis sex maribus unus, qui dicitur Saturnus, in coniugium accepit Ream, et cum responso quodam commonitus esset, quod qui ex eo nasceretur fortior ipso futurus esset regnoque eum depelleret, omnes qui ei nascerentur filios devorare instituit. *sequitur fr. 203 III* || (III) Damasc. in Plat. Parmen. 267 (III, 8, 16 Westerink) καὶ γὰρ ὁ παρ' Ὀρφεῖ Κρόνος, ὃς Τιτάν ἐστι κατὰ τὸν ἑαυτοῦ ὑπεζωκότα, {καὶ} καταπίνει τὰ οἰκεῖα γεννήματα κατὰ τὸν ἀμείλικτον || (IV) Procl. in Plat. Remp. II 297, 9 Kroll καὶ ταῦ[τ]α [καὶ οἱ θεολό]γοι γιγνώσκοντες τὸν βίαι λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παίδας ἐ[σθί]ειν ἐμυθολόγησαν, ὡς δέον ὂν τὸν βιασάμενον ⟨τὸν⟩ πατέρα καὶ περὶ τοὺς παῖδας εἶναι τοιοῦτον || (V) Procl. in Plat. Remp. II 61, 22 Kroll διὸ καί φασι τῶν ὡρῶν τὴν μὲν χειμερινὴν εἶναι Κρονίαν, κρύπτουσαν ὑπὸ γῆς τὰ σπέρματα καθάπερ ἐκεῖνος τὰ ἑαυτοῦ γεννήματα, εἰ βούλει θεολογικῶς λέγειν || (VI) Gregor. Naz. Or. 31, 16 (306 Gallay–Jourjon) pergit fr. 191 II καὶ τελευταῖόν τινα θεὸν μισότεκνον διὰ φιλαρχίαν, πάντας καταπίνοντα τοὺς ἄλλους ἐξ ἀπληστίας, ἵνα γένηται … (cf. fr. 201 II) δυστυχῶς ἐσθιομένων καὶ ἐμουμένων || (VII) Gregor. Naz. Or. 4, 115 (276 Bernardi) pergit fr. 134 V καὶ ὁ πάντας καταπίνων τοὺς ἄλλους εἶτ' ἀναδιδοὺς θεούς. sequitur fr. 201 I || (VIII) Origen. c. Cels. 4, 48 pergit fr. 187 III καὶ πατέρες θεοὶ υἱοὺς θεοὺς καταπίνουσι. sequitur fr. 201 I (214 IV) || (IX) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 78 (151 Nimmo Smith), cf. Cosm. Hieros. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 628 Migne) pergit fr. 162 I περὶ δὲ τοῦ 'ὁ πάντας καταπίνων θεούς' οὐ λέγει περὶ τοῦ Ἠρικαπαίου,

200 2 ἐθεσπιώιδουν] cf. Diod. 5, 70, 1 τινὲς δὲ μυθολογοῦσι τῶι Κρόνωι γενέσθαι λόγιον περὶ τῆς τοῦ Διὸς γενέσεως, ὅτι παραιρήσεται τὴν βασιλείαν αὐτοῦ βιαίως ὁ γεννηθεὶς παῖς. διόπερ τὸν μὲν Κρόνον τὰ γεννώμενα παιδία πλεονάκις ἀφανίζειν || **6** ea **PaF** | ipso *om.* **Qx** || **9** Τιτάν] τι πᾶν **B** | {καὶ} del. Westerink || **11–13** omnia suppl. et add. Schoell || **17** θεόν τινα **S** || **18** τοὺς ἄλλους καταπίνοντα **S** | ἀπληστείας **D** || **25–26** περὶ Ἥρι καὶ Παίου Cosm. ||

ἀλλὰ περὶ τοῦ Κρόνου, λέγεται γὰρ οὗτος, οὓς ἔτεκεν υἱοὺς πάλιν καταπιεῖν. sequitur fr. 215 I || (X) confudit rem SUDA s. v. Φάνης (IV 696, 17 Adler) Φάνης: ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς εἰσηνέχθη ὁ Φάνης ... (cf. fr. 135 II, 162 II) καὶ ὁ Ἠρικαπαῖος ἕτερον, καταπιόντα πάντας τοὺς θεούς, ὡς τὸν Κρόνον || (XI) PROCL. in Plat. Parmen. 1035, 4 Cousin τρίτον τὸ καταδεέστερον τοῦ ὄντος καὶ οἷον ὑπ' αὐτοῦ καταπινόμενον || (XII) OLYMPIODOR. in Plat. Phaed. 1, 5 (45 Westerink) διὸ καὶ καταπίνειν τὰ οἰκεῖα γεννήματα λέγεται (sc. Κρόνος).

201 F (171 K.)

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

202 F (56 + 161 + 163 K.)

(I) DAMASC. in Plat. Parmen. 283 (III 46, 2 Westerink) ἔτι δὲ κατ' Ὀρφέα, δύο προβάλλεται ζῳογόνους θεότητας, τὴν μὲν κατὰ τὸ κινούμενον μᾶλλον, τὴν δὲ μᾶλλον κατὰ τὸ ⟨ἑστό⟩ς, Ἥραν φημὶ καὶ Ἑστίαν· ταύτην μὲν ἑδράζουσαν τοὺς εἰς τόδε τὸ πᾶν προϊόντας θεούς, ἐκείνην δὲ πάντας εἰς πρόοδον ἐκκαλουμένην || (II) PROCL. in Plat. Tim. III 249, 16 Diehl ὁ δὲ θεολόγος ὁ παρ' Ἕλλησιν Ἥραν αὐτὴν προσείρηκε μετὰ τῆς Ἑστίας ἀναφανεῖσαν ἀπὸ τῆς μεγίστης Ῥέας, ἣ περιείληφεν ἁπάσας τὰς ζωιογονικὰς δυνάμεις,

201 (I) ORIGEN. c. Cels. 4, 48 pergit fr. 200 VIII καὶ θεὰ μήτηρ ἀντιδίδωσιν υἱοῦ τῶι πατρὶ (edd. : τοῦ πατρὸς A) ἀνδρῶν τε θεῶν τε λίθον. cf. fr. 214 IV || (II) GREGOR. NAZ. Or. 4, 115 (276 Bernardi) pergit fr. 200 VII ἵνα γένηται [1] sequitur fr. 676 III || (III) GREGOR. NAZ. Or. 31, 16 (306 Gallay–Jourjon) πάντας καταπίνοντα ... (cf. fr. 200 VI) ... ἵνα γένηται· [1]

201 A 544 al., α 28 al., fr. Hymn. Bacch. 6, Hom. Hymn. 34, 6, Hes. Th. 542 al., Op. 59 al., Sc. 27 al., fr. 30, 8 M.-W. al., Titan. fr. 6, Orph. frr. 244; 282 πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε | Orph. fr. 416, 4 πατὴρ ... πάντων θνητῶν τε θεῶν τε

26 οὗτος om. Cosm. || de re cf. et. Porphyr. De antro nymph. 7, p. 46, 15 Simonini οὕτω καὶ ὁ Κρόνος ἐν τῶι Ὠκεανῶι αὐτῶι ἄντρον κατασκευάζει κἀκεῖ κρύπτει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας et Simonini ad loc., p. 108

201 πάντων ἀνδρῶν τε (καὶ add. **PC**) θεῶν τε πατήρ Gregor. II | Origen. et Gregor. mea sententia de Orphei carmine loquuntur, quia in Hesiodi theogonia formula πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε de Saturno nusquam invenitur

202 2 μᾶλλον om. **B** || **3** τὸ ⟨ἑστώς⟩ (pot. ⟨ἑστό⟩ς Westerink), Ἥραν φημὶ καὶ Ἑστίαν Ruelle : τὸ σηραν (sic) φημι καὶ ἑστιᾶν cod. || **5** ὁ δὲ θεολόγος] cf. Hes. Th. 453 s, at Hes. nihil de Natura dicit : vid. adn. Festugière ad loc. || **6** ὁ om. **Q** ||

ἐπὶ τέλει καὶ αὐτὴν ἀποτίκτουσα τὴν Φύσιν, εἰ καὶ συντάττει τῶι δημιουργῶι τὴν Ἥραν ὡς μητέρα πατρί, καὶ πάσης τῆς Τιτανικῆς διαιρέσεως ἔξαρχον αὐτὴν παραδίδωσι τῆς {τε} ἐν ψυχαῖς θεωρουμένης κατὰ τὰς μοίρας διακρίσεως αἰτίαν ‖ (III) Procl. in Plat. Tim. I 450, 20 Diehl pergit fr. 179 II ὁ δὲ δημιουργὸς αὐτός, ὁ μέγιστος Ζεύς, συζυγεῖ τῆι Ἥραι· (cf. frr. 255 II; 256 I) ... καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν προεληλύθασι πατέρων. sequitur fr. 134 II ‖ (IV) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 8, 2 (109, 23 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 263 III ἀπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ διήκοντος Διός – τοῦ θερμοτάτου αἰθέρος – ὁ ἀὴρ μέχρι τῶν ἐνταῦθα διικνεῖται τόπων, ἣν ἐπονομάζουσιν Ἥραν. καὶ ὡς δὴ τῆς τοῦ αἰθέρος καθαρωτάτης οὐσίας ὑποβεβηκυῖα, ὡς θήλεια τὴν καθαρότητα, πρὸς σύγκρισιν τοῦ κρείττονος ἀδελφὴ Διὸς κατὰ τὸ εἰκὸς ἐνομίσθη, ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς οὐσίας γεγενημένη· γαμετὴ δὲ διὰ τὸ ὡς γυναῖκα ὑποκεῖσθαι.

203 F (56 K.)

(I) Apio ap. Ps. Clem. Rom. Homil. 6, 6, 3 (109, 2 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 171 ἡ δὲ τοῦ κύτους ἔνδοθεν γόνιμος ὑπολειφθεῖσα ὕλη, ὡς ἐν πολλῶι τῶι χρόνωι †ὑποκειμένης ἕως φυσικῆς ὑποζέουσα ἡ θερμότης†, τὰς πάντων διέκρινεν οὐσίας. τὸ μὲν γὰρ κατώτερον αὐτῆς πρῶτον ὥσπερ ὑποστάθμη ὑπὸ τοῦ βάρους εἰς τὰ κάτω ὑποκεχώρηκεν, ὃ διὰ τὸν ὁλκότητα καὶ διὰ τὸ ἐμβριθὲς καὶ πολὺ τῆς ὑποκειμένης οὐσίας πλῆθος Πλούτωνα προσηγόρευσαν, Ἅιδου τε καὶ νεκρῶν βασιλέα εἶναι ἀποφηνάμενοι. ταύτην μὲν οὖν τὴν πρώτην καὶ πολλήν, ῥυπαρὰν καὶ τραχεῖαν οὐσίαν ὑπὸ Κρόνου, τοῦ χρόνου καταποθῆναι λέγουσιν φυσικῶς διὰ τὴν κάτω ὑπονόστησιν αὐτῆς. sequitur fr. 204 I ‖ (II) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 12, 3 (111, 3 Rehm–Irmscher–Paschke) ἐγεννήθη γὰρ (ὡς λέγεις) ἐκ Κρόνου καὶ Ῥέας (ὑπό τε χρόνου καὶ ὕλης) τὰ μὲν πρῶτα Πλούτων, ὡς ἡ κάτω παραχωρήσασα ὑποστάθμη. sequitur fr. 204 II ‖ (III) Rufin. Recognit. 10, 18, 5 (337, 12 Rehm) *pergit fr. 200 II* huic ergo primus nascitur filius, quem

8 εἰ cod. : ἢ dub. Diehl ‖ **10** {τε} del. Diehl ‖ **11** καὶ διακρίσεως **D**ς ‖ **16** διήκνεῖ **P*** : διήκνεῖναι P[2] cf. Apollodor. Bibl. 1, 1, 5 pergit fr. 200 I καὶ πρώτην μὲν γεννηθεῖσαν Ἑστίαν κατέπιεν, εἶτα Δήμητραν καὶ Ἥραν, sequitur fr. 203 IV, at fort. Hesiodus Apollodori fons, quia in Orphei theogonia probabiliter Saturnus tantum filios mares devorat, cf. fr. 84 καταπίνων τῶν παίδων τοὺς ἄρσενας et West, Orphic Poems 72: 122 (Saturnus) 'swallows at least the males'

203 2 τὴν δὲ – γόνιμον ὑπολειφθεῖσαν ὕλην Schwegler | κύτος **P*** | ὑποληφθεῖσα **P** ‖ **3** ὑποκειμένη **O** | ἕως **PO** : τέως Quarry : ⟨...⟩εως Rehm (ζέσεως?) ‖ **3–4** ὑποζέουσα ἡ θερμότης ut gloss. delere mon. Rehm ‖ **4** τὰς] τῆς **P** : ⟨εἰς⟩ τὰς Schwegler ‖ **5** ὑπεχώρηκεν **P** ‖ **8** πολλήν] πολύ **O** ‖

Aiden appellarunt, qui apud nos Orcus nominatur, quem pro causis quibus supra diximus adsumptum devorat pater. *sequitur fr. 204 III* ‖ (IV) APOLLODOR. Bibl. 1, 1, 5 pergit adn. ad 202 μεθ' ἃς (sc. κατέπιεν) Πλούτωνα καὶ Ποσειδῶνα. sequitur fr. 205.

204 F (80 + 138 + 146 + 171 K.)

(I) APIO ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 7, 2 (109, 10 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 203 I μετὰ δὲ τὴν πρώτην ὑποστάθμην τὸ συρρυὲν ὕδωρ καὶ πρώτηι ἐπιπολάσαν ὑποστάσει Ποσειδῶνα προσηγόρευσαν. sequitur fr. 207 I ‖ (II) APIO ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 12, 3 (111, 5 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 203 II δευτέρα δὲ Ποσειδῶν, ὅς ἡ μέση ἐστὶν ὑγρὰ οὐσία ἐπιπολάσασα τῆι κάτω ὁλκοτάτηι φύσει. sequitur fr. 207 II ‖ (III) RUFIN. Recognit. 10, 18, 5 (337, 14 Rehm) *pergit fr. 203 III* post hunc secundum genuit, quem Neptunum dicunt, quemque simili modo devoravit. *sequitur fr. 207 III.*

Iuppiter nascitur (frr. 205–215)

205 F

APOLLODOR. Bibl. 1, 1, 6 pergit fr. 203 IV ὀργισθεῖσα δὲ ἐπὶ τούτοις Ῥέα παραγίνεται μὲν εἰς Κρήτην, ὁπηνίκα τὸν Δία ἐγκυμονοῦσα ἐτύγχανε, γεννᾶι δὲ ἐν ἄντρωι τῆς Δίκτης Δία. sequitur fr. 208 II.

15 aidem ΣΘ^{r}Ψ : aden Λ^d : adien Π^q : madien Π^{ag} | appellaverunt A^{p}Π^{q}Θ^r | de re cf. Porphyr. De antro nymph. p. 46, 15 Simonini οὕτω καὶ ὁ Κρόνος ἐν τῶι Ὠκεανῶι αὐτῶι ἄντρον κατασκευάζει κἀκεῖ κρύπτει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ... καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ εὑρήσει τις ἐπιὼν τὰ τῶν θεολόγων, cf. comm. Simonini ad loc. 107 ss

204 **3** Ποσιδῶνα **P** ‖ **6** ὁλκωτάτηι **PO** ‖ cf. Apollodor. Bibl. 1, 1, 5 μεθ' ἃς (sc. κατέπιεν) Πλούτωνα καὶ Ποσειδῶνα et adn. ad fr. 202

205 Iuppiter in monte Cretensi nascitur, secundum plurimos auctores, at alii alios montes laudant: montem prope Lyctum Hes. Th. 477 ss πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον, / ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι, / Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Φαῖα πελώρη / Κρήτηι ἐν εὐρείηι τρεφέμεν, Dictam Verg. Georg. 4, 152, Apoll. Rhod. 1, 509, Servius in Aen. 2, 104 (359, 26 Thilo-Hagen), Mythogr. Vatic. I 104, II 16; Idam Diod. 5, 70, Ovid. Fast. 4, 207, Stat. Theb. 4, 785; cf. et. Callim. Hymn. Iupp. 47 Δικταῖαι Μελίαι et 51 Ἰδαίοις ἐν ὄρεσσι, Arat. 33 Δίκτηι ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίαο | cf. et. tabellam Mycenaeam KN Fp 1, 2 *di-ka-ta-jo / di-we* | de re vid. et. Frazer ad loc.; Fauré, Fonctions des cavernes crétoises, Paris 1964; Huxley, Greek Rom. Byz. Stud. 8, 1967,

206 F (128 + 134 + 145 K.)

Ῥείη τὸ πρὶν ἐοῦσα, ἐπεὶ Διὸς ἔπλετο μήτηρ,
Δημήτηρ γέγονε.

206 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 90, 28 Pasquali ὅτι τὴν Δήμητρα (Δήμητραν **P**) Ὀρφεὺς μέν, τὴν αὐτὴν λέγων τῆι Ῥέαι εἶναι, λέγει ὅτι ἄνω (ἄνωθεν **A**) μὲν μετὰ Κρόνου οὖσα ἀνεκφοίτητος Ῥέα ἐστίν, προβάλλουσα δὲ καὶ ἀπογεννῶσα τὸν Δία Δημήτηρ. λέγει γάρ [1–2] ‖ (II) Procl. in Plat. Cratyl. 80, 10 Pasquali ὁ δ' Ὀρφεὺς τρόπον μέν τινα τὴν αὐτὴν εἶναι τὴν Δήμητρα τῆι ὅληι ζωογονίαι, τρόπον δ' ἄλλον οὐ τὴν αὐτήν· ἄνω μὲν γὰρ οὖσα Ῥέα ἐστί, κάτω δὲ μετὰ τοῦ Διὸς (κατὰ δὲ μεταξὺ [Διὸς om.] **P**) Δημήτηρ· καὶ γὰρ τὰ παραγόμενα (Werfer : παραγενόμενα cod.) ὅμοιά εἰσιν τοῖς παράγουσιν καὶ σχεδὸν τὰ αὐτά ‖ (III) Procl. Theol. Plat. V 11 (V 39, 8 Saffrey–Westerink) καὶ δὴ ἐν Νόμοις τὰς θεσμοφόρους θεὰς ἀνυμνῶν εἰς τὴν ἕνωσιν τῆς τε Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης ἀναπέμπει πᾶσαν τὴν ἔνθεσμον ζωήν. ἐπεὶ καὶ κατ' Ὀρφέα τῶι μὲν Κρόνωι συνοῦσα κατὰ τὴν ἀκρότητα τὴν ἑαυτῆς ἡ μέση θεὸς Ῥέα καλεῖται, τὸν δὲ Δία παράγουσα καὶ μετὰ Διὸς ἐκφαίνουσα τούς τε ὅλους καὶ τοὺς μερικοὺς διακόσμους τῶν θεῶν, Δημήτηρ. καὶ ἔστιν ὁ σύμπας τῆς μέσης ζωῆς διάκοσμος περιληπτικὸς τῶν τε ἄλλων Τιτανίδων (cf. fr. 179, 6) καὶ δὴ καὶ τῆς Δήμητρος· ταύτην γὰρ προεστήσατο μονάδα συναγωγὸν (**P**[1] : συναγωγὼν **P**) μέσην τῶν ἐν αὐτῆι πασῶν τάξεων, τῶν τε κρυφίων (s. v. scr. **P**[2] : κορυφαίων **P**) καὶ τῶν μεριζομένων περὶ τὰς γεννητικὰς τῆς θεοῦ δυνάμεις. τριτταὶ δέ εἰσιν ἑκάτεραι· καὶ τὴν μὲν ἄνω τριάδα

206 1 Quint. Smyrn. 5, 542s ἐπεὶ ἦ νύ με τὸ πρὶν ἄνασσαν / αἰδοίην περ ἐοῦσαν | K 45 ἐπεὶ Διὸς | A 395 al., ε 37 al., Hes. Sc. 110 ἐπεὶ ... Διὸς | η 31, Apoll. Rhod. 2, 863, Nonn. Dion. 25, 451, Orph. Arg. 233 ἐπεὶ ... ἔπλετο | Hes. fr. 372, 7 M.-W., Quint. Smyrn. 7, 274, Nonn. Dion. 10, 1 ἔπλετο μήτηρ

85ss; West ad Hes. Th. 453–506; eund., Orphic Poems 127s; 132; Verbruggen, Le Zeus crétois, Paris 1981, 91ss; Scarpi ad loc. 424s | **icon.** Iuppiter Cretae natus a Curetibus circumdatus fortasse repraesentatur in tympano aeneo in spelunca Idaea invento saec. VIII a. Ch. fin., cf. Tiverios, Zeus, LIMC VIII (1997) 316 n. 11

206 cf. Lob. 537; Kern, Hermes 51, 1916, 561s; West, Orphic Poems 217; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61; Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 75 ‖ **1** Ῥείη – ἐοῦσα Werfer : Ῥείην – ἐοῦσαν cod. : Ῥείη – ἐοῦσα ⟨γ'⟩ Mullach ‖ **2** γέγονε Δημήτηρ cod. : transp. Boissonade : γίγνετο Δημ. Werfer : γεγονέναι Δήμητρα Lob., qui 'haec duo verba Proclo relinquenda esse censet' et Ῥείην – ἐοῦσαν servat | ἐτυμολογεῖ poeta, cf. fr. 398s et diss. hic laud., | de Rhea eadem atque Cerere vid. frr. 29 (et adn. ad loc.); 88; 398 | de Procl. V cf. Saffrey–Westerink ad loc.

207 F (56 K.)

(I) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 7, 3 (109, 11 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 204 I τὸ δὲ λοιπὸν τρίτον τὸ καθαρώτατον καὶ κορυφαιότατον ἅτε διαυγὲς ὂν πῦρ Ζῆνα ὠνόμασαν διὰ τὴν ἐν αὐτῶι ζέουσαν φύσιν· ἀνωφερὲς γὰρ ὂν τὸ πῦρ πρὸς μὲν τὰ κάτω ὑπὸ χρόνου τοῦ Κρόνου, οὐ κατεπόθη. sequitur fr. 240 X || (II) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 12, 4 (111, 6 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 204 II ἡ δὲ τρίτη ἀνωτάτη τε καὶ αἰθὴρ οὖσα, ὅσπερ ἐστὶν Ζεύς, ἥτις οὐ κατεπόθη, ἀλλὰ θερμὴ οὖσα ἰσχὺς καὶ ἀνωφερῆ ἔχουσα τὴν φύσιν ὥσπερ ὑπό τινος ῥιπῆς εἰς τὸν ἄνω ἡγεμονικώτατον ἀνέπτη αἰθέρα. sequitur fr. 225 VI || (III) Rufin. Recognit. 10, 18, 6 (337, 15 Rehm) *pergit fr. 204 III* novissimum genuit eum, quem Iovem appellant, sed hunc mater miserans Rea, per artem devoratori subtrahit patri. *sequitur fr. 213 VII.*

συνάπτει τῶι Κρόνωι, τὴν δὲ κάτω συνυφαίνει τῆι δημιουργικῆι τάξει, μέσην δὲ οὖσαν τὴν Δημητριακὴν μονάδα συντεταγμένην ἅμα καὶ ἐξῃρημένην ἀποφαίνει τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων· καὶ γὰρ ὑφίστησι Δία μετὰ τῆς ὅλης. sequitur fr. 276 II || (IV) Procl. Theol. Plat. V 11 (V 35, 22 Saffrey–Westerink) ταῖς δὲ αὖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν νοερῶν θεῶν ὑπομνήσεσι πέρας ἐπιθέντες ἐχομένως δήπου τὴν βασιλίδα Ῥέαν ὑμνήσομεν. ταύτην γὰρ δὴ μητέρα τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων, δευτέραν δὲ τοῦ Κρόνου θεὸν Πλάτων τέ φησι καὶ Ὀρφεύς || (V) Procl. Theol. Plat. IV 5 (IV 21, 15 Saffrey–Westerink) cf. fr. 179 VI καὶ πρὸ τούτων (sc. Πλωτῖνος καὶ Ἰάμβλιχος) ὁ Πλάτων αὐτὸς ἐν τῶι Κρατύλωι (396a–c), ταῖς Ὀρφικαῖς θεογονίαις ἑπόμενος, τοῦ μὲν Διὸς πατέρα τὸν Κρόνον, τοῦ δὲ Κρόνου τὸν Οὐρανὸν ἀποκαλεῖ || (VI) Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 49, 28 Saffrey–Westerink) ἣν καὶ μητέρα καλοῦσιν οἱ θεολόγοι τῆς ἡγεμονικῆς θεοῦ καὶ ὁ Πλάτων αὐτός κτλ || (VII) Hermias in Plat. Phaedr. 143, 13 Couvr. cf. fr. 179 VII τούτων μὲν οὖν ἀποστατέον τῶν δοξῶν καὶ τούτου τοῦ αἰσθητοῦ οὐρανοῦ, Οὐρανὸν δὲ ἀκουστέον λέγεσθαι τὸν (Couvr. : τὸ cod.) ἄκρον τῶν νοερῶν θεῶν, ὃν οἱ θεολόγοι πατέρα μὲν Κρόνου, προπάτορα (πρα = πατέρα A[1] qui adiecit supra versum προ) δὲ Διός φασι. πολλαὶ τοίνυν τάξεις εἰσὶ (ἀπὸ M) τῶν νοερῶν θεῶν ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ μέχρι Διὸς καὶ εἴδη πολλὰ κτλ || (VIII) Damasc. De princ. 94 (III 28, 8 Westerink) pergit fr. 249 οὕτω δὴ καὶ ὁ Κρόνος ἐπὶ πολλῆι γενεᾶι τῆι πρότερον, ἐπ' ἐσχάτωι παράγει τὸν ὅλον Δία τῆς ἑτέρας ἐξάρχοντα βασιλείας. sequitur fr. 179 VIII

207 de I cf. Olivieri, Studi di filosofia greca in onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 3 ss || **4** ἀνωφαρὲς **P*** || **7** ὥσπερ **P** | ἰσχὺς fort. delendum sec. Rehm–Irmscher–Paschke || **10** novissime **Θ**[x] | eum genuit *transp.* **Π** || **11** devoraturo **Λ**[d]**Π**

208 F (105 a K., 4 [B 70] C.)

Ἴδη τ' εὐειδὴς καὶ ὁμόσπορος Ἀδρήστεια.

209 (105 K.)

(I) HERMIAS in Plat. Phaedr. 161, 15 Couvr. ἡ δὲ Ἀδράστεια μία ἐστὶ καὶ αὕτη θεὸς τῶν μενουσῶν ἐν τῆι Νυκτί, γενομένη ἐκ Μελίσσου καὶ Ἀμαλ-

208 (I) HERMIAS in Plat. Phaedr. 161, 20 Couvr. cf. fr. 209 I ἥτις (sc. ἡ Ἀδράστεια) ἀδελφή ἐστι τῆς Ἴδης· [1] || (II) APOLLODOR. Bibl. 1, 1, 6 pergit fr. 205 καὶ τοῦτον μὲν δίδωσι τρέφεσθαι Κούρησί τε καὶ ταῖς Μελισσέως (cf. Zenob. 2, 48 : Μελισσέων E A) παισὶ νύμφαις, Ἀδραστείαι τε καὶ Ἴδηι. sequitur fr. 209 III || (III) PLUT. Quaest. conv. 3, 9, 2 p. 657e οἱ παλαιοὶ τοῦ μὲν Διὸς δύο ποιεῖν τιθήνας, τὴν Ἴδην καὶ τὴν Ἀδράστειαν || (IV) ZENOB. 2, 48 (Paroem. Gr. I 45, 1) ἡ Ῥέα τὸν Δία τεκοῦσα ἐν Κρήτηι (om. P), δίδωσι τοῦτον τρέφεσθαι ταῖς Μελισσέως παισὶ Νύμφαις Ἀδραστείαι τε καὶ Ἴδηι. sequitur fr. 209 IV

208 Hes. Th. 250 εὐειδὴς Γαλάτεια, cf. 354, fr. 10 (a), 24 West al. | Aeth. fr. 2b εὐειδὴς Πενθεσί̣λ⟨ε⟩ια | As. fr. 2 εὐειδὴς Μελανίππη | Orph. fr. 179, 1 εὐειδεῖς κούρας | Hymn. Cer. 85 καὶ ὁμόσπορος (cf. Soph. Oed. R. 460, Nonn. Dion. 40, 430, Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 761 Migne)

208 de fr. 208–211 cf. Lob. 514ss; West, Orphic Poems 266: 'Hermias is combining different passages'; cf. et. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61; Scarpi ad Apollodor. loc. p. 424s | Ἴδη dub. Abel, def. Wil., Hermes 54, 1919, 60 : Εἴδη cod. | Ἀδράστεια **M** schol. || cf. Orph. Arg. 21 (fr. 99) τιτθείαν τε Ζηνός, Apoll. Rhod. 3, 133s τροφὸς Ἀδρήστεια / ἄντρωι ἐν Ἰδαίωι ἔτι νήπια κουρίζοντι (cf. Schol. ad loc. 221, 16 Wendel ἀδελφὴ Κουρήτων), vid. et. Callim. Hymn. Iov. 46ss, laud. in adn. ad fr. 209 | de Ida (e qua mons Cretensis nomen ducit) cf. Et. M. 465, 35 Στησίμβροτος δὲ ἐν τῶι Περὶ τελετῶν (FGrHist 107 F 12) Διὸς καὶ Ἴδης νύμφης αὐτοὺς (sc. Δακτύλους Ἰδαίους) λέγει (cf. Jac. ad loc.), Socrat. Arg. FGrHist 310 F 1, Diod. 4, 60, 3, et l. laud. in frr. 209ss) | **icon.** valde incertum utrum Ida repraesentetur in cratera Attica saec. V a. Ch. fin. (de qua cf. Papageorgiadou, Ide I, LIMC V I [1990] 642s) necne | de Adrastea (dea Phrygia) cf. Phor. fr. 2, 4, Aesch. fr. 158 Radt, Apoll. Rhod. 3, 132 Ἀδρήστεια ἄντρωι Ἰδαίωι, Herodt. 6, 36 (et comm. v. d. Headlam ad loc.); de re cf. West, Orphic Poems 123; 131ss; Grunaer–von Hoerschelmann, Adrasteia II, LIMC I 1 (1981) 230s (ubi plurimi fontes desunt, sed **icon.** invenies), vid. et. fr. 209

209 **1** δὲ om. schol. || **1–2** καὶ αὕτη om. schol. || **2** γενομένου **M** || **2–3** Ἀμαλθείας] cf. Lactant. Inst. 1, 22 *Didymus in libris* ἐξηγήσεως Πινδαρικῆς (= Didym.

θείας. ὁ μὲν οὖν Μέλισσος κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν δευτέρων καὶ πρόνοιαν εἴληπται. ἡ δὲ Ἀμάλθεια κατὰ τὸ ἀκλινὲς καὶ μὴ μαλθάσσεσθαι. ἐκ τῆς οὖν προνοίας τῆς ἀκλινοῦς γέγονεν ἡ Ἀδράστεια... (sequitur fr. 208 I) ἡ πάντων ὁμοῦ τῶν νόμων ... τὰ μέτρα ἑνιαίως ἐν ἑαυτῆι συλλαβοῦσα καὶ συνέχουσα. αὕτη ἐστὶν ἡ θεὸς Ἀδράστεια διὰ τοῦτο κεκλημένη διὰ τὸ τὰ ὑπ' αὐτῆς τεθέντα καὶ νομοθετηθέντα ἀναπόδραστα εἶναι ... (sequitur fr. 211) αὗται δὴ καὶ λέγονται τρέφειν τὸν Δία ἐν τῶι ἄντρωι τῆς Νυκτός ‖ (II) Hermias in Plat. Phaedr. 162, 8 Couvr. pergit fr. 113 VII ἡ δὲ Ἀδράστεια ἐν τοῖς προθύροις πᾶσι νομοθετοῦσα τοὺς θείους θεσμούς. διαφέρει δὲ τῆς ἐκεῖ Δίκης ὡς νομοθετικὴ δικαστικῆς. καὶ ἡ μὲν ἐκεῖ Δίκη θυγάτηρ λέγεται τοῦ Νόμου τοῦ ἐκεῖ καὶ Εὐσεβείας, αὕτη δὲ ἡ Ἀδράστεια ἐκ Μελίσσου καὶ Ἀμαλθείας

p. 220 Schmidt) *ait, Melissea Cretensium regem primum Diis sacrificasse ... huius duas fuisse filias, Amaltheam et Melissam, quae Iovem puerum caprina lacte ac melle nutrierunt, unde poetica illa fabula originem sumpsit, advolasse apes, atque os pueri melle complesse* | Amalthea Oceani filia sec. Apollodor. Bibl. 2, 7, 5 (= Pherecyd. FGrHist 3 F 42 [fr. 42 Fowler]); Oleni sec. Schol. Arat. 164 | nympha, sec. Pind. fr. 70 (249a) Sn.-Maehl., Musaeum fr. 84, Pherecyd. FGrHist 3 F 42, Eratosth. Catast. 13, Schol. Arat. 161 τὴν δὲ Ἀμαλθείαν αἶγα Νίκανδρος (fr. 114 Schneider) Διὸς τροφόν φησι, Ovid. Fast. 5, 111ss, Hygin. Astron. 2, 4, Fab. 139 : at capra sec. Callim. Hymn. Iov. 46ss Ζεῦ, σὲ δὲ Κυρβάντων ἑτάραι προσεπηχύναντο / Δικταῖαι Μελίαι, σὲ δ' ἐκοίμισεν Ἀδρήστεια / λίκνωι ἐνὶ χρυσέωι, σὺ δ' ἐθήσαο πίονα μαζὸν / αἰγὸς Ἀμαλθείης ... / γέντο γὰρ ἐξαπιναῖα Πανακρίδος ἔργα μελίσσης / Ἰδαίοις ἐν ὄρεσσι, τά τε κλείουσι Πάνακρα cum schol., Arat. 162 Αἴξ ἱερή (τὴν μέν τε λόγος Διὶ μαζὸν ἐπισχεῖν), Nonn. Dion. 27, 298, Schol. Hom. Ο 229 (II 72, 29 Dind.) | apes et mel fortasse et. in Orphico carmine laudabantur, cf. Lactant. loc. supra laud., Drexler, s. v. Melissa 4, Roscher Lex. II 2638s; West, Orphic Poems 133 (qui cft. Colum. 9, 2, 4 [= Nicand. fr. 94 Schneider], cf. ad Orph. fr. 569) | de Amaltheae cornu cf. Anacr. fr. 4, 1 Gentili, Phocylid. fr. 3 West, Cratin. fr. 261 K.-A., Aristoph. fr. 707 K.-A., Apollodor. Bibl. 2, 7, 5 (= Pherecyd. FGrHist 3 F 42), Ovid. Fast. 5, 111ss, Schol. Hom. Φ 194 (165 Erbse), Plut. Prov. 2, 27 (Paroem. Gr. I 341, 27), Greg. Cypr. 1, 16 (ib. II 94, 17), Macar. 1, 99 (ib. II 143, 13), Diogenian. 1, 64 (ib. I 191, 1); versionem Euhemeristicam praebuit Diod. 3, 68, 1ss | de re vid. ad fr. 79; cf. et. Cook, Zeus I, 112; 501s; 525; Wernicke, Amaltheia, RE I 2 (1894) 1720ss; Frazer ad Apollodor. et Ovid. locos; West, Orphic Poems 132s; Henig, Amaltheia, LIMC I 1 (1981) 582ss; Vian ad Nonn. loc.; Díez Platas in Bermejo – Díez Platas, Lecturas del mito griego, Madrid 2002, 312; Scarpi ad Apollodor. loc. p. 424; Martínez Nieto 160 | **icon.** cf. Henig l. laud. ‖ **3** ἐπιμέλειαν τῶν δευτέρων καὶ om. schol. ‖ **4** εἴρηται schol. ‖ **7** θεὸς om. schol. ‖ **10** ἡ – **11** θείους om. schol. ‖ **12** Δίκη – **13** Εὐσεβείας] cf. Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 124 ‖ **12** θυγάτηρ om. schol. | λέγεται εἶναι schol. ‖ **12–13** τοῦ ἐκεῖ Νόμου **M** Abel ‖ **13** αὐτὴ schol. | δὲ om. **AB** Abel ‖

οὖσα περιεκτική ἐστι καὶ τοῦ Νόμου || (III) Apollodor. Bibl. 1, 1, 6 pergit fr. 208 II αὗται (sc. Ἀδραστεία καὶ Ἴδη) μὲν οὖν τὸν παῖδα ἔτρεφον τῶι τῆς Ἀμαλθείας γάλακτι. sequitur fr. 213 VI || (IV) Zenob. 2, 48 (Paroem. Gr. I 45, 1) pergit fr. 208 IV αὗται (sc. Ἀδραστεία τε καὶ Ἴδη) μὲν οὖν τὸν παῖδα ἔτρεφον τῶι τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς γάλακτι || (V) Hygin. fab. 182 (152 Marshall) Oceani filiae Ida Amalthea Adrastea, alii aiunt Melissei filias esse, Iovis nutrices.

210 F (162 K.)

Procl. in Plat. Tim. III 274, 17 Diehl καὶ γὰρ ὁ δημιουργός, ὡς ὁ Ὀρφεύς φησι, τρέφεται μὲν ἀπὸ τῆς Ἀδραστείας, σύνεστι δὲ τῆι Ἀνάγκηι, γεννᾶι δὲ τὴν Εἱμαρμένην.

211 F (105b K., 4 [B 70] C.)

παλάμηισι δὲ χάλκεα ῥόπτρα
δῶκεν Ἀδρηστείαι.

211 Hermias in Plat. Phaedr. 162, 2 Couvr. quae praecedunt vid. ap. fr. 209 I διὸ καὶ πρὸ τοῦ ἄντρου τῆς Νυκτὸς ἠχεῖν λέγεται [1–2] ἐν τοῖς προθύροις γὰρ τοῦ ἄντρου τῆς Νυκτὸς ἠχεῖν λέγεται τοῖς κυμβάλοις, ἵνα πάντα αὐτῆς τῶν νόμων κατήκοα γένηται. sequitur fr. 164 II

211 1 Nonn. Dion. 47, 722 χάλκεα ῥόπτρα καὶ εὔια τύμπανα Ῥείης | Orph. fr. 212, Nonn. Dion. 48, 779 χάλκεα ῥόπτρα (cf. Nonn. Dion. 9, 116; 14, 348; 17, 344 al.)

19 Ida *West, Orphic Poems 133 adn. 40* : ideo et Φ : Idothea F : Idyia *Marshall* | Amalthea, Adrastea *West ib.* : Althaea Adrasta *cod.* | alii] *inter alios Orpheus*

210 2 δὲ[1]] καὶ Dς | σύνεστι δὲ τῆι Ἀνάγκηι] fortasse ex loco eodem sumptum ac fons Damascii De princ. 123 bis (fr. 77) συνεῖναι δὲ αὐτῶι τὴν Ἀνάγκην | Ἀνάγκη] cf. fr. 77 || **3** Εἱμαρμένη verso epico repugnat; an Bacchus alluditur? || de hac serie multa dubitavit Westerink ad Damasc. De princ. vol. III 231 adn. 1 : 'R[hapsodies]; 'Ananke' and 'Heimermene' seem to stand for Themis and the Moirai (Holwerda, 328, cf. Proclus [sc. in Plat. Remp. II 207, 23 Kroll = fr. 176 οἶδα μὲν οὖν, ὅτι καὶ Μοίρας ἄλλας Ὀρφεύς … ἀπ' αὐτῶν προελθεῖν φησιν τῶν πρωτίστων θεῶν]) unless this is a Stoic embellishment of the genealogy (H[ieronym. theog.])' West, Orphic Poems 267

211 cf. Bushala, Greek Rom. Byz. Stud. 10, 1969, 169s; Chrétien ad Nonn. Dion. 9, 116, adn. p. 109 || **1** ῥόπτρα] vid. loc. sim.; cf. et. Plut. Crass. 23, 9 ῥόπ-

212 F (152 K., 4 [B 54] C.)

χάλκεα ῥόπτρα λαβοῦσα
καὶ τύπανον λιγυηχές.

212 Procl. Theol. Plat. IV 17 (IV 52, 16 Saffrey–Westerink) τῶι δὲ τῆς Ἀδραστείας θεσμῶι πάντα ὑπήκοα, καὶ πᾶσαι διανομαὶ θεῶν καὶ μέτρα πάντα καὶ φρουραὶ διὰ τοῦτον ὑφεστήκασι. παρ' Ὀρφεῖ δὲ καὶ φρουρεῖν λέγεται τὸν ὅλον δημιουργόν, καὶ [1–2] οὕτως ἠχεῖν ὥστε πάντας ἐπιστρέφειν εἰς αὐτὴν τοὺς θεούς

212 1 Orph. fr. 211, 1 χάλκεα ῥόπτρα et sim. illic laud. || 2 Nonn. Dion. 8, 377 πηκτίδος ... λιγυηχέος, cf. 11, 147; 41, 44

τρα βυρσοπαγῆ καὶ κοῖλα περιτείναντες ἠχείοις χαλκοῖς, Callim. fr. 761 Pf. Γάλλαι μητρὸς ὀρείης .../ αἷς ἔντεα παταγεῖται καὶ χάλκεα κρόταλα, Agath. Anth. Gr. 6, 74, 6s Κύπριδι βακχεύειν μᾶλλον ἐπειγομένη./ θῆκα δέ σοι τάδε ῥόπτρα, Cornut. Nat. deor. 30 (59, 21 Lang) τῶι δὲ θορυβώδει τῶν μεθυσκομένων οἰκεῖόν τι ἔδοξεν ἔχειν καὶ ὁ τῶν ῥόπτρων ψόφος καὶ τυμπάνων, ἃ παραλαμβάνουσιν εἰς τὰ ὄργια αὐτῶν, Lucian. Podagr. 36ss παραπλῆγες ἀμφὶ ῥόπτροις / κελαδοῦσι Κρητὶ ῥυθμῶι / νόμον εὐὰν Κορύβαντες | 'noise maker, striker, or a clapper, often used in orgiastic ritual dancing' Bushala l. laud. || 2 Ἀδραστείαι M Abel : Ἀδραστείηι Gesner : Ἀδραστείηι schol.

212 cf. Lob. 515; Gruppe, Suppl. 746; Wil., Hermes 54, 1919, 60; West, Orphic Poems 267, qui Eudemi theogoniae trib.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61: 'Adrastée ... fait de la musique, probablement pour couvrir les pleurs et les cris de l'enfant-Zeus' || 1 χάλκια Wil. | ῥόπτρα] vid. comm. ad fr. 211, 1 || 2 τύπανον λιγυηχές Wil. : τύμπανα ἠχήεντα Lob., coll. Nonn. Dion. 44, 139 κύμβαλα δ' ἠχήεντα : τύπανον αἰγηχές noluerunt Saffrey–Westerink : τύπανον αἴγηκες (αἴνηχες dub. Liddell–Scott–Jones) cod., cf. Saffrey–Westerink ad loc. | τύ(μ)πανα et ab Orpheotelestis in usu habita, cf. Philodem. De poem. P. Hercul. 1074 fr. 30 (D fr. 10 p. 17 Nardelli, cf. Orph. fr. 655) οὗτος Ὀρφεοτελεστοῦ τυμπάνωι κτλ, Epiph. Const. Expos. fidei 10 (510, 10 Holl–Dummer = Orph. fr. 592) παρ' Ἕλλησι δὲ πόσα μυστήρια καὶ τελεταί; ... ἵνα σεμνότερον εἴπω, τύμπανά κτλ, cf. Eur. Bacch. 58s αἴρεσθε τἀπιχώρι' ἐν πόλει Φρυγῶν / τύμπανα, Ῥέας τε μητρὸς ἐμά θ' εὑρήματα, Diog. TrGF 88 F 1, 2ss Sn. παῖδας ὀλβίων Φρυγῶν, / τυπάνοισι καὶ ῥόμβοισι καὶ χαλκοκτύπων / βόμβοις βρεμούσας ἀντίχερσι, Apoll. Rhod. 1, 1139 (fr. 526) τυπάνωι ubi de Orpheo et. loquitur

213 F (56 + 151 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 58, 1 Pasquali τοσαύτη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ θεοῦ τούτου (sc. Κρόνου) ... ὑπερβολὴ ... ὥστε μηδὲ τῆς Κουρητικῆς αὐτὸν δεῖσθαι φρουρᾶς, ὥσπερ τὴν Ῥέαν (cf. fr. 198 I ubi plura invenies) καὶ τὸν Δία καὶ τὴν Κόρην (cf. fr. 278 I) ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 317, 11 Diehl ὥσπερ γὰρ ὁ θεολόγος περὶ αὐτὸν (sc. Δία) ἵστησι τὴν Κουρητικὴν τάξιν, οὕτω δὴ καὶ ὁ Πλάτων (Prot. 321 d) 'φυλακὰς φοβερὰς' εἶναί φησι περὶ αὐτόν. sequitur fr. 229 ‖ (III) Procl. Theol. Plat. V 3 (V 16, 24 Saffrey–Westerink) ἀλλὰ μὴν καὶ τριάδα τὴν ἀμείλικτον καὶ ἄχραντον τῶν νοερῶν θεῶν διαρρήδην ὁ Πλάτων ἑπόμενος Ὀρφεῖ Κουρητικὴν ἀποκαλεῖ, καθάπερ ἐν Νόμοις (796 b) φησὶν ὁ Ἀθηναῖος ξένος, τὰ τῶν Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια καὶ τὴν ἔνρυθμον χορείαν αὐτῶν ἀνυμνῶν. καὶ γὰρ Ὀρφεὺς τοὺς Κούρητας φύλακας τῶι Διὶ παρίστησι τρεῖς ὄντας καὶ οἱ θεσμοὶ τῶν Κρητῶν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ πᾶσα θεολογία τὴν καθαρὰν καὶ ἄχραντον ζωὴν καὶ ἐνέργειαν εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀναπέμπουσιν ‖ (IV) Procl. Theol. Plat. V 35 (V 127, 8 Saffrey–Westerink) ἴθι δὴ οὖν ἀπὸ τῆς ἀορίστου ταύτης καὶ κοινῆς περὶ τῶν θεῶν τούτων διδασκαλίας καὶ τὴν Ἑλληνικὴν περὶ αὐτῶν φήμην ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἡμῖν παραδοθεῖσαν εἰς μέσον ἀγάγωμεν καὶ ἐπιδείξωμεν αὐτὸν καὶ μέχρι τῶν ὀνομάτων ἑπόμενον τοῖς παρ' Ἕλλησι θεολόγοις ... κἂν τῆι τῶν ἀχράντων θεῶν ἐξηγήσει τῆς ἐκείνων οὐκ ἀφιστάμενον ὑφηγήσεως. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τῶν καὶ σμικρὰ τῆς Ἑλληνικῆς θεοσοφίας ἀκηκοότων ἔν τε ταῖς ἀρρήτοις αὐτῶν τελεταῖς καὶ ταῖς ἄλλαις περὶ τῶν θεῶν πραγματείαις τὴν τῶν Κουρήτων τάξιν παρ' αὐτοῖς διαφερόντως ὑμνημένην ὡς τῆς ἀχράντου προεστῶσαν ἰδιότητος *** τῆς θεᾶς ἡγεμονοῦσαν καὶ τὴν φρουρὰν τῶν ὅλων εἰς ἑαυτὴν ἀναδησαμένην; οὗτοι γοῦν οἱ θεοὶ καὶ τὴν βασιλίδα Ῥέαν λέγονται φρουρεῖν (cf. fr. 198 II) καὶ τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν, ... ταύτην δὴ οὖν τὴν Κουρητικὴν τάξιν οὐ μόνον Ὀρφεὺς καὶ οἱ πρὸ τοῦ Πλάτωνος ἔγνωσαν θεολόγοι καὶ γνόντες ἐθρήσκευσαν, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀθηναῖος ξένος ἐν Νόμοις ἀνύμνησεν (796b) ... ὅθεν δὴ καὶ οἱ Κούρητες τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαχον τῆς ἀχράντου προεστῶτες καθαρότητος τῶν θεῶν, cf. frr. 267 II, 268 II ‖ (V) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 126 (79 Westerink) καὶ οἱ Κούρητες περὶ τοὺς δημιουργικοὺς θεούς. ὅτι νενεύκασι πρὸς τὸ χεῖρον ‖ (VI) Apollodor. Bibl. 1, 1, 7 pergit fr. 209 III οἱ δὲ Κούρητες ἔνοπλοι ἐν τῶι ἄντρωι τὸ βρέφος φυλάσσοντες τοῖς δόρασι τὰς ἀσπίδας συνέκρουον, ἵνα

213 2 Κορυρητικῆς] de Curetibus cf. adn. ad fr. 198 | αὐτὸν Pasquali : αὐτῶν cod. ‖ **6** αὐτὴν **P** ‖ **20** θεοσοφίας] 'les "théosophes" semblent être les Oracles ou leurs commentateurs, les théurges' Saffrey–Westerink ad loc. p. 207 ‖ **23** post ἰδιότητος lacunam sign. Saffrey–Westerink, quam sic fere supplendam esse censuerunt καὶ τῆς καθαρότητος | θεᾶς] 'an θείας legendum?' Saff.-West. ‖ **24** οὗτοι Kern : αὐτοὶ **P** ‖

μὴ τῆς τοῦ παιδὸς φωνῆς ὁ Κρόνος ἀκούσηι. sequitur fr. 214 II || (VII) RUFIN. Recognit. 10, 18, 6 (337, 15 Rehm) *pergit fr. 207 III* et primo quidem ne vagitus pueri innotesceret, Corybantas quosdam cymbala fecit ac tympana percutere, ut obstrepente sonitu vagitus non audiretur infantis. *sequitur fr. 214 III.*

214 F (56 + 147 K.)

(I) SCHOL. Lycophr. Alex. 399 (149, 11 Scheer) δίσκον δὲ τὸν Δία λέγει διὰ τὸν λίθον τὸν ἀντὶ Διὸς ὑπὸ Ῥέας σπαργανωθέντα καὶ ὑπὸ Κρόνου καταποθέντα, ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τῆι Θεογονίαι (485) τὴν Ὀρφέως ὑποκλέψας καὶ παραφθείρας θεογονίαν || (II) APOLLODOR. Bibl. 1, 1, 7 pergit fr. 213 VI Ῥέα δὲ λίθον σπαργανώσασα δέδωκε Κρόνωι καταπιεῖν ὡς τὸν γεγεννημένον παῖδα. sequitur fr. 215 II || (III) RUFIN. Recognit. 10, 19, 1 (337, 19 Rehm) *pergit fr. 213 VII* sed cum ex uteri inminutione intellexisset pater editum partum, expetebat ad devorandum; tunc Rhea lapidem ei offerens magnum 'hunc' inquit 'genui'. at ille accipiens absorbuit. *sequitur fr. 215 III* || (IV) ORIGEN. c. Cels. 4, 48 pergit fr. 200 VIII, cf. fr. 201 I καὶ θεὰ μήτηρ ἀντιδίδωσιν υἱοῦ τῶι πατρὶ ἀνδρῶν τε θεῶν τε λίθον.

215 F (56 + 80 + 171 K.)

(I) PS.-NONN. ad Gregor. Orat. in Iulian. 4, 78 (151 Nimmo Smith), cf. COSM. HIEROS. ad Gregor. (Patr. Gr. 38, 628 Migne) pergit fr. 200 IX λέγεται γὰρ οὗτος (sc. Κρόνος), οὓς ἔτεκεν υἱοὺς πάλιν καταπιεῖν, καὶ ἐμέσαι οὓς ἤδη κατέπιεν. λέγεται γὰρ λίθον καταπιεῖν ἀντὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ λίθου κατελθόντος ἐμέσαι πάντας. cf. GREGOR. NAZ. Or. 31, 16 (306 Gallay–Jourjon) δυστυχῶς ἐσθιομένων καὶ ἐμουμένων. vid. et. fr. 200 VI || (II) APOLLODOR.

36 pueri *om.* Λ^{cd} | corynbatas Λ^{d} : corymbatas Λ^{c}

214 1–3 cf. Hes. Th. 485 τῶι σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν | de Rheae fraude cf. Hes. l. laud., Paus. 8, 36, 3; 9, 2, 7; 9, 41, 6; 10, 24, 6, Ovid. Fast. 4, 199ss, Hygin. Fab. 139 etc., cf. et Frazer ad Apollodor. et Ovid. locos || **1** δίσκον] cf. Ioann. Gaz. Descr. tab. mundi I 49 (138 Friedl., vid. adn. ad fr. 31, 9) ἐκ κραδίης ἤμησε (sc. Caelus) πυρώδεος ἄρσενα δίσκον | petra Delphis monstrabatur Pausaniae temporibus, cf. Paus. 10, 24, 6 et West ad Hes. Th. 498–500 || **9** accipiens] ipsum lapidem Φ^{ert2} || **11** τῶι πατρὶ edd. : τοῦ πατρὸς **A**

215 3 οὗτος om. Cosm. Arm. vers. | υἱοὺς δυοῖν (sic) **x** | πάλιν om. **x** : καὶ πάλιν Arm. vers. || **5** ἔμεσεν Syr. vers. I Arm. vers. **n** : ἐμῆσαι Cosm. (it. 4) ||

Bibl. 1, 2, 1 pergit fr. 214 II ἐπειδὴ δὲ Ζεὺς ἐγενήθη τέλειος, λαμβάνει Μῆτιν τὴν Ὠκεανοῦ συνεργόν, ἣ δίδωσι Κρόνωι καταπιεῖν φάρμακον, ὑφ' οὗ ἐκεῖνος ἀναγκασθεὶς πρῶτον μὲν ἐξεμεῖ τὸν λίθον, ἔπειτα τοὺς παῖδας οὓς κατέπιε || (III) RUFIN. Recognit. 10, 19, 2 (337, 22 Rehm) *pergit fr. 214 III* at lapis devoratus eos quos primo absorbuerat filios, trusit et coegit exire. *sequitur fr. 236 II.*

genus hominum argenteum (frr. 216–218)

216 F (140 + 141 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. II 74, 26 Kroll ὁ μὲν θεολόγος Ὀρφεὺς τρία γένη παραδέδωκεν ἀνθρώπων· πρώτιστον τὸ χρυσοῦν ... (cf. fr. 159) δεύτερον τὸ ἀργυροῦν, οὗ φησιν ἄρξαι τὸν μέγιστον Κρόνον· quae sequuntur cf. fr. 320 II; cf. et. II 75, 8 (fr. 181 II) τὸ δε δεύτερον ἀπὸ τοῦ Κρόνου τοῦ πρώτου, φησὶν ὁ μῦθος, ἀγκυλομήτου (fr. 181) καὶ πάντα πρὸς ἑαυτὰ ποιοῦντος ἐπιστρέφειν || (II) PROCL. in Hes. Op. 127–129 (54, 15 Pertusi) ὁ μὲν Ὀρφεὺς τοῦ ἀργυροῦ γένους βασιλεύειν φησὶ τὸν Κρόνον, τοὺς κατὰ τὸν καθαρὸν λόγον ζῶντας ἀργυροὺς λέγων, ὥσπερ τοὺς κατὰ νοῦν μόνον χρυσοῦς. ὁ δὲ Ἡσίοδος (Op. 127) ἐθέλων τὴν μεταβολὴν ἐνδείξασθαι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὸ ἀργυροῦν γένος ἀνθρώπων ποιεῖ ῥάθυμον.

217 F (T 240 K.)

SUDA s. v. Σαραπίων (IV 324, 22 Adler = DAMASC. Vit. Isidor. fr. 33, p. 31 Zintzen) cf. fr. 677 V ὃν (τὸν Ἰσίδωρον) μόνως οἰκεῖον ἐγνώριζεν ὄντα καὶ προσεδέχετο. καὶ δὴ ἐν αὐτῶι θεάσασθαι ἐδόκει τὸν μυθευόμενον Κρόνιον βίον. οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι διετέλει πράττων καὶ λέγων ἐκεῖνος ἢ συνάγων ἑαυτὸν ἀεὶ καὶ συναιρῶν, ὡς οἷόν τε, πρὸς τὸ εἴσω καὶ τὸ ἀμερέστερον.

7 ἐγεννήθη **R^a C** | Μῆτιν] alio modo narratur ab Hes. Th. 493 ss ubi sola Terra laudatur || **10** at] ac **Π^{aq}** : et **$\Delta\delta\Pi^g$** : ut **Θ^r**

216 cf. West, Orphic Poems 98; 107 || **3** μικρόνον cod. : corr. Kroll || **4–5** ἀπὸ τοῦ Κρόνου τοῦ πρώτου] incertum, cf. Festugière ad loc. p. 185 adn. 2 || **6** ὁ μὲν – **8** χρυσοῦς om. **L** || **7** ἀργυροῦ γένους] ad argenteum genus pertineret et. fr. 231 sec. Kern, West, Brisson : at cf. adn. ad loc. | φησὶ βασιλεύειν **Q** || **8** μόνους **AZB** || **8–9** ἐθέλων ὁ Ἡσίοδος **L** || **10** ἀνθρώπων] τῶν ἀνθρώπων **T** : om. **O**

217 2 μόνως – ὄντα] μόνον οἰκείως ἐγν. ὄν. **A** || **4** οὐδὲν **GVM** | διετέλει om. **GV** | ἐκεῖνος om. **A** || **5** εἴσω] ἴσον **V**

218 F (225 K.)

ζῶον δ' ἴσον ἀκροκόμοισιν
φοινίκων ἔρνεσσιν.

Saturnus regno depulsus (frr. 219–225)

219 F (107 K.)

ἀθανάτων βασιλῆα θεῶν πέμπτον σε γενέσθαι.

218 Plut. Quaest. conv. 8, 4, 2 p. 723e ὁ δὲ φοῖνιξ μακρόβιον μέν ἐστιν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν φυτῶν, ὥς που καὶ τὰ Ὀρφικὰ ταῦτα μεμαρτύρηκεν· [1–2]
219 Syrian. in Aristot. Metaph. 182, 18 Kroll pergit fr. 111 XIV τὸν δὲ Δία οὐ πρῶτον ἀλλὰ πέμπτον βασιλέα σαφῶς ὀνομάζουσιν οἱ πρὸς αὐτὸν παρὰ τῆς Νυκτὸς δοθέντες χρησμοί· [1]

218 1 Eur. Phoen. 1516 ἐλάτας ἀκροκόμοις ἐν πετάλοις | Theocr. 22, 41 ἀκρόκομοι κυπάρισσοι | Archias Anth. Pal. 7, 213 ἀκροκόμου πίτυος (cf. Δ 533, Hippon. fr. °194 Degani Θρήικες ἀκρόκομοι) || 1–2 Σ 56 ἔρνεϊ ἶσος | Diod. 2, 53, 6s στελέχη τῶν φοινίκων ... ἀκρόκομα δ' ὄντα κτλ | Dionys. Perieg. 1010 ἀκρόκομοι Φοίνικες | Nonn. Dion. 15, 112 ἀκροκόμου φοίνικος || 2 ζ 163 φοίνικος νέον ἔρνος
219 Hes. Op. 668 Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεύς | Hes. Th. 886 Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεύς | Hes. Th. 486 θεῶν προτέρων (West : -ρωι cod.) βασιλῆϊ | Hes. Th. 923, Cypr. fr. 9, 3 θεῶν βασιλῆϊ

218 1 ἀκροκόμοισιν] cf. Gow ad Theoc. 22, 41 || 2 ἔρνεσσιν Reiske : ἔρνεσιν **T** || cf. Hes. fr. 304 M.-W. ἐννέα τοι ζώει γενεᾶς λακέρυζα κορώνη / ἀνδρῶν ἡβόντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος· / τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ / ἐννέα τοὺς κόρακας | 'according to the arithmetic of "Hesiod", fr. 304, that would be equivalent to 972 human generations' West, Orphic Poems 98 adn. 53, cf. et. Lob. 513; Rohde II, 121; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 72; 79; 84; 86
219 cf. Lob. 576; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 46 | ἀθανάτων Lob. : ἀθάνατον **C** | de Nocte fatiloqua cf. fr. 6 et locos illic laudatos | de vaticinio confecto cf. fr. 227

220 F (154 K., 4 [B 42] C.)

εὖτ' ἂν δή μιν ἴδηαι ὑπὸ δρυσὶν ὑψικόμοισιν
ἔργοισιν μεθύοντα μελισσάων ἐριβόμβων,
δῆσον.

221 F (189 K.)

μήσατο γὰρ προπόλους ⟨τε⟩ καὶ ἀμφιπόλους καὶ ὀπαδούς,

220 Porphyr. De antro nymph. 16 p. 58, 18 Simonini pergit fr. 222 φησὶ γὰρ παρ' Ὀρφεῖ ἡ Νὺξ τῶι Διὶ ὑποτιθεμένη τὸν διὰ μέλιτος δόλον (λόγον M)· [1–3] αὐτόν'. sequitur fr. 187 II; cf. fr. 225 V
221 Procl. in Plat. Cratyl. 92, 14 Pasquali ἡ δὲ Δημήτηρ πρώτη καὶ τὰς διττὰς τροφὰς διεῖλεν ἐν τοῖς θεοῖς, ὥς φησιν Ὀρφεύς [1–3]

220 1 Apoll. Rhod. 4, 862 εὖτ' ἂν ἴδηαι | Ξ 398 περὶ δρυσὶν ὑψικόμοισι | ι 186 δρυσὶν ὑψικόμοισιν | Hes. Sc. 376 δρῦς ὑψίκομοι (de ὑψικ. cf. et. As. 8, 1, Eur. Alc. 585, Anth. Pal. 160, 2, Simiam 1, 8) || 2 Callim. Hymn. 1, 50 ἔργα μελίσσης | Nicias, Anth. Pal. 9, 564 (= 6 Gow-Page) 1 μέλισσα / ... 3 ἔργα τίθεσσο | Apoll. Rhod. 3, 1036 ἔργα μελισσέων | Orph. fr. 221, 3 μελισσάων ἐριβόμβων
221 1–3 Orph. fr. 16, 1 μήσατο δ', cf. et sim. illic laud. || 1 Hymn. Cer. 440 πρόπολος καὶ ὀπάων ||

220 cf. Lob. 516; Simonini ad loc.; West, Orphic Poems 73; 237; de fabulis similibus ex oriente cf. West ib. 135 || 2 ἐριβομβέων Simonini | ἐριβόμβων hic et in fr. 221 solum invenitur || 3 incertum utrum δῆσον Orphei verbum (quod putavit Kern) an Porphyrii (ut maluit Simonini) sit | de Saturno vincto cf. Orph. Hymn. 13 (Κρόνου), 2ss ποικιλόβουλ', ἀμίαντε, μεγασθενές, ἄλκιμε Τιτάν, / ὃς δαπανᾶις μὲν ἅπαντα καὶ αὔξεις ἔμπαλιν αὐτός, / δεσμοὺς ἀρρήκτους ὃς ἔχεις κατ' ἀπείρονα κόσμον, / αἰῶνος Κρόνε παγγενέτωρ et Ricciardelli, comm. ad loc., Plut. De facie in orb. lun. 26 p. 941f αὐτὸν μὲν γὰρ τὸν Κρόνον ἐν ἄντρωι βαθεῖ περιέχεσθαι πέτρας χρυσοειδοῦς καθεύδοντα (τὸν γὰρ ὕπνον αὐτῶι μεμηχανῆσθαι δεσμὸν ὑπὸ τοῦ Διός), De def. orac. 18 p. 402a ἐκεῖ μέντοι μίαν εἶναι νῆσον, ἐν ἧι τὸν Κρόνον καθεῖρχθαι φρουρούμενον ὑπὸ τοῦ Βριάρεω καθεύδοντα· δεσμὸν γὰρ αὐτῶι τὸν ὕπνον μεμηχανῆσθαι, πολλοὺς δὲ περὶ αὐτὸν εἶναι δαίμονας ὀπαδοὺς καὶ θεράποντας, vid. et Pohlenz, Kronos, RE XI 2 (1922) 2013; magicam vim vinculis inesse iubet P. Mag. IV 2326 (I 144 Preisendanz-Henrichs = Hymn. mag. 17, 82s [II 252 P.-H.]) ποίησον, ὃ λέγω, Ταρταροῦχε παρθένε, / ἔδησα δεσμοῖς τοῖς Κρόνου τὸν σὸν πόλον | probabiliter Nox et. Iovem emasculare Saturnum iubet, cf. fr. 225
221 cf. Lob. 538; West, Orphic Poems 237; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61 || 1 ⟨τε⟩ suppl. Düntzer | de προπόλους cf. Richardson ad Hymn. Cer. 440 | ὀπηδούς Lob. ||

μήσατο δ' ἀμβροσίην καὶ ἐρυθροῦ νέκταρος ἀρδμόν,
μήσατο δ' ἀγλαὰ ἔργα μελισσάων ἐριβόμβων.

222 F (154 K., 4 [B 42] C.)

Porphyr. De antro nymph. 16 p. 58, 15 Simonini παρὰ δὲ τῶι Ὀρφεῖ ὁ Κρόνος μέλιτι ὑπὸ Διὸς ἐνεδρεύεται· πλησθεὶς γὰρ μέλιτος μεθύει καὶ σκοτοῦται ὡς ἀπὸ οἴνου καὶ ὑπνοῖ ὡς παρὰ Πλάτωνι (Symp. 203b) ὁ Πόρος τοῦ νέκταρος πλησθείς· 'οὔπω γὰρ οἶνος ἦν'. sequitur fr. 220.

223 F (149 K.)

κεῖτ' ἀποδοχμώσας παχὺν αὐχένα, κὰδ δέ μιν ὕπνος
ἥιρει πανδαμάτωρ.

223 Clem. Alex. Strom. 6, 2, 26, 2 pergit fr. 330 ἔν τε τῆι Θεογονίαι ἐπὶ τοῦ Κρόνου Ὀρφεῖ πεποίηται· [1–2] ταῦτα δὲ Ὅμηρος ἐπὶ τοῦ Κύκλωπος (ι 372) μετέθηκεν

2 T 38 ἀμβροσίην καὶ νέκταρ ἐρυθρόν | Hes. Th. 640 νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, cf. 462 al., ε 199 al., Hymn. Cer. 49, Hymn. Apoll. 124 | ε 93 Hymn. Ven. 206 νέκταρ ἐρυθρόν || **3** κ 223 ἀγλαὰ ἔργα | Hymn. Ven. 11; 15 ἀγλαὰ ἔργ' | Hes. fr. 33a, 16 M.-W. μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα | Arat. 1029 s μέλισσαι / … μέλιτός τε καὶ ἔργων | Orph. fr. 220, 2 μελισσάων ἐριβόμβων

223 **1–2** ι 372 s κεῖτ' – πανδαμάτωρ | Ω 4–5 οὐδέ μιν ὕπνος / ἥιρει πανδαμάτωρ | Nonn. Dion. 31, 143; 158 Ὕπνε, τί πανδαμάτωρ κικλήσκεαι; cf. 31, 171

2 de ambrosia et nectare cf. Hainsworth comm. ad ε 93 | ἀρδμόν (vel ἔργον coll. fr. 220, 2) Koechly, Opusc. phil. I, 237 : ἄρθρον cod. : ἄνθος vel εἶδαρ Lob. || **3** ἔργα] δῶρα Lob. : om. **P** | ἐριβόμμων **A** | de mellis usu cf. West, Orphic Poems 136, qui Μελίσσας Melissi (de quo cf. frr. 208 s) filias memorat

222 **1** περὶ **M** || **2** γὰρ] δὲ **M** : γὰρ suprascr. **M**[1] || **3** ἀπὸ] ὑπὸ Lob., Hercher | παρὰ] περὶ **V** | πῶρος **VM**

223 hoc fr. et 224 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **2** ἥρει **L**

224 F (148 K.)

ἔνθα Κρόνος μὲν ἔπειτα φαγὼν δολόεσσαν ἐδωδὴν
κεῖτο μέγα ῥέγχων.

225 F (137 + 154 + 220 K., 4 [B 42] C.)

⟨καὶ⟩ τέμνων καὶ τεμνόμενος ⟨Κρόνος ἀγκυλομήτης⟩.

224 Procl. in Plat. Remp. I 138, 23 Kroll καὶ γὰρ ἐκεῖνος (sc. Κρόνος) καθεύδων πρώτιστος παραδέδοται τῶν θεῶν· [1–2]
225 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 55, 12 Pasquali pergit. fr. 193 II καὶ τῶι Διὶ παραχωρεῖ τῆς ἡγεμονίας (sc. ὁ Κρόνος), τέμνων καὶ τεμνόμενος, ὥς φησιν ὁ μῦθος. ἐπεὶ τοίνυν τὴν τοιαύτην διαδοχὴν ὑβριστικὴν οὖσαν ἐπὶ Κρόνου λεγομένην ἑώρα ὁ Πλάτων παρὰ τοῖς θεολόγοις, μνήμης ἠξίωσεν καὶ τὴν ἐν τῶι ὀνόματι φαντασίαν τῆς ὕβρεως ‖ (II) Procl. Theol. Plat. V 5 (V 24, 10 Saffrey–Westerink) μόνος δὲ αὐτὸς (sc. Κρόνος) τῶν θεῶν μετά τινος ἀνάγκης καὶ οἷον βίας λαμβάνειν τε καὶ διδόναι λέγεται τὴν βασιλικὴν ἀξίαν ἐκτέμνων τὸ τοῦ πατρὸς γόνιμον, ἐκτεμνόμενος δὲ παρὰ τοῦ (παροῦ P) μεγάλου Διός. καὶ γὰρ ὁρίζει τὴν τοῦ πατρὸς βασιλείαν καὶ ὁρίζεται παρὰ τοῦ μετ' αὐτόν ‖ (III) Procl. in Plat. Tim. II 208, 30 Diehl παραδειγματικὰ δὲ αἱ τομαὶ τοῦ πατρὸς καὶ οἱ δεσμοί· καὶ γὰρ τέμνει πρώτως ἐκεῖνον (ἐκεῖνος coni. Taylor) καὶ δεσμοῖ τοῖς ἀρρήκτοις δεσμοῖς, ταῦτα καὶ τῶν θεολόγων αἰνισσομένων, ὁπόταν λέγωσι τάς τε Κρονίας ἐκτομὰς καὶ τοὺς δεσμούς, οἷς ἑαυτὸν λέγεται περιβάλλειν ὁ τοῦ παντὸς ποιητής, ὧν καὶ ὁ ἐν Κρατύλωι [404a] διαμνημονεύει Σωκράτης ‖ (IV) Procl. in Plat. Tim. II 225,

224 1 Apoll. Rhod. 2, 423 δολόεσσαν ἀρωγήν

224 cf. Lob. 516; Dieterich, Abraxas 76 adn. 5; Brisson in: Pépin– Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 62; Eudemiae theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 | vid. ad 223
225 vid. et. Procl. Theol. Plat. VI 8 (VI 38 12 Saffrey–Westerink) διὸ καὶ ἀφορίζειν λέγεται τὴν πρόνοιαν τοῦ πατρός | cf. Lob. 507 ‖ καὶ[1] et Κρόνος ἀγκυλομήτης addidi et versum restitui | Hesiodus Saturnum castratum nescit | de re cf. Schol. Apoll. Rhod. 4, 982–992g (302, 3 Wendel) de insula Corcyra loquens Τίμαιος (FGrHist 566 F 79) δέ φησιν ὧι ἐξέτεμεν {τοῦ Οὐρανοῦ ἢ} (del. Wendel) τοῦ Κρόνου τὰ αἰδοῖα ὁ Ζεύς, Lycophr. Alex. 761s νῆσον δ' εἰς Κρόνωι στυγουμένην / Ἅρπην περάσας μεζέων κρεανόμον, cf. Schol. ad loc. (243, 9 Scheer) ἐν ἧι ἦν κεχωσμένον τὸ δρέπανον, ἐν ὧι Ζεὺς τὸν Κρόνον ἐξέτεμεν, Schol. Ovid. Ibis 273 *Saturnus ... / parte et laesus eadem / poenamque a nato quam dedit ipse tulit,* cf. Mayer, Kronos, Roscher Lex. II 1 1470s; Pohlenz, Kronos, RE XI 2 (1922) 2008s; Jac. ad Tim. loc. : antiquius est simile αἴτιον de Caelo castrato, cf. Apoll.

Iuppiter rex (frr. 226–242)

226 F (101 K.)

Procl. in Plat. Cratyl. 54, 24 Pasquali μόνος ὁ Κρόνος … ὑβριστικῶς δοκεῖ κατὰ τὸ μυθικὸν πρόσχημα … τὸ σκῆπτρον … μεταδιδόναι τῶι Διί. sequitur fr. 168 I

227 F (107 K., 4 [B 39] c + 4 [B 77] C.)

(I) Syrian. in Aristot. Metaph. 182, 18 Kroll τὸν δὲ Δία … πέμπτον βασιλέα σαφῶς ὀνομάζουσιν κτλ (cf. fr. 219) || (II) Procl. in Plat. Tim. III 168, 24 Diehl pergit fr. 190 I καὶ πέμπτος (sc. βασίλευσε) ὁ Ζεύς, κρατήσας τοῦ πατρός. sequitur fr. 299 IX || (III) Schol. Procl. in Plat. Tim. I 474, 6 Diehl πέμπτος (sc. βασιλεύς) ὁ Ζεύς. plura invenies ap. fr. 98 V || (IV) Olympiodor. in Plat. Phaedon. 1, 3 (41 Westerink) παρὰ τῶι Ὀρφεῖ τέσσαρες βασιλεῖαι παραδίδονται … (cf. frr. 174 VIII, 190 II) μετὰ δὲ τὸν Κρόνον ὁ Ζεὺς ἐβασίλευσεν καταταρταρώσας τὸν πατέρα. sequitur fr. 299 VII, cf. 1, 4, (43 Westerink) οὕτως καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ αἱ τέσσαρες βασιλεῖαι … ἡ τοῦ Διὸς βασιλεία, διὸ καὶ δημιουργὸς ὁ Ζεύς.

19 Diehl οἱ θεολόγοι … διὰ μὲν τῶν ἑτέρων τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς διακρίνειν λέγουσι, διὰ δὲ τῶν λοιπῶν ἐξάπτειν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δημιουργίαν τῆς πατρικῆς μονάδος· καὶ καλοῦσι τομάς τε καὶ δεσμοὺς τὰς τοιαύτας ἐνεργείας || (V) Porphyr. De antro nymph. 16 p. 58, 23 Simonini pergit fr. 220 ὃ καὶ πάσχει ὁ Κρόνος καὶ δεθεὶς ἐκτέμνεται ὡς ὁ Οὐρανός, … (cf. fr. 187 II) ταὐτὸν (ταὐτὸ M) δὲ τῆι ἐκ συνουσίας ἡδονῆι παρίστησιν (Simonini : παρίσταται VM) αὐτοῖς ⟨ἡ⟩ (add. Holste) τοῦ μέλιτος, ὑφ' οὗ δολωθεὶς ὁ Κρόνος ἐκτέμνεται || (VI) Apio ap. Ps. Clem. Rom. Homil. 6, 13, 1 (111, 9 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 207 II δεσμὰ δὲ τὰ Κρόνου ἐστὶν ἡ σύμπηξις οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὡς καὶ ἄλλων ἀλληγορούντων ἀκήκοα, ἡ δὲ ἀποκοπὴ τῶν μορίων ὁ τῶν στοιχείων χωρισμὸς καὶ διάκρισις, ὅτι πάντα ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως ἀπετμήθη καὶ ἀφωρίσθη (ἀφορίσθη O) καθ' ἑαυτὰ τετάχθαι ἕκαστον || (VII) Origen. c. Cels. 1, 17 (cf. plura ap. fr. 94) οὐδεὶς γὰρ … ἐτόλμησε … ὅσα Ζεὺς κατὰ τοῦ πατρός

Rhod. 4, 982ss (et Livrea ad loc.), Schol. Apoll. Rhod. 4, 982–992 I (302, 13 Wendel = Alcae. fr. 441 Voigt et Acusil. FGrHist 2 F 4 [= fr. 4 Fowler]), est et. simile αἴτιον de Zancle in Sicilia (Callim. fr. 43, 69ss Pf.; Lycophr. 869 al.), ut recte admonuit West, Orphic Poems 134s, qui hoc fragmentum ex Eudemia theogonia venire putat

226 cf. fr. 98 IV | de sceptro cf. ad fr. 165

228 F (178 + 180 K.)

(I) Apollodor. Bibl. 1, 2, 1 καὶ Κύκλωπες τότε Διὶ μὲν διδόασι βροντὴν καὶ ἀστραπὴν καὶ κεραυνόν || (II) Syrian. in Aristot. Metaph. 26, 24 Kroll δηλοῦσι καὶ οἱ θεολόγοι Κύκλωπας καὶ Ἥφαιστον (fr. 274 I) χαλκέας καὶ οἰκοδόμους οὐκ ὀκνοῦντες καλεῖν. sequitur frr. 271 IV, 286 V || (III) Procl. in Plat. Cratyl. 21, 17 Pasquali ἐπεὶ καὶ τοὺς θεολόγους εὑρίσκομεν διὰ τούτων τὰς θείας ποιήσεις ἐνδεικνυμένους, καὶ τοὺς μὲν Κύκλωπας ἁπάσης τεχνικῆς ποιήσεως αἰτίους λέγοντας, οἳ καὶ τὸν Δία ... ἐδίδαξαν. cf. fr. 269 IV.

229 F (151 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. I 317, 14 Diehl pergit fr. 213 II καὶ ὡς ἐκεῖνος (sc. ὁ θεολόγος) ἐπὶ τῆς τοῦ Ὀλύμπου κορυφῆς αὐτὸν (sc. Δία) ἱδρύει, οὕτως καὶ οὗτος (sc. ὁ Πλάτων Prot. 321d) τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆκεν αὐτῶι, ἐν ἧι διαιωνίως ἱδρυμένος διὰ τῶν μέσων τάξεων κοσμεῖ τὰ πάντα· τίς μὲν οὖν ὁ δημιουργός ἐστι καὶ ὅτι νοῦς θεῖος τῆς ὅλης ποιήσεως αἴτιος, εἰρήσθω διὰ τούτων, καὶ ὅπως ὑπό τε Ὀρφέως καὶ Πλάτωνος ὁ αὐτὸς ἀνυμνεῖται δημιουργὸς Ζεύς, ἀπὸ τούτων ὑπεμνήσθω || (II) Procl. in Plat. Tim. I 310, 12 Diehl αὐτὸς δὲ ἀκίνητος ἐν τῆι κορυφῆι τοῦ Ὀλύμπου διαιωνίως ἱδρυμένος. plura invenies ap. fr. 243 XXXV.

230 F (157 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 52, 27 Pasquali ὅθεν αὐτοῦ (sc. τοῦ Διός) καὶ τὸ σκῆπτρον εἶναί φησιν ὁ θεολόγος. plura invenies ap. fr. 166 I || (II) Procl. in Plat. Tim. I 451, 4 Diehl καὶ γὰρ διὰ τοῦτο τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ (sc. τοῦ Διός) λέγεται. cf. fr. 166 III.

228 cf. Scarpi ad Apollodor. loc. p. 426 || **1** Κύκλωπες – **2** κεραυνόν] cf. fr. 269, 1–2 ⟨Κύκλωπες⟩ / οἳ Ζηνὶ βροντήν τε πόρον τεῦξάν τε κεραυνόν et adn. ad loc., Hes. Th. 72s δῶκαν δὲ (sc. Οὐρανίδαι Διί) βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν / καὶ στεροπήν || **6** ἐνδεικνυμένου **A**
229 **1** ὡς καὶ **C** || **5** θεῖος] εἷς **P** || **7** ὑπομνήσθω **P**

231 F (130 + 142 K., 4 [B 53] C.)

ὑπὸ Ζηνὶ Κρονίωνι
ἀθάνατόν ⟨τ'⟩ αἰῶνα λαχεῖν, καθαροῖο γενείου
⟨οὐ⟩ διερὰς χαίτας εὐώδεας οὐδὲ ⟨κάρητος
γήραος ἠ⟩πεδανοῖο μιγήμεναι ἄνθεϊ λευκῶι,

231 (I) Procl. Theol. Plat. V 10 (V 34, 21 Saffrey–Westerink) τῶν δὲ θεολόγων τὸ ἀγήρων τῆι τάξει ταύτηι (sc. τῆι Κρονίαι) προσήκειν λεγόντων, ὡς οἵ τε βάρβαροί (Orac. Chald. fr. 187* Majercik) φασι καὶ ὁ τῶν Ἑλλήνων θεολόγος Ὀρφεύς (καὶ γὰρ οὗτος ἀεὶ μελαίνας εἶναι τὰς τοῦ Κρονίου προσώπου τρίχας μυστικῶς λέγει καὶ μηδαμῆι γίγνεσθαι πολιάς), θαυμάζω τὸν τοῦ Πλάτωνος ἔνθεον νοῦν (cf. Polit. 270d–e) τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ θεοῦ τούτου τοῖς κατ' ἴχνος αὐτοῦ πορευομένοις ἐκφαίνοντα (P^2 : ἐκφαίνοντας P ut vid.) ... ὁ δέ γε Ὀρφεὺς τὰ τούτοις ὅμοια περὶ τοῦ θεοῦ (sc. Κρόνου) διατάττεται ('post διατάττεται spat. vacuum 15 litt. capax reliquit P quod nescimus utrum Procli verba contineret an potius Orphei, supple ex. gr. λέγει γὰρ αὐτὸν' Saffrey–Westerink)· [1–5] || (II)

231 1 Hymn. Merc. 312 Ζηνὶ Κρονίωνι, cf. Hymn. Cer. 316 | Β 102 al., Hes. Op. 69 al. Διὶ Κρονίωνι | ι 552 Ζηνὶ ... Κρονίδηι || **3** Hes. fr. 26, 21 M.-W. ἄνθεα μαι[ό]μεν[αι κεφαλῆις εὐώ]δεα κόσμον | Ρ 56 ἄνθεϊ λευκῶι || **4** Θ 103s χαλεπὸν δέ σε γῆρας ὀπάζει, / ἠπεδανὸς δέ νύ τοι θεράπων | Ο 648 Hes. Sc. 226 περὶ κροτάφοισι ||

231 'selon Proclus ces vers se rapportent à Cronos lui-même et non pas aux sujets de son royaume, comme Kern le suppose dans sa reconstitution que, pour cette raison, nous n'avons pas adoptée' recte Saffrey–Westerink (aliter West, Orphic Poems 98s; Brisson in: Pépin–Saffrey [edd.], Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61) | mea sententia in Orphico carmine narrabatur Saturnum Iove regnante non senescendi privilegio muneratum esse | cf. et. Lob. 511s; Düntzer 79; Herw., Hermes 5, 1871, 143; Mayer, Die Giganten und Titanen in der antiken Sage und Kunst, Berlin 1887, 238; Vári, Wien. Stud. 12, 1890, 224; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 66 | de Platonica fabula in Polit. enarrata cf. Casadio, Kernos 8, 1995, 85ss cum bibl. || **1** in versus init. τοῖσι πάλαι πέπρωται suppl. Lob. : ἀλλὰ Κρόνον φάσκουσι Mullach | Ζηνὸς Κρονίωνος mavult Lob. || **2** ⟨τ'⟩ add. Düntzer | αἰῶνα] cf. ad fr. 242 | λαχεῖν Hermann ap. Lob. : νέμειν Lob. : spatium vacuum 6 litt. capax reliquit **P** : καμεῖν scr. P^x | καθαροῖσι γένειον Herw. || **3** ⟨οὐ⟩ suppl. Saffrey–Westerink : spatium vacuum 2 litt. capax reliquit **P** : ⟨καὶ⟩ suppl. Hermann | διεροῖς Herw. | de διερὰς cf. Bader, ΑΙΩΝ 14, 1992, 156s | ⟨κάρητος⟩ suppl. Saffrey–Westerink : spatium vacuum 12 litt. capax reliquit **P** : ⟨τι τόν γε⟩ Hermann : 'pronomen aut participium plurale' postulat Lob. : ⟨ποτ' αὐτοῖς⟩ Düntzer : ⟨τι πάμπαν⟩ Herw. || **4** ⟨γήραος⟩ suppl. Gesner | ἠπεδανοῖο Portus : πεδανοῖο **P** ||

ἀλλὰ ⟨περὶ κροτάφοισιν ἔχειν⟩ ἐριθηλέα λάχνην.

232 F (120 K.)

καὶ κρατεροί περ ἐόντες ἀμείνονος ἀντιάσαντες,
ὕβριος ἀντ' ὀλοῆς καὶ ἀτασθαλίης ὑπερόπλου.

233 F (158 K., 4 [B 55] C.)

τῶι δὲ Δίκη πολύποινος ἐφέσπετο πᾶσιν ἀρωγός.

Schol. Hes. Op. 113–115 (51, 7 Pertusi) οὐδέ τι δειλὸν γῆρας ἐπῆν] καὶ τοῦτο Κρόνιον ἐστί· καὶ γὰρ τὸν Κρόνον ἀεὶ μελαίνας ἔχειν τὰς ἐπὶ τοῦ γενείου τρίχας φησὶν Ὀρφεύς· Πλάτων (Polit. 270d–e) δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς Κρονίας περιόδου ἀποβάλλειν φησὶ τὸ γῆρας, καὶ ἀεὶ γίνεσθαι νεωτέρους

232 (I) Procl. in Plat. Tim. I 187, 4 Diehl οὕτω γὰρ ἥ τε δημιουργικὴ πέρας ἴσχει βούλησις καὶ τὰ χείρω κρατεῖται ὑπὸ τῶν ἀμεινόνων ... ἐν δὲ τοῖς ὅλοις οἱ Τιτᾶνες ὑπὸ τῶν Ὀλυμπίων, [1–2] φησὶν ὁ θεολόγος || (II) Procl. in Plat. Tim. I 390, 29 Diehl ὡς γὰρ (γ' C) ἐκεῖνοι (sc. οἱ θεολόγοι) πολέμους καὶ στάσεις εἰσάγουσι τῶν Τιτάνων πρὸς τοὺς Ὀλυμπίους κτλ

233 (I) Procl. in Plat. Remp. II 144, 29 Kroll διὸ καὶ τῶι Διὶ τοῖς Τιτᾶσιν τὰς ἐγκοσμίους διανέμειν παρασκευαζομένωι λήξεις ἕπεσθαι τὴν Δίκην ὁ Ὀρφεύς φησιν· [1] εἰ γὰρ πᾶσιν ἀρωγὸς πολύποινος, εἰ τῶι δημιουργῶι τοῦ παντὸς συν-

5 Hymn. Merc. 27, Theocr. 25, 132 ἐριθηλέα ποίην | Orac. Sibyll. fr. 3, 48 ἐριθηλέα κῆπον

232 1 Ο 164 al., Hes. Sc. 101 κρατερός περ ἐών || 2 π 86 al. ἀτάσθαλον ὕβριν, cf. Hes. Op. 134 | Hes. Th. 516 εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου | Pind. Nem. 3, 75 θνατὸς αἰών

233 vid. Orph. fr. 32 (et sim. illic laud.) et fr. 247

5 ⟨περὶ κροτάφοισιν ἔχειν⟩ suppl. Hermann : spatium vacuum 20 litt. capax reliquit **P** : ⟨... ἀλλ' αἰεὶ⟩ suppl. Düntzer | vid. et. Majercik, Chaldaean Oracles, comm. ad fr. 187

232 cf. Lob. 508; West, Orphic Poems 266, qui Eudemi theogoniae ('Dionysus episode') trib.; potius post Iovem regnum obtinentem, 'la partie n'est pas encore gagnée, puisque les Titans font la guerre aux Olympiens' Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 62

233 Δίκη] cf. comm. ad fr. 32 | de Titanomachia ut videtur (cf. Procl. I) | πολύπονος ἐφέπετο Procl. II **P** : πολύποινος ἐφείπετο Portus | sec. Kern, Orpheus 40

234 F (122 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. I 188, 24 Diehl ὅτι δὲ καὶ ταῦτα θαυμαστὴν ἔνδειξιν ἔχει τῆς τοῦ παντὸς διακοσμήσεως, πιστοῦμεν ἀναμνήσαντες ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν παρὰ τῶι Ὀρφεῖ λεγομένων πρὸς τῶι πέρατι τῆς δημιουργίας καταταρταρώσεων· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν τῶν Ὀλυμπίων θεῶν καὶ τὴν Τιτανικὴν παραδοὺς δημιουργικὴν ἀντίθεσιν ἀποπερατοῖ τὴν ὅλην διακόσμησιν ἄχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ παντός, μεταδιδοὺς καὶ ἐκείνοις τῆς τῶν θεῶν ἀχράντου προνοίας. ταῦτ' οὖν καὶ ὁ Πλάτων εἰδὼς ἐν εἰκόσι τὰ ὅλα παραδιδοὺς διατείνει καὶ κατάγει καὶ ὑπὸ τὸ ἀφανὲς τὰ διττὰ ταῦτα γένη καὶ διὰ τῆς ἀφανίσεως ταύτης μιμεῖται τὴν Ὀρφικὴν καταταρτάρωσιν || (II) Procl. in Plat. Tim. I 174, 12 Diehl εἴτε οὖν Ὀρφικῶς ἐθέλοις ἀντιτάττειν τὰ Ὀλύμπια γένη καὶ Τιτανικὰ καὶ κρατοῦντα τὰ ἕτερα τῶν ἑτέρων ὑμνεῖν || (III) Procl. in Plat. Remp. I 93, 22 Kroll πάντως γάρ που τὸν πρὸς τὸν Δία πόλεμον ἐν τούτοις (Hom. Ξ 203, Β 781) αἰνίσσεται τὸν Τιτανικὸν καὶ τὰς καλουμένας καταταρταρώσεις παρὰ τοῖς Ὀρφικοῖς.

διακοσμεῖ τὰ πάντα, θεῶν ἄρχει, δαίμοσιν συνεπιστατεῖ (Kroll : συνεπιτελεῖ Morus), ψυχὰς διαδικάζει καὶ ἁπαξαπλῶς διὰ πασῶν (πάντων Morus) διέρχεται τῶν ψυχῶν ἡ κρίσις || (II) Procl. Theol. Plat. VI 8 (VI 39, 23 Saffrey–Westerink) ὁ δὲ Ὀρφεὺς καὶ διαρρήδην εἰς τὸν ὅλον ἀναπέμπει δημιουργόν. ἤδη γὰρ αὐτῶι βασιλεύοντι καὶ διακοσμεῖν ἀρχομένωι τὸ πᾶν, ἕπεσθαί φησι τὴν ὅλην Δίκην [1]. sequitur fr. 243 VI || (III) Procl. in Tim. III 232, 29 Diehl τὴν δὲ 'δίκην' συντάττει τοῖς ἐγκοσμίοις θεοῖς εἰκότως· ἔστι γὰρ ὀπαδὸς μὲν τοῦ Διός, ὥς φησιν ὅ τε Ὀρφεύς, ὅταν λέγηι· τῶι – ἐφέσπετο

adn. 2, et Rathmann, Quaest. Pyth., 1933, 64; 80 adn. 14 Parmenides (28 B 1, 14 D.-K. τῶν δὲ Δίκη πολύποινος ἔχει κληῖδας ἀμοιβούς) ab Orphico carmine verba Δίκη πολύποινος mutuatus est: dubitat Tarán ad loc., cf. et. Die., Parmenides' Lehrgedicht 11; West, Orphic Poems 109; Coxon ad loc., p. 163 'the date of the Orphic line is quite uncertain' : at cf. fr. 32 et Bernabé in: Laks-Louguet (edd.), Qu'est-ce que la philosophie présocratique, Lille 2002, 220s | ἀρωγός] 'qui venge tous crimes' sec. Festugière : sed melius 'custos'; Iustitia omnes custodit et tuetur quia est πολύποινος | de hoc fr. cf. et. Lob. 396; Schuster 27; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 52; Dieterich, Kl. Schr. 412; Brisson in: Pépin et Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 64; eund., ANRW II 36.4, 1990, 2889

234 cf. West, Orphic Poems 266, qui Eudemi theogoniae trib. | 5 παραδιδοὺς **P** || 7–8 διδοὺς **P** || 8 κατάγει] τάττει **C** | καὶ^2 om. ς || 9 ταύτας **C** | Ὀρφικὴν om. **C** | ταρτάρωσιν **P** || 11 Τιτανὰ **C**, cf. Schol. Procl. in Plat. Tim. I 468, 11 Diehl Ὀρφεύς Ὀλύμπιοι Τιτᾶνες

235 F

(I) Apollodor. Bibl. 1, 2, 1 οἱ δὲ (sc. Ζεὺς Πλούτων Ποσειδῶν) ... κρατοῦσι Τιτάνων, καὶ καθείρξαντες αὐτοὺς ἐν τῶι Ταρτάρωι τοὺς ἑκατόγχειρας κατέστησαν φύλακας. sequitur fr. 236 I ‖ (II) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 7 (33 Westerink) τριτταὶ παραδέδονται τῶν Τιτάνων κολάσεις· κεραυνώσεις (cf. fr. 318 IV), δεσμοί, ἄλλων ἀλλαχοῦ πρόοδοι πρὸς τὸ κοιλότερον (cf. fr. 178 IV) ... δεῖ περὶ ἕκαστον τὰς τρεῖς θεωρεῖν, εἰ καὶ ὁ μῦθος μερίζει· ἐν ἑκάστωι γάρ εἰσι πρῶται καὶ μέσαι καὶ τελευταῖαι δυνάμεις.

236 F (56 K.)

(I) Apollodor. Bibl. 1, 2, 1 pergit fr. 235 I αὐτοὶ δὲ (sc. Ζεὺς Πλούτων Ποσειδῶν) διακληροῦνται περὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ λαγχάνει Ζεὺς μὲν τὴν ἐν οὐρανῶι δυναστείαν, Ποσειδῶν δὲ τὴν ἐν θαλάσσηι, Πλούτων δὲ τὴν ἐν Ἅιδου ‖ (II) Rufin. Recognit. 10, 19, 2 (337, 23 Rehm) *pergit fr. 215 III* primus ergo procedens descendit Orcus, et inferiora, hoc est inferna, occupat loca. secundus utpote illo superior super aquas detruditur, is quem Neptunum vocant. tertius qui arte matris Reae superfuit, ab ipsa caprae superpositus in caelum emissus est.

237 F (164 + 165 + 166 K.)

μαῖα, θεῶν ὑπάτη, Νὺξ ἄμβροτε, πῶς, τάδε φράζε,

237 (I) Procl. in Plat. Tim. I 206, 28 Diehl ὅς (sc. ὁ τοῦ παντὸς ποιητής) πρὸ

237 1 Hymn. Cer. 147 μαῖα θεῶν | Ψ 43, τ 303 θεῶν ὕπατος | Θ 31, α 45 al.,

235 3 καθίστασαν A : καθιστᾶσι Bekker | cf. Hes. Th. 717ss et comm. v. d. West ad loc.

236 1–3 de re cf. O 187ss et Janko, comm. ad loc., Plat. Gorg. 523a et Dodds ad loc. ‖ **4** primos Σ $Λ^{d}Φ^{t}$: prius $Φ^{r}$ ‖ **5** praecedens $Π^{gq}$ ‖ **6** utpost Λ | illos $Λ^{dp}$ | retruditur Φ ‖ **7** caprae superpositus] *an origo epitheti* αἰγιόχοιο *ut 'caprum (capram) equitantis'? cf. West ad Hes. Op. p. 366ss; eund., Orphic Poems 133 et adn. 38*

237 incertum utrum in eodem colloquio atque fr. 220 haec verba fuerint necne; fort. Nox Iovem admonebat et. Phaneta sibi devorandum esse, cf. fr. 240, et alia vaticinabatur, cf. frr. 247 II, 251 | de hoc fr. cf. Lob. 517ss; Holwerda 318s; West, Orphic Poems 237ss (vid. 238 'the golden chain is derived from allegorical interpretation of Iliad 8.19'; cf. Lévêque, Aurea catena Homeri, Paris 1959, 13ss; 47ss); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 62‖ **1** Νὺξ] de Nocte fatiloqua cf. fr. 6, 2 cum comm. | φράδε (su-

πῶς χρή μ' ἀθανάτων ἀρχὴν κρατερόφρονα θέσθαι;
πῶς δέ μοι ἕν τε τὰ πάντ' ἔσται καὶ χωρὶς ἕκαστον;
* * *
αἰθέρι πάντα πέριξ ἀφάτωι λαβέ, τῶι δ' ἐνὶ μέσσωι

τῆς ὅλης δημιουργίας εἴς τε τὸ χρηστήριον εἰσιέναι λέγεται τῆς Νυκτὸς κἀκεῖθεν πληροῦσθαι τῶν θείων νοήσεων καὶ τὰς τῆς δημιουργίας ἀρχὰς ὑποδέξεσθαι καὶ τὰς (om. N) ἀπορίας ἀπάσας, εἰ θέμις εἰπεῖν (ἀπάσ. post εἰπεῖν transp. N), διαλύειν ... πρὸς μὲν γὰρ τὴν Νύκτα τῶι θεολόγωι πεποίηται λέγων· [1–2] καὶ ἀκούει παρ' αὐτῆς· [4–5 οὐρανόν]. plura invenies ap. fr. 239 II || (II) Procl. in Plat. Tim. III 179, 10 Diehl καὶ γὰρ ἄλλην πρὸ αὐτῆς θεὸν μαῖαν προσηγόρευσεν ὁ θεολόγος· [1] || (III) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 331 (183 Westerink) ἅμα γὰρ τῆι συγκρίσει καὶ ἡ διάκρισις ἐν αὐτῶι (sc. τῶι παντί)· [3] || (IV) Procl. in Plat. Tim. I 313, 31 Diehl pergit fr. 243 III τὰ τοίνυν ὅλα περιέχων ὁ Ζεὺς καὶ πάντα μοναδικῶς καὶ νοερῶς κατὰ τούτους (om. C) τοὺς χρησμοὺς τῆς Νυκτὸς ὑφίστησι πάντα τὰ ἐγκόσμια, θεούς τε καὶ τὰς μοίρας τοῦ παντός. λέγει γοῦν πρὸς αὐτὸν ἡ Νὺξ ἐρωτήσαντα· [3–6] καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὑποθεμένη δημιουργημάτων ἐπήνεγκεν· [7] (δεσμὸς δὲ πάντως κρατερὸς καὶ ἀδιάλυτος ὁ [om. **P**] ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ· δεσμοῖς γάρ φησι καὶ ὁ Πλάτων [38 e] ἐμψύχοις δεθέντα [τὰ add. **C**] ζῶια ἐγεννήθη [ἐγεννήθην **C**]) [8] σειρᾶς (συρᾶς **C**) χρυσῆς Ὁμηρικῶς (Θ 19) τῶν θείων (θειῶν **C**) τάξεων τῶν ἐγκοσμίων κεκλημένης (κεκλημένων ς) || (V) Procl. in Plat. Tim. II 256, 19 Diehl διὸ καὶ ὁ παρ' Ὀρφεῖ δημιουργὸς περὶ τούτων ἐρωτᾶι διαφερόντως τὴν Νύκτα, λέγων [3] || (VI) Simplic. in Aristot. Phys. 4 (coroll. de loco) (643, 27 Die.) ἐπεὶ οὖν ἡ Ἀσσύριος (ἀσύριος **E**) θεολογία (cf. Lewy, Chaldaean Oracles, Paris ²1978, 138 adn. 720, deest ap. Majercik) καὶ ὑπὲρ τόνδε τὸν κόσμον ἄλλο σῶμα θειότερον τὸ αἰθέριον παραδέδωκεν, οἶδε δὲ (om. **F**) αὐτὸ καὶ Ὀρφεὺς ἐν οἷς φησιν

ὕπατε κρειόντων | λ 330 νὺξ ... ἄμβροτος | Ξ 78 νὺξ ἀβρότη | δ 429 al. ἀμβροσίη νύξ (cf. accus. Β 57 al., ι 404 al.) || **3** Emped. fr. 8 Wright (31 B 17 D.-K.), 7, id. 26 (20), 2 (= c 3 Martin-Primavesi) εἰς ἓν ἅπαντα | Emped. fr. 8 Wright (31 B 17 D.-K.), 1–2 ἓν ηὐξήθη μόνον εἶναι / ἐκ πλεόνων || **4** Orph. fr. 438 πάντα πέριξ | Γ 69 al., μ 20, Hes. Sc. 144 al. ἐν μέσσωι | ε 132 al. μέσσωι ἐνί | Μ 206 μέσσωι δ' ἐνί | **5** Σ 483 ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν | α 54, Hymn. Cer. 33 γαῖάν τε καὶ οὐρανόν, cf. ε 184 | μ 404 al. γαιάων, ἀλλ' οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα | Orph. fr. 155, 1 γαῖαν ἀπείριτον et sim. illic laud. ||

prascr. ςζ) Procl. I **P** : φράζεις Procl. II || **3** πάντα Damasc. III | ἕκαστα Damasc. III || **4** ἀφάτωι om. Procl. IV **C** | λάβε, τῶι δ' ἐνὶ Diehl : λάβε τὸ δ' ἐνὶ Simpl. : λαβέτω δ' ἐνὶ (ἔνι Procl. I **P** : ἐνὶ Procl. I **N** Simplic. **E**) Procl. I **CPN** Procl. IV **CNP** Simplic. **E** : λάβε, ἐν δ' αὖ Simplic. **a** | μέσως Procl. I **C** | cf. Anaxag. 59 **B 1** D.-K. πάντα γὰρ ἀήρ τε καὶ αἰθὴρ κατεῖχεν ||

οὐρανόν, ἐν δέ τε γαῖαν ἀπείριτον, ἐν δὲ θάλασσαν,
ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
αὐτὰρ ἐπὴν δεσμὸν κρατερὸν περὶ πᾶσι τανύσσηις
σειρὴν χρυσείην ἐξ αἰθέρος ἀρτήσαντα.

[4–5] || (VII) PROCL. in Plat. Tim. II 24, 23 Diehl καὶ οὗτός ἐστιν (φησίν **P**) ὁ 'κρατερὸς δεσμός' ὥς φησιν ὁ θεολόγος, διὰ πάντων τεταμένος καὶ ὑπὸ τῆς 'χρυσῆς σειρᾶς' συνεχόμενος· ἐπ' (παρ' coni. Kroll) αὐτῶι γὰρ ὁ Ζεὺς τὴν χρυσῆν ὑφίστησι σειρὰν κατὰ τὰς ὑποθήκας τῆς Νυκτός (cf. fr. 240 VII)· [7–8] || (VIII) PROCL. in Plat. Cratyl. 50, 24 Pasquali παρὰ τῶι Ὀρφεῖ συμβουλεύει τῶι Διὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς δημιουργίας ἡ Νύξ· [7] || (IX) PROCL. in Plat. Tim. II 53, 21 Diehl διὸ καὶ ὁ θεολόγος 'κρατερὸν' ἐπωνόμασε τὸν ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ δεσμόν, ὡς ἡ Νὺξ πεποίηται (πεποίηκε **P**) λέγουσα πρὸς τὸν δημιουργόν· [7] || (X) DAMASC. in Plat. Parmen. 205 (II 32, 25 Westerink) ἡ δὲ μετ' αὐτὸν τάξις, ἀπ' αὐτοῦ γεννηθεῖσα, ἅτε μετὰ τὴν ἕνωσιν οὖσα διακρίσεως ἀρχὴ καὶ παντοίων προόδων· ὅθεν καὶ οἱ θεοὶ τὰς σειρὰς ἐντεῦθεν ἄρχεσθαί φασιν. καίτοι ἀπορήσειεν ἄν τις πῶς ἐντεῦθεν, πρῶτον μὲν ὅτι ἀπὸ τοῦ Δὶς (Διὸς Kern, Hermes 23, 1988, 484, prob. Ruelle add. p. 385 : contra Kroll, Philologus 53, 1894, 426) εἰώθαμεν λέγειν ἄρχεσθαι τὰς σειράς, οὐ καθ' Ὅμηρον μόνον καὶ Ὀρφέα, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς θεούς || (XI) PROCL. in Plat. Tim. II 112, 3 Diehl κρατερὸς μὲν γὰρ καὶ ὁ δεσμὸς ὁ ἀπὸ νοῦ καὶ ψυχῆς, ὡς καὶ Ὀρφεύς φησιν, ἀλλὰ μείζων ἡ τῆς χρυσῆς σειρᾶς ἕνωσις καὶ μειζόνων αἰτία (om. **Q**) τοῖς πᾶσιν ἀγαθῶν || (XII) OLYMPIODOR. in Plat. Gorg. 244, 5 Westerink δυνάμεις, ἃς καὶ χρυσῆν σειρὰν οἱ ποιηταί φασιν διὰ τὴν συνέχειαν αὐτῶν || (XIII) PROCL. in Plat. Tim. III 228, 12 Diehl ὥσπερ γὰρ Ὀρφεὺς τὴν νοερὰν οὐσίαν ἐνθεὶς τῶι Διὶ ⟨τὴν⟩ (add. Diehl) δημιουργικὴν ἀπετέλεσεν κτλ

5–6 κ 195 τὴν περὶ πόντος ἀπείριτος ἐστεφάνωται | Hymn. Ven. 120 ὅμιλος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο | Hes. Sc. 204 ὄλβος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο || **6** Σ 485 ἐν δὲ τὰ τείρεα πάντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται | Hes. Th. 382 ἄστρα τε λαμπετόωντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται || **7** α 293 al. αὐτὰρ ἐπήν | Ε 386 κρατερῶι ἐνὶ δεσμῶι || **8** Θ 19 σειρὴν χρυσείην ἐξ οὐρανόθεν κρεμάσαντες | Synes. Hymn. 2, 190 ἀλαὸν ψυχᾶς / βλάστημα τεᾶς / κρέμαται σειρᾶς

5 ἐν δέ[1]] ἠδέ Procl. IV **C** : ἐς δέ Procl. IV **N** | ἐν δὲ[2]] ἠδὲ Procl. IV **P** || **6** πείρεα Procl. IV **N** | ἐστεφάνωνται Procl. IV **CN** : ἐστεφάνωτο Procl. IV ς | 'and on it … the whole field of encostellated stars which Ouranos encompasses like a diadem' interpretatus est Worthen, Glotta 66, 1988, 1ss; cf. et. Edwards ad Σ 485 || **7** ἀτὰρ Procl. IV **C** | ἐπεὶ Procl. VII **P** | περὶ] ἐπὶ Procl. VII **Q** | τανύσης Procl. IV **C** Procl. VII **P** Procl. IX **PQ** || **8** χρυσείην σειρὴν Procl. VII **M** | ἀρτήσαντα] τανύσαντα Procl. IV **P**

238 F (T 224 K.)

Orph. Arg. 28 χρησμούς τ' ἀρρήτους Νυκτὸς περὶ Βάκχου ἄνακτος.

239 F (129 + 155 K.)

ὄρθου δ' ἡμετέρην γενεήν, ἀριδείκετε δαῖμον.

239 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 27, 21 Pasquali καὶ γὰρ ὁ μέγιστος Κρόνος ἄνωθεν τὰς τῶν νοήσεων ἀρχὰς ἐνδίδωσι (ἐκδίδωσι [ν suprascr.] **P**) τῶι δημιουργῶι καὶ ἐπιστατεῖ τῆς ὅλης δημιουργίας· διὸ καὶ δαίμονα αὐτὸν ὁ Ζεὺς καλεῖ παρ' Ὀρφεῖ [1] ... ἐπεὶ καὶ ὁ δημιουργὸς Ζεὺς παρ' αὐτοῦ προσεχῶς ὑποδέχεται τὴν ἀλήθειαν τῶν ὄντων καὶ νοεῖ τὰ ἐν αὐτῶι πρώτως· μαντεύει μὲν γὰρ αὐτῶι καὶ ἡ Νύξ (cf. fr. 237), ἀλλ' ὁ πατὴρ προσεχῶς, καὶ πάντα τὰ μέτρα τῆς ὅλης δημιουργίας αὐτῶι ἐνδίδωσιν || (II) Procl. in Plat. Tim. I 207, 1 Diehl καὶ δὴ καὶ τὸν πατέρα παρακαλεῖν εἰς τὴν τῆς δημιουργίας σύλληψιν ... (cf. fr. 237 I) καὶ περὶ πάσης ἑξῆς ἀναδιδάσκεται τῆς κοσμοποιίας· πρὸς δὲ τὸν Κρόνον πάλιν μετὰ τοὺς δεσμοὺς μόνον οὐκ (μονονοὺ [ex -νοῦ] **C**) εὐχόμενός φησιν· [1] καὶ διὰ πάντων τῶν ἐχομένων τὴν τοῦ πατρὸς εὐμένειαν προκαλούμενος. sequitur fr. 243 XXXII || (III) Damasc. in Plat. Parmen. 270 (III 12, 11 Westerink) οὐχὶ δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν τῶι Κρόνωι ἐξάπτει τὰ πείσματα τῆς ὅλης δημιουργίας, ὅ γέ τοι δημιουργικός, καὶ εὔχεται πρὸς αὐτόν; [1] ἀπευθύνει ἄρα καὶ ἀπορθοῖ τὴν ὅλην κοσμοποιίαν || (IV) Procl. in Plat. Alcib. 103a (60 Segonds) ὥσπερ δὴ καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ λέγει που πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν Κρόνον ὁ Ζεύς· [1] || (V) Olympiodor. in Plat. Alcib. 15, 16 (13 Westerink) Ὀρφεὺς τὸν Δία ποιεῖ πρὸς τὸν οἰκεῖον πατέρα λέγοντα· [1] || (VI) Procl. in Plat. Cratyl. 62, 6 Pasquali (quae praecedunt cf. fr. 240 I) καὶ ὁ Κρόνος πάσης τῆς δημιουργίας ἐνδίδωσι (ἐκδίδωσι **A**) τῶι Διὶ τὰς ἀρχὰς κτλ

239 Ζ 151 al., π 117 ἡμετέρην γενεήν

238 θεσμοὺς Mosch.[R] | παρὰ βάκχαις **K** || nescimus utrum Arg. auctor de eo ipso Noctis vaticinio loquitur an de alio. de re cf. Vian, Notice 9; fort. in hoc vaticinio et. erat fr. 350, cf. West, Orphic Poems 99s, vid. et. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 264s

239 cf. Lob. 518; Kern, Hermes 23, 1888, 487; Holwerda 319; West, Orphic Poems 72; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 62 ('ainsi réconcilié avec son père, Zeus va s'assimiler tous ses ancêtres en avalant Phanès') || ὄρθρου Procl. II **C** Olympiodor. V | δὲ Procl. IV **N** | γενετὴν Procl. I **AB** (τ exp. ut vid. A^2) | ἀριδείκετο Olympiodor. V | δαίμον (sic.) Procl. I **A** : δαίμων Procl. I cet. Procl. III **N** Olympiodor. cod. | de re cf. fr. 7 Ζεὺς μὲν ἐπεὶ δὴ πατρὸς ἑοῦ πάρα [θ]έσφατ' ἀκούσα[ς]

240 F (82 + 85 + 97 + 129 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 62, 3 Pasquali ὡς δ' Ὀρφεὺς ἐνθέωι στόματι λέγει, καὶ καταπίνει τὸν πρόγονον αὐτοῦ τὸν Φάνητα καὶ ἐγκολπίζεται πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις ὁ Ζεύς. quae sequuntur vid. ap. fr. 239 VI || (II) Procl. in Plat. Tim. I 336, 20 Diehl ἑώρα γὰρ ὃ μὲν (sc. Ἀμέλιος, deest ap. Zoumpos, cf. Test. XLVIII) ἐν τῶι παραδείγματι δημιουργικὸν ἰδίωμα προϋπάρχον· ἐκεῖ γὰρ ὁ πρώτιστός ἐστι Ζεὺς καὶ διὰ τοῦτο ἐποίει τὸν Φάνητα δημιουργόν· ὃ δὲ (sc. Ἰάμβλιχος fr. 36 Dillon) ἐν τῶι δημιουργῶι τὸ παράδειγμα· ἦν γὰρ καὶ ἐν τούτωι καταποθεὶς ὁ Μῆτις· καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ἦγε τῶι δημιουργικῶι τὸ παραδειγματικὸν αἴτιον || (III) Procl. in Plat. Tim. I 312, 9 Diehl ὅθεν, οἶμαι, καὶ ἐκεῖνος μὲν (sc. Phanes) καλεῖται Μῆτις, οὗτος δὲ (Iuppiter) Μητιέτης (A 175 al.), καὶ ὁρᾶται μὲν ἐκεῖνος, ὁρᾶι δὲ οὗτος, καὶ καταπίνεται μὲν ἐκεῖνος, ἐμφορεῖται δὲ οὗτος τῆς ἐκείνου δυνάμεως || (IV) Damasc. De princ. 67 (II 92, 13 Westerink) pergit fr. 182 II ἐπεὶ καὶ εἰ καταπίνει τὸν πρὸ αὐτῆς (sc. Νυκτός) Ζεύς, κτλ || (V) Procl. Theol. Plat. I 12 (I 58, 6 Saffrey–Westerink) τὸ ἓν τοῦτο καὶ οἷον ὑπὸ τῆς οὐσίας καταπινόμενον προελήλυθεν || (VI) Procl. in Plat. Tim. III 102, 1 Diehl καὶ ὁ μὲν Πλάτων ὁρᾶν αὐτὸν (Phaneta) εἰς τὸ αὐτοζῶιον εἶπεν, ὁ δὲ Ὀρφεὺς καὶ ἐπιπηδᾶν αὐτῶι καὶ καταπίνειν δειξάσης μέντοι τῆς Νυκτός· ἀπὸ γὰρ ταύτης νοητῆς οὔσης ἅμα καὶ νοερᾶς ὁ νοερὸς νοῦς συνάπτεται πρὸς τὸ νοητόν. cf. III 102, 19 || (VII) Procl. in Plat. Tim. I 314, 22 Diehl εἰ τοίνυν ὁ Ζεύς ἐστιν ὁ τὸ ἓν κράτος (frr. 243, 6; 245, 1) ἔχων, ὁ τὸν Φάνητα καταπιών, ἐν ὧι πρώτως αἱ νοηταὶ τῶν ὅλων αἰτίαι, ὁ πάντα παράγων κατὰ τὰς ὑποθήκας τῆς Νυκτός, ὁ τοῖς θεοῖς τὰς ἐξουσίας παραδιδοὺς τοῖς τε ἄλλοις καὶ τοῖς τρισὶ Κρονίδαις, οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ κόσμου παντὸς εἷς καὶ ὅλος δημιουργός, πέμπτην ἔχων ἐν τοῖς βασιλεῦσι τάξιν, ὡς καὶ τοῦτο ἀποδέδεικται τῶι ἡμετέρωι καθηγεμόνι (sc. Syriano) δαιμονίως ἐν ταῖς Ὀρφικαῖς συνουσίαις (cf. fr. 677 II), καὶ σύστοιχος ὢν Οὐρανῶι καὶ Φάνητι, διὸ καὶ ποιητής ἐστι καὶ πατὴρ καὶ ὁλικῶς ἑκάτερον || (VIII) Procl. in Plat. Tim. II 93, 18 Diehl αἱ γὰρ παρὰ τοῖς θεολόγοις καταπόσεις περιοχαί τινές εἰσιν, ἀλλ' αἱ μὲν προγονικαὶ τὰ νοητὰ περιλαμβάνουσι νοερῶς, αἱ δὲ τῶν παίδων τὰ νοερὰ νοητῶς || (IX) Procl. in Plat. Tim. III 99, 17 Diehl καὶ ὁ προπάτωρ Οὐρανὸς τοὺς μὲν ἐν ἑαυτῶι κατέχει, τοῖς δὲ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ δίδωσι διάκρισιν. καὶ

240 4–9 cf. Dillon ad loc. || **8** μήτης **N** : μῖτις **C** || **10** μήτης **CNP** | αὐτὸς **CN** : καὶ αὐτὸς **P** || **11** ὁρᾶι] ὁρᾶται **C** | καὶ² om. **C** || **13 s** cf. Westerink ad loc. || **18** μέντοι] μέσης? Diehl || **19** τὸν νοητόν **D** || **20** εἰ] ὁ **C** || **22** παραγαγὼν **N** || **22–23** κατὰ τὰς ὑποθήκας τῆς Νυκτός] cf. fr. 237 et comm. ad loc. || **24** ἐστιν om. **P** || **26** ταῖς Ὀρφικαῖς συνουσίαις] cf. fr. 677 || **28** καὶ om. **N** || **31 ss** cf. Festugière ad loc. ||

δηλοῦσιν οἱ θεολόγοι ταῦτα μυστικοῖς ὀνόμασιν, ὅπου μὲν 'κρύψιν' (cf. fr. 31, 8 et adn. ad loc., fr. 243, 31), ὅπου δὲ 'κατάποσιν' λέγοντες, ὅπου δὲ 'τὴν ἐν τῶι μηρῶι τροφήν' (cf. fr. 328) || (X) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 7, 4 (109, 14 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 207 I ἀλλ' – ὡς ἔφην – ἡ πυρῶδες οὐσία ζωτική τε καὶ ἀνωφερὴς οὖσα εἰς αὐτὸν ἀνέπτη τὸν ἀέρα, ὃς καὶ φρονιμώτατός ἐστι διὰ τὴν καθαρότητα. τῆι οὖν ἰδίαι θερμότητι ὁ Ζεύς – τουτέστιν ἡ ζέουσα οὐσία – τὸ καταλειφθὲν ἐν τῶι ὑποκειμένωι ὑγρῶι τὸ ἰσχνότατον καὶ θεῖον ἀνιμᾶται πνεῦμα, ὅπερ Μῆτιν ἐκάλεσαν, κατὰ κορυφῆς δὲ αὐτοῦ ἐλθὸν τοῦ αἰθέρος καὶ συμποθὲν ὑπ' αὐτοῦ ὥσπερ ὑγρὸν θερμῶι μιγὲν κτλ. sequitur fr. 263 III || (XI) Procl. in Plat. Parmen. 1035, 4 καὶ ἔτι τρίτον τὸ καταδεέστερον τοῦ ὄντος καὶ οἷον ὑπ' αὐτοῦ καταπινόμενον || (XII) Procl. Theol. Plat. V 16 (V 56, 24 Saffrey–Westerink) τὸ δὲ οἷον καταπίνει καὶ ἐγκολπίζεται τὴν ὅλην ἐκείνου γόνιμον περιουσίαν || (XIII) Procl. in Plat. Tim. II 91, 20 Diehl καὶ καταπίνειν τὸ πᾶν ἐν αὐτῶι λέγεται || (XIV) Procl. in Plat. Tim. I 390, 6 Diehl ὁ δέ γε Πλάτων Ὀρφεῖ συνεπόμενος ἐν τῶι δημιουργῶι πρῶτον εἶναί φησι τὴν τάξιν καὶ τὸ πρὸ τῶν μερῶν ὅλον κτλ

241 F (167 K.)

ὣς τότε πρωτογόνοιο χαδὼν μένος Ἠρικεπαίου

241 (I) Procl. in Plat. Tim. I 324, 14 Diehl ταῦτα δὲ καὶ ὁ (om. **NP**) Ὀρφεὺς ἐνδεικνύμενος καταπίνεσθαι (φησὶ add. **P**) τὸν νοητὸν θεὸν ἔφατο (om. **P**) παρὰ

241 1 Nonn. Dion. 12, 34 Πρωτογόνοιο Φάνητος (cf. 9, 141 πρωτογόνου δὲ Φάνητος) ||

37 ἀνωφαρὲς **P*** | ἀνενέπτη **P*** | αἰθέρα Quarry || **38** θερμότητα **O** || **39** καταληφὲν **P*** : καταληφθὲν **P** p.c. || **40** ἰσχυρότατον **O** || **49s** Festugière ad loc. 'l'ordre cosmique présent en Zeus du fait qu'il a avalé Phanés' || καταπίνειν, κατάποσις 'Orphic terminology based originally no doubt on Hesiod's description of Kronos swallowing down his offspring' Dillon ad Procl. in Parmen. 1035, 5 adn. 56

241 cf. Orph. frr. 8; 11 | vid. Lob. 519s; Holwerda 320; West, Orphic Poems 89: 'by swallowing Protogonos, then, Zeus has swallowed the universe', cf. et. 205; 240; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 62; Bernabé, Taula quaderns de pensament 27–28, 1997, 81s | 'c'est le retour à un état antérieur, à la dispersion, à la séparation et au morcellement' Detienne in: Orfismo in Magna Grecia, Napoli 1975, 74, cf. et. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 115 || **1** πρωτογόνοιο Diehl : προτόγόνοιο (sic) **C** : πρωτογόνων **P** : πρωτόγονος **N** | χαδὼν Rohde : χανὼν cod. | ἠρικαιπαίου ε suprascr. **P** : ἠρισκεπαίου **C** : ἠρισκεπαῖος schol. **C** bis : ἠρικαπαίου **N** ||

τῶν πάντων δέμας εἶχεν ἑῆι ἐνὶ γαστέρι κοίληι,
μεῖξε δ' ἑοῖς μελέεσσι θεοῦ δύναμίν τε καὶ ἀλκήν,
τοὔνεκα σὺν τῶι πάντα Διὸς πάλιν ἐντὸς ἐτύχθη,
αἰθέρος εὐρείης ἠδ' οὐρανοῦ ἀγλαὸν ὕψος,
πόντου τ' ἀτρυγέτου γαίης τ' ἐρικυδέος ἕδρη,

τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων· ... ὁ δὲ θεολόγος καὶ (sc. ὑπέθετο) οἷον ἐπιπηδᾶν αὐτὸν τῶι νοητῶι καὶ (om. **P**) καταπίνειν, ὡς ὁ μῦθος ἔφησεν· ἔστι γάρ, εἰ χρὴ διαρρήδην (διαρρ. εἰ χρὴ **N**) τὰ τοῦ καθηγεμόνος (sc. Συριανοῦ) λέγειν, ὁ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ Πρωτόγονος θεὸς (ὁ add. Kroll : dubitat Diehl) κατὰ τὸ πέρας τῶν νοητῶν ἱδρυμένος παρὰ τῶι Πλάτωνι τὸ αὐτοζῶιον· ... διὸ καὶ ἑνοῦται πρὸς ἐκεῖνον ὁ Ζεὺς διὰ μέσης τῆς Νυκτὸς καὶ πληρωθεὶς ἐκεῖθεν γίνεται κόσμος νοητὸς ὡς ἐν νοεροῖς. [1–4] sequitur fr. 243 XXXI || (II) Procl. in Plat. Tim. I 313, 2 Diehl ὁ δέ γε Ὀρφεὺς καὶ ὄνομα αὐτῶι (sc. δημιουργῶι) προσήνεγκεν ... ὁ γὰρ (γοῦν Diehl : γ' οὖν **C**, cf. Festugière ad loc.) παρ' (om. **N**) αὐτῶι Ζεύς, ὁ πρὸ τῶν τριῶν Κρονιδῶν, οὗτός ἐστι (ἐστιν ⟨ὁ⟩ Kroll) τῶν ὅλων δημιουργός. μετὰ γοῦν τὴν κατάποσιν τοῦ Φάνητος αἱ ἰδέαι τῶν πάντων ἐν αὐτῶι πεφήνασιν, ὥς φησιν ὁ θεολόγος· [4–11] sequitur fr. 243 III || (III) Procl. in Plat. Parmen. 959, 18 Cousin καὶ οὐκ ἂν θαυμασαίμεθα τῶν Ὀρφικῶν ἀκούοντες ἐπῶν, ἐν οἷς φησιν ὁ θεολόγος· ... [laud. fr. 245, 7–8] [10] πάντων γάρ ἐστι πλήρης τῶν νοητῶν καὶ πάντων ἔχει τὰς διηιρημένας αἰτίας, ὥστε καὶ ἀνθρώπους καὶ τἆλλα πάντα γεννᾶι κατὰ τὰς αὐτῶν ἰδιότητας, οὐ καθόσον ἕκαστον θεῖόν ἐστιν ὥσπερ ὁ πρὸ αὐτοῦ πατὴρ ὁ νοητός || (IV) Procl. in Plat. Parmen. 799, 27 Cousin ὁ μὲν γὰρ Ὀρφεὺς μετὰ τὴν κατάποσιν τοῦ Φάνητος ἐν τῶι Διὶ τὰ πάντα γεγονέναι φησίν, ἐπειδὴ πρώτως μὲν καὶ ἡνωμένως ἐν ἐκείνωι, δευτέρως δὲ καὶ διακεκριμένως ἐν τῶι δημιουργῶι τὰ πάντων ἀνεφάνη τῶν ἐγκοσμίων αἴτια· ἐκεῖ γὰρ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σε-

2 Hes. fr. 58, 13 M.-W. μητρ[ὸς ἐόντ' ἐν γαστέρι κοίληι || **3** Apoll. Rhod. 4, 677 χθὼν αὐτὴ μικτοῖσιν ἀρηρεμένους μελέεσσιν | Nonn. Dion. 14, 83 ἑοῖς μελέεσσιν | Orph. fr. 5, 1s π̣α̣[τρὸς ἑο]ῦ ... / [ἀ]λκήν || **6** Ξ 204 γαίης νέρθε καθεῖσε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης | Hom. Hymn. 22, 2 γαίης κινητῆρα καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης | Orph. Arg. 1168 κόλπον ἔσω γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης | Quint. Smyrn. 14, 589 γαίηι ὁμῶς δμηθέντα καὶ ἀτρυγέτωι ἐνὶ πόντωι | Ο 27 ἐπ' ἀτρύγετον πόντον | β 370 al. πόντον ἐπ' ἀτρύγετον | Hes. Th. 131s ἀτρύγετον πέλαγος τέκεν οἴδματι θυῖον, / Πόντον (nomin. 696, dat. 241, Orph. Lith. 518s) | Hes. Th. 413 al. (cf. Nonn. Dion. 35, 74) ἀτρυγέτοιο θαλάσσης | Α 316 al., α 72 al., Hom. Hymn. Bacch. 2, Orph. Arg. 1033 ἁλὸς ἀτρυγέτοιο | λ 576 Γαίης ἐρικυδέος υἱόν || **6ss** Hes. Th. 736ss (= 807ss) ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ ταρτάρου ἠερόεντος / πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος / ἑξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν | Hes. Th. 841 πόντός τ' Ὠκεανοῦ τε ῥοαὶ καὶ τάρταρα γαίης ||

2 ἑῆ **C** || **3** μεῖξε δ' ἑοῖς scripsi : μῖξε δ' ἑοῖς Diehl : μίξε δ' ἐοῖς **C**: μίξε δ' οἷς **N** : μίξεν δ' οἷς **P** || **4** τῶι παρὰ Procl. I cod. ||

Ὠκεανός τε μέγας καὶ νείατα Τάρταρα γαίης
καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος ἄλλα τε πάντα
πάντες τ' ἀθάνατοι μάκαρες θεοὶ ἠδὲ θέαιναι,
ὅσσα τ' ἔην γεγαῶτα καὶ ὕστερον ὁππόσ' ἔμελλεν,
ἓν γένετο, Ζηνὸς δ' ἐνὶ γαστέρι σύρρα πεφύκει.

242 F (95 K., [B 50] C.)

καὶ φύσεως κλυτὰ ἔργα μένει καὶ ἀπείριτος αἰών

λήνη καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτὸς καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ ὁ Ἔρως ὁ ἑνοποιὸς καὶ πάντα ἁπλῶς ἓν γεγονότα Ζηνὸς ... πεφύκει. sequitur fr. 243 XXXIV || (V) Procl. in Plat. Tim. I 307, 28 Diehl ἑαυτῶι τε καὶ Ὀρφεῖ συμφωνήσει λέγοντι· [laud. fr. 243, 10] καὶ [11] καὶ ὅσα τοιαῦτα || (VI) Hermias in Plat. Phaedr. 148, 10 Couvr. πρὸς δὴ τοῦτο εἴρηται ὅτι δεῖ ἄχρι τινὸς εἶναι τὴν συναφήν. διὰ τί δὲ ἄχρι τούτου; ὅτι οὐδὲ οἱ ὑπὸ τὸν Δία θεοὶ λέγονται ἑνοῦσθαι τῶι Φάνητι, ἀλλὰ μόνος ὁ Ζεὺς καὶ αὐτὸς διὰ μέσης τῆς Νυκτός

242 Procl. in Plat. Tim. I 94, 13 Diehl οὕτω γὰρ καὶ παρ' Ὀρφεῖ τὰ τῆς φύσεως ἔργα κλυτὰ προσαγορεύεται· [1]

7 Hes. Th. 20 Γαῖάν τ' Ὠκεανόν τε μέγαν | Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 27 Ὠκεανόν τε μέγαν | Orph. fr. 16, 2 Ὠκεανοῖο μέγα σθένος et sim. illic laud. | Orph. fr. 178, 3 γαίας ἐς Τάρταρον, cf. et sim. illic laud. || **8–10** Orph. fr. 12, 2–4 ἀθάνατοι προσέφυγ μάκαρες θεοὶ ἠδὲ θέαιναι / καὶ ποταμοὶ καὶ κρῆναι ἐπήρατοι ἄλλα τε πάντα, / [ὅ]σσα τότ' ἦν γεγαῶτ', αὐτὸς δ' ἄρα μοῦνος ἔγεντο || **8** Hes. Th. 109 καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος | κ 195 πόντος ἀπείριτος | Hes. Th. 878 κατὰ γαῖαν ἀπείριτον, cf. et. Orph. fr. 155, 1 γαῖαν ἀπείριτον et sim. illic laud. || **9** Δ 427s θεοὶ μάκαρες .../ ἀθάνατοι (cf. dat. Z 140, κ 75) | μ 371 μάκαρες θεοί | Apoll. Rhod. 1, 1102, Quint. Smyrn. 4, 132 ἀθάνατοι μάκαρες etc. | Ι 5 (cf. 20) al., Hymn. Apoll. 311 πάντες τε θεοὶ πᾶσαί τε θέαιναι | Η 341 θεοὶ πᾶσαί τε θέαιναι

242 Hes. Sc. 207 al., Hymn. Merc. 16, Quint. Smyrn. 2, 425 κλυτὰ ἔργα | υ 72 ἔργα ... κλυτά | Cleanth. Hymn. 11 φύσεως ... ἔργα | Parmen. 28 B 10, 4–5

7 τάρταρος **C** || **10** τε ἦν Procl. III **CP** | ὁπόσ' Procl. III **N** | ἔμελλον Procl. III **P** || **11** ἓν γένετο Holwerda (i.e. 'unum facta sunt', cf. Procl. IV πάντα ἁπλῶς ἓν γεγονότα et fr. 237, 3 πῶς δέ μοι ἕν τε τὰ πάντ' ἔσται;) : ἐνγένετο Diehl : ἐγγένετο Gesner | συρρὰ Procl. IV **N** : συρρὰν Procl. IV **C** : συρρᾶν Procl. III **C**

242 cf. Lob. 500; West, Orphic Poems 219s; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 57 || μένηι Lob. | καὶ φύσεως

Hymnus in Iovem (fr. 243)

vid. introd. ad fr. 31

243 F (69 + 168 K.)

Ζεὺς πρῶτος γένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀργικέραυνος·

243 (I) Euseb. Praep. Ev. 3, 8, 2 (= Porphyr. Περὶ ἀγαλμ. fr. 354F Smith) ὅρα δὲ τὴν τῶν Ἑλλήνων σοφίαν οὑτωσὶ διασκοπούμενος (οὕτως ἰδίαι σκοπούμενος A¹H)· τὸν γὰρ Δία τὸν νοῦν τοῦ κόσμου ὑπολαμβάνοντες (ὑπολαμβάνοντα **B** : ὑπολαμβάνοντ **ON**), ὃς τὰ ἐν αὐτῶι ἐδημιούργησεν ἔχων τὸν κόσμον, ἐν μὲν (οὖν add. **B**) ταῖς θεολογίαις ταύτηι περὶ αὐτοῦ παραδεδώκασιν οἱ τὰ Ὀρφέως εἰπόντες· [1–32] ‖ (II) Stob. Flor. 1, 1, 23 (I 29, 9 Wachsm.) ⟨Ὀρφέως⟩ (lemma add. Gaisf.) [1–32] ‖ (III) Procl. in Plat. Tim. I 313, 17 Diehl pergit fr. 241 II τῶν δὲ ἰδεῶν πλήρης ὢν διὰ τούτων ἐν ἑαυτῶι τὰ ὅλα περιείληφεν, ὡς καὶ τοῦτο ἐνδεικνύμενος ὁ θεολόγος ἐπήγαγε [1–2 (omisso 3) 4–8] sequitur fr. 237 IV ‖ (IV) Damasc. in Plat. Parmen. 311 (177, 8 Ruelle) τί οὖν ἐπὶ τούτοις πρὸς τὸ δέκατον λέγομεν; ἢ κατὰ μὲν Ὀρφέα, ὁ αὐτὸς μέν ἐστι πρὸς ἑαυτὸν ὁ Ζεύς, ἐν οἷς λέγει·

D.-K. ἔργα … καὶ φύσιν | Phil. De plant. 53, 1, Legat. Gai. 85, 1, Plut. cons. ad Apoll. 27 p. 115c (= Aristot. fr. 44 Rose) ἄπειρον αἰῶνα | Aristot. Cael. 283b 29 al. ἄπειρον χρόνον, cf. Polyb. 4, 40, 5, IGLS I 113 | [Plut.] Strom. 2 = fr. *179, 2 Sandb. (Anaximand. 12 A 10 D.-K.) ἐξ ἀπείρου αἰῶνος

243 1s Orph. fr. 14, 1s (cf. fr. 31, 1s) Ζεὺς πρῶτος [γένετο, Ζεὺς] ὕστατος [ἀργικέραυνος]· / Ζευς κεφα[λή, Ζεὺς μέσσ]α, Διὸς δ' ἐκ [π]άντα τέτ[υκται et sim. illic laud. ‖

… ἔργα] 'i corpi celesti' sec. Colli, coll. Parmen. loc. supra laud. | ἀπείριτος αἰών] cf. [Plut.] locum supra laud. quod Anaximand. trib. Solmsen, Arch. Gesch. Phil. 44, 1962, 129ss : repugnavit West, l. laud. 220 adn. 139, qui add: 'in the Orphic fragment αἰών seems to have the Hellenistic sense of the temporal universe' et Hieronymi et Hellanici theogoniae trib., vid. et. Colli ad loc.: 'αἰών usato in senso universale … richiama passi come Emp. B 16, 2 DK, se non addirittura Heracl. B 52 DK. … il verso rivela tracce notevoli di antichità', cf. et. Nock, Essays on Religion, Oxford 1972, 379 : sec. Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 42 αἰών verbum Orphicum est 'vita beata' significans (cf. frr. 146; 231, 2; 339, 2; 377, 4; 378, 5; 431; 445, 66s et fort. fr. 463) | de Phanete creatore sec. Brisson l. laud. : at cf. West, ib. 219 'it is likely that fr. 95 [i.e. fr. 242] … belongs in this context, emphasizing the stability of Zeus' world'

243 cf. frr. 14 et 31 et comm. ad locc. | de hoc fr. cf. Lob. 524s; Schoemann, Opusc. acad. II, 19; Schuster 35ss; Freudenthal, Ueber die Theologie des Xenophanes, Breslau 1886, 29; 48; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 35s;

Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται·

[1 et 3, omisso 2] πάντα γὰρ ὅσα ἐστὶν ὁ αὐτός ἐστιν, καὶ ἓν τὰ πάντα ὁ Ζεύς· ... πρὸς δὲ τὰ ἄλλα ὁ αὐτὸς μὲν ὅτι ἐκεῖνα λέγεται εἶναι αὐτός· [4 et 16] ἕτερος δὲ τῶν ἄλλων ὅτι ἐξῄρηται πάντων· εὐθὺς καὶ τοῦτο εἰρημένον· [6] καὶ τάδε περὶ ἄλλου οὐδενὸς ἀπεφήνατο τῶν θεῶν ὁ θεολόγος, cf. 245 (II 83, 3 Westerink) ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ τέλος μέρη ἄττα ‖ (V) Tzetz. in Lycophr. Alex. (3, 29 Scheer) γράφει δὲ ὁ Ὀρφεὺς ... ὕμνους εἰς Δία καὶ τοὺς λοιποὺς οὕτως (cf. fr. 685 II) [1–2] ‖ (VI) Procl. Theol. Plat. VI 8 (VI 40, 1 Saffrey–Westerink) pergit fr. 223 II καὶ δὴ καὶ ὅτι τῶν ὅλων ἀρχὰς καὶ μέσα καὶ τέλη περιέχει, λέγει πρὸς τούτοις ὁ θεολόγος· [2] καί μοι δοκεῖ καὶ ὁ Πλάτων εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν ἀποβλέπων, καὶ διαφερόντως (⟨εἰς⟩ add. Kern) τὴν Ὀρφικὴν μυσταγωγίαν, ἀνειπεῖν, ὡς ἄρα ὁ παλαιὸς λόγος κτλ (cf. fr. 31 XI) ‖ (VII) Procl. in Plat. Tim. I 451, 14 Diehl pergit fr. 140 I ὧι καὶ ὁ Ζεὺς ἀνάλογον μῆτίς τε καλεῖται καὶ δαίμων ὁ αὐτός· [6] ‖ (VIII) Procl. in Plat. Tim. II 112, 9 Diehl δαίμων γὰρ καὶ ὁ δημιουργὸς ὠνόμασται παρ' αὐτοῦ μὲν ἐν Πολιτικῶι (272e) καὶ μέγας

2 Ξ 246 πάντεσσι τέτυκται | Ξ 215 πάντα τέτυκτο ‖

Gomperz, Griech. Denk. I³, 75, Dümmler, Kl. Schr. II, 155; Holwerda 325ss; Maass, Orpheus 276 adn. 64; Zeller, Kl. Schr., Berlin 1910, II, 157; Norden, Agnostos Theos 229 adn. 1; Reitzenstein, Studien zum antiken Synkretismus aus Iran und Griechenland, Leipzig und Berlin 1926, 69ss; Del Grande, Φόρμιγξ, Napoli ²1963, 317ss; Pugl. Carr., La parola del passato 29, 1974, 139s (= Tra Cadmo e Orfeo 396); Colli 398; 405; Forderer, Gnomosyne, Festschrift W. Marg, München 1981, 227ss (de quo cf. intr. ad fr. 31); West, Orphic Poems 89; 218s; 239ss; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 304s; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2889; eund., Le sexe incertain, Paris 1997, 88ss; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'Orfismo, Roma 1993, 192; Ricciardelli Apicella, ibid. 48 | cf. et. Euseb. Praep. Ev. 3, 9, 11 ὁ δὲ τῶν ἐπῶν ἐξηγητὴς ἀρξάμενος μὲν τοῖς ἔπεσιν ἀκολούθως λέγει (Porphyr. fr. 354 F Smith)· 'Ζεὺς οὖν ὁ πᾶς κόσμος, ζῶιον ἐκ ζώιων καὶ θεὸς ἐκ θεῶν', ... Ζεὺς δὲ καθὸ νοῦς κτλ; doctrina Aegyptia sec. Euseb. Praep. Ev. 3, 9, 12 Αἰγυπτίων δὲ ὁ λόγος, παρ' ὧν καὶ Ὀρφεὺς τὴν θεολογίαν ἐκλαβὼν τὸν κόσμον εἶναι τὸν θεὸν ὤιετο, cf. 3, 9, 14 πῶς δ' ἂν αὐτὸν τοῦτον ἐθεολόγει, ὃν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἔγνω ὁ τῶν ἐπῶν ποιητής, εἴτε ὁ Θρᾶιξ εἴη Ὀρφεὺς εἴτε τις ἄλλος, εἰ δὴ παρ' Αἰγυπτίων ἢ καὶ παρὰ τῶν πρώτων Ἑλλήνων ἥκοντα ‖ **1** γίνετο Euseb. I **B** : ἐγένετο Procl. III **C** | δ' ὕστατος Damasc. IV | ἀρχικέραυνος Damasc. IV, de quo cf. West, Orphic Poems 219 : ἀρτικέραυνος Euseb. I **ON** : τερψικέραυνος Euseb. I **B** | vid. comm. ad fr. 31, 1 ‖ **2** κεφαλή] ἀρχή Procl. V | μέσα Euseb. I **ONV** Stob. II Procl. III **P** | τέτεκται Stob. II : τετύκτω Euseb. I **B** : πέφυκε Procl. VI, cf. Magnelli, Atene e Roma 39, 1994, 85ss | cf. comm. ad frr. 14, 2; 31, 2 ‖ **3** ἄρην Euseb. I **B** : ἄρδην Euseb. I **I** | ἐγένετο Procl. III **C** | ἄφοιτος Euseb. I **OV** : ἄμβροτος Stob. II : δ' ἄμβροτος Damasc. IV | cf. comm. ad fr. 31, 4 ‖

Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄφθιτος ἔπλετο νύμφη·
Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος·
Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς αὐτὸς ἁπάντων ἀρχιγένεθλος.
ἓν κράτος, εἷς δαίμων, γενέτης μέγας, ἀρχὸς ἁπάντων,
ἓν δὲ δέμας βασίλειον, ἐν ὧι τάδε πάντα κυκλεῖται,

δαίμων, παρὰ δὲ Ὀρφέως ἐν οἷς φησιν· [6] || (IX) Procl. in Plat. Parmen. 763, 22 Cousin εἰς ὃ καὶ ὁ θεολόγος ἀποβλέπων, ἓν (cf. v. 6) ἐγένετο, φησίν || (X) Simplic. in Aristot. Cael. 93, 11 Heiberg καὶ διὰ τοῦτο θεογονίας ἡμῖν οἱ θεῖοι (corr. ex θεοὶ **B**) ἄνδρες παραδεδώκασι (-σιν **DE**) θεῶν μὲν πλῆθος τὸ ἑνὶ ἐν τῶι μένον κτλ || (XI) Clem. Alex. Strom. 5, 14, 128, 2 (= Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 55) Σοφοκλῆς δὲ ὁ τραγωιδοποιὸς 'οὐδὲ θεοῖς', λέγει, 'αὐθαίρετα πάντα πέλονται, / νόσφι Διός· κεῖνος γὰρ ἔχει τέλος ἠδὲ καὶ ἀρχήν' (fr. dub. et spur. 1028 N² : ex paene Sophocleo haec petita esse coni. Bergk, 'potius recenti falsario debentur versus' Nauck, iure deest in editione Radtiana) ὅ τε Ὀρφεύς· [6–8 γαῖα] || (XII) Stob. Flor. 1, 10, 3 (I 119, 3 Wachsm.) Ὀρφέως [7–8] || (XIII) Procl. in Plat. Tim. II 54, 24 Diehl pergit fr. 261 ἔχει δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ἑαυτῶι τὴν τοῦ Ἔρωτος αἰτίαν· ἔστι γὰρ [9] || (XIV) Procl. in Plat. Alcib. 103a (54 Segonds) pergit fr. 173 περὶ δὲ τοῦ νοεροῦ νοῦ καὶ ἀμεθέκτου (sc. λέγων ὁ θεολόγος) [9] καὶ πάλιν [6] || (XV) Procl. in Plat. Alcib. 109d (284 Segonds) ἐν γὰρ τῶι Διὶ καὶ ὁ Ἔρως ἐστί. καὶ γὰρ Μῆτίς ἐστι πρῶτος – πολυτερπής [9]. plura invenies ap. fr. 141 II || (XVI) Procl. in Plat. Tim. I 169, 17 Diehl ἦν γὰρ ὁ δημιουργὸς [9] ||

3 Orph. fr. 31, 4 Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος ἔπλετο νύμφη et sim. illic laud. || 4 Orph. fr. 31, 3 Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος et sim. illic laud. || 5 Orph. fr. 14, 4 (cf. fr. 31, 7) Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς δ' ἀρχὸς ἁπάντων ἀργικέραυνος et sim. illic laud. || **6–10** cf. Orph. fr. 245, 1–5 || **6** Orph. fr. 173 δαίμων μέγας et sim. illic laud. || **7** υ 194 ἦ τε ἔοικε δέμας βασιλῆϊ | Orph. fr. 438, 2 s ἀλλὰ κυκλεῖται / πάντα πέριξ | Chrysipp. fr. 914 (Stoic. Vet. Fr. II 265, 15 Arnim) χρόνους ἐν οἷς κυκλεῖται τὰ πάντα | Clem. Alex. Strom. 5, 14, 107, 1 ὁ πᾶς κόσμος κυκλεῖται cf. 6, 16, 142, 4 | Diod. 18, 59, 6 ἀγαθοῖς τε καὶ κακοῖς κυκλεῖται πάντα τὸν αἰῶνα ||

3 et 4 permutati in fr. 31 || 4 πυθμὴν] λιμὴν Stob. II || 5 αὐτὸς] ἀρχὸς Ps.-Arist., cf. fr. 31, 3 et West, Orphic Poems 240 | πάντων Stob. II | ἀρχιγένεθλος] ἀργικέραυνος Ps.-Arist., cf. fr. 31, 7 : ἀρχέγονος ἔθλος Euseb. I **A** || **6** ἔγκρατος Euseb. I **A** | γενέτης scripsi e fr. 245, 1 : ἐγένετο Euseb. X **I** : γενέτωρ Procl. III **N** Procl. VII **N** : γένετο cett. | ἀρχὸς πάντων Procl. VII **CMP** : οὐρανὸν (οὐρανὸς ex οὐρανὸν Euseb. **O**¹) αἴθων Clem. Alex. XI Euseb. XI || 7 ἐν Procl. III **N** Clem. Alex. XI **L** : ὧι coni. Heyse | δὲ om. Stob. II et XII Procl. III **P** | post δέμας add. ἓν (om. δὲ) Heringa | δέμας βασίλειον] τὰ πάντα τέτυκται Clem. Alex. XI Euseb. XI | ἓν ὧι Stob. II | τά τε πάντα Euseb. II **B** : πάντα τάδε Stob. XII : τάδε πάντω Stob. II ||

πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθὴρ νύξ τε καὶ ἦμαρ
καὶ Μῆτις πρῶτος γενέτωρ καὶ Ἔρως πολυτερπής·
πάντα γὰρ ἐν μεγάλου Ζηνὸς τάδε σώματι κεῖται.
τοῦ δή τοι κεφαλὴ μὲν ἰδεῖν καὶ καλὰ πρόσωπα

(XVII) Procl. in Plat. Tim. I 336, 11 Diehl Μῆτις (μήτης N) γὰρ αὖ καὶ (α. κ. om. P) οὗτός ἐστιν (sc. Ζεύς, cf. fr. 141 I), ὥς φησι (sc. ὁ θεολόγος) [9] sequitur fr. 140 XI || (XVIII) Procl. in Plat. Tim. I 307, 28 Diehl ἑαυτῶι τε καὶ Ὀρφεῖ συμφωνήσει λέγοντι· [10] καὶ (laud. fr. 241, 11) || (XIX) Euseb. Praep. Ev. 3, 9, 8 λέγει δ' οὖν· [10]. καὶ τίνα τὰ πάντα διασαφεῖ· [8 et 11–13]. καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα· ἐν οἷς ἐπιφέρει τὸν νοῦν (νοῦν bis A) τοῦ Διὸς λέγων εἶναι τὸν αἰθέρα καὶ οὐδὲν ἄλλο, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς (ἢ add. A) τὴν πυρώδη καὶ θερμὴν οὐσίαν (τὴν πυρ. – οὐσίαν post τοῦ κόσμου transp. **BONV** : τ. θ. καὶ π. οὐσ. I) τὸ ἡγεμονικὸν φάσκοντας εἶναι τοῦ κόσμου καὶ τὸν θεὸν εἶναι σῶμα καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτὸν οὐδ' ἕτερον (οὐδέτερον **IONV**) τῆς τοῦ πυρὸς δυνάμεως. κατὰ τὰ αὐτὰ (τὸ αὐτὸ A) γὰρ οἶμαι καὶ ἐν τοῖς ἔπεσιν εἰρῆσθαι· [17–18] || (XX) Euseb. Praep. Ev. 3, 10, 2 ἀλλ' οὐ τούτων γε οὐδὲν εἰδὼς τυγχάνει· ὁ γάρ τοι τῶν ὅλων δημιουργικὸς νοῦς οὔτ' ἐκ πλειόνων μερῶν συνέστηκεν οὔτ' ἂν γένοιτο αὐτοῦ κεφαλὴ οὐρανός (om. A) (cf. vv. 11s), οὐ σῶμα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα (γῆ I) (cf. v. 8), ἀλλ' οὐδὲ ὅμ-

8 Lam. Thur. (fr. 492) 5 ἀέρ – πῦρ – Μᾶτερ – Νῆστι – νύξ – ἡμέρα et loc. illic laud., cf. et. fr. 108 | Orph. fr. 619, 2s πῦρ καὶ ὕδωρ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἠδὲ σελήνην / ἠέλιόν τε Φάνη τε μέγαν καὶ νύκτα μέλαιναν || **10** Φ 187, Th. 29 al., Quint. Smyrn. 7, 531 al., Orph. Hymn. 29, 1 al. μεγάλου Διός | B 134, ϑ 82 al., Hes. Th. 465, Sc. 371 Διὸς μεγάλου || **11** ο 332 κεφαλὰς καὶ καλὰ πρόσωπα | T 285, ϑ 85, Hymn. Ven. 183, Quint. Smyrn. 1, 660 al., Orph. Arg. 1221 καλὰ πρόσωπα, cf. Orph. Hymn. 16, 10; 55, 16 καλῶι … προσώπωι || **11–12** Orph. fr. 861, 2 οὐράνιος κόσμος κεφαλή ||

8 καὶ[1] om. Stob. XII | καὶ ὕδωρ om. Procl. III **P** | καὶ[2] om. Euseb. I **ONV** Euseb. XIX **ONV** | cf. Lam. Thur. (fr. 492) 5 et comm. ad loc. || **9** μήτις Procl. XIII **Q** : μήτης Procl. XVII **N** : μῖτις Procl. XVII **C** | πρῶτος γενέστωρ Procl. XIV **MR** Procl. XVII **P** : πρώτως γενέτωρ Procl. XV **N** : πρωτογενέτωρ Euseb. II **A** Stob. II | Ἔρως] cf. Damasc. De princ. 320 (III 163, 14 Westerink) τοῦτο γὰρ οὕτως ὀνομάζει καὶ Ὀρφεὺς ἐν ταῖς Ῥαψωδίαις | de hoc versu cf. West, Orphic Poems 241 || **10ss** 'the Rhapsodist has evidently interpolated into the theogony a passage of separate provenance' West, Orphic Poems 240, qui locos similes ap. opera Indica, Iranica et Mesopotamica (de quibus cf. adn. 24 cum bibl.) et Graeca (vid. adn. 25) praebet || **10** μεγάλου Ζηνὸς scripsi: Ζηνὸς μεγάλου Procl. XVIII : μεγάλωι Ζηνὸς Euseb. I et XIX : Ζηνὸς μεγάλωι Stob. II | σώματι τάδε Euseb. XIX **ONV** : τάδε σώματα Stob. II || **11** τοῦ δή τοι κεφαλὴν Euseb. I et XIX cod. : τοῦ δὴ τὸ κεφαλὴν Stob. II | ἰδέειν Euseb. XIX **ONV** ||

οὐρανὸς αἰγλήεις, ὃν χρύσεαι ἀμφὶς ἔθειραι
ἄστρων μαρμαρέων περικαλλέες ἠερέθονται,

ματα αὐτοῦ ἥλιος καὶ σελήνη (μήνη B) (cf. v. 16). πῶς δ' ἂν (καὶ add. I) εἶεν 'ὦμοι καὶ στέρνα καὶ νῶτα' καὶ νηδὺς τοῦ τῶν ὅλων δημιουργοῦ θεοῦ 'ἀὴρ εὐρυβίης (εὐρεβίης B)' (cf. vv. 24s) καὶ γῆ 'ὀρέων τ' (καὶ ὀρέων BIONV) αἰπεινὰ κάρηνα' (cf. v. 27); ἢ πῶς (ὅπως A) ὁ αἰθὴρ νοῦς ποτ' ἂν ἐπινοηθείη τοῦ τῶν ὅλων ποιητοῦ (δημιουργοῦ A), ἢ τοῦ νοῦ τοῦ δημιουργικοῦ; || (XXI) Procl. in Plat. Tim. I 202, 23 Diehl καὶ ὡς τὸν ὅλον (τὸν ὅλων N : τῶν ὅλων P) δημιουργὸν ἀπομιμούμενος, ἐν ὧι καὶ ὁ οὐρανός ἐστι καὶ τὰ ἄστρα πάντα νοερῶς (cf. vv. 11s), ὥσπερ φησὶν ὁ θεολόγος || (XXII) Procl. in Plat. Tim. I 161, 21 Diehl ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ δημιουργὸς ἔχει πρώτας τε καὶ μέσας καὶ τελευταίας ἐν ἑαυτῶι τάξεις. ὅθεν, οἶμαι, καὶ Ὀρφεὺς τῶν ἐν αὐτῶι τὴν τάξιν ἐνδεικνύμενος τοῦ δή τοι 'κεφαλὴ μέν', φησίν, 'οὐρανὸς αἰγλήεις' (cf. vv. 11s) [16] καὶ οὕτως ἐφεξῆς || (XXIII) Damasc. in Plat. Phileb. 127 (61 Westerink) διὸ καὶ Ὀρφεὺς φησὶ 'νοῦς – βασιλήιος' (cf. v. 17) || (XXIV) Procl. in Plat. Tim. II 82, 13 Diehl οὐδὲ τῶν παρ' Ἕλλησιν οὖν σοφῶν ἀγνοούντων τὰς θείας αἰσθήσεις οὐδὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δημιουργοῦ παραιτουμένων λέγειν [17–20 οὖας] || (XXV) Euseb. Praep. Ev. 3, 11, 4 εἶτ' οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν ἐπῶν ἐπιλελησμένος διαρρήδην φησάντων· [17–20] δι' ὧν σαφῶς ὁ αἰθὴρ νοῦς ἀνείρηται (ἂν εἴρηται ON* (ἀνείρ. N[1]) D : ἀν (sic) ἤιρηται V) ὢν τοῦ Διός || (XXVI) Euseb. Praep. Ev. 3, 10, 23 ἐπεὶ κατὰ πάντας τοὺς θεολόγους Ζεὺς Κρόνου παῖς ὁμολογεῖται καὶ τά γε (τ..ε A) προκείμενα τοῦ Ὀρφέως ἔπη 'ὑπερμενέος Κρονίωνος' (cf. v. 20) ἐμνημόνευσεν, Κρόνος δὲ Οὐρανοῦ || (XXVII) Procl. in Plat. Tim. II 45, 5 Diehl ταῦτα οὖν (γοῦν MQ) καὶ ὁ θεολόγος εἰδὼς περὶ τοῦ δημιουργοῦ φησιν· [22, 24–25 εὐρυβίης, 28–29] || (XXVIII) Procl. in Plat. Tim. II 231, 25 Diehl εἰ δὲ καὶ ἐν τῶι δημιουργῶι προυπάρχει καὶ τούτων τὰ αἴτια, καθάπερ φησὶν Ὀρφεύς [29–30] || (XXIX) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 540 (277 Westerink) ὅτι εἰ τοῦ δημιουργοῦ λέγεται κεφαλὴ μὲν ὁ οὐ-

12 Alcm. fr. 26 Calame (= 3 Page et Davies), 66s τις αἰγλά[ε]ντος ἀστήρ / ὠρανῶ διαιπετής | Apoll. Rhod. 4, 615 οὐρανὸν αἰγλήεντα | T 82s περισσείοντο δ' ἔθειραι / χρύσεαι, cf. X 315 | Θ 42 al. χρυσέῃσιν ἐθείρῃσιν κομόωντε | Paul. Silent. Anth. Pal. 5, 230 χρυσείης ... ἐθείρης | Quint. Smyrn. 1, 151 κομόωσαν ἐθείρῃσι⟨ν⟩ χρυσέῃσι || 13 B 448 τῆς ἑκατὸν θύσανοι παγχρύσεοι ἠερέθονται, cf. Γ 108 al. | Arat. 1, 390 Κήτεος αἰθερίοιο καὶ Ἰχθύος ἠερέθονται | Opp. Hal. 1, 435 ἴρηκες δ' αὐτῆς ἅλμης σχεδὸν ἠερέθονται | Apoll. Rhod. 1, 944 ἠερέθοντο cf. 1160 al. ||

12 ὃν] αἱ Euseb. XIX A | χρύσιαι αἰμφὶς αἴθαιραι Stob. II || 13 μαρμαρέων] cf. fr. 150 μαρμαρυγή et comm. ad loc. | περὶ κάλλεσιν Euseb. II A : περιβαλλέες Euseb. XIX O | περικαλλέες – 32 om. Euseb. II B | ἠερέθοντα Euseb. XIX I : ἠγερέθεντο Stob. II ||

ταύρεα δ' ἀμφοτέρωθε δύο χρύσεια κέρατα,
ἀντολίη τε δύσις τε, θεῶν ὁδοὶ οὐρανιώνων,
ὄμματα δ' ἠέλιός τε καὶ ἀντιόωσα σελήνη·

ρανός (cf. vv. 11 s), μέσα δὲ ἡ γένεσις (cf. vv. 22 ss), βάσις δὲ ὁ Τάρταρος (cf. vv. 29 s), ἀπὸ παντὸς δὲ ἑαυτοῦ προάγει θεούς || (XXX) Procl. in Plat. Tim. III 99, 17 Diehl καὶ ὁ προπάτωρ Οὐρανὸς τοὺς μὲν ἐν ἑαυτῶι κατέχει, τοῖς δὲ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ δίδωσι διάκρισιν. καὶ δηλοῦσιν οἱ θεολόγοι ταῦτα μυστικοῖς ὀνόμασιν, ὅπου μὲν 'κρύψιν' (cf. v. 31), ὅπου δὲ 'κατάποσιν' (fr. 240) λέγοντες, ὅπου δὲ 'τὴν ἐν τῶι μηρῶι τροφήν' (fr. 328) || (XXXI) Procl. in Plat. Tim. I 325, 4 Diehl pergit 241 I εἰκότως ἄρα καὶ νῦν ὁ Πλάτων εἰς τὸ παράδειγμα βλέποντά φησι δημιουργεῖν αὐτόν (φησὶν αὐ. δημ. **P**) ... ὁ δὲ κόσμος αἰσθητῶς πᾶν· διὸ καὶ ὁ θεολόγος φησί· [31 s] || (XXXII) Procl. in Plat. Tim. I 207, 16 Diehl pergit fr. 239 II καὶ πῶς γὰρ ἄλλως ἔμελλε θεῶν πάντα πληρώσειν καὶ πρὸς τὸ αὐτοζῶιον ἀφομοιώσειν τὸ αἰσθητὸν ἢ πρὸς τὰς ἀφανεῖς αἰτίας τῶν ὅλων ἀνατεινόμενος, ἀφ' ὧν αὐτὸς πεπληρωμένος [32] || (XXXIII) Procl. in Plat. Cratyl. 48, 22 Pasquali ἀναφαίνεται πᾶν τὸ δημιουργικὸν τῶν θεῶν γένος ἀπὸ πάντων μὲν τῶν προειρημένων ἀρχικῶν αἰτίων καὶ βασιλικῶν, προσεχῶς δ' ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν Τιτανικῶν διακόσμων ἡγεμόνος καὶ πρὸ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ὁ Ζεύς, τὸ ἑνιαῖον κράτος τῆς ὅλης δημιουργικῆς σειρᾶς κληρωσάμενος καὶ τά τε ἀφανῆ πάντα καὶ τὰ ἐμφανῆ παράγων καὶ ὑφιστάς, νοερὸς μὲν αὐτὸς ὑπάρχων κατὰ τὴν τάξιν, τὰ δ' εἴδη τῶν ὄντων καὶ τὰ γένη προάγων εἰς τὴν τῶν αἰσθητῶν διακόσμησιν, καὶ τῶν μὲν ὑπὲρ ἑαυτὸν θεῶν πεπληρωμένος, τοῖς δ' ἐγκοσμίοις πᾶσιν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν εἰς τὸ εἶναι πρόοδον παρέχων. διὸ δὴ καὶ Ὀρφεὺς δημιουργοῦντα μὲν αὐτὸν τὴν οὐρανίαν πᾶσαν γενεὰν παραδίδωσιν καὶ ἥλιον ποιοῦντα καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἄλλους ἀστρώιους θεούς, δημιουργοῦντα δὲ τὰ ὑπὸ σελήνην στοιχεῖα καὶ διακρίνοντα τοῖς εἴδεσιν ἀτάκτως (ἀστάκτου **P**) ἔχοντα πρότερον, σειρὰς δ' ὑφιστάντα θεῶν περὶ ὅλον τὸν κόσμον εἰς αὐτὸν ἀνηρτημένας καὶ διαθεσμοθετοῦντα πᾶσι τοῖς ἐγκοσμίοις θεοῖς τὰς κατ' ἀξίαν διανομὰς τῆς ἐν

15 Anth. Gr. App. Epigr. demonstr. 333, 7 ἀντολίη τε δύσις τε | GVI 655, 3 δύσις ἀντολίη τε | Hymn. Cer. 55 θεῶν οὐρανίων | Quint. Smyrn. 6, 205 θεῶν γένος Οὐρανιώνων | Α 570 al., η 242 al., θεοὶ Οὐρανίωνες | Marcell. Sidet. in I. Urb. Rom. 1155 a 5 (= IG XIV 1389, 1, 5) θεαὶ Οὐρανιῶναι | Ε 373 al., Hymn. Cer. 408, Hes. Th. 461 al., Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 22 Οὐρανιώνων || **16** Quint. Smyrn. 5, 8 σελήνη τ' ἠέλιός τε | Orph. fr. 861, 4 ὄμμα τε τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἀελίου ||

14 ταύρια Stob. II | ἀμφοτέρωσε Euseb. I **IONV** : ἀμφωτέροθεν Stob. II | δύω Euseb. II **A** || **15** δύσεις Euseb. I **ND*** | τε[2]] δὲ Stob. II || **16** ἠέλιος Stob. II | ἀνταυγοῦσα coni. Heringa : παμφανόωσα coni. Koechly teste v. d. Abel fr. 123 ||

νοῦς δέ οἱ ἀψευδὴς βασιλήιος ἄφθιτος αἰθήρ,
ὧι δὴ πάντα κλύει καὶ φράζεται· οὐδέ τις ἐστιν
αὐδὴ οὐδ' ἐνοπὴ οὐδὲ κτύπος οὐδὲ μὲν ὄσσα,
ἣ λήθει Διὸς οὖας ὑπερμενέος Κρονίωνος·

τῶι παντὶ προνοίας. καὶ Ὅμηρος δ' ἑπόμενος Ὀρφεῖ (cf. fr. 244) πατέρα μὲν αὐτὸν ἀνυμνεῖ κοινῆι θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα καὶ ὕπατον κρειόντων (α 45 al. Θ 31) κτλ || (XXXIV) Procl. in Plat. Parmen. 800, 8 Cousin pergit fr. 241 IV καὶ οὐκ ἠρκέσθη τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν τῶν εἰδῶν τῶν δημιουργικῶν παραδίδωσι, δι' ἣν καὶ τὰ αἰσθητὰ τοιαύτην ἔλαχε τάξιν καὶ διακόσμησιν || (XXXV) Procl. in Plat. Tim. I 310, 7 Diehl ἔστι τοίνυν ὁ δημιουργὸς (sc. sec. Syrianum) ὁ εἷς κατ' αὐτὸν ὁ τὸ πέρας τῶν νοερῶν θεῶν ἀφορίζων θεὸς καὶ πληρούμενος μὲν (om. C) ἀπὸ τῶν νοητῶν (ἀφορ. – νοητῶν om. N) μονάδων καὶ τῶν τῆς ζωῆς πηγῶν, προϊέμενος δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὅλην δημιουργίαν καὶ προστησάμενος μερικωτέρους τῶν ὅλων πατέρας, αὐτὸς δὲ ἀκίνητος ἐν τῆι κορυφῆι τοῦ Ὀλύμπου διαιωνίως ἱδρυμένος (cf. fr. 229 II) καὶ διττῶν κόσμων βασιλεύων ὑπερουρανίων τε καὶ οὐρανίων, ἀρχὴν δὲ (τε coni. Kroll) καὶ μέσα καὶ τέλη (καὶ μέσα denuo add. P) τῶν ὅλων περιέχων || (XXXVI) Procl. in Plat. Tim. I 318, 22 Diehl φαῖεν ἂν οἱ ἐκ τῆς θεοπαραδότου θεολογίας ὁρμώμενοι, κατὰ

17–18 Orph. 861, 3 τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖται || **18–20** Xenoph. fr. 27 Gent.-Prato οὖλος ὁρᾶι, οὖλος δὲ νοεῖ, οὖλος δέ τ' ἀκούει || **18** ω 489, Orph. Hymn. 78, 7 οὐδέ τίς ἐστιν | Nonn. Paraphr. 13, 74s οὐδέ τις ἀνὴρ / … ἐστιν || **20** Hes. fr. 150, 16 M.-W. ὑπερ[μ]ενέος Κρονίωνος (accus. B 350 al., dat. B 403 al., Hes. Th. 534, fr. 141, 11 M.-W) | Hes. Sc. 413 ὑπερμενέος Διός | B 116 Διὶ … ὑπερμενέι | Hymn. Merc. 214 al. Διὸς … Κρονίωνος ||

17 οὖς et ἀψευδὲς βασιλήιον Heringa prob. Wachsm. | δέ οἱ] δέ γε Euseb. I et XIX **I** : δὲ Euseb. I **ONV** et XIX **BONV** Stob. II : δ' Euseb. I **A** XIX **A** et XXV cod. | δὲ οἷα ψευδὴς Damasc. XXIII **M** || **18** ἐν ὧι Euseb. XXV **I** : ὃς Euseb. I **IONV** et XIX **BIONV** | κυκλεῖ Euseb. I **ABI** XVIII **AI** et XXV **AI** : κυκλοῖ Euseb. I **ONV** XIX **NV** et XXV **BONV** : κυκλῇ Euseb. XIX **O** : κύκλω Euseb. XIX **B** | τε καὶ Euseb. I **ONV** XIX **BIONV** et XXV **BIONV** | ἐστιν om. Euseb. I cod. et XXV cod. | οὐδέ τις ἔστιν om. Euseb. XIX cod. || **19** αὐδὴ om. Euseb. XXV **B** | οὔτ' … οὔτε Euseb. I et XXV : οὔδ' … οὐδ' αὖ Procl. XXIV | οὐδὲ μὲν ὅσα Procl. XXIV **M** : οὐδέ τις ὅσσα Procl. XXIV **P** : οὐδέν· οὐ μένος Stob. II || **20** ἣ λήθει Διὸς Procl. XXIV **M** : ἣ λήθη Διὸς Euseb. I **ODV** : λήθει Διὸς Stob. II : ἓ λήθη ει suprascr. Euseb. I **N** : ἠλήθι οσ Euseb. I **A** : ἠλήθιος Euseb. I **H** : ἠλίθιος Euseb. XXV **A** | οὖας] υἱὸς Euseb. I **AH** et XXV **A**: υἷα Euseb. I **INV** et XXV **BIONV** : om. Euseb. I **O** : ὦτα coni. Gaisf. | ὑπερμενέα Κρονίωνα Euseb. XXV **BIONV** ||

ὧδε μὲν ἀθανάτην κεφαλὴν ἔχει ἠδὲ νόημα.
σῶμα δέ οἱ περιφεγγές, ἀπείριτον, ἀστυφέλικτον,
ἄτρομον, ὀβριμόγυιον, ὑπερμενὲς ὧδε τέτυκται·
ὦμοι μὲν καὶ στέρνα καὶ εὐρέα νῶτα θεοῖο
ἀὴρ εὐρυβίης, πτέρυγες δέ οἱ ἐξεφύοντο,

τὰς ἰδέας καὶ αὐτὸς (κ. αὐ. om. C) δημιουργῶν τὸν ὅλον κόσμον (κόσ. ὅλ. C) καὶ ὡς ἕνα καὶ ὡς πολὺ (πολὺν coni. Kroll) καὶ ὡς καθ' ὅλα διῃρημένον καὶ ὡς κατὰ (τὰ add. CN) μέρη, καὶ εἷς ὑπό τε Πλάτωνος καὶ Ὀρφέως καὶ τῶν λογίων ποιητὴς καὶ πατὴρ ὑμνεῖται τοῦ παντός, ... [laud. fr. 244] γεννῶν μὲν τὰ πλήθη τῶν θεῶν, ψυχὰς δὲ πέμπων εἰς γενέσεις ἀνδρῶν, ὡς καὶ τοῦτό φησιν ὁ Τίμαιος || (XXXVII) Procl. in Plat. Tim. II 145, 4 Diehl ἔτι δέ, ἵνα καὶ ταῦτα συνάιδοντα ταῖς Ὀρφικαῖς παραδόσεσι λέγωμεν (λέγομεν MQ)· οὐ γὰρ πάσης τάξεως νοητῆς ἢ νοερᾶς καὶ ἐκεῖνος κατηγορεῖ τὸ ἀμέριστον, ἀλλ' εἶναί τινα καὶ τοῦδε τοῦ ὀνόματος κρείττω, καθάπερ ἄλλων ὀνομάτων ἄλλα· καὶ γὰρ τὸ βασιλεὺς καὶ τὸ πατὴρ οὐ πάσαις ἐφαρμόζει τάξεσι || (XXXVIII) Procl. in Plat. Tim. III 209, 3 Diehl pergit fr. 140 X ποιητὴς δὲ καὶ πατὴρ ὁ Ζεύς, ὃς καὶ νῦν λέγεται δημιουργὸς ὑφ' ἑαυτοῦ πατήρ τε ἔργων, φαῖεν ἂν οἱ Ὀρφικοί. ποιητὴς δὲ

21 Quint. Smyrn. 1, 733 σθένος ἠδὲ νόημα | Xenoph. fr. 26 Gent.-Prato οὔτι δέμας θνητοῖσι ὁμοίιος οὐδὲ νόημα || **22** Phil. De somn. 1, 72 τὸ τοῦ ἀοράτου καὶ μεγίστου θεοῦ περιφεγγέστατον ... φῶς | Greg. Naz. Carm. arcana 1, 25 Moreschini εἷς Θεός ἐστιν ... καὶ ἀπείριτος | Orac. Chald. fr. 219, 1 Majercik φέγγος ἀπείριτον | Orph. Hymn. 12, 13 ἀπείριτος, ἀστυφέλικτος, cf. Procl. Hymn. 1, 45 ἀστυφέλικτον ... 47 ἀπείριτον ἀλκήν || **23** Orph. Hymn. 10, 23 ἄτρομε (sc. Φύσι) | Maced. Anth. Pal. 6, 73, 5 s φωνὰ / ἄτρομος ἐν τρομερῶι σώματι | Opp. Hal. 5, 316 ὀβριμόγυιον ... κῆτος, cf. 1, 360 | Β 350 al., Heliodor. Tr. fr. 471, 3 ὑπερμενέα Κρονίωνα | Β 116 al. Διὶ ... ὑπερμενέι | Β 403 al., Hes. Th. 534, fr. 141, 11 M.-W. ὑπερμενέι Κρονίωνι | Hes. Sc. 413 ὑπερμενέος Διός | Hes. fr. 150, 16 M.-W. ὑπερ[μ]ενέος Κρονίωνος | Opp. Cyn. 3, 8 ὑπερμενέος Κρονίδαο | Pind. fr. 184, 1 Sn.-Maehl. ὑπερμενὲς ... Αἶαν || **24** Γ 194 εὐρύτερος δ' ὤμοισιν ἰδὲ στέρνοισιν ἰδέσθαι | Hes. Th. 762 al. καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης, cf. Β 159 al., γ 142 al., Hymn. Cer. 123, Hes. Th. 781, fr. 193, 18 M.-W. ἐπ. εὐρ. νῶτ. θαλ. || **25** Bacchyl. 11, 52 Διὸς εὐρυβία ||

21 ἔχεν ἠδὲ νόημα Euseb. I I : ἔχων ἠδὲ νόημα Euseb. I A : ἔχειν. ἠδ' ἐνι· σῆμα Stob. II : ἔχει ἠδ' ἐπίσημον Heringa || **22** σῆμα Stob. II | πυριφεγγὲς Procl. XXVII | ἀπείρατον Euseb. I A | ἀπείριτος saepe de terra et mari dicitur, cf. Orph. frr. 155, 1; 237, 5 (γαῖα, cf. fr. 42, 101); 68, 14 (αἶα); 241, 8 (πόντος), vid. et. fr. 242 (αἰών) || **23** ἄτρομον] ὄβριμον Euseb. I cod. | ὀμβρίγυιον Stob. II | τέτυκτο Euseb. I AI : τετύχθαι Stob. II || **24** θεοῖς Euseb. I A || **25** δὲ οἰεξεφύοντο Stob. II ||

τῆις ἐπὶ πάντα ποτᾶθ', ἱερὴ δέ οἱ ἔπλετο νηδὺς
γαῖά τε παμμήτωρ ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα·
μέσση δὲ ζώνη βαρυηχέος οἶδμα θαλάσσης
καὶ πόντου· πυμάτη δὲ βάσις, χθονὸς ἔνδοθι ῥίζαι,

μόνως (μόνος **D**) ὁ τῆς μεριστῆς ἐστι δημιουργίας αἴτιος, ὡς ἂν οἱ αὐτοὶ φαῖεν. τῶι μὲν οὖν πατρὶ μόνως ὑπόκειται τὰ νοητὰ (τὰ νοηρὰ ς : om. **QD**) πάντα, ⟨τὰ νοερὰ πάντα⟩ (add. Diehl), τὰ ὑπερκόσμια, τὰ ἐγκόσμια· τῶι δὲ πατρὶ καὶ ποιητῆι τὰ νοερὰ πάντα, τὰ ὑπερκόσμια, τὰ ἐγκόσμια· τῶι δὲ ποιητῆι (νοηρὰ – ποιητῆι om. **QD**) καὶ πατρὶ (κ. π. om. **D**) νοερῶι ὄντι τὰ ὑπερκόσμια, τὰ ἐγκόσμια· τῶι δὲ ποιητῆι μόνως τὰ ἐγκόσμια. καὶ ταῦτα πάντα ἡμᾶς ἡ Ὀρφέως ἐδίδαξεν ὑφήγησις· καθ' ἑκάστην γὰρ ἰδιότητα τῶν τεττάρων πλῆθος ὑποτέτακται θεῶν κτλ || (XXXIX) Ioann. Philopon. De aetern. mun. 332, 19 Rabe ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς πολλοῖς ἤδη ἡμετέρων (sc. Christianorum) ἀποδεδειγμένα παρίημι τοσοῦτον αὐτῶν ἐπιμνησθείς, ὡς δεῖξαι, ὅτι κἀνταῦθα τῆι τῶν μύθων ἀπάτηι συν-

26 Hes. Th. 460 νηδύος ἐξ ἱερῆς || **27** Aesch. Prom. 90 παμμῆτόρ τε γῆ | Meleagr. Anth. Pal. 7, 461, 1 Παμμῆτορ γῆ | Nonn. Dion. 48, 7 παμμήτορι Γαίηι, cf. 13, 35 s Ῥείη / παμμήτωρ (accus. 25, 354, cf. et. 19, 83 παμμήτορα Δηώ) | Epigr. saec. II a. Ch. (Orph. fr. 568) 2 πάντων Μάτηρ | Epigr. Gr. 823, 3 Kaib. θεᾶι παμμήτωρι Ῥείηι | Y 58 γαῖαν ἀπειρεσίην ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα | ζ 123 ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα | B 869, Hymn. Apoll. 41, Opp. Cyn. 2, 13, Orph. Arg. 380 αἰπεινὰ κάρηνα || **28 s** Orph. Arg. βαρυηχέι κύματι πόντου | Quint. Smyrn. 4, 60 ἐν βαρυηχέι πόντωι (accus. 5, 245) | Aristoph. Nub. 278 ἀπ' Ὠκεανοῦ βαρυαχέος | Hymn. Cer. 14, Aristoph. Aves 250, Simonid. Epigr. Anth. Pal. 7, 496, 3, Certamen Hom. Hes. 9 (39, 3 Wil.), Nonn. Dion. 3, 168 al., Maced. Anth. Pal. 6, 30, 3, Opp. Cyn. 2, 147, Greg. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 770 Migne al., οἶδμα θαλάσσης (cf. Nonn. Dion. 3, 58 οἶδμα ... θαλάσσης, vid. et. 4, 230) | Eur. Beller. fr. 15, 2 Jouan–Van Looy (301, 2 N[2]) οἶδμα θαλάσσιον | Eur. Or. 991 οἶδμα πόντου | Quint. Smyrn. 14, 216 s οἶδμα / ...πόντοιο | Trag. Adesp. 167 a Kann.-Sn. οἶδμά τε πό[ντο]υ, cf. 618, 3 πόντου ... οἶδμα | Hes. Th. 131 s οἴδματι θυῖον, / Πόντον | Ψ 230 κατὰ πόντον· ὃ δ' ἔστενεν οἴδματι θύων | Opp. Hal. 1, 447 al. οἴδματα πόντου || **29** Hes. Th. 728 γῆς ῥίζαι | Hes. Op. 19 γαίης ... ῥίζηισι | Apoll. Rhod. 4, 52 ῥίζας χθονός | Orph. Hymn. 18, 10 ῥιζώματα γαίης | Aesch. Prom. 1046 s χθόνα δ' ἐκ πυθμένων / αὐταῖς ῥίζαις κτλ || **29 s** Hes. Th. 738 s, cf. 809 s πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν, / ἀργαλέ' εὐρώεντα ||

26 τῇ Stob. II | ποτᾶται Euseb. I **A** Stob. II || **27** παμμήτειρ' Euseb. I cod. | ἱρέων Euseb. I **O** | τ' ἐπεινὰ Euseb. I **OD** : τ^αρ' ἐπεινὰ Euseb. I **N** || **28** μέση Procl. XXVII | βαρυηχέα Euseb. I **A** (εσ suprascript.) **H** : βαθυηχέος Procl. XXVII **MQ** || **29** καὶ πόντου om. Procl. XXVII et XXVIII | ῥίζας Procl. XXVII **P** : ῥῆξαι Stob. II | χθονὸς – ῥίζαι] cf. West ad Hes. Th. 728 ||

Τάρταρά τ' εὐρώεντα καὶ ἔσχατα πείρατα γαίης.
πάντα δ' ἀποκρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς
μέλλεν ἀπὸ κραδίης προφέρειν πάλι, θέσκελα ῥέζων.

Iovis prima progenies (frr. 244–249)

cf. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 540 (fr. 243 XXIX) ἀπὸ παντὸς δὲ ἑαυτοῦ (sc. Διός) προάγει θεούς

ενεχθεὶς ὁ Πλάτων θεὸν εἶναι τὸν κόσμον ἐκ τῶν Ὀρφέως λαβὼν ἀπεφήνατο || (XL) Ioann. Philopon. De aetern. mun. 631, 25 Rabe ὥστε, κἂν λέγηι θεὸν εἶναι τὸν κόσμον, ἐκ τῶν Ὀρφικῶν λαβὼν ὁ Πλάτων τῆι τῶν ποιητῶν συνηθείαι μυθικώτερον ἀκολουθήσας θεὸν αὐτὸν εἴρηκεν

30 Hes. Th. 731 χώρωι ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης | Orac. Sibyll. 4, 186 Τάρταρά τ' εὐρώεντα | Κ 512 Ἀίδεω ... δόμον εὐρώεντα, cf. ψ 322 | Hes. Op. 153 εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἀίδαο, cf. Υ 65 | Apoll. Rhod. 2, 1261 ἔσχατα πείρατα Πόντου | Ξ 200 al., δ 563, Hes. Op. 168, Orph. Arg. 631 πείρατα γαίης | Hes. Th. 622 μεγάλης ἐν πείρασι γαίης | Hes. Th. 518, Orph. fr. 319, 2 πείρασιν ἐν γαίης | Hymn. Ven. 227 ἐπὶ πείρασι γαίης || **31 s** cf. Orph. fr. 31, 8 s πάντας γὰρ κρύψας αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς / ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων et sim. illic laud. || **32** Γ 130, λ 374 al., Hes. Sc. 34, fr. 195, 34 M.-W. al., Apoll. Rhod. 3, 229 θέσκελα ἔργα, cf. 4, 657 || de fr. universo cf. P. Mag. XII 238 ss (II 74 Preisendanz-Henrichs = XIII 762 ss, II 122 P.-H.) δεῦρό μοι, ὁ ἐκ τῶν δ' ἀνέμων, ὁ παντοκράτωρ, ... ὧι οὐρανὸς κεφαλή (οὐρανὸς μὲν κεφ. XII 243), αἰθὴρ δὲ σῶμα, γῆ δὲ (δὲ om. XII 243) πόδες, τὸ δὲ περί σ⟨ε⟩ ὂν (ὂν om. XII 243) ὕδωρ, ὠκεανός (... σὺ εἶ ὁ ὠκεανός XIII 771) et Corp. Herm. fr. 10, 11 (118, 13 Nock-Festugière, cf. vol. I 137 s)

30 Τάρταρα τ'] τὰ γάρ ἅτ' Euseb. I **A** | εὐρόεντα Procl. XXVIII **Q** | γαίης] ζωῆς Euseb. I **A** | πείρατα γαίης] cf. adn. ad fr. 257, 2 || **31** πάντα δα (lac. 4 litt.) κρύψας Stob. II (cf. πάντας γὰρ κρύψας fr. 31, 8) : πάντα τάδε (δὲ **C**) κρύψας Procl. XXXI | φάος om. Euseb. I **ONV** | ἐσπολυγηθέο Euseb. I **A** | de creatore ap. Orphicos cf. comm. ad fr. 12 || **32** ἔμελλεν Procl. XXXII cod. | πάλαι θέσκελα ῥέζων Stob. II : πάλιν θέσκελα ῥέζων Procl. XXXI **N** : παλιθέσκελα ῥέζων Procl. XXXI **CP** : πάλι θέσκελα ἔργα Procl. XXXII : ἐπαληθὲς κελαρύζων Euseb. I **A** : cf. fr. 31, 9 ἐξ ἱερῆς κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων et West, Orphic Poems 241

244 F

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε (sc. Ζεύς)

245 V (169 K.)

ἓν κράτος, εἷς δαίμων, γενέτης μέγας, ἀρχὸς ἁπάντων,
ἓν δὲ δέμας βασίλειον, ἐν ὧι τάδε πάντα κυκλοῦται,
πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα καὶ αἰθὴρ νύξ τε καὶ ἦμαρ.
καὶ Μῆτις πρώτη γενέτις καὶ Ἔρως πολιτερπής·
πάντα γὰρ ἐν Ζηνὸς μεγάλωι τάδε σώματι κεῖται,
πάντα μόνος δὲ νοεῖ, πάντων προνοεῖ τε θεουδῶς·
πάντηι δὲ Ζηνὸς καὶ ἐν ὄμμασι πατρὸς ἄνακτος
ναίουσ' ἀθάνατοί τε θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι, 8
ὅσσα τ' ἔην γεγαῶτα καὶ ὕστερον ὅπποσ' ἔμελλεν, 8b
θῆρές τ' οἰωνοί θ', ὁπόσα πνείει τε καὶ ἕρπει.

244 (I) Procl. in Plat. Tim. I 318, 22 Diehl φαῖεν ἂν οἱ ἐκ τῆς θεοπαραδότου θεολογίας ὁρμώμενοι … (cf. fr. 243 XXXVI) ὑπό τε Πλάτωνος καὶ Ὀρφέως καὶ τῶν λογίων ποιητὴς καὶ πατὴρ ὑμνεῖται τοῦ παντός 'πατὴρ – θεῶν τε' || (II) Procl. in Plat. Cratyl. 48, 7 Pasquali ὁ δὲ δημιουργὸς 'πατὴρ – θεῶν τε' ὑφιστὰς θεούς τε καὶ ἀνθρώπους κτλ || (III) Procl. in Plat. Cratyl. 49, 14 (vid. plura ap. fr. 243 XXXIII) καὶ Ὅμηρος δ' ἑπόμενος Ὀρφεῖ πατέρα μὲν αὐτὸν ἀνυμνεῖ κοινῆι θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα καὶ ὕπατον κρειόντων (Θ 31, α 45 al.)

245 (I) Theosoph. Tubing. 50 (411 Erbse[2]) ὅτι ὁ Συριανὸς ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασιν ἀναφέρει χρησμὸν τοιοῦτον· [1–12 omisso 8 b] || (II) Procl. in Plat. Parmen. 959, 18 Cousin καὶ οὐκ ἂν θαυμασαίμεθα τῶν Ὀρφικῶν ἀκούοντες ἐπῶν, ἐν οἷς φησιν ὁ Θεολόγος· [7–8 b] || vid. et. fr. 243 font. ad vv. 6–10 pertinentes

244 Orph. fr. 201 πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε et sim. illic laud.

244 τε[4] om. Procl. I **N** : post τε iterat θεῶν Procl. I **P** | de formula cf. Kirk ad A 544

245 'oracle drawing on 168 [i.e. fr. 243]; not itself Orphic' West, Orphic Poems 267, cf. 229 adn. 7 : Proclus enim aliquos versus ut Orphicos laud. || **1–5** = fr. 243, 6–10 || **1** γένετο fr. 243, 6 (cf. ap. crit.) || **2** κυκλεῖται fr. 243, 7 || **3** ἦμαρ fr. 243, 8 : ἤμαρ ut vid. **T** || **4** πρῶτος γενέτωρ fr. 243, 9 || **5** vid. app. crit. ad 243, 10 || **6** in mg. 'in antigr. πάντα δὲ μόνος' | προνοεῖ τε Buresch : προνοεῖται **T** | in mg. 'in antigr. θεοδῶς' || **7** αὕτη δὲ Procl. | καὶ] κεν **T** | ὄμματι Procl. cod. || **8 b** = fr. 241, 10 ||

οὐδέ ἕ που λήθουσιν ἐφήμερα φῦλ' ἀνθρώπων,
ὅσσ' ἀδίκως ῥέζουσί περ, οὐδ' εἰν οὔρεσι θῆρες
ἄγριοι, τετράποδες, λασιότριχες, ὀμβριμόθυμοι.

246 F (99 K.)

(I) Hermias in Plat. Phaedr. 154, 17 Couvr. pergit fr. 248 II τριῶν γὰρ παραδεδομένων Νυκτῶν παρ' Ὀρφεῖ … (cf. frr. 113 IV et 147 II) τῆς δὲ τρίτης ἔξω προελθούσης … τὴν δὲ τρίτην ἀποτίκτειν φησὶ τὴν Δικαιοσύνην ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. III 88, 18 Diehl cf. frr. 113 V, 147 III καὶ γὰρ τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας τάξεις πολλαί, … ὡς καὶ ἡ Ὀρφικὴ διδάσκει θεολογία, καὶ … αἳ δὲ ἀπ' αὐτῆς (sc. δημιουργίας) προιοῦσαι κτλ ‖ (III) Damasc. in Plat. Parmen. 192 (II 5, 7 Westerink) cf. fr. 113 VI, 147 IV αἱ Νύκτες αἱ τρεῖς … ἡ δὲ ὡς νοῦς τῆς τριάδος καὶ ἤδη συντεταγμένη τοῖς πολλοῖς θεοῖς.

247 F (160 K.)

(I) Procl. in Plat. Alcib. 109b (272 Segonds) πάλιν ἐπειδήπερ ἡ πρὸ τοῦ κόσμου δίκη συνέπεται τῶι Διί, πάρεδρος γὰρ ὁ Νόμος τοῦ Διός, ὥς φησιν Ὀρφεύς ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 315, 8 Diehl ἐν δὲ τῶι Γοργίαι (523a) συντάττων τε αὐτὸν (sc. Δία) τοῖς Κρονίδαις καὶ ἐξαιρῶν ἀπ' αὐτῶν, ἵνα καὶ πρὸ τῶν τριῶν ἧι καὶ μετέχηται ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸν Νόμον αὐτῶι συγκαθιδρύων, ὥσπερ καὶ ὁ Ὀρφεύς· κατὰ γὰρ τὰς ὑποθήκας τῆς Νυκτὸς καὶ παρ' ἐκείνωι πάρεδρον ποιεῖται τὸν Νόμον· ἔτι δὲ τὴν Δίκην ὅλην (cf. frr. 32; 233) ὀπαδὸν αὐτοῦ τιθέμενος ἐν Νόμοις (716a), ὥσπερ καὶ ὁ θεολόγος.

10 οὐδέ ἕ που λήθουσιν Buresch : (οὐδὲ) ἐπουλήθουσιν **T** | in mg. 'puto οὐδ' αὐτόν' (sc. λήθουσιν) ‖ **12** ἄγριοι cum synizesi (– –) scanditur, quod proprium inferioris aetatis poesis est

246 1–2 παραδιδομένων Ast | tertia Nox nata in mundo denuo ab Iove creato; cf. Bernabé, Actas IX Congreso Soc. Esp. Est. Clás., Madrid 1998, V, 71ss

247 cf. Lob. 533; West, Orphic Poems 222 adn. 143; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 64 ‖ **2** γὰρ] 'an δὲ leg.?' Westerink | Νόμος] cf. Pind. fr. 141, 1 Sn.–Maehl. Νόμος ὁ πάντων βασιλεύς, Cleanth. fr. 1, 2s Powell Ζεῦ φύσεως ἀρχηγέ, νόμου μετὰ πάντα κυβερνῶν, Orph. Hymn. 64, 1s ἀθανάτων καλέω καὶ θνητῶν ἁγνὸν ἄνακτα, / οὐράνιον Νόμον κτλ (cf. Ricciardelli ad loc.), vid. et. Chrysipp. fr. 1076 (Stoic. Vet Fr. II 315, 22 Arnim) | incertum utrum Νόμος in carmine Orphico laudatus fuerit an Proclus de eodem loco atque ap. fr. 233 laudato loquatur (cf. Brisson l. laud.) ‖ **4** αὐτῶν] αὐτῶι ς : αὐτὸ **N** | ἐξαιρῶν Schneider : ἐξαίρων cod. ‖ **6** ὁ om. **NP** | κατὰ γὰρ τὰς ὑποθήκας τῆς Νυκτὸς] cf. fr. 237 ‖ **8** ὀπαδὴν **N**

248 F (159 et add. p. 358 K.)

(I) PROCL. Theol. Plat. IV 16 (IV 48, 15 Saffrey–Westerink) εὐθὺς μὲν οὖν κατὰ τὴν πρώτην ἐπιβολὴν καὶ ὁ Πλάτων (Phaedr. 247c–d) ἐμφαίνει τὸ τριαδικὸν αὐτῆς, τρία μὲν ἀποφατικὰ παραλαβών, τὸ ἀχρώματον, τὸ ἀσχημάτιστον, τὸ ἀναφές, τρεῖς δὲ ἐν αὐτῆι θεότητας ἱδρύσας, τὴν ἐπιστήμην, τὴν σωφροσύνην, τὴν δικαιοσύνην. καὶ ὅ γε ἡμέτερος καθηγεμὼν (sc. Syrianus) διαιρεῖν ἀξιοῖ τὴν τριάδα ταύτην εἰς τὰς τρεῖς μονάδας καὶ δείκνυσι καὶ τοῦτο ταῖς Ὀρφικαῖς θεολογίαις ἑπομένως || (II) HERMIAS in Plat. Phaedr. 154, 14 Couvr. παράγεται δὲ ἡ Διακιοσύνη παρὰ τῶι θεολόγωι ὑπὸ Νόμου καὶ Εὐσεβείας. οὐ μάτην δὲ οὐδὲ τὰ τρία ταῦτα ὀνόματα παρέλαβεν, αὐτὴν δικαιοσύνην, αὐτὴν σωφροσύνην, αὐτὴν ἐπιστήμην. sequitur fr. 113 IV (cf. 147 II et 246 I) || (III) HERMIAS in Plat. Phaedr. 162, 9 Couvr. ἡ μὲν ἐκεῖ Δίκη θυγάτηρ λέγεται τοῦ Νόμου τοῦ ἐκεῖ καὶ Εὐσεβείας.

249 F (210 K.)

DAMASC. De princ. 94 (III 28, 3 Westerink) ὁ γὰρ Ζεύς, ... τοὺς πολλοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ παραγαγὼν κατὰ μέρη θεούς, ... παρήγαγεν ... τοὺς ... πολλοὺς τεταγμένους θεούς. ἦ οὐχὶ καὶ τοὺς Τιτᾶνας ὁ Ζεὺς ἐγέννησεν ἐν τῶι οἰκείωι διακόσμωι κατὰ τὴν Ὀρφικὴν παράδοσιν; sequitur fr. 206 VIII.

Iuppiter Themin uxorem ducit; eorum progenies (frr. 250–254)

250 F (144 K.)

(I) PROCL. in Plat. Tim. I 396, 29 Diehl ἡ Θέμις εἰκότως ἐν ἀρχαῖς παρα-

248 4 ἐπιστήμην – 5 δικαιοσύνην] 'Syrianus, Hermias et Proclus ont changé l'ordre de ces trois "divinités" que chez Platon est δικ. σωφ. ἐπ.' Saffrey–Westerink ad loc. p. 153 adn. 3 || **8s** 'Dike is duplicated among the children of Zeus' West, Orphic Poems 222, cf. fr. 233, vid. et. fr. 32 || **12** θυγάτηρ om. schol.

249 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 | Iuppiter Primogenito devorato denuo Titanas generavit, cf. Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 76 || **1** πολλοὺς – **2** θεούς] iidem atque νέοι θεοί Plat. Tim. 42d sec. Westerink ad Damasc. De princ. 90 (9, 23) p. 178 adn. 2

250 cf. Lob. 538s; Holwerda 290; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 64 || **1** Θέμις] cf. fr. 179, 3 θυγατέρας μὲν ⟨πρῶτα⟩ Θέμιν καὶ εὔφρονα Τηθύν, β 68s λίσσομαι ἠμὲν Ζηνὸς Ὀλυμπίου

λαμβάνεται τῆς δημιουργίας· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τῶν δημιουργικῶν θεσμῶν αἰτία, καὶ ἀπὸ ταύτης ἀδιαλύτως ἡ τάξις συνέστη τοῦ παντός. sequitur fr. 251 || (II) Procl. in Plat. Remp. II 94, 15 Kroll ἡ δὲ αὖ Ἀνάγκη παρίστησι τὴν μίαν θεότητα τὴν προεστῶσαν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὴν τάξιν τῶν οὐρανίων κυβερνῶσαν, αὐτὴν δηλοῦσα τὴν παρὰ τοῖς θεολόγοις Θέμιν || (III) Procl. in Plat. Remp. II 345, 4 Kroll ἀλλὰ καὶ ὅτι τῆι Θέμιδι τὴν αὐτὴν εἶναι τὴν Ἀνάγκην ταύτην οἰητέον, οὐ μόνον ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν θεογονιῶν (cf. et. Hes. Th. 901) πιστόν κτλ || (IV) Procl. Theol. Plat. V 24 (V 90, 20 Saffrey–Westerink) ὁ τοίνυν τῆι Θέμιδι τὰ ὅλα διακοσμῶν καὶ μετ' αὐτῆς τὰ πάντα παράγων πῶς οὐ κατ' οὐσίαν ἔχει τὴν πολιτικὴν πᾶσαν ἐν ἑαυτῶι;

251 F (144 K.)

ἔστ' ἂν Ῥείη παῖδα τέκηι Κρόνου ἐν φιλότητι

251 Procl. in Plat. Tim. I 397, 2 Diehl pergit fr. 250 I διὸ καὶ μένει μὲν παρθένος πρὸ τῆς τοῦ δημιουργοῦ προόδου κατὰ τοὺς χρησμοὺς τῆς Νυκτός, [1] sequitur fr. 252 I

251 Hes. Th. 625 τέκεν ... Ῥείη Κρόνου ἐν φιλότητι | Hes. Th. 821 al. τέκε παῖδα | Hes. Th. 375 τέκεν ἐν φιλότητι μιγεῖσα | Hes. Th. 453 Ῥείη δὲ δμηθεῖσα Κρόνωι τέκε φαίδιμα τέκνα | Hes. fr. 5, 3 M.-W. ἐν φιλότητι τέκε | Hes. Th. 306 al. ἐν φιλότητι

ἠδὲ Θέμιστος, / ἥ τ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει ἠδὲ καθίζει, Hes. Th. 901 δεύτερον ἠγάγετο (sc. Ζεύς) λιπαρὴν Θέμιν, Orph. Hymn. 79 (et Ricciardelli, comm. ad loc.), vid. et. Harrison, Themis 518 s; Latte, Antike und Abendland 2, 1946, 63 ss; eund., Themis, RE V A 2 (1934) 1626 ss; Pötscher, Wien. Stud. 73, 1960, 31 ss; West ad Hes. Th. 901; 904; Corsano, Themis. La norma e l'oracolo nella Grecia antica, Galatina 1988 | de Themide-Necessitate cf. quod sequitur ap. Procl. in Plat. Remp. II 345 6 ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Περσικῶν τοῦ Μίθρα τελετῶν, παρ' αἷς πᾶσαι αἱ τῆς Θέμιδος ἐπικλήσεις, πρῶται μέσαι τελευταῖαι, συνάπτουσιν καὶ τὴν Ἀνάγκην, λέγουσι σαφῶς Θέμι καὶ Ἀνάγκη (cf. Cumont, Textes Mon. Mithra t. I p. 86 adn. 10) || **2–3** αἰτία θεσμῶν **N** || **3** συνέσται **MP** : συνέχεται ς || **icon.** Karanastassi, Themis, LIMC VIII 1 (1997) 1199 ss

251 vid. ad fr. 250 | Nox vaticinatur Iovem cum Themidi coniungendum esse, cf. fr. 237 | de Nocte fatiloqua cf. comm. ad fr. 6, 2 || ῥεῖα **N** | παῖδα τέκηι Κρόνου scripsi coll. Hes. Th. 625 (vid. loc. sim.) : παῖδα τέκηι Κρόνωι Hermann : τε καὶ παῖδα Κρόνω **M** : τε καὶ Κρόνω παῖδα **P** : τεκεν παῖδα Κρόνω **N**

252 F (181 K.)

(Θέμις) τέκεν Ὥρας
Εὐνομίην τε Δίκην τε καὶ Εἰρήνην ⏑⏑–⏓

253 F (126 K.)

Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον

252 (I) Procl. in Plat. Tim. I 397, 5 Diehl pergit fr. 251 συμπαράγει δὲ τῶι Διὶ τὴν τριάδα τῶν Ὡρῶν, [laud. E 750s] ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. III 118, 30 Diehl διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οἱ θεολόγοι τὴν Εὐνομίαν ἐπέστησαν τῆι ἀπλανεῖ, τὸ ἐν αὐτῆι πλῆθος διακρίνουσαν καὶ ἕκαστον ἐπὶ τῆς οἰκείας διατηροῦσαν ἀεὶ τάξεως ... (cf. fr. 272 I) καὶ πάλιν τῶι μὲν πλανωμένωι τὴν ⟨μὲν⟩ (add. Diehl) Δίκην ἐφιστᾶσι τῶν Ὡρῶν (ὁρῶν D) ὡς ὀφείλουσαν τὴν ἀνωμαλίαν κατὰ λόγον εἰς ὁμαλότητα περιάγειν ... (cf. fr. 254 I) τῶι δὲ ὑπὸ σελήνην τὴν μὲν Εἰρήνην ὡς τὸν πόλεμον τῶν στοιχείων ἐξιωμένην
253 Procl. in Plat. Remp. II 207, 14 Kroll τίνα οὖν ἡμεῖς τὴν θεὸν ταύτην εἶναι φήσομεν; ἢ δῆλον ὅτι τοῖς ῥήμασιν ἑπόμενοι, μητέρα μὲν αὐτὴν τῶν Μοιρῶν ὑμνουμένην ἀκούοντες, ἡγεμόνα δὲ τῆς κοσμικῆς ἁπάσης τάξεως, τῆς ἐν ψυχαῖς, τῆς ἐν φύσεσιν, συνέχουσαν δὲ ἀκλινῶς τὰ πάντα καὶ ὁρίζουσαν, ὅπου τεθὲν ἕκαστον συμπληρώσει τὸν κόσμον ἐν τῶι πρέποντι σχήματι, ταύτην ἐκείνην εἶναι τὴν παρὰ τοῖς θεολόγοις καλουμένην Θέμιν (cf. Hes. Th. 901); ἣν τὸ ὑπερβαίνειν ἐγχειροῦν ἀθέμιτον μὲν εἶναι λέγομεν, ὑπερβαίνειν δὲ ὅμως μὴ δύνασθαι. τίνα γὰρ ἄλλην μητέρα Μοιρῶν ἢ ταύτην ἐκείνων ὑμνούντων ἠκούσαμεν; sequitur fr. 176

252 1–2 Hes. Th. 901s Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας, / Εὐνομίην τε Δίκην τε καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν | Orph. Hymn. 43, 1s Ὧραι θυγατέρες Θέμιδος καὶ Ζηνὸς ἄνακτος, / Εὐνομίη τε Δίκη τε καὶ Εἰρήνη πολύολβε
253 Hes. Th. 904s Μοίρας θ' (sc. τέκεν Θέμις) ἧις πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς / Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον

252 versum reliquias restitui coll. Hes. Th. 901s, Orph. Hymn. 43, 1s, vid. loc. sim. | cf. Bacchyl. 15, 54 Δίκαν ἰθέαν, ἁγνᾶς / Εὐνομίας ἀκόλουθον καὶ πινυτᾶς Θέμιτος, Pind. Ol. 13, 6 ἐν τᾶι γὰρ Εὐνομία ναίει κασιγνήτα τε, ... ἀσφαλὴς / Δίκα καὶ ὁμότροφος Εἰρήνα, [Dem.] 25, 35 καὶ Δίκης καὶ Εὐνομίας καὶ Αἰδοῦς εἰσι πᾶσιν ἀνθρώποις βωμοί κτλ, cf. et. Nonn. Dion. 3, 195ss et adn. v. d. Chuvin ad loc., p. 142 | vid. et. West comm. ad Hes. loc.; eund., Orphic Poems 221, qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 64; Ricciardelli comm. ad Orph. Hymn. 43
253 versus initium restitui coll. Hes. Th. 905, vid. loc. sim. app. | cf. fr. 250; West ad Hes. Th. 217; 904s | de aliis Parcis cf. fr. 176

254 F (T 192 + fr. 181 K.)

Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην Θαλίην τ' ⏑⏑–⏓

Iuppiter Iunonem uxorem ducit (fr. 255–256)

255 F (153 + 163 K.)

(I) Dio Chrys. 36, 56 τοῦτον ὑμνοῦσι παῖδες σοφῶν ἐν ἀρρήτοις τελεταῖς Ἥρας καὶ Διὸς εὐδαίμονα γάμον ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 450, 20 Diehl pergit fr. 179 II ὁ δὲ δημιουργὸς αὐτός, ὁ μέγιστος Ζεύς, συζυγεῖ τῆι

254 (I) Procl. in Plat. Tim. III 119, 4 Diehl pergit fr. 272 I καὶ πάλιν τῶι μὲν πλανωμένωι τὴν ⟨μὲν⟩ (add. Diehl) Δίκην ἐφιστᾶσι (sc. οἱ θεολόγοι) ... τὴν δὲ Θάλειαν τῶν Χαρίτων ὡς τὰς ζωὰς αὐτῶν ἀειθαλεῖς ἀποτελοῦσαν, τῶι δὲ ὑπὸ σελήνην τὴν μὲν Εἰρήνην ... (cf. fr. 252 II) τὴν δὲ Εὐφροσύνην τῶν Χαρίτων ὡς ἑκάστοις ἐνδιδοῦσαν ῥαιστώνην τῆς κατὰ φύσιν ἐνεργείας ‖ (II) Paus. 9, 35, 5 Ἡσίοδος δὲ ἐν Θεογονίαι (907) ... τὰς Χάριτάς φησιν (ἐστιν β) εἶναι Διός τε καὶ Εὐρυνόμης καί σφισιν ὀνόματα Εὐφροσύνην (Εὐφροσύνη β) τε καὶ Ἀγλαΐαν εἶναι καὶ Θαλίαν. κατὰ ταὐτὰ (ταῦτα β) δὲ ἐν ἔπεσίν ἐστι τοῖς Ὀνομακρίτου

254 Hes. Th. 907–909 τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρήους / ... / Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην Θαλίην τ' ἐρατεινήν | Orph. Hymn. 60, 2s θυγατέρες Ζηνός τε καὶ Εὐνομίης βαθυκόλπου / Ἀγλαΐη Θαλίη τε καὶ Εὐφροσύνη πολύολβε

254 versus initium restitui coll. Hes. Th. 909, an Ἀγλαΐην Θαλίην τε καὶ Εὐφροσύνην coll. Orph. Hymn. 60, 3? | poeta in locum Eurynomae Oceani filiae Eunomiam Themidis filiam (nomine similem) supposuit et illam Gratiarum matrem vocavit, cf. West, Orphic Poems 221 adn. 141, qui et. admonuit conubium Iovis et Eunomiae (i.e. Ordinis, Legis) 'had an attractive symbolic significance' et Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 64, vid. et. Delcourt, Hephaistos, Paris 1982, 46s; Ricciardelli, comm. ad Orph. Hymn. 60 | cf. alteram Euphrosynem (eandem atque Dianam) in fr. 258 et alteram Eunomiam in fr. 33

255 Iovis et Iunonis nuptiae in Rhapsodiis enarrabantur, cf. Lob. 539; 593; Gruppe, Suppl. 701; Dieterich, Nekyia[3] 104 adn. 3; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 65 ‖ **1–2** sec. Schmid, Reallex. Ant. Christ. II 537, hic locus ἱερὸν γάμον in mysteriis celebratum esse indicare videtur : contradixit Russell ad loc., putans παῖδας σοφῶν philosophos et ἄρρητα eorum praecepta esse, quod mihi valde dubium videtur (cf. **6s** ἐκ τῶν μυστικῶν λόγων καὶ τῶν ἐν ἀπορρήτοις λεγομένων ἱερῶν γάμων), vid. et. Bidez-Cumont, Les mages hellénisés, Paris 1938, I, 96s ‖

Ἥραι (cf. fr. 202 III). sequitur fr. 256 I || (III) Procl. in Plat. Tim. I 49, 12 Diehl ἐπεὶ καὶ τὸ τὴν αὐτὴν ἑτέροις ἢ τὸν αὐτὸν πλείοσι συζεύγνυσθαι λάβοις ἂν ἐκ τῶν μυστικῶν λόγων καὶ τῶν ἐν ἀπορρήτοις λεγομένων ἱερῶν γάμων, οἷς καὶ ὁ Πλάτων εἰς δύναμιν ἐξομοιῶν τὰ περὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς τούτων γάμους ἱεροὺς γάμους προσηγόρευσε (Resp. 458e) || (IV) Procl. in Plat. Tim. III 249, 4 Diehl pergit fr. 256 III καὶ συνάπτει καὶ συζεύξας μίαν ποιεῖ μητέρα πάντων ὧν ὁ Ζεὺς πατήρ || (V) Martyrium Theodoti Ancyrani et septem cum eo virginum Acta S. S. 18 Maii c. 24 d. e. IV p. 160 Boll. Ὀρφεὺς γὰρ ὁ ὑμέτερος ποιητὴς λέγει, ὅτι ... (cf. frr. 276 I, 281 III) ἔσχε δὲ καὶ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Ἥραν γυναῖκα (sc. ὁ Ζεύς). sequitur fr. 285 || (VI) Procl. in Plat. Parmen. 775, 21 Cousin οἱ θεολόγοι ... καλοῦσι γάμον Ἥρας καὶ Διός, Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, Κρόνου καὶ Ῥέας (cf. frr. 175 II, 194 I)

256 F (132 + 163 K.)

ἰσοτελὴς Διὶ Ἥρῃ

Diana nascitur (frr. 257–259)

257 F (187 + 210 K.)

⏑⏑ ἀτελής ⟨τε⟩ γάμων καὶ ἄπειρος ἐοῦσα

256 (I) Procl. in Plat. Tim. I 450, 21 Diehl pergit fr. 255 II διὸ καὶ ἰσοτελὴς αὐτῶι (sc. Διί) καλεῖται, καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν προεληλύθασι πατέρων. sequitur fr. 134 II || (II) Procl. in Plat. Tim. I 46, 27 Diehl ἥ τε οὖν Ἥρα συμπρόεισι τῶι Διὶ πάντα ἀποτίκτουσα σὺν τῶι πατρί· διὸ καὶ ἰσοτελὴς αὐτῶι προσαγορεύεται. sequitur fr. 196 II || (III) Procl. in Plat. Tim. III 249, 2 Diehl ζωοποιοῦσα (sc. μία θεότης) καὶ τὸν ὅλον κόσμον, ἣν ὁ μὲν Ὀρφεὺς ἰσοτελῆ τῶι δημιουργῶι (Schneider : δημιουργικῶι cod.) καλεῖ. sequitur fr. 255 IV

257 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 106, 10 Pasquali ἐπεὶ ἥ γε Ἄρτεμις ἡ ἐν αὐτῆι

257 **1–2** Orph. Hymn. 36, 4 (de Diana) ὠδίνων ἐπαρωγὲ καὶ ὠδίνων ἀμύητε (cf. ibid. 8 ὠκυλόχεια) || **1** Hymn. Cer. 481 ἀτελὴς ἱερῶν | υ 74 τέλος θαλεροῖο γάμοιο | Hymn. Ven. 133 ἀπειρήτην φιλότητος | Eur. Med. 672 λέχους ἄπειρος ὤν | Soph. Tr. 309 πάντων ἄπειρος τῶνδε (sc. viri et filiorum, cf. 308 ἄνανδρος ἢ τεκνοῦσσα;) ||

5 ss cf. Festugière ad loc. adn. 2 || 5 συζευγνῦσθαι **CM** || 8 τούτων] τῶνδε **MP**

256 vid. ad fr. 255 | hexametri finem restitui

257 Iovis et Latonae filiorum Dianae et Apollinis ortus in Rhapsodiis narravisse videtur, cf. Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pita-

παιδογόνου λοχίης πάσης ἀνὰ πείρατα λύει.

258 F (200 K.)

Πλουτώνη τε καὶ Εὐφροσύνη Βενδῖς τε κραταιά.

καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τὴν παρθενίαν ἀεὶ τὴν αὐτὴν διασώιζουσι ... ἐπιθυμεῖν δ' αὐτὴν τῆς παρθενίας φασίν, ... καίτοι ἐφορῶσα τοὺς καρποὺς τῆς τοιαύτης ἐνύλου μίξεως· [1–2] φησὶν Ὀρφεύς ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. II 146, 6 Diehl pergit fr. 314 I ἣν καὶ τὴν Ἀρτεμίν φησι (sc. Ὀρφεύς) τὴν πάσης προεστῶσαν τῆς ἐν τῆι φύσει γεννήσεως καὶ μαιευομένην τοὺς φυσικοὺς λόγους ἄνωθεν διατείνειν ἄχρι τῶν ὑποχθονίων, δυναμοῦσαν αὐτῆς τὴν γόνιμον δύναμιν. sequitur fr. 311 I

258 Procl. in Plat. Remp. I 18, 12 Kroll οὕτω καὶ τοῦ Θραικὸς θεολόγου μετὰ τῶν πολλῶν τῆς Σελήνης ὀνομάτων καὶ τὴν Βενδῖν (Kern : Βένδιν cod.) εἰς τὴν θεὸν (sc. Ἄρτεμιν) ἀναπέμψαντος· [1]

2 Hymn. Apoll. 129 λύοντο δὲ πείρατα πάντα | Lyr. Alex. Adesp. PMG 119, 32 Page λέκτρων [ἄ]πειρος

258 cf. Hes. Th. 909, Orph. fr. 254 Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην Θαλίην τ' | Orph. fr. 102, 1 Φοῖβε κραταιέ | Orph. fr. 179, 7 Φόρκυν τε κραταιόν | Hes. fr. 212 b 1 Μοῖρα κρατα[ι]ή

gora, Napoli 2000, 76 | Diana eadem atque Hecate in fr. 317; eadem atque Bendis in fr. 258, vid. et. fr. 293; de re cf. et. Lob. 545; Holwerda 329; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 ‖ **1** ⟨τε⟩ add. Werfer | ἄπεινος **P** ‖ **2** λογχίας **P** | Λοχ(ε)ία est deae epith., cf. Aesch. Suppl. 958, Eur. Iph. Taur. 1097, Orph. Hymn. 36, 3, IG IX (2) 141 II a. Ch. (Phthiotis), SEG 37, 487 (Larissa), IG V (1), 960, 10 (Laconia) etc., cf. Wernicke, Artemis, RE II 1 (1895) 1347; 1393; Kahil, Artemis, LIMC II 1 (1984) 618 ss; Torres Huertas, Ártemis en la literatura y el culto a través de sus epítetos, Doct. Diss., Madrid 1996, 432 ss; Ricciardelli, comm. ad Orph. Hymn. 36 | **icon.** in lecytho Syracusano "Achillis pictoris" c. a. 440 a. Ch. (Mus. Naz. 21186 ap. Kahil, l. laud. n. 721 a, p. 676) mulier cingulum laxans coram Diana repraesentatur; incertum utrum ad feliciter pariendum id faciat an de balneo nuptiali agatur | ἀναπείρατα **P** | de re cf. Procl. in Plat. Remp. I 18, 27 Kroll ἣ μὲν (sc. Diana) γενέσεώς ἐστιν προστάτις καὶ λοχευτικὴ τῶν γενεσιουργῶν λόγων, Lucian. Deor. dial. 26 ἡ δὲ Ἄρτεμις μαιεύεται | πείρατα] cf. frr. 111, 3; 243, 30; 319, 2, vid. et. Onians, The Origins of European Thought, Cambridge 1951, 310 ss; Van der Valk, Researches, Leiden 1964, II, 97; Bergren, The Etymology and Usage of πεῖραρ in early Greek Poetry, New York 1975; Nothdurft, Glotta 56, 1978, 25 ss; Kirk ad Z 143; Janko ad N 358

258 vid. ad fr. 257 | cf. et. 'from a hymn, or a hymnic passage in R[hapsodies]?' West, Orphic Poems 267 | Πλουτώνη] Lob. 545 dubitat utrum patronymicum sit an 'coniux Plutonis' significet | cf. aliam Εὐφροσύνην (Gratiam) in fr. 254 | Βενδῖς

259 F

Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 51, 22 Saffrey–Westerink) καὶ τῶν θεολόγων τὴν μὲν Ἄρτεμιν Κορικὴν εἰωθότων καλεῖν, τὴν δὲ Περσεφόνην, τὴν δὲ Ἀθηνᾶν Κορικήν – λέγω δὲ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας ἀρχηγῶν.

Venus altera nascitur; Amoris progenies (frr. 260–262)

260 F (183 K., 4 [B 52] C.)

τὸν δὲ πόθος πλέον εἷλ', ἀπὸ δ' ἔκθορε πατρὶ μεγίστωι

260 Procl. in Plat. Cratyl. 110, 23 Pasquali pergit fr. 189 I τὴν δὲ δευτέραν Ἀφροδίτην παράγει μὲν ὁ Ζεὺς ἐκ τῶν ἑαυτοῦ γεννητικῶν δυνάμεων, συμπαράγει δ' αὐτῶι καὶ ἡ Διώνη· πρόεισι δ' ἡ θεὸς ἐκ τοῦ ἀφροῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τῆι πρεσβυτέραι τρόπον· λέγει δ' οὕτως καὶ περὶ ταύτης ὁ αὐτὸς θεολόγος [1–5]

260 de fr. universo cf. fr. 189 et sim. illic laud. (praec. Hes. Th. 188–192) || 1 δ 596 ἕλοι πόθος | B 412 al., Hes. Th. 548 Ζεῦ ... μέγιστε | Hom. Hymn. 33, 4 Κρονίδη ... μέγιστε | Hom. Hymn. 23, 1 Ζῆνα ... μέγιστον ||

Kern : Βένδις cod. | κραταιή Lob. | de Diana eadem atque Bendide cf. Palaeph. 31 καλοῦσι ... τὴν Ἄρτεμιν Θρᾷκες μὲν Βένδιν, Hesych. s.v. Βενδῖς· Ἄρτεμις, Θραικιστί· παρὰ δὲ Ἀθηναίοις ἑορτὴ Βενδίδεια, eund. s.v. δίλογχον· τὴν Βενδῖν ... τὴν γὰρ σελήνην Βενδῖν καὶ Ἄρτεμιν νομίζουσιν (**icon.** fortasse Diana-Bendis δίλογχος repraesentatur in fragmento vasis Lemnii de quo cf. Kahil, Artemis, LIMC II [1984] n. 935, p. 692), vid. et. Hesych. s.v. Μεγάλη θεός, Phot. Lex. s.v. μεγάλην θεόν (II 545 Theodoridis = Aristoph. fr. 384 K.-A.), Strab. 10, 3, 16 (fr. 528) τούτοις (sc. τοῖς Φρυγιακοῖς) δ' ἔοικε καὶ τὰ παρὰ τοῖς Θραιξὶ τά τε Κοτύττια καὶ τὰ Βενδίδεια, παρ' οἷς καὶ τὰ Ὀρφικὰ τὴν καταρχὴν ἔσχε, de Bendidiis cf. et. comm. ad loc. | de re cf. Van Straten, Lampas 9, 1976, 42ss; Popov, Dial. Hist. Anc. 2, 1976, 289ss; Curti, Il culto di Artemis-Bendis ad Eraclea, Roma 1989; Torres Huertas, Ártemis en la literatura y el culto, Tesis Doctoral, Madrid 1996, 459ss | **icon.** Kahil, l. laud.; de Bendide Thracia cf. et. Gočeva et Popov, Bendis, LIMC III 1, 1986, 95ss

259 cf. frr. 293 et 317 | 'dans les poèmes orphiques, on ne lisait ni l'adjectif Κορική ..., ni l'adjectif κορική, ..., mais seulement le mot ou l'idée de ... une jeune fille ou une vierge' Saffrey–Westerink ad loc. p. 151 adn. 6, quod veri simile videtur

260 haec Venus altera : de prima Venere, Caeli filia, cf. fr. 189 | hanc fabulam e duabus composuit poeta : una ubi Venus Iovis et Dionae filia (de qua cf. E 370ss et comm. v. d. Kirk ad loc., Eur. Hel. 1098 et comm. v. d. Kannicht ad loc., Apol-

αἰδοίων ἀφροῖο γονή, ὑπέδεκτο δὲ πόντος
σπέρμα Διὸς μεγάλου· περιτελλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
ὥραις καλλιφύτοις τέκ' ἐγερσιγέλωτ' Ἀφροδίτην
ἀφρογενῆ.

261 F (184 K.)

Procl. in Plat. Tim. II 54, 19 Diehl εἰ δὲ καὶ πρὸ τούτων τὴν ὑπερκόσμιον αἰτίαν τῆς φιλίας ἐθέλοις σκοπεῖν, εὑρήσεις καὶ παρὰ τοῖς θεολόγοις αὐτὴν ὑμνημένην· τὴν γὰρ Ἀφροδίτην παρήγαγεν ὁ δημιουργός, ἵνα κάλλος ἐπιλάμπηι ⟨καὶ⟩ τάξιν καὶ ἁρμονίαν καὶ κοινωνίαν πᾶσι τοῖς ἐγκοσμίοις, καὶ τὸν Ἔρωτα ὀπαδὸν αὐτῆς, ἑνοποιὸν ὄντα τῶν ὅλων. sequitur fr. 243 XIII.

3 B 134, ϑ 82 al., Hes. Th. 465, Op. 122, Sc. 371 Διὸς μεγάλου (cf. Φ 187, Hes. Th. 29 al. μεγ. Δι.) | Θ 404 al. περιτελλομένους ἐνιαυτούς (B 551, Hes. fr. 17(a), 6 M.-W. -ων -ῶν) | λ 248 Hes. Op. 386 περιπλομένου (δ') ἐνιαυτοῦ (Hes. Th. 184 al. -ων -ῶν) | λ 295 al., Hymn. Apoll. 350 περιτελλομένου ἔτεος | Aristoph. Aves 696 (fr. 64) περιτελλομέναις ὥραις | Orph. fr. 189, 3 περιπλομέναις ὥραις Ἐνιαυτὸς ἔτικτεν || 4 Nonn. Dion. 47, 38s καλλιφύτων .../ ἡμερίδων | Nonn. Dion. 47, 197 καλλιφύτοιο ... ὀπώρης | Paul. Sil. Anth. Pal. 11, 60 ἐγερσιγέλωτι Λυαίωι || 5 Hes. Th. 196 ἀφρογενέα | Epic. Alex. Adesp. 9 III 4s (p. 83 Powell) ἀφρόν / ... [Ἀφρ]ογένεια | Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 11 ἀφρογενής τε θεά

lodor. 1, 3, 1, 1 et comm. v. d. Scarpi ad loc.), altera ubi Venus ex Iovis seminis emissione nascitur (cf. fr. 15), in exemplum Erichthonii fabulae (vid. Dan. fr. 2 et comm. ad loc.), cf. West, Orphic Poems 73; 91s; 121; 127; 242; vid. et. Lob. 242; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 || 1 de ἔκθορε cf. fr. 8 et comm. ad loc. | μεγίστωι Werfer : μέγιστοι A : μεγίστη cett. || 2 ἀφρογονή A || 4 τέκε γερσι$_γ$^{τ}έλωτ' A || 5 cf. West, comm. ad Hes. Th. 196 | ἐτυμολογεῖ poeta, cf. adn. ad fr. 189 et Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 41s || **icon.** Venus nascens repraesentatur in fundamento throni Iovis Olympiae a Pausania 5, 11, 8 descripto, cf. Fink, Der Thron des Zeus in Olympia, 1967, 12ss, vid. et. Delivorrias, Berger-Doer et Kossatz-Deissmann, Aphrodite, LIMC II 1 (1984) 114ss

261 cf. fr. 260 || **2** ἐθέλεις **P** || **4** καὶ add. Diehl || 5 Ἔρωτα] cf. Hes. Th. 201 τῆι δ' (sc. Veneri) Ἔρως ὡμάρτησε et comm. v. d. West ad loc.; vid. et. eund., Orphic Poems 112; 242; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66

262 F (202 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. II 63, 29 Diehl διὸ καὶ οἱ θεολόγοι τὴν μὲν εἰς Ἀσκληπιὸν ἀναφέρουσιν ὑγείαν, τὴν ἰατικὴν πᾶσαν τοῦ παρὰ φύσιν ... τὴν δὲ πρὸ Ἀσκληπιοῦ γεννῶσι τῆι δημιουργίαι συνυφεστῶσαν τῶν πραγμάτων, ἣν παράγουσιν ἀπὸ Πειθοῦς καὶ Ἔρωτος ‖ (II) Procl. in Plat. Alcib. 114b (345 Segonds) εἰκότως ἄρα καὶ οἱ τὰ θεῖα σοφοὶ τῶι τῆς ἐπιστήμης χορηγῶι τῶν θεῶν τὴν Πειθὼ συνοικίζουσι, δι' ἧς τὰ πάντα πειθήνια καὶ κατήκοα ποιεῖ τῶι δημιουργῶι τῶν ὅλων καὶ ἀνατείνει πρὸς τὸν ἕνα πατέρα.

Minerva nascitur (frr. 263–268)

263 F (174 K.)

ὅπλοις λαμπομένην χαλκήιον ἄνθος ἰδέσθαι.

263 (I) Procl. in Plat. Tim. I 166, 21 Diehl διὸ καὶ ὁ (ὁ om. **MN**) Ὀρφεὺς περὶ αὐτῆς (sc. Ἀθηνᾶς) τικτομένης φησίν, ὅτι ἄρα αὐτὴν ὁ Ζεὺς ἀπεγέννησεν ἐκ τῆς κεφαλῆς· [1] ‖ (II) Procl. in Plat. Tim. I 165, 10 Diehl ἐν δὴ τούτοις ὁ μὲν (μὲν om. **C**) Πλάτων ἀκριβεστάτην περὶ τῆς μεγίστης ταύτης θεότητος τῆς Ἀθηναϊκῆς παραδέδωκεν ἔννοιαν, τὰς τῶν θεολόγων (sc. Orphei [cf. fr. 264] et Homeri [cf. Procl. in Plat. Tim. I 167, 17, ubi Ε 734s, Θ 385s laudantur, ibid. 168, 13ss, ubi ν 299, Θ 390 = α 100 laudantur]) ἐνδείξεις ἐκφήνας τοῖς συνορᾶν ἱκανοῖς ‖ (III) Apio ap. Ps.-Clem. Rom. Homil. 6, 8, 1 (109, 20 Rehm–Irmscher–Paschke) pergit fr. 240 X τὸν ἀεικίνητον παλμὸν ἐμποιῆσαν, γεννᾶι τὴν σύνεσιν, ἣν καὶ Παλλάδα ἐπονομάζουσιν διὰ τὸ πάλλεσθαι, τεχνικωτάτην οὖσαν φρόνησιν, ἧι χρώμενος τὸν πάντα ἐτεχνήσατο (ἐτεχρήσατο **P**) κόσμον ὁ αἰθέριος τεχνίτης. sequitur fr. 202 IV

263 Ν 341 χαλκείη κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων | Σ 510 al. τεύχεσι λαμπόμενοι (Ρ 214 -νος, Hes. Th. 186, Sc. 60 -νους) | Ε 725 χάλκε' ἐπίσσωτρα ... θαῦμα ἰδέσθαι | Panyas. fr. 33 ἄνθεσιν ... χαλκοῦ

262 vid. Lob. 593s; Holwerda 304; West, Orphic Poems 222, qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 ‖ **2** ὑγείαν] cf. Orph. Hymn. 68 et Ricciardelli, comm. ad loc. | ἰατρικὴν **Q** | τοῦ] τὴν **Q** ‖ **3** πρὸς **M** | Ἀσκληπιοῦ] cf. Orph. Hymn. 67, 7 | **2–3** τὴν² – Ἀσκληπιοῦ] i.e. Sanitatem Suadelae et Amoris filiam ‖ **4** Πειθοῦς] cf. fr. 15 et adn. ad loc. ‖ **5** ss cf. Segonds ad loc.

263 cf. Lob. 540; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 65 | ante v. 1 possis αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα γείνατ' Ἀθήνην (coll. Hes. Th. 924 et Procl. I αὐτὴν ὁ Ζεὺς ἀπεγέννησεν ἐκ τῆς κεφαλῆς) vel sim. | de Minerva nascente vid. Mus. fr. 75, cf. et. Delcourt, Hephaistos, Paris 1982, 140; Bernabé in: Coloquio sobre el puteal de la Moncloa, Madrid 1986, 87ss

264 F (176 K.)

ὄφρ' αὐτῶι μεγάλων ἔργων κράντειρα πέλοιτο.

265 F (177 K.)

δεινὴ γὰρ Κρονίδαο νόου κράντειρα τέτυκται.

266 F (175 K.)

Ἀρετῆς τ' ὄνομ' ἐσθλόν
κλήιζεται.

264 Procl. in Plat. Tim. I 168, 30 Diehl pergit fr. 316 IV ἐργάνη δὲ (sc. Ἀθηνᾶ) ὡς τῶν δημιουργικῶν ἔργων προστάτις· λέγει γοῦν καὶ ὁ θεολόγος ὅτι παρήγαγεν αὐτὴν ὁ πατὴρ [1]
265 Procl. in Plat. Remp. I 102, 11 Kroll [1] φησὶν Ὀρφεύς (de Minerva)
266 (I) Procl. in Plat. Tim. I 170, 3 Diehl οἰκεῖον γὰρ τὸ τῆς ἀρετῆς γένος πρὸς τὴν μεγίστην ταύτην θεόν (sc. Ἀθηνᾶν), ὡς καὶ αὐτὴν ἀρετὴν οὖσαν· ἐν

264 Orph. fr. 265 Κρονίδαο νόου κράντειρα τέτυκται | Antip. Thess. Anth. Pal. 16, 220 (90, 5 Gow-Page) ἁ μὲν κράντειρα τόνου πέλει | Orph. Hymn. 10, 12 κράντειρα (sc. Φύσι) | Orph. Hymn. 27, 2 κράντειρα θεά (sc. θεῶν μῆτερ) | Orph. Hymn. 72, 1 ἀγαθῶν κράντειραν (sc. Τύχην) | Synes. Hymn. 3, 68 κράντειραν θείων δώρων
265 Orph. fr. 264 μεγάλων ἔργων κράντειρα πέλοιτο, vid. et. locc. sim. illic laudd. | Ω 164, ο 242 al., Hes. Th. 1002 Διὸς νόος | E 103 al., ϑ 143 al., Hes. Th. 51 al., Op. 105, fr. 43(a), 76 M.-W. Διὸς νόον | Hes. Op. 661, fr. 43(a), 52 M.-W. al., Hymn. Ven. 36 Ζηνὸς νόον | π 103, Hes. Op. 483 Ζηνὸς (τε) νόος | Hymn. Cer. 414 Κρονίδεω … μῆτιν | Orph. Hymn. 44, 5 (Σεμέλη) τε⟨υ⟩χθεῖσα Διὸς βουλαῖς Κρονίοιο

264 vid. comm. ad fr. 263; cf. et. fr. 265 | αὖ τῶν **C** : αὐτῶν **M** | κρήτειρα **C** : κρήτειρα (αν supra η scriptum) **M**
265 cf. frr. 263 s
266 cf. Lob. 541; Kern, Orpheus 50; West, Orphic Poems 243, qui animadvertit 'development of Stoic ideas' et Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; cf. et comm. ad fr. 263 || **1** Ἀρετῆς] cf. Bacchyl. 13, 176, Simon. PMG 579, 2 Page, carm. min. PMG 675; 789; 842, 1, Xenoph. Mem. 21, 21 ss, Callixen. FGrHist 627 F 2 (p. 174), Asclep. Anth. Pal. 7, 145 (= 29 Gow-Page), Aristot. fr. 675 Rose, CIG 2786, 26 (Aphrodisias, imper.), SIG 985, 10 (Philadelphia I a. Ch.), Philostr. Vit. Soph. 543; vid. et. Wernicke, Ἀρετή, RE II 1 (1895) 678; Festugière ad Procl. II; Balty, Arete, LIMC II 1 (1984) 581 s (cum **icon.**) | τ' ὄνομ' Lob. : τε οὔνομ' cod. || **2** κληΐζεται **C**

267 F (185 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 112, 14 Pasquali νῦν οὖν ὁ Σωκράτης τὴν μὲν φρουρητικὴν διὰ τοῦ τῆς Παλλάδος ἀνυμνεῖ ὀνόματος. τὴν δὲ τελεσιουργὸν διὰ τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς. τὴν οὖν ἔνρυθμον χορείαν διὰ τῆς κινήσεως ὑποφαίνει, ἧς καὶ μεταδέδωκεν πρωτίστηι μὲν τῆι Κουρητικῆι τάξει, δευτέρως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς· ἔστιν γὰρ ἡ θεὸς κατὰ ταύτην τὴν δύναμιν ἡγεμὼν τῶν Κουρήτων, ὥς φησιν Ὀρφεύς || (II) Procl. Theol. Plat. V 35 (V 128, 5 Saffrey–Westerink) cf. fr. 213 IV ταύτην δὴ οὖν τὴν Κουρητικὴν τάξιν οὐ μόνον Ὀρφεὺς καὶ οἱ πρὸ τοῦ Πλάτωνος ἔγνωσαν θεολόγοι καὶ γνόντες ἐθρήσκευσαν, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀθηναῖος ξένος ἐν Νόμοις ἀνύμνησεν (796b ss) ... προστίθησι καὶ τὴν μίαν αὐτῶν ἑνάδα, τὴν δέσποιναν ἡμῶν Ἀθηνᾶν, ἧς καὶ ἡ παρὰ τοῖς πρὸ αὐτοῦ θεολόγοις μυσταγωγία τὴν ὅλην ἐξάπτει τῶν Κουρήτων πρόοδον. sequitur fr. 268 II.

268 F (186 K.)

(I) Procl. in Plat. Remp. I 138, 12 Kroll καὶ γὰρ οἱ πρώτιστοι Κούρητες τά τε ἄλλα τῆι τάξει τῆς Ἀθηνᾶς ἀνεῖνται καὶ περιεστέφθαι λέγονται τῶι θάλλωι τῆς ἐλάας, ὥς φησιν Ὀρφεύς || (II) Procl. Theol. Plat. V 35 (V 128, 15 Saffrey–Westerink) pergit fr. 267 II ἄνω μὲν αὐτοὺς περιστέφουσα τοῖς Ἀθηναϊκοῖς συμβόλοις ὡς τῆς ἀειθαλοῦς ζωῆς καὶ τῆς ἀκμαίας νοήσεως προστάτας, κάτω δὲ περιφανῶς ὑποτάττουσα τῆι τῆς Ἀθηνᾶς προνοίαι. οἱ μὲν γὰρ πρώτιστοι Κούρητες ἅτε τῆς νοητῆς ὄντες θεοῦ καὶ κρυφίας ὀπαδοὶ τοῖς ἐκεῖθεν προϊοῦσιν ἀρκοῦνται συνθήμασιν, οἱ δὲ ἐν ταῖς

γὰρ τῶι δημιουργῶι μένουσα σοφία καὶ νόησίς ἐστιν ἄτρεπτος, καὶ ἐν τοῖς ἡγεμονικοῖς θεοῖς ἐκφαίνει τὴν τῆς ἀρετῆς δύναμιν, [1–2] φησὶν Ὀρφεύς || (II) Procl. in Plat. Tim. I 185, 3 Diehl καὶ γὰρ ἄλλη θεολογία τις, οὐχ ἡ (οὐχὶ M) Ὀρφικὴ μόνον, ἀρετὴν αὐτὴν (sc. Ἀθηνᾶν) ἀπεκάλεσε

267 cf. Lob. 541 || **6** Κουρήτων] de Curetibus cf. adn. ad fr. 198 | de Minerva Corybantium matre cf. Strab. 10, 3, 19, cf. et. West, Orphic Poems 137s (qui hoc fr. Eudemi theogoniae trib.); 'leader of Kouretes, perhaps as the piper for their dance', ibid. 162; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 || **10** ἡμῶν Ἀθηνᾶν Saffrey–Westerink : ἡμῶν τὴν Ἀθηνᾶν P : ὕμνων Ἀθηνᾶν P²

268 cf. comm. ad fr. 267, vid. et. West, Orphic Poems 137 (qui hoc fr. Eudemi theogoniae trib.) || **4** περιστέφουσα Saffrey–Westerink (cf. 2 περιεστέφθαι) : περιστρέφουσα cod. || **5** τοῖς Ἀθηναϊκοῖς συμβόλοις i.e. τῶι θάλλωι τῆς ἐλάας, vid. Saffrey–Westerink ad loc.

δευτέραις καὶ τρίταις τάξεσι τῆς νοερᾶς Ἀθηναϊκῆς ἐξήρτηνται μονάδος … ὅθεν δὴ καὶ οἱ Κούρητες τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαχον τῆς ἀχράντου προεστῶτες καθαρότητος τῶν θεῶν || (III) Procl. in Plat. Tim. III 310, 25 Diehl ἢ καὶ ὅτι σύνεστιν αὐτοῖς Κουρητικὴ θεότης, τῆι μὲν νοήσει τὸ ἄχραντον ἐπιλάμπουσα, τῆι δὲ κινήσει τὸ ἀκαμπές, ἀμείλικτον δὲ ὅλοις αὐτοῖς χορηγοῦσα δύναμιν, δι' ἣν ἑαυτῶν ὄντες τὰ ὅλα ποδηγετοῦσιν.

Minerva et Vulcanus, qui probabiliter e Iunone sola natus est, ut ap. Hes. Th. 927–29 (frr. 269–274)

269 F (178 + 179 K.)

⟨Κύκλωπες⟩
οἳ Ζηνὶ βροντήν τε πόρον τεῦξάν τε κεραυνόν,

269 (I) Procl. in Plat. Tim. I 327, 23 Diehl ὡς γάρ φησιν ὁ θεολόγος, οἱ 'πρῶτοι τεκτονόχειρες' τῶι Διὶ τὰς δημιουργικὰς δυνάμεις ἔδοσαν πάσης τῆς ἐγκοσμίου ποιήσεως· [2–4] || (II) Damasc. in Plat. Parmen. 256 (II 97, 3 Westerink) Ὀρφεὺς δὲ τὴν ἑτέραν μόνην παραδίδωσιν· [2] καὶ ὅτι ἐδίδαξαν τὰς τέχνας Ἀθηνᾶν τε καὶ Ἥφαιστον· τὴν δὲ τελεστικὴν οὐ φαίνεται ἀνατιθεὶς τοῖς Κύκλωψιν || (III) Hermias in Plat. Phaedr. 149, 9 Couvr. διὰ μὲν τοῦ (Couvr. : οὖν cod.) 'ἀχρώματος' ἐδήλωσεν (sc. ὁ Πλάτων), ὅτι ὑπὲρ τὴν Οὐρανοῦ βασιλείαν ἐστὶν ὁ τῶν Νυκτῶν τόπος· διὰ δὲ τοῦ 'ἀσχημάτιστος' (Couvr.: -τίστου cod.), ὅτι καὶ ὑπὲρ τὴν τῶν Κυκλώπων τάξιν· ἐν γὰρ πρώτοις τούτοις τὸ σχῆμα ἐκφαίνεσθαι ἡ θεολογία φησὶ καὶ πρώτας ἀρχὰς καὶ αἰτίας τῶν πανταχοῦ σχημάτων τούτους εἶναι τοὺς θεοὺς Κύκλωπας (Κύκ. del. Couvr.)· διὸ καὶ 'τεκτονόχειρας' αὐτοὺς ἡ θεολογία καλεῖ (φησιν M)· αὕτη γὰρ τριάς ἐστι τελεσιουργικὴ τῶν σχημάτων· … [laud. Hes. Th. 145] καὶ ἐν Παρμενίδηι (137e) δὲ ἐὰν λέγηι ὁ Πλάτων 'εὐθὺ καὶ περιφερές', ταύτην τὴν τάξιν αἰνίττεται. οὗτοι δὲ καὶ {τὴν} (del. Abel) Ἀθηνᾶν καὶ Ἥφαιστον διδάσκουσι τὰ ποικίλα τῶν σχημάτων εἴδη, ὡς πρῶτοι αἴτιοι τῶν σχημάτων· [2–4 ἐδίδαξαν]. ἐὰν οὖν ἀκούωμεν καὶ τὸν Ἥφαιστον καὶ τὴν Ἀθη-

269 2 Hes. Th. 141 οἳ (sc. Κύκλωπες) Ζηνὶ βροντήν τε δόσαν τεῦξάν τε κεραυνόν | Hes. Th. 504s δῶκαν δὲ βροντὴν ἠδ' … κεραυνὸν / καὶ στεροπήν (cf. 690s, 708, Θ 133, μ 415 al.) | Apollodor. Bibl. 1, 2, 1 Κύκλωπες τότε Διὶ μὲν διδόασι βροντὴν καὶ ἀστραπὴν καὶ κεραυνόν (cf. Orph. fr. 228 I) ||

269 cf. Lob. 504; Delcourt, Hephaistos, Paris 1982, 58s; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 65 || 2 Ζηνοὶ Procl. I P | βροντήν – κεραυνόν] vid. West ad Hes. Th. 140 | πόρον] δόσαν Damasc. (ut Hes. Th. 141, vid. West ad loc.) | cf. fr. 228; hic Cyclopum Iovi fulmen donantium historia non narrabatur, sed alludebatur (ut relativi usus monstrat) ||

πρῶτοι τεκτονόχειρες, ἰδ' Ἥφαιστον καὶ Ἀθήνην
δαίδαλα πάντ' ἐδίδαξαν, ὅσ' οὐρανὸς ἐντὸς ἐέργει.

270 F (153 K.)

(I) Martyrium Theodoti Ancyrani et septem cum eo virginum Acta S. S. 18 Maii c. 24 d. e. IV p. 160 Boll. Ὀρφεὺς γὰρ ὁ ὑμέτερος ποιητὴς λέγει, ὅτι ... (cf. frr. 276 I; 281 III; 255 V; 285; 275) ἐμίανεν ... ὁ Ἥφαιστος τὴν Ἀθηνᾶν || (II) Procl. in Plat. Tim. I 144, 8 Diehl κατὰ τὸν μῦθον ὁ Ἥφαιστος ἐρῶν τῆς Ἀθηνᾶς ἀφῆκε τὸ σπέρμα εἰς γῆν, καὶ ἐκεῖθεν ἐβλάστησε τὸ τῶν Ἀθηναίων γένος.

νᾶν αἰτίους τῶν σχημάτων, οὐ θαυμασόμεθα. ὁ μὲν γὰρ Ἥφαιστος τοῦ ἐν τοῖς σώμασι καὶ τοῦ ἐγκοσμίου παντὸς σχήματος αἴτιος ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τοῦ ψυχικοῦ τε καὶ νοεροῦ· οἱ δὲ Κύκλωπες τοῦ θείου καὶ τοῦ πανταχοῦ δηλονότι· καὶ ὑπὲρ τὴν τῶν Κυκλώπων τάξιν ἐστὶν ὁ ὑπερουράνοις τόπος || (IV) Procl. in Plat. Cratyl. 21, 13 Pasquali εἰ δέ τις αὐτὰς τὰς ποιητικὰς καὶ γονίμους δυνάμεις τῶν θεῶν, ἃς εἰς τὸ πᾶν προάγουσι, τέχνας προσαγορεύοι (-εύει P) δημιουργικὰς καὶ νοερὰς καὶ γεννητικὰς καὶ τελεσιουργούς, οὐκ ἂν οὐδ' ἡμεῖς ἀποδοκιμάσαιμεν τὴν τοιαύτην προσηγορίαν, ἐπεὶ καὶ τοὺς θεολόγους εὑρίσκομεν ... λέγοντας ... (cf. fr. 228 III) τὴν δ' Ἀθηνᾶν τῶν τ' ἄλλων τεχνῶν καὶ διαφερόντως τῆς ὑφαντικῆς προστατεῖν, τὸν δ' Ἥφαιστον ἄλλης ἰδίως ἔφορον τέχνης. sequitur fr. 271 I

3–4 Pind. Py. 5, 36 τεκτόνων δαίδαλ' | ζ 232 ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη | Hom. Hymn. 20, 2s de Vulcano ὃς μετ' Ἀθηναίης γλαυκώπιδος ἀγλαὰ ἔργα / ἀνθρώπους ἐδίδαξεν ἐπὶ χθονός || 4 Ε 60s ἐπίστατο δαίδαλα πάντα / τεύχειν | Τ 13 δαίδαλα πάντα | Ω 544 ὅσσον Λέσβος ἄνω, Μάκαρος ἕδος, ἐντὸς ἐέργει | Β 845 ὅσσους Ἑλλήσποντος ... ἐντὸς ἐέργει (cf. Ι 401 al. η 88 ἐντὸς ἔεργον, Hes. Th. 75, 1, Op. 269 ἐντὸς ἐέργει) | Orph. Hymn. 15, 5 πάνθ', ὁπόσ' οὐρανὸς ἐντὸς ἔταξε

3 τεκτονόχειρες hapax | ἰδ'] οἱ Hermias || 4 δαίδαλα om. Hermias

270 cf. Lob. 593 | 'the statements about ... Hephaestus are untrustworthy' West, Orphic Poems 267 | de Vulcani et Minervae fabula cf. Delcourt, Héphaistos, Paris 1957 (1982), 146 | de Vulcano ap. Orphicos cf. Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 88, 1991, 38 | **icon.** Hermary-Jacquemin, Hephaistos, LIMC IV 1 (1988) 627ss; praec. 629; 648

271 F (178 K.)

ἥδε γὰρ ἀθανάτων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων
ἱστὸν ἐποίχεσθαι, ταλασήϊα τ' ἔργα πινύσσειν.

272 F (181 + 182 K.)

(I) PROCL. in Plat. Tim. III 118, 30 Diehl διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οἱ θεολόγοι ... τάξεως (cf. fr. 252 II). διὰ τοῦτο δὲ ἄρα καὶ τὸν Ἥφαιστον ὑμνοῦντες τοῦ οὐρανοῦ ποιητὴν (cf. fr. 274 V) συνάπτουσιν αὐτῶι τὴν Ἀγλαΐαν ὡς ἀγλαΐζοντι πάντα τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς τῶν ἄστρων ποικιλίας. sequitur fr. 254 I || (II) PROCL. in Plat. Tim. I 333, 2 Diehl διὰ δὴ ταῦτα καὶ οἱ θεολόγοι ... τὸ πᾶν (cf. fr. 273), καὶ αὖ ἐξ Ἡφαίστου καὶ Ἀγλαΐας Εὔκλειαν και Εὐ-

271 (I) PROCL. in Plat. Cratyl. 21, 23 Pasquali pergit fr. 269 IV αὐτὴν δὲ τὴν ὑφαντικὴν ἀρχομένην μὲν ἀπὸ τῆς δεσποίνης Ἀθηνᾶς [1–2] φησὶν Ὀρφεύς. sequitur fr. 286 III || (II) PROCL. in Plat. Parmen. 829, 17 Cousin pergit fr. 274 III καὶ ὑφαντικῆς ὡσαύτως Ἀθηναϊκή τις δαιμονὶς ἔφορος, αὐτῆς τῆς Ἀθηνᾶς ἄλλως καὶ δημιουργικῶς ὑφαίνειν τὸν διάκοσμον τῶν νοερῶν εἰδῶν ὑμνουμένης || (III) PROCL. in Plat. Tim. I 135, 9 Diehl (de Minerva) [1–2 ἐποίχεσθαι], φησὶν Ὀρφεύς || (IV) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 26, 25 Kroll pergit fr. 228 IV οὐκ ὀκνοῦντες (sc. οἱ θεολόγοι) ... Ἀθηνᾶι καὶ Κόρηι (fr. 286 V) τὴν ὑφαντικὴν ἀποκληροῦν. cf. fr. 274 I

271 1 Hes. Th. 361 ἣ δή σφεων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων | Hes. Th. 79 ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων | Orph. Hymn. πρὸς Μουσ. 2 εὐχήν, ἣ δή τοι προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων | Apoll. Rhod. 1, 113 πασάων προφερεστάτη ἔπλετο | Anth. Gr. App. epigr. sepulcr. 378, 8 πουλύ τι πασάων προφερεστάτη ἔσκε [γυναικῶν (cf. 644, 1) || **2** Z 491 s, α 357 s al. ἱστόν ... / ἔργον ἐποίχεσθαι | Orph. fr. 288 ἱστὸν ἐποιχομένην (et loc. sim. illic laud.) | Apoll. Rhod. 3, 292 ταλασήϊα ἔργα μέμηλεν

271 cf. Lob. 541; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 65 || **1** προσφερεστάτη Procl. I **P** : προφανεστάτη Procl. III **C** | ἁπασῶν Procl. III || **2** ἐποίχεσθαι] ὑφήνασθαι (ἐφήν- **P**) Procl. I | ἱστὸν ἐποίχεσθαι] 'centon homérique' sec. Festugière ad Procl. III adn. 3 | ταλασείια Procl. I **A** de verbo ταλασήϊα cf. Suda s. v. ταλασήϊον ἔργον· ἡ ἐπιουργία et Campbell ad Apoll. Rhod. 3, 292

272 3 Ἀγλαΐαν] cf. Orph. 254 et Hes. Th. 945 s Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις / ὁπλοτάτην Χαρίτων θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν || **6–7** Εὐθήνειαν scripsi : Εὐθένειαν cod. repugnante metro; vid. Chantraine, Dict. Étym. s. v. εὐθενέω ||

θήνειαν ἀπογεννῶσι καὶ Εὐφήμην καὶ Φιλοφροσύνην, αἳ καὶ αὐταὶ τὸ σωματοειδὲς τῶι κάλλει διαπρέπον ἀποτελοῦσι.

273 F (182 K.)

PROCL. in Plat. Tim. I 333, 2 Diehl διὰ δὴ ταῦτα καὶ οἱ θεολόγοι τῶι Ἡφαίστωι τὴν Ἀφροδίτην συζεύξαντες οὕτως αὐτὸν χαλκεύειν εἰρήκασι τὸ πᾶν. cf. fr. 272 II.

274 F (180 + 209 K.)

(I) SYRIAN. in Aristot. Metaph. 26, 23 Kroll ὅτι μέντοι τὰς ἀνάλογον (sc. ἁπασῶν τῶν τεχνῶν αἰτίας) καὶ ἐν θεοῖς ἔστιν ἐπινοεῖν, δηλοῦσι καὶ οἱ θεολόγοι Κύκλωπας (cf. fr. 228 II) καὶ Ἥφαιστον χαλκέας καὶ οἰκοδόμους οὐκ ὀκνοῦντες καλεῖν, οὐδὲ Ἀθηνᾶι (fr. 271 IV) καὶ Κόρηι (fr. 286 V) τὴν ὑφαντικὴν ἀποκληροῦν || (II) PROCL. in Plat. Tim. I 142, 18 Diehl ἄνωθεν οὖν ἡμεῖς ἀπὸ τῶν θεολόγων τὰς περὶ αὐτοῦ πίστεις ἐπενέγκωμεν ταῖς ἡμετέρας παραδόσεσιν. ὅτι μὲν οὖν τῆς δημιουργικῆς ἐστι σειρᾶς, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ζωιογονικῆς ἢ συνοχικῆς ἢ ἄλλης τινός, δηλοῦσιν οἱ θεολόγοι χαλκεύοντά τε αὐτὸν καὶ κινοῦντα τὰς φύσας καὶ ὅλως ἐργοτεχνίτην παραδιδόντες ... (sequitur fr. 309 III) καὶ μὴν καὶ ὅτι πάντων τῶν αἰσθητῶν ἐστι ποιητής, ἐκ τῶν αὐτῶν φανερόν, οἵ φασιν αὐτὸν ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου φέρεσθαι μέχρι γῆς, καὶ οἳ τὰς ὑποδοχὰς πάσας τῶν ἐγκοσμίων θεῶν Ἡφαιστοτεύκτους ποιοῦσιν ... διὰ ταῦτα γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν θεολόγων (sc. Ἥφαιστος) λέγεται χαλκεύειν, ὡς στερεῶν καὶ ἀντιτύπων ἐργάτης, καὶ διότι χάλκεος ὁ οὐρανὸς ὡς μίμημα ὢν τοῦ νοητοῦ καὶ ὁ τοῦ οὐρανοῦ ποιητὴς

7 αὐτὸ **NP** || **8** τῶι] τὸ **N** || Vulcani et Aglaiae filiae, cf. West ad Hes. Th. 945; eund., Orphic Poems 221s, qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; vid. et. Lob. 543; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66

273 2–3 χαλκεύειν – τὸ πᾶν] cf. fr. 274, de re cf. Lob. 543; Kern, Orpheus 50; West, Orphic Poems 221, qui Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66

274 11 ἐργοτέχνην **C** || **12** αὐτῶν ἐστι φανερόν **P** || **16** χάλκεος ὁ οὐρανὸς] cf. P 425 χάλκεον οὐρανόν (et Edwards, comm. ad loc.), E 504, α 2 οὐρανὸν ... πολύχαλκον (et S. West, comm. ad Od. locum), Pind. Py. 10, 27, Nem. 6, 3 χάλκεος οὐρανός (et comm. vv. dd. Gentili et al. ad Pyth. l. laud.), Orph. fr. 377, 17 χάλκειον ἐπ' οὐρανόν | de re cf. Festugière ad Procl. II; Delcourt, Héphaistos, Paris 1982, 62s; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 | ὢν] ὂν **P** ||

χαλκεύς || (III) Procl. in Plat. Parmen. 829, 16 Cousin αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Ἥφαιστος συμβολικῶς ἂν λέγοιτο χαλκεύειν τὸν οὐρανόν. sequitur fr. 271 II || (IV) Procl. in Plat. Tim. II 281, 19 Diehl καὶ μονονουχὶ τοῖς Ἡφαιστείοις ὀργάνοις παραδίδωσιν αὐτὸν χρώμενον, οἷς ἐκεῖνος χαλκεύει τὸν ὅλον οὐρανόν, διαζωγραφῶν τὰ πάντα τοῖς εἴδεσι καὶ τορνεύων τοὺς ὄγκους καὶ σχηματίζων ἑκάστους κατὰ τὸ προσῆκον αὐτοῖς εἶδος || (V) Procl. in Plat. Tim. III 119, 1 Diehl (cf. fr. 272 I) τὸν Ἥφαιστον ὑμνοῦντες (sc. οἱ θεολόγοι) τοῦ οὐρανοῦ ποιητήν.

Mars et Venus (fr. 275)

275 F (153 K.)

Martyrium Theodoti Ancyrani et septem cum eo virginum Acta S. S. 18 Maii c. 24 d. e. IV p. 160 Boll. Ὀρφεὺς γὰρ ὁ ὑμέτερος ποιητὴς λέγει, ὅτι ... (cf. frr. 276 I; 281 III; 255 V; 285) ἐμίανεν ... ὁ Ἄρης ... τὴν Ἀφροδίτην.

Proserpina nascitur (frr. 276–279)

276 F (153 K.)

(I) Martyrium Theodoti Ancyrani et septem cum eo virginum Acta S. S. 18 Maii c. 24 d. e. IV p. 160 Boll. Ὀρφεὺς γὰρ ὁ ὑμέτερος ποιητὴς λέγει, ὅτι Ζεὺς τὸν Κρόνον τὸν ἴδιον πατέρα ἐφόνευσε καὶ ἔσχε τὴν ἰδίαν μητέρα τὴν Ῥέαν, καὶ ἐξ αὐτῶν γεννᾶται ἡ Περσεφόνη. sequitur fr. 281 III || (II) Procl. Theol. Plat. V 11 (V 39, 24 Saffrey–Westerink) pergit fr. 206 III καὶ συναπογεννᾶι (sc. Ῥέα) τὴν Κόρην μετὰ τοῦ Διός.

20 παραδώσειν **P** | χρώμενος **P**

275 cf. ϑ 266 ss, vid. et. Lob. 593 | 'the statements about ... Ares ... are untrustworthy' West, Orphic Poems 267; at cf. Karageorghis, La grande déesse de Chipre et son culte, Paris 1977, 113 ss; Hermary-Jacquemin, Hephaistos, LIMC IV 1 (1988) 629

276 cf. fr. 87 s | West, Orphic Poems 95 ss, Proserpinae fabulam in Rhapsodiis diversis fontibus concinnatam esse putat

277 F

a Πραξιδίκη
b Ἀθηλῆ

278 F (151 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 58, 1 Pasquali τοσαύτη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ θεοῦ τούτου (sc. Κρόνου) ... ὑπερβολὴ ... ὥστε μηδὲ τῆς Κουρητικῆς αὐτὸν δεῖσθαι φρουρᾶς, ὥσπερ τὴν Ῥέαν (cf. fr. 198 I ubi plura invenies) καὶ τὸν Δία (cf. fr. 213 I) καὶ τὴν Κόρην· πάντες γὰρ οὗτοι διὰ τὰς εἰς τὰ δεύτερα προόδους τῆς ἀτρέπτου φυλακῆς τῶν Κουρήτων ἐδεήθησαν || (II) Procl. Theol. Plat. V 35 (V 127, 21 Saffrey–Westerink) οὗτοι γοῦν οἱ θεοὶ καὶ τὴν βασιλίδα Ῥέαν λέγονται φρουρεῖν (cf. fr. 198 II) καὶ τὸν τῶν ὅλων δημιουργόν, καὶ μέχρι τῶν αἰτίων τῆς μεριστῆς ζωογονίας τε καὶ δημιουργίας προϊόντες τήν τε Κόρην ἐν ἐκείνοις καὶ τὸν Διόνυσον (cf. fr. 297 I) ἐξῃρημένους τῶν δευτέρων φυλάττειν. plura invenies ap. fr. 213 IV.

279 F (191 K.)

(I) Procl. Theol. Plat. VI 13 (VI 66, 4 Saffrey–Westerink) pergit fr. 198 III

277 Orph. Arg. 31 ὄργια Πραξιδίκης καὶ ὀρεινῆς νύκτας Ἀθηλῆς (Vian : Ἀθήνης Ω : trad. def. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 266 s)

277 cf. fr. 88 | veri simillimum mihi videtur in Rhapsodiis de Proserpina mystica narratum esse || **a** Πραξιδίκη] cf. Orph. Hymn. 29, 5 Πραξιδίκη ... Δηοῦς θάλος ἁγνόν (et . Ricciardelli, comm. ad loc.), Imprec. Cyren. saec. III a. Ch. (ed. Robert, Bull. épigr. 1964, n. 574) Πραξιδίκα κώρα μεγαλήτορ(ος) Ἀγλαοκάρπου i. e. Cereris (cf. et. Vian, Notice ad Argon. p. 11) || **b** Ἀθηλῆ] i. e. Proserpina, cf. fr. 87 (at Ἀθηλῆς est coniectura, vid. font. app.)
278 2 Κουρητικῆς] de Curetibus cf. adn. ad fr. 198 | αὐτὸν Pasquali : αὐτῶν cod. || 6 οὗτοι Kern : αὐτοί cod.
279 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 | Rhea-Ceres Corybantas Proserpinam cum Nymphis in antro custodire iubet, cf. Orph. Arg. 22 s (fr. 99) ἅ τ' ἐν Κυβέλοις ὄρεσιν μητίσατο κούρην / Φερσεφόνην περὶ πατρὸς ἀμαιμακέτου Κρονίωνος et Vian, Notice 8, qui cft. Nonn. Dion. 6, 104–154 (ubi Ceres filiam in spelunca Sicania abscondit), vid. et. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 259 s; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 et Simonini, comm. ad Porphyr. loc. ||

ἀνάλογον δὴ τοῖς ἐκεῖ Κούρησιν ἡ τῶν Κορυβάντων (sc. τάξις) προβαίνουσα τῆι Κόρηι καὶ φρουροῦσα πανταχόθεν αὐτήν, ὥς φησιν ἡ θεολογία. διὸ καὶ ἐπωνυμίαν ἔλαχον ταύτην ‖ (II) Iulian. Or. 8(5) 168b (II 1, 115 Rochefort) δορυφοροῦσι γὰρ αὐτὸν (sc. Ἄττιν) παρὰ τῆς Μητρὸς δοθέντες οἱ Κορυβάντες αἱ τρεῖς ἀρχικαὶ τῶν μετὰ θεοὺς κρεισσόνων γενῶν ὑποστάσεις ‖ (III) Porphyr. De antro nymph. 7 p. 46, 17 Simonini ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ Δημήτηρ ἐν ἄντρωι τρέφει τὴν Κόρην μετὰ νυμφῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ εὑρήσει τις ἐπιὼν τὰ τῶν θεολόγων.

Iuppiter Proserpinae se coniungit et Bacchus nascitur (frr. 280–283)

280 F

Schol. Lucian. 52, 9 (212, 25 Rabe) pergit fr. 283 III λέγουσι δὲ αὐτὸν (sc. Δία) καὶ τερατίαν γενέσθαι καὶ εἰς δράκοντα μεταμορφωθῆναι καὶ τῆι ἰδίαι θυγατρὶ μιγῆναι.

281 F (153 + 195 K., 4 [B 57] a b C.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 85, 18 Pasquali ὅθεν καὶ ὁ θεολόγος τοὺς μὲν (sc. Iovem et Plutonem) ἄκρους μετὰ τῆς Κόρης φησὶ τά τε πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα δημιουργεῖν, τὸν δὲ μέσον (sc. Neptunum) καὶ ἄνευ ἐκείνης ... διὸ καὶ φασὶν τὴν Κόρην ὑπὸ μὲν τοῦ Διὸς βιάζεσθαι (vid. fr. 289 I) ... 51, 4 ἀλλ' οὖν ἡ Κόρη τοῖς ἄκροις συναπτομένη, καὶ πρὸ μὲν τοῦ κόσμου τῶι Διὶ πατρικῶς, ἐν δὲ τῶι κόσμωι τῶι Πλούτωνι κατὰ τὴν ἀγαθοειδῆ βούλησιν τοῦ πατρός, οὗ μὲν βιάζεσθαι λέγεται παρὰ τοῦ Διός, οὗ δὲ ἁρπάζεσθαι παρὰ τοῦ Πλούτωνος, ἵνα καὶ τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἔσχατα τῶν δημιουργημάτων μετάσχηι τῆς ζωογονίας ‖ (II) Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 50, 12 Saffrey–Westerink) οὗ δὴ καὶ θαυμάσαις ἂν ὅπως ἡ Κόρη Διὶ μὲν καὶ Πλούτωνι σύνεστι, τῶι μέν, ὥς φασιν οἱ μῦθοι, βιασαμένωι,

2–3 προβαίνουσα τῆι Κόρηι] Κορυβάντων etymologia est quam Proclus fort. ab Orphicis mutuatus sit, cf. Saffrey–Westerink ad loc., p. 160 adn. 2 ‖ **3** φρουροῦσα] cf. ibid. (VI 66, 21 Saffrey–Westerink) πανταχοῦ μὲν ⟨γὰρ⟩ (add. edd.) ἡ φρουρητικὴ καὶ ἄχραντος τάξις οὕτως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας ἀποκαλεῖται et adn. ad loc. 'fortasse Orpheus, sed locus non exstat apud. Orph. fr.' ‖ **7** δὲ om. **V**

280 cf. fr. 89 et comm. ad loc.

281 de re cf. frr. 34 et 89 (et adn. ad loc. de Iove cum filia coniuncto) ‖ **8** Πλούτωνος **P²** : Πλάτωνος **P** ‖

τῶι δὲ ἁρπάσαντι τὴν θεόν (frr. 289 II) || (III) MARTYRIUM THEODOTI ANCYRANI et septem cum eo virginum Acta S. S. 18 Maii c. 24 d. e. IV p. 160 Boll. Ὀρφεὺς γὰρ ὁ ὑμέτερος ποιητὴς λέγει, ὅτι ... (vid. fr. 276 I) ἣν καὶ αὐτὸς ἐμίανεν (sc. Περσεφόνην ὁ Ζεύς). sequitur fr. 255 V.

282 F

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

283 F (153 + 210 + 303 K.)

(I) DIOD. 5, 75, 4 τοῦτον δὲ τὸν θεὸν (sc. Διόνυσον) γεγονέναι φασὶν ἐκ Διὸς καὶ Φερσεφόνης κατὰ τὴν Κρήτην, ὃν Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων. cf. fr. 311 XII; 530 || (II) PS.-NONN. ad Gregor. Orat. in Iulian. 5, 30 (207 Nimmo Smith) περὶ ... διασπασμένων θεῶν· ... Περφεφόνη γεννᾶι τὸν Ζαγρέα Διόνυσον, ἐκ τοῦ Διὸς συλλαβοῦσα αὐτόν. sequitur fr. 302 I || (III) SCHOL. Lucian. 52, 9 (212, 22 Rabe) καὶ ἄλλος (sc. Διόνυσος) ὁ Σαβάζιος λεγόμενος ... ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης· οὗ καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς τιμὰς νυκτερινὰς καὶ κρυφίους εἰσάγουσι. sequitur fr. 280.

282 ORIGEN. c. Cels. 1, 17 οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτῶι (sc. Μωϋσεῖ) ἐτόλμησε ... (cf. fr. 94) ὅσα Ζεὺς κατὰ τοῦ πατρός, οὐδ' ὅτι (ὅτε Wendland, Chadwick) τῆι ἑαυτοῦ θυγατρὶ ὁ 'πατὴρ – τε' συνελήλυθεν

282 Orph. fr. 201 et sim. illic laud.

14–15 αὐτὸς Lob. : αὐτὴν cod.

283 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 | cf. et. fr. 530 et Procl. in Plat. Tim. I 118, 21 Diehl (fr. 347) | de Creta in Proserpinae fabula vid. et. Chuvin ad Nonn. Dion. VI p. 20 et adn. 3, cf. Schol. Hes. Th. 914 (113, 6 Di Gregorio) ἡρπάσθαι δὲ τὴν Περσεφόνην φασὶν οἱ μὲν ἐκ Σικελίας, Βακχυλίδης δὲ (fr. 47 Maehl.) ἐκ Κρήτης, cf. Solin. 11, 7 || 5 *Za'g'raios* Syr II : *Ζαγρέου Arm (?) **LV** : Ζαρέα **F** : Ζαρέου **P** | de Zagreo cf. comm. ad fr. 34 | de Baccho nascente cf. Kerényi, Maia 4, 1951, 1 ss | **icon.** Pelike Attica in Mus. Eremitage, St. Petersburg 1792, ubi prob. Bacchus nascens repraesentatur, cf. Simon, Ant. Kunst 9, 1966, 72 ss; Graf, Eleusis 66 ss; Bérard, Anodos, Roma 1974, 147 ss; vid. et. Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 496 || 7 Σαβάζιος] cf. comm. ad fr. 577

obscura de Apolline (frr. 284–285)

284 F (194 K., 4 [B 56] C.)

αὐτὰρ Ἀπόλλωνος θαλερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα
τέξεαι ἀγλαὰ τέκνα πυρὶ φλεγέθοντα προσώποις.

285 F (153 K.)

Martyrium Theodoti Ancyrani et septem cum eo virginum Acta S. S. 18 Maii c. 24 d. e. IV p. 160 Boll. Ὀρφεὺς γὰρ ὁ ὑμέτερος ποιητὴς λέγει, ὅτι ... (cf. 276 I; 281 III, 255 V) Ἀπόλλων ... τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν ἔσχεν Ἄρτεμιν, ἣν καὶ ἐμίανεν ἐν Δήλωι παρὰ τῶι βωμῶι. sequitur fr. 275.

284 Procl. in Plat. Cratyl. 96, 19 Pasquali προσεχῆ δὲ τὴν ὑπόστασιν ἔλαχον αἱ ἡλιακαὶ ἀρχαὶ μετὰ τὰς ζωογονικάς· διὸ καὶ παρ' Ὀρφεῖ ἡ Δημήτηρ ἐγχειρίζουσα τῆι Κόρηι τὴν βασιλείαν φησίν· [1–2]

284 1 Φ 435 αὐτὰρ Ἀπόλλωνα | Hes. fr. 25, 35 M.-W. al. θαλερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα | Hes. Th. 939 ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα | Θ 291 ὁμὸν λέχος εἰσαναβαίνοι (εἰσανέβαινεν Hes. Th. 508, εἰσαναβαίνων Hes. Th. 57) || 2 λ 285 τέκεν δέ οἱ ἀγλαὰ τέκνα | Hymn. Apoll. 14 τέκες ἀγλαὰ τέκνα | Hymn. Ven. 127 ἀγλαὰ τέκνα τεκεῖσθαι | B 871 al., ξ 223, Hom. Hymn. 33, 2, Hom. Epigr. 4, 8, Hes. Th. 366 al., fr. 31, 2 M.-W. al. ἀγλαὰ τέκνα | Φ 358 πυρὶ φλεγέθοντι

284 cf. Lob. 544: 'Hecatae nomen ad Cereris filiam translatum patet ex alio loco [sc. fr. 400]'; Schuster 72 adn. 4 'perobscura sunt, quae Proculus tradit ... num Cora Apollinis uxor fuit ... num ... ipsa Ἑκάτη dicta erat? ... sed quam accepit ... βασιλείαν ...? ab Orco demum cum rapta esset, regina apud inferos facta est'; West, Orphic Poems 95: 'there are several indications that separate accounts have been conflated in this complicated saga; ... the name [Apollo] standing for Hades as "the destroyer"', cf. 98; 243 'the queenship in question means the status of Zeus' official consort'; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66: 'quand Rhéia-Déméter transmet la royauté (du côté des femmes) à Koré ... il est pratiquement impossible de déterminer à qui il est ici fait allusion' || 1 εἰσαναβᾶσα] vid. West ad Hes. Th. 508 || 2 τέκνα] i.e. novem Furias (cf. fr. 293, Orph. Hymn. 70, 6s ἀπαστράπτουσαι ἀπ' ὄσσων / δεινὴν ἀνταυγῆ φάεος σαρκοφθόρον αἴγλην, cf. Ricciardelli, comm. ad loc.) sec. West, Orphic Poems 243, quamquam Furiae Plutonis filiae nuncupari volent, vid. Schuster l. laud. | πυριφλεγέθοντα P
285 'the statements about Apollo ... are untrustworthy' West, Orphic Poems 267 | incertum utrum Artemis eadem atque Κόρη sit necne

Peplus (frr. 286–290)

probabiliter frr. 286–290 e Pythagorico carmine Πέπλου intitulato (de quo cf. fr. 406–408) et in Rhapsodiis inserto veniunt | Procl. in Plat. Tim. I 134, 26 Diehl (quem locum Kern et Colli efferunt) de alio peplo tractare videtur

286 F (192 K., 4 [B 41] a, b, e, f C.)

(I) Porphyr. De antro nymph. p. 56, 10 Simonini οὕτω καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ ἡ Κόρη, ἥπερ ἐστὶ παντὸς τοῦ σπειρομένου ἔφορος, ἱστουργοῦσα παραδίδοται, τῶν παλαιῶν καὶ τὸν οὐρανὸν πέπλον εἰρηκότων οἷον θεῶν οὐρανίων περίβλημα || (II) Procl. in Plat. Tim. III 223, 3 Diehl καὶ διὰ ταῦτα ἄρα Ὀρφεὺς τὴν τῶν μεριστῶν ζωοποιὸν αἰτίαν ἄνω μένουσαν καὶ ὑφαίνουσαν τὸν διάκοσμον τῶν οὐρανίων νύμφην τε εἶναί φησιν ὡς ἄχραντον καὶ ⟨κατὰ⟩ ταῦτα τῶι Διὶ συναφθεῖσαν καὶ μένειν ἐν οἰκείοις ἤθεσι. sequitur fr. 288 II || (III) Procl. in Plat. Cratyl. 22, 1 Pasquali pergit fr. 271 I προϊοῦσαν δ' εἰς τὴν ζωογόνον τῆς Κόρης σειρὰν (καὶ γὰρ αὕτη [sc. Κόρη] καὶ πᾶς αὐτῆς ὁ χορὸς ἄνω μενούσης ὑφαίνειν λέγονται τὸν διάκοσμον τῆς ζωῆς || (IV) Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 51, 13 Saffrey–Westerink) ἡ Κόρη πρῶτά τε καὶ μέσα καὶ ἔσχατα τοῖς ἡγεμόσι τοῦ παντὸς συνυφαίνουσα *** τὴν ἑαυτοῦ ζωογονίαν || (V) Syrian. in Aristot. Metaph. 26, 25 Kroll δηλοῦσι καὶ οἱ θεολόγοι ... (cf. 228 II; 274 I) οὐκ ὀκνοῦντες ... Ἀθηνᾶι (cf. fr. 271 IV) καὶ Κόρηι τὴν ὑφαντικὴν ἀποκληροῦν || (VI) Damasc. in Plat. Parmen. 339 (III 123, 14 Westerink) ἤδη δὲ οἱ νεώτεροι καὶ 'ἀφομοιωτικὴν' αὐτὴν (sc. τὴν διακόσμησιν) κεκλήκασιν, ἴσως μὲν ἀπὸ τῆς παρ' Ὀρφεῖ Κορικῆς ὑπερκοσμίου πεπλοποιίας ὁρμηθέντες (ἐν ἧι τὰ μιμήματα τῶν νοερῶν εἰδῶν ἐνυφαίνεται).

286 cf. Lob. 380; 550; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 97; Eisler, Weltenmantel und Himmelszelt, München 1910, I 117 adn. 1; West, Orphic Poems 244s || **2–3** cf. Nonn. Dion. 2, 165s Νὺξ / οὐρανὸν ἀστερόεντι διεχλαίνωσε χιτῶνι et Vian, comm. ad loc. p. 173 adn. 166 cum loc. sim.; Nonn. Dion. 3, 197 πέπλα Χρόνου et Chuvin, adn. ad loc. p. 142 || **2** ἱστοροῦσα M || **2–3** παραδέδοται M || **7** ⟨κατὰ⟩ add. Kroll | de texto cosmogonico et terra ut artificis opere cf. Pherecyd. fr. 68, 1 14s Schibli Ζὰς ποιεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ καλόν κτλ, et comm. ad loc. 54ss; Simonini ad Porphyr. loc.; Orph. Hymn. 19, 16s χιτῶνα οὐράνιον / προκάλυμμα (et Ricciardelli, comm. ad loc.); Nonn. Dion. 2, 637 διαρρήξασα χιτῶνα, vid. et. ad fr. 131 || **12** post συνυφαίνουσα lac. signaverunt Saffrey–Westerink qui ex. gr. suppl. ὑφίστησι in app. crit. vel potius ἐπιλάμπει in adn. 3, p. 151 || **16** οἱ νεώτεροι] 'l'école de Syrianus et de Proclus' Combès ad loc.

287 F (115 K.)

κύκλον τ' ἀέναον καλλιρρόου Ὠκεανοῖο
ὃς γαῖαν δίνῃσι πέριξ ἔχει ἀμφιελίξας.

288 F (193 K., 4 [B 41] b, c C.)

ἱστὸν ἐποιχομένην ἀτελῆ πόνον ἀνθεμόεσσαν.

287 (I) Schol. Dionys. Perieg. 1 (GGM II 430, 23 Müller) καὶ Ὀρφεὺς ἐν τῶι περὶ Διὸς καὶ Κόρης φησί· [1–2]. ἐκεῖ δέ φασιν ὅτι ἐν τοῖς ἑξῆς ⟨ἔχεις⟩ (add. Müller) τοῦ τ' ὠκεανοῖο ῥόον (quod Müller putavit ex eodem carmine Orphico venire : at cf. Dionys. Perieg. 27 ap. loc. sim.) ὡς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς εἴρηται θάλασσαν ‖ (II) Eust. in Dionys. Perieg. 1 (GGM II 217, 17 Müller) καθὰ καὶ Ὀρφεὺς ἐν τῶι περὶ Διὸς καὶ Ἥρας (erratum pro Κόρης) φησὶ λέγων· [1–2] ‖ (III) Procl. in Tim. III 178, 16 Diehl πανταχοῦ γὰρ διορίζειν ⟨δεῖν⟩ (add. Diehl) τὰς πρώτας τάξεις ἀπὸ τῶν δευτέρων, οὐκ ἀλόγως καὶ τῶν ποιητῶν Ὠκεανὸν καλούντων τὸν ὁρίζοντα τῆς γῆς
288 (I) Tzetz. Ex. Il. p. 26, 5 Hermann ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μετα-

287 1–2 Dionys. Perieg. 27 πάντῃ δ' ἀκαμάτου φέρεται ῥόος Ὠκεανοῖο | Dionys. Perieg. 41 Ὠκεανὸς περιδέδρομε γαῖαν ἅπασαν | Orph. Hymn. 83 (Ὠκεανοῦ), 3 περικυμαίνει γαίης περιτέρμονα κύκλον … 7 τέρμα φίλον γαίης ‖ **1** Orph. fr. 22, 1 Ὠκεανὸς πρῶτος καλλίρροος
288 Α 31 ε 62 al. ἱστὸν ἐποιχομένην | Orph. fr. 271, 2 ἱστὸν ἐποίχεσθαι | Δ 26

287 de peplo quod Proserpina texebat cum Pluto eam rapuit, ut recte admonuit West, Orphic Poems 257 et adn. 68 (cf. Schol. in font. app. ἐν τῶι περὶ Διὸς καὶ Κόρης et Claudian. Rapt. Pros. 1, 269 ss *coeperat* [sc. *Proserpina*] *et vitreis summo iam margine texti / Oceanum sinuare vadis : sed cardine verso / cernit adesse deas imperfectumque laborem / deserit*), vid. et. fr. 288, Pherecyd. fr. 68 col. I 13 ss Schibli τότε Ζὰς ποιεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ καλόν, καὶ ἐν αὐτῶ[ι] ποι[κίλλει Γῆν] καὶ Ὠγη[νὸν κτλ, et in scutorum caelatorum descriptionibus, Σ 607 s ἐν δὲ τίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο / ἄντυγα πὰρ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο, Hes. Sc. 314 s ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς, / πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον, vid. et. Lob. 607; Schuster 4 adn. 1; Holwerda 318; Ricciardelli, adn. ad Orph. Hymn. 83, 3 | cf. et. Aristot. Meteor. 347 a 6 ὥστ' εἴπερ ᾐνίττοντο τὸν Ὠκεανὸν οἱ πρότερον, τάχ' ἂν τοῦτον τὸν ποταμὸν λέγοιεν καὶ κύκλωι ῥέοντα περὶ τὴν γῆν | de imagine mundi cf. West, Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971, 19; Kahn, Anaximander, New York 1960, 832; Schibli ad Pherecyd. 54 et adn. 7 ‖ **1** ἀέναον] ἀκαμάτου Eust. | δ' Eust. cod. Politi : om. cett. | καλλιρρόου om. Eust. **KPU** | Ὠκεανοῦ Eust. **PUY** | de Oceano cf. ad fr. 16, 2: vid. et. fr. 22 ‖ **2** ὃς om. Schol. | δίνῃσιν περί νιν ἔχει ἀμφιέλισσε Schol.
288 ἱστὸν ἐποιχομένην] cf. Hainsworth ad ε 62 | in Hymn. Cer. Proserpina ra-

289 F (195 K.)

(I) Procl. in Plat. Cratyl. 85, 22 Pasquali διὸ καὶ φασὶν τὴν Κόρην ὑπὸ μὲν τοῦ Διὸς βιάζεσθαι (cf. plura ap. fr. 281 I), ὑπὸ δὲ τοῦ Πλούτωνος ἁρπάζεσθαι || (II) Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 50, 12 Saffrey–Westerink) καὶ γὰρ ἡ τῶν θεολόγων φήμη τῶν τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν ἐν Ἐλευσῖνι τελετὰς παραδεδωκότων ἄνω μὲν αὐτὴν (sc. Κόρην) ἐν τοῖς μητρὸς οἴκοις μένειν φησίν, οὓς ἡ μήτηρ αὐτῆι κατεσκεύασεν ἐν ἀβάτοις ἐξῃρημένους τοῦ παντός, κάτω δὲ μετὰ Πλούτωνος τῶν χθονίων ἐπάρχειν καὶ τοὺς τῆς γῆς μυχοὺς ἐπιτροπεύειν καὶ ζωὴν ἐπορέγειν τοῖς ἐσχάτοις τοῦ παντὸς καὶ

φράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] ... πρὸς δὲ καὶ τὸ [laud. fr. 764] καὶ τὸ [1] sequitur fr. 749 || (II) Procl. in Plat. Tim. III 223, 7 Diehl pergit fr. 286 II προελθοῦσαν δὲ ἀπὸ τῶν ἑαυτῆς οἴκων ἀτελεῖς τε καταλείπειν τοὺς ἱστοὺς καὶ ἁρπάζεσθαι καὶ ἀναρπασθεῖσαν γαμεῖσθαι καὶ γαμηθεῖσαν γεννᾶν, ἵνα ψυχώσηι καὶ τὰ ἐπείσακτον ἔχοντα ζωήν· τὸ γὰρ 'ἀτελές', οἶμαι, τῶν ἱστῶν ἐνδείκνυται κἀκεῖνο τὸ (κακείνω τῶ Q) μέχρι τῶν ἀιδίων ζώιων ἀτελὲς εἶναι τὸ πᾶν. διὸ καὶ ὁ Πλάτων παρακελεύεσθαί φησι (41 d) τὸν ἕνα δημιουργὸν τοῖς πολλοῖς 'προσυφαίνειν τὰ θνητὰ τοῖς ἀθανάτοις', ἀναμιμνήσκων πως (πῶς **D** : πρὸς **Q**) ἡμᾶς, ὅτι τῆς τοῦ παντὸς ὑφαντικῆς ζωῆς τελείωσίς ἐστιν ἡ προσθήκη τῶν θνητῶν, καὶ τῆς Ὀρφικῆς θεομυθίας καὶ τῶν 'ἀτελῶν ἱστῶν' ἐξηγητικὰς ἐννοίας παρεχόμενος

ἅλιον θεῖναι πόνον ἠδ' ἀτέλεστον (cf. Δ 57) | Claudian. Rapt. Pros. 1, 271 s *imperfectumque laborem / deserit* | Hes. Th. 878 κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν (cf. fr. 405 M.-W.)

pitur dum flores colligit: cf. fabulam mixtam ap. Diod. 5, 3, 4 et West, Orphic Poems 244, vid. et. Lob. 550

289 Eudemi (et Primogeniti) theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **4** τὰς ἁγιωτάτας – τελετάς, cf. adn. ad fr. 512 || **6** αὐτῆι Platt : αὕτη Portus | ἐν ἀβάτοις] Orphica verba putaverunt Saffrey–Westerink ad loc., cf. Procl. in Plat. Alcib. 115 a (353 Segonds) τὸ μὲν γάρ ἐστι πρὸ τῶν νοητῶν ἐν ἀβάτοις ὑπεριδρυμένον, Theol. Plat. I 3 (I 14, 6) et adn. 3 (p. 135); I 11 (I 55, 5); I 20 (I 95, 23); II 6 (II 42, 9) et adn. 4 (p. 103); II 7 (II 50, 2); in Alc. 319, 17 (p. 353 Segonds) et adn. 6 (p. 450), Damasc. De princ. 116 (III 131, 12 Westerink) τῆς ἐν ἀβάτοις μενούσης καὶ πόρρωθεν ἡμῖν ὑπονοουμένης φύσεως et adn. 1 (p. 217) 'la locution ἐν ἀβάτοις paraît provenir d'un texte orphique. C'est là [sc. Procl. II] une citation directe, qui a pu figurer au début d'un hexamètre (ἐν δ' ἀβάτοις)' || **8** γῆς μυχούς] i.e. inferos, cf. Hes. Th. 119, Pherecyd. fr. 88 Schibli (et comm., 117 ss), Aesch. Prom. 433, Eur. Tr. 952 (cf. et ω 6 de quo cf. Schibli, op. cit., 118 adn. 34), vid. et. Eitrem, Mychioi Theoi, RE XVI 1 (1933) 993 s; Schibli, op. cit., 47 adn. 107, Saffrey–Westerink ad loc., p. 150 adn. 5 ||

ψυχῆς μεταδιδόναι τοῖς παρ' ἑαυτῶν ἀψύχοις καὶ νεκροῖς. οὗ δὴ καὶ θαυμάσαις ἂν ὅπως ἡ Κόρη Διὶ μὲν καὶ Πλούτωνι σύνεστι, τῶι μέν, ὥς φασιν οἱ μῦθοι, βιασαμένωι (fr. 281 II), τῶι δὲ ἁρπάσαντι τὴν θεόν || (III) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 129 (81 Westerink) Κορικῶς μὲν εἰς γένεσιν κάτεισιν ἡ ψυχή. sequitur fr. 311 VIII.

290 F (196 K.)

Procl. in Plat. Remp. II 62, 9 Kroll ὁ μῦθος τὴν Κόρην ἁρπασθῆναί φησιν ἐν τῆι ὥραι ταύτηι (sc. τῆι μετοπωρινῆι) τῆς ζωιογονίας τῶν μερικῶν πάντων προϊσταμένην, προσθεὶς ὅτι καὶ ἐν τῆι ἱστοποιίαι τὸν σκορπίον ὑφαίνουσα, τὸν τὰ μέσα τῆς Ὥρας εἰληχότα ταύτης, ὑπομείνειεν τὴν ἁρπαγήν.

291 F (211 K., 4 [B 78] C.)

(I) Olympiodor. in Plat. Phaed. 7, 10 (113 Westerink) πῶς δὲ ἄρα οὐ τὰ Ὀρφικὰ ἐκεῖνα παρωιδεῖ νῦν ὁ Πλάτων ... (cf. fr. 322 III) καὶ ἡ Κόρη δὲ κατάγεται μὲν εἰς Ἅιδου, ἀνάγεται δὲ πάλιν καὶ οἰκεῖ ἔνθα πάλαι ἦν ὑπὸ τῆς Δήμητρος || (II) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 130 (83 Westerink) pergit fr. 316 II ἀνάγει δὲ (sc. Κορικῶς ἡ ψυχή, cf. fr. 289 III) εἰς τὰ οἰκεῖα αἴτια ἑαυτὴν μετὰ τῆς Δήμητρος || (III) Orph. Arg. 26 s Δήμητρός τε πλάνην καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος, / Θεσμοφόρος θ' ὡς ἦν.

9 νεκροῖς] 'mortuorum instar', cf. Saffrey–Westerink ad loc.: 'car est mort ce qui a perdu son âme, tandis qu'ici il s'agit des êtres qui ne sont pas encore pourvus d'une âme' || **12** Κορικῶς – **13** ἡ ψυχή] Proserpinae descensus et reditus symbolus mysticus animae descensus reditusque, cf. Westerink ad loc.

290 **2** ὥραι ταύτηι] cf. Orph. Hymn. 29, 14 μετοπωρινὰ νυμφευθεῖσα et Ricciardelli, comm. ad loc. | de re vid. et. Richardson ad Hymn. Cer. 399 ss; West, Orphic Poems 244 | ⟨τὴν⟩ τῆς Schoell || **3** ὅτι] διότι Usener ex δὲ a manu tertia inserto | ἱστοποιίαι] cf. frr. 286–288 | σκορπίον] de re cf. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 et adn. 27; West, l. laud., qui admonuit locum post Hellenisticam aetatem compositum esse, cum zodiaci doctrina vulgabatur | de scorpione cf. et. Gundel, Skorpios, RE III A 1 (1927) 588 ss || **4** ὑπέμεινεν $\mathbf{m^3}$ 'fortasse recte' Kroll

291 **6–7** cf. Vian ad loc., Notice p. 11; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 263 s (vid. et. fr. 380)

292 F (197 K., 4 [B 58] b C.)

PROCL. in Plat. Cratyl. 95, 10 Pasquali διὸ καὶ Περσεφόνη καλεῖται μάλιστα τῶι Πλουτῶνι συνοῦσα καὶ μετ' αὐτοῦ διακοσμοῦσα τὰ τελευταῖα τοῦ παντός, καὶ κατὰ μὲν τὰ ἄκρα παρθένος εἶναι λέγεται καὶ ἄχραντος μένειν, κατὰ δὲ τὸ μέσον ζεύγνυσθαι τῶι Ἅιδηι καὶ συναπογεννᾶν τὰς ἐν τοῖς ὑποχθονίοις Εὐμενίδας.

293 F (197 K., 4 [B 58] a C.)

τίκτε(ν) ...
ἐννέα θυγετέρας γλαυκώπιδας ἀνθεσιουργούς.

293 PROCL. in Plat. Cratyl. 106, 5 Pasquali ὅθεν δὴ καὶ ἡ Κόρη κατὰ μὲν τὴν Ἄρτεμιν τὴν ἐν ἑαυτῆι καὶ τὴν Ἀθηνᾶν παρθένος λέγεται μένειν, κατὰ δὲ τὴν τῆς Περσεφόνης γόνιμον δύναμιν καὶ προσιέναι καὶ συνάπτεσθαι τῶι τρίτωι δημιουργῶι καὶ τίκτειν, ὥς φησιν Ὀρφεύς· [1] ἐπεὶ ἥ γε Ἄρτεμις ἡ ἐν αὐτῆι καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τὴν παρθενίαν ἀεὶ τὴν αὐτὴν διασώιζουσι

293 **1** B 628 al., ο 243 al., Hes. Th. 223 al. τίκτε(ν) || **2** Hes. Th. 76 ἐννέα θυγατέρες | Hes. Th. 60 ἐννέα κούρας | Eum. fr. 16 ἐννέα κοῦραι

292 cf. West, Orphic Poems 95; 98; 244 || **5** ὑποχθονίοις] cf. Orph. Hymn. 69, 8 Ἀΐδεω χθόνιαι Εὐμενίδας, 70 et Ricciardelli, comm. ad loc., P. Derveni col. VI 8 ss (fr. 471) μύσται Εὐμενίσι προθύουσι κτλ, vid. Sarian, Erinys, LIMC III 1 (1986) 825 ss, praec. 826; 839, cum **icon.** | cf. et. Orph. Hymn. 29, 6 de Proserpina Εὐμενίδων γενέτειρα et 70, 2–3, ubi filiae Iovis et Proserpinae vocantur (vid. Ricciardelli, comm. ad locc.), et Ps.-Apul. De orthogr. 11 (Orph. fr. 360 K.) *Eumenides in latino nos Furias dicimus ... filiae, secundum Eudemum, Acheruntis et Noctis fuerunt ... Orpheus Plutonis et Proserpinae.* de quo cf. Lob. 547

293 de hoc fr. cf. Lob. 544: 'Hecatae nomen ad Cereris filiam translatum patet ex alio loco [sc. fr. 400]'; Schuster 73 adn. 4 (qui auctorum de Musis loqui credidit); West, Orphic Poems 244 et adn. 33 (qui de Furiis fecunditatis deabus disseruit), cf. et. 95; 98; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 66 s; Ricciardelli, comm. ad Orph. Hymn. 69; cf. et. fr. 284 || **2** ἐννέα θυγατέρας] Furias quae saepe tres sunt, cf. Orph. Arg. 966–969, Hymn. 69, 2, Apollodor. Bibl. 1, 1, 4 | ἀνθεσιαργούς **P** | ἀνθεσιουργούς] hapax

294 F (190 K.)

μουνογένεια

295 F (198 K.)

Procl. Theol. Plat. VI 11 (VI 50, 4 Saffrey–Westerink) διττῆς δὲ οὔσης τῆς Κορικῆς τάξεως, καὶ τῆς μὲν ὑπὲρ τὸν κόσμον προφαινομένης, ὅτε δὴ καὶ συντάττεται τῶι Διί, καὶ μετ' ἐκείνου τὸν ἕνα δημιουργὸν ὑφίστησι τῶν μεριστῶν (sc. Διόνυσον), τῆς δὲ ἐν τῶι κόσμωι δευτέρας, οὗ δὴ ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος ἁρπάζεσθαι λέγεται, καὶ ψυχοῦν τὰ ἔσχατα τοῦ παντός, ὧν ὁ Πλούτων ἐπετρόπευεν.

294 Procl. in Plat. Tim. I 457, 14 Diehl τὸ μὲν 'μονογενὲς' τὴν μοναδικὴν αἰτίαν ἀπεικονίζεται καὶ τὴν πάντων περιεκτικὴν τῶν δευτέρων καὶ τὴν ⟨τῶν⟩ (add. Diehl) ὅλων ἐπικρατοῦσαν οὐσίαν (om. **C**) ἐνδείκνυται (ἐπιδεικ- **C**)· καὶ γὰρ ὁ θεολόγος οὕτως (om. **M**) τὴν Κόρην μουνογένειαν (μονο- **CP**) εἴωθε προσαγορεύειν, ὡς τῶν ἐγκοσμίων ἁπάντων ἡγεμονικῶς προϊσταμένην καὶ τῶν μονογενῶν ζώιων αἰτίαν· τὰς γὰρ μὴ μονογενεῖς ἡ μετ' αὐτὴν ὑφίστησιν θεός (sc. Δημήτηρ), ἀλόγους οὔσας. μονογενῆ δ' οὖν καλεῖ (καλεῖν **P**) καὶ ἐκεῖνος διὰ ταῦτα τὴν Κόρην, καίτοι καὶ ἄλλην θεότητα (sc. Δία καὶ Πλούτωνα) παραγαγὼν ἀπὸ τῶν αὐτῶν αἰτίων τῆι Κόρηι

294 Orph. Hymn. 29, 2 (Φερσεφόνη) μουνογένεια θεά, 40, 16 (de Cerere) | Apoll. Rhod. 3, 847 Δαῖραν (sc. Hecatam : Κούρην **m**, cf. ap. crit.) μουνογένειαν | Opp. Hal. 3, 489 μουνογόνην | IG 9(2), 305 (Tricca II a. Ch.) Δήμητρι καὶ μουνογόνηι | SEG 4, 1930, 634, 6 (Sardes I a. Ch.) μουνογόναν | Hes. Th. 426; 448 (de Hecata) μουνογενής (cf. Op. 376) | Apoll. Rhod. 3, 1035 μουνογενῆ δ' Ἑκάτην | Parmen. 28 B 8, 4 D.-K. ἔστι γὰρ μουνογενές (v. l. οὐλομελές) | Orph. fr. 378, 23 μουνογενής

294 cf. Lob. 545; Hopkinson in Opp. 3, 489: 'a cult epithet of Persephone as patroness of single births in the human and animal worlds' : potius 'sola nata' Ricciardelli ad Orph. Hymn. 29, 2; 40, 16 | vid. Schol. Apoll. Rhod. 3, 846–47 a (241, 8 Wendel) ὅτι δὲ Δαῖραν τὴν (Wendel : ὅτι δὲ τὴν Δ. L) Περσεφόνην καλοῦσι, Τιμοσθένης ἐν τῶι Ἐξηγητικῶι (FGrHist 354 F 1) σύγκατατίθεται, καὶ Αἰσχύλος ἐν Ψυχαγωγοῖς (fr. 277 Radt) ἐμφαίνει, τὴν Περσεφόνην ἐνδεχόμενος Δαῖραν (vid. loc. sim. app.)
295 de hoc fr. cf. Lob. 549; West, Orphic Poems 267, qui Eudemi theogoniae (et Primogeniti) trib. || **4** οὗ δὴ] ἣ δὴ Kern : trad. def. Saffrey–Westerink, adn. ad loc. p. 150 adn. 2 || **4–5** Πλάτωνος **P**

Bacchus rex (frr. 296–300)

296 F (199 K., 4 [B 59] C.)

γλυκερὸν δὲ τέκος Διὸς ἐξεκαλεῖτο.

297 F (151 K.)

(I) PROCL. Theol. Plat. 5, 35 (V 127, 21 Saffrey–Westerink) οὗτοι γοῦν οἱ θεοὶ (sc. Curetes) καὶ τὴν βασιλίδα Ῥέαν (cf. fr. 198 II) λέγονται φρουρεῖν καὶ τὸν ὅλων δημιουργόν, καὶ μέχρι τῶν αἰτίων τῆς μεριστῆς ζωογονίας τε καὶ δημιουργίας προϊόντες τήν τε Κόρην (cf. 278 II) ἐν ἐκείνοις καὶ τὸν Διόνυσον ἐξῃρημένους τῶν δευτέρων φυλάττειν. plura invenies ap. fr. 213 IV || (II) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 126 (79 Westerink) καὶ οἱ Κουρῆτες περὶ τοὺς δημιουργικοὺς θεούς, ὅτι νενεύκασι πρὸς τὸ χεῖρον.

296 PROCL. in Plat. Tim. I 408, 7 Diehl pergit fr. 329 I ὡς γὰρ εἴρηται πρότερον, νοῦν ἄνευ ψυχῆς ἀδύνατον παραγενέσθαι τωι, τοῦτο δὲ (om. C) ὅμοιον τῶι παρ' Ὀρφεῖ [1] τοῦτο δὲ ἦν ὁ κοσμικὸς νοῦς Δίιος ὤν, κατὰ τὸν ἐν τῶι Διὶ μείναντα προελθών

296 Hymn. Cer. 66 κούρην ... γλυκερὸν θάλος | ω 1 ἐξεκαλεῖτο

296 cf. Lob. 582; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, qui putat in hoc fr. de Baccho e Iovis femine orto agi (de quo cf. fr. 328)

297 1 οὗτοι Kern : αὐτοὶ cod. || **6** cf. adn. Westerink ad loc. || de re vid. et. Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (fr. 306 I) ὃν (sc. Διόνυσον) εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλωι κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων κτλ. | cf. et. Nonn. Dion. 9, 160ss ubi Κορύβαντες idem faciunt | de Curetibus cf. fr. 198 (et adn. ad loc.); 213; 267s; 278; 580 | **icon.** Bacchus cum Curetibus repraesentatur in pyxide eburnea saec. V p. Ch. (Mus. Civ. Archeol. Bononiae), de qua cf. Graeven, Antike Schnitzereien, 1903, 5; Kerényi, Dionysos 265s, pl. 66 B; Simon, Hommages à A. Grenier, Bruxelles 1962, III, 1421ss; Volbach, Elfenbeinarbeiten 3, 1976, n. 95; West, Orphic Poems pl. 5 (b); Lindner, Zagreus, LIMC VIII 1 (1997) 305s, et Kouretes, Korybantes, ib. 736ss | vid. et sarcophagum aet. Sever. et telam Antinoitam, ibid. 305 et aram Coam et alia monumenta descripta a Burkert in: Carpenter – Faraone, Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 270s

298 F (257 K.)

ἕκτον ἔτος· τὸ μὲν οὔτις ἐπεφράσατ' οὐδ' ἐνόησεν.

299 F (205 + 207 + 208 + 220 K., 4 [B 39] c + 4 [B 60] ab + 4 [B 61] + 4 [B 77] C.)

κλῦτε, θεοί· τόνδ' ὔμμιν ἐγὼ βασιλῆα τίθημι
ἀθανάτοις καὶ πρωτίστας τιμὰς νέμω αὐτῶι

298 Tzetz. Ex. Il. p. 26, 1 Hermann καὶ μαθητὴν δὲ αὐτόν (sc. τὸν Ὅμηρον) φημι μᾶλλον Ὀρφέως εἶναι ἢ Προναπίδου· ... (cf. fr. 1141 II) ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] καὶ τὸ [1] sequitur fr. 386 II

299 (I) Procl. in Plat. Cratyl. 55, 5 Pasquali pergit fr. 174 III καὶ ὁ Διόνυσος ⟨ὁ⟩ (add. Kroll) τελευταῖος θεῶν βασιλεὺς παρὰ τοῦ Διός· ὁ γὰρ πατὴρ ἱδρύει τε αὐτὸν ἐν τῶι βασιλείωι θρόνωι καὶ ἐγχειρίζει τὸ σκῆπτρον (cf. fr. 98 IV) καὶ βασιλέα ποιεῖ τῶν ἐγκοσμίων ἁπάντων θεῶν· [1] λέγει πρὸς τοὺς νέους θεοὺς ὁ Ζεύς. sequitur fr. 193 II || (II) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 4 (31 Westerink) ἀλλὰ

298 E 665 τὸ μὲν οὔ τις ἐπεφράσατ' οὐδ' ἐνόησε | ϑ 94; 533 Ἀλκίνοος δέ μιν οἶος ἐπεφράσατ' ἠδ' ἐνόησεν | Nonn. Paraphr. 12, 70 καὶ τὰ μὲν οὐ τὸ πρόσθεν ἐπεφράσσαντο μαθηταί | Opp. Hal. 5, 516s οὐδέ τις αὐτὸν ἐπεφράσατ', οὐδ' ἔτι χῶρον / ἵκετο | Quint. Smyrn. 9, 330 καὶ τὸ μὲν ... ἐπεφράσατ' | Theogn. 1, 430 οὐδείς πω τοῦτό γ' ἐπεφράσατο | Theogn. 1, 706s ἥτε βροτοῖς παρέχει λήθην βλάπτουσα νόοιο, / ἄλλος δ' οὔπω τις τοῦτο γ' ἐπεφράσατο

299 1 B 56, ξ 495 κλῦτε, φίλοι | Θ 5 al. κέκλυτέ μευ, πάντες τε θεοί | Ψ 770 κλῦθι, θεά | Hes. Sc. 328 Ζεὺς κράτος ὔμμι διδοῖ μακάρεσσι ἀνάσσων || 2 Ψ 207 al., δ 592 ἀθανάτοις | Hymn. Cer. 366 τιμὰς δὲ σχήσησθα μετ' ἀθανάτοισι μεγίστας, cf. 261 ὤπασα τιμήν, Hymn. Hom. 22, 4 τιμὰς ἐδάσαντο ||

298 ἐπεφράσατ' Mullach : ἐπέφρασεν cod. | Dodecaet. trib. Kern (cf. et. Heeg, Die angeblichen orphischen Ἔργα καὶ ἡμέραι, Diss. Würzburg 1907, München 1907, 23; 28 fr. 7) : potius de Baccho a Curetibus custodito, sec. Lob. 554, prob. West, Orphic Poems 74 (qui Eudemi theogoniae trib.)

299 cf. Lob. 552s; West, Orphic Poems 267 (qui Eudemi theogoniae trib.); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 72; Casadio in: Chirassi Colombo – Seppilli, Sibille e linguaggi oracolari, Pisa–Roma 1999, 422; cum *nascenti puero* a Vergilio (Buc. 4, 8) laudato comparat Brisson in: Mél. École. Franç. Rom. 1988, 959 || 1 δίδωμι Damasc. || 2 versum restitui e Procl. III paraphrasi ||

καίπερ ἐόντι νέωι καὶ νηπίωι εἰλαπιναστῆι.

καὶ ὁ Ζεὺς οὐ πρὸς Τιτᾶνας λέγει, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους θεούς· [1] ἐπεὶ καὶ ὁ Διόνυσος ἐν μὲν τῶι θρόνωι τοῦ Διὸς ἀμέριστος [μένει (tempt. Westerink) || (III) Procl. in Plat. Tim. III 310, 29 Diehl ἡ μονὰς αὐτῶν νέος καλεῖται θεός· τὸν γὰρ Διόνυσον οἱ θεολόγοι ταύτηι τῆι προσηγορίαι κεκλήκασιν, ὃ δέ ἐστι πάσης τῆς δευτέρας δημιουργίας μονάς· ὁ γὰρ Ζεὺς βασιλέα τίθησιν αὐτὸν ἁπάντων τῶν ἐγκοσμίων θεῶν καὶ πρωτίστας αὐτῶι νέμει τιμάς· [3] || (IV) Procl. in Plat. Parmen. 686, 36 Cousin καὶ γὰρ αὐτὸν τὸν Δία καὶ τὸν Διόνυσον παῖδας καὶ νέους ἡ θεολογία καλεῖ· καίπερ ὄντε νέω, φησὶν ὁ Ὀρφεύς· καὶ ὅλως τὸ νοερὸν παρὰ τὸ νοητὸν καὶ παρὰ τὸ πατρικὸν παραβάλλοντες οὕτω καλοῦσιν || (V) Procl. in Plat. Tim. III 241, 14 Diehl ἐν τοῖς νέοις ἄρα θεοῖς καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δημιουργίαν τῶν θνητῶν καὶ τὴν τῆς παλιγγενεσίας αἰτίαν ὁ δημιουργὸς ἐνέθηκεν, ὥσπερ ἁπάντων τῶν ἐγκοσμίων ἐν τῆι μονάδι τῶν νέων θεῶν, ἣν καὶ αὐτὴν νέον θεὸν προσηγόρευσεν Ὀρφεύς || (VI) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 168 (101 Westerink) σκοπὸς τῶν τελετῶν ἐστιν εἰς τέλος ἀναγαγεῖν τὰς ψυχὰς ἐκεῖνο ἀφ' οὗ τὴν πρώτην ἐποιήσαντο κάθοδον ὡς ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ἧι καὶ ὁ Διόνυσος αὐτὰς ὑπέστησεν ἱδρυμένος (Westerink : ἱδρυμένας M) ἐν τῶι θρόνωι τοῦ οἰκείου πατρός, ὅ ἐστιν ἐν τῆι ὅληι ζωῆι τῆι Διίωι || (VII) Olympiodor. in Plat. Phaed. 1, 3 (41 Westerink) pergit fr. 227 IV εἶτα τὸν Δία διεδέξατο ὁ Διόνυσος. sequitur fr. 304 I, cf. 1, 4 (43 Westerink) οὕτως καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ αἱ τέσσαρες βασιλεῖαι... (cf. frr. 174 VIII; 190 II; 227 IV), ἡ τοῦ Διονύσου βασιλεία || (VIII) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 2 (88 Turcan) quia proficiscens pater (sc. Iuppiter) et sellam regni puero tradiderat et sceptrum, *cf. fr. 304 III* || (IX) Procl. in Plat. Tim. III 168, 25 Diehl

3 Ψ 306 ἤτοι μέν σε νέον περ ἐόντα | E 480 al. νήπιον υἱόν | P 577 ἔην φίλος εἰλαπιναστής | Orph. fr. 413, 7s Διόνυσος ... / ... πάσῃισί τ' ἐπ' εἰλαπίνῃισι πάρεστι

3 ὄντε νέω Procl. IV, de quo cf. Kern, Orpheus 56 adn. 3 | νέωι] cf. frr. 300; 302, Nonn. Dion. 6, 165ss Ζαγρέα γειναμένη (sc. Περσεφόνη), κερόεν βρέφος, ὃς Διὸς ἕδρης / μοῦνος ἐπουρανίης ἐπεβήσατο, χειρὶ δὲ βαιῆι / ἀστεροπὴν ἐλέλιζε· νεηγενέος δὲ φορῆος / νηπιάχοις παλάμῃσιν ἐλαφρίζοντο κεραυνοί, 10, 293ss νηπιάχωι μὲν ἔειπεν ἐμὴ τροφὸς εἰσέτι Ῥείη, / ὡς στεροπὴν Ζαγρῆϊ πόρες, ... / εἰσέτι παππάζοντι κτλ, cf. Petzl, Die Inschriften von Smyrna, Bonn 1987, 728 (fr. 582) [πάν]τες ὅσοι τέμενος Βρομίου ναούς τε περᾶτε, τεσσαράκοντα μὲν ἤματα ἀπ' ἐχθέσεως πεφύλαχθε νηπιάχοιο βρέφους et Nilsson ad loc. 134s | de re cf. Jeanmaire, Dionysos, Paris 1951, 411ss; Chuvin ad Nonn. Dion. VI, p. 23 adn. 3 | εἰλαπιναστῆ Procl. III Q, cf. Plut. de E ap. Delph. 9 p. 389a Διόνυσον δὲ καὶ Ζαγρέα καὶ ... Ἰσοδαίτην αὐτὸν ὀνομάζουσι (cf. fr. 613 II) | **icon.** cf. pyxidem Bononiae saec. V p. Ch. in Museo Civico Archeologico (vid. ad fr. 297), cf. et. musivum Paphium saec. III p. Ch. in. ubi Bacchus rex repraesentatur, de quo cf. Daszewski, Dionysos der Erlöser, Mainz 1985, praec. 38ss

300 F (218 K., 4 [B 63] C.)

κραῖνε μὲν οὖν Ζεὺς πάντα πατήρ, Βάκχος δ' ἐπέκραινε.

Titanes Bacchum occidunt (frr. 301–317)

cf. introd. ad fr. 34–39; vid. et. Pépin, Rev. intern. philos. 24, 1970, 304ss; Ellinger, Quad. Urb. Cult. Class. 29, 1978; 7ss; eund., La légende nationale phocidienne, Athènes 1993, praec. 147ss

301 F (119 K.)

Τιτῆνες κακομῆται, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντες.

pergit fr. 227 II καὶ μετὰ τοῦτον ἔκτος (sc. βασιλεύει) ὁ Διόνυσος (cf. fr. 98 III) || (X) Procl. in Plat. Cratyl. 54, 21 Pasquali καταντώσης δ' εἰς τὸν δεσπότην ἡμῶν τὸν Διόνυσον (cf. fr. 98 IV ubi plura invenies)

300 (I) Procl. in Plat. Tim. III 316, 3 Diehl ὃ γὰρ εἶπε περὶ τῆς μονάδος τῶν νέων (cf. fr. 299) θεῶν ὁ Ὀρφεύς· [1] || (II) Damasc. in Plat. Parmen. 245 (II 83, 1 Westerink) καὶ δὴ καὶ ὁ Διόνυσος ἐπικραίνει τὰ τοῦ Διὸς ἔργα, φησὶν Ὀρφεύς, ὁλοποιοῦ τοῦ Διὸς ὄντος· ('incertum quidem verba metrice citata Damascii sint an "Orphei"' Ruelle) ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ τέλος μέρη ἄττα, cf. fr. 243, 2 || (III) Damasc. in Plat. Parmen. 160 (I 68, 11 Westerink) ἕνωσις μὲν δημιουργικὴ ὁ μονοειδὴς εἷς δημιουργός· ὁλότης δὲ ὁ ἤδη μὲν τὰ μέρη προφαίνων, οὔπω δὲ μεριζόμενος, οἷος ὁ Σαβάζιος· ὁ δὲ Διόνυσος τὸ ἄπειρον ἤδη μεριζόμενον πλῆθος. διὸ καὶ ὁ Διόνυσος καὶ ὁ Ζεύς, καὶ οἱ τελετάρχαι ἀναλογοῦσιν τῶι Φάνητι κατὰ τὸ ἄπειρον πλῆθος

301 Procl. in Plat. Tim. I 175, 9 Diehl αὕτη (sc. ἡ ὕβρις) γάρ ἐστιν ἡ ὡς ἀληθῶς ἀπειρία καὶ τὸ αἶσχος, διὸ καὶ τὸ συνεγγίζον αὐτῆι καὶ τὸ ἐν αὐτῆι πως ὂν

301 Eur. Or. 1403 κακόμητις ἀνήρ | Hes. Th. 139 Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας | Orac. Sibyll. 1, 132 al. ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντες (cf. 1, 108 ἔχοντας) |

300 cf. Lob. 553; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 47; Jeanmaire, Dionysos, Paris 1951, 411; Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967) 2272; West, Orphic Poems 267 ('reconciliation of Dionysus' kingship with Zeus' continuing power'); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67, cf. multa quae ad rem momentum habent ap. Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 494 et adn. 55 (ubi his test. Damasc. III, de quo cf. et. Combès ad loc. p. 142, addere proposuit)

301 cf. Lob. 507; West, Orphic Poems 266 (qui Eudemi theogoniae trib.); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 59 | ἦτορ] cf. Führer, LfgrE s.v.

302 F (210 + 214 K.)

(I) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 5, 30 (207 Nimmo Smith) pergit fr. 283 II τοῦτον (sc. Διόνυσον) γεννηθέντα οἱ Τιτᾶνες (δαιμονίων δὲ τάξεις αὗται) φθονήσαντες τῶι Διονύσωι ὡς ἐκ τοῦ Διὸς ἔχοντι τὴν γένεσιν, διασπαράττουσιν αὐτόν. sequitur fr. 304 II || (II) Himer. Declam. (9) 45, 4 (184 Colonna) ἐθέλω δὲ ὑμῖν, ὦ φίλοι, διήγημά τι πρὸς τὸ συμβὰν αἰνίξασθαι. ἦν νέος ἔτι Διόνυσος. καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ τὸ τῶν Τελχίνων γένος ἐφύετο· ηὐξάνετο Βάκχος, καὶ Τιτᾶνες πάντες διερρήγνυντο φθόνωι· τέλος δὲ μὴ στέγειν δυνάμενον, διασπᾶσαι τοῦτον ἠθέλησαν, τέχνας δ' ἐμελέτων καὶ φάρμακα καὶ κέντρα διαβολῆς καὶ φύσεως μαγγανεύματα. ἐμίσουν δ' ὡς οἶμαι τὸν Σειληνὸν καὶ τὸν Σάτυρον, καὶ γόητας τούτους ἐφθέγξαντο, ὅτι τῶι Βάκχωι ἠρέσκοντο. sequitur fr. 324 III.

303 F (216 c K.)

Οἴνωι ἀγαιομένη κούρωι Διὸς ⟨αἰγιόχοιο⟩.

ἐξυβρίζειν λέγουσιν, ἐπεὶ παράδειγμα αὐτῶν διὰ τούτων παρὰ τῶι θεολόγωι δηλοῦται τῶν ὀνομάτων· [1]

303 Procl. in Plat. Cratyl. 108, 13 Pasquali τὸν δεσπότην ἡμῶν Διόνυσον οἱ θεολόγοι πολλάκις καὶ ἀπὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ δώρων Οἶνον καλοῦσιν, οἷον Ὀρφεύς [laud. fr. 331]· καὶ πάλιν [laud. fr. 321]: καὶ αὖθις [1]

Hes. Th. 898 ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα | Orph. fr. 178, 1 ὡς δ' αὐτοὺς ἐνόησεν ἀμείλιχον ἦτορ ἔχοντας | α 368 al. ὑπέρβιον ὕβριν ἔχοντες | Σ 262, ο 212 θυμὸς ὑπέρβιος | Quint. Smyrn. 8, 356 κατὰ θυμὸν ὑπέρβιον | Quint. Smyrn. 11, 416 ὑπέρβια φῦλα Γιγάντων | Apoll. Rhod. 1, 820 ὑπέρβιον ἔμβαλε θάρσος, cf. 2, 468 | Nonn. Dion. 2, 625 εἰ νόον ἔσχες ὑπέρβιον | Bacchyl. Dithyr. 18, 19s τὸν ὑπέρβιόν τ' ἔπεφνεν / Σίνιν | Phor. fr. 2, 3 ὑπέρβιος Ἄκμων

303 Apoll. Rhod. 3, 1016 ἀγαιομένη | Ε 733 al., ν 252 al., Hes. Sc. 443 κούρη Διὸς αἰγιόχοιο (γ 394 κούρηι Δι. αἰ., Β 598 al., γ 42, Hes. Th. 25 al., fr. 171, 5 M.-W. κοῦραι Δι. αἰγ.)

302 cf. Lob. 569; West, Orphic Poems 267, qui Eudemi theogoniae trib. || **2** δαιμόνιαι **xL** : 'an δαιμόνων?' Kern || **3–4** διασπαράττουσιν] de re cf. Lada–Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 192 || **5** ἀπαινίξασθαι **B** : ὑπαινίξασθαι Lob. || **5–6** ἦν νέος ἔτι Διόνυσος] cf. fr. 299 || **10** γούτας **R**

303 cf. Οἶνος· Διόνυσος Hsch., vid. et. Orph. frr. 321; 331. nomen ex Bacchi ut vini interpretatione allegorica venit; de re cf. Usener, Rhein. Mus. 53, 1898, 375 adn. 3 = Kl. Schr. IV 303; Höfer, Oinos, Roscher, Lex. III 799; West, Orphic Poems 142; 245s; Chuvin ad Nonn. Dion. VI p. 23s adn. 5; Brisson in: Pépin–Saf-

304 F (210 + 214 + 220 K., 4 [B 77] C.)

(I) Olympiodor. in Plat. Phaed. 1, 3 (41 Westerink) pergit fr. 299 VII Διόνυσος, ὅν φασι κατ' ἐπιβουλὴν τῆς Ἥρας τοὺς περὶ αὐτὸν Τιτᾶνας σπαράττειν (cf. fr. 313 II) || (II) Ps.-Nonn. ad Gregor. Orat. in Iulian. 5, 30 (207 Nimmo Smith) pergit fr. 302 I ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι καθ' ὑπόθεσιν τῆς Ἥρας διεσπάσθη ὑπὸ τῶν Τιτάνων ὁ Διόνυσος || (III) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 1 (88 Turcan) sed adhuc supersunt aliae superstitiones, quarum secreta pandenda sunt: Liberi et Liberae quae omnia sacris sensibus vestris specialiter intimanda sunt, ut et in istis profanis religionibus sciatis mortes esse hominum consecratas. Liber itaque Iovis fuit filius, regis scilicet Cretici hic cum fuisset adultera matre progenitus, nutriebatur apud patrem studiosius quam decebat. uxor Iovis cui Iunoni fuit nomen, novercalis animi furore commota ad necem infantis omnifariam parabat insidias. proficiscens peregre pater quia indignationes tacitas sciebat uxoris, ne quid ab irata muliere dolo fieret, idoneis sicut sibi videbatur custodibus tutelam credidit filii. tunc Iuno opportunum insidiarum nancta tempus, et ex hoc fortius inflammata, quia proficiscens pater et sellam *(cf. fr. 305 I)* regni puero tradiderat et sceptrum *(cf. fr. 299)* custodes primum regalibus praemiis muneribusque corrupit. *sequitur fr. 309 VII* || (IV) Lucian. de salt. 39 εἶτα Ἰάκχου σπαραγμὸν καὶ Ἥρας δόλον. cf. frr. 311 IX; 327 VI || (V) Nonn. Dion. 6, 171 δαίμονος ἀστόργοιο χόλωι βαρυμήνιος Ἥρης. cf. plura ap. fr. 308 I.

305 F (212 K.)

(I) Procl. in Plat. Alcib. 103a (68 Segonds) καί μοι δοκεῖ, καθάπερ Ὀρφεὺς ἐφίστησι τῶι βασιλεῖ Διονύσωι τὴν μονάδα τὴν Ἀπολλωνιακὴν ἀποτρέπουσαν αὐτὸν τῆς εἰς τὸ Τιτανικὸν πλῆθος προόδου καὶ τῆς ἐξαναστά-

frey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67 | ἀγαιομένη 'invidens' (sc. Iuno), cf. ε 119, Herodt. 8, 69, etc. | ⟨αἰγιόχοιο⟩ addidi coll. loc. sim.

304 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **4** λέγουσιν om. **R** || **6** supersunt – superstitiones] *cf. Turcan ad loc., ex Euhemero vel eius imitatore, sec. Decharme, La critique des traditions religieuses chez les Grecs, Paris 1904, 385* || **7** Liberi et Liberae] *i. e. Bacchi Proserpinaeque mysteria de quibus cf. Le Bonniec, Le culte de Céres à Rome des origines à la fin de la république, Paris 1958, 333ss; Turcan ad loc.* | *post* Liberae *lac. suspicatur Ziegler* || **9** Cretici] *cf. fr. 347* || **13** muliere *edd.* : mulier **P** || **14** filii *edd.* : filio **P** || **19–20** cf. Chuvin ad loc.

305 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 | de Sole rege cf. et. Iulian. Or. 11 (4) 144b | Iulian. et Damasc. e Iamblicho mutuati sec. Westerink ad loc. ||

σεως τοῦ βασιλείου θρόνου καὶ φρουροῦσαν αὐτὸν ἄχραντον ἐν τῆι ἑνώσει || (II) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 14 (37 Westerink) κάλλιον δὲ τὸν Ἥλιον ὡς μὲν Δία βασιλέα ποιεῖν, ὡς δὲ Διόνυσον περὶ τὸν κόσμον διῃρημένον (cf. fr. 311 X), ὡς δὲ Ἀπόλλωνα μέσον, συνάγοντα μὲν τὴν Διονυσιακὴν διαίρεσιν (cf. fr. 322 V), τῶι δὲ Διὶ παριστάμενον.

306 F (34 K., 4 [B 37] C.)

κῶνος καὶ ῥόμβος καὶ παίγνια καμπεσίγυια,

306 (I) CLEM. ALEX. Protr. 2, 17, 2 (26 Marc.), cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 23 pergit fr. 390 I τὰ δὲ (Marc. : γὰρ cod.) Διονύσου μυστήρια τέλεον ἀπάνθρωπα· ὃν

306 1 P. Gurob. (fr. 578) 28 ss ε]ἰς τὸν κάλαθον ἐ̣μ̣βαλ̣⟨ε⟩ῖν / ... κ]ῶνος ῥόμβος ἀστράγαλοι, / ...]η ἔσοπτρος ||

8 τῶι δὲ Διὶ παριστάμενον] 'Apollo standing by the throne of Zeus, on the occasion when he tries in vain to dissuade Dionysus from leaving his Father's throne and joining the Titans' Westerink ad loc., cf. Brisson in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 188

306 cf. Boyancé, Rev. Ét. Anc. 68, 1966, 39 ss; West, Orphic Poems 157 ss; Tortorelli in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 255 ss, quae laudat Leonid., Anth. Gr. 6, 309 Εὔφημόν τοι σφαῖραν εὐκρόταλόν τε Φιλοκλῆς / Ἑρμείηι ταύτην πυξινέην πλατάγην / ἀστραγάλας θ', αἷς πόλλ' ἐπεμήνατο, καὶ τὸν ἑλικτὸν / ῥόμβον, κουροσύνης παίγνι', ἀνεκρέμασεν (cf. 257 'l'ipotesi che anche i giocattoli di cui parla Leonida possano riflettere un passato dionisiaco', cf. et. Plut. Quaest. conv. 7, 10) | Eudemi theogoniae trib. West 154 ss || 1 κῶνος] incertum utrum pinea nux (saepe ut thyrsi caput usa, cf. e.g. Anth. Pal. 6, 165, 4 θύρσου χλοερὸν κωνοφόρου κάμακα) vel turbo puerilis (cf. Arnob.) sit, vid. West, Orphic Poems 157 cum bibl. | ῥόμβος] cf. Apoll. Rhod. 1, 1139 (ubi de Orpheo loquitur), Schol. Apoll. Rhod. 1, 1134–39b ῥόμβος τροχίσκος, ὃν στρέφουσιν ἱμᾶσι τύπτοντες, καὶ οὕτως κτύπον ἀποτελοῦσι, 4, 137–138 κύκλα λέγει τοὺς ῥόμβους, τὰ κυκλώματα, Et. Gen. s. v. ῥύμβωι, Eust. in Dion. Per. 1134; in Bacchicis ritis utebatur cf. Aesch. fr. 57, 8 s Radt ταυρόφθογγοι δ' ὑπομυκῶνταί ποθεν ... φοβεροὶ μῖμοι, Eur. Hel. 1362, Anth. Pal. 6, 165, 1 (cf. Waltz ad loc.), et Archyt. 47 B 1 (p. 435, 2 D.-K. = B 1., 69 Timpanaro) τοῖς ῥόμβοις ἐν ταῖς τελεταῖς κινουμένοις, Epiph. Expos. fidei 10 (cf. comm. ad fr. 592) ubi et. κάλαθος laudatur), cf. et. Diog. trag. fr. 1, 3 Sn. τυπάνοισι καὶ ῥόμβοισι, Nonn. Dion. 29, 190; vid. Pettazzoni, I misteri, Bologna 1924 [Cosenza ^{2}1997, 21 ss]; Gow, Journ. Hell. Stud. 54, 1934, 1 ss; eund. ad Theoc. 2, 30; Vian ad Apoll. Rhod. 1, 1139 et ad Nonn. Dion. 29, 190; West, Orphic Poems 157 | καμπεσίγυια] cf. Hesych. s. v. καμπεσίγυια· κάμπτοντα τὰ μέλη (= Suppl. Hell. fr. 1082 Lloyd Jones–Parsons), de re cf. West, Orphic Poems 158; Lada–Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 100 ||

μῆλά τε χρύσεα καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων.

εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλωι κινήσει περιχορευόντων Κουρήτων (cf. fr. 297), δόλωι δὲ (om. Euseb. **BONV**) ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατήσαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ (δὲ Euseb. **H**) οἱ Τιτᾶνες διέσπασαν (cf. fr. 311), ἔτι νηπίαχον ὄντα (νηπιάζοντα Euseb. **H**, cf. fr. 299), ὡς ὁ τῆς τελετῆς (Τελ. ut tit. Marc. : at τελετή mea sententia non est carminis titulus, sed ritus ubi carmina Orphica legebantur) ποιητὴς (om Euseb. **H**) Ὀρφεύς φησιν ὁ Θράκιος (ὁ Θρ. φη. Euseb. **H**)· [1–2]. quae sequuntur vid. ap. fr. 588 I ‖ (II) Arnob. Adv. nat. 5, 19 (273, 7 Marchesi) sed et illa desistimus Bacchanalia altera praedicare, in quibus arcana et tacenda res produitur insinuaturque sacratis, ut occupatus puerilibus ludicris distractus ab Titanis Liber sit... (*cf. fr. 312 III*) cuius rei testimonium argumentumque fortunae suis prodidit in carminibus (carnibus **P** : *corr.* **P**[2]) Thracius (*Sabaeus* : thracios **P** : vates Thracius *Gelenius* : Orpheus Thracius *coni. Reifferscheid* : Thracius vates *susp. Castiglioni* coll. 5, 26 [282, 2 Marchesi]) talos speculum (*cf. fr. 309*) turbines, volubiles rotulas et teretis pilas et virginibus aurea sumpta ab Hesperidibus mala ‖ (III) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 6 (90 Turcan) *cf. fr. 572* tibiarum cantu et cymbalorum tinnitu crepundia, quibus puer deceptus fuerat, mentiuntur ‖ (IV) Schol. Clem. Alex. Protr. 2, 17, 2 (192 Marc.) κῶνος] κῶνοι οἱ στρόβιλοι καὶ οἱ θύρσοι, ὡς Διογενιανός. ῥόμβος δῖνος, κῶνος, ξυλήριον (ξυλάριον **m**[2]), οὗ ἐξῆπται τὸ σπαρτίον, καὶ ἐν ταῖς τελεταῖς ἐδονεῖτο, ἵνα ῥοιζῆι· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ῥύμβος ἐκαλεῖτο. οὕτω Διογενιανός

2 Hes. Th. 215 Ἑσπερίδας θ', ἧις μῆλα ... χρύσεα καλὰ μέλουσι | Hes. Th. 518 πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων, cf. 275

2 μῆλα] de malis non edendis cf. Iulian. Orat. 8 (5), 16, p. 176a ἀρρέτων ἄθλων καὶ τελεστικῶν εἰκόνας, Porphyr. Abst. 4, 16 (apud Eleusinos), Schol. Lucian. Dial. meretr. 7, 4 (280, 20 Rabe), vid. et. Olck, Apfel, RE I 2 (1894) 270ss; Ugenti ad Iulian. l. laud.; West, Orphic Poems 159 et adn. 66 | χρύσεια Euseb. **BONV** | Ἑσπερίδων] cf. Hes. loc. supra laud.; vid. et. Sittig, Hesperiden, RE VIII 1 (1912) 1244; Nilsson, Myc. orig. gr. relig., Berkeley [3]1983, 214; Schwabl, Gymn. 62, 1955, 527; Mader, LfgrE s. v.; McPhee, Hesperides, LIMC V 1 (1990) 394ss | λιγυφώνων] cf. Wil., Glaube I 263s | de formula Ἑσπ. λιγυφ. cf. Hoekstra, Mnemosyne 10, 1957, 220 | cf. et. P. Argent. 1313 (fr. 593) 11s]ασιν διηπάτων νιν /]υανθεων ποικίλτ' ἀθύρματα | **icon.** de Hesperidibus cum Baccho repraesentatis cf. McPhee 403s (n. 79) ‖ de re cf. P. Gurob. (fr. 578) 28ss ubi similibus utuntur, cf. et. Lob. 555; 699; Giseke, Rhein. Mus. 8, 1853, 77; Schuster 48; Susemihl, Ind. XI; van der Loeff, Mnemosyne 45, 1917, 36ss; Kern, Arch. f. Religionsw. 19, 1916–1919, 433; eund., Hermes 25, 1890, 5; Henrichs, Phoinikika des Lollianos, Bonn 1972, 56–73; eund., Cron. Erc. 5, 1975, 35; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2894

307 F

(I) Procl. in Hes. Op. 52 (33, 20 Pertusi) ἐν δὲ τῶι μύθωι τοῦ αἰσθητοῦ λαμβάνεται (sc. ὁ νάρθηξ) ὡς εἰκών – καὶ γάρ ἐστι Διονυσιακός, ὡς καὶ οἱ τελούμενοι τῶι Διονύσωι δηλοῦσι ναρθηκοφοροῦντες – ὡς τῶν αἰσθήσεων ἐστὶ ποιητής· καὶ προσάγεται ὑπὸ τῶν Τιτάνων τῶι Διονύσωι ‖ (II) Damasc. in Plat. Phaedon. 1, 170 (103 Westerink) ὁ νάρθηξ σύμβολός ἐστι τῆς ἐνύλου δημιουργίας καὶ μεριστῆς ... κάλλιον δὲ διὰ τὴν ὅτι μάλιστα διεσπαρμένην συνέχειαν, ὅθεν καὶ Τιτανικὸν τὸ φυτόν· καὶ γὰρ τῶι Διονύσωι προτείνουσιν αὐτὸν ἀντὶ τοῦ πατρικοῦ σκήπτρου, καὶ ταύτηι προκαλοῦνται αὐτὸν εἰς τὸ μερισμόν. καὶ μέντοι καὶ ναρθηκοφοροῦσιν οἱ Τιτᾶνες. sequitur fr. 352 III.

308 V (ad 209 K., 4 [B 40] f C.)

(I) Nonn. Dion. 6, 169 ss
οὐδὲ Διὸς θρόνον εἶχεν ἐπὶ χρόνον· ἀλλά ἑ γύψωι
κερδαλέηι χρισθέντες ἐπίπλοκα κύκλα προσώπου
δαίμονος ἀστόργοιο χόλωι βαρυμήνιος Ἥρης (fr. 304 V)
Ταρταρίηι Τιτῆνες ἐδηλήσαντο μαχαίρηι
ἀντιτύπωι νόθον εἶδος ὀπιπεύοντα κατόπτρωι. (cf. fr. 309) ‖

307 'ferulas Proculus crepundiis, quibus Titanes Bacchus prolectarum, adnumerare videtur' Lob. 703, at fr. a Kern omissum est; 'fr. Orphicum videtur ... inter crepundia iam nota ... etiam νάρθηξ inserendus videtur' Pertusi ad loc., coll. Clem. Alex. Prot. 2, 17, 2 ss (frr. 306 I et 590), cf. et. Westerink ad Damasc. loc. adn. 52 (qui hunc locum cum noto Orphico fr. 576 πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι [cf. comm. ad loc.] comparavit), West, Orphic Poems 156, qui et. de ferula in ritu usa disseruit (p. 156) ‖ **2** cf. et. Schol. Hes. Th. 565 (87, 11 Di Gregorio) ‖ **8** ἀντὶ τοῦ πατρικοῦ σκήπτρου] ad regiam dignitatem ab Baccho auferendam, ut mea sententia recte supposuit Westerink ad loc.

308 cf. frr. 35 et 577 ‖ **169–170** γύψωι ... χρισθέντες] cf. Blümner, Gypsum, RE VII 2 (1912) 2092 ss; initiati vultum gypso allinebant Titanibus imitantes vel ut larvis similes sint (cf. Nonn. Dion. 17, 202 ss; 27, 204 ss; 228 ss al.); et. farina, cf. Aristoph. Nub. 260 s (de quo cf. Dieterich, Rhein. Mus. 48, 1893, 279; Freyburger–Galland in: Moreau [ed.], L'Initiation II 1992, 187 s) vel luto, cf. Demosth. De cor. 18, 259 et Harpocr. Lex. s.v. ἀπομάττων (fr. 577 I et VII), Plut. de Superst. 166 a (et. caenoso pigmento, Apul. Met. 8, 27), vel fuligine, cf. Lucian. Saturn. 2 | de phantasmata in mysteriis visa cf. Plat. Phaedr. 250 c, Plut. fr. 178 Sandbach, Aristid. Or. 22, 3 Keil, etc. (vid. Burkert, Homo Necans 288 adn. 64; Graf, Eleusis 134 s adn. 34; West, Orphic Poems 155 adn. 48) | similia faciebant milites ad inimicos terrendos, cf. Herodt. 8, 27, Paus. 10, 1, 11, Polyaen. 6, 18, 1, Lollian. p. 96, 26 ss Henrichs (vid. comm. ad loc. p. 124 ss.) | de re cf. Turcan ad loc. p. 222 (qui

(II) Harpocr. Lex. s. v. ἀπομάττων (36 Keaney) cf. plura ap. fr. 577 VII ἐκμιμούμενοι τὰ μυθολογούμενα παρ' ἐνίοις, ὡς ἄρα οἱ Τιτᾶνες τὸν Διόνυσον ἐλυμήναντο γύψωι καταπλασάμενοι ἐπὶ τῶι μὴ γνώριμοι γενέσθαι.

309 F (209 + 214 K., 4 [B 40] a, b, c, d C.)

(I) Plotin. 4, 3, 12 ἀνθρώπων δὲ ψυχαὶ εἴδωλα αὐτῶν ἰδοῦσαι οἷον Διονύσου ἐν κατόπτρωι ἐκεῖ ἐγένοντο ἄνωθεν ὁρμηθεῖσαι, οὐκ ἀποτμηθεῖσαι οὐδ' αὗται τῆς ἑαυτῶν ἀρχῆς τε καὶ νοῦ || (II) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 129 (81 Westerink) τὰ ὅμοια μυθεύεται καὶ ἐν τῶι παραδείγματι. ὁ γὰρ Διόνυσος, ὅτε τὸ εἴδολον ἐνέθηκε τῶι ἐσόπτρωι, τούτωι ἐφέσπετο καὶ οὕτως εἰς τὸ πᾶν ἐμερίσθη. sequitur fr. 322 II || (III) Procl. in Plat. Tim. I 142, 24 Diehl cf. fr. 274 II ὅτι δὲ τῶν αἰσθητῶν δημιουργός (Vulcanus), ἀλλ' οὐ τῶν ψυχικῶν ἢ τῶν νοερῶν ἔργων, καὶ τοῦτο οἱ αὐτοὶ (sc. θεολόγοι) δηλοῦσιν· ἡ γὰρ τοῦ ἐσόπτρου κατασκευὴ καὶ ἡ χαλκεία καὶ ἡ χωλεία καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα σύμβολα τῆς περὶ τὸ αἰσθητὸν αὐτοῦ ποιήσεώς ἐστι || (IV) Procl. in Plat. Tim. II 80, 19 Diehl πάλαι δὲ καὶ τοῖς θεολόγοις τὸ ἔσοπτρον ἐπιτηδειότητος παρείληπται σύμβολον πρὸς τὴν νοερὰν ἀποπλήρωσιν τοῦ παντός· διὸ καὶ τὸν Ἥφαιστον ἔσοπτρόν φασι ποιῆσαι τῶι Διονύσωι, εἰς ὃ ἐμβλέψας ὁ θεὸς καὶ εἴδωλον ἑαυτοῦ θεασάμενος προῆλθεν εἰς ὅλην τὴν μεριστὴν δημιουργίαν || (V) Procl. in Plat. Tim. I 336, 29 Diehl καθάπερ οὖν Ὀρφεὺς εἴδωλα πλάττει τοῦ Διονύσου τὰ τὴν γένεσιν ἐπιτροπεύοντα καὶ τὸ εἶδος ὅλον ὑποδεξάμενα τοῦ παραδείγματος, οὕτως καὶ ὁ φιλόσοφος (sc. Πλάτων) εἰκόνα τὸν κόσμον τοῦ νοητοῦ

errat credens Titanes Bacchum gypso allinere); West, Orphic Poems 154s et adn. 49; Vian ad Nonn. Dion. 27, 228–230, p. 304s; Chuvin ad Nonn. loc. et Notice ad VI, 25s; Ellinger, Quad. Urb. 29, 1978, 7, 33; eund., La légende nationale Phocidienne, Athènes 1993, 147ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 72 || **II 3** γύψωι om. **F** | καταπλασσόμενοι **C** || cf. et. Iul. Firm. Mat. De err. 6, 4 (fr. 325) ***imaginem eius, ex gypso plastico opere perfecit*** | τίτανος aliud verbum 'gypsum' significans, de quo cum Titanum nomine comparato cf. Eust. in Il. p. 332, 23 (cf. fr. 320 XI), vid. et. Wüst, Titanes, RE VI A 2 (1937) 1491s; Detienne, Ann. Scuol. Norm. Pis 4, 1974, 1193ss; West, Orphic Poems 155 qui iniuria putat 'there is no reason to think that the similarity between τίτανος and Τιτᾶν played any part in the formation of the story'

309 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267; cf. et. Lob. 555; Rohde, Psyche 117 adn. 1; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67; eund., ANRW II 36.4, 1990, 2895 || **1–3** cf. Tortorelli Ghidini, La parola del passato 30, 1975, 356ss || **1** αὐτῶν Creuzer et Moser || **2** ἐκεῖνο **U** || **3** αὐταὶ Vitringa | αὐτῶν **B** || **12** ἔσοπτορ **M** (it. 13) || **13** Ἥφεστον ut vid. **M** || **17** ὡς ὅλον **NP** | ὑποδεξόμενα **C** ||

προσεῖπεν, ὡς ἐοικότα τῶι σφετέρωι παραδείγματι || (VI) PROCL. in Plat. Remp. I 94, 5 Kroll ὥσπερ δὴ καὶ Ὀρφεὺς τοῖς Δυονυσιακοῖς εἰδώλοις τὰς συνθέσεις καὶ τὰς διαιρέσεις καὶ τοὺς θρήνους (cf. fr. 324 II) προσῆψεν ἀπὸ τῶν προνοουμένων ἅπαντα ταῦτα ἐκείνοις ἀναθείς || (VII) IUL. FIRM. MAT. De err. 6, 2 (88 Turcan) *pergit fr. 304 III* deinde satellites suos qui Titanes vocabantur in interioribus regiae locat partibus, et crepundiis ac speculo adfabre facto animos ita pueriles inlexit, ut desertis regiis sedibus ad insidiarum locum puerilis animi desiderio duceretur. *sequitur fr. 313 III* || (VIII) NONN. Dion. 6, 173 ἀντιτύπωι νόθον εἶδος ὀπιπεύοντα κατόπτρωι. cf. plura ap. fr. 308 I || (IX) HARPOCR. Lex. s. v. εὐοῖ σαβοῖ (117 Keaney, vid. fr. 577 X) Ἀριγνώτη δέ (p. 51, 7 Thesleff) φησιν ὡς οἱ Τιτῆνες ἔλεξαν εὐοῖ ἀντὶ τοῦ εὖ σοί, τὸ εὕρημα τοῦ κατόπτρου ἐπαινέοντες.

310 F

P. Soc. Ital. 850 saec. II/III p. Ch. (transcr. Coppola) vid. et. Wilcken, Archiv f. Papyrusf. 8, 1927, 270; Hordern, Zeitschr. Pap. Epigr. 129, 2000, 140

recto κ[— verso]δ[ ]αστι
κατ̣α̣σκευα[---- Ὀρ-] —] Ὀρφ̣ε̣ὺς

19 τῶι om. **C** || **29** φησιν **M** : om. cett. | ὡς del. Bekker | οἱ Τιτῆνες coni Burkert, Gnomon 39, 1967, 551 ('der mythische Zusammenhang ist jetzt erst klar') : ὅτι τινὲς cod.|| **30** εὖ ῥῆμα pl. | de speculo in mytho Bacchico cf. et. P. Soc. Ital. 850, 6 (fr. 310), vid. et. Tortorelli 356 adn. 1; Jeanmaire, Dionysos 388; Pépin, Rev. intern. Philos. 24, 1970, 304 ss; Detienne, Dionysos mis à mort 1977, 166; 172; Turcan ad Firm. Matern. p. 220 | **icon.** Titan Baccho speculum offerens, praesentibus Curetibus, repraesentatur in pyxide eburnea saec. V p. Ch. (Mus. Civ. Archeol. Bononiae), de qua vid. ad fr. 297 | de speculo in ritis Bacchicis cf. P. Gurob (fr. 578) 28 ss ε]ἰς τὸν κάλαθον ἐ̣μ̣βαλ̣⟨ε⟩ῖν … ἔσοπτρος, speculum aeneum Olbiae repertum saec. VI a. Ch. (fr. 564), Clem. Alex. et Arnob. (fr. 588), Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 19 Wünsch, fr. 601) ἐν ἀπορρήτωι δὲ τῶι Διονύσωι τὰ μυστήρια ἐτελεῖτο … καὶ εἴσοπτρον (sc. παρελάμβανον) οἱονεὶ τὸν διαυγῆ οὐρανόν, vid. et. Guthrie, Orpheus 122 s; Linforth 315; Colli ad 4 [B 40]; West, Orphic Poems, 156 s; Seaford, Class. Quart. 37, 1987, 76 ss; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 34 ss (quae cft. Eur. Bacch. 918 s)

310 auctor probabiliter disserens de Titanibus dolo Bacchum lacerantibus et edentibus aliquos versus Orpheo tributos laudat; sec. Orpheum (2–3), Titanes Bacchum captant cum speculo (3–4, 7; fort. δίσκος et de speculo dicitur, ut ap. Iulian. Anth. Pal. 6, 18, 6), deinde igni (10) dant; iterum Orpheus laudatur (13); Titanes Bacchum capiunt (17) et comedunt ||

φεὺς αὐτῶ⟨ι⟩[---- κάτο-]
πτρον ὑμ[
καὶ δίσκος δια[
τοῦ δὲ κατόπ[τρου
Διονύσω⟨ι⟩ αν.[
γ... πρ.[
[ ]παρατ[
[ ]ω πῦρ τ[
]φόβου.[

]υς γαίης φι-
]οθέσθαι τι
]...ρακίων
]μοις ἁρπα-
]γος ἤσθιον
]ζην.. ε
]κελευον
μ]ηχαναι[ ]ε
]απας π[

311 F (210 + 211 + 213 + 240 K., 4 [B 78] C.)

ἑπτὰ δὲ πάντα μέλη κούρου διεμοιρήσαντο.

311 (I) Procl. in Plat. Tim. II 146, 9 Diehl pergit fr. 257 II τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ θεοῦ (sc. Διονύσου) σῶμα πᾶν τὴν ψυχικὴν σύστασιν, εἰς ἑπτὰ καὶ τοῦτο διῃρημένον [1], φησὶν ὁ θεολόγος περὶ τῶν Τιτάνων, καθάπερ καὶ ὁ Τίμαιος εἰς ἑπτὰ διαιρεῖ μοίρας αὐτήν (αὐτὴν **M**). καὶ τάχα ἂν τὸ διὰ παντὸς τοῦ κόσμου τεταμένην εἶναι τὴν ψυχὴν τοῦ Τιτανικοῦ μερισμοῦ τοὺς Ὀρφικοὺς ἀναμιμνήσκοι, δι' ὃν (ὧν **MP**) οὐ μόνον ἡ ψυχὴ περικαλύπτει τὸ πᾶν, ἀλλὰ καὶ τέταται δι' αὐτοῦ παντός. sequitur fr. 677 XVI || (II) Procl. in Plat. Tim. II 197, 24 Diehl καὶ γὰρ ὁ ἀριθμὸς κοινός ἐστιν ἀμφοτέροις (ἀμφοτέρων **Q**) ἡ ἑβδομάς, ἐπεὶ καὶ τὸν Διόνυσον οἱ θεολόγοι μεριζόμενον εἰς ἑπτὰ μερισθῆναι λέγουσιν· [1] sequitur fr. 699 III || (III) Procl. in Plat. Parmen. 808, 27 Cousin pergit fr. 314 II τὴν δὲ

311 ξ 434 ἕπταχα πάντα διεμοιρᾶτο | Eur. Hec. 716ss ὡς διεμοιράσω / χρόα, σιδαρέωι τεμὼν φασγάνωι / μέλεα τοῦδε παιδός, cf. 1077s et schol. ad loc. | Metrod. Anth. Pal. 14, 116, 2 τάδε πάντα καλαὶ διεμοιρήσαντο | Metrod. Anth. Pal. 14, 119, 1 μῆλα φίλαις διεμοιρήσαντο

2–6 omnia suppl. dub. ed. pr. || **6** κατόπ[τρου cf. fr. 309 et adn. ad loc. || **12** διαστι potius quam δραστι ed. pr. || **14** γαίης 'fa supporre una cita poetica in quel luogo' ed. pr. || **15** ἀπ]οθέσθαι vel ὑπ]οθέσθαι ed. pr. || **16** fort. Θ]ρακίων ed. pr. : at μει]ρακίων, alia possis || **17** fort. ὤ]μοις ἁρπά[ζοντες

311 cf. Lob. 710; Linforth 231; 319ss; Westerink ad Damasc. in Plat. Phaed. 1, 2 p. 28 adn. 2; Bianchi, Selected essays, Leiden 1977, 132; West, Orphic Poems 267 (qui Eudemi theogoniae trib.); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67; Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 76s | vid. Aristid. Apologistam 10, 8 (92 Alpigiano), Iustin. Apol. mai. 21, 2, Dial. 69, 2, Origen. c. Cels. 3, 23, Arnob. Adv. nat. 1, 41 (36, 4 Marchesi), Alcestin Barcinonensem 62 Marc., cf. et. Plut.

ψυχὴν μερίζεσθαι πρώτως, καὶ ἡ εἰς ἑπτὰ γοῦν τομὴ ταύτης ἐστὶ πρώτης· οἰκεῖον οὖν αὐτῆι καὶ τὸ εἶδος τῆς διαιρετικῆς καὶ τὸ θεωρεῖν μεταβατικῶς || (IV) Mythogr. Vatic. III 12, 5 ut autem paulo altius ordiri (evehi M) videamur, habet fabula, Gigantes Bacchum inebriatum invenisse et discerpto eo per membra, frustra sepelisse (sepelivisse N), et eum paulo post vivum et integrum resurrexisse *(cf. fr. 326 I). sequitur fr. 333 I* || (V) Macrob. Somn. Scip. 1, 12, 12 ipsum autem Liberum patrem Orphaici (Orfaici E : Orphici C) νοῦν ὑλικόν (NOYΛYKON E : NOINYNKON C) suspicantur intellegi, qui ab illo individuo natus in singulos ipse dividitur. ideo in illorum sacris traditur *(de quo cf. Linforth 231)* Titanio furore in membra discerptus et frustris sepultis, rursus unus et integer emersisse. *sequitur fr. 333 II* || (VI) Procl. in Plat. Tim. II 198, 5 Diehl ἵνα τὸν μὲν εἰς ἑπτὰ μοίρας μερισμὸν ἔχηι σύνθημα τῆς Διονυσιακῆς σειρᾶς καὶ τοῦ μυθευομένου σπαραγμοῦ (καὶ γὰρ ἔδει κτλ). sequitur fr. 329 III || (VII) Olympiodor. in Plat. Phaed. 7, 10 (113 Westerink) πῶς δὲ ἄρα οὐ τὰ Ὀρφικὰ ἐκεῖνα παρωιδεῖ νῦν ὁ Πλάτων ὅτι ὁ Διόνυσος σπαράττεται ... ὑπὸ τῶν Τιτάνων. cf. plura ap. fr. 322 III || (VIII) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 130 (81 Westerink) pergit fr. 239 III Διονυσιακῶς δὲ μερίζεται (sc. ἡ ψυχή) ὑπὸ τῆς γενέσεως. sequitur fr. 352 II || (IX) Lucian. de salt. 39 εἶτα Ἰάκχου σπαραγμὸν καὶ Ἥρας δόλον (cf. frr. 304 IV, 327 VI) || (X) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 14, (37 Westerink) cf. fr. 305 II ὡς δὲ Διόνυσον περὶ τὸν κόσμον διῃρημένον || (XI) Alex. Lycop. cont. Manich. 5, 74 Brinkmann οἱ ἐν τούτοις χαριέστεροι τῶν Ἑλλήνων ἀναμιμνήσκουσιν ἡμᾶς ἐκ τῶν οἰκείων, ἐκ μὲν τῶν τελετῶν τὸν κατατεμνόμενον Διόνυσον τῶι λόγωι ἐπιφημίζοντες ὑπὸ τῶν Τιτάνων, καθάπερ λέγουσιν αὐτοί, τὴν θείαν δύναμιν μερίζεσθαι εἰς τὴν ὕλην. ἐκ δὲ τῶν ποιητῶν τῆς Γυγαντομαχίας, ὅτι μηδὲ αὐτοὶ ἠγνόησαν τὴν τῆς ὕλης κατὰ τοῦ θεοῦ ἄνταρσιν || (XII) Diod. 5, 75, 4 τοῦτον δὲ τὸν θεὸν (sc. Διόνυσον) ... (vid. plura ap. fr. 283 I) ὃν Ὀρφεὺς κατὰ τὰς τελετὰς παρέδωκε διασπώμενον ὑπὸ τῶν Τιτάνων

Galb. 1 τὴν δὲ Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ὅμοια τοῖς λεγομένοις Τιτανικοῖς πάθεσι καὶ κινήμασι κατελάμβανεν, quod sec. Flacelière et Chambry ad loc. theogoniae Hesiodeae alludit, at cf. Cameron, Amer. Journ. Arch. 46, 1942, 457, adn. 2, qui de Romano imperio discerpto loqui admonuit, vid. et. Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 75 adn. 54 | πάντα om. Procl. I **P** | de Gigantibus in V laud. cf. Orph. Arg. 17s (fr. 99) ἠδ' ἔργ' ἀίδηλα / Γιγάντων et Vian, Notice ad loc. p. 9s; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 257s; de interpretatione Macrobiana (V) cf. et. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 151 adn. 18

312 F (35 + 214 K., 4 [B 38] C.)

ἀμπείραντες ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο.

313 F (210 + 214 K., 4 [B 77] C.)

(I) Plut. De esu carn. I 7 p. 996c plura invenies in fr. 318 II τὰ γὰρ δὴ περὶ τὸν Διόνυσον μεμυθευμένα πάθη τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τὰ Τιτάνων ἐπ' αὐτῶι τολμήματα γευσαμένων κτλ || (II) Olympiodor. in Plat. Phaed. 1, 3 (41 Westerink) Διόνυσος, ὅν φασι κατ' ἐπιβουλὴν τῆς Ἥρας (cf. fr. 304 I) τοὺς περὶ αὐτὸν Τιτᾶνας σπαράττειν καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἀπογεύεσθαι. sequitur fr. 318 III || (III) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 3 (88 Turcan) *pergit fr. 309 VII* illic interceptus trucidatur et ut nullum possit necis inveniri vestigium particulatim membra concisa satellitum sibi dividit turba. tunc ut huic facinori aliud facinus adderetur, quia vehementer tyranni crudelitas timebatur, decocta variis generibus pueri membra consumunt, ut humani cadaveris inauditis usque in illum diem epulis vescerentur. *sequitur fr. 314 V*

312 (I) Clem. Alex. Protr. 2, 18, 1 (27 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 25 pergit fr. 315 I οἱ δὲ Τιτᾶνες, οἱ καὶ διασπάσαντες αὐτόν, λέβητά τινα τρίποδι ἐπιθέντες καὶ τοῦ Διονύσου ἐμβαλόντες (ἐκβαλόντες Euseb. **O** : βαλόντες Euseb. **BI** : ἐμβάλλοντες Clem. **P**^{1}) τὰ μέλη καθήψουν (καθήψων Euseb. **BONV**) πρότερον, ἔπειτα ὀβελίσκοις 'ἀμπείραντες – Ἡφαίστοιο'. sequitur fr. 318 I || (II) Ps.-Aristot. Probl. *3, 43 Bussemaker διὰ τί οὐ νόμος τὸ ἑφθὸν ὀπτᾶν, νόμος δὲ ὀπτὸν ἕψειν; πότερον δὲ διὰ τὰ λεγόμενα ἐν τῆι τελετῆι; cf. Athen. 14, 656b διόπερ ἑφθὸν ἐποπτᾶν οὔ φασι δεῖν οὐδ' ἐφέψειν. τὸ μὲν γὰρ ἀνάλυσιν ἔχειν δοκεῖ τοῦ βελτίονος, ὥς φησιν Ἀριστοτέλης || (III) Arnob. Adv. nat. 5, 19 (273, 9 Marchesi) ut occupatus puerilibus ludicris distractus ab Titanis Liber sit *(cf. fr. 306 II ubi Orpheo historia tribuit)* ut ab isdem membratim sectus atque in ollulas coniectus ut coqueretur, quemadmodum Iuppiter suavitate odoris inlectus, invocatus advolarit ad prandium. *sequitur fr. 318 VII*

312 B 426 ἀμπείραντες ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο

312 cf. West, Orphic Poems 160s, qui Eudemi theogoniae trib. | περιπείραντες Clem. **P**^{1} Eus. **BONV** repugnante metro | de re cf. fr. 36 | de Aristotelico loco cf. Reinach, Rev. Arq. 1, 1919, 162ss (= Cultes, Mythes et Religions V, Paris 1923, 61ss); Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 152; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 502s

313 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **1–3** vid. adn. ad fr. 318 || **2** αὐτῶν **α** a.c. : αὐτὸν **Π**(**α**^{2}) edd. || **7–8** articulatim *Halm* || **9** quia] quae *Bursian, Halm; cf. Bianchi, Selected essays, Leiden 1977, 132*

314 F (210 K., 4 [B 62] C.)

μούνην γὰρ κραδίην νοερὴν λεῖπον ⟨Διονύσου⟩.

315 F (35 K., 4 [B 38] C.)

(I) Clem. Alex. Protr. 2, 18, 1 (27 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 25 pergit fr. 588 I Ἀθηνᾶ μὲν οὖν τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου ὑφελομένη Παλλὰς ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν προσηγορεύθη. sequitur fr. 312 I || (II)

314 (I) Procl. in Plat. Tim. II 145, 18 Diehl ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα δημιουργήματα αὐτοῦ πάντα μεμερίσθαι φησὶν (sc. Ὀρφεύς) ὑπὸ τῶν διαιρετικῶν θεῶν, μόνην δὲ τὴν καρδίαν ἀμέριστον εἶναι προνοίαι τῆς Ἀθηνᾶς ... μόνην τὴν νοερὰν οὐσίαν καὶ τὸν νοερὸν ἀριθμὸν ἀπολελεῖφθαί φησιν ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς σεσωσμένον· [1] φησίν, ἄντικρυς νοερὰν αὐτὴν προσαγορεύων. ... τὸν μὲν δὴ νοῦν ἀμέριστον οὐσίαν τοῦ Διονύσου καλεῖ, τὸ δὲ γόνιμον (τὸ γόν. δὲ P) αὐτοῦ τὴν μεριστὴν αὐτὴν (fort. αὐτοῦ Kroll) περὶ τὸ σῶμα ζωὴν φυσικὴν οὖσαν καὶ σπερμάτων οἰστικήν. sequitur fr. 257 II || (II) Procl. in Plat. Parmen. 808, 25 Cousin διὸ καὶ οἱ θεολόγοι τὸν μὲν νοῦν ἐν τοῖς σπαραγμοῖς τοῖς Διονυσιακοῖς ἀμέριστον προνοίαι τῆς Ἀθηνᾶς σώιζεσθαι λέγουσι. sequitur fr. 311 III || (III) Procl. in Plat. Cratyl. 109, 19 Pasquali pergit fr. 331 II ἐπεὶ καὶ ἐν τῆι (τῶι Crönert) διασπαράξει τῶν Τιτάνων μόνη ἡ καρδία ἀδιαίρετος μεῖναι λέγεται, τουτέστιν ἡ ἀμέρισ⟨τος⟩ (dub. Pasquali : ἀμερὶς cod. : ἀμερὴς Boissonade) τοῦ νοῦ οὐσία || (IV) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 3 (89 Turcan) *pergit fr. 313 III* cor divisum sibi soror servat – cui Minerva fuit nomen – quia et ipsa sceleris fuit particeps, et ut manifestum delationis esset indicium, et ut haberet unde furentis patris impetum mitigaret, reverso Iovi filia ordinem facinoris exponit. *sequitur fr. 318 V* || (V) Schol. Lycophr. Alex. 355 (137, 19 Scheer) pergit fr. 315 III Διόνυσον γὰρ τὸν καὶ Ζαγρέα καλούμενον υἱὸν Διὸς καὶ Περσεφόνης ὑπάρχοντα μεληδὸν οἱ Τιτᾶνες ἐσπάραξαν οὗ τὴν καρδίαν ἔτι παλλομένην ἀνήνεγκεν (sc. Παλλάς)

314 λ 68 μοῦνον ... ἔλειπες | Hes. fr. 193, 19 M.-W. μούνη ἐλ[είπ]ετο χάρμα | Procl. Hymn. 7, 11ss (fr. 327 II) ἣ (sc. Παλλάς) κραδίην ἐσάωσας ἀμιστύλλευτον ἄνακτος / αἰθέρος ἐν γυάλοισι μεριζομένου ποτὲ Βάκχου / Τιτήνων ὑπὸ χερσί | Orph. fr. 377, 6 κραδίης νοηρὸν κύτος

314 cf. Lob. 557; Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 77 | Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || μόνην Q | λίπον Lob., prob. Diehl, Kern | Διονύσου addidi || de corde non manducato in ritu Bacchico vid. comm. ad fr. 647

315 ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Pépin, Mythe et Allégorie, Paris [2]1976, 398; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 47 | Plat. Cratyl. 407a, unde Prob. in Verg. Buc. 2, 61

Schol. Hom. A 200 (I 33, 18 Dind.) Et. M. 649, 55 Et. Gud. s.v. Παλλάς (450, 9 Sturz) Anecd. Oxon. I 347, 29 Cramer (= Epimerism. in Homer.) ἢ διὰ τὸ παλλομένην τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου προσκομίσαι τῶι Διί unde Eust. in Il. p. 84, 43 || (III) Schol. Lycophr. Alex. 355 (137, 16 Scheer) Παλλὰς δὲ ἡ Ἀθηνᾶ ... ἢ παρὰ τὸ παλλομένην τὴν τοῦ Διονύσου καρδίαν ἀνενεγκεῖν τῶι Διί. sequitur fr. 314 V || (IV) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 5 (90 Turcan) *cf. plura ap. fr. 572* praefertur cista in qua cor soror latenter absconderat.

316 F (210 K.)

ἐξ οὗπερ Σώτειρ' ἐπεκλήθη Παλλὰς Ἀθήνη.

316 (I) Procl. in Plat. Alcib. 103a (35 Segonds) αἱ ἄλογοι δυνάμεις, οἷον ἐπιβουλεύουσαι τῆι λογικῆι ζωῆι καὶ Τιτανικῶς αὐτὴν ἐπιχειροῦσαι σπαράττειν, ὑπερίδρυται δὲ ὁ νοῦς Ἀθηναϊκῶς ἀνέχων αὐτὴν ἀπὸ τῆς ῥοπῆς καὶ τῆς εἰς τὸ ἔνυλον φορᾶς. Ἀθηναϊκὸν γὰρ τὸ σώιζειν ἀμέριστον τὴν ζωήν, [1] Τιτανικὸν δὲ τὸ μερίζειν αὐτὴν καὶ προκαλεῖσθαι περὶ τὴν γένεσιν (cf. fr. 311) || (II) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 130 (83 Westerink) pergit fr. 715 συναιρεῖ (sc. ἡ ψυχή) δὲ διὰ Ἀπόλλωνος (cf. fr. 322 II) καὶ τῆς Σωτείρας Ἀθηνᾶς καθαρτικῶς τῶι ὄντι φιλοσοφοῦσα. sequitur fr. 291 II || (III) Procl. in Plat. Tim. II 145, 26 Diehl ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς σεσωσμένον. vid. plura in fr. 314 I || (IV) Procl. in Plat. Tim. I 168, 29 Diehl (de Minervae epithetis loquens) Σώτειρα δὲ ὡς πάντα {τὸν} (secl. Festugière) μερικὸν νοῦν ἐνιδρύουσα ταῖς ὁλικαῖς νοήσεσι τοῦ πατρός. sequitur fr. 264

316 Anth. Pal. 6, 10, 1–2 Τριτογενές, Σώτειρα ... / Παλλάς | A 400 al., α 125 al., Hes. Th. 577, Op. 76, Sc. 126, fr. 33(a). 22 al. M.-W., Pind. Ol. 2, 26 al. etc. Παλλὰς Ἀθήνη

(III 330, 7ss Thilo–Hagen) et. Παλλάς e πάλλεσθαι explanavit, at Orphicam historiam praeteriit | de re cf. et. Lob. 558; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 34s; West, Orphic Poems 160s, qui Eudemi theogoniae trib.

316 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 | hexametrum animadvertit Wil., Hermes 65, 1930, 250 (monens ἐξ οὗπερ 'braucht nicht dazuzugehören'), iterum Westerink ad loc., Segonds ad loc.; cf. et. Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 78

317 F (188 K.)

ἡ δ' ἄρα δῖ' Ἑκάτη παιδὸς μέλε' αὖθι λιποῦσα
Λητοῦς εὐπλοκάμοιο κόρη προσεβήσατ' Ὄλυμπον.

317 (I) PROCL. in Plat. Cratyl. 106, 25 Pasquali ὅτι δὲ πολλὴ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐγκόσμιον Ἑκάτην (ἑκάστην **P**) ἕνωσις καὶ ἡ πρὸς τὴν Κόρην, φανερὸν τοῖς καὶ ὀλίγα τῶι Ὀρφεῖ παραβεβληκόσιν, ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι καὶ ἡ Λητὼ περιέχουσα ('an περιέχεται?' Pasquali) ἐν τῆι Δήμητρι τῆι καὶ τὴν Κόρην ὑποστησάσηι τῶι Διὶ καὶ τὴν ἐγκόσμιον Ἑκάτην (ἑκάστην **A**), ἐπεὶ καὶ τὴν Ἄρτεμιν Ἑκάτην Ὀρφεὺς κέκληκεν, [1–2]· ὥστ' οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ τὴν ἐν τῆι Κόρηι Ἄρτεμιν Ἑκάτην ἐν ἄλλοις κεκλήκαμεν (cf. fr. 259) || (II) PROCL. in Plat. Cratyl. 94, 24 Pasquali προσαγορεύεται δὲ καὶ Κόρη διὰ τὴν καθαρότητα τῆς οὐσίας καὶ τὴν ἄχραντον ἐν ταῖς ἀπογεννήσεσιν ὑπεροχήν. ἔχει δὲ πρώτην τε καὶ μέσην καὶ τελευταίαν ἡγεμονίαν, καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀκρότητα ἑαυτῆς Ἄρτεμις καλεῖται παρ' Ὀρφεῖ κατὰ δὲ τὸ μέσον κέντρον Περσεφόνη, κατὰ δὲ τὸ πέρας τῆς διακοσμήσεως Ἀθηνᾶ || (III) PROCL. in Plat. Cratyl. 105, 18 Pasquali ὅτι τῆς δεσποίνης ἡμῶν Ἀρτέμιδος τρεῖς ὁ Πλάτων (406b) παραδίδωσιν ἰδιότητας, τήν τε ἄχραντον καὶ τὴν κόσμιον καὶ τὴν ἀναγωγόν· καὶ διὰ μὲν τὴν πρώτην παρθενίας ἐρᾶν λέγεται ἡ θεός, διὰ δὲ τὴν δευτέραν, καθ' ἣν τελεσιουργός, {ὡς} (del. Pasquali) ἀρετῆς ἔφορος εἶναι λέγεται, διὰ δὲ τὴν τρίτην, καθ' ἣν... (lac. statuit Pasquali, qui dubitat utrum ἐπιστρεπτική addendum an καθ' ἣν delendum sit), μισῆσαι λέγεται τὰς γενεσιουργοὺς ὁρμάς. καὶ μάλιστα τῶν τριῶν ἡ πρώτη ἐφαρμόζει τῆι τῆς (Boissonade : τοῦ cod.) θεοῦ προόδωι, καθ' ἣν ἐν τῆι ζωογόνωι τῶν ἀρχῶν τριάδι τὴν ὕπαρξιν ἔλαχεν, εἴτε Ἑκατικὴ προσαγορευομένη θεότης, ὡς οἱ θεουργοί φασιν, εἴτε Ἄρτεμις, ὡς Ὀρφεύς || (IV) PROCL. in Plat. Tim. III 131, 23 Diehl τῶν θεολόγων ἡμᾶς ταῦτα διδασκόντων ... περὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς σελήνης, ὅτι καὶ ἡ Ἑκάτη (ἑκάστη **QD**) θεαί τινες εἰσιν ἐν αὐτῆι καὶ ἡ Ἄρτεμις. sequitur fr. 334

317 1–2 Eur. Phoen. 109 s Ἰὼ πότνια παῖ Λατοῦς Ἑκάτα || **1** Hes. Op. 440 αὖθι λίποιεν || **2** Orph. ad Mus. 19 Λητώ τ' εὐπλόκαμον | Hymn. Apoll. 100 Λητὼ ... καλλιπλόκαμος | Hes. Sc. 33 Φίκιον ... προσεβήσατο

317 cf. Lob. 543; Köchly, Opuscula philologica I, Lipsiae 1881, 237; Holwerda 329; West, Orphic Poems 267 (qui Eudemi theogoniae trib.); Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67 'Zeus est informé de ce meurtre probablement par Artémis' || **1** μέλε' Köchly : μέλη cod. | αὖθις **P** || **2** Δηοῦς West l. laud., cl. fr. 400 : at παιδὸς 'pueri' (i. e. Bacchi) non 'fili' intelligendum; de Diana eadem atque Hecate cf. fr. 400, Eur. loc. supra laud., Aesch. Suppl. 676 Ἄρτεμιν δ' ἑκάταν γυναικῶν λόχους ἐφορεύειν (et. Agam. 140 e coniect. Badham : (ἁ) καλὰ cod.), Suda s. v. Ἑκάτην· οἱ μὲν τὴν Ἄρτεμιν, οἱ δὲ

Iuppiter Titanas fulminat: Bacchus denuo restitutus (frr. 318–331)

318 F (35 + 210 + 214 + 220 K., 4 [B 38] + 4 [B 77] C.)

(I) Clem. Alex. Protr. 2, 18, 2 (27 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 25 pergit fr. 312 I Ζεὺς δὲ ὕστερον ἐπιφανείς (εἰ θεὸς ἦν, τάχα που τῆς κνίσης τῶν ὀπτωμένων κρεῶν μεταλαβών, ἧς δὴ τὸ 'γέρας λαχεῖν' [Δ 49] ὁμολογοῦσιν ὑμῶν οἱ θεοί), κεραυνῶι τοὺς Τιτᾶνας αἰκίζεται. sequitur fr. 322 I || (II) Plut. De esu carn. I 7 p. 996b οὐ χεῖρον δ' ἴσως καὶ προανακρούσασθαι καὶ προαναφωνῆσαι τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους· ἀλληγορεῖ γὰρ ἐνταῦθα τὰς ψυχάς, ὅτι φόνων καὶ βρώσεως σαρκῶν καὶ ἀλληλοφαγίας δίκην τίνουσαι σώμασι θνητοῖς ἐνδέδενται. καίτοι δοκεῖ παλαιότερος οὗτος ὁ λόγος εἶναι. τὰ γὰρ δὴ περὶ τὸν Διόνυσον μεμυθευμένα πάθη τοῦ διαμελισμοῦ καὶ τὰ Τιτάνων ἐπ' αὐτῶι τολμήματα γευσαμένων (cf. fr. 313 I) τοῦ φόνου κολάσεις τε τούτων καὶ κεραυνώσεις, ἠινιγμένος ἐστὶ μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν· τὸ γὰρ ἐν ἡμῖν ἄλογον καὶ ἄτακτον καὶ βίαιον οὐ θεῖον ἀλλὰ δαιμονικὸν οἱ παλαιοὶ

τὴν Σελήνην, Schol. Eur. Med. 397, Tzetz. comm. Aristoph. Plut. 1, 142, 1–4, Servium in Aen. 4, 511, Cleom. 2, 5, 11, Schol. Theocr. 2, 12, Cornut. Nat. deor. 34, Hesych. s.v. Καλλίστη, IG I^3 383, 127 (V a. Ch.) Ἀρ[τ]έμιδος [Ἑ]κάτης, SEG 21, 541, 2, 11–14 (Attica, saec. IV a. Ch.), I. Del. 385 A 79 (II a. Ch.) etc., cf. et. Kraus, Hekate, Heidelberg 1960; Johnston, Hekate Soteira, Atlanta 1990; Torres Huertas, Ártemis en la literatura y el culto, Tesis Doctoral, Madrid 1996, 387ss | **icon.** Sarian, Hekate, LIMC VI 1 (1992) 985ss

318 cf. fr. 613 || **3** λαχεῖν post **4** οἱ θεοὶ Eus. **BONV** || **5ss** Plutarchi locum (qui sec. Westerink ad Damasc. in Plat. Phaed. 1, 2 p. 28 adn. 2, fortasse e Xenocr. provenire potest) optime interpretavit Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme 132ss; vid. et. Linforth 335ss (contra, recte Sfameni in: Vattioni [ed.], Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 146); Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 75s; 84; vid. et Inglese et Santese ad loc. p. 210s; perperam rem interpretatus est Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 44ss, vid. Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 408s | cf. et. West, Orphic Poems 160s, qui Eudemi theogoniae trib. || **5** προσανακρούσασθαι **JSyg** || **5–6** προαναφωνήσεσθαι **Jy** : φωνήσασθαι **Sg** || **6** post Ἐμπεδοκλέους lac. ind. Stephanus : trad. def. Laks, Rev. de Philol. 52, 1978, 345 (de Emped. 31 B 115 D.-K. agi ratus), prob. Inglese et Santese || **7** σαρκικῶν **XSΦ** || **8** ἐνδέδυνται **Φ** || **10** αὐτῶν **α** a.c. : αὐτὸν **Π**(α^2) edd. || **10–11** τολμήματα, κολάσεις τε τούτων καὶ κεραυνώσεις γευσαμένων τοῦ φόνου **g** Bernardakis, Helmbold || **10** γευσαμένων τε **XΠΦy^2** Hubert | τε τούτων del. Reiske, Hubert || **11** ἠινιγμένος Turnebus: ἀνοιγμένος **F** : ἀνηγμένος **ΣΠ** || **12** δαιμονικὸν ⟨ὂν⟩ Reiske, Helmbold ||

Τιτᾶνας ὠνόμασαν, καὶ τοῦτ' ἔστι κολαζομένους καὶ δίκην διδόντας ‖ (III) Olympiodor. in Plat. Phaed. 1, 3 (41 Westerink) pergit fr. 313 II καὶ τούτους ὀργισθεὶς ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσε. sequitur fr. 320 I ‖ (IV) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 7 (33 Westerink) τριτταὶ παραδέδονται τῶν Τιτάνων κολάσεις· κεραυνώσεις, δεσμοί (cf. fr. 235 II), ἄλλων ἀλλαχοῦ πρόοδοι πρὸς τὸ κοιλότερον (cf. fr. 178 IV) ... δεῖ περὶ ἕκαστον τὰς τρεῖς θεωρεῖν, εἰ καὶ ὁ μῦθος μερίζει· ἐν ἑκάστωι γάρ εἰσι πρῶται καὶ μέσαι καὶ τελευταῖαι δυνάμεις ‖ (V) Iul. Firm. Mat. De err. 6, 4 (89 Turcan) *pergit fr. 314 IV* tunc pater funesta calamitatis cladis et acerbi luctus atrocitate commotus Titanas quidem vario genere excruciatos necat, nec praetermissum et in ultione filii aut tormentum aliquod aut poena, sed per omnia poenarum genera bacchatus necem qualiscumque filii vindicavit, affectu quidem patris sed tyrannica potestate. *sequitur fr. 325* ‖ (VI) Himer. Declam. (9) 45, 4 (184 Colonna) pergit fr. 324 III ὁ γὰρ Ζεὺς ἐποπτεύων ἑώρα πάντα καὶ τὸν Διόνυσον ἐγείρας, ὡς λόγος, Τιτᾶνας ἐποίει παρὰ τῶν μύθων ἐλαύνεσθαι ‖ (VII) Arnob. Adv. nat. 5, 19 (273, 14 Marchesi) *pergit fr. 312 III* compertaque re gravi grassatores obruerit fulmine atque in imas Tartari praecipitaverit sedes. *cf. fr. 306 II ubi Orpheo historia tribuitur.*

319 F (215 K.)

Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
πείρασιν ἐν γαίης.

319 (I) Procl. in Plat. Tim. I 173, 1 Diehl καὶ γὰρ οἱ θεολόγοι μετὰ τὸν τοῦ Διονύσου (Διονυσίου **C**) διασπασμόν (cf. fr. 311), ὃς δηλοῖ τὴν ἐκ τῆς ἀμερίστου δημιουργίας μεριστὴν πρόοδον εἰς τὸ πᾶν ὑπὸ (dub. del. Kroll; cf. Festugière ad

319 1–2 Hes. Th. 517 s Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης, / πείρασιν ἐν γαίης ‖ **1** α 52–54 Ἄτλαντος ... ὅς τε θαλάσσης / πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς / μακράς, αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσι |

13 καὶ[1] del. Wyttenbach, Hubert | κολαζομένους καὶ δίκην διδόντας Bernardakis, Helmbold : κολαζομένου καὶ δίκην διδόντος **Ω** : κολαζομένους καὶ δίκην τίνοντας Wyttenbach, Hubert ‖ **21** acerbi luctus] *cf. fr. 324* | atrocitate] acerbitate *coni. Ziegler* ‖ **24** necem *Ziegler, Pastorino* : neces **P** ‖ **29** grassatores (es *ex* is) **P** | de re cf. Nonn. Dion. 6, 206 ss et Chuvin ad loc.

319 de re cf. Pind. Py. 4, 287 ss φαντὶ δ' ἔμμεν / τοῦτ' ἀνιαρότατον, καλὰ γινώσκοντ' ἀνάγκαι / ἐκτὸς ἔχειν πόδα. καὶ μὰν κεῖνος Ἄτλας οὐρανῶι / προσπαλαίει κτλ vid. et. Lob. 564 s; Bapp, Titanen, Roscher Lex. V 999, 30 ss; Festugière

320 F (T 210 + fr. 140 + 220 K., 4 [B 77] C.)

(I) Olympiodor. in Plat. Phaed. 1, 3 (41 Westerink) καὶ τούτους ὀργισθεὶς ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσε (cf. fr. 318 III), καὶ ἐκ τῆς αἰθάλης τῶν ἀτμῶν τῶν ἀναδοθέντων ἐξ αὐτῶν ὕλης γενομένης γενέσθαι τοὺς ἀνθρώπους. οὐ δεῖ οὖν ἐξάγειν ἡμᾶς ἑαυτούς, οὐχ ὅτι, ὡς δοκεῖ λέγειν ἡ λέξις, διότι ἔν τινι δεσμῶι ἔσμεν τῶι σώματι (τοῦτο γὰρ δῆλόν ἐστι, καὶ οὐκ ἂν τοῦτο ἀπόρρητον ἔλεγεν), ἀλλ' ὅτι οὐ δεῖ ἐξάγειν ἡμᾶς ἑαυτοὺς ὡς τοῦ σώματος ἡμῶν Διονυσιακοῦ ὄντος· μέρος γὰρ αὐτοῦ ἐσμεν, εἴ γε ἐκ τῆς αἰθάλης τῶν Τιτάνων συγκείμεθα γευσαμένων τῶν σαρκῶν τούτου || (II) Procl. in Plat. Remp. II 74, 26 Kroll ὁ μὲν θεολόγος Ὀρφεὺς τρία γένη παραδέδωκεν ἀνθρώπων ... (cf. frr. 159, 216 I) τρίτον τὸ Τιτανικόν, ὅ φησιν ἐκ τῶν Τιτανικῶν μελῶν τὸν Δία συστήσασθαι ... pergit fr. 216 I τὸ δὲ τρίτον ἀπὸ Διὸς τοῦ τῶν δευτέρων προνοεῖν καὶ διακοσμεῖν τὰ χείρονα διδάσκοντος· τοῦτο γὰρ ἴδιον

loc.) τοῦ Διός, τοὺς μὲν ἄλλους Τιτᾶνας ἄλλας λήξεις διακεκληρῶσθαί φασι (cf. fr. 318), τὸν δὲ Ἄτλαντα ἐν τοῖς πρὸς ἑσπέραν τόποις ἱδρῦσθαι ἀνέχοντα τὸν οὐρανόν· [1–2] || (II) Simplic. in Aristot. Cael. 375, 12 Heiberg εἰ δὲ μῦθος ὄντως ἐστι θεῖόν τι κρύπτων ἐν ἑαυτῶι (αὐτῶι **C** : αὐτῶι **F**) καὶ σοφόν, λεγέσθω ὅτι Ἄτλας εἷς μέν ἐστι καὶ αὐτὸς (ὁ αὐτὸς **A** : om. **B**) τῶν περὶ τὸν Διόνυσον Τιτάνων, διὰ ⟨δὲ⟩ (Heiberg : διὰ **A** : ὃς διὰ **Fbc**) τὸ μὴ τελέως ἐξαμαρτεῖν (ἐξαμαρτῆσαι **Fc**) εἰς αὐτόν, τουτέστι μὴ κατὰ τὴν Τιτανικὴν μόνην διάκρισιν ἐνεργῆσαι περὶ τὴν (τὸν comp. **A**) Διονυσιακὴν δημιουργίαν, ἀλλ' ἀποκλίνειν πως καὶ πρὸς τὴν Δἴιον συνοχὴν κατ' ἄμφω τὰς ἰδιότητας ἐνεργεῖ κτλ

Paus. 5, 18, 4 (Cypseli arca) Ἄτλας δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ὤμων κατὰ τὰ λεγόμενα οὐρανόν τε ἀνέχει καὶ γῆν | Orph. fr. 16, 1 Οὐρανὸν εὐρύν et sim. illic. laud. | δ 93 a (e schol.), Cypria fr. 9, 3, Orac. ap. Herodt. 1, 67 κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης (cf. Z 458, β 110 al., Theogn. 195, Bacchyl. 11, 46, Hymn. Ven. 130, Panyas. fr. 3, 4) || **2** Orph. fr. 243, 30 πείρατα γαίης et sim. illic laud. | Hes. Th. 334 s κεύθεσι γαίης / πείρασιν ἐν μεγάλοις

ad loc.; p. 228; West ad Hes. Th. 335; 517 s; eund., Orphic Poems 164 (qui Eudemi theogoniae trib.); Ballabriga, Le Soleil et le Tartare, L'image mythique du monde en Grèce archaïque, Paris 1986, 75 ss | **icon.** cf. De Griño–Olmos–Arce–Balmaseda, Atlas, LIMC III 1 (1986) 2 ss || **2** πείρασιν] vid. comm. ad fr. 257, 2

320 2 de αἰθάλης sensu 'sostanza volatile specificamente connessa al titanos e ella sfera del "gesso"' et de similitudine αἰθάλη et ἀειθαλής (de qua cf. Orph. Hymn. 8, 13 αἰθαλής) vid. Bettini, Quad. Urb. Cult. Class. 43, 1993, 108 adn. 107 ('le sublimé' Brisson in: Hommage à J. Pépin, Paris 1992, 484 ss : at cf. Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 405 s) || **4** ἔν τινι δεσμῶι cf. frr. 429 s ||

δημιουργίας ‖ (III) Olympiodor. in Plat. Phaed. 8, 7 (123 Westerink) pergit fr. 576 V καὶ γὰρ ἐνδούμεθα μὲν τῆι ὕληι ὡς Τιτᾶνες διὰ τὸν πολὺν μερισμὸν ... ἀνεγειρόμεθα δὲ ὡς Βάκχοι ‖ (IV) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 8 (33 Westerink) πῶς ἐκ Τιτανικῶν θρυμμάτων οἱ ἄνθρωποι γίνονται; ἢ ἐκ μὲν τῶν θρυμμάτων, ὡς ἀπεστενωμένοι τὴν ζωὴν εἰς ἔσχατον μερισμόν· ἐκ δὲ τῶν Τιτανικῶν, ὡς ἐσχάτων δημιουργῶν καὶ τοῖς δημιουργήμασι προσεχεστάτων. ὁ μὲν γὰρ Ζεὺς 'πατὴρ ἀνδρῶν καὶ θεῶν', οἱ δὲ ἀνθρώπων μόνων ἀλλ' οὐχὶ καὶ θεῶν, καὶ οὐκέτι πατέρες ἀλλὰ αὐτοὶ ἁπλῶς ἀλλὰ τεθνεῶτες, καὶ οὐδὲ τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ συντεθρυμμένοι· ὁ γὰρ τοιοῦτος τρόπος τῆς ὑποστάσεως εἰς τοὺς αἰτίους ἀναπέμπεται ‖ (V) Orph. Arg. 18 ss (cf. fr. 99) οἳ λυγρὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάξαντο / σπέρμα γονῆς τὸ πρόσθεν, ὅθεν γένος ἐξεγένοντο / θνητῶν οἳ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον αἰὲν ἔασι ‖ (VI) Orph. Arg. 430 s (cf. fr. 100) ἀνθρώπων δ' ὀλιγοδρανέων πολυεθνέα φύτλην / ἤειδον ‖ (VII) Dio Chrys. 30, 10 μηδὲ εἴ τις ἐπὶ τὸν δυσχερέστατον ἔλθοι τῶν λόγων ... ὅτι τοῦ τῶν Τιτάνων αἵματός ἐσμεν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι. ὡς οὖν ἐκείνων ἐχθρῶν ὄντων τοῖς θεοῖς καὶ πολεμησάντων οὐδὲ ἡμεῖς φίλοι ἐσμέν, ἀλλὰ κολαζόμεθά τε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τιμωρίαι γεγόναμεν, ἐν φρουρᾶι δὴ ὄντες ἐν τῶι βίωι τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἕκαστοι ζῶμεν. τοὺς δὲ ἀποθνήισκοντας ἡμῶν κεκολασμένους ἤδη ἱκανῶς λύεσθαί τε καὶ ἀπαλλάττεσθαι. εἶναι δὲ τὸν μὲν τόπον τοῦτον, ὃν κόσμον ὀνομάζομεν, δεσμωτήριον ὑπὸ τῶν θεῶν κατεσκευασμένον χαλεπόν τε καὶ δυσάερον κτλ ‖ (VIII) Dio Chrys. 30, 26 ἀπὸ γὰρ τῶν θεῶν ἔφη τὸ τῶν ἀνθρώπων εἶναι γένος, οὐκ ἀπὸ Τιτάνων οὐδ' ἀπὸ Γιγάντων, cf. 33, 1 καὶ ὥς ἐστε Ἕλληνες καὶ Ἀργεῖοι καὶ ἔτι βελτίους, καὶ ἀρχηγοὺς ἔχετε ἥρωας καὶ ἡμιθέους, μᾶλλον δὲ Τιτᾶνας ‖ (IX) Iulian. Epist. 89 b 292 (159, 19 Bidez) εἰς τὴν τῶν θεῶν φήμην, ἣ παραδέδοται διὰ τῶν ἀρχαίων ἡμῖν θεουργῶν, ὡς, ὅτε Ζεὺς ἐκόσμει τὰ πάντα,

19 ὁ δὲ **M** ‖ **21** μόνον ὧν **M**[c] ‖ **22** sic pergit Damascii interpretatio ibid. 1, 9 ἡ Τιτανικὴ ζωὴ ἄλογός ἐστιν, ὑφ' ἧς ἡ λογικὴ σπαράττεται. κάλλιον δὲ πανταχοῦ ποιεῖν αὐτήν, ἀπὸ θεῶν γε ἀρχομένην τῶν Τιτάνων· καὶ τοίνυν τῆς λογικῆς τὸ δοκοῦν αὐτεξούσιον καὶ οἷον ἑαυτοῦ βουλόμενον εἶναι μόνου, οὔτε δὲ τῶν κρειττόνων οὔτε τῶν χειρόνων, τοῦτο ἡμῖν οἱ Τιτᾶνες ἐμποιοῦσιν, καθ' ὃ καὶ τὸν ἐν ἡμῖν Διόνυσον διασπῶμεν, παραθραύοντες ἡμῶν τὸ ὁμοφυὲς εἶδος καὶ οἷον κοινωνικὸν πρὸς τὰ κρείττω καὶ ἥττω. οὕτω δὲ ἔχοντες Τιτᾶνές ἐσμεν· ὅταν δὲ εἰς ἐκεῖνο συμβῶμεν, Διόνυσοι γινόμεθα τετελειωμένοι ἀτεχνῶς ‖ **23–24** cf. adn. ad frr. 99 et 100 ‖ **26** ss cf. Linforth 333 s; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 154 adn. 128 ‖ **29** ἐν φρουρᾶι cf. fr. 429 ‖ **36** ἔχεται **U** : εὔχετε **B** ‖ **37** ss cf. et Vian ad Orph. Arg. Notice 10 adn. 5 ‖ **37–38** παραδέδοται – θεουργῶν] 'il se peut que ces "anciens" théurges soient des Orphiques' Bidez adn. ad loc., cf. Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 185 ss ‖

σταγόνων αἵματος ἱεροῦ πεσουσῶν ἐξ οὐρανοῦ τὸ τῶν ἀνθρώπων βλαστήσειε γένος || (X) Orph. Hymn. 37, 1s Τιτῆνες, Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα, / ἡμετέρων πρόγονοι πατέρων || (XI) Titulus a Cyriac. Ancon. Perinthi exscriptus saec. II p. Chr., prim. ed. Dumont, Inscr. et mon. fig. de la Thrace, 1876, 38, cf. et. Mommsen, Ephem. Epigr. III 1877, 236; 332; Kaibel, Epigr. Gr. Suppl. p. 31, n. 1036a 2s, plura invenies in fr. 661 ἐπὰν δ' ὁ Βάκχος εὐάσας πλη⟨γή⟩σ⟨ε⟩τα⟨ι⟩ / τότε αἷμα καὶ πῦρ καὶ κόνις μιγήσεται || (XII) Eust. in Il. p. 332, 23 διὸ καί φησι 'Τιτάνου λευκὰ κάρηνα' (B 735). τίτανον δὲ κυρίως τὴν κονίαν φαμέν, τὸ ἰδιωτικῶς λεγόμενον ἄσβεστον, τὸ ἐν λίθοις κεκαυμένοις χνοῶδες λευκόν. ἐκλήθη δὲ οὕτως ἀπὸ τῶν μυθικῶν Τιτάνων, οὓς ὁ τοῦ μύθου Ζεὺς κεκραυνοῖς βάλλων κατέφρυγε· δι' αὐτοὺς γὰρ καὶ τὸ ἐξ ἄγαν πολλῆς καύσεως καὶ ὡς οἷον εἰπεῖν τιτανώδους διαθρυφθὲν ἐν λίθοις λεπτὸν τίτανος ὠνομάσθη, οἷα ποινῆς τινος Τιτανικῆς γενομένης καὶ ἐν αὐτῶι || (XIII) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (51 Thurn),

39 ἐξ οὐρανοῦ 'an ἐξ Ὀλύμπου?' Bidez (potius ἐξ οὐρανοῦ coll. Orph. Arg. 18s [fr. 99] Γιγάντων, οἳ λυγρὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἐστάξαντο / σπέρμα γονῆς τὸ πρόσθεν) : ἐξ ὧν που cod. || **40s** cf. Ricciardelli, comm. ad loc. et ad v. 8 || **40** ἀγναὰ **A** || **41ss** cf. Kaibel, Rh. Mus. 34, 1879, 211; Dieterich, De hymn. Orph. 6 (= Kl. Schr. 72ss); Olivieri, Atti Accademia Arch. Napoli 1924, 273ss; 298ss; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 211 (= Études de religion grecque, Paris 1972, 32); Pleket, Inscriptions in the Rijksmuseum, Leiden 1958, 91; Casadio in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 200s | πλη⟨γή⟩σ⟨ε⟩τα⟨ι⟩ Dieterich : πλησ⟨θήσ⟩ετα⟨ι⟩ priores : πλανήσεται Mommsen : πλήσηι Bücheler : ΠΛΗΣΤΑ Cyriac. || **45** τότε Kaibel : πόλιν Bücheler : ΠΟΥΕ Cyriac. | de Baccho a Titanibus trucidato loquitur; αἷμα (sc. Bacchi), πῦρ (sc. Iovis fulmen), et κόνις (sc. pars Titanica; κονία idem atque τίτανος ap. Iul. Ep. 80 ὀπτῆς πλίνθου καὶ κόνεως) μιγήσεται ad homines creandos, sec. Dieterich, prob. Casadio : at mihi veri similius videtur et αἷμα Titanum fuisse | cf. Procl. in Plat. Cratyl. 77, 24 Pasquali || **46–47** τίτανον – φαμέν habet Schol. Hom. **B** 735 || **48** ἐκλήθη – **52** ἐν αὐτῶι 'fontem nescio' Van der Valk, qui cf. Wüst, Titanes, RE VI A 2 (1937) 1492 | fortasse Rhapsodiarum auctor (vel carminis interpres quidam) verbis lusit; an τιτάνοιό τε λευκὰ κάρηνα in carmine Orphico legebat at 'capita alba e cineribus' significans? | sec. Linforth 329ss, 359s Olympiodori fons non carmen Orphicum (vid. et. Brisson in: Hommage à J. Pépin, Paris 1992, 481ss; Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 35ss; Mancini, Quad. urb. 90, 1999, 158s) : contra Dodds, Greeks and the Irrational 177 adn. 135; Casadio, Orpheus 8, 1987, 392; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 495; Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 401ss; cf. et. West, Orphic Poems 164s, qui Eudemi theogoniae trib. | incertum utrum in Rhapsodiis homines a Titanum cineribus (ut enarravit Olympiodor.) an ab eorum sanguine (ut Dio, Iulian, Tit. Perinth.) orti sint; probabiliter ab ambobus | de sanguine ap.

cf. Georg. Cedren. Historia compen. 1, 101 (Patr. Gr. 121, 132 A Migne) Ὀρφεὺς ... (cf. fr. 885 I) ἐξέθετο θεογονίαν καὶ κόσμου κτίσιν καὶ ἀνθρώπων πλαστουργίαν. sequitur fr. 102 I ||
(XIV) Oppian. Hal. 4–6.9 s
ἀλλά τις ἀτρεκέως ἰκέλην μακάρεσσι γενέθλην
ἀνθρώπους ἀνέφυσε, χερείονα δ' ὤπασεν ἀλκήν,
εἴτ' οὖν Ἰαπετοῖο γένος, πολυμῆτα Προμηθεύς,
...
εἴτ' ἄρα καὶ λύθροιο θεορρύτου ἐκγενόμεσθα
Τιτήνων·

321 F (216b K.)

Οἴνου πάντα μέλη κόσμωι λαβὲ καί μοι ἔνεικε.

322 F (35 + 209 + 211 + 212 K., 4 [B 38] + 4 [B 40] b + 4 [B 78] C.)

(I) Clem. Alex. Protr. 2, 18, 2 (27 Marc.) cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 25 pergit fr. 318 I καὶ τὰ μέλη τοῦ Διονύσου Ἀπόλλωνι τῶι παιδὶ παρακατατίθεται καταθάψαι. ὃ δέ, οὐ γὰρ ἠπείθησε Διί, εἰς τὸν Παρνασσὸν φέρων κατατίθεται διεσπασμένον τὸν νεκρόν || (II) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 129 (81 Westerink) pergit fr. 309 II ὁ δὲ Ἀπόλλων συναγείρει τε αὐτὸν καὶ ἀνάγει καθαρτικὸς ὢν θεὸς καὶ τοῦ Διονύσου σωτὴρ ὡς ἀληθῶς, καὶ διὰ τοῦτο

321 Procl. in Plat. Cratyl. 108, 13 Pasquali τὸν δεσπότην ἡμῶν Διόνυσον οἱ θεολόγοι πολλάκις καὶ ἀπὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ δώρων οἶνον καλοῦσιν, οἷον Ὀρφεύς [laud. fr. 331]· καὶ πάλιν [1]· καὶ αὖθις [laud. fr. 303]

Orphicos cf. et. Sfameni l. laud. 140 ss | homines et nati sunt e luteo cum sanguine deorum rebellium mixto in carminibus Mesopotamiae (cf. Atraḫasis I 212–7, Lambert et Millard, p. 59; Enuma eliš VI 1 ss, et Burkert in: Meyer–Sanders [ed.], Jewish and Christian self-definition, London 1982, 8 et adn. 39, p. 186)
321 μεληκόσμω **P** | κόσμω λαβε καί μοι κόσμω λαβε bis (alt. κόσμω λαβε del.) **A** | Iuppiter Apollinem mandat | cf. fr. 303 et comm. ad loc.
322 cf. et. Procl. in Plat. Cratyl. 100, 27 ss Pasquali | Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **3** Παρνασσὸν] i.e. Delphos, cf. Hymn. Apol. 520 s et West, Orphic Poems 140 et adn. 1; Piérart in: Bodelot et al., Ποικίλα, Hommage à Othon Scholer, Luxembourg 1996, 137 ss ||

Διονυσοδότης ἀνυμνεῖται cf. 1, 130 συναιρεῖ (sc. ἡ ψυχή) δὲ διὰ Ἀπόλλωνος κτλ (cf. fr. 316 II) || (III) OLYMPIODOR. in Plat. Phaed. 7, 10 (113 Westerink) πῶς δὲ ἄρα οὐ τὰ Ὀρφικὰ ἐκεῖνα παρωιδεῖ νῦν ὁ Πλάτων ὅτι ὁ Διόνυσος σπαράττεται μὲν ὑπὸ τῶν Τιτάνων (cf. fr. 311 VII), ἑνοῦται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος; διὸ 'συναγείρεσθαι' καὶ 'ἀθροίζεσθαι' τουτέστιν ἀπὸ τῆς Τιτανικῆς ζωῆς ἐπὶ τὴν ἑνοειδῆ. quae sequuntur vid. ap. fr. 291 I || (IV) PROCL. in Plat. Tim. II 198, 10 Diehl pergit fr. 329 III τὴν δὲ ἐν ταύταις ταῖς μοίραις ἁρμονίαν ἔχηι τῆς Ἀπολλωνιακῆς τάξεως σύμβολον· καὶ γὰρ ἐν ἐκείνοις ὁ συνάγων καὶ ἑνίζων τὰ μερισθέντα τοῦ Διονύσου μέλη κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ πατρὸς (cf. fr. 321) οὗτός ἐστιν ὁ θεός || (V) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 14 (35 Westerink) τοῦ μὲν μυστικοῦ λόγου μονὰς ἡγεῖται ἡ τοῦ νέου θεοῦ· τῆς δὲ φιλοσόφου ἀποδείξεως, ἅτε ἀνελιττούσης τὸν ἀπόρρητον λόγον, τὸ πλῆθος τῶν θεῶν, οὓς ἀντιστρόφως ὁ Πλάτων (Tim. 42d6) 'νέους' καλεῖ, τὸν δὲ βασιλέα αὐτῶν ποιεῖ τὸν Ἥλιον (Resp. 509d), ὃς πολλὴν ἔχει πρὸς τὸν Διόνυσον κοινωνίαν διὰ μέσου τοῦ Ἀπόλλωνος κατ' Ὀρφέα. κάλλιον δὲ τὸν Ἥλιον ὡς μὲν Δία βασιλέα ποιεῖν ... (cf. fr. 305 II) ὡς δὲ Ἀπόλλωνα μέσον, συνάγοντα μὲν τὴν Διονυσιακὴν διαίρεσιν.

323 F (172 K.)

PROCL. Theol. Plat. VI 12 (VI 58, 1 Saffrey–Westerink) πρῶτον δὴ τοῦτο κατανοήσωμεν, ὅπως καὶ αὐτὸς (sc. Plato) ὥσπερ Ὀρφεύς, τὸν Ἥλιον εἰς ταὐτόν πως ἄγει τῶι Ἀπόλλωνι καὶ ὡς τὴν κοινωνίαν πρεσβεύει τούτων τῶν θεῶν, ἐκεῖνος μὲν γὰρ διαρρήδην λέγει γὰρ διὰ πάσης ὡς εἰπεῖν ⟨τῆς⟩ ποιήσεως.

324 F (209 + 214 K., 4 [B 40] e C.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. I 125, 20 Kroll ἐπεὶ καὶ Κόρης καὶ Δήμητρος καὶ αὐτῆς τῆς μεγίστης θεᾶς ἱερούς τινας ἐν ἀπορρήτοις θρήνους αἱ τελεταὶ

7 Διονυσοδότης] cf. Paus. 1, 31, 4 de Phlyum fanis, et Casadio in: Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1336s (cf. frr. 531s et introd. ad loc.) | ἀνυμνεῖται] εὐφημεῖται M[1] || **14** ἔχει Q | τῆς om. P || **17** ss cf. Westerink ad loc. || **19** οὓς Norvin : ὅτι, -ι in ras. M[x] || **20** τὸν[1] M[c] : τὸ M[1]

323 cf. Lob. 614; Kern, Hermes 24, 1889, 501; eund., Orpheus 7 adn. 2; Wil., Platon I, 416 adn. 3; Saffrey–Westerink ad loc., qui cft. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 14 (37 Westerink = fr. 305 II) || **4** ⟨τῆς⟩ add. Lob. | de Apollini eodem atque Sole cf. frr. 102 (et adn. ad loc.); 322

324 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **2** μεγίστης θεᾶς] Noctis sec. Kern, melius Temidis-Necessitatis (Ἀνάγκης), cf. Boyancé, Le culte des

παραδεδώκασιν || (II) Procl. in Plat. Remp. I 94, 5 Kroll ὥσπερ δὴ καὶ Ὀρφεὺς τοῖς Διονυσιακοῖς εἰδώλοις (fr. 309 VI) τὰς συνθέσεις καὶ τὰς διαιρέσεις καὶ τοὺς θρήνους προσῆψεν ἀπὸ τῶν προνοουμένων ἅπαντα ταῦτα ἐκείνοις ἀναθείς || (III) Himer. Declam. (9) 45, 4 (184 Colonna) pergit fr. 302 II τί οὖν ἐπὶ τούτοις; Διόνυσος ἔκειτο μὲν οἶμαι βληθεὶς καὶ τὴν πληγὴν καιρίαν ἐστέναζεν· ἄμπελος δ' ἦν κατηφής, καὶ σκυθρωπὸς οἶνος, καὶ βότρυς ὥσπερ δακρύων, καὶ Βάκχος οὐκέτι σφυρὸν εἰς τὴν κίνησιν εἶχεν εὐάρμοστον. ἀλλ' οὐ διὰ τέλους τὸ δάκρυον, οὐδὲ πολεμίων τὸ τρόπαιον. sequitur fr. 318 VI.

325 F (214 K.)

Iul. Firm. Mat. De err. 6, 4 (89 Turcan.) *pergit fr. 318 V* tunc quia diutius pater ferre lugentis animi tormenta non poterat et quia dolor ex orbitate veniens nullis solaciis mitigabatur, imaginem eius ex gypso plastico opere perfecit et cor pueri *(cf. fr. 314)* ex quo facinus fuerat sorore deferente detectum, in ea parte plastes collocat qua pectoris fuerant liniamenta formata. *sequitur fr. 332.*

326 F (213 + 214 + 240 K.)

(I) Mythogr. Vatic. III 12, 5 ut autem paulo altius ordiri videamur, habet fabula, Gigantes Bacchum inebriatum invenisse ... *(cf. fr. 311 IV)* et eum paulo post vivum et integrum resurrexisse || (II) Macrob. Somn. Scip. 1. 12. 12 ideo in illorum sacris traditur ... (sc. Liber, *cf. fr. 311 V*) rursus unus et integer emersisse. *sequitur fr. 333 II* || (III) Nonn. Dion. 24, 48s ἀρχεγόνου γὰρ / ἐκ κραδίης ἀνέτελλες ἀειδομένου Διονύσου || (IV) Origen. c. Cels. 4, 17 ἆρα δὲ οὐ πολλῶι ταῦτα, καὶ μάλιστα ὅτε ὃν δεῖ τρόπον νοεῖται, σεμνό-

Muses chez les philosophes grecs, Paris 1937, 53 (coll. Procl. in Plat. Remp. II 344s Kroll); eund., Rev. Ét. Gr. 75, 1962, 482 at adn. 2; Robert, Bull. épigr. ap. Rev. Ét. Gr. 77, 1964, n. 155; Festugière ad loc. || **7** βληθεὶς] πληγεὶς Dübner (ex apogr. cod. **B** quo πλαγεὶς servabatur) || **9** σφυρὸν εἰς Reiske : εἰς σφυρὰ **RB** : εἰς σφαῖραν Dübner || **10** οὐδὲ Dübner : οὔτε **RB** || de luctu cf. Iul. Firm. Mat. De err. 6, 4 (fr. 318 V) *acerbi luctus*

325 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **4** cor pueri *Bursian* : corpori **P** || **5** plastes *Bursian* : plastē **P** : plastae *Flacius Illyricus* | de re cf. Bettini, Quad. Urb. Cult. Class. 43, 1993, 103ss | de gypso cf. ad fr. 308

326 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || **1** ordiri] evehi **M** | *de re cf. et. Procl. Hymn. 7, 16s (fr. 327 II)* ὄφρα νέος ... / ἀνηβήσηι Διόνυσος || **5–6** cf. Hopkinson ad loc. ||

τερα φανεῖται Διονύσου ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἀπατωμένου καὶ ἐκπίπτοντος ἀπὸ τοῦ Διὸς θρόνου καὶ σπαρασσομένου ὑπ' αὐτῶν καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν συντιθεμένου καὶ οἱονεὶ ἀναβιώσκοντος καὶ ἀναβαίνοντος εἰς οὐρανόν; ἢ Ἕλλησι μὲν ἔξεστι τὰ τοιαῦτα εἰς τὸν περὶ ψυχῆς ἀνάγειν λόγον καὶ τροπολογεῖν, ἡμῖν δ' ἀποκέκλεισται θύρα ἀκολούθου διηγήσεως κτλ

327 F (T 95 K., 4 [B 23] C.)

(I) Io. Lyd. De mens. 4, 51 (107, 10 Wünsch, cf. fr. 497 I) τέταρτος (sc. Διόνυσος) ὁ Διὸς καὶ Σεμέλης. ὧι τὰ Ὀρφέως μυστήρια ἐτελεῖτο || (II) Procl. Hymn. 7, 11–15 (275 van den Berg)

ἣ (sc. Παλλάς) κραδίην ἐσάωσας ἀμιστύλλευτον ἄνακτος
αἰθέρος ἐν γυάλοισι μεριζομένου ποτὲ Βάκχου
Τιτήνων ὑπὸ χερσί, πόρες δέ ἑ πατρὶ φέρουσα,
ὄφρα νέος βούλησιν ὑπ' ἀρρήτοισι τοκῆος
ἐκ Σεμέλης περὶ κόσμον ἀνηβήσηι Διόνυσος

|| (III) Hygin. fab. 167 (139 Marshall) Liber Iovis et Proserpinae filius a Titanis est distractus, cuius cor contritum Iovis Semele dedit in potionem, ex eo pregnans cum esset facta, Iuno in Beroen nutricem Semeles se commutavit et ait, "alumna, pete a Iove ut sic ad te veniat quemadmodum ad Iunonem, ut scias quae voluptas est cum deo concumbere". illa autem instigata petit ab Iove, et fulmine est icta; ex cuius utero Liberum exuit et Nyso dedit nutriendum, unde Dionysus est appellatus et bimater est dictus || (IV) Diod. 1, 23, 2

11–12 καὶ τροπολογεῖν] mg. A[2] : om. A

327 cf. Burton, Diodorus Siculus Book I, a Commentary, Leiden 1972, 3ss; 102; Graf, Eleusis 23ss; Bertrac-Vernière ad Diod. IV; van der Berg ad loc. p. 288ss; Bernabé in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 91s || **14** Nysae *Bursian* || **15** bimater (*et* **40** διμήτορα)] cf. Alex. fr. 285 Kassel–Austin (= Trag. Adesp. 21, 2 Kann.–Sn.) ὁ γὰρ διμάτωρ Βρόμιος οὐ χαίρει συνὼν / ἀνδράσι πονηροῖς κτλ, Orph. Hymn. 50, 1 κλῦθι, μάκαρ, Διὸς υἷ', ἐπιλήνιε Βάκχε, διμάτωρ, 52, 3 τριφυὲς, 52, 9 κοῦρε διμάτωρ et Ricciardelli, comm. ad locc., Nicom. Geras. ap. Phot. Bibl. cod. 187, p. 144a14 καὶ Διόνυσος … Διμάτωρ, μητρὸς τετευχὼς δυάδος, Io. Lyd. De mens. 4, 51 καὶ Διμήτορα τὸν δύο προόδους λαχόντα, Suda s.v. Διμήτωρ (II 99, 32 Adler)· ὁ Διόνυσος, cf. et. Herodian. Epim. 265, Et. Gud. Διμήτριος, Eur. Hipp. 560 διγόνοιο Βάκχου, Nonn. Dion. 1, 4 Βάκχου δισσοτόκοιο, Ovid. Met. 4, 12 (fr. 694) *bimatrem,* 3, 317 *bis geniti … Bacchi,* et quod explicavit Diod. 3, 62, 5 μιᾶς μὲν καὶ πρώτης γενέσεως ἀριθμουμένης ὅταν τὸ φυτὸν εἰς τὴν γῆν τεθὲν λαμβάνηι τὴν αὔξησιν, δευτέρας δ' ὅταν βρίθηι καὶ τοὺς βότρυς πεπαίνηι κτλ et aliter 4, 4, 5 διμήτορα δ' αὐτὸν προσαγορευθῆναι λέγουσι διὰ τὸ πατρὸς μὲν ἑνὸς ὑπάρξαι τοὺς δύο Διονύσους, μητέρων δὲ δυοῖν | de re cf. Linforth 211ss; Jeanmaire, Dionysos 364 ||

(cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 1, 23) τοὺς δὲ λέγοντας ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας γεγονέναι τὸν θεὸν ἐκ Σεμέλης καὶ Διός φασι (sc. Aegyptii) σχεδιάζειν. Ὀρφέα γὰρ ... (cf. fr. 48 III) ἀφορμὰς δ' ἔχειν τὸν Ὀρφέα πρὸς τὴν μετάθεσιν τῆς τοῦ θεοῦ γενέσεώς τε καὶ τελετῆς τοιαύτας. Κάδμον ἐκ Θηβῶν ὄντα τῶν Αἰγυπτίων γεννῆσαι σὺν ἄλλοις τέκνοις καὶ Σεμέλην, ταύτην δ' ὑφ' ὁτουδήποτε φθαρεῖσαν ἔγκυον γενέσθαι, καὶ τεκεῖν ἑπτὰ μηνῶν διελθόντων βρέφος τὴν ὄψιν οἷόνπερ οἱ κατ' Αἴγυπτον τὸν Ὄσιριν γεγονέναι νομίζουσι ... Κάδμον δ' αἰσθόμενον τὸ γεγονός, καὶ χρησμὸν ὄντα διατηρεῖν τὰ τῶν πατέρων νόμιμα, χρυσῶσαί τε τὸ βρέφος καὶ τὰς καθηκούσας αὐτῶι ποιήσασθαι θυσίας, ὡς ἐπιφανείας τινὸς κατ' ἀνθρώπους Ὀσίριδος γεγενημένης. ἀνάψαι δὲ καὶ τὴν γένεσιν εἰς Δία, σεμνύνοντα τὸν Ὄσιριν καὶ τῆς φθαρείσης τὴν διαβολὴν ἀφαιρούμενον· διὸ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκδοθῆναι λόγον ὡς ἡ Κάδμου Σεμέλη τέτοκεν ἐκ Διὸς Ὄσιριν. ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις Ὀρφέα, μεγάλην ἔχοντα δόξαν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ μελωδίαι καὶ τελεταῖς καὶ θεολογίαις, ἐπιξενωθῆναι τοῖς Καδμείοις καὶ διαφερόντως ἐν ταῖς Θήβαις τιμηθῆναι. μετεσχηκότα δὲ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις θεολογουμένων μετενεγκεῖν τὴν Ὀσίριδος τοῦ παλαιοῦ γένεσιν ἐπὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους, χαριζόμενον δὲ τοῖς Καδμείοις ἐνστήσασθαι καινὴν τελετήν, καθ' ἣν παραδοῦναι τοῖς μυουμένοις ἐκ Σεμέλης καὶ Διὸς γεγεννῆσθαι τὸν Διόνυσον. τοὺς δ' ἀνθρώπους τὰ μὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν ἐξαπατωμένους, τὰ δὲ διὰ τὴν Ὀρφέως ἀξιοπιστίαν καὶ δόξαν ἐν τοῖς τοιούτοις προσέχοντας, τὸ δὲ μέγιστον ἡδέως προσδεχομένους τὸν θεὸν Ἕλληνα νομιζόμενον, καθάπερ προείρηται, χρήσασθαι ταῖς τελεταῖς. ἔπειτα παραλαβόντων τῶν μυθογράφων καὶ ποιητῶν τὸ γένος, ἐμπλῆσαι τὰ θέατρα, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις ἰσχυρὰν πίστιν καὶ ἀμετάθετον γενέσθαι || (V) Diod. 3, 62, 5 διμήτορα δὲ τὸν Διόνυσον ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὠνομάσθαι || (VI) Lucian. de salt. 39 εἶτα Ἰάκ-

16ss incertum utrum ab Hecateo (Abderita, non Mylesio cum errans scripsit Kern [vid. et. corr. in p. 300]) libri primi multa mutuatus sit Diodorus necne || **16** ταῖς Βοιωτίαις Diod. **CV** || **19** τε om. Eus. | τελευτῆς Diod. **VD**[b] || **20–21** ὑφ' ὁτουδήποτε Stephanus Euseb. **BONV** : ὑπὸ τοῦ δήποτε Diod. **CV** p.c. : ὑπό του δήποτε Diod. **D**[b] : ὑπὸ τοῦ Διός ποτε Diod. **V** a.c. Euseb. **A** || **21** ἔγγυον Diod. **V** || **22** τὸν om. Diod. **D**[b] | νομίζουσι] φασί Diod. **V** || **23** χρήσιμον Diod. **C** || **24–25** ποιῆσαι (om. θυσίας) Diod. **V** || **25** ἀνθρώπου Diod. **C** || **26** post Ὄσιριν add. τε καὶ τὸ γεγονὸς Diod. **D**[a] : *Osiridis factum* Poggii versio || **28** post Διὸς add. τὸν Diod. **V** || **33** κενὴν Diod. **D**[a] || **34** τοὺς μυουμένους Diod. **V** : τοῖς μυθουμένοις Diod. **D**[a] : *fabulis* Poggii versio | γεγεννῆσθαι Stephanus : γεγενῆσθαι cod. || **36** προσέχοντας] καιροῖς ἔχοντος Diod. **D**[a] || **39** γένος] γεγονὸς Diod. **CV** | ἐμπεπλῆσθαι Diod. **D**[a] | ἐπιγιγνομένοις Diod. **CV** || **40** ἐγγεννῆσαι Diod. **C** Euseb. **A** : γεννῆσαι Diod. **V** ||

χου σπαραγμὸν καὶ Ἥρας δόλον (cf. fr. 304 IV, 311 IX), καὶ Σεμέλης κατάφλεξιν καὶ Διονύσου ἀμφοτέρας τὰς γονάς ||

(VII) Orph. Hymn. 44 (Σεμέλης)

κικλήσκω κύρην Καδμηίδα παμβασίλειαν,
εὐειδῆ Σεμέλην, ἐρατοπλόκαμον, βαθύκολπον,
μητέρα θυρσοφόροιο Διωνύσου πολυγηθοῦς,
ἣ μεγάλας ὠδῖνας ἐλάσσατο πυρφόρωι αὐγῆι
ἀθανάτου φλεχθεῖσα Διὸς βουλαῖς Κρονίοιο
τιμὰς τευξαμένη παρ' ἀγαυῆς Περσεφονείης
ἐν θνητοῖσι βροτοῖσιν ἀνὰ τριετηρίδας ὥρας,
ἡνίκα σοῦ Βάκχου γονίμην ὠδῖνα τελῶσιν
εὐίερόν τε τράπεζαν ἰδὲ μυστήριά θ' ἁγνά.
νῦν σέ, θεά, λίτομαι, κούρη Καδμηίς, ἄνασσα,
πρηύνοον καλέων αἰεὶ μύσταισιν ὑπάρχειν.

328 F

(I) Aristid. Or. 41, 2 Keil τοὺς μὲν οὖν τελέους ὕμνους τε καὶ λόγους περὶ Διονύσου Ὀρφεῖ καὶ Μουσαίωι (fr. 61) παρῶμεν καὶ τοῖς ἀρχαίοις τῶν νομοθετῶν (Plat. Leg. 665 a, cf. fr. 684) αὐτοὶ δὲ ὡσπερεὶ συμβόλου χάριν ὡς οὐ τῶν ἀμυήτων ἄρ' ἦμεν, ... Ζεὺς Σεμέληι συγγίγνεται· καὶ ἐπειδὴ ἐκύει ἡ Σεμέλη, ὁ Ζεὺς βουλόμενος ἀμφότερα αὐτὸς ὢι Διονύσωι γενέσθαι, πατήρ τε καὶ μήτηρ, τὴν μὲν Σεμέλην ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν Ὄλυμπον κομίζει διὰ πυρός, αὐτὸς δὲ ἀναλαβὼν τὰς αὐτοῦ γονὰς ἐρραψάμενος τῶι μηρῶι ἐφόρει δέκα μῆνας ἐξ ἀρχῆς, κτλ || (II) Io. Lyd. De mens. 4, 51 (108, 21 Wunsch) Σεμέλης δὲ αὐτὸν ποιοῦσιν υἱόν, ὡς ὑπὸ γῆν κρυπτόμενον καὶ διὰ τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι τοῦ λόγου, προϊόντα· καὶ τῶι μηρῶι τοῦ Διὸς ἐντρεφόμενον, οἱονεὶ ἐν τοῖς ἀπορρήτοις τοῦ κόσμου λανθάνοντα || (III) Procl. in Plat. Tim. III 99, 17 Diehl καὶ ὁ προπάτωρ Οὐρανὸς τοὺς μὲν ἐν ἑαυτῶι κατέχει, τοῖς δὲ τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ δίδωσι διάκρισιν. καὶ δηλοῦσιν οἱ θεολόγοι ταῦτα μυ-

49 φλεχθεῖσα Keydell : τεχθεῖσα Ψ || **50** ἀγαυῆς Pierson : αὐτῆς Ψ || **53** ἰδὲ Aldina : ἠδὲ Ψ || de Semele cf. et. Diod. 3, 64, 3; Ovid. Met. 3, 270 ss; vid. et. Guthrie, The Greek and their Gods, 154; Dodds ad Eur. Bacch. 63 s; Nilsson, Gesch. Gr. Relig. I, 535; Burton, l. laud., 103; Casadio in: Berti, Dionysos Mito e mistero, Comacchio 1991, 361 ss; Bernabé in: Sánchez Fernández et Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 29 ss; Ricciardelli, comm. ad Orph. Hymn. 44 | **icon.** Kossatz-Deissnann, Semele, LIMC VII 1 (1994) 718 ss

328 cf. fr. 59, Bernabé in: Sánchez Fernández et Cabrera Bonet (edd.), En los límites de Dioniso, Murcia 1998, 32 ss; eund. in: Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 92 || **13** θεολόγοι] Orphici sec. Festugière ad loc. ||

στικοῖς ὀνόμασιν, ὅπου μὲν 'κρύψιν' (cf. fr. 31, 8 et adn. ad loc., 243, 31), ὅπου δὲ 'κατάποσιν' (fr. 240) λέγοντες, ὅπου δὲ 'τὴν ἐν τῶι μηρῶι τροφήν' || (IV) PROCL. in Plat. Tim. I 408, 2 Diehl ὁ δὲ (sc. Διόνυσος) ἀπὸ τοῦ μηροῦ τοῦ Διὸς κτλ. vid plura ap. fr. 329 I || (V) DIOD. 3, 62, 10 καθ' ἣν ἐκ τοῦ Διὸς μηροῦ γενέσθαι πάλιν τὸν θεὸν μεμυθοποιῆσθαι || (VI) APIO ap. Ps. Clem. Rom. Homil. 6, 2, 7 (106, 9 Rehm–Irmscher–Paschke) ἐκ δὲ τοῦ μηροῦ τὸν Διόνυσον τέκηι, ὃν ὑπὸ Τιτάνων ἐσπαράχθαι λέγουσιν || (VII) HERODIAN. Περὶ ὀρθ. 502, 6 Lentz Εἰραφιώτης· διὰ τῆς ει διφθόγγου. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐρράφθαι γέγονεν ἐρραφιώτης καὶ εἰραφιώτης προσελθόντος τοῦ ι καὶ ἀποβληθέντος τοῦ ρ. Εἰραφιώτης γὲ λέγεται ὁ Διόνυσος διὰ τὸ ἐρράφθαι ἐν τῶι μηρῶι τοῦ Διός. ἢ παρὰ τὸ ἔριφος γέγονεν ἐραφιώτης καὶ κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ι Εἰραφιώτης. καὶ γὰρ ὑπὸ ἐρίφων φασὶν ἀνατραφῆναι τὸν Διόνυσον. καὶ λέγεται Ἐρίφιος παρὰ Λάκωσιν || (VIII) NONN. Dion. 9, 23s Εἰραφιώτην· / ὅττι μιν εὐώδινι πατὴρ ἐρράψατο μηρῶι || (IX) HESYCH. s.v. Ἐρίφιος· ὁ Διόνυσος, id. s.v. Εἰραφιώτης· ὁ Διόνυσος, παρὰ τὸ ἐρράφθαι ἐν τῶι μηρῶι τοῦ Διός. καὶ Ἐρίφιος παρὰ Λάκωσιν || (X) SCHOL. Hom. A 39b (I 21 Erbse) ὅθεν καὶ Εἰραφιώτης ὁ Διόνυσος λέγεται· ἐστέφετο γὰρ κισσῶι· ἢ ἀπὸ τοῦ ἐρράφθαι αὐτὸν τῶι μηρῶι τοῦ Διός· ἢ παρὰ τὸ ἐρίφωι αὐτὸν συνανατραφῆναι· ἢ παρὰ τὸ ἐρίωι αὐτὸν πλέκεσθαι || (XI) Ps.-NONN. ad Gregor. Orat. in Iulian. 5, 20 (195 Nimmo Smith) καὶ τότε λαβὼν ὁ Ζεὺς τὸν Διόνυσον ἔμβρυον ὄντα ἔρραψεν ἐν τῶι ἑαυτῶι μηρῶι.

329 F (199 + 211 K., 4 [B 59] C.)

(I) PROCL. in Plat. Tim. I 407, 22 Diehl ὁ δὲ Ὀρφεὺς τρόπον ἕτερον· ἀλλ' εἴ με δεῖ τοὐμὸν εἰπεῖν, διὰ τούτων καὶ ἡ τοῦ θεολόγου διάνοια γίγνεται καταφανής. ἡ μὲν γὰρ Ἵπτα τοῦ παντὸς οὖσα ψυχὴ καὶ οὕτω κεκλημένη

15 τὴν ἐν τῶι μηρῶι τροφήν] cf. Herodt. 2, 146, Eur. Bacch. 94ss (et Dodds, comm. ad loc.), Apollodor. 3, 4, 3 (et Frazer, comm. ad loc.), Lucian. D. Deor. 12 (9); Orph. Hymn. 52, 3 μηροτρεφής (et Ricciardelli, comm. ad loc.) || **23** Εἰραφιώτης] cf. comm. ad Lam. Pelin. (fr. 485) 3ss || **27** Ἐρίφιος Latte : Ἔριφος cod. || **29** Ἐρίφιος Latte : Ἔριφος cod. || **icon.** Bacchus nascens e Iovis femore repraesentatur in cratera rub. fig. saec. V–IV a. Ch. Taranti Mus. servata (cat. 197), cf. et. Gasparri, Dionysos, LIMC III 1 (1986) 478ss, Augé–Linant de Bellefonds, ibid. 523

329 cf. Lob. 581ss; Holwerda 364s || **2** τοὐμὸν om. N | διὰ τοῦτο **P** || **3** Ἵππα N | de dea Hipta cf. Orph. Hymn. 48, 1ss κλῦθι, πάτερ, Κρόνου υἱέ, Σαβάζιε, κύδιμε δαῖμον, / ὃς Βάκχον Διόνυσον, ἐρίβρομον, εἰραφιώτην, / μηρῶι ἐγκατέραψας, ὅπως τετελεσμένος ἔλθηι / Τμῶλον ἐς ἠγάθεον παρ⟨ὰ⟩ Ἵπταν καλλιπάρῃον, 49, 1ss Ἵπταν κικλήσκω, Βάκχου τροφόν, εὐάδα κούρην, / μυστιπόλοις

παρὰ τῶι θεολόγωι τάχα μὲν ὅτι καὶ ἐν ἀκμαιοτάταις κινήσεσιν αἱ νοήσεις αὐτῆς οὐσίωνται, τάχα δὲ καὶ διὰ τὴν ὀξυτάτην τοῦ παντὸς φοράν, ἧς ἐστιν αἰτία, λίκνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θεμένη καὶ δράκοντι αὐτὸ περιστέψασα τὸν κραδιαῖον ὑποδέχεται Διόνυσον ... ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ μηροῦ τοῦ Διὸς (cf. fr. 328 IV) πρόεισιν εἰς αὐτήν (ἦν γὰρ ἐκεῖ συνηνωμένος) καὶ προελθὼν καὶ μεθεκτὸς αὐτῆς γεγονὼς ἐπὶ τὸ νοητὸν αὐτὴν ἀνάγει καὶ τὴν ἑαυτοῦ πηγήν· ἐπείγεται γὰρ πρὸς τὴν μητέρα τῶν θεῶν καὶ τὴν Ἴδην, ἀφ' ἧς πᾶσα τῶν ψυχῶν ἡ σειρά. διὸ καὶ συλλαμβάνειν ἡ Ἵπτα λέγεται τίκτοντι τῶι Διί. sequitur fr. 296 || (II) Procl. in Plat. Tim. II 105, 28 Diehl ὁ δέ γε ἡμέτερος καθηγεμὼν (i. e. Syrianus) προσφυέστερον τοῖς τοῦ Πλάτωνος ῥήμασιν ἐποιεῖτο τὴν ἐξήγησιν· τῆς γὰρ τοῦ παντὸς ψυχῆς ἐχούσης μέν τι καὶ ὑπερκόσμιον καὶ ἐξῃρημένον τοῦ παντός, καθὸ συνῆπται πρὸς τὸν νοῦν, ὃ δὴ κεφαλὴν αὐτῆς ὅ τε Πλάτων ἐν τῶι Φαίδρωι (248a) καὶ ὁ Ὀρφεὺς ἐν τοῖς περὶ τῆς Ἵπτας λόγοις προσωνόμασεν || (III) Procl. in Plat. Tim. II 198, 7 Diehl pergit fr. 311 VI καὶ γὰρ ἔδει νοῦ μετέχουσαν αὐτὴν Διονυσιακοῦ καί, ὡς Ὀρφεύς φησιν, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσαν τὸν θεὸν διῃρῆσθαι κατ' ἐκεῖνον. sequitur fr. 322 IV || (IV) Procl. in Plat. Tim. II 222, 19 Diehl καί, ὥς φησιν Ὀρφεύς, τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἐνιδρύσασα τῶι νῶι πρόεισιν ἐκεῖθεν κατὰ τὴν δυάδα τὴν ἐν αὐτῆι.

τελεταῖσιν ἀγαλλομένην Σάβου ἁγνοῦ / νυκτερίοις τε χοροῖσιν ἐριβρεμέταο Ἰάκχου. / κλῦθί μου εὐχομένου, χθονία μήτηρ, βασίλεια, / εἴτε σύ γ' ἐν Φρυγίηι κατέχεις Ἴδης ὄρος ἁγνὸν / ἢ Τμῶλος τέρπει σε, καλὸν Λυδοῖσι θόασμα· / ἔρχεο πρὸς τελετὰς ἱερῶι γήθουσα προσώπωι. Hipta erat dea Asiae Minoris (fort. eadem atque Sira dea Ḫepat, sec. West, Orphic Poems 96) cultus Sabazio particeps, cf. TAM V 1, 264 Διεὶ Σαβαζίωι καὶ Μητρὶ Εἵπτα, ib. 352 Μητρὶ Ἵπτα καὶ Διεὶ Σα[βαζίω]; ib. 459 [Μη]τρὸς Ἵπτα καὶ Διὸς Σαβαζίου, Denkschr. Wien. Akad. 54, 1911, 85 n. 169 Με[λ]τίνη Μητρᾶ Μητρὶ Ἵπτα εὐχήν, cf. Kern in: Genethliakon für C. Robert, Berlin 1910, 89ss; eund., Hermes 49, 1914, 480; Nilsson, Gr. Rel. I 579 et adn. 8; Herrmann ad TAM V 1, 352; Festugière ad Procl. I; West, Orphic Poems 96; de Hoz García Bellido, Die lydischen Kulte im Lichte der griechischen Inschriften, Bonn 1999, 40, 19 – 40, 22 et comm. p. 31; Morand, in: Lloyd (ed.), What is a God?, Duckworth 1997, 173ss; Ricciardelli ad Orph. Hymn. 49 || **4** μὲν καὶ ὅτι ἐν **N** || **6** λίκιον **M** : λύκιον **N** | de vanno cf. Servium auct. in Georg. 1, 166 (III 171, 14 Thilo-Hagen. vid. fr. 59 V) et Nilsson, The Dionysiac mysteries, Lund 1957, 21ss; praec. de hoc fr. p. 42s | δράκοντι] cf. frr. 87 et 89 et comm. ad locc. | περιστρέψασα **MP** || **6–7** τὸ κραδιαῖον ς : τὸ ποδιαῖον **N** : τὸ κράδιον coni Lob. 'vannum' interpretatus : at Schneider contulit Procl. Hymn. in Sol. κόσμου κραδιαῖον ... κύκλον cf. κραδαίνω || **9** αὐτῆς] αὐτῆι ς | ἑαυτοῦ Lob. : ἑαυτῆς cod. || **10** μητέρα τῶν θεῶν] Νύκτα sec. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 67 : immo Hiptam, cf. Orph. Hymn. 49, 5 supra laud. et Festugière ad Procl. loc. | πᾶσα ς : παρὰ **MNP** || **11** Ἵππα **NP** || **13** καθηγεμὼν] i.e. Syrianus || **17** Ἵππας ς

330 F (206 K.)

οἷον δὲ πρέφει ἔρνος ἀνὴρ ἐριθηλὲς ἐλαίης
⟨χώρωι ἐν οἰοπόλωι, ὅ θ' ἅλις ἀναβέβρυχεν ὕδωρ,
καλὸν τηλεθάον· τὸ δέ τε πνοιαὶ δονέουσι
παντοίων ἀνέμων, καί τε βρύει ἄνθεϊ λευκῶι⟩.

331 F (214 + 216a K.)

Οἴνου δ' ἀντὶ μιῆς τριπλῆν μετὰ ῥίζαν ἔθεντο.

330 Clem. Alex. Strom. 6, 2, 26, 1 εὕροις δ' ἂν καὶ Ὅμηρον (P 53) τὸν μέγαν ποιητὴν ἐκεῖνα τὰ ἔπη· [1] καὶ τὰ ἑξῆς κατὰ λέξιν μετενηνοχότα παρ' Ὀρφέως ἐκ τοῦ Διονύσου ἀφανισμοῦ. sequitur fr. 223

331 Procl. in Plat. Cratyl. 108, 13 Pasquali τὸν δεσπότην ἡμῶν Διόνυσον οἱ θεολόγοι πολλάκις καὶ ἀπὸ τῶν τελευταίων αὐτοῦ δώρων οἶνον καλοῦσιν, οἷον Ὀρφεύς [1]· καὶ πάλιν [laud. fr. 321]· καὶ αὖθις [laud. fr. 303] || (II) Procl. in Plat. Cratyl. 109, 9 Pasquali ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μεριστὴ δημιουργία πᾶσα τῆς Διονυσιακῆς ἐξήρτηται μονάδος, διαιροῦσα τοὺς μὲν μεθεκτοὺς ἐν τῶι κόσμωι νόας ἀπὸ τοῦ ὅλου νοῦ, τὰς δὲ πολλὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς μιᾶς, τὰ δ' εἴδη τὰ αἰσθητὰ πάντα ἀπὸ τῶν οἰκείων ὁλωτήτων, διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν οἶνον προ⟨σ⟩ειρήκασιν (Pasquali : προει- cod.) οἱ θεολόγοι αὐτόν τε καὶ πάντα τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ· πάντα γὰρ ἔκγονα (ἔγγονα A) τοῦ νοῦ, καὶ τὰ μὲν πορρώτερον τὰ δὲ ἐγγύτερον μετέχει τῆς μεριστῆς τοῦ νοῦ διανομῆς. ἀναλόγως οὖν ἐν τοῖς οὖσιν ὁ οἶνος ἐγγινόμενος ἐνεργεῖ, ἐν μὲν τῶι σώματι εἰδωλικῶς κατὰ οἴησιν καὶ φαντασίαν ψευδῆ, ἐν δὲ τοῖς νοεροῖς τὸ κατὰ νοῦν ἐνεργεῖν καὶ δημιουργεῖν. sequitur fr. 314 III

330 = P 53–56

330 Lob. 554; Schuster 49; Gruppe, Griech. Culte und. Myth. 637; Susemihl, Ind. XI; West, Orphic Poems 267 (qui Eudemi theogoniae trib.) || **2–4** versus ex Homero restituit Lob., Clementis verbis καὶ τὰ ἑξῆς nixus | utrum Minerva (an Demeter?) Bacchi cor curat an 'his tutoribus (i.e. Curetibus) adversus inimicorum iniurias munitus Zagreus crevit occulto velut arbor aevo' ut vol. Lob. l. laud.? || 2 ὅ θ' LfgrE prob. Edwards ad Il. loc. : ὃ Bentley (serv. F) | ἀναβέβροχεν Zenod. (cf. Edwards ad loc.)
331 fort. de Bacchi triplici ortu, cf. fr. 59 et comm. ad loc.

Cretenses festos dies statuunt; Bacchus novum officium sumit (frr. 332–335)

332 F (214 K.)

Iul. Firm. Mat. De err. 6, 4 (89 Turcan) *pergit fr. 325* post haec pro tumulo exstruit templum et paedagogum pueri constituit sacerdotem. huic Silenus fuit nomen. Cretenses ut furentis tyranni saevitiam mitigarent festos funeris dies statuunt et annuum sacrum trieterica consecratione componunt, omnia per ordinem facientes quae puer moriens aut fecit aut passus est. vivum laniant dentibus taurum, crudeles epulas annuis commemorationibus excitantes, et per secreta silvarum clamoribus dissonis eiulantes fingunt animi furentis insaniam, ut illud facinus non per fraudem factum, sed per insaniam crederetur. praefertur cista in qua cor soror latenter absconderat tibiarum cantu et cymbalorum tinnitu crepundia, quibus puer deceptus fuerat, metiuntur, sic in honorem tyranni a serviente plebe deus factus est qui habere non potuit sepulturam.

333 F (213 K.)

(I) Mythogr. Vatic. III 12, 5 ut autem paulo altius ordiri videamur, habet fabula ... *(cf. fr. 311 IV et 326 I)* quod figmentum discipuli Orphei interpretati leguntur, nihil aliud Bacchum quam animam mundi intelligendum asserentes; quae, ut ferunt philosophi, quamvis quasi membratim per mundi corpora dividatur, semper tamen se redintegrare videtur, corporibus emergens, et se formans, dum semper una eademque perseverans, nullam simplicitatis suae patitur sectionem. hanc etiam fabulam in sacris eius repraesentasse legun-

332 Eudemi theogoniae trib. West, Orphic Poems 267 || 2 Silenus] *de Sileno in sarcophagis Romanis, cf. Turcan, Les sarcophages romains à représentations dionysiaques, Paris 1966, 414; eund. ad loc. p. 223* || 4 trieterica consecratione] *de re cf. Jeanmaire, Dionysos 171ss; 218s; Turcan ad loc.* || 6 crudeles epulas] *cf. Eur. Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (472 N² = Orph. fr. 567) 12* ὠμοφάγους δαίτας *et comm. ad loc.* || 9 cista] *cf. Turcan ad loc.* || 9 tibiarum – 10 crepundia] *cf. Turcan ad loc.*

333 cf. fr. 672 || 1 ordiri] evehi M || 2 Orphei *om.* M || 3 intelligentes N || 4 quasi *om.* M || 5 se *om.* LN | redintegrari LN || 5–6 emergens e (de M) corporibus LNM || 6 reformans LN | nullam *om.* N || 7 in sacris fabulam L | eius *om.* MN || de Bacchi fabula cum animae fato comparata cf. Origen. c. Cels, 4, 17 (fr. 326 IV) ἢ Ἕλλησι μὲν ἔξεστι τὰ τοιαῦτα εἰς τὸν περὶ ψυχῆς ἀνάγειν λόγον καὶ τροπολογεῖν; Plut. De esu carn. I 7 p. 996 c (fr. 318 II) ᾐνιγμένος ἐστὶ μῦθος εἰς τὴν παλιγγενεσίαν, Damasc. in Plat. Phaed. 1, 129 ss. (fr. 309 II) τὰ ὅμοια μυθεύεται

tur || (II) Macrob. Somn. Scip. 1, 12, 12 *pergit fr. 311 V (cf. 326 II)* quia νοῦς quam diximus *(fr. 311 V)* mentem vocari, ex individuo praebendo se dividendum, et rursus et diviso ad individuum revertendo et mundi implet officia et naturae suae arcana non deserit.

Bacchus et Saturnus in novo ordine (frr. 334–336)

334 F (188 K.)

Ἠελίοιο πάρεδρος ἐπισκοπέων πόλον ἁγνόν

335 F (217 + 241 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. III 250, 17 Diehl ἐπεὶ καὶ ἄλλοι παραδέδονται κρατῆρες ὑπό τε Ὀρφέως καὶ Πλάτωνος· Πλάτων τε γὰρ ἐν Φιλήβωι (61 bc) τὸν μὲν Ἡφαίστειον κρατῆρα παραδίδωσι, τὸν δὲ Διονυσιακόν, καὶ Ὀρφεὺς οἶδε μὲν καὶ τὸν τοῦ Διονύσου κρατῆρα, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἱδρύει περὶ τὴν Ἡλιακὴν τράπεζαν || (II) Macrob. Somn. Scip. 1, 12, 7 arcani huius in-

334 Procl. in Plat. Tim. III 131, 27 pergit fr. 317 IV καὶ περὶ τοῦ βασιλέως Ἡλίου καὶ τῶν ἐκεῖ θεῶν, τὸν ἐκεῖ Διόνυσον ὑμνοῦντες· [1] τὸν Δία τὸν ἐκεῖ, τὸν Ὄσιριν ... τοὺς ἄλλους. ὧν αἱ βίβλοι πλήρεις εἰσὶ τῶν θεολόγων καὶ τῶν θεουργῶν

καὶ ἐν τῶι παραδείγματι, de re cf. Rohde, Psyche II 116 ss; Regali ad loc. 328 s; West, Orphic Poems 173 et adn. 102 (qui Eudemi theogoniae trib.); de interpretatione philosophica cf. et. Linforth 231

334 Ἠέλιος **D** ς (ἠ- **D**): Ἕλιος **Q** | Orac. Chald. trib. Kroll (cf. Orac. Chald. 9), ut fr. dub. 226 ed. Majercik (vid. comm. ad loc.) : at Orphicum putavit Lewy p. 444, cf. et. Festugière ad loc.; West, Orphic Poems 214 s, qui de Phanete loqui credit quanquam Proclus de Baccho loquitur

335 Ἱεροῖς λόγοις trib. Kern fr. 217, cf. et. p. 308 : 'ad quendam Theogoniae locum spectant' Lob. 376; cf. et. Gruppe, Suppl. 698 : Solis hymno vel Μικροτέρωι Κρατῆρι trib. West, Orphic Poems 267; cf. et. Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 90, 1992, 56, qui cft. Hermet. 1, 14; 4, 3–4 || **3** Ἡφαίστειον Diehl : Ἡφαίστιον cod. || **4** καὶ[1] om. **D** || **5** de Solis mensa cf. Herodt. 3, 17, Paus. 6, 26, 2, Mela 3, 87; vid. et. Vernant, Rev. Ét. Gr. 85, 1972, XIV ss; Schrader, Heródoto, Historia III–IV, Madrid 1979, 51 s et adnn. 102–103 | de deorum mensa cf. et. Diog. Laert. 1, 119 (Pherecyd. fr. 74 Schibli) ἔλεγέ τε οἱ θεοὶ τὴν τράπεζαν θυωρὸν καλοῦσιν et comm. Schibli ad loc. p. 66 s et adn. 41 || **5 ss** 'no Orphic reference' West, Orphic Poems 267 : at cf. Edwards l. laud. || vid. et. opus Κρατῆρα intitulatum (frr. 409 ss)

dicium est et Crater Liberi patris ille sidereus in regione quae inter Cancrum et Leonem locatus, ebrietatem illic primum descensuris animis evenire silva influente significans, unde et comes ebrietatis oblivio illic animis incipit iam latenter obrepere.

336 F (107 K.)

Procl. in Plat. Tim. III 169, 3 Diehl αὐτὸς δὲ ὁ μέγιστος Κρόνος οὐχὶ καὶ πρὸ τοῦ Διὸς τέτακται καὶ μετὰ τὴν Δίιον βασιλείαν, μετὰ τῶν ἄλλων Τιτάνων τὴν Διονυσιακὴν μερίζων δημιουργίαν, καὶ ἄλλος μὲν ἐν τῶι οὐρανῶι, ἄλλος δὲ ἐν τοῖς ὑπὸ σελήνην, καὶ ἐν μὲν τῆι ἀπλανεῖ ἄλλος, ἐν δὲ ταῖς πλανωμέναις ἄλλος, καὶ Ζεὺς ὁμοίως καὶ Διόνυσος; ταῦτα μὲν οὖν καὶ διαρρήδην εἴρηται τοῖς παλαιοῖς.

animarum migratio (frr. 337–340)

cf. fragmenta de animae natura origine et fato (frr. 421 ss), quorum quaedam in ea Rhapsodiarum parte fuisse possint

337 F (233 K., 4 [B 76] C.)

θῆρές τε οἰωνοί τε βροτῶν τ' ἀετώσια φῦλα,
ἄχθεα γῆς, εἴδωλα τετυγμένα, μηδαμὰ μηδὲν

337 (I) Ioann. Malal. Chronograph. 4, 7 (53 Thurn), cf. Georg. Cedren. Historia compend. 1, 103 (Patr. Gr. 121, 133 B Migne, vid. fr. 97) ὁ δὲ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἐν τῆι αὐτοῦ βίβλωι (βιάλωι Malal. O) συνέταξεν ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν τριῶν ὀνομάτων, μιᾶς δὲ θεότητος, τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ αὐτός ἐστι τὰ πάντα. περὶ δὲ

337 de fr. universo cf. ap. crit. || **1** Orph. fr. 641, 3 ἰχθύσι καὶ θηρσὶν καὶ οἰωνοῖσι πετεινοῖς et sim. illic laud. | Emped. fr. 16 Wright (31 B 2 D.-K.) 4 γίγνοντ' ἄνθρωποί τε καὶ ἄλλων ἔθνεα θηρῶν ||

336 Saturnus cum Titanibus conscius facinori fuisse at postea ei praeclara quadam conditione concedisse videtur || **2–3** μετὰ τῶν ἄλλων Τιτάνων] cf. Procl. in Plat. Tim. III 186, 7 Diehl (fr. 191 I) οἱ δὲ ἄλλοι Τιτᾶνες εἰς διάκρισιν ἐπείγονται καὶ πρόοδον, ἡγεῖται δὲ αὐτῶν ὁ μέγιστος Κρόνος

337 cf. similia ap. Hes. Th. 26 ss (cf. West comm. ad loc.), Hymn. Cer. 256 s (cf. fr. 396 et Richardson, comm. ad loc.), Aristoph. Aves 685 ss (de quo vid. Bernabé in: López Férez [ed.], De Homero a Libanio, Madrid 1995, 195 ss), Parmen.

εἰδότες, οὔτε κακοῖο προσερχομένοιο νοῆσαι
φράδμονες, οὔτ' ἄποθεν μάλ' ἀποστρέψαι κακότητος

τοῦ ταλαιπώρου γένους τῶν ἀνθρώπων ὁ αὐτὸς Ὀρφεὺς ἐξέθετο ποιητικῶς στίχους πολλούς, ὧν μέρος εἰσὶν οὗτοι. [1] ἑρμηνεία. θηρία, ὄρνεά τε, τῶν ἀνθρώπων τὰ καταναλισκόμενα ἔθνη, [2] ἑρμηνεία. τὸ βάρος τῆς γῆς, εἶδος κατεσκευασμένον (-ου Malal. O), μηδὲ διὰ τί ἐγεννήθησαν μηδὲ διὰ τί ἀποθνήσκουσιν, [3] γινώσκοντες. ἑρμηνεία· οὔτε κακοῦ ἐρχομένου κατ' αὐτῶν αἰσθανόμενοι [4] ἀσφαλίσασθαι, οὔτε ἀπὸ μακρόθεν πολὺ ἀποστρέψαι ἐκ τοῦ κακοῦ [5] οὔτε ἀγαθοῦ ἐρχομένου ὑποστρέψαι ἐκ τοῦ κακοῦ καὶ κρατῆσαι ⟨τὸ⟩ (add. Kambylis) καλὸν [6] ἔμπειροι. ἑρμηνεία· ἀλλ' ὡς ἔτυχεν {ἅμα} (del. Dind. : 'fortasse a dittogr. ortum' Thurn) ἀμαθεστάτως φέρονται, μηδὲν προεννοούμενοι. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς στίχους περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους (περὶ – γένους om. Malal.) ἐξέθετο ὁ αὐτὸς σοφώτατος Ὀρφεύς. ταῦτα δὲ πάντα ἐξέθετο ὁ σοφώτατος Τιμόθεος χρονογράφος, λέγων τὸν αὐτὸν Ὀρφέα πρὸ τοσούτων χρόνων εἰπόντα τριάδα ὁμοούσιον δημιουργῆσαι (-σαν vel -σας O) τὰ πάντα || (II) Martyrium Sanct. Aecaterin. III 11 p. 52 Viteau ὃν δ' ἔφης (sc. ὁ τῶν ῥητώρων ἡγούμενος) Ὀρφέα καὶ μάλα τὴν ὑμῶν τῶν τούτους (sc. τοὺς τῶν Ἑλλήνων μεγάλους θεούς) σεβομένων ἐλέγχει παράνοιαν. ἐν ἧι γὰρ βίβλωι τὴν αὐτοῦ θεογονίαν, ὡς ἔφης, καὶ κόσμου κτίσιν ἐξέθετο, ἐν αὐτῆι καὶ περὶ τῆς ὑμῶν οὕτω καθυπεσήμανεν ματαιότητος· 'οὔτε κακοῖς προσερχόμενοι νοῆσαι φῶτες οὔτε ποιὸν μάλα προτρέψαι κακότητος ἔχουσιν' || (III) Martyrium Sanct. Luciae (Arch. St. Siracus. 2, 1957) p. 35 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ὀρφεὺς ὁ παρ' ὑμῖν περίβλεπτος καὶ μουσουργικώτατος, ... οὑτωσί πως, περὶ τῆς ἡμετέρας καθυπεσήμανε ματαιότητος· 'οὔτε κακίω προσερχόμενοι νοῆσαι φῶτες' εἰπὼν 'οὔτε ποῖον μάλα προτρέψαι κακότητος ἔχουσιν' ||

28 B 6, 3 ss, Epimen. fr. 41, Pythag. Carm. Aur. 54 ss, Emped. fr. 1; 102, 4; 114; 128 Wright (et comm. ad loc.) (= 31 B 2; 112, 4; 124; 141 D.-K.), vid. et. Fränkel, Trans. Am. Phil. Ass. 77, 1946, 131 ss (et eund., Wege und Formen frühgriechischen Denkens, München [3]1968, 23 ss); Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962) 1473; West, Orphic Poems 112 adn. 83 | de hoc fr. cf. Bentley, Epist. ad Millium, Opuscula Philologica, Lipsiae 1781, 457; Lob. 580; Zeller, Kl. Schr. II 156; Herw., Hermes 5, 1871, 142; Bidez, Byz. Zeitschr. 11, 1902, 388 ss; Costanza, Byz. Zeitschr. 52, 1959, 247 ss; Jeffreys, Studies in John Malalas, Sydney 1990, 14; Pòrtulas in: Alganza Roldán et al. (edd.), ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ. Studia Graeca in memoriam Jesús Lens Tuero, Granada 2000, 402 ss || **1** θῆρές τ' Thurn : θῆρές τε cod. | τ' ἀετώσια Nauck ad Iamblich. Vit. Pythag. 31, 5, prob. Kern : τ' ἀλιτήρια Bentley : ταλεῖτε οἷα Malal. : τ' ἀλιτώσια Cedren : τε ϝετώσια Herw., coll. Σ 104 ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης || **2** μηδαμὰ μηδὲν Bentley : μὴ διὰ καὶ μηδὲν Malal. : om. Cedren. : μήτε τι ἐσθλὸν Scaliger || **3** κακοῖς κακίω Martyr. S. Luciae || **4** οὔτ' ἄποθεν μάλ' ἀποστρέψαι Bentley : οὔτε ποῖον μάλλα (μάλα Martyr. S. Aecaterin.) προτρέψαι Malal. Martyr. S. Aecaterin. : οὔτε ποῖον μάλ' ἀποστρέψαι Cedren. ||

οὔτ' ἀγαθοῦ παρεόντος ἐπιστρέψαι ⟨τε⟩ καὶ ἔρξαι
ἴδριες, ἀλλὰ μάτην ἀδαήμονες, ἀπρονόητοι.

338 F (224 K., 4 [B 65] C.)

οἱ δ' αὐτοὶ πατέρες τε καὶ υἱέες ἐν μεγάροισιν
εὔκοσμοί τ' ἄλοχοι καὶ μητέρες ἠδὲ θύγατρες

(IV) Suda s. v. Ὀρφεύς (III 566, 6 Adler) περὶ δὲ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων εἶπεν, ὅτι καὶ αὐτὸ (αὐτοῦ S) ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ πάντων καὶ θεοῦ ἐπλάσθη καὶ ψυχὴν ἔλαβε λογικήν, ἀκολουθήσας τοῖς Μωσέως (σώμ[α] A)· καὶ ταλαίπωρον εἰρηκὼς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλοῖς ὑποκείμενον πάθεσι, ψυχικοῖς τε (om. S) καὶ σωματικοῖς, δεκτικόν (-κῶν S) τε ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν ἔργων καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀθλίως διακείμενον

338 (I) Procl. in Plat. Remp. II 338, 10 Kroll ταῦτα καὶ τῆς Ὀρφικῆς ἡμᾶς ἐκδιδασκούσης θεολογίας. ἢ οὐχὶ καὶ Ὀρφεὺς τὰ τοιαῦτα σαφῶς παραδίδωσιν, ὅταν μετὰ τὴν τῶν Τιτάνων μυθικὴν δίκην (cf. fr. 318) καὶ τὴν ἐξ ἐκείνων γένεσιν τῶν θνητῶν τούτων ζῴων (cf. fr. 320) λέγῃ (Kroll : λέγει cod.) πρῶτον μέν, ὅτι τοὺς βίους ἀμείβουσιν αἱ ψυχαὶ κατὰ δή τινας περιόδους καὶ εἰσδύονται ἄλλαι εἰς ἄλλα σώματα πολλάκις ἀνθρώπων· [1–3] ἐν γὰρ τούτοις τὴν ἀπ' ἀνθρωπί-

5–6 Parmen. 28 B 6, 4 D.-K. εἰδότες οὐδέν

338 1 Emped. fr. 124 Wright (31 B 137 D.-K.) 4 σφάξας ἐν μεγάροισι | A 418 al., γ 213 al., Hymn. Cer. 235 al., Hes. Th. 384, Op. 377, fr. 5, 2 M.-W. al., Apoll. Rhod. 1, 285 al., Quint. Smyrn. 2, 150 al. ἐν μεγάροισιν || 2 Apoll. Rhod. 3, 994 ἄλοχοι καὶ μητέρες ||

5 οὔτ' Lob. : οὔτε Malal. : οὐδ' Cedren. | ⟨τε⟩ καὶ ἔρξαι Bentley : καὶ εἶρξαι Malal. Cedren. || **6** ἴδριες Dind. : ἰδρέες Malal. : om. Cedren. | ἀδήμονες Malal.

338 cf. Lob. 795ss; Preller, Rhein. Mus. 4, 1845, 390; Herw., Hermes 5, 1871, 143; Kern, Arch. Gesch. Phil. 1, 1888, 499; Vári, Wien. Stud. 12, 1890, 228; Zeller, Kl. Schr. II 155; Rathmann 72, 104; 106; Linforth 326; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1394; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 138; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 68s; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 79ss | iam hunc locum cum Empedocleis comparavit Olympiodor. l. laud., cf. West, Orphic Poems 99; vid. nuper Emped. a(ii) 6s (vv. 266s) Martin–Primavesi [πολλ]οὶ δ' αἰῶνες π̣ρότερ[οι? …/ [πρὶν] τ̣ούτων μεταβῆνα̣[ι et comm. Martin et Primavesi ad loc. p. 194s || **2** ἠδ' (εἰ δ' M) ἄλοχοι σεμναὶ κεδναί τε θύγατρες Olympiodor. 'the intrusive κεδναί is of course Homeric (Od. 1. 432, 10.8), the σεμναὶ might be Biblical (from 1 Tim. 3.11)' Westerink | εὔκοσμοι de mulieribus hic solum dicitur ||

γίνοντ' ἀλλήλων μεταμοιβομένηισι γενέθλαις.
(...)
οὕνεκ' ἀμειβομένη ψυχὴ κατὰ κύκλα χρόνοιο
ἀνθρώπων ζώιοισι μετέρχεται ἄλλοθεν ἄλλοις·
ἄλλοτε μέν θ' ἵππος, τότε γίνεται ⟨–⏑⏑–⏑⟩
ἄλλοτε δὲ πρόβατον, τότε δ' ὄρνεον αἰνὸν ἰδέσθαι,
ἄλλοτε δ' αὖ κύνεόν τε δέμας φωνή τε βαρεῖα,
καὶ ψυχρῶν ὀφίων ἕρπει γένος ἐν χθονὶ δίηι.

νων σωμάτων εἰς ἀνθρώπινα μετοίκισιν (μετοίκησιν Holsten) αὐτῶν παραδίδωσιν ... ἔπειθ' ὅτι καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῶια μετάβασίς ἐστι τῶν ψυχῶν τῶν ἀνθρωπίνων (Usener: ἀνθρώπων cod.), καὶ τοῦτο διαρρήδην Ὀρφεὺς ἀναδιδάσκει (Preller : ἀναδιδάσκων cod.), ὁπηνίκα ἂν διορίζηται· [4–9] || (II) Olympiodor. in Plat. Phaed. 10, 3 (141 Westerink) τὸ ζῶν καὶ τὸ τεθνεὸς ἐξ ἀλλήλων, κατασκευάζει ἡ λέξις ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ποιητῶν, ἀπὸ Ὀρφέως, φημί, λέγοντος [1–2] (πανταχοῦ γὰρ ὁ Πλάτων παρωιδεῖ τὰ Ὀρφέως). sequitur fr. 576 IV

3 Pind. Nem. 10, 55 μεταμειβόμενοι δ' ἐναλλάξ || **4** Emped. fr. 8 Wright (31 B 17 D.-K.) 13, fr. 16 (31 B 26) 12 κατὰ κύκλον, cf. fr. 16 Wright (31 B 26 D.-K.) 1; 47 (35), 10 || **4–5** Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K.) 7s φυόμενον παντοῖα διὰ χρόνου εἴδεα θνητῶν / ἀργαλέας βιότοιο μεταλλάσσοντα κελεύθους, cf. a(ii) (v. 282) Martin-Primavesi [ἀλ]λ̣ὰ μεταλλάσσον̣[τ' αἴσσ]ε̣ι̣ κύκλω̣ι̣ [ἀπάντηι] || **5** Xenoph. fr. 29, 2 Gent.-Prato οὐδὲ μετέρχεσθαί μιν ἐπιπρέπει ἄλλοτε ἄλληι | Β 75 al., ι 401 ἄλλοθεν ἄλλος | Apoll. Rhod. 1, 843 al. ἄλλοθεν ἄλλαι | Quint. Smyrn. 1, 395 ἄλλοθεν ἄλλον (398 ἄλλη, 3, 272 ἄλλοι al.) || **6–8** Hes. fr. 33(a), 14ss M.-W. ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν / αἰετός, ἄλλοτε δ' αὖ γινέσκετο, θαῦμα ἰδέσθαι,/ μύρμηξ, ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα / ἄλλοτε δ' αἰνὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος | Ψ 368s, δ 102 al., Hes. Th. 830s al., Hymn. Apoll. 41s al. ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δ(έ) cf. Cypr. fr. 9, 10s || **7** Emped. fr. 108 Wright (31 B 117 D.-K.) 2 θάμνος τ' οἰωνός τε | Apoll. Rhod. 2, 405 αἰνὸν ἰδέσθαι || **9** Theocr. 15, 58 ἵππον καὶ τὸν ψυχρὸν ὄφιν | Apoll. Rhod. 4, 1517 ὀφίων γένος | Hes. Th. 866 ἐν χθονὶ δίηι | Orph. Hymn. 55, 22 ἐν χθονὶ Δίηι

3 γίνοντ' Kroll : γίνονται cod. || **4** χρόνοιο Herw. : χρόνοισι (σι in ras.) cod. | κύκλα] cf. Lam. Thur. (fr. 488) 5 κύκλου δ' ἐξέπταν et Emped. loc. ap. loc. sim. laud. || **5** ἀνθρώπου Usener || **6** ἵππος, τότε Usener : ἵππος ὅδε cod. : ἵπποις, ὁ δὲ Preller : ἵππωι τότε Vári | ⟨ἀμφίκερως βοῦς⟩ suppl. Usener

339 F (223 K., 4 [B 64] C.)

αἱ μὲν δὴ θηρῶν τε καὶ οἰωνῶν πτεροέντων
ψυχαὶ ὅτ' ἀίξωσι, λίπηι δέ μιν ἱερὸς αἰών,
τῶν οὔ τις ψυχὴν παράγει δόμον εἰς Ἀίδαο,
ἀλλ' αὐτοῦ πεπότηται ἐτώσιον, εἰς ὅ κεν αὐτὴν

339 Procl. in Plat. Remp. II 339, 17 Kroll ὅτι δὲ καὶ ἰδία τῶν ἀλόγων τίς ἐστιν ψύχωσις, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ μόνων τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, δηλοῖ λέγων ὁ Ὀρφεύς· [1–8] δι' ὧν τὰς μὲν ἀνθρωπίνας ψυχὰς βούλεται χωρεῖν εἰς τὸν ὑποχθόνιον τόπον καθάρσεως ἕνεκα καὶ κολάσεως καὶ εἰς τὰ δεσμωτήρια τῆς τείσεως, τὰς δὲ τῶν ἀλόγων αὐτοῦ περὶ τὸν ἀέρα πωτᾶσθαι (ποτ- Preller), μέχρις ἂν εἰς ἄλλα σώματα πάλιν ἐνδεθῶσιν. εἰ δ' ἦσαν καὶ αἱ τῶν ἀλόγων ψυχώσεις ἀπὸ ψυχῶν ἀνθρωπίνων μόνων, πάσας ἔδει φάναι τὸν Ἑρμῆν εἰς Ἀιδου κατάγειν ἢ καθαρθησομένας ἢ κολασθησομένας· ὥσπερ καὶ Πλάτων (Gorg. 523b) ποιεῖ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀλόγων, ἀνθρωπίνας δὲ οὔσας ψυχὰς εἰς τὸν ὑπὸ γῆς τόπον ἀπάγων καὶ πάλιν ἐκεῖθεν στέλλων εἰς ἄλλας βίων αἱρέσεις, ἃ δὴ πρότερον ἐπεδείξαμεν. sequitur fr. 340

339 1 ω 292 θηρσὶ καὶ οἰωνοῖσιν | Hymn. Ven. 4 οἰωνοὺς ... καὶ θηρία | Hes. Op. 277 καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς | Emped. fr. 14 Wright (31 B 21 D.-K.) 11 et a(ii) 1 (v. 271) Martin-Primavesi θῆρές τ' οἰωνοί τε (accus., fr. 15 Wright [31 B 23 D.-K.] 7) || **2** Π 453 ἐπὴν δὴ τόν γε λίπηι ψυχή τε καὶ αἰών | E 685, η 224 με καὶ λίποι αἰών | Pind. fr. 131b, 2 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 442) λείπεται αἰῶνος εἴδωλον || **3** κ 512 εἰς Ἀίδεω ἰέναι δόμον | Γ 322 δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω | ι 524 πέμψαι δόμον Ἄϊδος εἴσω, cf. λ 69 al. | Pind. Py. 3, 11 εἰς Ἀίδα δόμον | Lam. Hip. (fr. 474) 2 εἰς Ἀίδαο δόμους et sim. illic laud. || **4** λ 222 ψυχὴ ... ἀποπταμένη πεπότηται ||

339 cf. Preller, Rhein. Mus. 4, 1845, 390; Vári, Wien. Stud. 12, 1890, 230; Rohde, Psyche II, 122; Rathmann 72; Dieterich, Nekyia 135; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1394; West, Orphic Poems 93ss; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 138; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 68; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 69 || **2** ἀίξωσι Schoell : αἰίζωσι cod. | τέ μιν Preller | αἰών] cf. Emped. a(ii) 6 (v. 276) Martin–Primavesi [πολλ]οὶ δ'αἰῶνες ̣πρότεροι] / [πρὶν] ̣τούτων μ̣ε̣ταβῆνα̣[ι et Martin–Primavesi comm. ad loc. p. 192s 'il y a peut-être là aussi une allusion à la succession de vies que traverse le démon en guise de punition', coll. Olympiodor. in Aristot. Meteor. 146, 9ss Struve || **3** κατάγει Abel || **4** πεπότηται Schoell : πεπότηνται cod. | εἰσόκ' ἀυτμὴν Vári ||

ἄλλο ἀφαρπάζηι μίγδην ἀνέμοιο πνοῆισιν·
ὁππότε δ' ἄνθρωπος προλίπηι φάος ἠελίοιο,
ψυχὰς ἀθανάτας κατάγει Κυλλήνιος Ἑρμῆς
γαίης ἐς κευθμῶνα πελώριον.

340 F (222 K.)

οἳ μέν κ' εὐαγέωσιν ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο,

340 Procl. in Plat. Remp. II 340, 11 Kroll pergit fr. 339 ἐπεὶ καὶ τὰ ἄλλα παρ' Ὀρφέως ἐμυθολόγησεν λαβών, οἷον ὅτι ἐν τῶι Ἀχέροντι καθαίρονται (Kroll : καιθαίρ- cod.) καὶ τυγχάνουσιν εὐμοιρίας τινός· [1–3] καὶ ὅτι κολάζονται ἐν τῶι

4–5 Orph. fr. 422 ἀέρα δ' ἕλκοντες ψυχὴν θείαν δρεπόμεσθα, cf. fr. 421 || 5 Ψ 367 μετὰ πνοιῇς ἀνέμοιο | Ω 342, α 98 ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο | δ 839 ἐς πνοιὰς ἀνέμων cf. ζ 20, Hom. Hymn. 31, 14 | Hes. Th. 268 ἀνέμων πνοιῇσι | Pind. Py. 3, 104 s πνοαὶ ... / ἀνέμων || **6** Lam. Thur. (fr. 487) 1 ὁπόταγ ψυχὴ προλίπηι φάος ἀελίοιο | Hymn. Ven. 272 ψυχὴ λείποι φάος ἠελίοιο | Σ 11 λείψειν φάος ἠελίοιο | Hes. Op. 155 ἔλιπον φάος ἠελίοιο | Α 605 al., δ 540 al., Hes. fr. 58, 12 M.-W. (e coniectura), Hymn. Ven. 256 φάος ἠελίοιο | Aesch. Ag. 508 ἡλίου φάος, cf. 575 || **7** ω 1 Ἑρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιος ἐξεκαλεῖτο cf. 100 ψυχὰς ... κατάγων | Hymn. Merc. 304 Κυλλήνιος Ἑρμῆς || **7–8** Orph. Hymn. 57, 2 ὃς (sc. Ἑρμῆς) ψυχὰς θνητῶν κατάγεις ὑπὸ νέρτερα γαίης || **8** Hes. Th. 158 Γαίης ἐν κευθμῶνι, cf. fr. 204, 130 M.-W. | Trag. adesp. 617, 9 s Sn. γαῖα καὶ πελώριος / βυθὸς θαλάσσης

340 1–3 Lam. Thur. (fr. 489) 6 s ἥκω πα⟨ρα⟩ὶ ἁγνὴ⟨ν⟩ Φε⟨ρ⟩σεφόνε⟨ι⟩αν, / ὥς με{ι} πρόφ⟨ρ⟩ω⟨ν⟩ πέμψη⟨ι⟩ ἕδρας ἐς εὐαγέ{ι}ωγ | Lam. Thur. (fr. 487) 5–6 χαῖρ⟨ε⟩ χαῖρε δεξιὰν ὁδοιπορ⟨ῶν⟩ / λειμῶνάς θ'{ε} ἱεροὺς καὶ ἄλσεα Φερσεφονείας | Lam. Pher. (fr. 493) εἴσιθ⟨ι⟩ ἱερὸν λειμῶνα | Synes. Hymn. 1, 394 ss ὅθεν ἐκπροφυγὼν / δώροισι τεοῖς / στέφος εὐαγέων / ἀπὸ λειμώνων || **1** β 181 al. ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο | Hymn. Cer. 35 αὐγάς τ' ἠελίου | Π 188 ἠελίου ... αὐγάς (μ 176 Ἠελ. τ' αὐγή, ζ 98 ἠελ. ... αὐγῆι) | Θ 480 αὐγῇς ... Ἠελίοιο | Orph. Arg. 342 αὐγήν τ' ἠελίοιο || Ι 563 ἀλκυόνος πολυπενθέος οἶτον ἔχουσα | Γ 417 κακὸν οἶτον

4–5 cf. frr. 421 s et comm. ad locc. || 5 ἄλλος Schoell : ἄλλοσ' Vári | cf. Aristoph. Aves 1556 s Πείσανδρος ἦλθε δεόμενος ψυχὴν ἰδεῖν ἣ ζῶντ' ἐκεῖνον προὔλιπεν

340 cf. Preller, Rhein. Mus. 4, 1945, 391; Kern, Aus der Anomia, Berlin 1890, 87; Dieterich, Nekyia 134; 194; Vári, Wien. Stud. 12, 1890, 230; Norden, Hermes 28, 1893, 398; eund. comm. ad Verg. Aen. VI p. 25; Rathmann 71; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 138; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 68; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 108 s ||

αὖτις ἀποφθίμενοι μαλακώτερον οἶτον ἔχουσιν
ἐν καλῶι λειμῶνι βαθύρροον ἀμφ' Ἀχέροντα,
(...)
οἳ δ' ἄδικα ῥέξαντες ὑπ' αὐγὰς ἠελίοιο
ὑβρισταὶ κατάγονται ὑπὸ πτύχα Κωκυτοῖο
Τάρταρον ἐς κρυόεντα.

ex inferorum descriptione (frr. 341–344)

probabiliter similia inventa erant ap. carmen Κατάβασιν intitulatum (cf. frr. 707ss) et fort. deinde in Rhapsodias inclusum | vid. et. frr. 61–63

341 F (123 + 125 K.)

(I) Procl. in Plat. Tim. II 49, 9 Diehl ὅπου τοίνυν καὶ ἐν τούτοις οὕτως,

Ταρτάρωι· [4–6] διὰ γὰρ τούτων σαφῶς τὰς Πλατωνικὰς διατάξεις περὶ τῶν ὑπὸ γῆς λήξεων φαίνεται προλαβών, ὥσπερ καὶ τὰς περὶ τῶν μετεμψυχώσεων. εἰ δὲ ταῦτα ἑπόμενος Ὀρφεῖ διατάττει Πλάτων, ἆρ' οὐ γελοῖόν ἐστιν (ἀφίημι γὰρ θεμιτὸν λέγειν) τὸν τῶν τοιούτων ἡγεμόνα δογμάτων, οἷς ἡ Πλάτωνος φιλοσοφία διαφέρει τῶν ἄλλων ἁπασῶν, εἰς ἄλογα ζῶια κατάγειν καὶ κύκνου ψυχὴν ποιεῖν (620a);

ὄληαι | Soph. El. 167s τὸν ἀνήνυτον / οἶτον ἔχουσα | Nicaenet. fr. 1, 9 Powel ὀλολυγόνος οἶτον ἔχουσα || **3** Φ 8 ἐς ποταμὸν ... βαθύρροον | Η 422 al., λ 13 al., βαθυρρόον Ὠκεανοῖο, cf. Hymn. Merc. 185, Quint. Smyrn. 1, 148 al. | Quint. Smyrn. 1, 284 Μαιάνδρου ... βαθυρρόου (cf. 2, 587 βαθυρρόου Αἰσήποιο, 10, 121 Εὐρώταο) || **4** cf. ad v. 1 || **6** Hes. Sc. 255 Τάρταρον ἐς κρυόενθ'

3 λειμῶνι] vid. loc. sim. et fr. 61 (cum comm. ad loc.) | Ἀχέροντα] cf. κ 513, Sapph. fr. 65, 10 Voigt, Alc. fr. 38a, 2 Voigt, Bacchyl. fr. 60, 18 Maehl., Pind. Py. 11, 21 etc.; vid. et. Hirschfeld-Wentzel, Acheron, RE I 1 (1894) 218s | **icon.** Boardman, Acheron, LIMC I 1 (1981) 36s || **4** τἄδικα δὲ Preller || **5** ὑβρισταὶ Holsten : ὑβρι̣αὶ cod. : ὕβριν θ' αἳ Mai ('quod nunquam extitit' Kroll) : ὕβριν θ' οἳ Abel, Vári | ὑπὸ πτύχα (quod defendit Festugière ad loc., vel πλάκα quod maluit Kroll) Κωκυτοῖο Preller : ὑποπτω-κατωκυτοῖο cod. | Κωκυτοῖο] cf. κ 514, Plat. Phaed. 113c, etc., vid. et. Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 96ss

341 cf. Lewy, Chaldaean Oracles, Paris [2]1978, 379 adn. 259; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 96ss; Festugière ad Procl. loc.; Westerink ad Damasc. (II) | quomodo flumina cum elementis congruentia fiant op-

πῶς οὐχὶ πολλῶι μᾶλλον ἐν ἐκείνοις πάντα ἐστὶ καθ' ἑκάστην σφαῖραν, εἰ καὶ τὰ μὲν πυρὸς πλείονος, τὰ δὲ ἀέρος, τὰ δὲ ὕδατος, τὰ δὲ γῆς μετείληφεν; πάλιν οὖν ἐξ ἀρχῆς εἴπωμεν, ὅτι τῶν στοιχείων ἄλλως μὲν ὡς ἀμιγῶν νοουμένων, ἄλλως δὲ ὡς μεμιγμένων, καὶ τῆς μὲν πρώτης αὐτῶν μίξεως τὸν οὐρανὸν ποιούσης ἔχοντα πάντα πυρίως, ἐν ὧι πάντων αἱ ἀκρότητές εἰσι, τῆς δευτέρας δὲ τὸ ὑπὸ σελήνην, ἐν ὧι πάντα μέσως ἐστί, τῆς δὲ ἐσχάτης τὰ ὑπὸ γῆν, ἐν οἷς αἱ ὑποστάθμαι πάντων εἰσί· Πυριφλεγέθων, φασί (cf. Plat. Phaed. 112e) καὶ Ἀχέρων, Ὠκεανός τε καὶ Κωκυτός· ἔξεστι λέγειν, ὅτι καὶ τέτταρα τὰ πανταχοῦ στοιχεῖα τὰ ἀμιγῆ καὶ πέντε, τοῦ μὲν οὐρανοῦ παντὸς ὡς ἑνὸς ληφθέντος, τῶν δὲ τελευταίων ἐν τῆι γῆι περιεχομένων || (II) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 541 (277 Westerink) οἱ παραδιδόμενοι τέσσαρες ποταμοὶ κατὰ τὴν Ὀρφέως παράδοσιν τοῖς ὑπογείοις ἀναλογοῦσι δ' στοιχείοις τε καὶ κέντροις κατὰ δύο ἀντιθέσεις· ὁ μὲν γὰρ Πυριφλεγέθων τῶι πυρὶ καὶ τῆι ἀνατολῆι, ὁ δὲ Κωκυτὸς τῆι γῆι καὶ τῆι δύσει, ὁ δὲ Ἀχέρων ἀέρι τε καὶ μεσημβρίαι. τούτους μὲν Ὀρφεὺς οὕτω διέταξεν, αὐτὸς δὲ τὸν Ὠκεανὸν τῶι ὕδατι καὶ τῆι ἄρκτωι προσοικειοῖ || (III) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 497 (253 Westerink) μία μὲν κοινὴ τρίοδος ἡ ἀπὸ τοῦ αἰθέρος ἀπάγουσα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ μεταξύ· καὶ ἑκάστη τούτων ἔσχισται τριαδικῶς, ἡ μὲν ἄνω εἰς τὸ πλανώμενον, εἰς τὸ ἀπλανές, εἰς τὸ Ὀλύμπιον, ἡ δὲ κάτω εἰς τὸν Ἀχέροντα, εἰς τὸν Κωκυτόν, εἰς τὸν Πυριφλεγέθοντα, ἡ δὲ μεταξὺ εἰς ἀέρα, εἰς ὕδωρ, εἰς γῆν. πολὺς δὲ καὶ ὁ Ὀρφεὺς τὰ τοιαῦτα κηρύττων || (IV) DAMASC. in Plat. Phaed. 2, 145 (363 Westerink) οἱ τέτταρες ποταμοὶ τὰ τέτταρα στοιχεῖά ἐστι τὰ ἐν τῶι Ταρτάρωι· ὁ μὲν Ὠκεανός, φησί, τὸ ὕδωρ, ὁ δὲ Κωκυτὸς ἤτοι Στύγιος ἡ γῆ, ὁ δὲ Πυριφλεγέθων τὸ πῦρ, ὁ δὲ Ἀχέρων ὁ ἀήρ. ἀντικεῖσθαι δὲ τῶι μὲν Πυριφλεγέθοντι τὸν Στύγιον ὡς θερμῶι ψυχρόν, τῶι δὲ Ὠκεανῶι τὸν Ἀχέροντα ὡς ὑδραίωι ἀέριον. sequitur fr. 342 || (V) OLYMPIODOR. in Aristot. Meteor. 141, 26 Stueve ἔλεγε γὰρ περὶ τὸ τῆς γῆς κέντρον εἰλεῖσθαι τοῦτον τὸν ποταμόν, ἀπ' αὐτοῦ δ' ἑτέρους τρεῖς προϊέναι, λέγω δὴ Ἀχέροντα, Κωκυτόν, Πυριφλεγέθοντα.

time explicavit Westerink 277: primum Ἀχερουσίαν Orpheus Ἀερίαν nominavit (cf. fr. 342): et. Πυριφλεγέθων cum igne perspicue aequavit; Κωκυτός idem atque terra sine causa fit, cum Ὠκεανός aquae assimilatus est; cum caeli regionibus congruentia fiunt quia sunt quattuor. sec. Westerink Proclus talia excogitavit, quod mihi veri simillimum videtur (contra Festugière p. 79 adn. 1, qui Orphicam totam doctrinam putat) Orphico carmine sola fluminum nomina tribuenda erant; flumina apud inferos prob. laudabantur cum animarum fatum post mortem describebatur | de carmine Orphico a Platone noto, cf. Kingsley 120ss || **2** ἐκείνοις] οἰκείοις **P** || **2–3** καὶ εἰ **Q** || **4** εἴπομεν **P** || **7** τὸ] τὰ ll || **8** φησί ς || **16–17** αὐτὸς i.e. Proclus || **27** θερμῶι ψυχρόν Wyttenbach : θερμὸν ψυχρῶι **M** || **28** ὑδραῖον ἀερίωι **M**

342 F (125 K.)

DAMASC. in Plat. Phaed. 2, 145 (363 Westerink) pergit fr. 341 IV διὸ καὶ Ὀρφεὺς τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην ἀερίαν καλεῖ.

343 F (116 K.)

PROCL. in Plat. Tim. III 180, 8 Diehl δηλοῦσι δὲ οἱ θεολόγοι τὸν Ὠκεανὸν ἁπάσης εἶναι κινήσεως χορηγόν, δέκα λέγοντες αὐτὸν ἐκπέμπειν ὀχετούς, ὧν ἐπὶ θάλατταν τοὺς ἐννέα χωρεῖν.

344 F (124 K.)

PORPHYR. ad Gaurum 2, 2, 9 (34, 26 Kalbfleisch) κἀνταῦθα πολὺς ὁ Νουμήνιος (fr. 36 Des Places) καὶ οἱ τὰς Πυθαγόρου ὑπονοίας ἐξηγούμενοι, καὶ τὸν παρὰ μὲν τῶι Πλάτωνι (Resp. 621a) ποταμὸν Ἀμέλητα, παρὰ δὲ τῶι Ἡσιόδωι (e. g. Th. 361) καὶ τοῖς Ὀρφικοῖς τὴν Στύγα, παρὰ δὲ τῶι Φερεκύδηι (fr. 87 Schibli) τὴν ἐκροὴν ἐπὶ τοῦ σπέρματος ἐκδεχόμενοι.

de ritibus, purificationibus et de animarum sorte post mortem (frr. 345–350)

cf. et. frr. 421 ss

342 2 ἀερίαν i. e. 'nebulosam' cf. Westerink ad loc., qui dubitat utrum ἀερίαν adiectivum an nomen legendum sit, et Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 123 s, qui substantivo repugnat et admonet hunc verbi sensum (priorem saeculo IV) versum antiquum indicare

343 decima Styx; cf. Hes. Th. 789–91 Ὠκεαοῖο κέρας, δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται· / ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης / δίνης ἀργυρέης εἰλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει | cf. Holwerda 318 | 'context probably eschatological' recte West, Orphic Poems 266

344 de Numenii interpretatione. cf. plura ap. Schibli, comm. in Pherecyd. p. 113 ss

345 F (295 K.)

Servius in Aen. 6, 565 (II 79, 14 Thilo-Hagen) fertur namque ab Orpheo quod dii peierantes per Stygem paludem novem annorum spatio puniuntur in Tartaro: unde ait Statius *(Thebais 8, 30)* 'et Styx periuria divum arguit'.

346 F (231 K.)

Procl. in Plat. Remp. II 173, 11 Kroll καὶ ὁ μὲν Πλάτων διὰ τοιαύτας αἰτίας ἀποδίδωσι τὴν χιλιάδα ταῖς ὑπὸ τῶι Πλούτωνι ψυχαῖς, ὁ δὲ Ὀρφεὺς διὰ τριακοσίων αὐτὰς ἐτῶν ἀπὸ τῶν τόπων ἄγει τῶν ὑπὸ γῆς καὶ τῶν ἐκεῖ δικαιωτηρίων αὖθις εἰς γένεσιν, σύνθημα καὶ οὗτος ποιούμενος τὰς τρεῖς ἑκατοντάδας τῆς τελείας περιόδου τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν καθαιρομένων, ἐφ' οἷς ἐβίωσαν ἐπιστρεφόμεναι τὴν γένεσιν.

347 F (156 K.)

Procl. in Plat. Tim. I 118, 21 Diehl καὶ γὰρ καθαρμὸς ὃ μὲν γίνεται δι' ὕδατος, ὃ δὲ διὰ πυρός, πανταχοῦ δὲ ἡ καθαρότης τοῖς δευτέροις ἀπὸ τῶν πρώτων, διὸ καὶ παρὰ τῶι Ὀρφεῖ τὰ καθάρσια κομίζειν ὁ Ζεὺς ἀπὸ τῆς Κρήτης παρακελεύεται· τὴν γὰρ Κρήτην ἀντὶ τοῦ νοητοῦ τάττειν εἰώθασιν οἱ θεολόγοι.

345 cf. Lob. 812; Dümmler, Kl. Schr. II, 134; Dieterich, Nekyia 134 adn. 1 (qui Orphicae Καταβάσει trib., prob. Kern fr. 295); Maass, Orpheus 188s adn. 27; West, Early Greek Philosophy 25s; eund., Orphic Poems 99 et adn. 55 ('it looks as if this part of the Rhapsodies comes from the fifth century, and from the first half rather than the second') ‖ 1 refertur *Barth ad Stat. Theb. 8, 30* ‖ 2 didi **C** | perierantes **FC** : eirantes **H** | VIIII milibus annorum **ASFC** : VIIII annorum **H** | puniantur **M** ‖ 3 stys **C** | periniuria **F** : periura **A** | arguũ **F** | *cf. Hes. Th. 793–804, Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K.) 4ss*

346 cf. Stettner, Die Seelenwanderung bei Griechen und Römern, Stuttgart–Berlin 1934, 88; Skutsch, Class. Phil. 54, 1959, 119ss; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 139; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 68 ‖ 5 ψυχῶν Kroll : βίων cod.

347 sec. Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61 de Iove in Creta nato; potius de purificationibus post Bacchi mortem quae in Creta accidit (et. Curetes ad Cretenses ritus referuntur) ut vol. West, Orphic Poems 166 (qui Eudemi theogoniae trib.) | de hoc fr. cf. et. Lob. 639; Kern, Hermes 51, 1916, 564

348 F (229 + 230 K., 4 [B 66] C.)

οἷς ἐπέταξεν
κύκλου τε λῆξαι καὶ ἀναψῦξαι κακότητος.

349 F (221 K.)

Procl. in Plat. Remp. I 85, 1 Kroll δηλοῖ δὲ (sc. ὁ Πλάτων) ἐν Φαίδωνι τό τε ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενον, ὡς ἔν τινι φρουρᾶι ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι (62b, cf. fr. 429 I), σιγῆι τῆι πρεπούσηι σέβων, καὶ τὰς τελετὰς μαρτυρόμενος τῶν διαφόρων λήξεων τῆς ψυχῆς κεκαθαρμένης τε καὶ ἀκαθάρτου εἰς Ἅιδου

348 (I) Procl. in Plat. Tim. III 297, 3 Diehl (cf. fr. 598) τὴν οὖν πρώτην ἕξιν κατὰ τὴν σχέσιν ἀφεῖσα τὴν πρὸς πᾶσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸ ἄλογον τὸ ποιοῦν αὐτὴν γενεσιουργόν, λόγωι μὲν κρατοῦσα τὸ ἄλογον, νοῦν δὲ χορηγοῦσα τῆι δό-

348 2 Plat. Leg. 3, 701b (fr. 37) λῆξαί ποτε κακῶν | Plat. Leg. 713e, cf. Iulian. ad Them. 285c οὐκ ἔστιν κακῶν αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάψυξις (Iulian : ἀνάφυξις cod. Plat.) | Eur. Suppl. 615s κακῶν δ' ἀναψυχὰς θεοὶ / βροτοῖς νέμουσι | Callim. fr. 260, 7 Pf. ἀναψύξειε μεριμνέων | vid. et. Lam. Thur. (fr. 488) 5 in ap. crit.

348 cf. Lob. 798ss; Rohde, Psyche 124 adn. 1; 130 adn. 3; Rathmann 72; 106; Stettner, Die Seelenwanderung bei Griechen und Römern, Stuttgart–Berlin 1934, 9; 88; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1394; Bacigalupo, Filosofia 1965, 277ss; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 321 et adn. 4; West, Orphic Poems 1983, 173; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 139; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 69; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 68 | duo fragmenta (229 et 230) instruxit Kern : at unum esse videtur (cf. Zuntz l. laud.) || 2 κύκλου] cf. Lam. Thur. (fr. 488) 5 κύκλο⟨υ⟩ δ' ἐξέπταν βαρυπενθέος ἀργαλέοιο et adn. ad loc., Damasc. in Plat. Phaed. 1, 203 (123 Westerink = Orph. fr. 428 III) ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων, καὶ τοῦτο κύκλωι πολλάκις | τε λῆξαι Rohde (prob. Zuntz, Persephone 321 adn. 4, qui optime coniecturam defendit) : τ' ἂν λῆξαι Procl. I prob. Diehl, Kern : τ' αὖ λῆξαι Gale ad Iamblich. de Myst. p. 309, prob. Lob. 800 : τ' ἀλλῆξαι Simplic. A : τ' ἀλῦσαι Simplic. F : τ' ἀλλῦσαι Simplic. c | de λῆξαι cf. et. Plat. Leg. 701b ap. loc. sim. laud. | ἀμψῦξαι Simplic. A : ἀναπνεῦσαι Procl. I | de τῶι Διονύσωι καὶ τῆι Κόρηι τελούμενοι in Procl. test. I cf. Lam. Pelinn. (fr. 485, vid. et. 486) 2 εἰπεῖν Φερσεφόναι σ' ὅτι Β⟨άκ⟩χιος αὐτὸς ἔλυσε et comm. ad loc. | cf. παλιγγενεσίας interpretationem Neoplatonicam ap. Procl. in Plat. Tim. III 241, 25ss Diehl

349 cf. Lob. 1342s; Gruppe, Suppl. 717; Tannery, Rev. Philol. 25, 1901, 315; West, Orphic Poems 267 'allusion to R[hapsodic theogony] (E[udemian])' || 1–2 τό τε Kroll : τόν τε cod. ||

ἀπιούσης (69c), καὶ τάς τε σχίσεις αὖ καὶ τὰς τριόδους ἀπὸ τῶν ὁσίων καὶ τῶν πατρίων θεσμῶν τεκμαιρόμενος (108a), ἃ δὴ τῆς συμβολικῆς ἅπαντα θεωρίας ἐστὶ μεστά, καὶ τῶν παρὰ τοῖς ποιηταῖς θρυλουμένων ἀνόδων τε καὶ καθόδων, τῶν τε Διονυσιακῶν συνθημάτων καὶ τῶν Τιτανικῶν ἁμαρτημάτων λεγομένων, καὶ τῶν ἐν Ἅιδου τριόδων καὶ τῆς πλάνης καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων.

350 F (232 K., 4 [B 79] C.)

ἄνθρωποι δὲ τεληέσσας ἑκατόμβας

ξηι, πᾶσαν δὲ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν εὐδαίμονα περιάγουσα ζωὴν ἀπὸ τῆς περὶ τὴν γένεσιν πλάνης, ἧς καὶ οἱ παρ' Ὀρφεῖ τῶι Διονύσωι καὶ τῆι Κόρηι τελούμενοι τυχεῖν εὔχονται [2] || (II) Simplic. in Aristot. Cael. 377, 12 Heiberg ἐνδεθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ τὸ κατ' ἀξίαν πᾶσιν ἀφορίζοντος δημιουργοῦ θεοῦ ἐν τῶι τῆς εἱμαρμένης τε καὶ γενέσεως τροχῶι, οὗπερ ἀδύνατον ἀπαλλαγῆναι κατὰ τὸν Ὀρφέα μὴ τοὺς θεοὺς ἐκείνους ἱλεωσάμενον 'οἷς ἐπέταξεν' ὁ Ζεὺς [2] τὰς ἀνθρωπίνας ψυχάς || (III) Procl. in Plat. Tim. III 296, 7 Diehl μία σωτηρία τῆς ψυχῆς αὕτη παρὰ τοῦ δημιουργοῦ προτείνεται του κύκλου τῆς γενέσεως ἀπαλλάττουσα καὶ τῆς πολλῆς πλάνης καὶ τῆς ἀνηνύτου ζωῆς, ἡ πρὸς τὸ νεορὸν εἶδος τῆς ψυχῆς ἀναδρομὴ καὶ ἡ φυγὴ πάντων τῶν ἐκ τῆς γενέσεως ἡμῖν προσπεφυκότων

350 Damasc. in Plat. Phaed. 1, 11 (35 Westerink) ὁ Διόνυσος λύσεώς ἐστιν αἴτιος· διὸ καὶ Λυσεὺς ὁ θεός, καὶ ὁ Ὀρφεύς φησιν [1–5]

350 1 Hom. Hymn. 1, 12 ἄνθρωποι ῥέξουσι τεληέσσας ἑκατόμβας | Hymn. Apoll. 57 ἄνθρωποί τοι πάντες ἀγινήσουσ' ἑκατόμβας | A 315 al., δ 352 al. τεληέσσας ἑκατόμβας ||

5 σχίσεις Lob. e Plat. Phaed. 108a : σχέσεις (ε ex ι) cod. | τριόδους et. Damasc. in Plat. Phaed. 1, 496 (253 Westerink, cf. adn. ad loc.), cf. Plat. Gorg. 524a : περιόδους Plat. Phaed. 108a **βTδ** Stob. | ὁσίων Plat. Phaed. 108a **β**γρ**WT**[2] (ὁσίων **Q**) : οὐσιῶν Procl. cod. : θυσιῶν Lob. et ita Plat. Phaed. 108a **TWPSVΛ** Stob. || **6** πατρίων] i.e. Eleusiniorum || **8** συνθημάτων] παθημάτων Abel, Gruppe: at cf. P. Gurob (fr. 578) 26 σύνθεμα

350 de re universa cf. Lob. 584s; Rohde, Psyche II 128 adn. 5; Reinach, Rev. Philol. 23, 1899, 229ss (= Cultes, mythes et réligions, Paris [3]1922, 312ss); Tannery, Rev. Philol. 23, 1899, 126; 25, 1901, 314; Kern, Orpheus 46; Latte, Arch. f. Religionsw. 20, 1921, 282; Farnell, Greek Hero cults and ideas of immortality, Oxford 1921, 381; Guthrie, Orpheus 214; Linforth 81s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1394; Parker, Miasma, Oxford 1983, 299ss; West, Orphic Poems 99s; 110 adn. 82; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 141s | fortasse Iuppiter Baccho loquitur : at cf. Orph. Arg. 28 χρησμούς τ' ἀρρήτους Νυκτὸς περὶ Βάκχου ἄνακτος (fr. 238); cf. West, l. laud. 99 ||

πέμψουσιν πάσῃσιν ἐν ὥραις ἀμφιέτῃσιν
ὄργια τ' ἐκτελέσουσι λύσιν προγόνων ἀθεμίστων
μαιόμενοι· σὺ δὲ τοῖσιν ἔχων κράτος, οὕς κ' ἐθέλῃσθα,
λύσεις ἔκ τε πόνων χαλεπῶν καὶ ἀπείρονος οἴστρου.

Rhapsodiarum fragmenta quorum situs valde incertus (351–359)

351 F (T 193 K., 13 [B 3] C.)

Paus. 8, 31, 3 ἔστι δὲ καὶ Ἡρακλῆς παρὰ τῆι Δήμητρι μέγεθος μάλιστα

3 P. Gurob (fr. 578) 4 ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων | ι 106 Κυκλώπων ... ἀθεμίστων || 4 Hymn. Cer. 44 μαιομένη· τῆι δ' | K 235 ὃν κ' ἐθέλησθα (cf. Σ 457 al., γ 92 al., αἴ κ' ἐθ., Φ 484 ἥν κ' ἐθ. al.) || 5 Pind. fr. 131a Sn.-Maehl. (fr. 441) λυσιπόνων τελετᾶν | Hes. Th. 637 ἔριδος χαλεπῆς λύσις | Orph. Hymn. 70, 9 λυσιμελεῖς οἴστρωι (sc. Εὐμενίδες)

2 ἀμφιέτεσσιν Lob., cf. Callim. Del. 278 ἀμφιετεῖς ... ἀπαρχαί, Orph. Hymn. 53, 1 ἀμφιετῆ ... Βάκχον et Ricciardelli, comm. ad loc. || 3 ὄργια] cf. Hymn. Cer. 273 (et Richardson, comm. ad loc), 476 | λύσιν προγόνων ἀθεμίστων 'ad generis humani vitiositatem insitam, cuius auctores Titanes sunt, referenda est' recte Kern, cf. Iamblich. de myster. 3, 10 (110 Des Places) τοῦ Σαβαζίου δ' (sc. δύναμις) εἰς βακχείας καὶ ἀποκαθάρσεις ψυχῶν καὶ οἰκειότητα παρασκεύασται λύσεις παλαιῶν μηνιμάτων, Orph. Hymn. 37, 1s Τιτῆνες ... ἡμετέρων πρόγονοι πατέρων, vid. et. Plat. Phaedr. 244d (fr. 575) ἀλλὰ μὴν ... πόνων τῶν μεγίστων, ἃ δὴ παλαιῶν ἐκ μηνιμάτων ποθὲν ἔν τισι τῶν γενῶν ἡ μανία ἐγγενομένη καὶ προφητεύσασα κτλ ubi et. verba τελετῶν et λύσιν inveniuntur, Plat. Remp. 364 be (fr. 573 I) εἴτε τι ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι ... πείθοντες ... ὡς ἄρα λύσεις τε καὶ καθαρμοὶ ἀδικημάτων, Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (fr. 443) οἷσί κε Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξεται, Pind. Ol. 2, 58 ποινὰς ἔτεισαν et P. Gurob. (fr. 578) 4 δῶρον δέξ]ατ' ἐμὸν ποινὰς πατ[έρων ἀθεμίστων, vid. et. Graf in: Carpenter et Faraone (edd.), Masks of Dionysus, Ithaca–London 1993, 244 || 5 οἴστρου] cf. Plat. Leg. 854 b (fr. 37 II), Orac. Sybill. 11, 323 οἶστρον ἀπωσάμενος, Orph. Hymn. 11, 23 (et Ricciardelli, comm. ad loc.); 71, 11; Arg. 47 δήιος οἶστρος, vid. et. Vian, adn. ad v. 10 p. 175 (qui 'délire' vertit, quod melius quam 'désir' ap. Orphée, Poèmes magiques et cosmologiques, Paris 1993, 149 mihi videtur), cf. et. Dodds, The Greeks and the irrational, Berkeley 1951, 177 | de epith. Λυσεύς cf. adn. ad fr. 485, 2

351 cf. Paus. 5, 6, 7; vid. et. Lob. 335; Rob., Heldensage I 641; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München I, ^{3}1967, 683 ||

πῆχυν· τοῦτον τὸν Ἡρακλέα εἶναι τῶν Ἰδαίων καλουμένων Δακτύλων Ὀνομάκριτός φησιν ἐν τοῖς ἔπεσι.

352 F (143 K.)

(I) PROCL. in Plat. Remp. II 53, 2 Kroll δεῖ δέ, ὥσπερ ἑκατέρας εἰσὶν ἡγεμόνες, οὕτω καὶ τὸν ἕνα προστάτην τῆς συναμφοτέρας νοεῖν ἀνόδου τε καὶ καθόδου καὶ τῆς διπλῆς ἐν τῆι γενέσει ζωῆς εὐγονίας τε καὶ δυσγονίας· ὅν, εἰ δεῖ τῆι ἐμῆι μαντείαι προσέχειν, οὐκ ἄλλον ἢ τὸν Προμηθέα δεῖ νομίζειν, ὃν καὶ Πλάτων ἐν Πρωταγόραι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ἔφορον (320d), ὥσπερ τ⟨ὸν⟩ Ἐπιμηθέα τῆς ἀλόγου (321c) φησίν, καὶ Ὀρφεὺς καὶ Ἡσίοδος (Th. 565 ss) διὰ τῆς κλοπῆς τοῦ πυρὸς καὶ τῆς εἰς ἀνθρώπους δόσεως ἐνδείκνυνται τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ νοητοῦ κατάγειν εἰς τὴν γένεσιν, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης περιόδου κύριον καὶ τῶν ἀμεινόνων καὶ χειρόνων γενέσεων || (II) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 130 (81 Westerink) pergit fr. 311 VIII Προμηθείως δὲ καὶ Τιτανικῶς ἐγκαταδεῖται (sc. ἡ ψυχή) τῶι σώματι. sequitur fr. 715 || (III) DAMASC. in Plat. Phaed. 1, 170 (103 Westerink) pergit fr. 307 II καὶ ὁ Προμηθεὺς ἐν νάρθηκι κλέπτει τὸ πῦρ, εἴτε τὸ οὐράνιον φῶς εἰς τὸ γένεσιν κατασπῶν, εἴτε τὴν ψυχὴν εἰς τὸ σῶμα προάγων, εἴτε τὴν θείαν ἔλλαμψιν ὅλην ἀγένητον οὖσαν εἰς τὴν γένεσιν προκαλούμενος. sequitur fr. 576 XIII || (IV) DAMASC. in Plat. Phileb. 57 (29 Westerink = Iamblich. in Plat. Phileb. fr. 3 Dillon) ὁ μὲν Προμηθεὺς τὰς εἰς τὴν φύσιν τῶν θεῶν ἐκφαίνει προόδους.

353 F (173 K.)

(I) FULGENT. Mytholog. 3, 9 (74, 8 Helm) nunc ergo huius mysticae fabulae *(sc. Apollinis et Marsyae)* interiorem cerebrum inquiramus. a musicis haec reperta est fabula, ut Orfeus in teogonia scribit; musici enim duos artis suae posuerunt ordines, tertium vero quasi ex necessitate adicientes, ut Ermes

2 ⟨ἐς⟩ πῆχυν Seeman : πήχεος vel πῆχυς Hitzig | Ἰουδαίων F

352 fabula Promethei ignem rapiens in Rhapsodiis enarrabatur ut vid., cf. West, Orphic Poems 72; 236; Brisson in: Pépin–Saffrey (edd.), Proclus lecteur et interprète des anciens, Paris 1987, 61 || **6** τ⟨ὸν⟩ Kroll || **13** ἐν νάρθηκι] cf. Hes. Op. 50–52 vid. et adn. Westerink ad Damasc. loc. || **15** προκαλούμενος post -ο-[1] in ras. M^x (προσκαλούμενος M^1)

353 'R[hapsodies] unless fictitious' West, Orphic Poems 267; cf. et. Reitzenstein, Poimandres 210 || **3** Orpheus **Tβ** | theogonia **TG** | scripsit **D** || **4** Hermes **β** ||

Trismegistus ait, id est: ἢ ἀιδομένων ἢ ψαλλομένων ἢ αὐλομένων, hoc est: aut cantantium aut citharidiantium aut tibizantium || (II) Mythogr. Vatic. III 10, 7 sic ergo Orpheus in theogonia scribit. a musicis haec reperta est fabula, musici enim duos artis suae posuerunt ordines, tertium vero minoris valentiae adiecerunt: canticorum, citharizantium et tibizantium.

354 F (178 K.)

Procl. in Plat. Cratyl. 22, 10 Pasquali ἐν ταύταις οὖν ταῖς ὑφαντικαῖς καὶ ἡ Κίρκη ὑπὸ τῶν θεολόγων παραλαμβάνεται. χρυσῆ μέντοι, καθάπερ φασίν.

355 F (201 K.)

Damasc. in Plat. Parmen. 352 (214, 4 Ruelle) αὐτίκα πρὸς τὸ πρῶτον ἔχωμεν καὶ παρὰ τοῖς θεολόγοις ὅτι εἰσὶν θεοὶ ἐν ὑπερτέραι μὲν τάξει τὴν λῆξιν ἱδρυσάμενοι, τοῦ δὲ ἑξῆς διακόσμου προϊστάμενοι κατ' ἰδιότητα· οἷον ὁ Ἄττις ἐν τῆι σεληναίαι καθήμενος λήξει δημιουργεῖ τὸ γενητόν. οὕτως ἔχοντα

5 ἢ ἀιδομένων ἢ ψαλλομένων ἢ αὐλομένων *edd.* : i adomenon, psallomenon i aulumenon **RM** : ./. adomenon .//. psallomenon .///. aulumenon **T** || **7–8** fabula reperta est **LN** || **8** suae artis **LN** | ordines habuerunt **LN** || **9** id est canticum **LN** | et *om.* **N**

354 fort. ἐτυμολογεῖ poeta Κίρκη e κρέκειν, cf. Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 43 | 'de Circe apud Orphea nil notum: haud scio an vitium lateat et Κόρη intelligendum sit' Kern ad loc. : at de Circe more allegorico interpretata cf. Porphyr. fr. 382 F Smith Ὅμηρος δὲ τὴν ἐν κύκλωι περίοδον καὶ περιφορὰν παλιγγενεσίας Κίρκην προσηγόρευκεν, Plut. fr. 200 Sandbach ἔστι τοίνυν ὁ μῦθος αἴνιγμα τῶν περὶ ψυχῆς ὑπό τε Πυθαγόρου λεγομένων καὶ Πλάτωνος, ὡς ἄφθαρτος οὖσα τὴν φύσιν καὶ ἀίδιος, οὔ τι μὴν ἀπαθὴς οὐδ' ἀμετάβλητος, ἐν ταῖς λεγομέναις φθοραῖς καὶ τελευταῖς μεταβολὴν ἴσχει καὶ μετακόσμησιν εἰς ἕτερα σωμάτων εἴδη κτλ, Ps. Plut. Vit. Hom. 126 τὸ μεταβάλλειν δὲ τοὺς ἑταίρους τοῦ Ὀδυσσέως εἰς σύας καὶ τοιαῦτα ζῶια τούτο αἰνίττεται, ὅτι τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων αἱ ψυχαὶ μεταλλάττουσιν εἰς εἴδη σωμάτων θηριωδῶν, ἐμπεσοῦσαι εἰς τὴν τοῦ παντὸς ἐγκύκλιον περιφοράν, ἣν Κίρκην προσαγορεύει, de re cf. Bernabé in: Pérez Jiménez – García López – Aguilar (edd.), Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 194 | de Circe vid. et. Canciani, Kirke, LIMC VI 1 (1992) 48 ss || **icon.** Circe textrix figuratur in speculo Tusco saec. IV a. Ch. Mus. Louvr. 1725 (cf. Canciani, l. laud. *35), cf. et. Moret, Rev. Archéol. 1991, 227 ss

355 1–2 ἔχομεν **B** || **3–4** Ἄττις] cf. Orph. Hymn. εἰς Μουσ. 40 Μητέρα τ' ἀθανάτων, Ἄττιν καὶ Μῆνα κικλήσκω / Οὐρανίαν τε θεάν, σύν τ' ἄμβροτον ἁγνὸν Ἄδωνιν (et Ricciardelli, comm. ad loc.); cf. et. Hymn. ap. Hippol. Ref. 5, 9, 8 εἴτε

καὶ τὸν Ἄδωνιν εὑρίσκομεν ἐν ἀπορρήτοις, οὕτω πολλοὺς θεοὺς παρ' Ὀρφεῖ τε καὶ τοῖς θεουργοῖς.

356 F (204 K., 4 [B 74] a C.)

(I) SIMPLIC. in Aristot. Phys. 333, 15 Die. ἐν Δελφοῖς δὲ καὶ προκατῆρχεν ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν 'ὦ Τύχη καὶ Λοξία, τῷδέ τινι θεμιστεύεις;' καὶ παρ' Ὀρφεῖ δὲ μνήμης τετύχηκεν (sc. ἡ Τύχη) ‖ (II) IOANN. DIACON. GALEN. ad Hes. Th. 411 (Gaisf. II 576, 27) εὑρίσκω δὲ τὸν αὐτὸν Ὀρφέα καὶ τὴν Τύχην Ἄρτεμιν προσαγορεύοντα, ἀλλὰ καὶ Σελήνην Ἑκάτην.

357 F (219 K.)

καὶ βέδυ νυμφάων καταλείβεται ἀγλαὸν ὕδωρ.

357 CLEM. ALEX. Strom. 5, 8, 46, 4 βέδυ μὲν γὰρ τοὺς Φρύγας τὸ ὕδωρ φησὶ καλεῖν, καθὰ καὶ Ὀρφεύς· [1]

357 B 307 al., ι 450 al. ἀγλαὸν ὕδωρ | Hes. Th. 785 s ὕδωρ / ... ὅ τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται

Κρόνου γένος, εἴτε Διὸς μάκαρ, / εἴτε Ῥέας, μέγα χαῖρε ⟨θεός⟩ (add. Marc.), τὸ κατ/ηφὲς ἄκουσμα Ῥέας Ἄττι· σὲ κα/λοῦσι μὲν Ἀσσύριοι τριπόθητον Ἄ/δωνιν, ὅλη δ' Αἴγυπτος Ὄσιριν, ἐπ/ουράνιον Μηνὸς κέρας Ἑλλη/νὶς σοφία κτλ et loci similes ab Marc. laud. in ap. crit. | de re cf. et. Atallah, Adonis dans la littérature et l'art grecs, Paris 1966, 297 s

356 incertum utrum Theogoniae fragmentis an Hymno 72 referenda sint, ut admon. West, Orphic Poems 267; vid. Ricciardelli, Boll. Class. ser. III 1, 1980, 127 (quae animadvertit in Hymno Hecatem non eandem atque Lunam esse), eand. ad Orph. Hymn. 72 | Τύχη nominatur apud Lam. Thur. (fr. 492) 2, cf. adn. ad loc. | de re cf. et. Lob. 595; Dieterich, Nekyia^2 87 s adn. 4 (et Nachtr. p. X); Die., Festschr. Gomperz, 1902, 13; Kraus, Hekate, Heidelberg 1960; Johnston, Hekate Soteira, Atlanta 1990; Torres Huertas, Ártemis en la literatura y el culto, Doct. Diss., Madrid 1996

357 cf. Lob. 836; 883; Detschew, Glotta 16, 1928, 280 s; Le Boulluec comm. ad loc. | βέδυ] verbum Phrygium et. sec. Didym. Opusc. hist. 3, 9 Schmidt, cf. et. Clem. Alex. Strom. 5, 8, 46, 4 pergit l. laud. ἀλλὰ καὶ ὁ θύτης Δίων ὁμοίως φαίνεται γράφων· 'καὶ βέδυ λαβὼν κατὰ χειρῶν καταχέου καὶ ἐπὶ τὴν ἱεροσκοπίην τρέπου.' ἔμπαλιν δὲ ὁ κωμικὸς Φιλύλλιος (fr. 19 K.-A.) βέδυ τὸν ἀέρα βιόδωρον ὄντα διὰ τούτων γινώσκει· 'ἕλκειν τὸ βέδυ σωτήριον προσεύχομαι ...'. συνομόλογος τῆς τοιᾶσδε δόξης καὶ ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης (FGrHist 84 F 36) γράφων τοὺς Μακεδόνων ἱερεῖς ἐν ταῖς κατευχαῖς βέδυ κατακαλεῖν ἵλεω αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις, ὅπερ ἑρμενεύουσιν ἀέρα

358 F (250 K.)

(I) Censorin. De die natali 18, 11 (44, 1 Sallman) *(e Varrone ut vid.)* est praeterea annus quam Aristoteles *(fr. 25 Rose)* maximum potius quam magnum appellat, quem solis et lunae vagarumque quinque stellarum orbes conficiunt, cum ad idem signum, ubi quondam simul fuerunt, una referuntur: cuius anni hiemps summa est κατακλυσμός, quam nostri diluvionem vocant, aestas autem ἐκπύρωσις, quod est mundi incendium. nam his alternis temporibus mundus tum exignescere tum exaquescere videtur. hunc Aristarchus putavit annorum vertentium IIccccLXXXIIII ... Heraclitus (fr. 65 Marc. = 22 A 13 D.-K.) et Linus (fr. 87) XDCCC ... Orpheus CXX || (II) Plut. De def. orac. 12 p. 415f καὶ ὁ Κλεόμβροτος 'ἀκούω ταῦτ'' ἔφη 'πολλῶν καὶ ὁρῶ τὴν Στωϊκὴν ἐκπύρωσιν ὥσπερ τὰ Ἡρακλείτου καὶ τὰ Ὀρφέως ἐπινεμομένην ἔπη οὕτω καὶ τὰ Ἡσιόδου καὶ συνεξάπτουσαν'.

359 F (355 K.)

Damasc. in Plat. Parmen. 198 (II 20, 13 Westerink) ἡ γὰρ μεσότης καὶ συνάγει καὶ διακρίνει· διὸ καὶ ἡ θεότης ἥδε συναγωγὸς ἅμα ἐστὶ καὶ διακριτική, ὡς καὶ τὰ λόγια λέγει (cf. Or. Chald. fr. 76 des Places?) καὶ Ὀρφεὺς ἐποίησεν.

358 cf. Lob. 791s; Boll ap. Heeg 70; Geffken, Hermes 49, 1914, 336s; Kroll, Hermes 50, 1915, 143; van der Waerden, Hermes 80, 1952, 129ss; 81, 1953, 48ss; Marc. ad Heracliti loc.; West, Orphic Poems 194 adn. 56 (qui Hieronymi et Hellanici theogoniae dub. hoc fr. trib. et Diogen. Babyl. Censorin. mutuatum esse proponit); Rescigno ad loc. p. 305s, adn. 101 (qui cft. Ps. Lucian. Astrol. 10 = Orph. fr. 418); Sider in: Laks – Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 148 adn. 55 || **2** Aristotelis **D** || **5** hiems **V** | catadysmos V^1 : *corr. man. rec.* || **7** dum – dum **D** || **7–8** Aristarcus **V** || **8** putavit^{esse} (avit *d in ras. et* esse *supra lin.*) **D** : putavit esse **V** | Heraclytus **V** || **9** Orfeus **V** || **11** Στωϊκὴν ἐκπύρωσιν] 'questo ci indica che al tempo di Plutarco c'era una linea di analisi che interpretava Orfeo alla luce delle teorie stoiche' Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 68 | cf. fr. 364 || **12** τὰ] τοῦ **GJ** | συνεξάπτουσαν Wyttenbach : συνεξαπατοῦσαν **uF**

359 Rhapsodiis trib. West, Orphic Poems 268 : dubium habuit Kern

ALIA FRAGMENTA THEOGONICA QVORVM ORIGO INCERTA (frr. 360–367)

hoc loco edam fragmenta theogonica Orpheo tributa, quae theogoniis singulis supra editis tribui non possunt

360 F (37 K.)

αὐτὰρ Ἔρωτα Χρόνος καὶ πνεύματα πάντ' ἐτέκνωσε.

361 F (38 K.)

οὐδέ τι λήθονται Μουσέων βροτοί· αἳ γὰρ ἔασι
κοίρανοι, αἷσι μέμηλε χορὸς θαλίαι τ' ἐρατειναί.

360 SCHOL. Apoll. Rhod. 3, 26 (216, 11 Wendel) Ἀπολλώνιος μὲν Ἀφροδίτης τὸν Ἔρωτα γενεαλογεῖ, ... ἐν δὲ τοῖς εἰς Ὀρφέα (ἀναφερομένοις add. Wil.: subaudire idem satis habuit Schaefer) Χρόνου (Zoëga : Κρόνου cod.)· [1]
361 SCHOL. Apoll. Rhod. 3, 1–5 c (215, 10 Wendel) ὅτι δὲ θαλιῶν εἰσι προστάτιδες αἱ Μοῦσαι, ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς δεδήλωται· [1–2]

360 Orph. Arg. 13 s (cf. fr. 99) καὶ Χρόνον, ὡς ἐλόχευσεν ἀπειρεσίοις ὑπὸ κόλποις / Αἰθέρα καὶ διφυῆ περιωπέα κυδρὸν Ἔρωτα
361 1–2 Hes. Th. 916 s Μοῦσαι .../ ... τῇσιν ἅδον θαλίαι καὶ τέρψις ἀοιδῆς | B 487 al. οἵ τινες ... κοίρανοι ἦσαν || **2** α 151 s τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμήλει, / μολπή τ' ὀρχηστύς τε· τὰ γάρ τ' ἀναθήματα δαιτός | Hes. Sc. 284 θαλίαι τε χοροί τε | Panyas. fr. 16, 14 s θαλίης ἐρατὸν μέρος ... / ... χοροιτυπίης

360 cf. Lob. 482; Zoëga, Abhandlungen, hrsg. von Welker, Göttingen 1817, 229; Kroll, Philologus 53, 1894, 561; West, Orphic Poems 200 s, qui in hoc versu animadvertit vestigia cuiusdam ex Oriente theogoniae; Calame in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 236, adn. 19 qui, animadvertens Scholiastam auctores antiquos (Sapph., Simon., Ibyc., Hes.) laudare, infert 'le vers ... pourrait conférer à la relation de filiation entre Chronos et Eros un caractère tout de même relativement ancien' et. Orph. Arg. loc. (quod vide ap. loc. sim.) ab hoc separandum putat || Χρόνος Zoëga : Κρόνος cod. | πνεύματα] cf. Pherecyd. fr. 60 Schibli τὸν δὲ Χρόνον ποιῆσαι ἐκ τοῦ γόνου ἑαυτοῦ πῦρ καὶ πνεῦμα κτλ, lam. plumb. Cumanam IG XIV 872, 4 (= Defix. Tabell. 198, 4 Audollent) δαίμονες καὶ πνεύματα
361 cf. Lob. 593; sec. West, Orphic Poems 265 s fragmentum hymni in Musas, quod fuerit pars prooemii alicuius carminis e quo fort. provenisset et. fr. 362 || **1** λήθονται Ruhnken, Hom. hymn. in Cer. 1782 : λήγονται cod. || **2** ᾗσι Abel : οἷσι Lob.

362 F (39 K.)

Schol. Apoll. Rhod. 3, 1–5c (215, 6 Wendel) τινὲς μὲν οὖν, ὅτι εὑρέτις ὀρχήσεως ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς παραδέδοται ἡ Ἐρατώ.

363 F (139 K.)

πρώτιστος μὲν ἄνασσεν ἐπιχθονίων Κρόνος ἀνδρῶν·
ἐκ δὲ Κρόνου γένετ' αὐτὸς ἄναξ μέγας εὐρύοπα Ζεύς.

364 F (29a K.)

Servius in Buc. 4, 10 (III 46, 3 Thilo-Hagen) Nigidius de diis lib. IV *(fr. 97 Swoboda)*; quidam deos et eorum genera temporibus et aetatibus ⟨dispescunt⟩, inter quos et Orpheus primum regnum Saturni, deinde Iovis, tum Neptuni, inde Plutonis; nonnulli etiam, ut magi, aiunt Apollinis fore regnum; in quo videndum est, ne ardorem, sive illa ecpyrosis appellanda est, dicant.

363 Lactant. Divin. inst. I 13, 11 (146 Monat) Orpheus, qui a temporibus eius fuit recentior, aperte (ea parte **HM**) Saturnum in terra et apud homines regnasse commemorat: [1–2]

363 1 A 266 al. ἐπιχθονίων … ἀνδρῶν | Hymn. Ven. 12 ἄνδρας ἐπιχθονίους | Pind. fr. 213, 3 Sn.-Maehl. ἐπιχθόνιον γένος ἀνδρῶν || **2** Hes. fr. 70, 36 M.-W. ἐκ τῆς δ]μων γένετο κρατερός τε μέγας τε | E 265 al., β 146 al., Hymn. Cer. 3 al., Hymn. Apoll. 339, Hymn. Merc. 540, Hes. Th. 514, Op. 229 al., fr. 211, 8 M.-W. εὐρύοπα Ζεύς

362 vid. adn. ad fr. 361
363 cf. Lob. 510; Wolff, Philologus 16, 1860, 527 adn. 5; Holwerda 309; West, Orphic Poems 107 adn. 73; 265 qui hoc fr. e quodam carmine Neopythagorico Hellenisticae aetatis et prob. a Varrone noto venire putat : Rhapsodiis trib. Kern | Graeca om. **R** : in mg. interpretat. lat. add. man. rec. || **1** ἄνασσεν ἐπιχθονίων Walch monente Wolff : ἄναξ ἐπ' ἐπιχθονίων ed. pr. : ἄναξ ἀπ' ἐπιχθονίων Hermann || **2** ἐκ δὲ] ἐκ (δὲ om.) **P** : καὶ **S** | γένετ' αὖτις Lob.
364 prob. ex eodem carmine atque fr. 363 cf. ad loc.: vid. et. Zoëga, Abhandlungen, hrsg. von Welker, Göttingen 1817, 216; Lob. 791; Zeller I^6, 126 adn. 2; Kroll, Hermes 50, 1915, 143 adn. 1 || **2–3** ⟨dispescunt⟩ *add. Lob.* || **3–4** *pro* tum – Plutonis : tunc Neptunum inde Apollinis **L** || **4** aiunt **I** : agunt **L** || **5** ecpyrosis] *cf. fr. 358*

365 F (40 K.)

(I) Schol. Eur. Alc. 1 (II 216, 16 Schwartz) καὶ περὶ μὲν τῆς Ἀπόλλωνος θητείας ταῦτα. Ἀπολλόδωρος (FGrHist 244 F 139) δέ φησι κεραυνωθῆναι τὸν Ἀσκληπιὸν ἐπὶ τῶι τὸν Ἱππόλυτον ἀναστῆσαι ... οἱ δὲ Ὀρφικοὶ ὅτι Ὑμέναιον ‖ (II) [Apollodor.] Bibl. 3, 10, 3 (adnotatio marginalis post in textu inclusa) εὗρον δέ τινας λεγομένους ἀναστῆναι ὑπ' αὐτοῦ (sc. τοῦ Ἀσκληπιοῦ) ... Ὑμέναιον, ὡς οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσι ‖ (III) Schol. Pind. Py. 3, 96 (II 75, 17 Drachm.) λέγεται δὲ ὁ Ἀσκληπιὸς χρυσῶι δελεασθεὶς ἀναστῆσαι Ἱππόλυτον τεθνηκότα· οἱ δὲ Τυνδάρεων ... οἱ δὲ Ὀρφικοὶ Ὑμέναιον.

366 F (45 K.)

Schol. Apoll. Rhod. 2, 946/54c (196, 18 Wendel) ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Ἄρεως καὶ Αἰγίνης γενεαλογεῖται (sc. Σινώπη), κατὰ δέ τινας Ἄρεως καὶ Παρνάσσης, κατ' Εὔμηλον (fr. 10) καὶ Ἀριστοτέλην (fr. 540 Rose) Ἀσωποῦ.

367 F (107 K., 4 [B 39] a C.)

Alex. Aphrod. in Aristot. Metaph. 821, 8 Hayduck αἰνίττεται δὲ τὸν Ὀρφέα· καὶ οὗτος γάρ φησιν ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἄριστον ὕστερόν ἐστι τῶν ἄλλων. ... καὶ ἐπεὶ πρῶτον μὲν κατ' Ὀρφέα τὸ Χάος γέγονεν, εἶθ' ὁ Ὠκεανός, τρίτον Νύξ, τέταρτον ὁ Οὐρανός, εἶτ' ἀθανάτων βασιλεὺς θεῶν ὁ Ζεύς.

365 similem catalogum (v. Muenzel, Question. mythogr., 1883, 3) praebent Philodem. et Sext. Empir., vid. Panyas. fr. 26 | cf. Lob. 544s; 594; Rob., Heldensage I, 523 adn. 4; Reitzenstein, Ined. poet. Gr. fr. 3, 23; Malten, Arch. f. Religionswiss. 12, 1909, 439; eund., Hermes 45, 1910, 549s; Linforth 279; Pf. ad Callim. fr. 466; West, Orphic Poems 266 ‖ **2** κερωνωθῆναι A | Apollodori περὶ θεῶν refert Schol. sec. Jac. : Biblioth. 3, 10, 3, sec. Valk, Rev. Ét. Gr. 71, 1958, 107ss ‖ **3** ἐπὶ τὸ A ‖ 'presumably a theogony. If E[udemian] it would exceed the programmatic six generations' West, l. laud.

366 cf. Lob. 594; Rob., Heldensage I, 77 adn. 6 | vid. ad Eum. fr. 10

367 **4** ὁ Ζεύς] ὁ om. L ‖ hic deorum ordo aliubi ignotus; pro "Alexandri" errore, Aristotelis loco male interpretato, habuerunt Zeller-Nestle, Die Philosophie I 136 adn. 1; Staudacher 92 adn. 8; Schwabl, Weltschöpfung, RE Suppl. IX (1962), 1469 : e Hieronym. theog. mutatis ordine Oceano et Chao ('because of the instinctive tendency to put Chaos at the beginning') sec. West, Orphic Poems 185 : at in Hieronym. theogonia est aqua non Oceanus prima, vid. comm. ad fr. 75; cf. et. Gruppe, Die Griechischen Culte und Mythen, Leipzig 1887, 640s; Martínez Nieto, La aurora del pensamiento griego, Madrid 2000, 208s

Orphici Ἱεροῦ Λόγου imitatio Iudaica Hellenisticae aetatis, Διαθῆκαι ab auctoribus Christianis appellata (frr. 368–378)

auctores Christiani saepe adhibent carmen Orphicum sine dubio imitationem Iudaicam Hellenisticae aetatis; cum hoc poema unum deum proclamavisset, Christiani Orphei conversionem finxerunt et hoc opus Διαθήκας vel Παλινωιδίαν appellaverunt (cf. Riedweg, Jüdisch-hellenistische Imitation eines orphischen Hieros Logos, Tübingen 1993, 44ss 'kein Testament, sondern die Imitation eines orphischen Hieros Logos') | Lob. 438ss iam distinxit primam redactionem et interpolationes serioris aetatis novas et novissimas, a poetis Mosaicae doctrinae imbutis : Kern in editione sua tres 'Testamenti' redactiones distinxit quas Iustinianam, Clementinam et Aristobulianam nominavit : Walter in: Kümmel (ed.), Jüdische Schriften aus hellenistisch-römischer Zeit IV, Gütersloh 1983, 176ss quattuor: primam pristinam, secunda a Stoica doctrina ablatam, tertiam 'Abramiam' et quartam 'Mosaicam' : unam redactionem mixtam edidit Denis, Fragmenta pseudepigraphorum Graeca quae supersunt, Leiden 1970, 163ss : tantum duas redactiones distinxit et implicatam carminis transmissionem explanavit Riedweg l. laud. (vid. praecipue stemma p. 24), cui adstipulor; at cf. Holladay in: Cancik et al. (edd.), Festschrift für M. Hengel, Tübingen 1996 I, 159ss | de auctore Iudaeo disseruit Riedweg 55ss; de Stoicis parallelis cf. eund. 62ss

de hoc carmine disseruerunt Lob. l. laud.; Valckenaer, ap. Gaisf. ed. Euseb. Praep. Ev. 4, 339ss; eund., Diatribe de Aristobulo Iudaeo, Leiden 1806; Elter, De Gnomologiorum Graecorum historia atque origine commentatio, Diss. Bonn. 1893–1896; Cerfaux, Le Muséon 37, 1924, 29ss (= Recueil Lucien Cerfaux, I, Gembloux 1954; 65ss); Friedman, Orpheus in the middle Ages, Cambridge Mass. 1931, 13ss; Erbse, Fragmente griechischer Theosophien, Hamburg 1941; Walter, Der Thoraausleger Aristobulos. Untersuchungen zu seinen Fragmenten und zu pseudepigraphischen Resten der jüdisch-hellenistischen Literatur, Berlin 1964, 103ss; id., Jüdische Schriften laud.; Denis, Introduction aux Pseudépigraphes Grecs d'Ancient Testament, Leiden 1970, 223ss; Zeegers-Vander Vorst, L'Ant. Class. 39, 1970, 475ss; Speyer, Die literarische Fälschung im heidnischen und christlichen Altertum, München 1971, 155ss; Hengel, Anonymität, Pseudepigraphie und literarische Fälschung in der jüdisch-hellenistischen Literatur, in: Pseudepigrapha I Entr. Fond. Hart, Genève 1972, 231ss; Salvaneschi in: Σύγκρισις β', Testi e Studi di storia e filosofia del linguaggio religioso, Genua 1983, 83ss; LaFargue in: Charlesworth, The Old Testament Pseudepigrapha II, London 1985, 795ss; Bickermann, The Jews in the Greek Age, Cambridge Mass. – London 1988, 225ss; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2920ss; Radice, La filosofia di Aristobulo, Milano [2]1995; Holladay in: Malherbe et al. (edd.), The Early Church in its Context, Leiden–Boston–Köln 1998, 192ss et optime et uberrime Riedweg l. laud.

Testimonia (frr. 368–376)

368 T (p. 255 K.)

Theophil. ad Autolyc. 3, 2 (100 Marc.) τί γὰρ ὠφέλησεν … Ὀρφέα οἱ τριακόσιοι ἑξήκοντα πέντε θεοί, οὓς αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ βίου ἀθετεῖ, ἐν ταῖς Διαθήκαις αὐτοῦ λέγων ἕνα εἶναι θεόν;

369 T (p. 255 K.)

Ps.-Iustin. De monarch. 2, 4 (88 Marc.) μαρτυρήσει δέ μοι καὶ Ὀρφεύς, ὁ παρεισαγ⟨αγ⟩ὼν τοὺς τριακοσίους ἑξήκοντα ⟨πέντε⟩ θεούς, ἐν τῶι Διαθῆκαι ἐπιγραφομένωι βιβλίωι, ὁπότε μετανοῶν ἐπὶ τούτωι φαίνεται ἐξ ὧν γράφει· [vid. fr. 377 II].

370 T (p. 256 K.)

Lactant. Divin. inst. 1, 7, 6 (86 Monat) quodsi cultores deorum eos ipsos colere se putant, quos summi dei ministros appellamus, nihil est quod nobis faciat invidiam, qui unum deum dicamus, multos negemus. si eos multitudo delectat, non duodecim dicimus aut trecentos sexaginta quinque ut Orpheus, sed innumerabiles esse.

371 T (p. 255 K.)

Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 36, 4 (74 Marc.) εἰ δέ τις ὄκνος ἢ παλαιὰ τῶν προγόνων δεισιδαιμονία τέως ἐντυγχάνειν ὑμᾶς ταῖς τῶν ἁγίων ἀνδρῶν προφητείας κωλύει, δι' ὧν δυνατὸν μανθάνειν ὑμᾶς ἕνα καὶ μόνον εἶναι θεόν. … τῶι γοῦν πρότερον ὑμᾶς τὴν πολυθεότητα διδάξαντι, ὕστερον δὲ λυσιτελῆ καὶ ἀναγκαίαν παλινωιδίαν ᾆισαι προελομένωι πείσθητε Ὀρφεῖ, ταῦτ' εἰρηκότι, ἃ μικρῶι πρόσθεν γέγραφα, καὶ τοῖς λοιποῖς δέ, τοῖς τὰ αὐτὰ περὶ ἑνὸς θεοῦ γεγραφόσι, πείσθητε.

368 cf. Valckenaer, Diatribe de Aristobulo Iudaeo, 1806, 75; Elter, De gnomologorum Graecorum historia, 1893–1897, 153: 177; Riedweg 14; 24; 46
369 2 παρεισαγ⟨αγ⟩ὼν Lob. : παρεισάγων cod. | ⟨πέντε⟩ ex Theophil. et Lactant. add. Marc. ‖ **2–3** Διαθήκαις **q** | cf. Riedweg 12; 24
370 2 in quod nobis **SHM** ‖ **4** trecentis aut sexaginta **M** ‖ cf. Riedweg, Imit. 14 adn. 47
371 cf. Riedweg, ad Ps.-Justin, Basel 1994, 507ss ‖ **3** εἰδέναι **mpq** ‖ **6** δέ,] δὴ Marc. non distinguens ‖ **7** πείσθητε del. Marc. : at cf. Riedweg, ad loc. p. 508

372 T (245 K.)

Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 15, 1 (43 Marc.) Ὀρφεὺς γοῦν, ὁ τῆς πολυθεότητος ὑμῶν, ὡς ἂν εἴποι τις, πρῶτος διδάσκαλος γεγονώς, οἷα πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μουσαῖον καὶ τοὺς λοιποὺς γνησίους ἀκροατὰς ὕστερον περὶ ἑνὸς καὶ μόνου θεοῦ κηρύττει λέγων, ἀναγκαῖον ὑπομνῆσαι ὑμᾶς. sequitur fr. 377 I.

373 T (245 K.)

Cyrill. Alex. c. Iulian. 1, 35 (174 Burguière-Eveux) Ὀρφέα μὲν οὖν τὸν Οἰάγρου, δεισιδαιμονέστατόν φασι γενέσθαι τῶν ἄλλων καὶ φθάσαι μὲν τὴν Ὁμήρου ποίησιν, ἅτε δὴ καὶ ἐν χρόνοις ὄντα πρεσβύτερον, ὠιδὰς δὲ καὶ ὕμνους τοῖς ψευδωνύμοις ἐξυφῆναι θεοῖς καὶ οὐκ ἀθαύμαστον ἐπὶ τούτωι τὴν δόξαν ἑλεῖν, εἶτα τῶν ἑαυτοῦ δογμάτων κατεγνωκότα, συνέντα τε ὅτι μονονουχὶ τὴν ἀμαξιτὸν ἀφεὶς ἐν ἐκβολῆι γέγονε τῆς εὐθείας ὁδοῦ μεταφοιτῆσαι πρὸς τὰ βελτίω καὶ τοῦ ψεύδους ἀνθελέσθαι τὴν ἀλήθειαν. sequitur fr. 377 XII.

374 T (p. 255 K.)

Theosoph. Tubing. 55 (37 Erbse[2]) ὅτι Ὀρφεύς, ὁ Οἰάγρου τοῦ Θραικός, πρότερον μὲν ὕμνους τινὰς εἰς τοὺς ἐξαγίστους θεοὺς ἐξυφάνας καὶ τὰς μιαρὰς γενέσεις αὐτῶν διηγησάμενος, εἶτα συνεὶς ὥσπερ τὸ δυσσεβὲς τοῦ πράγματος, μετέθηκεν ἑαυτὸν ἐπὶ τὸ μόνον καλόν, καὶ τὸν ὄντως ὑμνῶν θεὸν καὶ τὴν τῶν πάλαι Χαλδαίων σοφίαν, δηλαδὴ τὴν τοῦ Ἀβραάμ, ἐπαινῶν παραινεῖ τῶι ἰδίωι παιδὶ Μουσαίωι τοῖς μὲν φθάσασι μυθευθῆναι μὴ πείθεσθαι, τοῖς δὲ ῥηθήσεσθαι μέλλουσι προσέχειν τὸν νοῦν. sequitur fr. 377 XIII.

375 T (246 K.)

Clem. Alex. Protr. 7, 74, 3 (111 Marc.) ὁ δὲ Θράικιος ἱεροφάντης καὶ ποιητὴς ἅμα, ὁ τοῦ Οἰάγρου Ὀρφεύς, μετὰ τὴν τῶν ὀργίων ἱεροφαντίαν καὶ τῶν εἰδώλον τὴν θεολογίαν, παλινωιδίαν ἀληθείας εἰσάγει, τὸν ἱερὸν ὄντως ὀψέ ποτε, ὅμως δ᾽ οὖν ἄιδων λόγον· [sequitur fr. 377, 1–7a]. cf. 7, 7, 4, 5 οὕτως μὲν δὴ Ὀρφεὺς χρόνωι γέ ποτε συνῆκεν πεπλανημένος.

372 4 ἀναγκαίων ὑπομνήσας A a.c. | cf. Riedweg ad loc. 331 s
375 5 γέ Stählin : τέ P[1] : δέ Dind. | cf. Linforth 250; Riedweg, Imit. 20

376 T (247 K.)

Euseb. Praep. Ev. 13, 12, 4 (= Aristobul. fr. 4 Denis) ἔτι δὲ καὶ Ὀρφεὺς ἐν ποιήμασι τῶν κατὰ τὸν Ἱερὸν Λόγον αὐτῶι λεγομένων οὕτως ἐκτίθεται περὶ τοῦ διακρατεῖσθαι θείαι δυνάμει τὰ πάντα καὶ γενητὰ ὑπάρχειν καὶ ἐπὶ πάντων εἶναι τὸν θεόν. cf. fr. 378 I.

versio prima (fr. 377)

377 F (245 K.)

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι
πάντες ὁμῶς. σὺ δ' ἄκουε, φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης,
Μουσαῖ', ἐξερέω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν

377 (I) Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 15, 1 (43 Marc.) Ὀρφεὺς ... ὑμᾶς (cf. fr. 372). ἔφη δὲ οὕτως· [1–21] sequitur fr. 543 II || Ps.-Iustin. De monarch. 2, 4 (88 Marc.) μαρτυρήσει δέ μοι καὶ Ὀρφεύς ... ὁπότε ... γράφει (cf. fr. 369)· [3–21] || (III) Clem. Alex. Protr. 7, 74, 3 (111 Marc.) ὁ δὲ Θράικιος ... λόγον (cf. fr. 375)· [1–7a

377 de fr. universo cf. fr. 378 || **1** Orph. fr. 1b φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί· θύρας δ' ἐπίθεσθε, βέβηλοι, cf. loc. sim. illic laud. || 2 δ 775 al., Hymn. Bacch. 52, Apoll. Rhod. 1, 475 al., Quint. Smyrn. 1, 704 al., Orph. Arg. 1115, Callim. Hymn. 169 πάντες ὁμῶς | Hes. Op. 213, Emped. fr. 8 Wright (31 B 17 D.-K.) 26 σὺ δ' ἄκουε | μ 37 σὺ δ' ἄκουσον. cf. Ζ 334, ο 318 al. | Emped. fr. 4 Wright (31 B 1 D.-K.) σὺ δὲ κλῦθι | Apoll. Rhod. 4, 885, Nonn. Dion. 15, 280 al. φαεσφόρος ... ἠώς | Quint. Smyrn. 2, 156 al. φαεσφόρου Ἠριγενείης | Nonn. Dion. 7, 302 φαεσφόρε καὶ σὺ Σελήνη | Orph. Hymn. 9, 1s φαεσφόρε, δῖα Σελήνη, / ταυρόκερως Μήνη | Orph. Hymn. 32, 1 ἔκγονε | Nonn. Dion. 13, 369 al. γείτονα Μήνης || **3** Orph. fr. 759, 1–3 Μουσαῖε .../ ... / ... ἐξερέω et loc. illic laud. | γ 254 al. ἀληθέα πάντ' ἀγορεύσω (Hymn. Cer. 433 ἀγορεύω) | Β 33 al., Hes. Op. 491 μηδέ σε ||

376 1 ἐν – **2** λεγομένων om. **B** || **3** δυνάμει θείαι **B** | γεννητὸν (sic) **O**
377 1 'quaerere in Iustino et confer' Theosoph. XIII in mg. || **2** φαεσφόρε Cyrill. XII **MNEPF** | ἔγγονε Theosoph. XIII cod., cf. Herw., Hermes 5, 1871, 140 | Μνήμης Cyrill. XII | de Musaeo Lunae filio cf. Mus. frr. 10ss || **3** Μουσαῖε Ps.-Iustin. I **A** p.c. Ps.-Iustin. II **q** Clem. III cod. Theosoph. XIII cod. : Μουσαις Ps.-Iustin. I **A** a.c. | de Musaeo in carminibus Orphicis appellato cf. Arg. 7 al; Hymn. πρὸς Μουσ. (et Ricciardelli, comm. ad loc. et Introd. XIV), Ἐφημερ. fr. 759, 1; Περὶ σεισμ. fr. 778, 1 (τέκος), vid. et. Mus. frr. 20ss | ἀληθινά Ps.-Iustin. II **q** suprascr. m. rec. | μὴ δέ σε Theosoph. XIII cod. ||

ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρσηι,
εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτωι προσέδρευε,
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος, εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἄνακτα. 7
ἀθάνατον. ⟨παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τόδε φαείνει⟩ 7a
εἷς ἔστ', αὐτογενής, ἑνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται·

ἀθάνατον] εἶτα ὑποβὰς διαρρήδην ἐπιφέρει· [8–10] || (IV) Clem. Alex. Strom. 5, 12, 78, 4 Ὀρφεύς τε αὖ ὁ θεολόγος ἐντεῦθεν ὠφελημένος εἰπών· [8] (ἢ 'πέφυκεν', γράφεται γὰρ καὶ οὕτως), ἐπιφέρει· οὐδέ τις αὐτὸν (9) – ὁρᾶται (10) σαφέστερον δὲ ἐπιλέγει· [14–15a] || (V) Clem. Alex. Strom. 5, 14, 123, 1 (= Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 50) ὁ δὲ αὐτὸς Ὀρφεὺς καὶ ταῦτα λέγει· [5–7a ἀθάνατον] sequitur fr. 378 II || (VI) Clem. Alex. Strom. 5, 14, 126, 5 (= Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 53) [11 – κρυόεντα (12)] κατὰ τὸν Ὀρφέα || (VII) Clem. Alex. Strom. 5, 14, 127, 1 (= Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 54) πάλιν ἡμῖν ᾀσάτω ὁ Θράκιος Ὀρφεύς· [19–20 πάν-

4 A 83 al., α 341 al., Hymn. Cer. 361, Hymn. Apoll. 113 al., Hes. Th. 61 al., Quint. Smyrn. 2, 254 al., Orph. Lith. 328 ἐν στήθεσσι(ν) | X 58 φίλης αἰῶνος ἀμερθῇς | Emped. 31 B 158 D.-K. (cf. fr. 4 Zuntz) αἰῶνος ἀμερθείς | Hes. Sc. 331 γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς || **5** Nonn. Paraphr. 17, 47 al. θεῖον ... λόγον || **6** Parmen. 28 B 6, 5 s D.-K. ἐν αὐτῶν / στήθεσσιν ἰθύνει ... νόον | Plat. Tim. 44a τὸ τῆς ψυχῆς ἅπαν κύτος | Orph. fr. 314 κραδίην νοερήν || **7** Nonn. Dion. 40, 369 ἄναξ πυρός, ὄρχαμε κόσμου | Orph. Hymn. 1, 7 παντὸς κόσμου κληιδοῦχον ἄνασσαν || **7a** Plat. Leg. 4, 715e (fr. 31 III) ὁ παλαιὸς λόγος (vid. adn. ad loc.) ||

4 στήθεσι Cyrill. XII codd. (praeter **C** p.c.) | φανέντα] ῥηθέντα Ps.-Iustin. II **q** suprascr. m. rec. | αἰῶνος] cf. ad fr. 242 || **5** προσεδρεύει Ps.-Iustin. I **A** a.c. : προσέδρευ' Clem. III **P**[1] p.c. vel **P**[2]**m**[1] || **6** εὐθύνων Ps.-Iustin. I et II cod. Clem. III et V cod. | τ' **P**[1] p.c. vel **P**[2]**m**[1] Clem. V cod. | κῆτος Cyrill. XII **MNEPF** | ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος] de re cf. Riedweg, Imit. 28 || **7** ἀτραπητοῦ Ps.-Iustin. II **q** | μόνον Euseb. V cod. Cyrill. XII **MNBEPF** | δὲ Euseb. V **ON** | ἄνακτα] τυπωτὴν (ut fr. 378, 8) Theosoph. XIII || **7a** ἀθάνατον Clem. V Euseb. V | ἀθάνατον et cet. Theosoph. XIII : om. Ps.-Iustin. I–II Cyrill. XII | παλαιὸς δὲ λόγος] 'les Chrétiens ... lui ont tous conféré le sens juif et chrétien de "révélation prophétique donnée par Dieu aux hommes"' Zeegers-Vanders Vorst 486 s | **in mg.** ὁ τοῦ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν Theosoph. XIII; quae verba stellula ad παλαιὸς δὲ λόγος referuntur | de hoc versu cf. Riedweg, Imit. 28 || **8** εἷς δ' ἔστ' Ps.-Iustin. I **p** | αὐτοτελής Ps.-Iustin. II **q** suprascr. m. rec. Clem. IV (e Aristobul. ut vid.) | αὐτογενής] cf. Riedweg, Imit. 49, qui cft. fr. 12, 4 μοῦνος ἔγεντο | ἑνὸς ἔργον Ps.-Iustin. II **s** : ἔκγονα (om. ἑνὸς) Theosoph. XIII : αὐτοῦ δ' ὑπὸ Ps.-Iustin. II **q** suprascr. m. rec. | ἅπαντα Ps.-Iustin. II **s** | τέτεκται Ps.-Iustin. II **q** : τελεῖται Ps.-Iustin. II **q** suprascr. m. rec. : πέφυκεν var. ap. Clem. IV vid. font. ||

ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περινίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν
εἰσοράαι θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾶται.
οὗτος δ' ἐξ ἀγαθοῖο κακὸν θνητοῖσι δίδωσι
καὶ πόλεμον κρυόεντα καὶ ἄλγεα δακρυόεντα.
οὐδέ τις ἔσθ' ἕτερος χωρὶς μεγάλου βασιλῆος.

τοθεν ἐκτέτακεν]· γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε (18) || (VIII) Clem. Alex. Strom. 5, 14, 133, 2 (= Euseb. Praep. Ev. 13, 13, 62) [13] Ὀρφεὺς (δὲ add. Euseb. **IO**²) λέγει || (IX) Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 86 (126, 8 Canivet) τοῦτο δὲ καὶ Ὀρφεύς φησιν· [1] || (X) Theodoret. Graec. affect. cur. 1, 115 (133, 16 Canivet) ἠκούσατε δὲ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρηκότος Ὀρφέως· [1] || (XI) Theodoret. Graec. af-

8 Xenoph., fr. 26, 1 Gent.-Prato, Ps.-Phocyl. 54 εἷς θεός | Orac. Sibyll. 1, 16s ὃς μόνος εἰς αἰῶνα καὶ ἐξ αἰῶνος ἐτύχθη / αὐτογενὴς ἀγένητος ἅπαντα κρατῶν διὰ παντός | Didym. De trin. 15, 9, 4 αὐτογενὴς πατήρ, cf. 30, 10, 2 al., cf. et. Christodor. Anth. Pal. 2, 1, 341, Phil. Mut. nom. 260, 5 | Orph. fr. 14, 2 Διὸς δ' ἐκ [π]άντα τέτ[υκται et sim. illic laud. || **9** Eur. Alc. 449 κύκλος ἀνίκα Καρνείου περινίσσεται ὥρας | Herm. ap. Stob. 1, 5, 14 (cf. Anth. Pal. App. 40) μετὰ τοῖσι δ' ἀεὶ περινίσσεται αἰών || **9–10** Hes. fr. 17a, 10 M.-W. τι]ς (in ap. crit. e.g. τὴν δ' οὔ πώ τι]ς) ἰδεῖ̣ν̣ δύ̣ν̣ατο θνητῶν ἀνθρ[ώπων | Orph. fr. 123, 1 οὔτις ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν || **10** Ω 291 πᾶσαν ὁρᾶται || 11 ρ 287 al. κάκ' ἀνθρώποισι δίδωσι | Hes. Th. 600s κακὸν θνητοῖσι ... / Ζεὺς ... θῆκε | Hes. Op. 88 κακὸν θνητοῖσι γένηται | Hymn. Cer. 489 θνητοῖσι δίδωσιν || **12** Orac. Sibyll. 3, 603 al. καὶ πόλεμον καὶ λοιμὸν ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα | Hes. Th. 936 ἐν πολέμωι κρυόεντι | Hes. fr. 25, 9 M.-W. ἐν πολέ̣μ̣[ωι φθισήνο]ρι δ̣α̣κ̣ρ̣υ̣όε̣[ντι | Ε 737 al. πόλεμον ... δακρυόεντα | Ι 64 πολέμου ... ὀκρυόεντος | Quint. Smyrn. 7, 356 al. πολέμοιο ... δακρυόεντος (dat. 13, 332) || **13** μ 120 οὐδὲ τις ἔστ' | Ω 489, δ 695, Orph. Hymn. 78, 7 οὐδέ τίς ἐστιν | Hes. Op. 190 οὐδέ τις ... ἔσσεται | Orac. Sibyll. 3, 46 al. θεοῦ μεγάλου βασιλῆος | Orac. Sibyll. 12, 118 πατέρος μεγάλου βασιλῆος ||

8ss cf. Iamblich. de myster. 8, 2 θεὸς εἷς, πρώτιστος καὶ τοῦ πρώτου θεοῦ καὶ βασιλέως κτλ. || **9** αὐτὸς αὐτοῖς Theodoret. XI Cyrill. XII | περινίσεται Clem. III **P**²**m**¹ : περιγίνεται Ps.-Iustin I et II Cyrill. XII **F**² in mg.: -γίγνεται Cyrill. XII **CVB**, de quo cf. Riedweg, Imit. 29 || **10** εἰσορᾶι Clem. III **P**¹ : εἰσοράει Theosoph. XIII | δὲ πάντ' ἑορᾶται Ps.-Iustin II **s** | 'ὁρᾶται pro ὁρᾶι usurpatum' Erbse | post v. 10 v. 14 transp. Theosoph. XIII (del. Erbse) || **11–12** om. Ps.-Iustin II **s** || **11** αὐτὸς Clem. VI Euseb. VI, cf. Riedweg, Imit. 29 | δ' om. Ps.-Iustin. I et II | ἐξ ἀγαθοῖο '(unmittelbar) nach Gutem, auf Gutes' Riedweg, Imit. 29 | ἐξ ἀγαθοῖς Euseb. V **I** | δίδωσι] φυτεύει Clem. VI (unde Euseb. VI) ex Hom. auctoritate, sec. Riedweg, Imit. 29, cf. Ο 134, ε 340 al. | de re cf. Ω 527s, δ 236, Hes. Th. 218s et Riedweg, Imit. 66 || **13** ἔστ' Ps.-Iustin. I **A** | βασιλῆος μεγάλοιο Ps.-Iustin II **s** : μεγάλοιο ἄνακτος Ps.-Iustin II **q** ||

αὐτὸν δ' οὐχ ὁρόω· περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται.
πᾶσιν γὰρ θνητοῖς θνηταὶ κόραι εἰσὶν ἐν ὄσσοις,
μικραί, ἐπεὶ σάρκες τε καὶ ὄστεα ἐμπεφύασιν,
ἀσθενέες δ' ἰδέειν διὰ πάντων τὸν μεδέοντα.
οὗτος γὰρ χάλκειον ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται
χρυσέωι εἰνὶ θρόνωι, γαίης δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε·
χεῖρά τε δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος Ὠκεανοῖο

fect. cur. 2, 30 (146, 12 Canivet) ὁ δὲ Ὀδρύσης Ὀρφεύς, καὶ αὐτὸς εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος (cf. fr. 51), τὰ περὶ τοῦ ὄντος οὕτω πως μεμάθηκε καὶ βοᾷ·... [laud. fr. 378, 10] [9–10, 14–16] sequitur fr. 378 IV || (XII) Cyrill. Alex. C. Iulian. 1, 35 (174 Burguière-Eveux) (e Ps.-Justin. I) Ὀρφέα ... φασι ... (cf. fr. 373) φάναι τε

14 ρ 373 αὐτὸν δ' οὐ σάφα οἶδα || 15 Hymn. Merc. 576 πᾶσι δ' ὅ γε θνητοῖσι | M 242 ὃς πᾶσι θνητοῖσι, cf. Hymn. Apoll. 29 πᾶσι θνητοῖσιν | Hes. Sc. 6 θνηταὶ θνητοῖς || 15a ι 293 al. σάρκας τε καὶ ὀστέα | Quint. Smyrn. 8, 144 ὀστέα τε σάρκας τε | Θ 84, Apoll. Rhod. 3, 201, Orph. Lith. 294 ἐμπεφύασι || 17 Orph. fr. 274 χάλκεος ... οὐρανός et sim. laud. in ap. crit. | Hes. Th. 779 πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται | Δ 443 οὐρανῶι ἐστήριξε | Emped. fr. 21, 2 Wright (31 B 27, 3 D.-K.), Apoll. Rhod. 4, 816, Callim. Hymn. 2, 23, Arat. 230 al., Quint. Smyrn. 6, 310, Orph. Hymn. 11, 13 ἐστήρικται || 17s Isaias 66, 1, Act. Apost. 7, 49 ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου | Ev. Math. 5, 34s ἐν τῶι οὐρανῶι, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· μήτε ἐν τῆι γῆι, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ | Orac. Sibyll. 1, 138s οὐρανὸν ἐνδέδυμαι, περιβέβλημαι δὲ θάλασσαν, / γαῖα δέ μοι στήριγμα ποδῶν || 18 Θ 442s αὐτὸς δὲ χρύσειον ἐπὶ θρόνον εὐρύοπα Ζεύς / ἕζετο, τῶι δ' ὑπὸ ποσσὶ μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος || 19 α 121 χεῖρ' ἕλε δεξιτερήν | Ξ 137 δεξιτερὴν δ' ἕλε χεῖρ' | Apoll. Rhod. 1, 344 δεξιτερὴν ἀνὰ χεῖρα τανύσσατο ||

14 δ' αὖ Theodoret. XI | ὁρῶσι Theodoret. XI **CV** et γρ. in mg. **M** || 15 πᾶσι Ps.-Iustin. I **A** et II **q** Clem. IV Theodoret. XI Theosoph. XIII | θνηταὶ om. Theosoph. XIII | ὅσοι Clem. IV || **15a** tradunt Ps.-Iustin. II **s** Clem. IV Theodoret. XI Theosoph. XIII | σμικραὶ Clem. IV : μαῦραι Platt, Journ. Phil. 26, 1899, 229 | τε om. Theosoph. XIII cod. | ἐμπεφυῖα ante ἐμπεφύασιν Clem. IV : secl. Sylburg | πεφύασιν Ps.-Iustin II **s** : ἐμπεφύκασιν Theodoret. XI || 16 διὰ πάντων τὸν Burkert (ap. Riedweg) : τὸν διὰ πάντων contra metrum Ps.-Iustin. I et II : τῶν δὴ πάντων Theosoph. XIII cod. : τὸν ἀεὶ πάντων Ps.-Iustin. II **s** | Δία τὸν πάντων Ps.-Iustin. I ed. pr. (prob. Marc., Erbse : at cf. Riedweg, Imit. 30s) || 17 αὐτὸς Cyrill. XII : χάλκεον Theodoret. XI **MNEPF** Cyrill. XII **MNEPF** | ἐς οὐρανὸν Ps.-Iustin. I **A** Cyrill. XII (-εἰς **VB**) || 18 ἐνὶ Ps.-Iustin. I **A** Ps.-Iustin. II **s** | γαίηι δ' ἐπὶ Cyrill. XII : γαίη δ' ἐπὶ Clem. VII Euseb. VII **I** : γαίης δ' ὑπὸ Euseb. VII **BON** | 'entweder handelt es sich um eine Tmesis oder dann um eine Postposition (in diesem Fall wäre ἔπι zu schreiben)' Riedweg, Imit. 31 | ποσὶ Cyrill. XII ||

πάντοθεν ἐκτέτακεν· περὶ γὰρ τρέμει οὔρεα μακρὰ
καὶ ποταμοὶ πολιῆς τε βάθος χαροποῖο θαλάσσης.
⟨ὡς λόγος ἀρχαίων... 21a
ἄλλως οὐ θεμιτὸν σὲ λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα... 21b
εὖ μάλ' ἐπικρατέων, στέρνοισι δὲ ἔνθεο φήμην⟩. 21c

οὕτω περὶ Θεοῦ· [1–10] καὶ μεθ' ἕτερα πάλιν· [17–21] || (XIII) Theosoph. Tubing. 55 (37 Erbse[2]) pergit fr. 374 ἔστι δὲ τὰ ἔπη ταῦτα· [1] φεύγοντες δικαίων θεσμοὺς θεῖόν τε νόημα (fr. 378, 2), [2–7, 7a, 8–10, 14] sequitur fr. 378, 13–20 [15, 15a, 16] sequitur fr. 378, 21–31 [20–21] sequitur fr. 378, 33–41 plane Theosoph. Tubing. duas versiones miscet, cf. stemma ap. Riedweg, Imit. 24

19s Damasc. De princ. 123 bis (Orph. fr. 77) ἀσώματον (cf. 14 οὐχ ὁρόω) διωργυιωμένην ἐν παντὶ τῶι κόσμωι, τῶν περάτων αὐτοῦ ἐφαπτομένην || **20** N 18 τρέμε δ' οὔρεα μακρὰ καὶ ὕλη | Hom. Hymn. 27, 6 τρομέει δὲ κάρηνα / ὑψελῶν ὀρέων ... / ... / πόντος τ' | Hes. Th. 835 ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά | Hes. Th. 129, Hom. Hymn. 19, 12, Apoll. Rhod. 2, 1239, Quint. Smyrn. 1, 315 al. οὔρεα μακρά || **21** Orph. fr. 12, 3 καὶ ποταμοὶ καὶ κρῆναι ἐπήρατοι | Orph. fr. 241, 8 καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος | Γ 278 καὶ ποταμοὶ καὶ γαῖα | Hes. Th. 109 καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος | Orac. Sibyll. 3, 223 οὔτε βάθος χαροποῖο θαλάσσης Ὠκεανοῖο | Δ 248, λ 75 πολιῆς ἐπὶ θινὶ θαλάσσης | ζ 272 πολιὴν ... θάλασσαν, cf. χ 385 | Nonn. Dion. 45, 125 χαροπῆς ... θαλάσσης | Orph. Arg. 459 χαροπὴν ... θάλασσαν || **21b** Damasc. De princ. 100 (III 67, 1 Westerink) τοῦτο δὲ οὐδὲ λέγειν θεμιτόν | Ioseph. Ant. Iud. 3, 90, 4 οὐ θεμιτόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν | Orig. Comm. in Ev. Ioan. 20, 11, 85 οὐ θεμιτὸν ἀποθνήσκειν λέγειν | Phil. Decal. 59, 1 λέγειν οὐ θεμιτόν | Syrian. in Aristot. Metaph. 96, 8 οὐδὲ θεμιτὸν ἦι λέγειν | Γ 34 ὑπό τε τρόμος ἔλλαβε γυῖα, cf. Θ 452, Ξ 506 al. | Κ 95 τρομέει δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα, cf. κ 390, λ 527 al. || **21c** Ψ 761, δ 96 al., Hymn. Apoll. 171, Hes. Op. 806, Sc. 355, Quint. Smyrn. 5, 554 εὖ μάλ(α) | Π 67 al., Hes. Op. 206, Sc. 321 al., Apoll. Rhod. 1, 367 al. ἐπικρατέως | Ζ 326, ω 248, Quint. Smyrn. 14, 188 ἔνθεο θυμῶι

19 χεῖρα δὲ Clem. VII Euseb. VII **IN** : χεῖρα Clem. VII **O** | δεξιωτερὴν Euseb. VII **I** | ἐπὶ τέρματα (τέρματ' **CBV**) Cyrill. XII : περὶ τέρμασιν fr. 378, 31 || **20** ἐκτέτακε Cyrill. XII **MNVEPF** | οὐρεά τε vel ὄρεά τε Cyrill. XII **MNVEPF** | pro περὶ γὰρ – μακρὰ : ὀρέων δὲ τρέμει βάσις αὐτὸν (cf. fr. 378, 32) Theosoph. XIII : γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ (ἐπὶ ποσὶ Euseb. Clem. I) βέβηκε (id est v. 18 fin.) Clem. VII Euseb. VII || **21** καὶ ποταμοὶ] ἐν θυμῶι Theosoph. XIII || **21a–c** suppl. ex Aristob. Riedweg, cf. Imit. 51ss | de Theosophiae Tubingensis redactione cf. Buresch, Klaros, Leipzig 1889, 87ss: Erbse, Fragmente griechischer Theosophien, Hamburg 1941, 167ss | de Hymni compositione cf. Riedweg, Imit. 50ss (qui distinxit πρόρρησις [vv. 1–2] καθαρμός [vv. 2–7a], παράδοσις [vv. 8–21])

versio ampliata ab Aristobulo (fr. 378)

378 F (247 K.)

φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστί, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι,
φεύγοντες δικαίων θεσμούς, θείοιο τιθέντος
πᾶσιν ὁμοῦ· σὺ δ' ἄκουε, φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης
Μουσαῖ'. ἐξενέπω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν
ἐν στήθεσσι φανέντα φίλης αἰῶνος ἀμέρσηι,
εἰς δὲ λόγον θεῖον βλέψας τούτωι προσέδρευε,
ἰθύνων κραδίης νοερὸν κύτος· εὖ δ' ἐπίβαινε
ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο τυπωτὴν
ἀθάνατον. παλαιὸς δὲ λόγος περὶ τοῦδε φαείνει·

378 (I) EUSEB. Praep. Ev. 13, 12, 4 (= Aristobul. fr. 4 Denis) ἔτι δὲ καὶ Ὀρφεὺς... (cf. fr. 376) λέγει δ' οὕτως· [1–41] || (II) CLEM. ALEX. Strom. 5, 14, 123, 2 (= EUSEB. Praep. Ev. 13, 13, 50) pergit fr. 377 V αὖθίς τε περὶ τοῦ θεοῦ, ἀόρατον αὐτὸν λέγων, μόνωι (μόνον Euseb. I) γνωσθῆναι ἑνί τινί φησι τὸ γένος Χαλδαίωι (-ων Euseb. IN) εἴτε τὸν Ἀβραὰμ λέγων τοῦτον εἴτε καὶ τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ, διὰ τούτων· [23–27] εἶτα, οἷον παραφράζων (om. Clem.) τὸ 'ὁ οὐρανός μοι θρόνος', ἡ δὲ 'γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου' (Isaias 66, 10) ἐπιφέρει· [29–35, 38–39] || (III) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 30 (146, 13 Canivet) cf. fr. 377 XI οὕτω πως μεμάθηκε καὶ βοᾶι· [10] sequitur fr. 377, 9–10, 14–16 (cf. fr. 377 XI) || (IV) THEODORET. Graec. affect. cur. 2, 31 (147, 1 Canivet) pergit fr. 377 XI καὶ πάλιν·

378 de fr. universo cf. fr. 377 || **1** = fr. 1b (vid. sim. illic laud.) et fr. 377, 1 || **3** Orph. fr. 377, 2 πάντες ὁμῶς· σὺ δ' ἄκουε, φαεσφόρου ἔκγονε Μήνης, cf. sim. illic laud. | Nonn. Dion. 41, 208 πᾶσιν ὁμοῦ || **4** Orph. fr. 377, 3 Μουσαῖ'. ἐξερέω γὰρ ἀληθέα· μηδέ σε τὰ πρὶν (vid. sim. illic laud.) | Quint. Smyrn. 2, 115 ἐξενέπων || **5–7** = fr. 377, 4–6 (vid. sim. illic laud.) || **8** Orph. fr. 377, 7 ἀτραπιτοῦ, μοῦνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἄνακτα (vid. sim. illic laud.) | Lycophr. Alex. 262 τυπωτὴν τόρμαν | Orph. Hymn. 34, 26 οὕνεκα παντὸς ἔχεις κόσμου σφραγῖδα τυπῶτιν | Philo de somn. 2, 45 ὅτι ⟨ὁ θεὸς⟩ ἀσχημάτιστον οὖσαν τὴν τῶν πάντων οὐσίαν ἐσχημάτισε καὶ ἀτύπωτον ἐτύπωσε || **9** = fr. 377, 7a (vid. sim. illic laud.) ||

378 2 θεῖόν Theosoph. V | τεθέντος Euseb. I D[4] (Estienne) : τε νόημα Theosoph. V | de re cf. Riedweg, Imit. 80ss || **3** πᾶσι νόμου Estienne, de quo cf. Riedweg, Imit. 34 || **9** Theosoph. in mg. 'ὁ τοῦ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν' 'quae verba stellula ad παλαιὸς δὲ λόγος referuntur' Erbse ||

εἷς ἔστ' αὐτοτελής, αὐτοῦ δ' ὕπο πάντα τελεῖται·
ἐν δ' αὐτοῖς αὐτὸς περινίσσεται, οὐδέ τις αὐτὸν
εἰσοράαι ψυχὴν θνητῶν, νῶι δ' εἰσοράαται.
αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθῶν θνητοῖς κακὸν οὐκ ἐπιτέλλει
ἀνθρώποις· αὐτοῖς δὲ κέρις καὶ μῖσος ὀπηδεῖ·
καὶ πόλεμος καὶ λοιμὸς ἰδ' ἄλγεα δακρυόεντα·

[29–35] || (V) Theosoph. Tubing. 55 (37 Erbse[2]) cf. fr. 377 XIII ἔστι δὲ τὰ ἔπη ταῦτα· [1–2] sequitur fr. 377, 2–3, [5–9] sequitur fr. 377, 8–10 et 14, [13–20] sequitur fr. 377, 15, 15a et 16, [21–31] sequitur fr. 377, 20–21 [33–41] plane Theosoph. Tubing. duas versiones miscet, cf. stemma ap. Riedweg, Imit. 24

10 Orph. fr. 377, 8 εἷς ἔστ', αὐτογενής, ἑνὸς ἔκγονα πάντα τέτυκται | Aristot. Pol. 1235b 20 τὰς αὐτοτελεῖς καὶ τὰς αὑτῶν ἕνεκεν θεωρίας | Arrian. Epict. 4, 7, 6 ὁ θεὸς πεποίηκε ... τὸν κόσμον ... αὐτοτελῆ | Orph. Arg. 424 αὐτοτελῆ ... Ἔρωτα | Athan. Alex. Patr. Gr. 28, 1276 A Migne (de Filio) τὸ αὐτοτελὲς τῆς ἑαυτοῦ ὑποστάσεως | Epiph. Const. Haer. 72, 11 (de Trinitate) τρία πρόσωπα αὐτοτελῆ | Orph. fr. 31, 2 Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται (var. τελεῖται) | Β 330 al., β 176 al., Theogn. 1, 617, Theocr. 15, 62, Clem. Alex. Strom. 5, 14, 125, 3, Orac. Sibyll. 3, 364 al., Quint. Smyrn. 2, 424 al. πάντα τελεῖται, cf. Ioann. Chrysost. De ador. Patr. Gr. 52, 838 Migne al. || **11** = fr. 377, 9 (vid. sim. illic laud.) || **12** Orph. fr. 377, 10 εἰσοράαι θνητῶν, αὐτὸς δέ γε πάντας ὁρᾶται (vid. sim. illic laud.) | Xenoph. fr. 37 Gent.-Prato ὁππόσα δὴ θνητοῖσι πεφήνασιν εἰσοράασθαι | Ξ 345, γ 246 al. εἰσοράασθαι || **13** Orph. fr. 377, 11 αὐτὸς δ' ἐξ ἀγαθοῖο κακὸν θνητοῖσι δίδωσι (vid. sim. illic laud.) || **14** Φ 513, υ 267, Hes. Th. 782 al. ἔρις καὶ νεῖκος | Ρ 241 τιμὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ | Hom. Hymn. 30, 12 ὄλβος δὲ πολὺς καὶ πλοῦτος ὀπηδεῖ | Hes. Op. 313 ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ | Panyas. fr. 18 οἱ Ἄτης τε καὶ Ὕβριος αἶσα ὀπηδεῖ | Quint. Smyrn. 14, 198s ὁπόσσοισι δὲ κάρτος ὀπηδεῖ / καὶ πόνος || **14s** Hes. Op. 230s λιμὸς ὀπηδεῖ / οὐδ' ἄτη || **15** Orph. fr. 377, 12 καὶ πόλεμον κρυόεντα καὶ ἄλγεα δακρυόεντα (vid. sim. illic laud.) | Α 61 πόλεμός τε ... καὶ λοιμός ||

10 αὐτοτελής pro fr. 377, 8 αὐτογενής (quod et trad. Theodoret. III S) quia auctor 'self-creation' abhorret, ut recte interpr. Whittaker, Vig. Christ. 24, 1970, 249, cf. et. Riedweg, Imit. 83 || **12** ψυχῶν Euseb. I O N | νῶι Estienne : νόωι Euseb. I cod. : νοΐ dub. Mras | de re cf. Riedweg, Imit. 83s || **13** αὐτὸς] οὗτος fr. 377, 11 || **14** αὐτῶι Euseb. I D : αὐτῷ Euseb. I I : αὐτὸς Euseb. I O N : αὐτοῖς Theosoph. V | κέρις Erbse : κ' ἔρις Theosoph. V : τ' ἔρις Schenkl : χάρις Estienne : χάριν Euseb. I cod. || **15** πόλεμον καὶ λοιμὸν Euseb. I cod. ||

οὐδέ τίς ἐσθ' ἕτερος. σὺ δέ κεν ῥέα πάντ' ἐσορήσω,
αἴ κεν ἴδῃς αὐτόν· πρὶν δή ποτε δεῦρ' ἐπὶ γαῖαν,
τέκνον ἐμόν, δείξω σοι, ὁπηνίκα {τὰ} δέρκομαι αὐτοῦ
ἴχνια καὶ χεῖρα στιβαρὴν κρατεροῖο θεοῖο.
αὐτὸν δ' οὐχ ὁρόω· περὶ γὰρ νέφος ἐστήρικται
λοιπὸν ἐμοί· 'στᾶσιν δὲ δεκάπτυχον ἀνθρώποισιν.
οὐ γάρ κέν τις ἴδοι θνητῶν μερόπων κραίνοντα,
εἰ μὴ μουνογενής τις ἀπορρὼξ φύλου ἄνωθεν

16 Orph. fr. 377, 13 οὐδέ τίς ἐσθ' ἕτερος (vid. sim. illic laud.) | Γ 417, δ 547, Apoll. Rhod. 3, 35 al. σὺ δέ κεν || **17** Δ 98, Nonn. Dion. 29, 60 αἴ κεν ἴδῃ | P 652 αἴ κεν ἴδηαι | Nonn. Dion. 16, 214 αἴ κεν ἴδῃς | Apoll. Rhod. 4, 1759 πρὶν μέν ποτε δή | Ψ 226 al., β 364 al., Hymn. Apoll. 456, Hymn. Merc. 339, Hes. Op. 11 al., Sc. 370, Apoll. Rhod. 1, 1298 al., Quint. Smyrn. 1, 679 al., Nonn. Dion. 18, 47 al., Orph. Arg. 101 al. ἐπὶ γαῖαν || **18** A 414 al., α 64 al., Hymn. Cer. 467, Apoll. Rhod. 1, 282, Quint. Smyrn. 14, 295, Nonn. Dion. 20, 216 al. τέκνον ἐμόν | Ξ 455, Hes. Theog. 692 χειρὸς ἄπο στιβαρῆς (cf. Hes. Th. 715 στιβαρέων ἀπὸ χειρῶν Quint. Smyrn. 4, 456 al. ἀπὸ στιβαρῆς ... χειρός) | N 515 al., θ 189 στιβαρῆς ἀπὸ χειρός | ε 454 χεῖράς τε στιβαράς | Apoll. Rhod. 2, 1212 στιβαρὰς ... χεῖρας | Apoll. Rhod. 1, 1313 στιβαρῆι ... χειρί | Hes. Th. 824 κρατεροῦ θεοῦ || **20** = Orph. fr. 377, 14 (vid. sim. illic laud.) || **21** Pap. Fouad. 74, 10 δεκάπτυχον || **22** Ψ 606, ι 304 al. οὐ γάρ κέν | H 456, ξ 504 al. κέν τις | Orph. Hymn. 78, 7 θνητῶν μερόπων | A 250 al. μερόπων ἀνθρώπων || **23** B 156 al. εἰ μή | Orph. fr. 294 μουνογένεια et sim. illic laud. | Apoll. Rhod. 4, 637 τις ἀπορρώξ | B 755 al., ι 359 al., Quint. Smyrn. 1, 304, Orph. Arg. 1265 ἀπορρώξ ||

16–26 cf. Riedweg, Imit. 85 || **16** οὐδεὶς Theosoph. V | σὺ δέ] τῶι Theosoph. V | ἐσορήσω Mras : ἐσόρησο Euseb. I cod. : ἐσορήσαις Estienne : ἐσορῆται Theosoph. V : ἐσαθρήσαις Lob. 442 || **17** οὔκουν ἴδησ' Theosoph. V : unde οὔ κεν ἴδοις Buresch prob. Erbse | πρίν κεν ἴδῃς Lob. 442 | πρὶν] πλὴν Lob. 442 | in mg. 'πρὸ τοῦ σαρκωθῆναι καὶ ἐπὶ γῆν ὀφθῆναι' Theosoph. V | δ[1 cm.] ἐπὶ Theosoph. V (suppl. Buresch) || **18** ὁπηνίκα Estienne : ὁπηνικὰ τὰ Euseb. I cod. || **19** ἴχνια] Theosoph. V in mg. 'ὅτε τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ἔδειξε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας' '(vide Ev. Io. 20, 26)' Erbse | στιβαρὴν χεῖρα suprascr. b a in T Theosoph. V || **21** λοιπὸν] λεπτὸν Lob. 442 | in mg. 'ἐπὶ τοῦ καὶ ἐμοὶ καὶ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις' Theosoph. V | 'στᾶσιν δὲ] καὶ πᾶσι Theosoph. V | δεκάπτυχον] in mg. 'ἡ Μωσαϊκὴ δεκάλογος διδάσκαλος ἔσται' Theosoph., cf. Cerfaux, Le Muséon 37, 1924, 48, 2; Zeegers–Vanders Vorst 493; Riedweg, Imit. 36 | vid. et. P. Fouad 74, 10 || **22** κρείοντα Theosoph. V || **23–26** 'interpolation abrahamique' sec. Cerfaux, 44; cf. Zeegers–Vanders Vorst 493 ss || **23–24** μουνογενής τις ... Χαλδαίων] i.e. Abraham (at cf. erratum schol. in mg. 'ὁ γὰρ τὴν δεκάπτυχον γράψας Μωσῆς τῶν Χαλδαίων ἔμπειρος ἦν καὶ τῆς ἀστρονομίας' Theosoph. V) | μουνογενής

Χαλδαίων· ἴδρις γὰρ ἔην ἄστροιο πορείης
καὶ σφαίρης κίνημ' ἀμφὶ χθόνα ὡς περιτέλλει,
κυκλοτερὴς ἐν ἴσωι τε κατὰ σφέτερον κνώδακα.
πνεύματι δ' ἡνιοχεῖ περί τ' ἠέρα καὶ περὶ χεῦμα
νάματος· ἐκφαίνει δὲ πυρὸς σέλα †τα δε ἶφι γεννηθῆ†.
αὐτὸς δὴ μέγαν αὖθις ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται

26 δ 124 al. κυκλοτερές | Hes. Th. 145, Sc. 208, Orph. Hymn. 10, 28 κυκλοτερής | Emped. fr. 21 Wright (31 B 27 D.-K.) 4 al. σφαῖρος κυκλοτερής | Emped. fr. 39 W. = 31 B 45 D.-K. κυκλοτερὲς περὶ γαῖαν || **27** Ε 776 περὶ δ' ἠέρα πουλὺν ἔχευε | ν 189 περὶ γὰρ θεὸς ἠέρα χεῦε | Quint. Smyrn. 11, 291 περὶ δ' ἠέρα χεύατο πουλύν | Quint. Smyrn. 10, 146 περὶ χεύματι || **28** Θ 563, φ 246, Hes. Th. 867 σέλαι πυρός, cf. fr. 30, 10 M.-W. | Τ 366, Apoll. Rhod. 3, 1292 al., Quint. Smyrn. 7, 572 al., Orph. Arg. 901 πυρὸς σέλας, cf. 376 (Pind. Pae. fr. 52 f, 98 s Sn.-Maehl., Apoll. Rhod. 3, 231 πυρὸς ... σέλας) | Hes. Sc. 60 σέλας ὣς πυρός || **29** Orph. fr. 377, 17 οὗτος γὰρ χάλκειον ἐπ' οὐρανὸν ἐστήρικται | Orph. fr. 83, 3 μέγαν Οὐρανόν et sim. illic laud. ||

idem valet atque εἷς μόνος ut recte animadverterunt Grotius, Valckenaer et al., vid. Riedweg, Imit. 37 || **24** ἴδρης Clem. II cod. | ἄστροιο] ἄστρων τε Theosoph. **V** 'es handle sich um einen kollektiven Singular' recte Riedweg, Imit. 37, cf. iam Walter 227 | de re cf. Anon. FGrHist 724 F 1 Ἀβραὰμ ... ὃν δὴ καὶ τὴν ἀστρολογίαν καὶ Χαλδαϊκὴν εὑρεῖν et al. quos laud. Zeegers–Vanders Vorst 495 et Riedweg, Imit. 86 ss || **25** σφαίρης] i.e. 'caeli fornicis', cf. Walter 226; Des Places ad loc., Riedweg, Imit. 37, cf. Ps.-Aristot. de mundo 392 a 22 πάντας (sc. τοὺς πλάνητας) γε μὴν ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας περιειλῆφθαι | κίνημα Euseb. **I O** : κινήματ' Clem. II cod. | κίνημ' – ὡς] ἥ τ' (Erbse : ἧτ' T) ἀμφὶς ὀχῆος ἀεὶ Theosoph. V (post σφαίρης distinxit Erbse) | χθόνα θ' Clem. II cod. | in mg. 'ἥτις ἐξ ἀμφοτέρων τοῦ ὁρίζοντος ἢ τοῦ ἄξονος ἀεὶ κινεῖται' Theosoph. V || **26** κυκλοτερὲς Clem. II Euseb. II **I N** : κυκλοτερές γε Euseb. I **D** : κυκλοτερές ⟨τ'⟩ Mras | cf. Ps.-Aristot. De mundo 391 b 19 ss | ἐν ἴσωι (sc. τόπωι ut admon. Riedweg, Imit. 38)] ἴσῃ Theosoph. V | κατὰ δὲ Euseb. I : in Euseb. II add. Mras || **27** πνεύματα Euseb. **I B N** : πνεῦμα τ. Euseb. II **O** | δ' om. Euseb. II **I N** : τ' Euseb. II **O** | ἡνιοχεῖ] supra lin. 'εὐτάκτως ἄγει ⟨περὶ⟩ (add. Buresch) τὸν ἀέρα καὶ (Buresch : ἢ T) τὰ τῆς γῆς πέρατα, τὸ ὕδωρ' Theosoph. V | cf. Riedweg, Imit. 38; 93 || **28** νάματος om. Theosoph. V | σέλα (i.e. plur.) †τα δε ἶφι γεννηθῆ† Riedweg : σέλας ἰφιγενήτου Estienne : σέλατα· ⟨τά⟩δε ἶφι γεν(ν)ήθη Walter : ἐλάτα δὲ ἴφι γεννηθῆ Euseb. **I B O** : σέλας τάδ(ε) ἴφι γενήθη Euseb. **I N D** : σέλας τάδε ἰφιγενηθῆ Euseb. **I I** : σέλατα, διαφεγγέα πάντηι Theosoph. V, cf. Riedweg, Imit. 39 s | πυρὸς σέλα †τα] supra lin. 'τῆς θεότητος ἀπαυγάσματα' et in mg. in antigr. πυροσέλευτα' Theosoph. V || **29** δὴ] δ' αὖ Clem. II Euseb. II Theodoret. IV cod. (praeter **V**) | αὖτις Euseb. II Theodoret. IV codd. (praet. **M**) ||

χρυσέωι εἰνὶ θρόνωι· γαίη δ' ὑπὸ ποσσὶ βέβηκε·
χεῖρα δὲ δεξιτερὴν ἐπὶ τέρμασιν Ὠκεανοῖο
ἐκτέτακεν· ὀρέων δὲ τρέμει βάσις ἔνδοθι θυμῶι
οὐδὲ φέρειν δύναται κρατερὸν μένος. ἔστι δὲ πάντηι
αὐτὸς ἐπουράνιος καὶ ἐπὶ χθονὶ πάντα τελευτᾶι,
ἀρχὴν αὐτὸς ἔχων καὶ μέσσον ἠδὲ τελευτήν.

30 Orph. fr. 377, 18 χρυσέωι εἰνὶ θρόνωι, γαίης δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε et sim. illic laud. | B 784 ὑπὸ ποσσὶ μέγα στεναχίζετο γαῖα | Quint. Smyrn. 2, 496s ἐλελίζετο γαῖα / ἀμφοτέρων ὑπὸ ποσσί (cf. 10, 61s τῆς δ' ὑπὸ ποσσὶ / κίνυτο γαῖα μέλαινα, 12, 176s κελαινὴ δ' ἔτρεμε γαῖα / ἀθανάτων ὑπὸ ποσσί | Γ 13 al., α 36 al., Hymn. Merc. 83 al., Apoll. Rhod. 2, 679, Callim. Hymn. 1, 27, Quint. Smyrn. 1, 1686 al. ὑπὸ ποσσί (cf. Hes. Th. 195 ποσσὶν ὕπο, B 44 al., β 4 al. ποσσὶ δ' ὑπὸ λιπαροῖσιν) || **31** Orph. fr. 377, 19 χεῖρά τε δεξιτερὴν ἐπὶ τέρματος Ὠκεανοῖο et sim. illic laud. || **32** Orph. fr. 377, 20 πάντοθεν ἐκτέτακεν· περὶ γὰρ τρέμει οὔρεα μακρά et sim. illic laud. | θ 577 ἔνδοθι θυμῶι | A 243 ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις | β 315 al., Apoll. Rhod. 3, 383 al. ἔνδοθι θυμός || **33** Hymn. Bacch. 19s δαιμόνιοι τίνα τόνδε θεὸν δεσμεύεθ' ἑλόντες / καρτερόν; οὐδὲ φέρειν δύναταί μιν | H 38 al., λ 220, Hes. fr. 16, 9 M.-W. al., Apoll. Rhod. 3, 753, Quint. Smyrn. 4, 224 al. κρατερὸν μένος | Hes. Sc. 446 μένος κρατερόν || **34** ρ 484 τις ἐπουράνιος θεός | A 88 al., π 439, Nonn. Dion. 48, 169 καὶ ἐπὶ χθονί | Γ 88 al., ζ 154 al., Hom. Hymn. 25, 3, Hes. Op. 91 al., fr. 23a, 24 M.-W. al., Apoll. Rhod. 1, 1193 al., Nonn. Dion. 5, 19 ἐπὶ χθονί | Cleanth. Hymn. Iov. 15 (Coll. Alex. 1, 15 Powell) οὐδέ τι γίγνεται ἔργον ἐπὶ χθονὶ σοῦ δίχα, δαῖμον | Aristot. De mund. 401a 25 ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, οὐράνιός τε καὶ χθόνιος || **35** Orph. fr. 14, 2 Ζεὺς κεφα[λή, Ζεὺς μέσ]σα, Διὸς δ' ἐκ [π]άντα τέτ[υκται (et sim. illic laud.), cf. 31, 2 (var. τελεῖται) | Σ 328 al. πάντα τελευτᾶι | γ 72 πάντα τελεύτα | Orph. Hymn. 4, 2 al. ἀρχὴ πάντων πάντων τε τελευτή | Orph. Hymn. 34, 15 σοὶ δ' ἀρχή τε τελευτή τ' ἐστὶ μέλουσα || **35s** Plat. Leg. 715e (fr. 31 III) ὁ μὲν δὴ θεός, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων || **36** Hes. Th. 74 διέταξε νόμους | Hes. Op. 276 νόμον διέταξε ||

29–35 'ils contiennent ... un mélange de souvenirs bibliques, homériques et orphiques' Zeegers–Vanders Vorst 496 || **30** χρυσέωι] in mg. 'in antigr. χρυσέων' Theosoph. V | ἐνὶ Euseb. II **IO** Clem. II cod. Theodoret. IV : ἑνὶ Euseb. II **ND** | δ'] τε Clem. II cod. | ποσὶ Clem. II cod. || **31** δὲ om. Clem. II Euseb. **ND** | περὶ τέρμασιν Clem. II Euseb. II Theodoret. IV | Ὠκεανοῖς Euseb. II **I** || **32** θυμοῦ Clem. II cod. | de re cf. Riedweg, Imit. 39 || **33** οὔτε Euseb. II | κάρτερον Theodoret. IV **SVM** γρ. | πάντων Euseb. I : πάντως Estienne prob. Mras || **34** χθόνα Euseb. II **O** || **35** καὶ] ἧι δ' αὖ Theosoph. V | μέσον Theodoret. IV **K** Euseb. II **BD** Theosoph. V : μέσσην Euseb. I N^2 Theodoret. IV **BMV** : μέσην Theodoret. IV **LCS** Euseb. II **D** : μέσσων Euseb. II **ON** : μέσων Clem. II cod. Euseb. II **I** | cf. Riedweg, Imit. 40 | τελευτήν] τελείων Clem. II cod. Euseb. II cod. ||

ὧς λόγος ἀρχαίων, ὡς ὑδογενὴς διέταξεν,
ἐκ θεόθεν γνώμηισι λαβὼν κατὰ δίπλακα θεσμόν.
ἄλλως οὐ θεμιτὸν σὲ λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα·
ἐν νόωι ἐξ ὑπάτου κραίνει περὶ πάντ' ἐνὶ τάξει.
ὦ τέκνον, σὺ δὲ τοῖσι νόοισι πελάζευ † μηδ' ἄπο γε † ⟨...⟩
εὖ μάλ' ἐπικρατέων, στέρνοισι δὲ ἔνθεο φήμην.

37 π 447, Pind. Ol. 12, 8, Apoll. Rhod. 2, 216 al., Quint. Smyrn. 2, 417, Nonn. Paraphr. 3, 39 al. θεόθεν | Ψ 253 δίπλακα δημόν (cf. 243, Nonn. Dion. 37, 92 δίπλακι δημῶι) | Nonn. Dion. 9, 130 δίπλακα μίτρην | Exod. 31, 18 καὶ ἔδωκεν Μωυσεῖ ... τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας τῶι δακτύλωι τοῦ θεοῦ || **38** Orph. fr. 377, 21b ἄλλως οὐ θεμιτὸν σὲ λέγειν· τρομέω δέ γε γυῖα et sim. illic. laud. || **39** Apoll. Rhod. 1, 553, Callim. Hymn. 4, 126, Nonn. Dion. 18, 254 ἐξ ὑπάτου | Ρ 243, Hes. Th. 127, Quint. Smyrn. 2, 503 al., Orph. Arg. 284 al. περὶ πάντα (cf. Quint. Smyrn. 11, 421 περὶ τείχεα πάντα) | Xenoph. fr. 28 Gent.-Prato νόου φρενὶ πάντα κραδαίνει | Orph. fr. 731, 2 τάξιν ἅπασαν, ὅσην τεκμήρατο δαίμων || **40** Pind. fr. 43, 1 Sn.-Maehl. ὦ τέκνον | Α 414, λ 216 ὤ μοι τέκνον || **41** = fr. 377, 21c

35–36 τελευτήν. / ὧς Riedweg (cf. Imit. 40; 52s) : τελευτήν, /ὡς cet. edd. || **36–37** Moses alluditur || **36** ὡς λόγος ἀρχαίων] i.e. Orphicus, vid. ap. loc. sim. | ὑδογενὴς Scaliger : ὑλογενὴς Euseb. I cod. : trad. def. Walter 255, qui 'e materia ortus' i.e. 'mortalis' interpretatur (cf. iam in mg. 'ὁ τὴν τῶν ἐνύλων γένεσιν γράψας Μωσῆς' Theosoph. V; de Adamo dicitur sec. Giraudet, Rev. Ét. Gr. 24, 1911, 287ss), cui recte repugnavit Riedweg, Imit. 41 qui cf. LXX Ex. 2, 10, Ezechiel TrGF 1, 128, 30, Phil. Mos. 1, 17 al. || **37** γνώμηισι] γνώμην τε Theosoph. V | κατὰ] καὶ Theosoph. V | δίπλακα θεσμόν] i.e. decalogus, cf. 'forte δυσί· δύο (Erbse : διὸ cod.) γὰρ ἔλαβε τὸν νόμον ἐν πλαξί' Theosoph. V || **38** ἄλλ' ὡς Theosoph. V : ἄλλ' Euseb. II cod. | σὲ] με Buresch, prob. Erbse : δὲ Theosoph. V | de re cf. Riedweg, Imit. 42 | τρομέω] in mg. 'φρίττει τὸ μυστήριον λογιζόμενος' Theosoph. V | δέ] δή Euseb. II N[1] ; δ' Euseb. II **D** | τε γυῖα Clem. II : ἐγυῖα Euseb. II N[1] : ἑγυῖα Euseb. II N[2] : ἑ γυῖα Euseb. II **O** : ἀγυῖα Euseb. II **I** : ὑπὸ γυῖα Euseb. II **D** : τελίην Theosoph. (γε λίην test. prob. Erbse) || **39** ἐκ νόου Theosoph. V | ὑπατοῦ Theosoph. V (em. Buresch) | πάντ' ἐνὶ] in mg. 'in antigr. παντεσ'' (sic) || **39–40** cf. Riedweg, Imit. 95 || **40** γλώσσης coni. Dind. : γλῶσσην Estienne || **40–41** σὺ δὲ σοῖσι νόοις πέλας ἴσθι ἐς αὐτὸν / μηδ' ἀπόδος (Buresch prob. Erbse : ἄπογος T), μάλ' ἐπικρατέων στέρνοις θεοφήμην | de hoc loco cf. Riedweg, Imit. 42s

II. CARMINA DE CERERE ET PROSERPINA (frr. 379–402)

plura carmina Orphica de Cerere et Proserpina pluribus temporibus scripta esse videntur; dificillimum est cuique eorum singula fragmenta et singula testimonia tribuere | saepe Orph. Hymn. de hac fabula aguntur: vid. Hymn. 18, 12–15 (cf. ad fr. 389); 19, 9–14; 41, 3–8; 43, 7–9 et Ricciardelli, comm. ad locc. | et. multa de Cerere et Proserpina enarrabantur in Theogoniis, cf. et. Peplum (frr. 406–408) | praeterea quattuor carmina discrevit Kern monente Malten, Arch. für Religionsw. 12, 1909, 417ss (cf. et. Lob. 546; 817s; Foerster, Der Raub und Rückkehr der Persephone, Stuttgart 1874; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 [1942] 1395ss) : (1) carmen veterrimum, quod sequi videtur Helenae Euripideae canticum 1301ss cuiusque fragmenta extare non videntur (**icon.** cf. et. quae de Cerere et Proserpina in Hyacinthi ara Amyclis saec. VI fin. repraesentantur); (2) carmen Siculum cuius vestigia etiam nunc apparent in lamella aurea Thuriis inventa (fr. 492); (3) Hymni Homerici recensio Orphica in P. Berol. 44 saec. II a. Ch. servata et (4) carmen recentioris aetatis a Pausania et Clemente Alexandrino adhibitum; et. Kern edidit alia fragmenta de Cerere et Proserpina apud fragmenta veteriora (frr. 41–44 et 46) : at in carmine Euripideo (1) nihil proprie Orphicum invenitur (cf. Graf, Eleusis und die orphische Dichtung Athens in vorhellenistischer Zeit, Berlin–New York 1974, 155 et adn. 24; Kannicht ad Eur. Hel. 1314a–8, p. 343); lamella Thurina (2) non videtur carmen de descensu Proserpinae esse (pace Diels cuius reconstructio controversiosa est, cf. fr. 492); quod ad P. Berol. (3) attinet, incertum utrum Orphici Hymn. Cer. (fort. aliquis locis mutatum) pro Orphei opera habuissent (cf. West, Orphic Poems 24 et adn. 64) an commentator versionem Orphicam retulisset cum 'Homericis' prolationibus (cf. Krüger, Hermes 73, 1938, 352ss, qui putavit versus Homericos ad carmen Orphicum non pertinere, quia omnia quae Orphica videntur prosaico sermone dicuntur); quod ad (4) attinet, non impossibile fragmentum a Clemente Alexandrino adhibitum ex eodem opere venisse atque recensionem in P. Berol. servatam | ad haec et. addendum est Hymni fragmentum in Papyro Derveni laudatum (fr. 398) | opus fragmentorum tribuendorum valde difficillimum vel impossibile existimavit Graf, Eleusis 151ss; de re cf. et. Croenert, Lit. Zentralbl. 1907, 442ss; Ludwich, Berl. Philol. Wochenschr. 39, 1919, 541ss; 42, 1919, 999ss; 43, 1919, 1028ss; Guthrie, Orpheus 135ss; Ziegler 1395ss; Krüger, Hermes 73, 1938, 352ss; Herter, Rh. Mus. 90, 1941, 236ss; Linforth, The Arts of Orpheus, New York 1941 [1973], 123s; 194; 248;

250; 352; Colli comm. ad 4 [B 21]; Brisson, ANRW II 36.4, 1990, 2918; Foley, The Homeric Hymn to Demeter, Princeton 1994, passim | Richardson, The Homeric Hymn to Demeter, Oxford 1974, 77ss sanam et utilem ad studendam quaestionem viam proposuit : fabulam in papyro Berolinensi enarratam fundamentum Orphicae fabulae antiquae habere et fragmenta aliis versionibus tribuere tantum quando ab illa dissonant | Orphica versio quibusdam rebus perspicue ab Homerica diferre videntur: in Hymn. Cer. non de primis frugibus agitur sed de Cerere irata quae (305ss) αἰνότατον ... ἐνιαυτὸν ... ποίησ' ἀνθρώποις ... οὐδέ τι γαῖα σπέρμ' ἀνίει· κρύπτην γὰρ κτλ, et apparent Celeus rex et Metanira regina, dum Triptolemus laudatur solum cum aliis θεμιστοπόλοις βασιλεῦσι (473) quibus dea δεῖξε ... δρησμοσύνην θ' ἱερῶν καὶ ἐπέφραδεν ὄργια (de Triptolemi genealogiis cf. ad fr. 397) | sec. Orphicam traditionem homines agriculturam agnoscebant, aparent humiles gentes Dysaules et Baubo et filii eorum Eubuleus Triptolemusque ('in ambiente orfico circolava una versione mitica in cui la vicenda si svolgeva in uno scenario "rustico", assai diverso da quello "aristocratico" del Inno omerico', recte Sfameni Gasparro, Misteri e culti mistici di Demetra, Roma 1986, 165, monente Malten, Arch. für Religionsw. 12, 1909, 285ss); cum Dysaules deae indicavit a quo Proserpina rapta fuit, Ceres eis beneficium agriculturae contulit | incertum utrum Dysaules Bauboque in antiqua traditione Eleusina (prae Orphicam vel non Orphicam) fuissent necne, qua de causa difficillimum est distinguere Orphicam versionem ab Attica antiqua, cf. Parker, Athenian Religion, Oxford 1996, 98ss; quoquo modo 'the Orphic versions may represent earlier and more genuine traditions than those of the Homeric poet' ut recte admonuit Richardson 85 | de Orpheo mysteriorum Eleusinorum conditore cf. frr. 510ss | sic fragmenta praebemus: primum testimonia de carminibus Orphicis de Cerere et Proserpina (frr. 379–385); deinde fragmenta in P. Berol. 44 cum aliis qui ex eadem recensione venire possunt (frr. 386–397); item fragmentum Hymni in P. Derveni servatum (fr. 398), denique aliorum de Cerere et Proserpina carminum fragmenta (399–402)

probabiliter et. cuiusdam Eleusinii carminis fragmenta servantur a Sext. Empir. Adv. math. 2, 31 (90, 10 Mau) vid. fr. 641ss et comm. ad loc. | sec. West, Orphic Poems 23s; 265 et Eleusinia sint frr. 33; 431 et 434; vid. ad locc.

II. CARMINA DE CERERE ET PROSERPINA

Orphicorum de Cerere et Proserpina carminum testimonia (frr. 379–385)

379 T (T 221 + p. 115 K., 4 [B 17] C.)

Marmor Parium saec. III a. Ch. IG XII 5, 444 ed. Hiller de Gaertringen (cf. FGrHist 239 A) 14 [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς ... (cf. fr. 513) τ]ὴ[ν ἑ]αυτοῦ πο⟨ί⟩ησιν ἐξ⟨έ⟩θηκε Κόρης τε ἁρπαγὴν καὶ Δήμητρος ζήτησιν καὶ τὸν αὐτοῦ [..........................]θος τῶν ὑποδεξαμένων τὸν καρπόν, ἔτη ΧΗΔΔΔΓ, βασιλεύοντος Ἀθηνῶν Ἐρεχθέως.

380 T (T 224 + p. 115 K.)

Orph. Arg. 26 s
Δήμητρός τε πλάνην, καὶ Φερσεφόνης μέγα πένθος,
Θεσμοφόρος θ' ὡς ἦν.

381 T (p. 115 s K.)

Orph. Arg. 1186–1191
οὐδέ τις ἔγνω ᾗσιν ἐνὶ φρεσὶν οὔ ποτ' ἄρ' ἐσμέν,
εἰ μὴ ⟨ἐπ'⟩ ἐσχατιαῖς ἀκαλαρρόου Ὠκεανοῖο
Λυγκεὺς εἰσενόησεν – ὁ γὰρ τηλωπὸν ὄπωπε –

379 de hoc fr. cf. Jac. et Colli ad loc.; Linforth 193 et adn. ad fr. 513; sec. Graf, Eleusis 161 carmen laudatum idem atque memoratum a Sexto Empirico (cf. frr. 641 ss), vid. ad loc. ‖ **2** [ἀφ' οὗ Ὀρφεὺς ... τ]ὴ[ν suppl. Boeckh | ἑ]αυτοῦ suppl. Hiller de Gaertringen ‖ **3** τὸν] τὴν Chandler ‖ **3–4** αὐτοῦ [καθαρμὸν καὶ τὸ θεῖον πά]θος Colli : αὐτου[ργηθέντα αὐτῆι σπόρον, ὃν ἐδίδαξε τὸ πλῆ]θος vel αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἔ]θος Die. (iam σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Wil.) : αὐτου[ργηθέντα ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Jac. : αὐτοῦ [εὑρεθέντα (iam Hiller de Gaertringen) ὑπ' αὐτῆς σπόρον καὶ τὸ πλῆ]θος Kern : αὐτοῦ [εἰς Ἅιδου καταβαθμὸν καὶ τὸ γῆ]θος vel καὶ τὸ θεῖον πάθ]ος Boeck : αὐτοῦ [κατάβασιν καὶ μύ]θο⟨υ⟩ς Chandler

380 26 Περσεφόνης **O** ‖ **27** Θεσμοφόρος] cf. fr. 206 III | θ' ὁσίην Pierson | 'le rapt a été chanté plusieurs fois par les Orphiques' Vian, Notice p. 11, cf. Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 263 s | in Rhapsodiis et. fabula enarrabatur, cf. fr. 281 et West, Orphic Poems 243 s

381 1186 ἐπὶ K | ὀππόθ' Estienne col. γ 89 | ἧμεν West ‖ **1187** ⟨ἐπ'⟩ add. Hermann col. ι 182 ‖ **1188** τέλιστον Hermann : τηλουρὸν Voss | ὀπώπει Platt ‖

νῆσον πευκήεσσαν, ἰδ' εὐρέα δώματ' ἀνάσσης
Δήμητρος· περὶ δ' αὖτε μέγα νέφος ἐστεφάνωται.
ὧν πέρι μῦθον ἅπαντ' ἔκλυες, Μουσαῖε δαΐφρον. sequitur fr. 389 IV.

382 T (51 K., 4 [B 32] C.)

PAUS. 1, 14, 3 ἔπη δὲ ᾄδεται Μουσαίου μέν, εἰ δὴ Μουσαίου καὶ ταῦτα ... [sequitur Mus. fr. 60] Ὀρφέως δέ, οὐδὲ ταῦτα Ὀρφέως ἐμοὶ δοκεῖν ὄντα κτλ. plura invenies in fr. 397 I.

383 T (49 K., 4 [B 21] C.)

P. BEROL. 44 saec. II a. Chr. prim. ed. Buecheler, Schubart, Die., Berliner Klassikertexte V 1, 1905, 1ss; cf. et. Allen, Class. Rev. 21, 1907, 97ss; Schmidt, Wochenschr. kl. Phil. 25, 1908, 281ss; Ludwig, Berl. Philol. Wochenschr. 42, 1919, 999ss; 43, 1919, 1028ss; Krüger, Hermes 73, 1938, 352ss
[Ὀρφεὺς υἱὸς ἦν Οἰάγ]ρου καὶ Καλλιόπης τῆς [Μούσης, ὁ δὲ Μουσ]ῶν βασιλεὺς Ἀπόλλων τού[τωι ἐπέπνευσεν, ὅθεν] ἔνθεος γενόμενος [ἐποίησεν τοὺς ὕμνους,] οὓς ὀλίγα Μουσαῖος (fr. 57 I) ἐπα[νορθώσας κατέγ]ραψεν· παρέδωκεν δὲ [καὶ τὰ ἱερὰ ὄργι]α σέβεσθαι Ἕλλησίν τε καὶ [βαρβάροις, καὶ κ]α[θ'] ἕκαστον σέβημα ἦν ἐ[πιμελέστατος περὶ] τελετὰς καὶ μυστήρια καὶ [καθαρμοὺς καὶ] μαντεῖα. τ[ὴ]ν Δ[ή]μητρα θε[ὰν] ....].υ.ας ἡ

1189 νῆσον] cf. Artem. ap. Strab. 4, 4, 6 φησὶν εἶναι νῆσον πρὸς τῆι Πρεττανικῆι, καθ' ἣν ὅμοια τοῖς ἐν Σαμοθράικηι περὶ τὴν Δήμητραν καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται, *Senam* sec. Melam 3, 48, i. e. insulam quae hodie île de Sein nominatur, cf. Lasserre ad Strab. l. laud., p. 216; Phillips, Class. e Med. 27, 1966, 188s; Vian ad Orph. Arg. p. 41 || **1190** μέγαν **NMH** : μέλαν Pierson | ἐστεφάνωτο Hermann

382 cf. Colli ad loc. p. 414

383 5 [Ὀρφεὺς – Οἰάγ]ρου suppl. Buecheler | Μούσης Buecheler | ὁ δὲ Μουσ]ῶν Die. : τῶν δὲ Μουσ]ῶν Buecheler || **6** τού[τωι ἐπέπνευσεν, ὅθεν] suppl. Steegmann : τοῦ [δὲ ἐπινοίαι Ὀρφεὺς] Buecheler : τοῦ [Ὀρφέως ἠράσθη, ὅθεν] Die. || **6–7** ἐποίησεν τοὺς ὕμνους suppl. Buecheler : ἐποίησεν τοὺς λόγους Ziegler : τοὺς ὕμνους εὗρεν Die. || **7** ἐπα[νορθώσας κατέγ]ραψεν suppl. Buecheler || **8** [καὶ τὰ ἱερὰ ὄργι]α suppl. Ludwich : [θεοὺς πλείστου]ς Buecheler : [τὰ Ὀρφεὺς ὄργι]α Die. | de re cf. frr. 510–518 || **8** [βαρβάροις – **10** θε[ὰν] suppl. Buecheler || **8** βαρβάροις] cf. Poccetti in: Cassio – Poccetti (edd.), Forme di religiosità e tradizioni sapienziali in Magna Grecia, Pisa–Roma 1994, 171ss; eund. in: del Tutto Palma (ed.), La tavola di Agnone, Firenze 1996, 224 adn. 20 ||

τ.σ...π.νουσας [...........]..τῆς Δήμη[τ]ϱος ἐτ[.................] διαγοι α ... καὶ [..................τα]ύτης ἐχϑϱ[ὸ]ς [......................]ωσ[deficit papyrus.

384 T (p. 142 K.)

(I) GREGOR. NAZ. Or. 5, 31 (356 Bernardi) κατάβαλε τοὺς Τϱιπτολέμους σου, καὶ τοὺς Κελεούς, καὶ τοὺς μυστικοὺς δϱάκοντας· αἰσχύνθητί ποτε ταῖς τοῦ ϑεολόγου σου βίβλοις Ὀϱφέως· δέξαι τοῦ καιϱοῦ τὸ δῶϱον, τὴν ἀσχημοσύνην σοι συγκαλύπτοντος. εἰ δὲ ταῦτα μῦϑοι καὶ πλάσματα, ἐγώ σου τὰ τῆς νυκτὸς ἀποκαλύψω μυστήϱια || (II) GREGOR. NAZ. Or. 39, 4 (154 Moreschini) οὐδὲ κόϱη τις ἡμῖν ἁϱπάζεται, καὶ Δημήτηϱ πλανᾶται καὶ Κελεούς τινας ἐπεισάγει, καὶ Τϱιπτολέμους, καὶ δϱάκοντας, καὶ τὰ μὲν ποεῖ τὰ δὲ πάσχει. αἰσχύνομαι γὰϱ ἡμέϱαι δοῦναι τὴν νυκτὸς τελετήν, καὶ ποιεῖν τὴν ἀσχημοσύνην μυστήϱιον. οἶδεν Ἐλευσὶς ταῦτα καὶ οἱ τῶν σιωπωμένων, καὶ σιωπῆς ὄντως ἀξίων ἐπόπται.

385 T

CLEM. ALEX. Protr. 2, 13, 5 (22 Marc.) cf. EUSEB. Praep. Ev. 2, 3, 13 Μελάμποδα δὲ τὸν Ἀμυϑάονος ἄλλοι φασὶν ἐξ Αἰγύπτου μετακομίσαι τῆι Ἑλλάδι τὰς Δηοῦς ἑοϱτάς, πένϑος ὑμνούμενον.

12 τα]ύτης ἐχϑϱ[ὸ]ς suppl. Buecheler : [τα]ύτης ⟨τῆς⟩ ἔχϑϱ[α]ς Hiller de Gaertringen || de re cf. Linforth 123

384 1 κατάβαλλε **X** || **2** μυστικοὺς δϱάκοντας cf. fr. 87 et adn. ad loc. || **3** τι δῶϱον **QBS** p.c. : δῶϱον **X** || **4** αἰσχύνην **B** | ἐγκαλύπτοντος **C** | ταῦτα om. **SCR** (in mg. add. s[2]) || **4–5** ἐγώ σοι **BVXSD** || **5** τὰ – μυστήϱια] τὸ μυστήϱιον **BJWVTX** || **6ss** cf. Masson–Vincourt, Mél. de Science religieuse 33, 1976, 155ss || **8** ποιεῖσαι **D** in mg. || **9** Ἐλευσὶς ex Ἐλευσὶν **R**[2] **O**[2] || **10** ὄντων **B** | cf. Gregor. Naz. Praec. ad virg. PG 37, 618 Migne (v. 500), de virt. PG 37, 740 (v. 841–842), PG 38, 404 et Masson-Vincourt, Les allusions à la mythologie et à la religion païennes dans les œuvres de Grégoire de Nazianze, Doct. diss. Lille 1973, eand. l. laud., 159

385 2 Ἀμυϑάωνος Euseb. **BONV** | ἄλλο Euseb. **H** || **3** τῆς Δηοῦς Euseb. **BO** | de Melampo cf. frr. 54ss

Orphici de Proserpina raptu et redditione carminis (an carminum?) fragmenta cum fabula in P. Berol. servata haud incongruentia (frr. 386–397)

386 F (48 K.)

Μῆνιν ἄειδε, θεά, Δημήτερος ἀγλαοκάρπου.

387 F (49 K., 4 [B 21] C.)

P. Berol. 44, 15 (cf. fr. 383) [ὁ Ὀ]ρφεὺς [δὲ] Διὸ[ς] ἀδελ[φ]ὴν παραδέδωκεν, οἱ δὲ μητέρα· ὧν οὐθὲν τῶν εὐ[σ]εβούντων εἰς ἐπίμνησιν ⟨πε⟩ποίηται· ἔ[χ]ει γὰρ ἐ[κ] Διὸς καὶ Δήμητρ[ος] θυγατρ[ὸ]ς ἀρχὴν Φερσεφόνη[ς ἴα

386 Ps.-Iustin. Coh. ad Gr. 17, 1 (47, 1 Marc.) ὁ δὲ ποιητὴς Ὅμηρος, τῆι τῆς ποιήσεως ἀποχρώμενος ἐξουσίαι καὶ τὴν ἐν ἀρχῆι τῆς πολυθεότητος Ὀρφέως ζηλώσας δόξαν, μυθωδῶς μὲν πλειόνων θεῶν μέμνηται, ἵνα μὴ δόξηι τῆς Ὀρφέως ἀπάιδειν ποιήσεως, ἣν οὕτως ζηλῶσαι προὔθετο, ὡς καὶ διὰ τοῦ πρώτου τῆς ποιήσεως ἔπους τὴν (⟨ἑαυτοῦ⟩ add. Marc. : trad. def. Riedweg) πρὸς αὐτὸν σημῆναι σχέσιν. τοῦ γὰρ Ὀρφέως [1] ἐν ἀρχῆι τῆς ποιήσεως εἰρηκότος, αὐτὸς 'Μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος' (A 1) γέγραφεν, ἑλόμενος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐν ἀρχῆι καὶ τοῦ κατὰ τὴν ποίησιν ἐκπεσεῖν μέτρου, ἵνα μὴ δόξηι τοῦ τῶν θεῶν ὀνόματος (⟨μὴ⟩ add. Maranus, Otto, Marc.) μεμνῆσθαι πρῶτος (πρῶτον **q**s Marc.) || (II) Tzetzes Ex. Il. 26, 5 Herm. ἔστι δ' ἃ (sc. ἔπη Ὀρφέως) καὶ μεταφράσαντα ἢ καὶ ἀλληνάλλως μεταστρέψαντα ποίησιν ὡς τὸ [laud. fr. 748] καὶ τὸ [laud. fr. 298] καὶ τὸ [1] sequitur fr. 764

386 A 1 μῆνιν ἄειδε, θεά | Hymn. Cer. 4 Δήμητρος ... ἀγλαοκάρπου | Auson. 234, 40 Peiper Δημήτερος ἀγλαοκάρπου

386 cf. Lob. 827; Giseke, Rhein. Mus. 8, 1853, 79; Buecheler, Berliner Klassikertexte V 1, 1905, 17 et praecipue Riedweg ad loc. (qui recte ἐν ἀρχῆι τῆς πολυθεότητος 'am Anfang des Polytheismus' interpretatur) || Μῆνιν] cf. Clem. Alex. Protr. 2, 15, 1 (fr. 589 I) Δηοῦς δὲ μυστήρια καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητρα ἀφροδίσιοι συμπλοκαὶ καὶ μῆνις ... τῆς Δηοῦς
387 1 ὁ Ὀ]ρφεὺς Wilcken : Ὀ]ρφεὺς Buecheler : ἣν Ὀρ]φεὺς Croenert | [δὲ] suppl. Buecheler: [μὲν] Croenert | Διὸ[ς] ἀδελ[φ]ὴν suppl. Buecheler || **1–2** παραδέδωκεν Croenert : ἢ διαδέδωκεν Buecheler || **2** ⟨πε⟩ποίηται Schubart : ΠΟΙΗΤΑΙ Π : ποιητέον Die. || **3–4** Φερσεφόνη[ς ἴα πλ]εκού[σ]η[ς] suppl. Ludwich coll.

πλ]εκού[σ]η[ς] συνπαρουσῶν τῶν [Ὠκεα]νοῦ θυγατέρ[ω]ν ὧν ὀνόματα τα[ῦτα ἐκ τῶν] Ὀρφέως ἐπῶν (Hymn. Cer. 418, 420–423)

Λευ[κί]ππη Φανερή [τε] καὶ Ἠλέκτρη{ι} καὶ Ἰάν[θ]η{ι}
Μηλόβοσί[ς τε Τ]ύχη τε ⟨καὶ⟩ Ὠκυρόη καλυκῶπ[ις]
Χρ[υσηΐς τ' Ἰάνε]ιρά τ' Ἀκάστη τ' Ἀδή[τη τε]
καὶ Ῥ[οδόπη Πλουτώ τε και ἱμερό]εσσα Κ[αλυψὼ
καὶ Στὺξ Ο]ὐρανίη τε Γαλαξ[αύρη τ'] ἐρ[ατεινή·
...]λλιερ .. τ.ν δε ... /]λε / θυγα[τ / γνησ[deficit papyrus.

388 F (49 K., 4 [B 21] C.)

(I) P. Berol. 44, 60 (cf. fr. 383) pergit fr. 393 τάτ]τομεν, ἐρα[σθέ]ντι δ' ἐν ταινία⟨ι⟩ κρόκον ἠ⟨δ'⟩ ὑάκ[ι]νθον ⟨κ⟩α⟨ὶ⟩ κ[άλυκ]ας εὐτερπέ{ι}ας ναῦλ' ἐπ[ε]ὶ πλεκ[τ]έον χεί⟨ρ⟩ε[σ]σ' ἐ[ρό]εντα πρὸς αὐτο[ῖ]ς [ναρκίσσου] ἄ[νθ]η (Hymn. Cer. 8–12),

[ἃ φῦσε ⟨δόλον⟩ καλυ]κώτ[ι]δι κ[ο]ύρη⟨ι⟩

Paus. 9, 31, 9 || **3** Φερσεφόνη[ς – **4** θυγατέρ[ω]ν] cf. Hymn. Cer. 5s παίζουσαν κούρῃσι σὺν Ὠκεανοῦ βαθυκόλποις, / ἄνθεά τ' αἰνυμένην ῥόδα καὶ κρόκον ἠδ' ἴα καλά || **4** [θρωισ]κούσης Buecheler : [ἀθυ]ρισκούσης Schmidt : [οὐχὶ] ἑκού[σ]η[ς] dub. Allen | τῶν [Ὠκεα]νοῦ θυγατέρ[ω]ν Buecheler || **6–10** suppl. edd. ex Hymn. Dem. l. laud. || **6** Φανερή] Φαινώ Hymn. Cer. 418, Paus. 4, 30, 4 | post **6** καὶ Μελίτη Ἰάχη τε Ῥόδειά τε Καλλιρόη τε Hymn. Cer. 419 || **7** ⟨καὶ⟩ add. edd. ex Hymn. Cer. 420 || pro **10** Παλλάς τ' ἐγρεμάχη καὶ Ἄρτεμις ἰοχέαιρα Hymn. Cer. 423 || **11**]λλιερ – γνησ[incertum utrum versus an prosaicus sermo sint | κα]λλιερ[εῖ] τ[ὴ]ν Δή[μητρα] dub. Buecheler in ap. crit. : an κα]λλιστ[? Schubart

388 1 τάτ]τομεν Buecheler : ὧν σέ]βομεν Allen | ἐρα[σθέ]ντι Buecheler : ἐρα[νίσα]ντι Schmidt || **2** fort. κρόκου Colli || **2** κρόκον – **3** ἄ[νθ]η] cf. Hymn. Cer. 6–8 κρόκον ἠδ' ἴα καλὰ / λειμῶν' ἂμ μαλακὸν καὶ ἀγαλλίδας ἠδ' ὑάκινθον / νάρκισσόν θ' et 426ss || **2** ὑάκ[ι]νθον – **5** [ἃ φῦσε] cf. Hymn. Cer. 428 νάρκισσόν θ' ὃν ἔφυσ' || **2** ἠ⟨δ'⟩ (vel ⟨κ⟩αὶ) ὑάκ[ι]νθον tempt. Buecheler in ap. crit. : ἠ⟨δ'⟩ ὑακ[ί]νθου dub. Colli : ΜΥΑΚ[Α]ΝΘΟΝ **Π** | ⟨κ⟩α⟨ὶ⟩ κ[άλυκ]ας scripsi : ΑΚΑ[. . . .]ΑΣ **Π** : {α} κά[λυκ]ας (legens κρόκου et ὑακ[ί]νθου) vel κ[αὶ πάσ]ας (legens κρόκον et ὑάκ[ι]νθον) Colli coll. Hymn. Cer. 426s : ⟨καὶ⟩ ἀκα[λλί]δας Schmidt (cf. Hymn. Cer. 7 ἀγαλλίδας) : ⟨καὶ⟩ ἀκα[νθί]δας Allen | εὐτερπέ{ι}ας scripsi coll. Pind. Ol. 6, 105 εὐτερπὲς ἄνθος : εὐφεγγέ{ι}ας Colli (coll. Parmen. B 1, 29 D.-K. s.v. l., Bacch. 9, 29; 19, 26s Maehl.) : ΕΥΤΕΚΝΕΙΑΣ **Π** | ναῦλ' Allen ('ναῦλον does not occur metaphorically, but cf. ἐφόδια') : ΝΑΥΝ **Π** : secl. Colli || **3** ἐπ[ε]ὶ πλεκ[τ]έον χεί⟨ρ⟩ε[σ]σ' ἐ[ρό]εντα Colli, coll. Hymn. Cer. 425 : ἐπ[{ε}]ιπλεκ[τ]έον ἀεὶ ἔσεσ[θαι] ἔνθα Allen : ἔπ[ε]ι πλεκ[τ]έον ἀεὶ ε[ὐ]σε[βεῖ] (iam ε[ὐ]σε[βῆ] dub. Buecheler) ἔνθα Schmidt : ΕΠΕΙΠΛΕΚ[.]ΕΟΝΑΕΙΕ[.]ΣΕ[. .]ΕΝΘΑ **Π** | αὐτο[ῖ]ς dub. Buecheler || **3–5** [ναρκίσσου] ἄ[νθ]η [ἃ

[Γαῖα Διὸ]ς βουλ[ῆισι χαριζομέ]να [Πολυδέ]κ[τηι,
θ]αυμαστὸν [γ]αν[όωντα, σέβας τ]ότε πά[σι]ν ἰδ[έσθαι
ἀθ]αν[ά]τοις τε [θεοῖς ἠδὲ θ]νητοῖς [ἀνθ]ρώποις,
[τοῦ] καὶ ἀπὸ ῥί[ζης ἑκατὸν κάρα ἐξεπεφύκει]

deficit papyrus ‖ (II) P. Berol. 44, 33 ναρκίσ[σο]υ, [ἐφ' ὃν ἡ Κόρη θ]αμβήσασα ἐπέδραμεν. sequitur fr. 389 I.

389 F (43 + 49 + p. 115 K., 4 [B 21] C.)

(I) P. Berol. 44, 34 (cf. fr. 383) pergit fr. 388 II καὶ [δὴ ταύτης τα]ῖς χερσὶν βουλομένης ἀνασπάσα[σθαι αὐτόν, τότε] λέγεται τὴν γῆ[ν] χα[ν]εῖν καὶ [ἐκ γῆς] τὸν Ἀιδωνέα ἀναβ[άν]τα ἐφ' ἁρμ[άτων] κ[υαν]ίππων συναρπά[σ]αντα τὴν Κόρ[ην ἀπαγαγεῖ]ν. τὸν δὲ Δία βρονταῖς καὶ ἀ[στρ]απαῖ[ς ἵπποι]ς ἐπαρ̣ή̣γ̣ειν μελαίνα[ις, α]ἳ δ[ίδονται ὡς ν]ομαὶ Ἀρτέμιδος τοξεί[αι,]

φῦσε Colli (cui ⟨δόλον⟩ addidi ex Hymn. Cer. 8) : [ναρκίσσου φῦσ'] ἄ[νθ]η [ἄφαρ Allen : [νάρκισσον τ'] ἀ[νέ]η[κ' ἠὺν Ludwich : [. . . . .]Α[. .]Η[. . . .] Π ‖ 5–9 suppl. edd. ex Hymn. Cer. 8–12 ‖ **10** ναρκίσ[σο]υ Wilcken, Kern : νάρκισ[σο]ν Buecheler : cet. suppl. Buecheler

389 1–3 cf. Hymn. Cer. 8–20 (praec. 15 θαμβήσασ' et 16 χάνε δὲ χθών), 428–431 ‖ **1** καὶ – **3** ἀναβ[άν]τα suppl. Buecheler ‖ **3** ἁρμ[άτων] κ[υαν]ίππων suppl. Schmidt prob. Krüger, cf. infra Orph. Arg. 1194 κυανότριχας ἵππους, Ovid. Fast. 4, 445s *hanc videt et visam patruus velociter aufert / regnaque caeruleis in sua portat equis,* Claudian. Rapt. Pros. 1, 227 *nigros ... currus* : ἅρμ[ατος] κ[αὶ ἐφ'] ἵππων Buecheler ‖ **4** Κόρ[ην – ἀ[στρ]απαῖ[ς suppl. Buecheler | de re cf. Claudian. Rapt. Pros. 2, 228s *ni Iuppiter aethere summo / pacificas rubri torsisset fulminis alas* ‖ **4–5** ἵππου]ς ἐπαρήγειν μελαίνα[ις Krüger : iam ἵπποι]ς ἐπαξονεῖν μελαίνα[ις Schmidt : ἵππου]ς ἐπαξονεῖν μελαίνα[ς Colli : καὶ ὕ]ς ... μελαίνα[ς Buecheler, coll. l. 4 χοίρας ‖ **5** α]ἳ – τοξεί[αι,] suppl. Buecheler | Ἀρτέμιδος – Ἀθηνᾶς] cf. Hymn. Cer. 424 Παλλάς τ' ἐγρεμάχη καὶ Ἄρτεμις ἰοχέαιρα (at in Hymn. Cer. 27–29 Iuppiter abest), Eur. Hel. 1314ss ἀελλόποδες, / ἃ μὲν τόξοις Ἄρτεμις, ἃ δ' / ἔγχει Γοργῶπις πάνοπλος, / ⟨συνείποντο. Ζεὺς δ' ἐδράνων⟩ / αὐγάζων ἐξ οὐρανίων / ἄλλαν μοῖραν ἔκραινε et comm. v. d. Kannicht ad loc., Diod. 5, 3, 4 (e Timaeo ut vid., cf. FGrHist 566 F 164) μυθολογοῦσι δὲ μετὰ τῆς Κόρης ... Ἀθηνᾶν τε καὶ Ἄρτεμιν συντρεφομένας κτλ, Val. Flacc. 5, 343ss *Pallados hinc carae Proserpina iuncta Dianae* etc., Claudian. Rapt. Pros. 2, 205ss *iam Gorgonos ora revelat / Pallas et intento festinat Delia telo* etc., vid. et. 1, 229ss; 2, 18ss; 3, 209ss | de re cf. multa ap. Richardson 80 et ad Hymn. Cer. 424 | **icon.** scyphos rub. fig. ca. 450/40 (de quo cf. Hartwig AM 21, 1896, 377ss, Tab. XII) in quo Pluto, Persephona, Ceres, Amor, Mercurio, Minerva et fort. Diana repraesentantur; cf. et. inter alia Italica vasa similia (vid. Schauenburg, JdI 73, 1958, 57ss), hydriam Novi Eboraci ca. 380 de qua cf. Richter, Handbook Greek Coll. Metrop. Mus. N.Y. Tab. 96s, in qua Ceres, Minerva, Iuppiter, Venus et Amor figurantur ‖

Ἀθηνᾶς ....χοίρας μιᾶς· ὧν τ[ελ]ου[μένων ἐπικατέστ]η βραβευτὴς δυσ[...... ἡ δὲ Κόρη ἐ]πί[αχεν] ἐπι τῆ⟨ι⟩ τῷ[χηι, μὴ] ....ν ...νος ....[κ]αὶ [τῶν σ]υν[παιζ]ουσῶν καταγελασθείη· sequitur fr. 392 I ‖ (II) P. Berol. 44, 69 (Hymn. Cer. 17–18, 33–36)

Νύσ[ιον] ἂμ πεδίον τ[ῆι ὄρουσεν ἄναξ πολυδέ]γμων
ἵπποις ἀθανάτα[ισι Κρόνου πολυώνυ]μος υἱός.
ὄφρα μεν οὖ[ν γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν] ἀστερόεντα
λεῦσσε θεὰ [καὶ πόντον] ἀγά[ρ]ρουν ἰχθυό[ε]ντα
αὐγά[ς] τ' ἠελίου, ἔτι ἤλ[πετο μητ]έρα [κε]δνὴν
[ὄ]ψεσθαι καὶ φῦλα θε[ῶν] ἀειγ[ενετάων. sequitur fr. 392 II

‖ (III) Schol. Hes. Th. 914 (113, 6 Di Gregorio) ἡρπάσθαι δὲ αὐτήν (sc. Περσεφόνην) φασιν οἱ μὲν ἐκ Σικελίας, Βακχυλίδης (fr. 47 Maehl.) δὲ ἐκ Κρήτης, Ὀρφεὺς ἐκ τῶν περὶ Ὠκεανὸν τόπων, Φανόδημος (FGrHist 325 F 27) ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς, Δημάδης (fr. 96, 1 de Falco) δὲ ἐν Νάπαις. τοῦτο δὲ λέγει, ἐπεὶ οὐχ ἑκοῦσα ἡ γῆ δέχεται τὰ σπέρματα ‖ (IV) Orph. Arg. 1192–1196 pergit fr. 381

ὥς ποτε Φερσεφόνην τέρεν' ἄνθεα χερσὶ δρέπουσαν
ἐξάπαφον συνόμαιμοι ἀν' εὐρύ τε καὶ μέγα ἄλσος.
αὐτὰρ ἔπειθ' ὥς μιν Πλουτεὺς κυανότριχας ἵππους
ζευξάμενος κούρην ἐπεβήσατο δαίμονος αἴσηι,

6 τ[ελ]ου[μένων ἐπικατέστ]η suppl. dub. Buecheler in ap. crit. ‖ **7** δυσ[νομία Schmidt : Δυσ[αύλης dub. Die., Buecheler : sine dubio Colli; Malten, Arch. f. Religionswiss. 12, 1909, 433 cf. Orph. Hymn. 18, 16 ἀφανῶν ἔργων φανερῶν τε βραβευτής : 'but this last passage refers to Hades and it would therefore be unwise to restore Δυσ[αύλης' Richardson 82 | ἡ δὲ Κόρη – μὴ] suppl. Allen :]ΠΙ[.....]ΕΠΙΤΗΤΟ[**Π** ‖ **8** [κ]αὶ [τῶν σ]υν[παιζ]ουσῶν suppl. Buecheler ‖ **10–15** suppl. edd. ex Hymn. Cer. 17s, 33–36; Hymn. Cer. vers. 19–32 omissi sunt fort. quia Orphicae fabulae Hecate et Sol non intererant, ut recte admonuit Richardson 80 ‖ **10** Νύσιον] Μύσιον in Argolide sec. Malten, l. laud. : dub. Sfameni Gasparro, Misteri e culti 165 ‖ **11** ἀθανάτοισι Hymn. Cer. 18 ‖ **13** ἀγάρροον Hymn. Cer. 34 ‖ **16–20** 'possibly E[udemian theogony], but one would expect the location there to be Crete; perhaps a separate (Eleusinian?) poem telling of the rape' West, Orphic Poems 266, laud. Richardson ad Hymn. Cer. 17 ‖ **16** αὐτήν] τὴν Περσεφόνην **T** ‖ **17** φησιν **R2** ‖ **18** περὶ τὸν **LZT** | Ὠκεανοῦ **R2** | τόπον **T** | Φανόδημος δὲ **T** ‖ **19** Ἀττικῆς δοῦναι αὐτήν **R2W** | Δημάδης δὲ] Δημέας **B** : Δημαίας cett. praeter **T** | ἐν Νάπαις vel ἐκ Νάπης Ebert : ἐν νάπαις cod. : ἐν ⟨Ἔννας⟩ νάπαις vel δ' Ἑκάτης ἐκ νήσου Mueller | Δημαίας ἐν νάπαις ut corrupta crucibus inclusit Di Gregorio ‖ **20** ἐπειδὴ **T** ‖ **22** Περσε- c Mosch.[s] ‖ **23** ἐξάπαφον συνόμαιμοι] cf. Claudian. Rapt. Pros. 1, 214ss ‖ **24** Πλωτεὺς et κυνότριχας **Ω** |]τριχας ἵππους om. **H** ‖ **25** ἐβιήσατο Hermann ‖

ἁρπάξας δ' ἔφερεν διὰ κύματος ἀτρυγέτοιο.

390 F (50 K.)

(I) Clem. Alex. Protr. 2, 17, 1 (26 Marc., cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 22) pergit fr. 589 I βούλει καὶ τὰ Φερεφάττης ἀνθολογία διηγήσωμαί σοι καὶ τὸν κάλαθον καὶ τὴν ἁρπαγὴν τὴν ὑπὸ Ἀιδωνέως καὶ τὸ σχίσμα τῆς γῆς καὶ τὰς ὗς τὰς Εὐβουλέως τὰς συγκαταποθείσας τοῖν θεοῖν, δι' ἣν αἰτίαν ἐν τοῖς Θεσμοφόροις μεγαρίζοντες χοίρους ἐμβάλλουσιν ταύτην τὴν μυθολογίαν αἱ

26 κῦμ' ἁλὸς Voss || veri simillimum mihi videtur in Orphica versione raptus prope Oceanum locari et Plutonem Proserpinamque prope Eleusina in inferos redire (sive in antro Plutonio sec. Richardson ad Hymn. Cer. 200, coll. Mylonas, Eleusis 99s, 146s, vid. Orph. Hymn. 18, 12ss Εὔβουλ', ἁγνοπόλου Δημήτερος ὅς ποτε παῖδα / νυμφεύσας λειμῶνος ἀποσπαδίην διὰ πόντου / τετρώροις ἵπποισιν ὑπ' Ἀτθίδος ἤγαγες ἄντρον / δήμου Ἐλευσῖνος, τόθι περ πύλαι εἴσ' Ἀίδαο, seu prope Erineum in Attica, vid. Paus. 1, 38, 5 ῥεῖ δὲ Κηφισὸς πρὸς Ἐλευσῖνι ... καὶ παρ' αὐτῶι καλοῦσιν Ἐρινεόν, λέγοντες τὸν Πλούτωνα ὅτε ἥρπασε τὴν Κόρην καταβῆναι ταύτηι) | de re cf. et. Artemid. ap. Strab. 4, 4, 6; Claudian. Rapt. Pros. 3, 48ss, Förster 94; Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 263s; Ricciardelli ad Orph. Hymn. 18, 12ss

390 cf. Lob. 831; Kern, Ath. Mitt. 16, 1891, 16; Malten, Arch. f. Religionsw. 12, 1909, 428; Deubner, Attische Feste 40ss; Festugière, Rev. Bibl. 1935, 388; eund., Hist. gén. des rel. Grèce et Rome 51; Robert, Thymélè, Paris 1939, 211ss; Ziehen, Μέγαρον, RE Supp. VII (1940) 439ss; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 4, 1969, 31ss; Graf, Eleusis 165s; Richardson 81s; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 54; 84ss | de Orphico origine αἰτίου cf. Sfameni Gasparro, Misteri e culti 169ss; Parker, Athenian Religion, Oxford 1996, 98ss || **2** διηγήσομαί Clem. **P** Euseb. cod. | σοὶ καὶ τὰ λόγια Euseb. **H** || **3** τὴν ὑπὸ Ἀιδωνέως ἁρπαγὴν Euseb. **B** | σχίσμα] χάσμα Euseb. (et Stählin in ed. Clem.), de re cf. Richardson ad Hymn. Cer. v. 16 || **4** ὗς cf. P. Berol. 44, 41 (fr. 389 I) χοίρας | Εὐβουλέως] cf. Lam. Thur. (fr. 488–490) 2, P. Gurob (fr. 578) 18 et 22a, IG I³ 78, 39, vid. et. Mylonas, Eleusis 198s; 238; 292; 309; Kérenyi, Mysterien von Eleusis 1962, 151ss; Zuntz, Persephone 310s; Richardson 84; Graf, Eleusis 175s; 171s | **icon.** Schwarz, Triptolemos, Graz 1987; id., Eubouleus, LIMC IV 1 (1988) 42ss | συγκαταποθήσας Euseb. **H** | τοῖν θεοῖν (i.e. cum Proserpina et Plutone) Wil. : ταῖν θεαῖν Clem. Euseb. (quamquam fortasse errat Clemens) : τῆι θεᾶι coni. Rohde || **5** μεγάροις ζῶντας Lob. | ἐμβάλλ. (ἐκ suprascr.) Euseb. **N** : ἐκβάλλ. Euseb. **BOV** | de μεγάρων ritu in Thesmophoriis cf. Aristoph. Acharn. 747, 764, Paus. 9, 8, 1, Porphyr. De antro nymph. 6, Epiph. Expos. fidei 10 (fr. 592) ||

γυναῖκες ποικίλως κατὰ πόλιν ἑορτάζουσι, Θεσμοφόρια, Σκιροφόρια, Ἀρρητοφόρια, πολυτρόπως τὴν Φερεφάττης ἐκτραγωιδοῦσαι ἁρπαγήν. sequitur fr. 306 I || (II) Schol. Lucian. Dial. meretr. 2, 1 (275, 23 Rabe) Θεσμοφορίοις*] Θεσμοφορία ἑορτὴ Ἑλλήνων μυστήρια περιέχουσα, τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Σκιρροφορία καλεῖται. ἤγετο δὲ κατὰ τὸν μυθωδέστερον λόγον, ὅτι, ⟨ὅτε⟩ ἀνθολογοῦσα ἡρπάζετο ἡ Κόρη ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος, τότε κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον Εὐβουλεύς τις συβώτης ἔνεμεν ὗς καὶ συγκατεπόθησαν τῶι χάσματι τῆς Κόρης· εἰς οὖν τιμὴν τοῦ Εὐβουλέως ῥιπτεῖσθαι τοὺς χοίρους εἰς τὰ χάσματα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Κόρης. τὰ δὲ σαπέντα τῶν ἐμβληθέντων εἰς τὰ μέγαρα κάτω ἀναφέρουσιν ἀντλήτριαι καλούμεναι γυναῖκες καθαρεύσασαι τριῶν ἡμερῶν καὶ καταβαίνουσιν εἰς τὰ ἄδυτα καὶ ἀνενέγκασαι ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ὧν νομίζουσι τὸν λαμβάνοντα καὶ τῶι σπόρωι συγκαταβάλλοντα εὐφορίαν ἕξειν. λέγουσι δὲ καὶ δράκοντας κάτω εἶναι περὶ τὰ χάσματα, οὓς τὰ πολλὰ τῶν βληθέντων κατεσθίειν· διὸ καὶ κρότον γίνεσθαι, ὁπόταν ἀντλῶσιν αἱ γυναῖκες καὶ ὅταν ἀποτιθῶνται πάλιν τὰ πλάσματα ἐκεῖνα, ἵνα ἀναχωρήσωσιν οἱ δράκοντες, οὓς νομίζουσι φρουροὺς τῶν ἀδύτων. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἀρρητοφόρια καλεῖται καὶ ἄγεται τὸν αὐτὸν λόγον ἔχοντα περὶ τῆς τῶν καρπῶν γενέσεως καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σπορᾶς. ἀναφέρονται δὲ κἀνταῦθα ἄρρητα ἱερὰ ἐκ στέατος τοῦ σίτου κατεσκευασμένα, μιμήματα δρακόντων καὶ ἀνδρείων σχημάτων. λαμβάνουσι δὲ κώνου θαλλοὺς διὰ τὸ πολύγονον τοῦ φυτοῦ. ἐμβάλλονται δὲ καὶ εἰς τὰ μέγαρα οὕτω καλούμενα ἄδυτα ἐκεῖνά τε καὶ χοῖροι, ὡς ἤδη ἔφαμεν, καὶ αὐτοὶ διὰ τὸ πολύτοκον εἰς σύνθημα τῆς γενέσεως τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων οἷον χαριστήρια τῆι Δήμητρι, ἐπειδὴ τοὺς Δημητρίους καρποὺς παρέχουσα ἐποίησεν ἥμερον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. ὁ μὲν οὖν ἄνω τῆς ἑορτῆς λόγος ὁ μυθικός, ὁ δὲ προκείμενος φυσικός. Θεσμοφορία δὲ καλεῖται, καθότι θεσμοφόρος ἡ Δημήτηρ κατονομάζεται τιθεῖσα νόμους ἤτοι θεσμούς, καθ' οὓς τὴν τροφὴν πορίζεσθαί τε καὶ κατεργάζεσθαι ἀνθρώπους δέον.

6 ποικίλως κατὰ πόλιν αἱ (αἳ **H**) γυναῖκες ἑορτάζουσιν (ἑορτ. αἱ γυν. **BONV**) Euseb. | πόλεις Euseb. **BONV** | Ἀρρητοφόρια (cf. Schol. Aristoph. Lys. 642, Hesych. s.v. ἀρρηφορία)] Ἀρρηφόρια Sylburg, Dind. : om. Clem. **P**[1]**m**[1] | de re cf. Hiller de Gaertringen, Errephoroi, RE VI 1 (1907) 549 ss || **7** ἐκτραγωιδοῦσιν Euseb. **O** : ἐκτραγωιδοῦσxx Euseb. **B** || **8–34** cf. Rohde, Kl. Schr. II 355 s || **10** ⟨ὅτε⟩ add. Rohde || **12** εὐβουλεύ **R** || **13** τῆι Κόρηι Rohde || **16** καὶ[2]] αἳ Rohde || **18** ἕξειν Rohde : ἕξει **R** || **19** 'fort. ἐμβληθέντων' Rohde || **20** 'πάλιν suspectum' Rabe || **21** νομίζουσι Rohde : νομίζωσι **R** || **24** ἱερὰ] fort. ἴτρια Rabe || **25** λαμβάνουσι 'fort. ἐμβάλλουσι' Rohde || **27** χοῖροι Rohde : χοίροις **R**

391 F (52 + 53 K., 4 [B 36] C.)

(I) Harpocr. Lex. s. v. Δυσαύλης (82 Keaney) Δείναρχος ἐν τῆι {περὶ} τῆς ἱερείας διαδικασίαι (fr. 32, 2 Conomis), εἰ γνήσιος. Ἀσκληπιάδης δ' ἐν δ' Τραγωιδουμένων (FGrHist 12 F 4) τὸν Δυσαύλην αὐτόχθονα εἶναί φησι, συνοικήσαντα δὲ Βαυβοῖ σχεῖν παῖδας Πρωτονόην τε καὶ Νῖσαν. Παλαίφα-

391 1 Δυσαύλης] cf. Suda s. v. Δυσαύλης (II 148, 3 Adler)· οὗτος αὐτόχθων μὲν ἦν, συνώικησε δὲ Βαυοῖ καὶ ἔσχε παῖδας Πρωτονόην τε καὶ Νῆσαν (cf. simil. s. v. Νῆσσα III 436, 6 Adler), Paus. 2, 14, 2 Δυσαύλην δέ φασιν ἀδελφὸν Κελεοῦ παραγενόμενόν σφισιν ἐς τὴν χώραν καταστήσασθαι τὴν τελετήν, ἐκβληθῆναι δὲ αὐτὸν ἐξ Ἐλευσῖνος ὑπὸ Ἴωνος, ὅτε Ἴων Ἀθηναίοις ὁ Ξούθου πολέμαρχος τοῦ πρὸς Ἐλευσινίους ἡιρέθη πολέμου. τοῦτο μὲν δὴ Φλιασίοις οὐκ ἔστιν ὅπως ὁμολογήσω ... δύναιτο δ' ἂν κατὰ ἄλλην τινὰ ἐνταῦθα ὁ Δυσαύλης ἀφικέσθαι πρόφασιν καὶ οὐχ ὡς οἱ Φλιάσιοί φασιν. οὐ μὴν οὐδὲ Κελεῶι προσήκων ἐμοὶ δοκεῖν οὐδὲ ἄλλως ἦν ἐν τοῖς ἐπιφανέσιν Ἐλευσινίων· οὐ γὰρ ἄν ποτε Ὅμηρος παρῆκεν αὐτὸν ἐν τοῖς ἔπεσιν. ἔστι γὰρ καὶ Ὁμήρωι πεποιημένα ἐς Δήμητραν· ἐν δὲ αὐτοῖς καταλέγων τοὺς διδαχθέντας ὑπὸ τῆς θεοῦ τὴν τελετὴν Δυσαύλην οὐδένα οἶδεν Ἐλευσίνιον ... οὗτος δ' οὖν, ὡς οἱ Φλιάσιοί φασιν, ὁ Δυσαύλης κατεστήσατο ἐνταῦθα τὴν τελετὴν καὶ οὗτος ἦν ὁ τῶι χωρίωι τὸ ὄνομα παραθέμενος Κελεάς· Δυσαύλου τέ ἐστιν ἐνταῦθα, ὡς εἴρηταί μοι, μνῆμα, cf. 2, 12, 4, τὸ δὲ μνῆμα τοῦ Ἀραντός ἐστιν ἐν χωρίωι Κελεαῖς, ἔνθα δὴ καὶ Δυσαύλην ἄνδρα Ἐλευσίνιον τεθάφθαι λέγουσιν. cf. et. fr. 397 | de nomine cf. Malten 431 s | περὶ del. Sauppe || 4 Βαυβοῖ] eam cum Cerere vel ap. Eleusinos laudant et Inscr. prope adytum Cereris in Naxo saec. IV a. Ch. (Πρακτικά 1950, 280; 1954, 336) [Θ]ε̣ο̣[σ]έ̣β̣ης Κρηθέως Δήμ[ητρι κα]ὶ Κόρηι καὶ Διὶ Εὐβουλεῖ καὶ Βα[υβοῖ], Inscr. ap. Dionem Hell. aet. (prim. ed. Pantermalis, Anc. Mac. 2, 1977, 335 s = SEG 27, 1977, 280) Μενεκρίτη Θεοδώρου ἱερητεύσασα Βαβοῖ, IG XII 5, 227 (Paros saec. I a. Ch.) Ἐρασίππη Θράσωνος Ἥ{ι}ρη⟨ι⟩ Δήμητρι Θεσμοφόρωι καὶ Κόρηι καὶ Διὶ Εὐβουλεῖ καὶ Βαυβοῖ (corr. e Βαβ-), Schol. Luc. Peregrin. 13 (219, 22 Rabe) ἢ οὐκ οἶσθα τὴν Βαυβὼ (Βαυὼ R) καὶ ὅσα σοι τὰ Ἐλευσῖνι μυστικὰ μᾶλλον δὲ μυσαρὰ ὑποβάλλει θεάματα; Hesych. s. v. Βαυβώ· τιθήνη Δήμητρος, Suda s. v. Βαυὼ καὶ Δημώ (I 436, 11 Adler)· ὀνόματα σοφῶν γυναικῶν. ἐξένισεν ἡ Βαυὼ τὴν Δημώ, s. v. Δημώ (II 49, 18 Adler)· ὄνομα κύριον. ἐξένισεν ἡ Βαυὼ τὴν Δημώ, vid. et. Harpocr. Lex. s. v. Βαυβοῦς (56 Keanney) | et. in Hecates epitheton transit, cf. P. Mag. I 158; II 39; IV 2715 (Hymn. Hecat. P. Mag. II p. 259 n. 21, 2 Henrichs); V 425 al.; Inscr. Klaud. polis 9, IV 4 κύριοι θεοί, καταδήσατε πάντας τοὺς ἐνγεγραμμένους, Ὑεσεμμιγάδων Ὀρθὼ ('may be an alternative form of Ὀρθία i. e. Artemis' Cormack) Βαυβὼ κτλ, de quo cf. Hopfner, Studien Dölger 1939, 140; Nilsson, Bull. soc. roy. lett. Lund 1947–48, II 76 (= Opusc. Sel. III 148) | idem nomen est Maenadi: Inscr. Magn. 215, 30 Hell. aet. κατὰ τὸν χρησμὸν διὰ τῶν θεοπρόπων ἐδόθησαν ἐκ Θηβῶν Μαινάδες τρεῖς Κοσκὼ Βαυβὼ (corr. e Βαβ-) Θετταλή, ἡ δὲ Βαυβὼ τὸν πρὸ πόλεως, ἡ δὲ Θετταλὴ τὸν τῶν Καταιβατῶν· ... ἡ δὲ Βαυβὼ ἐν Ταβάρνει, ἡ δὲ Θετταλὴ πρὸς τῶι θεάτρωι, cf. Henrichs, Harv. Stud.

τος δ' ἐν πρώτωι Τρωϊκῶν (FGrHist 44 F 1) σὺν τῆι γυναικί φησιν αὐτὸν ὑποδέξασθαι τὴν Δήμητρα || (II) Clem. Alex. Protr. 2, 20, 2 (29 Marc.) cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 32 pergit fr. 392 III ὤικουν δὲ τηνικάδε τὴν Ἐλευσῖνα οἱ γηγενεῖς· ὀνόματα αὐτοῖς Βαυβὼ καὶ Δυσαύλης καὶ Τριπτόλεμος, ἔτι δὲ Εὔμολπός τε καὶ Εὐβουλεύς (βουκόλος ὁ Τριπτόλεμος ἦν, ποιμὴν δὲ ὁ Εὔμολπος, συβώτης δὲ ὁ Εὐβουλεύς)· ἀφ' ὧν τὸ Εὐμολπιδῶν καὶ τὸ Κηρύκων τὸ ἱεροφαντικὸν δὴ τοῦτο Ἀθήνησι γένος ἤνθησεν. sequitur fr. 394 I || (III) Arnob. Adv. nation. 5, 25 (280, 8 Marchesi) in istius conquisitionis errore Eleusinios etiam pervehitur fines. pagi istud est nomen regione in Attica con-

Class. Phil. 1972, 130ss | denique Βαυβω verbum magicum factum, cf. SEG 38, 1988, 1837, 6ss (Oxyrh.) παρακατατίθημι ὑμῖν τοῦτον τὸν κατάδεζμον θεοῖς καταχθονίοις καὶ Πλούτωνι Υεσσεμιγαδων Ορθω Βαυβω, Κόρηι Περσεφονίηι Ερεσχιγαλ καὶ Ἀδώνιδι τῶι βαρβαριωνηθ καὶ Ἑρμίαι καταχθονίωι κτλ ... 45ss Ακτιωφι Ερεσχιγαλ Νεβουτοσουαληθ Σαλβαναχαμβρη Υεσσεμιγαδων Ορθω Βαυβω νοηρε κοδηρε κτλ, cf. Jordan, Zeitschr. Pap. Epigr. 72, 1988, 245ss, vid. et. Sitzungsb. Preuss. Akad. Wiss. 1934, 25, B, 4 (Att. I a. Ch.) [βασ]ιλεύε̣ι̣ς ειτα [Ὄ]λυμπον ἔχεις αετεμουλ [ἀνάσσεις ἀθανάτη ξα̣[ρ]α Βαυβώ (et Περσεφόνην δὲ καλῶπιδ[α] postea laudatur) | ceterum Baubo 'ventrem' vel 'uterum' significat; cf. Hesych. s.v. Βαυβώ· ... σημαίνει δὲ καὶ κοιλίαν, ὡς παρ' Ἐμπεδοκλεῖ (fr. 150 Wright [31 B 153 D.-K.], cf. comm. Wright ad loc.), cf. et. Herod. 6, 19 τὸν κόκκινον βαυβῶνα et comm. Headlam ad loc. | de nomine et de eius formae variationibus cf. Robert, Noms indigènes dans l'Asie Mineure gréco-romaine I, 1963, 368s; Henrichs, l. laud. 131 adn. 28; Casadio, Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1340 (= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 62) | cf. et. Lob. 818ss; Picard, Rev. Hist. Rel. 1927, 220ss; Guthrie, Orpheus, 135ss; Fauth s.v. Baubo, Kleine Pauly I (1964) 843ss; Graf, Eleusis 168ss; Burkert, Homo Necans, Berkeley–Los Angeles 1983, 285 adn. 52; Devereux, Baubo. La vulve mystique, Paris 1983; Olender, Rev. Hist. Rel. 202, 1985, 3ss; Franz in: Duerr (ed.), Die Wilde Seele, Frankfurt 1987, 64ss, praec. 64ss | **icon.** Karaghiorga-Stathacopoulou, Baubo, LIMC III 1 (1986) 87ss | sec. Casadio Baubo eadem atque †περεηφικόλα a Hippol. Ref. 5, 20, 4 (fr. 532) laud.; vid. ad loc. | vid. et ad fr. 395 | Πρωτογόνην Dieterich | Νῖσαν] Μίσαν Mueller : Νῆσαν epit. Suda || **5** πρώτωι **A** : θ' cett. || **6** Δήμητραν **pl** | de hoc fr. cf. Sfameni Gasparro, Misteri e culti 165; 'this version may have been already current in the fourth century B.C. ... the Orphic version is simply the local legend of Eleusis, and later of Attica' Richardson 82, de re cf. et. Malten 430, Jac. ad locc. || **7** ὤικουν – **8** γηγενεῖς] ἦσαν δὲ Euseb. **B** || **9** Εὔμολπός] cf. Sfameni Gasparro, l. laud. 169 adn. 106 || **9** βουκόλος – **11** ἤνθησεν om. Euseb. **V** || **10** ὁ om. Euseb. **H** | καὶ τὸ Κηρύκων del. Maass, Orpheus 183 adn. 20 || **11** ἱεροφαντικὸν (-ον ex -ων) Euseb. **H** | δήπου τὸ Ἀθήνησι Euseb. **H** : δὴ τοῦτο Euseb. **B** : τοῦτο Euseb. **ON** || **13** Eleusinios *Saumaise* : eleusionios **P** : Eleusinos *Sabaeus* ||

stituti. qui⟨nque⟩ illud temporis has partes incolebant terrigenae, quibus nomina haec fuerant: Baubo Triptolemus Eumolpus Eubuleus Dysaules: boum iugator Triptolemus, capellarum Dysaules custos, Eubuleus porcorum, gregis lanitii Eumolpus, a quo gens ecfluit Eumolpidarum et ducitur clarum illud apud Cecropios nomen et qui postea floruerunt caduceatores, hierophantae atque praecones. *sequitur fr. 394 II* || (IV) Psell. Opusc. 48, 163, 3 O'Meara ἔνεστι γάρ που τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεσι Βαβώ τις ὀνομαζομένη δαίμων νυκτερινή, ἐπιμήκης τὸ σχῆμα καὶ σκιώδης τὴν ὕπαρξιν.

392 F (49 K., 4 [B 21] + 4 [B 36] C.)

(I) P. Berol. 44, 45 (cf. fr. 383) pergit fr. 389 I [ἐπειδὴ] δὲ [ἤκου]σ[ε] τῆς γεγωνυίας ἡ Δημήτηρ, [ἐκ] Σ[ικ]ελίας ἐξελθοῦσα ἐπλανᾶτο, κατα[βᾶσα δ]ὲ πε[ρὶ] τ[ὴν] πόλιν ἀφανῆς γέγονεν........ουτι...ενκ.ελ. ακ..............ειης ....σε ....ε deficit papyrus || (II) P. Berol. 44, 75 pergit fr. 389 II [ἔτι] κ[αὶ] ἡ Δημήτηρ ὑπὸ τ[ῆ]ς Ε[........... ἡ]ρωτήθη, ἔφη.. ση .... σιθη . νη..... πα .... αι ....[ἐ]τοιμ[deficit papyrus || (III) Clem. Alex. Protr. 2, 20, 1 (29 Marc.) cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 30 pergit fr. 520 καὶ τί θαυμαστὸν εἰ Τυρρηνοὶ οἱ βάρβαροι αἰσχροῖς οὕτως τελίσκονται παθήμασιν, ὅπου γε Ἀθηναίοις καὶ τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι (αἰδοῦμαι καὶ λέγειν) αἰσχύνης ἔμπλεως ἡ περὶ τὴν Δηὼ μυθολογία; ἀλωμένη γὰρ ἡ Δηὼ κατὰ ζήτησιν τῆς θυγατρὸς τῆς Κόρης περὶ τὴν Ἐλευσῖνα (τῆς Ἀττικῆς δέ ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον) ἀποκάμνει καὶ φρέατι ἐπικαθίζει λυπουμένη. τοῦτο τοῖς μυουμένοις ἀπαγορεύεται εἰσέτι νῦν, ἵνα μὴ δοκοῖεν οἱ τετελεσμένοι μιμεῖσθαι τὴν ὀδυρομένην. sequitur fr. 391 II.

14 qui⟨nque⟩ *Livin* : qui **P** : atque *Hérault* || **15** treptolemus (*bis*) **P** | disales **P** *corr.* || **16** euboleus **P** | greges **P** : *corr.* **P**[2] || **17** etfluit **P** : fluit *Gelenius* || **18** hierofantae **P** || **20–21** '53 [sc. Kern] seems to be a late and distorted reminiscence of Baubo' recte West, Orphic Poems 266

392 1 [ἐπειδὴ] – **2** Σ[ικ]ελίας suppl. Buecheler || **2** Σ[ικ]ελίας] de Siculis traditionibus (de quibus cf. e.g. Diod. 5, 2 ss) ab auctore usis cf. Sfameni Gasparro, Misteri e culti 163 | κατα[βᾶσα δ]ὲ Ludwich : κατα [γῆν· ἡ δ[ὲ Buecheler qui cetera suppl. || **2–3** 'the next words]ὲ πε[ρὶ] τ[ὴν] πόλιν ἀφανῆς γέγονεν perhaps refer the place where Persephone disappeared into the earth with Hades. If so, the city might be Eleusis' Richardson 80 (cf. iam Krüger, Hermes 73, 1938, 353) || **5** ἔτι suppl. Colli : ὅθεν Buecheler : οὕτω Schmidt | κ[αὶ] – τ[ῆ]ς suppl. Buecheler | Ἑ[κάτης ὡς πρῶτον suppl. Buecheler : at cf. adn. ad fr. 389 de Hymn. Cer. versibus 19–32 omissis : β[ασιλίσσης αἰτίαν Schmidt : ἐ[πελθούσης ἐπεὶ Ludwich : Β̣[αυβοῦς (vel β̣[ασιλίσσης) ὡς Allen | ἡ]ρωτήθη Buecheler | ἔφη [δὲ] Schmidt : ἔφη, [ὡς] Ludwich || **8** Τυρρηνοὶ om. Euseb. **V** || **9** τελίσκουσι Euseb. **O** || **10** μυθολογίαν Euseb. **H** a.c. || **11** τῆς θυγατρὸς del. Cobet || **11** τῆς Ἀττικῆς – **12** χωρίον del. Reinkens || **12** τὸ om. Euseb. **ON** || **13** καὶ νῦν Euseb. **H** | ἵνα] ὡς Euseb. **BONV**

393 F (49 K., 4 [B 21] C.)

P. Berol. 44, 52 (cf. fr. 383) ...ειν τ[ην] συμφοράζουσαν στενάχειν ὑπὲρ τῆς θυγατρός· Καλλιόπης δὲ καὶ Κλ[ει]σι⟨δί⟩κης καὶ Δαμ[ω]ν[άσ]σης μετὰ τῆς βασιλί[σσ]ης [ἐ]φ' ὑδρείαν ἐλθουσῶν πυνθάνεσθαι τῆ[ς] Δήμητρος ὡς θνητῆς τινος, χρείας δ' ἕν[εκ]α τίνος αὐτὴ{ν} παραγέγομεν. ὃ[ι]ὸ Μ[ουσα]ῖο[ς] διὰ τῶν ἐπῶν αὐτοῦ λέγων ἐστίν. (cf. Mus. fr. 57 II) [πᾶσ]αν ἐν μὲν [τ]ο[ῖ]ς λ[όγ]οις δεῖ τὴν αἰτίαν αἰτεῖ[ν] μετ' εὐεργεσίαν θ[εῶν· sequitur fr. 388.

394 F (52 K., 4 [B 36] C.)

(I) Clem. Alex. Protr. 2, 20, 3 (29 Marc.) cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 33 pergit fr. 391 II καὶ δὴ (οὐ γὰρ ἀνήσω μὴ οὐχὶ εἰπεῖν) ξενίσασα ἡ Βαυβὼ τὴν Δηὼ ὀρέγει κυκεῶνα αὐτῆι. sequitur fr. 395 I || (II) Arnob. Adv. nat. 5, 25 (280, 17 Marchesi) *pergit fr. 391 III* igitur Baubo illa, quam incolam diximus Eleusinii fuisse pagi, malis multiformis fatigatam accepit hospitio Cererem, adulatur obsequiis mitibus, reficiendi corporis rogat, curam ut habeat, sitientis ardori oggerit potionem cinni, cyceonem quam nuncupat Graecia. *sequitur fr. 395 II.*

393 2 Καλλιόπης – Δαμ[ω]ν[άσ]σης alia nomina legimus in Hymn. Cer. 109s Καλλιδίκη καὶ Κλεισιδίκη Δημώ τ' ἐρόεσσα / Καλλιθόη θ', cf. Richardson ad loc. | Κλ[ει]σι⟨δί⟩κης Buecheler coll. Hymn. Cer. 109 || **2** Δαμ[ω]ν[άσ]σης – **4** ἕν[εκ]α suppl. Buecheler || **3** βασιλί[σσ]ης] in Hymn. Cer. mater abest | et in Hymn. Cer. 161 matris nomen Μετάνειρα : in hac fabula Βαυβώ || **4** χρείας κτλ] alio modo inquirunt in Hymn. Cer. 113ss | αὐτὴ{ν} παραγέγονεν. ὃ[ι]ὸ Richardson : αὐτὴν παραγεγονένα[ι] ὁ Buecheler || **4–5** Μ[ουσα]ῖο[ς] suppl. Buecheler || **5** [πᾶσ]αν Allen : [αἰτί]αν Buecheler : [ἀργί]αν Schmidt || **6** [τ]ο[ῖ]ς λ[όγ]οις Colli : [τ]ο[ῖ]ς λ[ιτοῖ]ς Buecheler : [τ]ο[ὺ]ς λ[ιτ]οὺς Schubart | θ[εῶν Buecheler : θ[οήν Ludwich : ο[ὕτω Schmidt

394 plane haec fabula ab Hymn. Cer. differt, in Hom. hymno non Baubo sed Iambe laudata et illius gestus indecorus (cf. fr. 395) abest, de re cf. Richardson 82 || **2** καὶ – εἰπεῖν] καὶ δὴ γὰρ Euseb. **B** | δὴ] γὰρ Euseb. **ON** | οὐ] οὐδὲ Euseb. **ON** || **3** κυκεῶνα] cf. Richardson 344ss || **5** Eleusinii *Reifferscheid* : Eleusini **P** || **6** reficiendi *Sabaeus, anonymus saec. XVI corrector* : recipiendi **P** || **6–7** sitientis *Oehler* : sitienti **P** : sitiendi *Meursius* || **7** a⌜r⌝dori **P** : adoris *Saumaise* | cinni *Reifferscheid* : cynum **P** : cinnum *Canter anonymus saec. XVI corrector* | quem *anonymus saec. XVI corrector*

395 F (52 K., 4 [B 36] C.)

ὣς εἰποῦσα πέπλους ἀνεσύρατο, δεῖξε δὲ πάντα
σώματος οὐδὲ πρέποντα τόπον· παῖς δ' ἦκεν Ἴακχος,

395 (I) Clem. Alex. Protr. 2, 20, 3 (29 Marc.), cf. Euseb. Praep. Ev. 2, 3, 33 pergit fr. 394 I τῆς δὲ ἀναινομένης λαβεῖν καὶ πιεῖν οὐκ ἐθελούσης (πενθήρης γὰρ ἦν) περιαλγὴς ἡ Βαυβὼ γενομένη (ὡς ὑπεροραθεῖσα δῆθεν) ἀναστέλλεται τὰ αἰδοῖα καὶ ἐπιδεικνύει (ὑποδ. Euseb. **BONV**) τῆι θεῶι· ἣ δὲ τέρπεται τῆι ὄψει ἡ Δηὼ καὶ μόλις ποτὲ δέχεται τὸ ποτόν, ἡσθεῖσα τῶι θεάματι. ταῦτ' ἔστι τὰ κρύφια τῶν Ἀθηναίων μυστήρια. ταῦτά τοι (τε Euseb. **H**) καὶ Ὀρφεὺς ἀναγράφει. παραθήσομαι δέ σοι αὐτὰ τοῦ Ὀρφέως τὰ ἔπη, ἵν' ἔχηις (ἔχεις Euseb. **HN** : ἔχοις Euseb. **BOV**) μάρτυρα τῆς (om. Euseb. **BONV**) ἀναισχυντίας τὸν μυσταγωγόν· [1–5] ‖ (II) Arnob. Adv. nat. 5, 25 (281, 1 Marchesi) *pergit fr. 394 II* aversatur et respuit humanitatis officia maerens dea nec eam fortuna (*Gelenius* : fortunā **P**) perpetitur valetudinis meminisse communis. rogat illa atque hortatur contra, sicut mos est in huiusmodi casibus, ne (*Sabaeus* : ane **P** : anus ne *Hérault* : ut ne *Oehler*) fastidium suae humanitatis adsumat: obstinatissime durat Ceres et rigoris indomiti pertinaciam retinet. quod cum saepius fieret neque ullis quiret obsequiis ineluctabile propositum fatigari, vertit Baubo artes et quam serio non quibat (*Sabaeus anonymus saec. XVI corrector* : quib; at **P** : quiverat *Pauly*) allicere ludibriorum statuit ex⟨h⟩ilarare miraculis: partem illam corporis, per quam secus

395 **1** Γ 139 al., ν 352 al., Hymn. Cer. 275, Hymn. Ven. 143, Apoll. Rhod. 556 ὣς εἰποῦσα ‖

395 de hoc fr. cf. Lob. 818ss; Platt, Journ. Phil. 1914, 265ss; Mylonas, Eleusis and the Eleusinan Mysteries, Princeton 1961, 291ss; Richardson 215; Graf, Eleusis 194ss; Colli ad loc; Marc., Studies in Graeco-Roman Religions and Gnosticism, Leiden 1988, 20ss; Casadio, Sangue e antropologia nella teologia, Roma 1989, 1343 (= Vie gnostiche all'immortalità, Brescia 1997, 63s); Ricciardelli ad Orph. Hymn. 41; vid. et. ad fr. 391 ‖ **1** ἀνεσύρετο Clem. **P**[1]**m**[1] (α suprascr. **P**[3]) | δεῖξαι Clem. **P**[1] Euseb. **H** | τε πάντα Lob. : πάντα Euseb. **H** : δ' ἄφαντον Herw. | de re cf. Epiph. Expos. fidei 10 (fr. 592) ὅσα τε ἄλλα, τά τε ἐν Ἐλευσῖνι μυστήρια Δηοῦς καὶ Φερεφάττης καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀδύτων τὰ αἰσχρουργήματα, γυναικῶν ἀπογυμνώσεις κτλ et Leisegang in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbooks, 2, New York 1955, 239 ‖ **2** οὐδὲ] οὐχὶ Struve : οὔ τι Hermann | τόπον Marc., 'pudendum muliebre' interpretans (cf. Arnob. *loca*) : τύπον Clem. Euseb. cod. | ἦεν per ras. Clem. **P**[2] Euseb. : ἤιεν Sylburg (ἤιεν Wakefield et Voss) | Ἴακχος ut 'pudendum muliebre' interpretavit Die., prob. Graf : iure repugnavit Marc. l. laud. 26s ‖

χειρί τέ μιν ῥίπτασκ' ὀρέγων Βαυβοῦς ὑπὸ κόλπους·
ἡ δ' ἐπεὶ οὖν ἐνόησε θεά, μείδησ' ἐνὶ θυμῶι,

femineum et subolem prodere et nomen solet adquirere gene⟨t⟩ricum (*Livin* : genericum **P** : generi, tum *Saumaise* : generi eam *Gelenius*), longiore ab incuria liberat; facit sumere habitum puriorem et in speciem levigari nondum duri atque histriculi (*Marchesi* : istriculi *Meursius* : striculi **P** : hystriculi *Reifferscheid*) pusionis. redit ad (*Sabaeus anonymus saec. XVI corrector* : redita | ad **P** : redit ita ad *Stewechius*) deam tristem et inter illa communia quibus moris est frangere ac temperare maerores retegit se ipsam atque omnia illa pudoris loca revelatis monstrat inguinibus, atque pubi adfigit (*Reifferscheid* : affigit *Sabaeus* : adficit **P**) oculos diva et inauditi specie (*Sabaeus* : species **P**) solaminis pascitur: tum diffusior facta per risum aspernatam sumit atque ebibit potionem, et quod diu nequivit (necquivit **P** *quod tuetur Brakman*) verecundia (uerucundia **P**) Baubonis exprimere propudiosi facinoris extorsit obscenitas. 26. calumniari nos improbe si quis forte hominum suspicatur, libros sumat Threicii (*edd.* : treicii **P**) vatis, quos antiquitatis memoratis esse divinae, et inveniet nos nihil neque callide fingere neque quo sint risui deum quaerere atque efficere sanctitates (*Sabaeus* : sanctitatē **P**). ipsos namque in medio ponemus versus (*Sabaeus* : versos **P**), quos Calliopae (*Hildebrand* : Calliope **P** : Calliopes *Sabaeus*) filius ore edidit Graeco (greco **P**) et cantando (cantandos *Orelli*) per saecula iuri (generi *Orsini*) publicavit humano (*cf. PLF p. 189 Büchner*) : sic effata simul (sinu *Lambinus*) vestem contraxit ab imo / obiecitque oculis formatas inguinibus (*Sabaeus* : formata sanguinib' **P**) res: / quas cava succutiens Baubo manu – nam (Baubus manus – at (?) *Morel* : Bacchi manu' *I. Auratus*) puerilis / ollis (olli *Sabaeus*) vultus erat – plaudit, contrectat amice (*Gelenius* : amicae **P**). / tum dea defigens augusti luminis orbes / tristitias animi paulum mollita reponit: / inde manu poclum (*Sabaeus* : poculum **P**) sumit risuque (*Sabaeus* : risu quem **P**) sequenti / perducit totum cyceonis laeta liquorem || (III) Gregor. Naz. Or. 4, 115 (276 Bernardi) pergit fr. 848 II οὐ γὰρ ἄλλως (-ος B) οἷόν (οἷός [mg. οἷόν] **D**) τε ἦν (sc. Ὀρφεύς), καὶ μηδὲ τῆς ἄλλης φείδεσθαι (-σθε **VXO**) μεγαληγορίας· 'ὡς εἰποῦσα θεὰ δοιοὺς (δ' οἴους **D** p.c. **C** p.c.) ἀνεσύρατο μηρούς', ἵνα τελέσηι τοὺς ἐραστὰς ἃ καὶ νῦν ἔτι τελεῖ (ἔτι τελεῖται **B** : ἐπιτελεῖ **AS** a.c. **DCO**) τοῖς σχήμασιν. sequitur fr. 134 V || (IV) Orph. Hymn. 41 (Μητρὸς Ἀνταίας) 3 s ἥ (ἣν I) ποτε μαστεύουσα πολυπλάγκτωι ἐν ἀνίηι / νηστείαν κατέπαυσας Ἐλευσῖνος {ἐν} (del. Aldina) γυάλοισιν. sequitur fr. 397 V

4 M 393 ἐπεί τ' ἐνόησεν | O 395 ἐπεὶ δὴ ... ἐνόησε | υ 231 μείδησε δὲ θυμῶι | Hymn. Cer. 204 μειδῆσαι γελάσαι τε καὶ ἵλαον σχεῖν θυμόν | Apoll. Rhod. 3, 1009 μείδησε, χύθη δέ οἱ ἔνδοθι θυμός

3 χεῖρά τε ἣν Struve : χεῖρ' ἰταμὴν Herw. : χεῖρά θ' ἑὴν Gesner | ῥίπτασκ' ὀρέγων coni. Marc. : ῥίπτασκε γελῶν Clem. Euseb. cod.: ῥίπτεσκε γελῶν Gesner : τύπτεσκε γελῶν Foerster : κατέρεξε γελῶν Platt | Βαυβοῦς] Δηοῦς Holwerda | κόλπους Heinse : κόλποις Clem. Euseb. || 4 ἡ δ'ἐπὶ τῶι Herw. | ἐνόησε Hermann : μιν ἴδεσκε Ludwich : μείδησε Clem. Euseb. | μείδηισε Clem. : γήθησ' Mullach ||

δέξατο δ' αἰόλον ἄγγος, ἐν ὧι κυκεὼν ἐνέκειτο.

396 F (49 K., 4 [B 21] C.)

P. BEROL. 44, 81 (cf. fr. 383)]ε, [δί]δωσι δ[ὲ α]ὐτῆι Β{ρ}αυβὼ{ι} παιδίον, [ὅ τι]θηνήσεται, [καὶ κ]α[λεῖ ἐπ' οἶκο]υ αὐτήν· ἡ δε Δημήτη[ρ ἤδη] εἰς [οἶ]κον κ[αταινέσασ]α κ[α]τάξ[ε]σθαι σὺν τῶι πα[ιδί]ωι [τρέφει οἷα δεῖ τιθ]ήνην, καὶ ἀμβροσίαι χρ[ίο]υσα [τὸ] παιδίον [καθῆ]κεν [δι]ὰ ν[υ]κτὸς εἰς τὴν πυράν, πρωῒ δὲ λ[αθο]ῦσα [τοὺς γονεῖς] ἀνελάμβανεν· τοὺς δὲ παιδίου οὐ βου[λομένου] θηλάζειν οὐδὲ προσφορὰν ἄλλην λαμβάνοντος, [ἀλλ' ὄν]τος εὐτρόφου καὶ καλοῦ, ἔκθαμβος γενηθεῖσα ἡ Β[αυβὼ] ἐπὶ τῆι [τοῦ] παιδίου εὐτροφία⟨ι⟩, νυκτὸς α[ἰσθομέν]η [διὰ] τῆ[ς] θύρα[ς] τὴν μὴν νοήσασαν ἐνκρύπ[του]σαν τὸ παιδίον εἰς πυρὰν καὶ ὑπολαβοῦσα [ἄρρη]τ̣α̣ γείν[ε]σθαι ἀ̣ν̣ε̣β̣ό̣α̣· (cf. Hymn. Cer. 248 s)

τέκνον Δημοφόων, [ξείνη σε πυρῆι ἔνι πο]λλῆ⟨ι⟩
κρύπτ[ει, ἐμοι] δὲ γό⟨ο⟩ν [καὶ κήδεα λυγρὰ τ]ί̣θ̣η̣σ̣ι̣ν̣.

[τότε δ]ὲ ἡ Δημήτηρ βαρὺ [ὀργισθεῖσα εἶπ]ε[ν·] (cf. Hymn. Cer. 256 ss)

ἄφρονε[ς] ἄνθ[ρω]ποι, δυστλήμονες [οὔτε κακοῖο
αἶσαν ἐπ]ερ[χομένου πρ]ογνώμονες οὔτ' ἀ[γ]α[θοῖο·

5 δὴ ὅλον Euseb. H | ἐνεχεῖτο Struve : ἐμέμικτο vel ἐτέτυκτο Herw. | de Arnobii loco, in quo alia fons (prob. Orphica) animadversa et Siculae traditionis vestigia videntur, cf. Sfameni Gasparro, Misteri e culti 166 adn. 93 (contra Marc. l. laud.)

396 1 [δί]δωσι δ[ὲ α]ὐτῆι Buecheler | Β{ρ}αὼ{ι} Kern : Β{ρ}αυβῶι Buecheler | in Hymn. Cer. 161 matris nomen Μετανείρη, cf. Richardson ad loc. || **1–2** [ὅ τι]θηνήσεται suppl. Buecheler || **2** [καὶ κ]α[λεῖ ἐπ' οἶκο]υ suppl. Die. : [ἀγαπ]ᾶ[ι δὲ καὶ πάν]υ Ludwich, Kern || **2** Δημήτη[ρ – **3** πα[ιδί]ωι suppl. Buecheler || **3** [τρέφει suppl. Schmidt : [τὰ καλὰ Ludwich || **3** [οἷα] – **4** ν[υ]κτὸς suppl. Buecheler || **5** λ[αθο]ῦσα [τοὺς γονεῖς] suppl. Schmidt coll. Hymn. Cer. 240 λάθρα φίλων γονέων : λ[αθο]ῦσα [ἐξ αὐτῆς ἀεὶ] Die. : λ[ούο]υσα [ταῖς χερσὶν] Buecheler || **5** βου[λομένου] – **6** [ἀλλ' ὄν]τος suppl. Buecheler || **7** Β[αυβὼ] Die. : β[ασίλισσα] quod maluisset Buecheler spatio longius || **7** [τοῦ] παιδίου – **9** ἐνκρύπ[του]σαν suppl. Buecheler || **9–10** [ἄρρη]τ̣α̣ γείν[ε]σθαι ἀ̣ν̣ε̣β̣ό̣α̣ Buecheler : [κακὸν μέ]γ̣α̣ γείν[ε]σθαι α̣ὐ̣τ̣ῶ̣ι̣ Die. || **11–12** suppl. edd. ex Hymn. Cer. 248 s || **11** πυρὶ ἔνι πολλῶι Hymn. Cer. 248 : '**P** lehrt erst die richtige Verbesserung' Buecheler : at cf. Richardson ad Hymn. Cer. 248 || **12** γό⟨ο⟩ν Buecheler (coll. Hymn. Cer. 249) : ΓΟΝ Π || **13** [τότε δ]ὲ – εἶπ]ε[ν·] suppl. Buecheler || **14–16** cf. Hymn. Cer. 256–258 νήϊδες ἄνθρωποι καὶ ἀφράδμονες οὔτ' ἀγαθοῖο αἶσαν / ἐπερχομένου προγνώμεναι οὔτε κακοῖο· / καὶ σὺ γὰρ ἀφραδίῃσι τεῇς μήκιστον ἀάσθης || **14–15** suppl. Buecheler || **15** αἶσαν Buecheler : ὔμμιν Ludwich : αἴσῃ Allen ||

ἦ ῥα γ]ὰρ ἀφραδί[η πρόδρο]μος πολὺ πείρατι νυκτὸς
τη[λύγετον ἀπ]έκτα[νεν καὶ] ἥρπασεν, ἀγήρ[αον ὃν ἐποίησα ἂν ὑμῖν; (Hymn. Cer. 262)
νῦν δ' οὐ]κ ἔσθ' ὥς [κεν θά]νατον [καὶ κῆρας ἀλύξαι.
καὶ τὸ παι]δίον ἐπι[σ]κ[ήψα]σα καίει. καὶ ἀποκτείνει [κ]αὶ ὀ[ρθ]ῶς αὐτὴν δια[καλύπτει]· λέγει γάρ (cf. Hymn. Cer. 268; 192; 492; 54ss)·
εἰμὶ δὲ Δη[μ]ήτηρ ὡρηφόρ[ος ἀγλαό]δωρος.
τίς θεὸς οὐράνιος ἠὲ θν[η]τῶ[ν ἀνθρώ]πων
ἥρπασε Φερσεφ[ό]νην καὶ [ἑὸν φίλον ἤπα]φε θυμόν;
τοῦ δε Κ[ελε]οῦ εἰς [τὴν πόλιν ἀνα]βάντος ἐξ ἀγροῦ τ[........]α[.........]ε . ε μὲν ἀφεικότος [....................]τὴν μητέρα, τίς ἡ ξέ[νη ....τὴν θυγατέρα ζη[τ ....εἰ]πόντος τῆι μ[η]τ[ρὶ ....]ἡ δὲ Δημήτηρ [................. ὑπερ]βασ[ί]ης εἰπεῖν[............... ....] κύρ[ιον τῶ]ν πάν[των .... λει]π[ο]μένου φωνῆς[..........

16–17 suppl. Ludwich : [καὶ σὲ γ]ὰρ ἀβραδί[ηις ἦ]μος πολὺ πείρατι νυκτὸς τη[λαυγεῖ φλόγ' [ἤδ'] ἔκηα ἥρπασεν ἀτηρ[οῦσα dub. Allen ‖ **17** ἀήρ[αον cf. ad fr. 426 ‖ **19** suppl. edd. ex Hymn. Cer. 262 ‖ **20** καὶ τὸ παι]δίον suppl. Buecheler | ἐπι[σ]κ[ήψα]σα Schmidt, Ludwich : ἐπι[σ]κ[άψα]σα dub. Buecheler in ap. crit. | [κ]αὶ ὀ[ρθ]ῶς Buecheler : [κ]αὶ ὄ[ντ]ως Ludwich ‖ **21** δια[καλύπτει] Die. : δια[γορεύει] vel δια[σαφεῖ] (quod def. Ludwich) vel δια[δηλοῖ] Buecheler | veri simillimum videtur hanc fabulam pristinam fuisse, cf. Apollodor. Bibl. 1, 5, 1 καταλαβοῦσα (sc. Πραξιθέα) εἰς πῦρ ἐγκεκρυμμένον ἀνεβόησε· διόπερ τὸ μὲν βρέφος ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀνηλώθη, ἡ θεὰ δὲ αὑτὴν ἐξέφηνε, Mythogr. Vatic. 2, 97 *illa irata Eleusium exanimavit,* prob. Homericus poeta eam indecoram putavit et aliter enarravit (Hymn. Cer. 252ss παῖδα φίλον, τὸν ἄελπτον ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτε, / χείρεσσ' ἀθανάτῃσιν ἀπὸ ἕο θῆκε πέδον δὲ / ἐξανελοῦσα πυρὸς κτλ,), vid. Murray, The rise of the Greek epic, Appendix G; Frazer, Apollodor. Appendix I Putting Children on the Fire; Wünsch, Hymnos, RE IX 1 (1914) 155ss; Richardson ad Hymn. Cer. 254; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 73 ‖ **22–24** suppl. Buecheler, cf. Hymn. Cer. 268 εἰμὶ δὲ Δημήτηρ τιμάοχος, 54ss πότνια Δημήτηρ ὡρηφόρε ἀγλαόδωρε / τίς θεῶν οὐρανίων ἠὲ θνητῶν ἀνθρώπων / ἥρπασε Περσεφόνην καὶ σὸν φίλον ἤκαχε θυμόν; cf. et. Hymn. Cer. 192 ἀλλ' οὐ Δημήτηρ ὡρηφόρος ἀγλαόδωρος et 492 πότνια ἀγλαόδωρ' ὡρηφόρε Δηοῖ ἄνασσα ‖ **25** Κ[ελε]οῦ – ἀνα]βάντος suppl. Buecheler | τ[αῦτ' ἀκούσ]α[ντος suppl. Schmidt : τ[ηνικαῦτ]α Ludwich ‖ **25–26** ε . ε] βόη Allen ‖ **25–28** suppl. Buecheler, qui temptavit τ[οῦ ... πρό]σθε μὲν ἀφεικότος [πυθέσθαι ὁ ποιητὴς λέγει] τὴν μητέρα, τίς ἡ ξέ[νη ἐστίν, τοῦ δὲ ὅτι γραῦς] τὴν θυγατέρα ζη[τοῦσα εἰ]πόντος τῆι μ[η]τ[ρὶ τότε δὴ τὴν θεὸν γνωρισθῆναι] | plane Celeus ex agro revenit; dialogus esse videtur; is quaerit quis extranea sit: aiunt eam filiam quaerere; plane Ceres nondum scit quid evenisset, cf. Richardson 81 ‖ **28** ὑπερ]βασ[ί]ης suppl. Allen ‖ **29** κύρ[ιον τῶ]ν πάν[των suppl. Buecheler | λει]π[ο]μένου suppl. Buecheler ‖

...........] εἶ[δεν] τὰ[ς μ]ελαίνα[ς ἵππους ....]χ[..]με . τι θεὸς α.[................. μυ]στηρίου χοίρα ἐν[............. ὁ κυκεὼν] πέποται. sequitur fr. 397 II.

397 F (T 221 + 49 + 51 K., 4 [B 21] + 4 [B 32] C.)

(I) PAUS. 1, 14, 2 Ἀθηναῖοι δὲ καὶ ὅσοι παρὰ τούτοις ⟨***⟩ ἴσασι Τριπτόλεμον τὸν Κελεοῦ πρῶτον σπεῖραι καρπὸν ἥμερον. ἔτη δὲ ᾄδεται ... Ὀρφέως ... (cf. fr. 382) Εὐβουλεῖ καὶ Τριπτολέμωι Δυσαύλην πατέρα εἶναι, μηνύσασι δέ σφισι περὶ τῆς παιδὸς δοθῆναι παρὰ Δήμητρος σπεῖραι τοὺς καρπούς || (II) P. BEROL. 44, 117 (cf. fr. 383) pergit fr. 396 ἕως τῶν[.......... ....] πρὸς Τριπτ[όλ]εμο[ν ....] ὅθεν Κάθοδος

30 εἶ[δεν] τὰ[ς μ]ελαίνα[ς suppl. Buecheler | ἵππους suppl. Colli || **31** μυ]στηρίου Hiller de Gaetringen :]Στηνίου χοίρα⟨ι⟩ Ludwich : ΣΤΗΜΟΥ leg. Buecheler | ὁ κυκεὼν] suppl. Buecheler

397 1–5 cf. Graf, Eleusis 138 s || **1** lac. ind. Clavier || **1–3** sunt et aliae Triptolemi genealogiae (cf. infra P. Cornell, Paus. 1, 14, 2 [Ἀργείων ... λόγος], Apollodor. Bibl. 1, 5, 2, Hygin. Fab. 147): ap. auctores recentioris aetatis traditiones de Triptolemo confusae: Triptolemus Celei Metaniraeque filius, beneficio Cereris quia Celeus deae indicaverat a quo Proserpina rapta fuisset, fruges per omnes gentes sparsit (haec traditio ut Orphica laudatur a Gregor. Naz., cf. fr. 384), cf. Schol. Nic. Ther. 484 s (195, 1 Crugnola), Ovid. Fast, 4, 539 ss, Nonn. Dion. 19, 82 ss; 27, 285 s; 47, 48, Schol. Aristoph. Equ. 698 a (169, 9 Mervyn-Jones et Wilson), Schol. Aristid. Or. 105, 11 (III 53 Dind.), Mythogr. Vatic. 2, 96; qua de causa Athenienses a sociis primitias et auxilia poposcebant, cf. IG I^3 78 (ca. 422?), II^2 140 (saec. IV med.), Isocr. Paneg. 31; 38, Xenoph. Hell. 6, 3, 6, de quo cf. Kern, Mysterien, RE XVI 2 (1935) 124; Burkert, Greek Religion 67 s | de Triptolemo cf. et. Schwenn, Triptolemos, RE VII A 1 (1939) 213 ss; Herter, Rh. Mus. 90, 1941, 266; Richardson ad Hymn. Cer. 153; Sfameni Gasparro, Misteri e culti 167 ss; Schwartz, Triptolemos, Grazer Beiträge Suppl. 2, Horn 1987; Parker, Athenian Religion, Oxford 1996, 101 || **4–5** σπεῖραι τοὺς καρπούς] in curru draconibus alatis iuncto, cf. Soph. fr. 596 Radt δράκοντε θαιρὸν ἀμφιπλὶξ εἰληφότε, Apollodor. Bibl. 1, 5, 2, Nonn. Dion. 13, 188 ss, Claudian. Rapt. Pros. 3, 51 ss, Mythogr. Vatic. 2, 97 | **icon.** Triptolemus in curru cum spicis repraesentatur iam in saec. VI a. Ch. med. in vassis Atticis nig. fig. cf. et. vas. Locrium saec. VI med. in quo figuratur cum Cerere, Minerva, Hercule, Mercurio et alio qui Πλουτοδότας nominatur; cf. Cook, Zeus I, Cambridge 1914, 211 ss; Metzger, Recherches sur l'imagerie athénienne, Paris 1965, 8 ss; Richardson, Hymn. Dem. p. 196; Matheson, Gr. Rom. Byz. Stud. 35, 1994, 345 ss; Schwarz, Triptolemos, Graz 1987; eund., LIMC VIII 1 (1997) 56 ss || **6** Τριπτ[όλ]εμο[ν suppl. Buecheler | Κάθοδος Die. : κάθοδος Buecheler || **7** cetera suppl. Buecheler (τῆς Κόρης αὕτη in ap. crit.) ||

λέγ[ε]τ[αι τῆς Κόρης αὕτη.] deficit papyrus || (III) P. CORNELL 55, 5 saec. I d. C. prim. ed. Westermann et Kraemer, New York 1926, 246, papyrum denuo inspexit Koenen, cf. Henrichs in: Bremmer (ed.), Interpretations of Greek Mythology, London–Sydney 1987, 250 et adn. p. 270s et denuo ed. Salvadori Baldascino, Aegyptus 70, 1990, 205ss (cum imagine lucis ope confecta, inter pp. 208 et 209) Τριπτ̣ό̣λ̣ε̣μ̣ο̣[ς, οἱ μὲν] Κελ̣ε̣ο̣ῦ̣, [οἱ δὲ Δ]υ̣σ̣α̣ύ̣λ̣ου καὶ Β̣α̣υ̣ρ̣οῦς, οἱ δὲ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ || (IV) MARMOR PARIUM saec. III a. Ch. (cf. fr. 379) 14.]θος τῶν ὑποδεξαμένων τὸν καρπόν || (V) ORPH. Hymn. 41 (Μητρὸς Ἀνταίας) 5ss pergit fr. 395 IV

ἦλθές τ' εἰς Ἀίδην πρὸς ἀγαυὴν Περσεφόνειαν
ἁγνὸν παῖδα Δυσαύλου ὁδηγητῆρα λαβοῦσα,
μηνυτῆρ' ἁγίων λέκτρων χθονίου Διὸς ἁγνοῦ.

hymnus in Cererem in P. Derveni servatus (fr. 398)

398 F

Δ̣ήμητ̣ε̣ρ [Ῥ]έα Γῆ Μῆ̣τ̣ε̣ρ ⟨τε καὶ⟩ Ἑστία Δη̣ι̣ο̣ῖ.

398 (I) P. DERVENI saec. IV a. Ch. col. XXII 7 Γῆ δὲ καὶ Μήτηρ καὶ Ῥέα καὶ Ἥρη ἡ αὐτή. ἐκλήθη δὲ Γῆ μὲν νόμωι, Μήτηρ δ⟨έ⟩ (Janko), ὅτι ἐκ ταύτης πάντα γ[ίν]εται, Γῆ καὶ Γαῖα κατὰ [γ]λῶσσαν ἑκάστοις. Δημήτηρ [δὲ] ὠνο-

398 cf. Philodem. De piet. (P. Hercul. 248 II 7ss, p. 23 Gomperz (= Orph. fr. 28) Κλείδημος (FrGrHist 323 F 25) δὲ [Ῥέαν] Μητέρα θεῶν, ὅ̣[περ] κἀν τοῖς

6–7 ὅθεν Κάθοδος λέγ[ε]τ[αι τῆς Κόρης αὕτη] prob. carminis titulus laudatur, quanquam et interpretari possis 'qua de causa Proserpinae descensus hic accidere dicitur' vel 'qua de causa locus Descensus nominatur', cf. Richardson 81 || 12–13 omnia suppl. Salvadori Baldascino (quanquam antea Henrichs l. laud. 250 Anglice reddit 'as for Triptolemos, [some (consider him) the son of] Keleos, [others] the son of [D]ysaules and B[r]auro, still other the son of Earth (Ge) and Heaven (Uranos)', quod idem vel simillimum Graecum textum manifestat) || 13 Β̣α̣υ̣ροῦς i. e. Βαυβοῦς ('possibili confusione di lettura tra certe forme di β') Salvadori Baldascino : Β⟨ρ⟩α̣υ̣ροῦς 'by confusion with Brauron in Attica' Henrichs, l. laud. 271, adn. 34 | οἱ δὲ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ] cf. Apollodor. Bibl. 1, 5, 2 (cod. **R**[a]**BT** lect. = Pherecyd. FGrHist. 3 F 53) quod mavult Henrichs l. laud., vid. et. Salvadori, Baldascino ad loc. || 17 ἁγνὸν παῖδα Δυσαύλου Hermann : δύσαγνος παῖδ' ἁγνόν Ψ | λαχοῦσα Hermann | cf. Ricciardelli ad loc.

398 de Derveni pap. cf. intr. ad frr. 2ss | ex Hymno Orphico sec. Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 28, adn. 1; Funghi, Corpus dei Papiri Filosofici

μάσθη ὥσπερ ἡ Γῆ Μήτηρ, ἐξ ἀμφοτέρων ἕ[ν] ὄνομα· τὸ αὐτὸ γὰρ ἦν. (suppl. Kapsomenos) ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς Ὕμνοις εἰ̣ρ[η]μένον· [1] καλε[ῖτ]αι γάρ καὶ Δηιὼ ὅτι ἐδηι[ώθ]η ἐν τῆι μείξει (Tsants. per litt.) ‖ (II) PHILODEM. De piet. (P. Hercul. 1428 fr. 3, 13 ss + 248 II 1 ss, pp. 63 et 23 Gomperz, vid. et. Philippson, Hermes 55, 1920, 277 s; Henrichs, Cron. Erc. 5, 1975, 18 s; Schober, Cron. Erc. 18, 1988 [1923], 109 s; Luppe, Eos 79, 1991, 29 ss; Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 114 s) κἀν] (vel ἐν [iam Philippson] suppl. Obbink : ἐν δὲ Schober) τ̣οῖς Ὕμνοις δ' Ὀ̣ρφ[εὺς (suppl. Obbink : δο̣.. ultimus duobus vestigiis tantum pedibus hastarum Π : 'possis ... δ̣ὲ κ̣α̣[ὶ sed ΔΟ [iam probavit N. ΑΟ[HV[2] II, deest O' Obbink : δὲ [ὡς spatio brevius Luppe : δ̣ο̣θ̣[εῖσι vel ἀ̣σ̣θ̣[εῖσι dub. Henrichs in adn.) π]αρὰ Φιλοχόρωι (FGrHist 328 F 185) Γῆν [κ]αὶ Δήμητρα τὴν αὐτὴν Ἑστία̣ι̣ (corr. prim. dub. Gomperz : ΕΣΤΙΝ Π), [καθὸ] (Schober : fort. [καὶ Ῥέαι] Obbink : [φασί] Luppe, post quod interpunxit) καὶ Σοφοκλῆς ἐ[ν Ἰνά]χωι (fr. 269a, 51 Radt) τὴν Γῆν Μη̣[τέ]ρα τῶν θεῶν φη[σιν,] ἐν Τριπτολέμω[ι δὲ] (fr. 615 Radt) καὶ Ἑστίαν εἶν[αι] (omnia suppl. Nauck). sequitur fr. 29

Ἱεροῖς Λ[ό]γοις τινὲς ἐξεν[ηνό]χασιν | Orph. fr. 206 Ῥείη τὸ πρὶν ἐοῦσα, ἐπεὶ Διὸς ἔπλετο μήτηρ, / Δημήτηρ γέγονε | Diod. 1, 12, 4 (Orph. fr. 399) Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα

Greci e Latini, III, Firenze 1995, 574 : at 'this enumeration of divine names is not necessarily a verbatim quotation' Betegh, Cosmology, theology and exegesis in the Derveni papyrus, Ph. D. Thesis, Paris–Budapest 1999, cap. 1, cf. et. § 3.4 | ἐν τοῖς Ὕμνοις] (ap. font. app.) cf. Obbink, Cron. Erc. 24, 1994, 124 adn. 48, qui Philochorum legisse Papyri Derveni commentarium demonstravit, cf. eund. in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 49 adn. 16 | Δημήτηρ [Ῥ]έα Γῆ Μήτ̣ηρ Ἑστία Δηιῶι Π, quod 'not very metrical verse' iudicavit West, Orphic Poems, 81 : duos versus (similes PMG Adesp. 941) disposuit Burkert in: Orchestra, Drama, Mythos, Bühne, Stuttgart et Leipzig 1994, 47 s : 'I suggest that ... the line quoted formed part of an invocation or catalogue priamel apostrophizing these divinities in series' Obbink (1994) 123, qua de causa voc. legere proposuit et suppl. e. g. τε καὶ (monente Janko : ⟨Ἥρ'(η)⟩ Kazansky : recte contradixit Obbink [1994] 123, adn. 43) : at non 'divinities in series' sed plura nomina unius deae, ut recte admonuerunt Rudhardt in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 269 ss; Parker in: Powel (ed.), The Greek world, London 1995, 493 s | de [Ῥ]έα monosyllabico cf. Ο 187 et adn. Janko ad Ξ 203 | Γῆ Μῆτερ] poeta ἐτυμολογεῖ, cf. frr. 206; 399, Eur. Bacch. 275 ss Δημήτηρ θεὰ ... γῆ δ' ἐστίν, ὄνομα δ' ὁπότερον βούληι κάλει, Phoen. 685 Δαμάτηρ θεὰ ... πάντων δὲ Γᾶ τροφός, et al. (cf. Pease ad Cic. De nat. deor. 1, 40; 2, 67); vid. et. Sn., Gesammelte Schriften, Göttingen 1966, 159; Merk., Zeitschr. Pap. Epigr. 1, 1967, 27 s; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 3, 1968, 111; eund., Cron. Erc. 5, 1975, 19; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 107 adn. 54; Versnel, Ter Unus, Leiden 1990, 108 adn. 49; Baxter, The Cratylus, Leiden 1992, 132; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 42 adn. 45; Casadesús, Revisió 437 ss; Obbink (1994) 111 ss; eund. (1997)

aliorum de Cerere et Proserpina carminum fragmenta (frr. 399–402)

399 F (302 K.)

Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα.

399 (I) DIOD. 1, 12, 4 (= Hecat. Abd. FGrHist 264 F 25), cf. EUSEB. Praep. Ev. 3, 3, 5 τὴν δὲ γῆν ὥσπερ ἀγγεῖόν (πάγιόν Euseb. A) τι τῶν φυομένων ὑπολαμβάνοντας μητέρα προσαγορεῦσαι· καὶ τοὺς Ἕλληνας δὲ ταύτην (om. Diod. V) πα-

399 Orph. Hymn. 40, 3 πλουτοδότειρα θεά, cf. 31, 1 s Γαῖα θεά, μῆτερ μακάρων θνητῶν τ' ἀνθρώπων, / παντρόφε, πανδώτειρα | cf. et. in ap. crit. | Eur.

49 et adn. 14; Burkert in: Laks–Most (edd.), Studies 174 adn. 32 | de Terra matre cf. et. Aesch. Suppl. 890 s, 899 s μᾶ Γᾶ μᾶ Γᾶ cum schol. ὦ μῆτερ γῆ, Herod. 1, 85; Theocr. 15, 89; iam invenitur in tabella Cnossia Mycenaeae aetatis KN F 51 *ma-ka* (cf. Aura Jorro, Diccionario Micénico I, Madrid 1985, 422), et in novis tabellis Thebae repertis TH Fq (1) 126, 1; 130, 1 al. | aliter nomen explanavit Plat. Cratyl. 404 b Δημήτηρ μὲν φαίνεται κατὰ τὴν δόσιν τῆς ἐδωδῆς διδοῦσα ὡς μήτηρ 'Δημήτηρ' κεκλῆσθαι | Ἑστία] cf. Eur. fr. 944 Jouan-Van Looy καὶ Γαῖα μῆτερ· Ἑστίαν δέ σ' οἱ σοφοὶ / βροτῶν καλοῦσιν, Theol. Arith. p. 6, 18 de Falco καὶ δὴ Εὐριπίδης ὡς Ἀναξαγόρου γενόμενος μαθητὴς (59 A 20 b D.-K.) οὕτω τῆς γῆς μέμνηται (laud. fr. 944) | Δηιοῖ] de nomine cf. Richardson ad Hymn. Cer. 47 | 'la ι afegida al nom Δηιώ no sembla testimoniada en cap altre lloc i la seva aparició suggereix que el comentarista l'introduí intencionadament per poder derivar el mot del verb ἐδηιώθη' Casadesús 445 (cf. Obbink [1994] 123 et adn. 40 'because she was raped') | de forma cf. Hymn. Cer. 492 Δηοῖ ἄνασσα, Schwyzer, Gr. Gramm. I 478 et adn. 8, at de -ι fin. et. in nom. cf. Choerobosc. 312 s Hilgard λέγει ὁ Ἡρωδιανὸς (II 545, 6 Lentz) ... ὅτι τὰ ἀρχαῖα τῶν ἀντιγράφων ἐν ταῖς εἰς ω ληγούσαις εὐθείαις εἶχεν τὸ ι προσγεγραμμένον οἷον ἡ Λητωί, ἡ Σαπφωί, σὺν τῶι ῑ, vasa Corinthia saec. VI a. Ch. in quibus nomina in OI desinentia communia sunt et alia exempla laudata a Burkert (1994) 47 adn. 28; cf. et. Obbink (1994) 123 et adn. 44, qui post hunc versum (in adn. 42) ex. gr. tempt. πάντων ἀθανάτων ὑμᾶς μίαν ἄρχομ' ἀείδειν vel ... ὅστις ποτ' εἶ

399 μητέρα Theodoret. S | ἁπάντων Theodoret. **BLMCV** | πλούτου δότειρα Diod. V : πλουτοδότηρα Theodoret. **K** : πλουτοδότειραν Theodoret. **S** : πλουτο-

ϱαπλησίως Δήμητϱαν καλεῖν, βϱαχὺ μετατεθείσης διὰ τὸν χϱόνον τῆς λέξεως· τὸ γὰϱ παλαιὸν ὀνομάζεσθαι Γῆν (τὴν Diod. C) μητέϱα, καθάπεϱ καὶ τὸν Ὀϱφέα πϱοσμαϱτυϱεῖν (-ϱεῖ Diod. **VD**[b]) λέγοντα [1] || (II) Theodoret. Graec. affect. cur. 3, 54 (185, 2 Canivet) ὁ δὲ Ὀϱφεύς· Γῆ φησι μήτηϱ – πλουτοδότειϱα || (III) Diod. 3, 62, 7 καθόλου γὰϱ ὑπὸ τῶν ἀϱχαίων ποιητῶν καὶ μυθογϱάφων τὴν Δημήτϱαν γῆν μητέϱα πϱοσαγοϱεύεσθαι || (IV) Theodoret. Graec. affect. cur. 3, 44 (182, 11 Canivet) Δήμητϱα δὲ τὴν γῆν καὶ αὐτὸς (sc. Πλάτων cf. Cratyl. 404b, Euseb. Praep. Ev. 3, 3, 5) καὶ Ὀϱφεὺς καὶ ἄλλοι πϱοσονομάζουσιν, ὡς δὴ μητέϱα οὖσαν καὶ τϱοφὸν τῶν ἐν αὐτῆι διαιτωμένων ἁπάντων

Chrysipp. fr. 6 Jouan-Van Looy Γαῖα μεγίστη … / μήτηϱ πάντων νενόμισται | Lucian. Dial. mer. 7, 1 στεφανῶσαι δὲ καὶ τὴν πλουτοδότειϱαν | Lyr. adesp. PMG 103, 1 Page Εἰϱάνα, / πλουτοδότειϱα βϱοτοῖς | Inscr. Lariss. ed. Helly, Mnemosyne 23, 1970, 250ss Δαμμάτεϱοι Πλουτέ[α]ς

δότις Theodoret. **MCV** | ‘qui versus cum iis quae in Cratere minusculo [fr. 413 ss] leguntur magnam similitudinem habet neque ad Theogoniae antiquitatem ascendere videtur’ Lob. 537 : Rhapsodiis trib. West, Orphic Poems 268 : Τελεταῖς Kern : veri similius mihi videtur hymni ad Cererem initium fuisse, cf. Bernabé, Scritti in onore di Italo Gallo, Napoli 2002, 71 s | cf. et. Die., Festschrift Gomperz 1902, 5; Dieterich, Nekyia 100; eund., Mutter Erde 42 | de re cf. Eur. Bacch. 275 s, Phoen. 685 laud. in ap. crit. fr. 398; vid. et. fr. 29, Cic. De nat. deor. 1, 40 *terramque eam esse quae Ceres diceretur,* ib. 2, 67 *nam ab illis* (sc. *Graecis*) *quoque* Δημήτηϱ *quasi* γῆ μήτηϱ *nominata est,* Cornut. Nat. deor. 28 (52, 10 Lang) Δήμητϱαν οἱονεὶ γῆν μητέϱα, Sext. Empir. Adv. phys. 1, 189 (254, 15 Mutschmann) ἡ γὰϱ Δημήτηϱ, φασίν, οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ Γῆ μήτηϱ, Artem. Onir. 2, 39 (174, 29 Pack) τὴν Δήμητϱα τῆι γῆι τὸν αὐτὸν ἔχειν λόγον φασὶν οἱ σοφοί, Arnob. Adv. nat. 5, 32 *pro tellure Cererem nominat,* cf. 3, 32; 5, 35; 37, Servium in Georg. 3, 7 (III 273, 20 Thilo-Hagen) *Ceres ipsa est terra,* Philargyr. in Ecl. 5, 79 (103, 1 Hagen) *Cererique… idest Deae Terrae, quae eadem est et Proserpina, eadem est et Vesta,* Mythogr. Vatic. I 11 (p. 7 Zorzetti) *Terra id est Ceres,* cf. 12 (p. 8 Zorzetti) *Ceres ipsa est terra,* Hesych. s. v. Ἀχηϱώ· καὶ Γῆ καὶ Δημήτηϱ ἡ αὐτή, Suda s. v. Δημήτηϱ (II 40, 11 Adler) ἡ γῆ, οἱονεὶ Γημήτηϱ, Et. M. 265, 53 (s. v. Δημήτηϱ) παϱὰ τὸ γῆ καὶ τὸ μήτηϱ, γημήτηϱ τις οὖσα, s.v. Δηώ (263, 56 Gaisf.) ἡ Δημήτηϱ γῆ ἐστιν, Et. Gud. s. v. Δημήτηϱ, vid. et. Kern, Demeter RE IV 2 (1901) 2713; Gruppe, Griech. Myth. und Rel. 2, 1906, 1164 ss; Malten, Arch. f. Religionsw. 12, 1909, 299; eund., Hermes 51, 1916, 564; Altheim, Terra Mater 1931, 120; Pease ad Cic. loc.; Henrichs, Zeitschr. Pap. Epigr. 3, 1968, 111 s; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 106; Graf, Eleusis 155 adn. 24; Schwabl, RE Suppl. XV (1978) 1329; Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 124 s; Obbink (1994) 111 ss || poeta ἐτυμολογεῖ, cf. fr. 398 et diss. illic laud., illic et. invenies aliam explanationem Cereris nominis ap. Plat. Cratyl. 404 b | de ficta Aegyptia origine cf. Díez de Velasco – Molinero Polo, Kernos 7, 1994, 82

400 (41 + 42 K., 4 [B 13] a b C.)

καὶ τότε δὴ Ἑκάτην Δηὼ τέκεν εὐπατέρειαν.

401 (44 K.)

τὸ πρὶν ἐὸν μέγα δένδρον ἐπὶ χθονὶ φερέκαρπον.

400 (I) Schol. Apoll. Rhod. 3, 467 (233, 6 Wendel) πότνα θεὰ Περσηί] τινὲς αὐτήν φασι Διὸς εἶναι παῖδα. ἐν δὲ τοῖς Ὀρφικοῖς Δήμητρος γενεαλογεῖται· [1] || (II) Schol. Theocr. 2, 12 (272, 18 Wendel) τᾶι χθονίαι Ἑκάται] Καλλίμαχος (fr. 466 Pf.) κατὰ λέξιν ὧδέ φησιν (Reitzenstein : κατὰ λέξιν φησὶν οὕτως Schneider : καταλέξω δέ φησι K)· 'τῆι Δήμητρι μιχθεὶς ὁ Ζεὺς τεκνοῖ Ἑκάτην διαφέρουσαν ἰσχύϊ καὶ μεγέθει τῶν θεῶν (τ. θε. om. K)'. ἣν ὑπὸ γῆν πεμφθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς Περσεφόνης ζήτησιν (ἀναζήτησιν UEAG) ⟨...⟩ (φασιν add. Schneider : lac. ind. et post lac. add. φησίν. διὸ Reitzenstein : ⟨... διὸ⟩ Wendel) : καὶ νῦν Ἄρτεμις καλεῖται καὶ Φύλαξ (Φυκακὴ Vat.) καὶ Δαιδοῦχος καὶ Φωσφόρος καὶ (ἡ K) Χθονία

401 Et. Gud. s. v. Μίνθη (395, 1 Sturz) ἥν τινες ἡδύοσμον καλοῦσι· ἔστι (Lob. : ἔτι Sturz) δὲ καλάμινθος, ἄγριον ἡδύοσμον, ὅπερ λυπουμένη ἡ Δημήτηρ ἰδοῦσα {ἰδοῦσα} (secl. Lob.) ἐμίσησε καὶ ἄκαρπον ἐποίησεν. Ὀρφεύς· [1]

400 Apoll. Rhod. fr. 7, 2s Χησιὰς εὐπατέρεια τέκεν .../ Ὠκυρόην | Z 292 ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν (cf. χ 227) | λ 235 Τυρὼ ἴδον εὐπατέρειαν | Orph. Hymn. 55, 16 Ἄτροπε καὶ Λάχεσι, Κλωθώ, μόλετ', εὐπατέρειαι | Orph. Hymn. 79, 1 Οὐρανόπαιδ' ἁγνὴν καλέω Θέμιν

401 Hes. Op. 90 πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονί | Hymn. Ven. 270 ἀζάνεται μὲν πρῶτον ἐπὶ χθονὶ δένδρεα καλά | A 88 al. α 196 al., Hymn. Apol. 276 al., Hymn. Ven. 265, Hes. Th. 556 al., Op. 157 al., Sc. 162, fr. 23a 25 M.-W. al. ἐπὶ χθονί

400 cf. Lob. 544; Reitzenstein, Ined. poet. Graec. fragm. (Ind. Rostoch. 1892/93, 23); Malten, Arch. Religionsw. 12, 1909, 439; eund., Hermes 45, 1910, 549s et adn. 3; West, Orphic Poems 266 (qui hoc fragmentum e theogonia 'current in Alexandria, perhaps E[udemian]' putavit) | 'Callimachum libris "Orphicis" usum esse veri non dissimile est' Pf. ad Callim. fr. 466 | de Diana eadem atque Hecate cf. fr. 317 et adn. ad loc., Kraus, Hekate, Heidelberg 1960; Johnston, Hekate Soteira, Atlanta 1990 | vid. et. Mus. fr. 87 II

401 cf. Lob. 803; Kaib., Hermes 30, 1895, 439; Malten, Arch. f. Religionsw. 12, 1909, 417 adn. 3 | φερέκαρπον Lob. : φέρε καρπόν Sturz | alia de Mintha Proserpina et Cerere narrant Oppian. Hal. 3, 486ss (cf. fr. 582), Ovid. Met. 10, 728ss, Str. 8, 3, 14, Schol. Nic. Alex. 374b, at incertum utrum aliqua e carmine orphico manarent necne | cf. et. Detienne, Les jardins d'Adonis, 1972, cap. 4.

402 (46 K.)

Schol. Eur. Hec. 3 (I 11, 19 Schwartz) τὰ περὶ τῆς Ἑκάβης διαφόρως ἱστόρηται. Φιλόχορος μὲν ἐν τῶι περὶ τραγωιδιῶν συγγράμματι (FGrHist 328 F 90) Χοιρίλην αὐτήν φησι καλεῖσθαι, ἴσως δὲ διὰ τὸ πολύπαιδα γεγενῆσθαι· ἡ γὰρ χοῖρος πολλὰ τίκτει, καὶ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς οἱ χοῖροι ἑκάβαι προσαγορεύονται. οἱ δὲ λοιποὶ τῶι κυρίωι αὐτὴν ὀνόματι προσηγόρευσαν.

402 'from an account of the Rape of Persephone (assuming the pigs to be those of Eubouleus)' West, Orphic Poems 266, cf. et. Sittig, Hekabe, RE VII 2 (1912) 2659, Jac. ad Philoch. loc. || **2** συγγράμματι γράφων **Marc. 469** : συγγράφων **M** || **3** κεκλῆσθαι φησίν **Marc. 469** | δὲ om. **Marc. 469** || **4** ἐν om. **A**

III. CARMINA DE MVNDI IMAGINIBVS (frr. 403–420)

plura Pythagoricis priscae aetatis tribuuntur carmina Orphica de mundi imaginibus in quibus mundus cum rebus diversis (rete, peplo, pila, cratere, lyra) comparatur | de his operibus cf. West, Orphic Poems 7ss; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin–New York 1990, 2925s; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 140s | de Pythagora mysteriis Orphicis initiato et de Pythagorico studio in carminibus Orphicis cf. frr. 506ss | de usibus Pythagoricis Orphicis similibus cf. Herodt. 2, 81, 1 (fr. 650) | includo et. in hoc capitulo carmen incertae aetatis Μικρότερος Κρατήρ appellatus, Pythagoricis haud tributum | cf. carmen Φυσικά intitulatum Pythagoricis tributum, quod, ut vid., non de mundi imaginibus tractabat (frr. 800–803)

Δίκτυον (frr. 403–405)

veri simile videtur hoc carmen Zopiro vel Brotino tributo de vivorum creatione ut rete texto tractavisse | de similitudinibus specie veritatis eius carminis cum Pythagorica cosmogonia laudata ab Aristot. Metaph. 1091a 13 (58 B 26 D.-K., quod Philolao trib. Burkert, Lore and Science 235ss, cf. Huffman p. 61s) et Phys. 213b22 (58 B 30 D.-K.), vid. West, Orphic Poems 10: 'at one might suppose the physical theory of the poem to be older than the more abstract scheme of Philolaus'; cf. et. eund., Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971, 230; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408; Kingsley, l. laud., 159 | de retis imagine cf. et. Plat. Tim. 78b πλέγμα ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς οἷον οἱ κύρτοι συνυφηνάμενος, 78d τὸ δὲ ἄλλο κύτος τοῦ κύρτου περὶ τὸ σῶμα ὅσον κοῖλον ἡμῶν περιέφυσεν (de quibus cf. West, l. laud.; Bernabé in: Sfameni [ed.], Destino e salvezza, Cosenza 1998, 67), Dionysium Aegaeum Δικτυακῶν auctorem (Phot. Bibl. n. 185, II 200 Henry; cf. Deichgräber, Die Griechische Empirikerschule, Berlin 1930, 335ss) et alios serae aetatis auctores, de quibus cf. Lob. 380s

403 T (T 223 K.)

Suda s.v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler) Πέπλον καὶ Δίκτυον (sc. ἔγραψε)· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (cf. fr. 1106 III), οἱ δὲ Βροτίνου (p. 55 Thesleff, cf. fr. 1100 II).

403 2 Βροντίνου G

404 F (26 K., 4 [A 61] C.)

Aristot. De gener. anim. 734a 16 ἢ γάρ τοι ἅμα πάντα γίγνεται τὰ μόρια, οἷον καρδία πλεύμων ἧπαρ ὀφθαλμὸς καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, ἢ ἐξεφῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς καλουμένοις Ὀρφέως ἔπεσιν· ἐκεῖ γὰρ ὁμοίως φησὶ γίνεσθαι τὸ ζῶιον τῆι τοῦ δικτύου πλοκῆι.

405 F (289 K.)

Paus. Attic. ι 8 (187, 22 Erbse) (cf. Suda s. v. ἵππος Νισαῖος [II 664, 24 Adler]) ἵππος Νησαῖος ... ἐν δὲ Δικτύωι Ὀρφεὺς λέγει. ὅτι ἡ Νίσα τόπος ἐστὶν ἐν Ἐρυθρᾶι κείμενος.

Πέπλος (frr. 406–407)

'wohl verwandt mit Ἱεροστολικά und Καταζωστικόν' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942), cf. Eisler, Weltenmantel und Himmelszelt, München I 1910, 115, 1, quod dubium mihi videtur | potius carmen in quo terra cum peplo comparatur, cf. Pherecyd. fr. 68 Schibli τότε Ζὰς ποεῖ φᾶρος μέγα τε καὶ καλόν, καὶ ἐν αὐτῶ[ι] π̣ο̣ι̣κ[ίλλει Γῆν] καὶ Ὠγε[νὸν καὶ τὰ Ὠ]γενοῦ [δώματα et comm. v. d. Schibli ad loc. p. 50ss; Vonessen, Antaios, 4, 1963, 1ss; West, Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971, 10s; 230 (vid similia ap. opera ex Oriente p. 53ss); eund. Orphic Poems 10s | de agro cum veste comparato cf. Eitrem, Nordisk tidsskrift f. filolog. 4 de raek VIII 32 | in Rhapsodiis (fr. 286ss) Proserpinae peplus commoratur; probabiliter hoc carmen prisca redactio eiusdem Rhapsodiarum partis fuit, cf. West, Orphic Poems l. laud. | vid. et. Diod. 5, 3, 4 (e Timaeo ut vid., cf. FGrHist 566 F 164) μυθολογοῦσι δὲ μετὰ τῆς Κόρης ... Ἀθηνᾶν τε καὶ Ἄρτεμιν συντρεφομένας συνάγειν μετ' αὐτῆς τὰ ἄνθη καὶ κατασκευάζειν κοινῆι τῶι πατρὶ Διὶ τὸν πέπλον | de auctore cf. Suda s. v. Ὀρφεύς (III 564, 27 Adler) ἔγραψε ... Πέ-

404 cf. Schuster 54 adn. 1; Kern, Arch. Gesch. Philos. 1, 1888, 501; Gruppe, Suppl. 716 adn. 1; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1408; Linforth 151 || 2 πνεύμων **PSY** | Reti tribuit Fabricius : dub. Ziegler | de re cf. Emped. fr. 50 Wright (31 B 57 D.-K.) ἧι πολλαὶ μὲν κόρσαι ἀναύχενες κτλ.
405 2 Δικτύωι Kuester : Δικτύι codd. | cf. Hesych. s. v. Νησαίας ἵππους ... ἵπποι διάφοροι γίνονται, ⟨εἰσὶν δὲ πᾶσαι ξανθαί⟩ | post λέγει lac. ind. Gaisf. | fortasse Νῦσα restituendum sec. Kern || **3** Ἐρυθρᾶι] 'Indiam autem Ἐρυθράν audire testatur Babrii fab. 115, 7, nisi Arabiam intelligere mavis' Kern; cf. Lob. 465; Giseke, Rhein. Mus. 8, 1853, 117 | cf. et. Phleg. Trall. Mirab. 3 p. 71, 3 Keller et Eur. fr. 1015a Jouan–Van Looy et comm. ad loc.

πλον καὶ Δίκτυον· καὶ ταῦτα Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (vid. fr. 1106), οἱ δὲ Βροτίνου (p. 55 Thesleff, cf. Orph. fr. 1100 II).

406 T (T 222 K.)

Clem. Alex. Strom. 1, 21, 131, 5 Ἐπιγένης δὲ ἐν τοῖς Περὶ τῆς εἰς Ὀρφέα ποιήσεως Κέρκωπος εἶναι λέγει τοῦ Πυθαγορείου τὴν εἰς Ἅιδου κατάβασιν καὶ τὸν Ἱερὸν λόγον, τὸν δὲ Πέπλον καὶ τὰ Φυσικὰ Βροτίνου (p. 55 Thesleff, cf. Orph. fr. 1100 I).

407 F (33 K., 4 [B 11] C.)

(I) Clem. Alex. Strom. 5, 8, 49, 3 τί δ'; οὐχὶ καὶ Ἐπιγένης ἐν τῶι περὶ τῆς Ὀρφέως ποιήσεως τὰ ἰδιάζοντα παρ' Ὀρφεῖ ἐκτιθέμενός φησι 'κερκίσι καμπυλόχοισι' τοῖς ἀρότροις μηνύεσθαι, 'στήμοσι' δὲ τοῖς αὔλαξι· 'μίτον' δὲ τὸ σπέρμα ἀλληγορεῖσθαι, καὶ 'δάκρυα Διός' τὸν ὄμβρον δηλοῦν. 'Μοίρας' τε αὖ τὰ μέρη τῆς σελήνης, τριακάδα καὶ πεντεκαιδεκάτην καὶ νουμενίαν· διὸ καὶ 'λευκοστόλους' αὐτὰς καλεῖν τὸν Ὀρφέα φωτὸς οὔσας μέρη. πάλιν 'ἄνθιον' μὲν τὸ ἔαρ διὰ τὴν φύσιν, 'ἀργίδα' δὲ τὴν νύκτα διὰ τὴν ἀνάπαυσιν, καὶ 'Γοργόνιον' τὴν σελήνην διὰ τὸ ἐν αὐτῆι πρόσωπον, 'Ἀφροδίτην' τε τὸν καιρὸν καθ' ὃν δεῖ σπείρειν, λέγεσθαι παρὰ τῶι θεολόγωι. ταῦτα καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἠινίσσοντο, Φερσεφόνης μὲν

406 cf. Tannery, Rev. Phil. 21, 1897, 192s || **1** de Epigen. vid. fr. 1128 || **2** ⟨ἀναφερομένης⟩ ποιήσεως Hiller | Κέρκοπος L | Πυθαγορίου L || **3** Ἱερὸν λόγον] de quo nihil novimus

407 cf. Lob. 836s; Dieterich, Abraxas 29; 102; Heeg, Die angeblichen Orphischen ἔργα καὶ ἡμέραι, München 1907, 38 (cf. fr. 761); 1 B 22 D.-K.; West, Orphic Poems 10; 212; Colli ad loc. p. 407; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 43; Janko, Zeitschr. Pap. Epigr. 118, 1997, 71 | vid. simil. ap. Hippol. De antichr. 4 || **1** de Epigen. vid. fr. 1128 || **2** κερκίσι] de κερκίδος interpretatione Neoplatonica cf. Procl. in Plat. Cratyl. 24, 17 Pasquali ὅτι ἡ κερκὶς εἰκών ἐστιν τῆς διακριτικῆς τῶν ὅλων καὶ τῶν μεριστῶν δυνάμεως τῶν θεῶν κτλ || **3** καμπυλόχοισι Lob. ex Hesichio : καμπυλόχρωσι Clem. : intellige 'vomeres rotis instructi' D.-K. || **4** δάκρυα cf. frr. 145 et 545 || **8** Γοργόνιον] cf. Plut. fac. orb. lun. 29 p. 944b ἐκφοβεῖ δ' αὐτὰς (sc. ψυχάς) καὶ τὸ καλούμενον πρόσωπον ὅταν ἐγγὺς γένωνται βλοσυρόν τι καὶ φρικῶδες ὁρώμενον (de quo cf. Lob. 840; Heeg l. laud.) || **10** Πυθαγόριοι L | ἠινίσσοντο] cf. Plut. de Iside 32 p. 364a τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον, ὡς ἡ θάλαττα Κρόνου δάκρυόν ἐστιν, αἰνίττεσθαι τὸ μὴ καθαρὸν μηδὲ σύμφυλον αὐτῆς (cf. Bernabé in: Pérez Jiménez et al. [edd.], Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid, 1999, 189ss), Porphyr. Vit. Pyth. 41 ἔλεγε δέ τινα καὶ μυστικῶι τρόπωι συμβολικῶς, ἃ δὴ ἐπὶ πλέον Ἀριστοτέλης (fr. 196 Rose) ἀνέγραψεν· οἷον ὅτι τὴν θά-

κύνας τοὺς πλανήτας, Κρόνου δὲ δάκρυον τὴν θάλασσαν ἀλληγοροῦντες. καὶ μυρία ἐπὶ μυρίοις εὕροιμεν ἂν ὑπό τε φιλοσόφων ὑπό τε ποιητῶν αἰνιγματωδῶς εἰρημένα, ὅπου γε καὶ ὅλα βιβλία ἐπικεκρυμμένην τὴν τοῦ συγγραφέως βούλησιν ἐπιδείκνυται, ὡς καὶ τὸ Ἡρακλείτου Περὶ φύσεως, ὃς καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο Σκοτεινὸς προσηγόρευται. ὁμοία τούτωι τῶι βιβλίωι καὶ ἡ Φερεκύδους θεολογία τοῦ Συρίου (p. 178 Schibli) || (II) Hesych. s. v. μίτος· ... τόνος (l. γόνος) et γόνον· μίτον || (III) Scyphos Boeoticum 410–400 a. Ch. (prim. ed. Ath. Mitt. 13, 1889, tab. IX, cf. Roscher II 2538) in quo ΜΙΤΟΣ, ΚΡΑΤΕΙΑ, ΠΡΑΤΟΛΑΟΣ, ΠΑΙΣ et ΚΑΒΙΡΟΣ repraesentantur (de quo cf. Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 122), cf. et. Μιτο in vase ap. Szanto, Ath. Mitt. 11, 405 et θειον Μιτ ap. vas Eleusinum in Polytechnico Atheniense n. 422 (Mayer, Hermes 27, 1892, 512).

Σφαῖρα (fr. 408)

Lob. 382 ad fr. 408 spectare putavit Schol. Hephaest. Ench. A 31, 5 (140, 16 Consbruch) σύγγραμμα ὁ Πέλεκυς (Consbruch : πέλυξ A), ἐπειδὴ κατὰ μίμησιν πελέκεος συντέθεικε (συντέθειται I) ... ἔστι δὲ καὶ Σφαῖρα καὶ Θρόνος σύγγραμμα καλούμενον, hinc coniecit Orphicum carmen σφαιρηδόν fuisse scriptum : valde dubium put. Kern ad loc., qui cf. Mus. Σφαῖραν (Mus. fr. 77 s) et Δημοκρίτου Σφαῖραν in P. Mag. Lugd. (68 B 300, 21 D.-K.) laudatam : West, Orphic Poems 33 adn. 99 supposuit Σφαῖραν (id est 'Pilam') carmen Pythagoricum eodem genere atque Κρατῆρα etc. fuisse (coll. Plat. Phaed. 110 b ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνωθεν θεῷτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσκυτοι σφαῖραι, ποικίλη, χρώμασιν διειλημμένη κτλ, Eratosth. fr. 16 Powell, Apoll. Rhod. 3, 135 σφαῖραν ἐυτρόχαλον, quae terrae symbolum videtur, cf. Cook, Zeus II, 1047), quod mihi veri similius videtur | cf. et. Maas, Hermes 23, 1888, 303; Boll, Sphaera 349 ss

λατταν μὲν ἐκάλει Κρόνου (Rose : εἶναι cod.) δάκρυον, Stob. Flor. 1, 5, 14 (I 77, 16 Wachsm.) δάκρυ μέν ἐστι Κρόνος (de quo cf. Lob. 926) || **14** ἐπιδείκνυνται **L** || verba Orphica e carminibus Platone antiquioribus sumpta sec. Tannery, Rev. Phil. 21, 1897, 192 'Clement ... finds symbols in simple metaphors' recte Linforth 114 s; cf. 'Epigenes' allegorical interpretation may of course have been ... arbitrary' West, Orphic Poems 10 || **17 ss icon.** de vase disseruerunt Kern, Hermes 25, 1889, 7; Mayer, Hermes 27, 1892, 512; Kern, Kabeiros und Kabeiroi 1, RE X 2 (1919) 1440; Guthrie, Orpheus 124; Linforth 141 ss; Ricciardelli Apicella, Boll. Class. 3ª ser. 1, 1980, 130; Bonomi, Mitos, LIMC VI 1 (1992) 626 s; Krateia, ib. 109 || **18** Kaib., Goett. Gel. Nachr. 1901, 519 supposuit μῆτις pro μίτωι legendum : repugnavit Kern, Kabeiros und Kabeiroi, RE X 2 (1919) 1441

408 T (p. 314 K.)

(I) SCHOL. Hom. Σ 570c (IV 556 Erbse) ἥ τε καλουμένη Σφαῖρα ποίημά ἐστιν εἰς τὸν Λίνον, ἀναφέρεται δὲ εἰς Ὀρφέα || (II) EUST. in Il. p. 1163, 56 φασὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ ποιημάτιόν τι ἐπὶ τῶι Λίνωι εἶναι, ὃ Σφαῖρα μὲν καλεῖται, εἰς Ὀρφέα δὲ ἀναφέρεται.

Κρατήρ (frr. 409–412)

de hoc opere omnia nescimus praeter titulum, incertum utrum ei fr. 412 tribuendum sit necne | West, Early Greek Philosophy and the Orient 230 adn. 5 suspicatur doctrinam Alcmaeonis Crot. (24 B 2 D.-K. οὐ δύνανται τὴν ἀρχὴν τῶι τέλει προσάψαι, 24 B 4 D.-K. τὴν δὲ ὑγίειαν ... κρᾶσιν) cum huius carminis argumento conferendam esse; et. mixturam ut similem laudant Emped. fr. 12, 3 Wright (31 B 8, 3 D.-K.), fr. 47, 14ss Wright (31 B 35, 14ss D.-K.); Plato (Phaed. 111d, Phileb. 61bc, Tim. 35; 41d, Leg. 773d); Orpheus (cf. Procl. in Plat. Tim. III 250, 17 Diehl = fr. 335 I) et auctores recentioris aetatis (cf. Hymn. Mag. 23, 21 [II 262 Preisendanz–Henrichs] ὁρκίζω κρητῆρα θεοῦ κτλ., Hermeticorum caput V Ἑρμοῦ πρὸς Τατ, ὁ Κρητὴρ ἢ κτλ. cf. Reitzenstein, Poimandres 100; 194; 214 adn. 1; Nock-Festugière, Hermes Trism. I, 56s, adn. 28; Copenhaver, Hermetica, Cambridge 1992, 131) | de Cratere cf. Lob. 736; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1411; Pfister, Würzb. Jahrb. 2, 1947, 181; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 51, 1958, 53ss (= Opusc. Select., Lund 1960, III, 332ss); Kahane, The Krater and the Grail, Urbana 1965; West Orphic Poems 11; eund., Bull. Inst. Clas. Stud. 30, 1983, 68; Brisson, ANRW II 36.4, Berlin–New York 1990, 920; Edwards, Zeitschr. Pap. Epigr. 90, 1992, 55ss; Parker in: Powel (ed.), The Greek world, London 1995, 486; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 134ss; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 68 | incertum et. utrum Platonis mythus de psychogonia in Tim. 35; 41d Orphicorum doctrinam sapiat necne, cf. Wil., Plat. II, 264 adn. 1; Kingsley, l. laud. | cf. et. fr. 335, ubi de cratere et. loquitur | fort. Κρατῆρι fr. 857 tribuendum est

409 T (T 222 + p. 308 K.)

CLEM. ALEX. Strom. 1, 21, 131, 3 τὸν Κρατῆρα δὲ τὸν Ὀρφέως Ζωπύρου τοῦ Ἡρακλεώτου (sc. εἶναι λέγουσι), cf. fr. 1106 II.

408 cf. Lin. fr. 77; vid. et. Jac. ad Philocor. FGrHist 328 F 207: 'the note about the Sphaira ... might even derive from Ph[ilochorus], who in Περὶ μαντικῆς [F 76–77] dealt with Orpheus ... but the citation from him is too distinctly limited' || **3** ποιημάτιόν] cf. Van der Valk ad loc.

410 T (p. 308 K.)

Servius in Aen. 6, 667 (II 93, 20 Thilo-Hagen) *plura invenies ap. Mus. fr. 13 IV* nam ad ipsum carmen scripsit (*sc.* Orpheus), quod appellatur Crater.

411 T (T 223 + p. 308 K.)

Suda s. v. Ὀρφεύς (III 565, 4 Adler) Κρατῆρας (sc. ἔγραψε)· ταῦτα Ζωπύρου φασί, cf. fr. 1106 III.

412 F (294 K.)

Plut. Ser. num. vind. 28 p. 566 a ἄλλην οὖν τοσαύτην διελθὼν ὁδὸν ἔδοξεν ἀφορᾶν κρατῆρα μέγαν, εἰς δὲ τοῦτον ἐμβάλλοντα ῥεύματα ... ἑώρα δὲ τρεῖς δαίμονας ὁμοῦ καθημένους ἐν σχήματι τριγώνου πρὸς ἀλλήλους τὰ ῥεύματα μέτροις τοσὶν ἀνακεραννύντας. ἔλεγεν οὖν ὁ τοῦ Θεσπεσίου ψυχοπομπὸς ἄχρι τούτου τὸν Ὀρφέα προελθεῖν, ὅτε τὴν ψυχὴν τῆς γυναικὸς μετήιει, καὶ μὴ καλῶς διαμνημονεύσαντα λόγον εἰς ἀνθρώπους κίβδηλον ἐξενεγκεῖν ὡς κοινὸν εἴη μαντεῖον ἐν θεοῖς Ἀπόλλωνος καὶ Νυκτός.

Μικρότερος Κρατήρ (frr. 413–416)

hoc opus testatur solus Ioann. Diacon. : at cf. Suda s.v. Ὀρφεύς (fr. 411) ἔγραψε ... Κρητῆρας· ταῦτα Ζωπύρου φασίν, vid. comm. ad hoc fr. | de hoc carmine cf. Kern, Arch. Gesch. Philos. 2, 1889, 387 ss; Gruppe, Suppl. 735; Rohde, Psyche II^{6}, 1145 adn. 3; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1411 s; West, Orphic Poems 262 adn. 3 (vid. et. 267 ubi dub. eidem carmini fr. 335 adtrib.) | auctor frequenter ἐτυμολογεῖ

410 2 quod crater/// (*'cratera fuit, cf. Lobeck Aglaoph. p. 375 sq.' Thilo Hagen)* appellavit **M**

411 Κρατῆρας] 'der Plural ... weist darauf, daß mehrere Orphische Gedichte mit diesen Titel existierten' Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1411

412 5 προελθεῖν Wyttenbach : προσελθεῖν cod. | incertum utrum Καταβάσει an Crateri hoc fr. tribuendum sit, cf. Kern pp. 306 et 309; Wil., Glaube II, 194 adn. 3; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 51, 1958, 53 ss (= Opusc. Select., Lund 1960, III, 332 ss); West, Orphic Poems 12; Flacelière-Irigoin, Introduction générale, Plutarque, Œuvres morales, I, Paris, 1987, CXCIs; Klaerr-Vaernière ad loc., p. 222 s; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 135 s; Bernabé in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 74; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 106 adn. 23

413 F (297a K.)

Ἑρμῆς δ' ἑρμηνεὺς τῶν πάντων ἄγγελός ἐστι,
Νύμφαι ὕδωρ, πῦρ Ἥφαιστος, σῖτος Δημήτηρ,
ἡ δὲ θάλασσα Ποσειδάων μέγας δ' Ἐνοσίχθων·
καὶ πόλεμος μὲν Ἄρης, εἰρήνη δ' ἔστ' Ἀφροδίτη.
οἶνος, τὸν φιλέουσι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι,
ὅν τε βροτοῖς εὗρεν λυπῶν κηλήτορα πασῶν
ταυρογενὴς Διόνυσος εὐφροσύνην πόρε θνητοῖς
ἡδίστην πάσῃσί τ' ἐπ' εἰλαπίνῃσι πάρεστι,

413 Ioann. Diacon. Galen. ad Hes. Th. 943 (Gaisf. II, 604, 3), Natalis Comes Mythol. Ven. 1568, 47 ὅτι δὲ καλῶς ἡμεῖς ἐξελαβόμεθα τὸν μὲν Ἄρην εἰς τὸν πόλεμον, τὸν δὲ Διόνυσον εἰς τὸν οἶνον, τὸν δὲ Ποσειδῶνα εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν δ' Ἥφαιστον εἰς τὸ πῦρ καὶ ἄλλα ἄλλως, μαρτυρεῖ καὶ ἐν τῶι μικροτέρωι Κρατῆρι ὁ Ὀρφεὺς τάδε λέγων· [1–12] sequitur fr. 414

413 1 Orph. Hymn. 28, 1 Ἑρμεία, Διὸς ἄγγελε, ... 6 ἑρμηνεῦ πάντων | Philon Leg. ad Gaium 99 προσήκει (sc. crepidae alatae) τὸν ἑρμηνέα καὶ προφήτην τῶν θείων, ἀφ' οὗ καὶ Ἑρμῆς ὠνόμασται | ε 29 Ἑρμεία· σὺ γὰρ αὖτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι | Hymn. Cer. 107 εὖτέ μοι Ἑρμῆς ἦ[λθ]' ἐριούνιος ἄγγελος ὠκύς | Apoll. Rhod. 1, 642 ἀγγελίας καὶ σκῆπτρον ἐπέτραπον Ἑρμείαο | Nonn. Dion. 20, 264 Διὸς ἄγγελος Ἑρμῆς, cf. 38, 76 || **2** Orph. Hymn. 66, 1 Ἥφαιστ' ὀμβριμόθυμε, μεγασθενές, ἀκάματον πῦρ (frequenter Ἥφαιστος idem atque πῦρ valet, cf. B 426, Soph. Ant. 123 al.) || **3** H 445 al., α 74 al., Hes. Op. 667, fr. 30, 32 M.-W. al. Ποσειδάων ἐνοσίχθων || **5** ξ 83 θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν | ω 64 Hes. Th. 535, Op. 108 θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι || **6** Orph. Hymn. 85, 6 πάσης λύπης || **6s** Cypr. fr. 17, 1 οἶνον ... θεοὶ ποίησαν ἄριστον | Panyas. fr. 19, 1 οἶνος θνητοῖσι θεῶν πάρα δῶρον ἄριστον || **7** Nonn. Dion. 12, 170 εὐφροσύνην Διονύσωι | Nonn. Dion. 8, 90 Ζεὺς πόρε δῆριν Ἄρηι καὶ εὐφροσύνην Διονύσωι, cf. 39, 148 | Nonn. Dion. 42, 96 Διόνυσον ἄγειν κειμήλια νύμφηι / εὐφροσύνην βιότοιο, cf. 12, 170 || **7s** Orph. fr. 299, 3 καίπερ ἐόντι νέωι καὶ νηπίωι εἰλαπιναστῆι ||

413 cf. Lob. 731ss; Kern, Arch. Gesch. Philos. 2, 1889, 389; Gruppe, Suppl. 735 || **1** ἐτυμολογεῖ poeta, cf. Orph. Hymn. 28, 6 et Ricciardelli adn. ad loc.; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 41 || **2** Νύμφαι ὕδωρ] vid. Antig. Carist. Anth. Pal. 9, 406, 3 κεῖμαι δ' ἐν Νύμφαις, de re cf. Díez Platas in: Bermejo-Díez Platas, Lecturas del mito griego, Madrid 2002, 301ss || **2ss** 'Empedoclem redolent' Kern || **4** εἰρήνη δ' ἔστ' Ἀφροδίτη] cf. Pirenne-Deforge, L'Aphrodite grecque, Athènes 1994, 454 et adn. 291 || **6** ὅς τε et κολλήτορα **B** : ὅς τε et καλλήτορα ed. Trincavell. | λυπέων et πασέων Hermann | κηλήτορα hapax || **7** ταυρογενὴς] hapax | πόρε θανοῦσι **B** ed. Trincavell. || **8** τ' om. **B** ed. Trincavell. | ἐν Abel | cf. 299, 3 νηπίωι εἰλαπιναστῆι ||

καὶ Θέμις ἥπερ ἅπασι θεμιστεύει τὰ δίκαια,
Ἥλιος ὃν καλέουσι Ἀπόλλωνα κλυτότοξον
Φοῖβον ἐκηβελέτην μάντιν πάντων ἑκάεργον,
ἰητῆρα νόσων Ἀσκληπιόν. ἓν τάδε πάντα.

414 F (297b K.)

Ζεὺς δὲ πάντων ἐστὶ θεὸς πάντων τε κεραστής,
πνεύμασι συρίζων φωναῖσί τε ἀερομίκτοις.

414 Ioann. Diacon. Galen. ad Hes. Th. 943 (Gaisf. II 604, 20), Natalis Comes Mythol. Ven. 1568, 47 pergit fr. 413 ὅτι δὲ καὶ ἐκ τῆς Μνημοσύνης αἱ Μοῦσαι γεννῶνται καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς καὶ αἰθὴρ λέγεται, ἄκουε τοῦ εἰρημένου Ὀρφέως· [1–2] sequitur fr. 415

9 Hymn. Apoll. 253 al. πᾶσι θεμιστεύοιμι ‖ **10** ρ 494, Bacchyl. 1, 148, Anth. Gr. App. Epigr. sepulchr. 274, 1, Nonn. Dion. 33, 163 κλυτότοξος Ἀπόλλων | O 55 Ἀπόλλωνα κλυτότοξον | Δ 101 al. Ἀπόλλωνι … κλυτοτόξωι, cf. φ 267 ‖ **11** I 564 ἑκάεργος … Φοῖβος Ἀπόλλων | Hes. Sc. 100 Φοίβου Ἀπόλλωνος, ἑκατηβελέταο | Hymn. Apoll. 134 Φοῖβος … ἑκατηβόλος | Hymn. Apoll. 257 Φοῖβε ἄναξ ἑκάεργε | A 479 al., ϑ 323, Hymn. Apoll. 357 al., Hymn. Merc. 281 al., Tyrt. fr. 14, 1 Gent.-Prato, Pind. Py. 9, 28 ἑκάεργος Ἀπόλλων (genet. Hymn. Apoll. 56) | Sol. fr. 1, 53 Gent.-Prato ἄλλον μάντιν ἔθηκεν ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων | Orph. fr. 700 ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων ‖ **12** Hom. Hymn. 16, 1 ἰητῆρα νόσων Ἀσκληπιόν | Δ 194 al. Ἀσκληπιοῦ … ἰητῆρος | Orph. Hymn. 67, 1 ἰητὴρ πάντων, Ἀσκληπιέ | Diog. Laert. Anth. Pal. 7, 108s Ἀσκληπιός ἐστιν ἰητὴρ / σώματος | Anth. Gr. App. Epigr. dedic. 226, 1 Ἀσ[κληπιὸν ἰητῆρα (dat. 228, 1) | Theocr. Epigr. 8, 2, Anth. Gr. App. Epigr. dedic. 209, 1, Orac. Epigr. 172, 6 ἰητῆρι νόσων | Anth. Gr. App. Epig. sepulcr. 221, 1 νούσων ἰητῆρα | Quint. Smyrn. 7, 61 ἰητήρια νούσων | Euphor. fr. 94 I 3 De Cuenca = 68, 3 Van Groningen νόσων [ἅ]περ ἰητῆ[ρος | Herod. Mim. 4, 8 ἰητῆρες ἀγρίων νούσων | A 257 al., β 368 al., Hes. Op. 688 al. τάδε πάντα

414 1 Orph. Hymn. 11 (Πανός), 12 ἀληθὴς Ζεὺς ὁ κεράστης | Gregor. Naz. Carm. arcana 4, 14s Moreschini πῶς μίχθη; τίς ἔμιξε Θεοῦ δίχα; εἰ δὲ κεραστὴς / ἔστι Θεός ‖ **2** Eur. Iph. Taur. 430s πνοαῖς / συριζόντων | Nonn. Dion. 37, 736 συρίζων ἀνέμοισι

9 cf. adn ad v. 1 ‖ **10s** Ἥλιος κτλ] cf. Fauth, Helios Megistos, Leiden–New York–Köln 1995, 219 (n. 97) vid. et. de Apolline eodem atque Sole fr. 536ss cum introd. ‖ **11** ἐκηβελέτην] hapax ‖ **12** ἔνθαδε Heinse | ἓν τάδε πάντα] cf. Lob. 462ss

414 vid. ad fr. 413; cf. et. Fauth, Helios Megistos, Leiden–New York–Köln 1995, 219 (n. 98) ‖ **1** κεραστής Gesner : κεράστης ed. Trincavell. Heinse ‖ **2** φωνῆισιν τ' ἠερομίκτοις Hermann : καὶ φωναῖς ἠερομίκτοις Abel

415 F (297c K.)

ταὐτὸ καὶ ἁρμονία Μουσῶν τά τε ὄργανα πάντων
Μνημοσύνη πάντων πρῶτον πόρεν οὔτ' ἀνεφάνθη·
ἀλλὰ χρόνος λήθηι κατεχρήσατο καὶ κατέκρυψε.
νῦν δὲ τέχναι τε λόγοι τε νόμοι θ' ὅσα τ' ἔργα τέτυκται,
πάντα διὰ μνήμην διασώιζεται ἀνθρώποισιν.

416 (298 K.)

ἔστιν δὴ πάντων ἀρχὴ Ζεύς. ζῆν γὰρ ἔδωκε
ζῶια τ' ἐγέννησεν καὶ Ζῆν' αὐτὸν καλέουσι

415 Ioann. Diacon. Galen. ad Hes. Th. 943 (Gaisf. II 604, 24), Natalis Comes Mythol. Ven. 1568, 47 pergit fr. 414 ἢ γὰρ οὐχὶ δῆλός ἐστι τὸν αἰθέρα καλῶν οὕτω· [1–5] ἔχεις ταύτας τὰς χρήσεις τῶν ὀνομάτων τῆς μεταλήψεως οὐκ ἐκ ποιητοῦ τοῦ τυχόντος, ἀλλ' ἐκ σωφοῦ καὶ χρόνωι προήκοντος. ὥστε μὴ τερατολογεῖν ἡμᾶς οἴου, ὦ τέκνον

416 Ioann. Diacon. Galen. ad Hes. Th. 482 (Gaisf. II 588, 24) ὁ Ζεὺς τοῦ Διὸς κλίνεται, δηλουμένου πάντως ἡμῖν, ὡς οὗτός τε ζωή ἐστι, καὶ δι' αὐτοῦ ζῶσι τὰ πάντα καὶ τὰ ὄντα ἁπλῶς δι' αὐτοῦ τὸ εἶναι εἴληχεν· ἄκουε γὰρ τοῦ Ὀρφέως ἐν τῶι λεγομένωι Κρατῆρι τάδε σοι λέγοντος· [1–4]

415 2 Apoll. Rhod. 1, 643 ὅ οἱ μνῆστιν πόρε πάντων || 3 Nonn. Dion. 11, 520 ἀλλὰ τότε χρόνος | Nonn. Paraphr. 16, 4 ἀλλὰ ταχὺς χρόνος || 4 Hymn. Merc. 317 τέχνῃσίν τε καὶ ... λόγοισιν | Χ 450 ὅτιν' ἔργα τέτυκται | Ω 354, Hymn. Cer. 140, Apoll. Rhod. 4, 61 ἔργα τέτυκται || 4–5 Orph. fr. 14, 2 [π]άντα τέτ[υκται et sim. illic laud. | Arr. Epict. 1, 14, 9 ἐμπίπτεις τοῖς πρώτως τετυπωκόσι τέχνας τ' ἄλλην ἐπ' ἄλληι καὶ μνήμας ἀπὸ μυρίων πραγμάτων διασώιζεις

416 1 Terpander fr. 3 Gostoli (= PMG 698, 1 Page) Ζεῦ πάντων ἀρχά, πάντων ἁγήτωρ | Orph. fr. 14, 4 Ζεὺς δ' ἀρχὸς ἁπάντων cf. sim. illic laud., vid. et. fr. 14, 1 et sim. ||

415 vid. ad fr. 413 || 1 ταὐτὸ καὶ] οὕτως Mullach | ἁρμονίη Μουσέων, ταῖς τ' ὄργανα πάντα Hermann | πασῶν Gesner || 2 Μνημοσύνη] cf. Lam. aur. frr. 474, 1 (cum adn. ad loc.); 476, 12 et 491, 3; vid. et. Μνημώ fr. 179 s | οὐκ Müller || 3 χρόνον λήθη Gesner

416 cf. Lob. 735 s; Kern, Arch. Gesch. Philos. 2, 1889, 391; Gruppe, Suppl. 735; Zeller, Kl. Schr. II, 177; Bernabé, Rev. Esp. Ling. 22, 1992, 45 || 1 ἐστι δὲ τῶν ἁπάντων B ed. Trincavell. : ἔστι δὲ συμπάντων dub. Lob. || 2 ζῆν Struve : Ζεύς cod. | de re cf. Eust. in Il. p. 436, 12 ὁ δὲ Ζήν ἢ ῥηματικῶς ἔχει, ὡς ἀπὸ τοῦ ζῶ et 1200, 15: vid. et. locos a Van der Valk in ap. crit. laud. ||

καὶ Δία τῆιδ', ὅτι δὴ διὰ τοῦτον ἅπαντα τέτυκται.
εἷς δὲ πατὴρ οὗτος πάντων θνητῶν τε θεῶν τε.

Λύρη (frr. 417–420)

Kern ignorabat hoc poema Orphicum, prob. Hellenisticae aetatis et a Pythagorico quodam compositum, quod novimus propter Scholium Vergilianum a Savage, Trans. Am. Phil. Ass. 56, 1925, 235 (fr. 417) editum | in hoc carmine veri simillimum videtur de septem mundi orbes cum Orphei lyrae chordis adaequatis et de animis (fort. inclusa Eurydicae anima) ab hac lyra evocatis tractavisse | poema notum et imitatum a Varrone Atacino et aliis auctoribus Latinis | de hoc carmine cf. Nock, Class. Rev. 41, 1927, 169ss; eund., Class. Rev. 43, 1929, 60s; Keydell, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1336; Ziegler, ibid. 1412; Cumont, Recherches sur le symbolisme funéraire des romains, Paris 1942 [1966] add. ad p. 18; Burkert, Lore and Science 357; West, Orphic Poems 29ss; Lambardi in: Munus amicitiae, scritti in memoria di A. Ronconi, I, Firenze 1986, 125ss; Paterlini, Septem discrimina vocum. Orfeo e la musica delle sfere, Bologna 1992; Molina, Universidad Abierta ser. R 15, 1995, 157ss.

3 Orph. fr. 14, 2 [π]άντα τέτ[υκται et sim. illic laud. || 4 Orph. fr. 201 πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε et sim. illic laud.

3 καὶ Δία τῆιδ'] Platt : καὶ Δία τ' ἦιδ' vulg. : καὶ δ' αὖτ' Lob. | δὴ om. **B** || 4 θνητῶν τε θεῶν τε Lob. : θηρῶν (θεῶν **B**) τε βροτῶν τε cod., cf. fr. 14 || 'Stoicorum doctrina aperta' Kern ad loc. coll. Chrysipp. fr. 1062 (Stoic. Vet. Fr. II 312 Arnim) Ζεὺς μὲν οὖν φαίνεται ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ πᾶσι δεδωκέναι τὸ ζῆν. Δία δὲ αὐτὸν λέγουσιν, ὅτι πάντων ἐστὶν αἴτιος καὶ δι' αὐτὸν πάντα : at cf. Hes. Op. 2 s Δι' ἐννέπετε, .../ ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες κτλ., Plat. Cratyl. 396a οἱ μὲν γὰρ 'Ζῆνα', οἱ δὲ 'Δία' καλοῦσιν ... οὐ γάρ ἔστιν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὅστις ἐστὶν αἴτιος μᾶλλον τοῦ ζῆν ἢ ὁ ἄρχων τε καὶ βασιλεὺς τῶν πάντων. συμβαίνει οὖν ὀρθῶς ὀνομάζεσθαι οὗτος ὁ θεὸς εἶναι, δι' ὃν ζῆν ἀεὶ πᾶσι τοῖς ζῶσιν ὑπάρχει· διείληπται δὲ δίχα, ὥσπερ λέγω, ἓν ὂν τὸ ὄνομα, τῶι 'Διὶ' καὶ τῶι 'Ζηνί' (vid. et. Procl. in Plat. Cratyl. 52, 4 Pasquali εἰκότως ἄρα καὶ τὸ ὄνομα διττόν ἐστιν αὐτοῦ, ὧν τὸ μὲν Δία τὴν δι' οὗ αἰτίαν δηλοῖ, ἥτις ἐστὶν ἡ πατρικὴ ἀγαθότης, τὸ δὲ Ζῆνα τὴν ζωογονίαν, ὧν τὰς πρώτας ἐν τῶι παντὶ αἰτίας ὁ δημιουργὸς ἑνιαίως προείληφεν)

417 F

(I) Schol. Verg. Aen. 6, 119 ap. Cod. Par. Lat. 7930 (prim. ed. Savage, Trans. Am. Phil. Ass. 56, 1925, 235) si potuit Manes] dicunt tamen quidam liram Orphei cum VII cordis fuisse, et celum habet VII zonas, unde teologia assignatur. Varro autem dicit librum Orfei de vocanda anima Liram nomi-

417 3 cum VII cordis] *de qua cf. Hymn. Merc. 51* ἑπτὰ ... χορδάς, *Terpandr. fr. 4 Gostoli* ἑπτατόνωι φόρμιγγι, *Io. Ch. 5, 3 Gent.-Prato (93, 3 Leurini)* πρὶν μέν σ' (sc. λύραν) ἑπτάτονον ψάλλον διὰ τέσσαρα πάντες Ἕλληνες, *Pind. Py. 2, 70* ἑπτακτύπου φόρμιγγος *(et schol. ad loc.), Nem. 5, 24* φόρμιγγ' ... ἑπτάγλωσσον, *Bacchyl. 20b, 2* ἑπτάτονον λ[ι]γυρὰν κάππαυε γᾶρυν, *Eur. Herc.* 683 παρά τε χέλυος ἑπτατόνου, *Iph. Taur.* ἑπτατόνου λύρας (ἑπτάτονον *et ap. Eur. Alc. 446, Nonn. Dion. 1, 488 al., Synes. Hymn 8, 38*), *vid. et. Honest. Anth. Pal. 9, 250* ἑπτάπυλον γὰρ / πάτρην (sc. Θήβην) ἑπταμίτωι τείχισας ἐν κιθάρηι, *Philochor. FGrHist 328 F 88a, Strab. 13, 2, 4, Ariston. Hymn. Vest. 8, Cleonid. Mus. Intr. Harm. 12, et infra Lucian. De astr. 10 [fr. 418]* | **icon.** *cf. iam Hagiae Triadis sarcophagum* | *de re vid. Aign, Die Geschichte der Musikinstrumente des ägäischen Raumes bis um 700 vor Christus, Diss. Frankfurt am Main 1963, 44s; Burkert, Lore and Science 350ss; Hägg, Symb. Osl. 44, 1989, 36ss (cf. eund. in: Restani [ed.], Musica e mito nella Grecia antica 209ss), Leurini ad loc.* | *cf. lyram cosmicam et in Scythin. fr. 1 West* ἁρμόζεται / Ζηνὸς εὐειδὴς Ἀπόλλων πᾶσαν, ἀρχὴν καὶ τέλος / συλλαβών, ἔχει δὲ λαμπρὸν πλῆκτρον ἡλίου φάος, *Alexand. Ephes. Suppl. Hell. 21, 9s* πάντες δ' ἑπτατόνοιο λύρης φθόγγοισι συνωιδὸν / ἁρμονίην προχέουσι, 25s τοίην τοι σειρῆνα Διὸς πάις ἥρμοσεν Ἑρμῆς, / ἑπτάτονον κίθαριν, θεομήστορος εἰκόνα κόσμου, *Ostan. fr. 8b, Bidez-Cumoint* ἑπτὰ μὲν ἔδοξαν εἶναι θεούς, τὸν Ἥλιόν φημι καὶ τὴν Σελήνην καὶ τοὺς πέντε πλάνητας, ἐντεῦθεν ἑπτάχορδον καὶ τὴν λύραν ἱστοροῦντες, *Phil. opif. mund. 42* λύρα ἡ ἑπτάχορδος ἀναλογοῦσα τῆι τῶν πλανήτων χορείαι καὶ ἐλλογίμους ἁρμονίας ἀποτελεῖ, *quanquam alii aliis modis imaginem concipiunt, cf. Boyancé in: Mélanges Grat, Paris 1946, I, 3ss; West, Orphic Poems 30 et adn. 89; Lambardi 134 et adn. 24* | et] ut *'is possible, but not necessary' Nock* | celum habet VII zonas] de *re cf. Plat. Tim. 38c, Chrysipp. fr. 527 (Stoic. Vet. Fr. II 168, 32 Arnim), Schol. Arat. 752 (381, 1 Martin), Gemin. Isag. 1, 1ss, Ps.-Aristot. De mund. 392a 18ss, Hom. Hymn. 8, 7, Orph. Hymn. 7, 8, Corp. Herm. 1, 25 p. 15, 15ss; 3, 2 p. 44, 13ss; 11, 7 p. 150, 2s; Nock-Festugière, etc.; vid. et. Gundel, Planeten, RE XX 2 (1950) 2023; Roscher, Planeten, Gr. Myth Lex. III 2, 2524s* | teologia] *cf. Damasc. De princ. 123 (fr. 23)* ἐν μὲν τοίνυν ταῖς φερομέναις ταύταις ῥαψωιδίαις Ὀρφικαῖς ἡ θεολογία ⟨τοιά⟩δε τίς ἐστιν | *de lyra Orphei inter sidera constituta cf. fr. 1074s* ‖ 4 ⟨e⟩vocanda *Nock* (i.e. περὶ ψυχαγωγίας) ‖ 5 et negantur – ascendere] *'the words ... need not be part of Varro's statement or directly concerned with the Orphic treatise' Nock* : *at cf. Burkert, Lore and Science 357 (cum adn. 37), qui cf. Aristid. Quint. De mus. 3, 2* διὸ καὶ Πυθαγόραν φασὶ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ποιούμενον μονοχορδίζειν τοῖς ἑταίροις παραινέσαι δηλοῦντα ὡς τὴν ἀκρότητα τὴν ἐν μουσικῆι νοητῶς μᾶλλον δι' ἀριθμῶν ἢ αἰσθητῶς δι' ἀκοῆς ἀναληπτέον, *ut Burkert optime animadvertit cum*

nari, et negantur animae sine cithara posse ascendere || (II) SERVIUS in Aen. 6, 645 (I 89, 23 Thilo-Hagen) Orpheus ... *(quae sequuntur vid. ap. fr. 894)* qui primus orgia instituit *(vid. fr. 559)*, primus etiam deprehendit harmoniam, id est circulorum mundanorum sonum, quos novem esse novimus. e quibus summus, quem anastron dicunt, sono caret, item ultimus, qui terrenus est. reliqui septem sunt, quorum sonum deprehendit Orpheus, unde uti septem fingitur chordis.

418 F (T 107 K.)

LUCIAN. De astrol. 10 Ἕλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιόπων οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ἤκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλα ἐμφανέως, οὐδὲ ἐς φάος τὸν λόγον προήνεγκεν, ἀλλ' ἐς γοητείην καὶ ἱερολογίην, οἵη διανοίη ἐκείνου. πηξάμενος γὰρ λύρην ὄργιά τε ἐποιέετο καὶ τὰ ἱερὰ ἤειδεν· ἡ δὲ λύρη ἑπτάμιτος ἐοῦσα τὴν τῶν κινεομένων ἀστέρων ἁρμονίην συνεβάλλετο. ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος καὶ ταῦτα ἀνακινέων πάντα ἔθελγεν καὶ πάντων ἐκράτεεν· οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύραν ἔβλεπεν οὐδέ οἱ ἄλλης ἔμελε μουσουργίης,

sphaerarum harmoniae doctrinam explicare conamur, non mathematicam scientiam sed eschatologiam invenimus, cf. et. Lambardi, l. laud. | *de sphaerarum harmonia cf. et. Jan, Philologus 52, 1894, 13ss; Guthrie, A History of Greek Philosophy, Cambridge 1962, I, 295ss; Pépin, Harmonie der Sphären, Reallexikon für Antike und Christentum, XIII 1986, 593ss* | ascendere] *'referring to the soul's ascent after death through the seven planetary spheres' recte Nock 169 potius quam ex inferos ad terram* | *de musica ad animas ascendendas cf. Cic. De Rep. 6, 18* septem ... distinctos intervallis sonos ... quod docti homines nervis imitati atque cantibus aperuerunt sibi reditum in hunc locum, sicut alii, qui praestantibus ingeniis in vita humana divina studia coluerunt, *Aristid. Quint. 2, 19 (92 Winnington-Ingram)* μαρτυροῦσι δέ μοι καὶ οἱ ... λόγιοι μὴ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ παντὸς τοιαύτηι κεχρῆσθαι συστάσει κτλ || **7** primum **M** | armonian **A** : armoniam *reliqui* || **9** anostran **F** | dicunt] id est sine astris *add.* **D** || **10** uti septem] ut in VII **ASH** : in septimo **R** : ait septem **F** : septem **C** | *de hoc fr. cf. et. Ferrero, Storia del Pitagorismo nel mondo romano, Torino 1955, 383ss; Deschamps, Latomus 38, 1979, 18 adn. 53; Breglia Pulci Doria in: Cassio et Poccetti (edd.), Forme de religiosità e tradizioni sapienziali, 1994, 74; Bernabé in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 66* || **icon.** *Burkert, Orphism and Bacchic Mysteries, Berkeley 1977, 31 cum his locis comparat signa fictilia Orphei et duarum Sirenarum in Paul Getty Museum, Malibu, servata, cf. eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 75*

418 2 Ὑάγρου **GE** et fort. **W**[1] || **4** γοητίην **G** | cf. Strab. 7 fr. 18 (= Orph. fr. 544) Ὀρφέα ... ἄνδρα γόητα | ἱερολογίην] cf. Tsants. in: Laks – Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 123 || **8** λύρην **W** ||

ἀλλ' αὕτη Ὀρφέως ἡ μεγάλη λύρη, Ἕλληνές τε τάδε τιμέοντες μοίρην αὐτέηι ἐν οὐρανῶι ἀπέκριναν καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρη Ὀρφέος. ἢν δέ κοτε Ὀρφέα ἴδηις ἢ λίθοισιν ἢ χροιῆι μεμιμημένον, μέσωι ἕζεται ἴκελος ἀείδοντι, μετὰ χερσὶν ἔχων τὴν λύραν, ἀμφὶ δέ μιν ζῶια μυρία ἕστηκεν, ἐν οἷς καὶ ταῦρος καὶ ἄνθρωπος καὶ λέων καὶ τῶν ⟨ἄλλων⟩ ἕκαστον. εὖτ' ἂν ἐκεῖνα ἴδηις, μέμνησό μοι τουτέων, κοίη ἐκείνου ἀοιδή, κοίη δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος ἢ ὁκοῖος λέων Ὀρφέος ἐπαΐουσιν. ἢν δὲ τὰ λέγω αἴτια γνοίης, σὺ δὲ καὶ ἐν τῶι οὐρανῶι δέρκεο ἕκαστον τουτέων.

419 V

VARRO ATACIN. fr. 11 Büchner

vidit et aetherio mundum torquerier axe
et septem aeternis sonitum dare vocibus orbes
nitentes aliis alios, quae maxima divis
laetitia est. at tunc longe gratissima Phoebi
dextera consimiles meditatur reddere voces.

420 T

ORPH. Arg. 39 ἱλασμούς τε θεῶν, φθιμένων τ' ἐπινήχυτα δῶρα.

9 Ὀρφέος E[a] || 9–10 αὐτέηι ἐν Seager : ἐν αὐτῶι cod. : ἐν τῶι Harmon : an αὐτῶι ἐν? Macleod || 10 Ὀρφέως W || 11 ἐν μέσωι Du Soul | εἴκελος W || 12 λύρην E[a] || 13 ἄνθρωπος καὶ ταῦρος W | ⟨ἄλλων⟩ suppl. rec. || 15 Ὀρφέως rec. | ἢν] εἰ Werfer

419 *vid. Lambardi in: Munus amicitiae, scritti in memoria di A. Ronconi, I, Firenze 1986, 125ss; Paterlini, Septem discrimina vocum, Bologna 1992, 79ss* | *cf. Verg. Aen. 6, 645ss* nec non Threicius longa cum veste sacerdos / obloquitur numeris septem discrimina vocum (*i.e.* διαστήματα τῶν φθόγγων) / iamque eadem digitis, iam pectine pulsat eburno, *quod optime explicavit Paterlini, cf. et. Cic. De Rep. 6, 18* septem ... distinctos intervallis sonos etc. (*cf. comm. ad fr. 417*) || **1** vidit] *subiectum Orpheus sec. Lambardi, quod mihi veri simillimum videtur* || **4** laetitia est. at *edd.* : laetitia stat *cod.* | tunc *om.* **B**

420 fort. de Lyra sec. Nock, Class. Rev. 41, 1927, 170; Keydell, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1336; Ziegler, ibid. 1412; Vian ad Orph. Arg. loc. p. 13 : aliter Sánchez Ortiz de Landaluce, Estudios sobre las Argonáuticas órficas, Amsterdam 1996, 270 'los vv. 38–39 hacen referencia a [un] ritual expiatorio' : at fort. de Hymnis loquitur, cf. Kern ad test. 224

IV. FRAGMENTA DE ANIMAE NATVRA ORIGINE ET FATO (frr. 421–469)

in hac operis parte collegi fragmenta quae ad doctrinam Orphicam de animae natura, origine et fato attinent | valde incertum cui operi quodque fragmentum tribuendum sint (cf. West, Orphic Poems 265 ss, qui frr. 421 et 425 s Primogeniti theogoniae tribuit; frr. 422 et 436 s Hieronymi theogoniae; frr. 429 s carmini in τελεταῖς uso; frr. 431 et 434 poemati eschatologico Eleusino; fr. 438 carmini ad ritus explanandos, sed plurima ambigua manent) | in Rhapsodiis (frr. 337 ss) et. de animarum doctrina loquebatur | cum haec fragmenta e diversis carminibus venire possint, non est mirum ut alii aliis dissonent: sec. quadam fragmenta operis iam ab Aristotele noti (421 s) anima cum aere inspiratur; sec. plurima fragmenta (fr. 427–435, cf. Bernabé in Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 69 ss) anima inmortalis migrat in corpora mortalia in quibus est quasi in carcere vel in sepulcro (doctrina quae communis Orphicis et Pythagoricis quibusdam fuit), apud inferos praemia accipit vel poenas subit; denique sec. quadam fragmenta (436 s, similia ap. 438) anima ex aethere veniens cyclum cosmicum subit usque in aethera redintegratur (de re cf. Bernabé in: Laks – Louguet [edd.], Qu'est-ce que la Philosophie présocratique, Lille 2002, 227 ss) | sunt et. aliae differentiae: aliis auctoribus (inter alios Herodoto, Empedocli) animae scelera expianda sunt per multos annos, aliis anima propter ritus breviter expiationem consequi videtur: probabiliter alii alia credebant | addidi quadam fragmenta in quibus vestigia Orphicae doctrinae vel doctrinarum simillimarum animadverti possunt (439–469) | cf. Καταβ. fr. (707 ss) ubi et. de doctrina de animarum fato apud inferos agitur

fragmenta in quibus anima ventis tracta cum aere inspirari dicitur (frr. 421 s)

421 F (27 K., 4 [A 60] C.)

(I) Aristot. De anima 410 b 27 (cf. Sophon. In Aristot. de anima pa-

421 cf. Lob. 349; 755 ss; Schuster 54; Zeller, Zeitschr. wiss. Theol. 42, 1899, 237 = Kl. Schr. II 156; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 213; Linforth 151; Jaeger, Theology 217; Ross in Aristot. De an. 208 s; Olivieri, Studi di filosofia greca in

raphr. 35, 17) τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς καλουμένοις ἔπεσι λόγος· φησὶ γὰρ τὴν ψυχὴν ἐν τοῦ ὅλου εἰσιέναι ἀναπνεόντων, φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων || (II) IOANN. PHILOPON. in Aristot. de anima 186, 24 Hayd. λεγομένοις εἶπεν, ἐπειδὴ μὴ δοκεῖ Ὀρφέως εἶναι τὰ ἔπη, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας (fr. 7 Rose) λέγει· αὐτοῦ μὲν γάρ εἰσι τὰ δόγματα, ταῦτα δέ φασιν Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι κατατεῖναι (Orph. fr. 1115). λέγει οὖν ἐκεῖ ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἐκ τοῦ παντὸς φερομένη ἀναπνεῖται ὑπὸ τῶν ζώιων || (III) IOANN. PHILOPON. in Aristot. de anima 202, 3 Hayd. καὶ ἔτι ἔνθα ἐνεκάλει τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεσι λέγουσι τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ ὅλου φερομένην ἀναπνεῖν ἡμᾶς || (IV) THEMIST. in Aristot. de anima 35, 17 Heinze τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ λόγος ὁ λεγόμενος ἐν τοῖς καλουμένοις Ὀρφέως ἔπεσι· φησὶ γὰρ τῆς ψυχῆς μεταλαμβάνειν τὰ ζῶια παρὰ τὴν πρώτην ἀναπνοήν || (V) SIMPLIC. in Aristot. de anima 72, 12 Hayd. ἔοικε δὲ ὁ Ὀρφεὺς τὴν μὲν τῶν σωμάτων πρὸς ζωὴν ἐπιτηδειότητα ἀναπνοὴν καλεῖν, τὰς δὲ ὁλικὰς κινητικὰς αἰτίας ἀνέμους, ὧν οὐκ ἄν ποτε χωρὶς αἱ μερικαὶ ψυχώσειαν τὰ ἐπιτήδεια σώματα || (VI) IAMBLICH. de anim. ap. Stob. Flor. I 49, 32 (I 366, 17 Wachsm.) ὥσπερ Ἀριστοτέλης μὲν ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεσί φησι λέγεσθαι τὴν ψυχὴν εἰσιέναι ἐκ τοῦ ὅλου ἀναπνεόντων ἡμῶν φερομένην ὑπὸ τῶν ἀνέμων· ἔοικέ γε μὴν αὐτὸς ὁ Ὀρφεὺς χωρὶς ὑπολαμβάνειν εἶναι καὶ μίαν τὴν ψυχήν, ἀφ' ἧς πολλὰς μὲν εἶναι διαιρέσεις, πολλὰς δὲ καὶ ἀμέσους ἐπιπνοίας καθήκειν ἐπὶ τὰς μεριστὰς ψυχὰς ἀπὸ τῆς ὅλης ψυχῆς || (VII) IAMBLICH. de anim. ap. Stob. Flor. I 49, 38 (I 376, 2 Wachsm.) οἱ μὲν δὴ μίαν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀριθμῶι τιθέμενοι, πληθύουσαν δὲ αὐτήν, ὡς Ἀμέλιος (fr. 61 Zoumpos) οἴεται, σχέσεσι καὶ κατατάξεσιν, ἤ, ὡς οἱ Ὀρφικοὶ λέγουσιν,

onore di R. Mondolfo, Bari 1950, 5 ss; Dodds, Greeks and the irrational 149; 171; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 99 s; West, Orphic Poems 99 adn. 54 (qui Primogeniti theogoniae tribuit), cf. et 112; Alderink, Creation 56 ss; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 144 s adn. 104; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 125 ss; Bernabé in Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 69; Brisson in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 252 || **1–4** cf. Aristot. De anima 407 b 21 ὥσπερ ἐνδεχόμενον κατὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς μύθους τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν εἰς τὸ τυχὸν ἐνδύεσθαι σῶμα, de quo. cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 212 || **2** ἔπεσι καλουμένοις Aristot. **E** : ἔπεσι καλούμενος Aristot. **XP** Sophon. : ἔπεσι ἀιδόμενος Aristot. **U** || **3** ἀναπνεόντων ⟨ζώιων⟩ Boyancé || **5** λεγομένοις] 'volebat καλουμένοις' Hayduck (cf. Arist. loc. supra) | λεγόμενοις εἶπεν, ἐπεὶ **R** || **7** φησιν **t** prob. Lob., Rose | Ὀνομάκριτον ἐν ἔπεσι] ὄνομα κρεῖττον ἐνέπεσε **Dt** | κατατεῖνε **D** : καταθεῖναι Cudworth || **18** μὲν del. Meineke | Ὀρφικοῖς Gaisf. ex Aristot. : φυσικοῖς **FP** || **19** εἰσιέναι Canter : πως εἰσιέναι Meineke : ὡς εἰσὶν **F** : ὡς εἰσὴν **P** || **21** ἀμέσους Usener : μέσας **FP** || **24** πληθύουσαν Wachsm. : πληθύοντες **FP** | ⟨ἢ⟩ ὡς Ἀμέλιος Heeren || **25** ὡς οἱ] ὅσοι **F**[1] ||

ἐπιπνοίαις ἀπὸ τῆς ὅλης, ἔπειτα ἀνασχέοντες ἀπὸ τοῦ πλήθους τῆς ὅλης ἐπὶ τὴν μίαν ψυχὴν ἀποθεμένην τὰς σχέσεις καὶ τὰς εἰς ἕτερον κατατάξεις καὶ ἀναλύοντες ἀπὸ τῆς εἰς τὰ μεταλαβόντα διαιρέσεως, ἀπολυομένης τῆς τῶν μετασχόντων διαλήψεως, τηροῦσιν αὐτὴν ὅλην πανταχοῦ τὴν αὐτήν, μίαν οὐσίαν τε αὐτῆι διδόασι καθ' ἓν πεπερασμένην. ‖ (VIII) Greg. Naz. Carm. arcana 7, 22–25 (34 Moreschini)

οἶδα δὲ καὶ λόγον ἄλλον, ὃν οὔ ποτε δέξομ' ἔγωγε,
οὐδὲ γὰρ αὖ ξυνή τις ἐμοὶ καὶ πᾶσι μεριστὴ
ψυχή, πλαζομένη τε δι' ἠέρος. ὧδ' ἂν ὁμοίη
πᾶσι πέλοι πνευστή τε καὶ ἔκπνοος.

422 F (228 b K.)

ἀέρα δ' ἕλκοντες ψυχὴν θείαν δρεπόμεσθα.

422 Vettius Valens 317, 19 Pingree καθὼς καὶ ὁ θειότατος Ὀρφεὺς λέγει· [laud. fr. 436] καὶ ἄλλως (Kroll : ἄλλων S)· [1] sequitur fr. 426

422 Orph. fr. 339, 4s εἰς ὅ κεν αὐτὴν (sc. ψυχήν) / ἄλλο ἀφαρπάζηι μίγδην ἀνέμοιο πνοῆισιν | Hippocr. Aër. 19 ἠέρα ... ἕλκοντες | Philyl. fr. 19, 1ss K.-A. ἕλκειν τὸ βέδυ (de quo cf. fr. 357 app. crit.) .../... /τὸν ἀέρ' ἕλκειν | Tim. Locr. 220, 21 (p. 142 Marg) ἑλκομένω τῶ ἀέρος | Orac. Chald. 54 (130, 4 Des Places) δρέπεται καρπῶν ψυχοτρόφον ἄνθος

26 ἀναχέοντες **FP**[2] : ἀναστοιχειοῦντες Lob. : at 'falso, expectatur enim notio "restringendi"' Wachsm. : ἄγχοντες Usener : ἀναστέλλοντες vel ἀναστρέφοντες tempt. Wachsm. : ἀναθέοντες Kroll, Rh. Mus. 52, 1897, 289 ‖ **27** ἀποθεμένην Usener : ἀποθεμένας **FP** : ἀποθεμένης Lob. ‖ **28** καὶ ἀναλύοντες Canter : ἢ ἀναλύοντες **FP** ‖ **29** διαλήψεως Heeren : ἀποδιαλήψεως **FP** ‖ **30** οὐσίαν om. **P** ‖ **(Greg.) 23** ἂν αὖ] ἂν **ΠL** ‖ **24** ὡς δ' ἂν **L** ‖ **25** πέλει **CMa** : πέλε **NL** | vid. Moreschini, comm. ad loc. ‖ de re cf. fr. 339, 4s εἰς ὅ κεν αὐτὴν (sc. ψυχήν) ἄλλο ἀφαρπάζηι μίγδην ἀνέμοιο πνοῆσιν, Orph. Hymn. 38 (Κουρήτων) 22 πνοαιαὶ ἀέναοι, ψυχοτρόφοι, ἀεροειδεῖς et adn. v.d. Quandt ad loc. : at vid. Ricciardelli ad loc. 'ma credo che il poeta ... dica semplicemente che i venti nutrono la vita'

422 δρεπόμεσθα Kroll : δρεπόμεθα S | Hieronymi et Hellanici theogoniae trib. West, Orphic Poems 223 | cf. et. fr. 421 | de re cf. et. Hippol. 1, 21, 3 (83 Marc.) τὴν δὲ ψυχὴν λέγουσιν (sc. Stoici Chrysippus et Zeno, cf. Chrysipp. fr. 807 [Stoic. Vet. Fr. II 223, 10 Arnim]) ἀθάνατον, εἶναι δὲ σῶμα καὶ γενέσθαι ἐκ τῆς περιψύξεως τοῦ ἀέρος τοῦ περιέχοντος, διὸ καὶ καλεῖσθαι ψυχήν· ὁμολογοῦσι δὲ καὶ μετενσωμάτωσιν γίνεσθαι ὡρισμένων οὐσῶν τῶν ψυχῶν, Philostr. Vit. Apoll. 8, 31 ἀθάνατος ψυχὴ ... / ἣ μετὰ σῶμα μαρανθέν, ἅτ' ἐκ δεσμῶν θοὸς ἵππος, ῥηιδίως προθοροῦσα κεράννυται ἠέρι κούφωι

fragmenta in quibus anima inmortalis in corpora mortalia migrare dicitur et apud inferos praemia accipere vel poenas subire dicitur (frr. 423–435)

negant Orphicos animarum migrationibus credere Festugière, Rev. Ét. Gr. 49, 1936, 307; Alderink, Creation, 1981, 58, sed cf. Lob. 795ss; Rohde, Psyche II^{6}, 297 adn. 1; Rathmann, Quaestiones 67; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 212ss; Guthrie, Orpheus 164; Burnet, Hackforth et Loriaux ad Plat. Phaed. 70c; Colli ad eund. loc. (4 [A 33] C.); Burkert, Lore and Science 133ss; Bacigalupo, Filosofia 16, 1965, 277ss; Casadio, Orpheus 8, 1987, 390s; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 123ss (ubi plures disputationes et dissertationes invenies); Schibli, Pherecyd. 121s adn. 38; Burkert, Seelenwanderung, Historisches Wörterbuch der Philosophie, Basel, 9, 118ss; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 500; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 75ss; Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 117ss; Tortorelli in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 16s; Casertano, ibid. 206ss | vid. lamellas Olbiae: fr. 463 βίος θάνατος βίος (de qua cf. West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 18s) et fr. 465 [ψεῦδος] ἀλήθεια, σῶμα ψυχή (de qua cf. Casadio in: Borgeaud l. laud.) | cf. Eur. Hec. 1265ss Πο. κύων γενήσηι πύρσ' ἔχουσα δέργματα. / Εκ. πῶς δ' οἶσθα μορφῆς τῆς ἐμῆς μετάστασιν; / Πο. ὁ Θρηιξὶ μάντις εἶπε Διόνυσος τάδε et Bacigalupo, l. laud. | vid. et. doctrinam irrisam a Lucian. Muscae enc. 7 ἀποθανοῦσα γὰρ μυῖα τέφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῆι καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίνεται, ὡς ἀκριβῶς πεπεῖσθαι πάντας, ὅτι κἀκείνων ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχή, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανέρχεται πάλιν καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα καὶ πέτεσθαι τὴν μυῖαν ποιεῖ, καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφιεῖσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτήν, εἶτα ἐπανελθοῦσα ἐπλήρου αὖθις τὸ σῶμα καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμότιμον, de quo cf. Burkert, Lore and Science 147 adn. 146; 152 | vid. et. Greg. Naz. Carm. arcana 7, 32ss (34 Moreschini) οὐ πινυτῶν ὅδε μῦθος, ἐτώσια παίγνια βίβλων, / οἵ καὶ σώματα πολλὰ βίοις προτέροισιν ὁμοῖα / ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖς, ψυχῆι δόσαν αἰὲν ἀμείβειν, / ἢ τιμὴν ἀρετῆς ἢ ἀμπλακίης τινὰ ποινήν· / εἵμασιν ὥς τινα φῶτα μετενδύοντες ἀκόσμως. / ἠὲ μετεκδύοντες, ἐτώσια μοχθίζοντες, / Ἰξίονος κύκλον τιν' ἀλιτροτάτοιο φέροντες, / θῆρα, φυτόν, βροτόν, ὄρνιν, ὄφιν, κύνα, ἰχθὺν ἔτευξαν. / πολλάκι καὶ δὶς ἕκαστον, ἐπὴν τὸ δὲ κύκλος ἀνώγηι ‖ originem Aegyptium putat Herodotus (cf. fr. 423, at cf. comm. ad loc.): Indicum moderni viri docti, cf. Casadio l. laud. cum bibl.; vid. et. Nilsson, l. laud. 217ss

423 F

Herodt. 2, 123, 1 ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος ἐς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ πάντα περιέλθηι τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετεινά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῆι γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτωι τῶι λόγωι εἰσὶ οἳ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, ὡς ἰδίωι ἑωυτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα οὐ γράφω.

423 2 πρῶτοι – **7** ὕστερον trad. Stob. Flor. 1, 49, 12 (I 333, 12 Wachsm.) || **1** ἀρχιγετεύειν **D** : ἀρχηγετέειν Dind. || **1–2** Δήμητρα καὶ Διόνυσον] i.e. Isidem et Osiridem || **2** πρῶτοι – **4** ἐσδύεται] errat Herodotus, quia doctrina non Aegyptia est, cf. Bonnet, Reallexikon der ägyptischen Religionsgeschichte, Berlin 1952, 76s; Morenz in: Festschrift Weller, Leipzig 1954, 414ss; Kees, Totenglauben und Jenseitsvorstellungen der alten Ägypter, Berlin [2]1956, 6; Montégu, Folia 12, 1959, 83; Lloyd comm. ad loc. et introd. p. 57s; Pythagorae similis doctrina tribuitur cf. Diod. 5, 28, 6 = Posidon. fr. 169 (139, 6 Theiler) ἐνισχύει γὰρ παρ' αὐτοῖς (sc. Γαλάταις cf. Caes. Bell. Gall. 6, 14, 5, Strab. 4, 4, 4) ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους εἶναι συμβέβηκε καὶ δι' ἐτῶν ὡρισμένων πάλιν βιοῦν, εἰς ἕτερον σῶμα τῆς ψυχῆς εἰσδυομένης, cf. Burkert, Lore and Science 121 adn. 5 | de re cf. et. Zographou, Kernos 8, 1995, 187; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 81 adn. 1; Casertano in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 204s; Brisson, ibid., 251s | nihil est cur dubitemus an doctrina Graeca ex origine fuisset, cf. Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München [3]1967, I, 691ss || **2** εἰσι om. **B**[1] | οἱ om. **CPM** || **3** ἀθάνατόν Stob. | de re cf. ad fr. 425 | τοῦ δὲ σώματος Stob. | καταφθίναντος **SV** || **4** ἐγγινόμενον **D** | ἐπὰν Stob. | περιέλθηι πάντα **M** Ald. || **5** θαλάττια **M** | πετηνά **C**[c]**D**[c] : πτηνά **PpMD** a.c. Ald. | γενόμενον Stob. | ἐσδύνει **ABPp** : εἰσδύνει **C** | cf. Diod. l. laud. εἰσδυομένης || **6** περιείλησιν **M** Ald. : περίκλυσιν Stob. | τρισχιλίοις **D** | τρισχιλίοισι ἔτεσι] vid. adn. ad fr. 485, 1 || **7** εἰσὶ οἳ Ἑλλήνων] multo disputaverunt viri docti de quibus auctoribus Herodotus alluserit : a) Orphici et Pythagoras, sec. Zeller, Sitzungsb. Akad. Wiss. Berl. 1889, 993; Nilsson, Gesch. Gr. Rel., München [3]1967, I, 701; Montégu, Folia 12, 1959, 83 (dub.); Morrison, Class. Quart. 6, 1956, 137; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 128ss; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 118s : b) Orphici et Empedocles, sec. Rathmann, Quaest. Pyth. 1933, 48ss (non negans a) : c) Pythagoras et Empedocles, sec. Long, A Study of the Doctrine of Metempsichosis in Greece from Pythagoras to Plato, Diss. Princeton 1948, 22; Kirk – Raven – Schofield, Presocratic 210s : d) Pythagoras et Empedocles, sed Herodoto Orphicum idem atque Pythagoricum valet (cf. 2, 81 = fr. 650), sec. Burkert, Lore and Science 126 adn. 38; cf. Timpanaro Cardini, Pitagorici I, 21s; vid. et. Guthrie, Hi-

424 F (4 [A 5] C.)

Plat. Meno 81a ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. ... οἱ μὲν λέγοντές εἰσι τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται λόγον οἵοις τ' εἶναι διδόναι· λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος (fr. 133 Sn.-Maehl. [Orph. fr. 443]; vid. et. Ol. 2, 56ss [Orph. fr. 445]) καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν ὅσοι θεῖοί εἰσιν ... φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τότε μὲν τελευτᾶν – ὃ δὴ ἀποθνήισκειν καλοῦσι – τότε δὲ πάλιν γίγνεσθαι, ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὡς ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον.

425 F (228d K.)

ψυχὴ δ' ἀθάνατος πάντων, τὰ δὲ σώματα θνητά.

425 Vettius Valens 317, 19 Pingree καθὼς καὶ ὁ θειότατος Ὀρφεὺς λέγει· [laud. fr. 436] ... ἄλλως· [1]

425 Diog. Laert. 3, 44 = Anth. Pal. 7, 61 = Speusipp. fr. 87a Tarán Γαῖα μὲν ἐν κόλπωι κρύπτει τόδε σῶμα Πλάτωνος / ψυχὴ δ' ἀθάνατον τάξιν ἔχει μακάρων, cf. Anth. Plan. III^{b} 26, 7 f. 69v = Speusipp. fr. 87b Tarán, 154 Isnardi Parente

story of Greek Philosophy I, 160; 173 adn. 4; West, Orphic Poems 8 adn. 11; Lloyd ad loc.; Casadio in: Gallo (ed.), Plutarco e la religione, Napoli 1996, 203 adn. 9 | πρότεροι **C** | δεύτερον **DTRSV**

424 de hoc fr. vid. Rathmann 66s; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 213; Guthrie, Orpheus 164; Linforth 345; Bluck, Plato's Meno, Cambridge 1961, 275ss; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 82, 1974, 109; West, Orphic Poems 112; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 130; Sharpler, Plato: Meno, Warminster 1985, 7; 144ss; Pugl. Carr., Le lamine d'oro 'orfiche', Milano 1993, 26 [= 2001, 53]; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 500; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 50ss; eund. in: López Férez (ed.), Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del siglo IV d.C., Madrid 1999, 239ss; Brisson in: Trindade Santos (ed.), Anamese e Saber, Lisboa 1999, 23ss || **1** ἀνδρῶν – **3** διδόναι] multum disputaverunt viri docti utrum Orphici an Pythagorici alludantur an utrique : mea sententia Orphici (cf. auctorem commentarii in Pap. Derveni fr. 2ss), pace Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 160ss || 5 ὅσοι θεῖοί εἰσιν] inter alios Empedocles, cf. West, Orphic Poems 265; 'tra i quali, visto il contesto, va incluso senza dubbio Orfeo, Empedocle e Pindaro' Bernabé (1998) 50

425 de re cf. West, Orphic Poems 223; 267 (ubi hoc fr. Hieronymi theogoniae tribuit) | cf. laminam osseam inscriptam saec. V a. Ch. Olbiae repertam (fr. 465)

426 F (228 c K.)

ψυχὴ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ἐκ Διός ἐστιν.

426 Vettius Valens 317, 19 Pingree καθὼς καὶ ὁ θειότατος Ὀρφεὺς λέγει· [laud. fr. 436] ... ἄλλως· [1] sequitur fr. 425

σῶμα μὲν ἐν κόλποις κατέχει τόδε γαῖα Πλάτωνος / ψυχὴ δ' ἰσόθεον τάξιν ἔχει μακάρων (cf. comm. Tarán et Isnardi Parente ad loc.), Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 122b, 2 σῶμα μὲν ἐνθάδε σόν, Διονύσιε, γαῖα καλύπτει, / ψυχὴν δ' ἀθάνατον κοινὸς ἔχει ταμίας cf. 189, 9; 332, 6ss; 441, 2; 479, 3; 536, 3; 646, 12; 697, 2; demonstr. 328, 3 | Diog. Laert. 8, 30 (Pythagorici 58 B 1 D.-K. = Posidon. fr. 401 Theiler) καὶ τὸ μὲν φρόνιμον ἀθάνατον, τὰ δὲ λοιπὰ θνητά | Iulian. Epist. 89b χωρισθείσης μὲν τῆς ἀθανάτου ψυχῆς, γῆς δὲ γενομένου τοῦ νεκροῦ σώματος | Flav. Ios. De bello Iud. 6, 3, 372 ψυχὴ δὲ ἀθάνατος ἀεὶ καὶ θεοῦ μοῖρα τοῖς σώμασιν ἐνοικίζεται | Phil. Iud. De sobriet. 12 ἡ σώματος εὐμορφία, νεωτέρα Λείας, τοῦ κατὰ ψυχὴν κάλλους, ἀναγράφεται· ἡ μὲν γὰρ θνητή, τὸ δ' ἐστὶν ἀθάνατον, cf. De virtutibus 9 al. | Theophylact. Simoc. fab. 1 (= Sent. 26) ὑπερόρα τοίνυν ... σώματος ἀθανάτου δὲ πράγματος ἐπιμελοῦ, τῆς ψυχῆς. τὸ μὲν γὰρ ἀίδιον καὶ ἀθάνατον, τὰ δὲ θνητά | Ps.-Iustin. De resurr. 595 B Morel ἡ μὲν ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι, τὸ δὲ σῶμα φθαρτὸν ... ταῦτα γὰρ καὶ πρὸ τοῦ μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν παρὰ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος ἠκούομεν | Amphiloch. Orat. 9 ἄλλο μὲν σῶμα θνητόν, ἄλλο δὲ ἀθάνατος ψυχή et ap. Christianos et Neoplatonicos auctores passim | vid. et ad fr. 426

426 Θ 539, ε 218, Hymn. Ven. 214, Epigr. ap. Aristot. fr. 640 (=Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 65) ἀθάνατος καὶ ἀγήρως (Hes. fr. 25, 28 M.-W. ἄγηρος) | Hes. Th. 305, Stesich. fr. S 11, 8 Page (p. 156 Davies), Anth. Gr. App. Orac. 221, 6, Orph. Arg. 648 ἀθάνατος ... καὶ ἀγήραος | Hellanic. FrGrHist 4, F19b (= fr. 19b Fowler = fr. 19a Caerols) ἀγήρ[αος] καὶ ἀθάνατος | Philo Iud. De sacrificiis Abelis et Caini 100 ἀγήρως τε καὶ ἀθάνατος (cf. De aeternitate mundi 60) | Plut. Bruta animalia ratione uti 85f ἀθάνατον καὶ ἀγήρω | Anton. Liber. 27, 4 ἀγήρων καὶ ἀθάνατον | Philostr. Vit. Apoll. 1, 14 ἀγήρω τε καὶ ἀθάνατον | ε 136 al., Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 373, 7 (cf. 517, 1) ἀθάνατον καὶ ἀγήραον (Hes. Th. 949, Plat. Pol. 273e ἀγήρων, cf. Hes. fr. 23a, 12 M.-W. al.) | B 447 ἀγήρων ἀθανάτην τε | Hymn. Cer.

[ψεῦδος] (rest. Vinogradov) ἀλήθεια / σῶμα (Vinogradov : IA ed. pr.) ψυχή, vid. et. locos Platonicos laud. in comm. ad fr. 424 et Epigr. sepulcr. laud. in comm. ad fr. 436 | ἀθάνατος] de re cf. Rohde, Psyche, passim; Nilsson, Eranos 39, 1941, 1ss (= Opusc. Sel. III, Lund 1960, 40ss)

426 cf. West, Orphic Poems 223; 267 (ubi dub. hoc fr. Primogeniti theogoniae tribuit) | ἀθάνατος καὶ ἀγήρως] persaepe de deis, hominibus in deos mutatis vel de fama sempiterna dicitur

427 F (p. 98 Kern)

(I) Diogen. Oenoand. fr. 40 Smith [μηδὲ λέγωμεν ὅτι ἡ ψυχὴ] με[ταβαίνουσα οὐκ ἀ]πώλλ[υτο, ὡς οἱ Ὀρφεῖ]οι, καὶ Πυθαγ[όρας οὐ] μόνος, μαιν[όμενοι δοκοῦσιν] || (II) Diog. Laert. 1, 9 καὶ Θεόπομπος ἐν τῆι ὀγδόηι τῶν Φιλιππικῶν (FGrHist 115 F 64)· ὃς καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς μάγους φησὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τῶι ὄντι ταῖς αὐτῶν περικυκλήσει διαμενεῖν. ταῦτα δὲ καὶ Εὔδημος ὁ Ῥόδιος ἱστορεῖ (fr. 89 Wehrli).

428 F (6 K., 4 [A 33] C.)

(I) Plat. Phaedo 70c σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῆιδέ πηι, εἴτ' ἄρα ἐν Ἅιδου εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὔ. παλαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος οὗ μεμνήμεθα, ὡς εἰσὶν ἐνθένδε ἀφικόμεναι ἐκεῖ, καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνονται ἐκ τῶν τεθνεώτων || (II) Olympiodor. in Plat. Phaed. 10, 6 (145 Westerink) Ὀρφικὸς γάρ ἐστι καὶ Πυθαγόρειος || (III) Damasc. in Plat. Phaed. 1, 203 (123 Westerink) 'παλαιὸς' ὁ λόγος, Ὀρφικός τε γὰρ καὶ Πυθαγόρειος, ὁ πάλιν ἄγων τὰς ψυχὰς εἰς τὸ σῶμα καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνάγων, καὶ τοῦτο κύκλωι πολλάκις.

242 ἀγήρων τ' ἀθάνατόν τε, cf. 260 | M 323 al. ἀγήρω τ' ἀθανάτω τε | Hes. Th. 277, Clem. Alex. Protr. 2, 36, 4 (55 Marc.) ἀθάνατοι … καὶ ἀγήρωι | Theocr. 12, 18s ἀγήρωι / ἀθάνατοι | Hymn. Apoll. 151, cf. η 94 ἀθανάτους … καὶ ἀγήρως | Eur. Antiop. fr. 910 Jouan–Van Looy (= Anaxag. 59 A 30 D.-K.) ἀθανάτου καθορῶν φύσεως κόσμον ἀγήρων | Aristoph. Aves 688 τοῖς ἀθανάτοις … τοῖσιν ἀγήρως | A 63 al. ἐκ Διός ἐστιν | ξ 93 ἐκ Διός εἰσιν | Hes. Op. 36 αἵ τ' ἐκ Διός εἰσιν

427 1–2 [μηδὲ] – με[ταβαίνουσα Smith || **2** οὐκ Casanova | ἀ]πώλλ[υτο dub. Usener : ἀ]πώλλ[υντο Casanova | ὡς οἱ Ὀρφεῖ]οι Smith : οἱ γὰρ vel δὲ Ὀρφεῖ]οι Smith : οἱ Ὀρφεῖ]οι Casanova | Πυθαγ[όρας Heberdey et Kalinka | οὐ William || **2–3** μαιν[όμενοι δοκοῦσιν] Smith : μαίν[εται] Heberdey et Kalinka, Gomperz (vel μαίν[εσθαι], post quod [ἀλλὰ καὶ Ἐμπεδοκλῆς] add. William) | Emped. et Pythag. laudantur et. in frr. 41s Smith || **4** μάγους] cf. P. Derveni col. VI (fr. 471), Heraclit. 22 B 14 D.-K. (Orph. fr. 587) || **5** τῶι ὄντι Die. : τὰ ὄντα cod. || **5–6** αὐτῶν περικυκλήσει Die. : αὐτῶν ἐπικλήσεσι cod. | 'weist E. auf die pythagoreische, aus dem Orient stammende Lehre' Wehrli ad loc. p. 106

428 cf. fr. 348 et Plat. Phaed. 95c, cf. et. Burnet, Loriaux et Hackford ad loc.; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 70ss || **1** δὲ om. **TY** | εἴτε **TWY** || **2** παλαιὸς – **3** λόγος cf. ad fr. 31 || **3** ἐστί ὁ λόγος οὗτος **B**[2]**TW** Olympiodor. : ἐστί λόγος οὗτος **Y** Stob. | γε om. **W** || **7** Πυθαγόριος **M**

429 F (7 K., 4 [A 31] C.)

(I) Plat. Phaedo 62b ὁ μὲν οὖν ἐν ἀπορρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἔν τινι φρουρᾶι ἐσμεν οἱ ἄνθρωποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἑαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδ' ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τίς μοι φαίνεται καὶ οὐ ῥάιδιος διιδεῖν ||

429 cf. Plat. Phaedr. 250c (in comm. ad fr. 430) δεδεσμευμένοι, Phaed. 82e ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν (sc. τῶν φιλομαθῶν) τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία ἀτεχνῶς διαδεδεμένην ἐν τῶι σώματι κτλ et Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 71s || cf. et. Lob. 795ss; Gruppe, Suppl. 717; Rohde, Psyche II^6, 279 adn. 1; Espinas, Arch. f. Gesch. d. Philos. 1, 1894–1895, 449ss; Tannery, Rev. Phil. 25, 1901, 314; Rathmann 65; Roux, Rev. Phil. 35, 1961, 207ss; Boyancé, Rev. Phil. 37, 1963, 7ss; eund., Rev. Ét. Gr. 54, 1941, 141ss; Courcelle, Rev. Ét. Lat. 43, 1965, 406ss; Loriaux, Les Ét. Class. 36, 1968, 28ss; Strachan, Class. Quart. 20, 1970, 216ss; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 143s; 150; Casadio, Orpheus 8, 1987, 389ss; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 123ss; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 46; Kahn in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 59s; Mancini, Quad. Urb. 90, 1999, 153ss; Burnet, Robin et Colli ad locc.; Westerink ad Damasc. in Plat. Phaed. 1, 2 p. 28 adn. 2 || **1–2** ὁ – λόγος] idem significat atque παλαιὸς λόγος (cf. et. οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες Phaed. 69c [fr. 434 III]), vid. Bernabé 75ss; cf. et. Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 103 adn. 41; Mancini 156s cum bibl. || **2** φρουρᾶι] cf. [Plat.] Axioch. 365e ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ψυχή, ζῶιον ἀθάνατον ἐν θνητῶι καθειργμένον φρουρίωι, Athenag. Pro Christ. 6, 6, 13 καὶ Φιλόλαος δὲ (44 B 15 D.-K., at vid. Huffman, Philolaus of Croton Pythagorean and Presocratic, Cambridge 1993, p. 406ss qui fragmentum pro spurio habet) ὥσπερ ἐν φρουρᾶι πάντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ περιειλῆφθαι λέγων; vid. et. Plut. Sera num. vind. 9 p. 554d φρουρούμενον ἐν τῶι βίωι ... ὥσπερ ἐν δεσμοτηρίωι, Plotin. 4, 8, 3, Procl. in Plat. Tim. I 333, 26ss Diehl | de verbi φρουρά sensu, cf. *praesidium et statio* (Cic. Senect. 73); 'enceinte sacrée, enclos de divin pasteur' (Espinas); 'in ward' (Burnet); 'garderie' (Robin); 'garnison' (Roux); 'carcer' (Rathmann); 'prison' (Boyancé et Loriaux, cf. Westerink); 'prigione' (Colli); 'ergastolo' (Casadio) : verbum (hexametro repugnans) Platonicum, cf. Bernabé, Philologus 139, 1995, 233 'trasposición de una teoría órfica del cuerpo-cárcel mucho más cruda, Platón ... entiende que no se trata de una cárcel del alma, sino de su custodia', cf. et. Cratyl. 400c (fr. 430) δεσμωτηρίου εἰκόνα | de re cf. Anth. Pal. 10, 88 ἀλλ' ὅταν ἐξέλθηι (sc. ψυχή) τοῦ σώματος ὡς ἀπὸ δεσμῶν / τοῦ θανάτου, φεύγει πρὸς θεὸν ἀθάνατον | post ἐσμεν : πάντες i. mg. add. **B**^{2} | δὴ] δ' Theod. || **3** οὐδὲ **W** | διιδεῖν] 'che altro può significare διιδεῖν se non, nel suo senso letterale, "intravedere, vedere attraverso", cioè, sfrondare l'esuberanza letteraria, il verso ingannevole, per trovarne il messaggio veritiero sottostante?' Bernabé (1998) 48 ||

(II) Schol. ad loc. (10 Greene) ἐντεῦθεν τὸ πρῶτον πρόβλημα τὸ μὴ δεῖν ἐξάγειν ἑαυτόν· οὗ ἐπιχείρημα μυθικὸν ἐξ Ὀρφέως ληφθέν ‖ (III) Dio Chrys. 30, 10 cf. fr. 320 VIII τοῦ τῶν Τιτάνων αἵματός ἐσμεν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι. ὡς οὖν ἐκείνων ἐχθρῶν ὄντων τοῖς θεοῖς καὶ πολεμησάντων οὐδὲ ἡμεῖς φίλοι ἐσμέν, ἀλλὰ κολαζόμεθά τε ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τιμωρίαι γεγόναμεν, ἐν φρουρᾶι δὴ ὄντες ἐν τῶι βίωι τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἕκαστοι ζῶμεν. τοὺς δὲ ἀποθνήισκοντας ἡμῶν κεκολασμένους ἤδη ἱκανῶς λύεσθαί τε καὶ ἀπαλλάττεσθαι. εἶναι δὲ τὸν μὲν τόπον τοῦτον, ὃν κόσμον ὀνομάζομεν, δεσμωτήριον ὑπὸ τῶν θεῶν κατεσκευασμένον χαλεπόν τε καὶ δυσάερον, ... (17) τοιαῖσδε μὲν δὴ καὶ τοσαῖσδε βασάνοις ξυνεχομένους τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῆιδε τῆι φρουρᾶι καὶ τῶιδε τῶι δεσμωτηρίωι μένειν τὸν τεταγμένον ἕκαστον χρόνον, cf. Procl. in Plat. Remp. I 85, 1 Kroll (fr. 349).

430 F (8 K., 4 [A 34] + 4 [A 36] + 4 [A 55] C.)

(I) Plat. Cratyl. 400c, cf. et. Clem. Alex. Strom. 3, 3, 16, 3, Stob. Flor. 1,

13 τοιαῖσδε pro τοσαῖδε **UM** (in hoc superscr. τοσαῖσδε) ‖ **15** ἕκαστος **U** | plane doctrinam orphicam (et Platonicam) redolet, et, quod magnopere pertinens mihi videtur, φρουρά laudatur una cum Titanum fabula, cf. Linforth 333 s (et perperam Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 56 adn. 65); Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 410 ss

430 multa de σῶμα/σῆμα doctrina disputaverunt viri docti, cf. Lob. 795 ss; Tannery, Rev. Phil. 25, 1901, 314 ss; Adams, The religious teachers of Greece, Cambridge 1908, 96 ss; Rohde, Psyche II[6], 130 adn. 2; Wil., Glaube 199; Rathmann 65; 82; Guthrie, Orpheus 156 ss; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 205 ss; Thomas, ΕΠΕΚΕΙΝΑ, 1938, 51 s; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 54, 1941, 160; Linforth 147 s; Ziegler, Orphische Dichtung, RE XVIII 2 (1942) 1378 ss; Linforth, Univ. of Calif. Publ. in Class. Phil. 12, 1944, 295 ss; Guthrie, The Greek and their gods, London [2]1968, 311; Dodds, Greeks and the irrational 148 ss; Moulinier, Orphée 27 ss; Dodds, Plato, Gorgias, Oxford 1959, 296 ss; Timpanaro Cardini, Pitagorici, Firenze 1962, II, 228 ss; Valgiglio, Il tema della morte in Euripide, Torino 1966, 126 ss; Burkert, Lore and science 126 adn. 33; 248 adn. 47; Rehrenböck, Wien. Stud. 88, 1975, 17 ss; Alderink, Creation 62; Vogel in: Blumenthal–Markus (edd.), Essays in honour of A. H. Armstrong, London 1981, 79 ss; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 144; Ferwerda, Hermes 113, 1985, 266 ss; Casadio, Orpheus 8, 1987, 389 ss; eund. in: Borgeaud (ed), Orphisme et Orphée 123 ss; Joubaud, Le corps humain dans la philosophie platonicienne. Étude à partir du Timée, Paris 1991, 194 ss; Baxter, The Cratylus. Plato's critique of naming, Leiden 1992, 101 s; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 46; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 81 s; Bernabé, Philologus 139, 1995, 204 ss; eund. in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 72 ss; Kahn in: Laks–

41, 9 (I 292, 13 Wachsm.) καὶ γάρ σῆμά τινές φασιν αὐτὸ εἶναι τῆς ψυχῆς (sc. σῶμα), ὡς τεθαμμένης ἐν τῶι νῦν παρόντι· καὶ διότι αὖ τούτωι σημαίνει ἃ ἂν σημαίνηι ἡ ψυχή, καὶ ταύτηι σῆμα ὀρθῶς καλεῖσθαι. δοκοῦσι μέντοι μοι μάλιστα θέσθαι οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς δίκην διδούσης τῆς ψυχῆς ὧν δὴ ἕνεκα δίδωσιν, τοῦτον δὲ περίβολον ἔχειν, ἵνα σώζηται, δε-

Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 59s; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 123 | mea sententia σῶμα/σῆμα doctrina Orphica, at σῶμα/σώιζω etymologia Platonica in doctrina Orphica nixa, cf. Bernabé (1995) 204ss | verba a Platonem mutuatus est Plotin. 4, 4, 22 ἀλλὰ τῶι σώματι δοτέον ψυχήν, ἵνα ἦι καὶ σώιζοιτο τὸ σῶμα, cf. 5, 9, 5 | de re cf. Plat. Phaedr. 250c (3 [A 15] C.) καθαροὶ ὄντες καὶ ἀσήμαντοι τούτου ὃ νῦν δὴ σῶμα περιφέροντες ὀνομάζομεν, ὀστρέου τρόπον δεδεσμευμένοι, ubi ἀσήμαντοι '"privi" cioè, "di marchio"; ma qui Platone gioca sull'altro senso di σῆμα "tomba"' Casadio, Orpheus 8, 1987, 389 adn. 1; 'sin el estigma de toda esta tumba que nos rodea y que llamamos cuerpo' optime Lledó, ad loc. Platón Dialogos III, Madrid 1986, 353 (vid. Heitsch ad loc. 35 adn. 31), cf. et. Resp. 611e περικρουσθεῖσα (sc. ψυχή) πέτρας τε καὶ ὄστρεα ἃ νῦν αὐτῆι ... περιπέφυκεν, Plat. Phaed. 82 (laud. in comm. ad fr. 429) et. Bernabé (1995) 229s; eund. (1998) 74s || 2 τινές] sc. οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα, cf. Bernabé (1995) 214ss || 3 τῶι παρόντι καὶ νῦν Stob. | αὖ om. Clem. | τούτωι] τοῦτο Stob. | σημαίνηι Stob. : -μήνηι Plat. **BT** : -μήνη Plat. **W** || **4–5** δοκοῦσι μέντοι μοι] patet etymologiam haud Orphicam sed Platonicam esse, quanquam Plato Orphicae doctrinae nititur, cf. Bernabé (1995); eund. (1998) 72ss || **5** μοι om. Stob. Clem. | οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα] 'such persons would be ... ministrels, poets, prophets, founder of mysteries and other forms of ritual' Linforth 280ss; 'the immediate disciples of Orpheus rather than the Orphics of the time of Plato' Montégu, Folia 12, 1959, 76 adn. 1; potius Burkert in: Meyer et Sanders, Jewish and christian self-definition, III, London 1982, 4: 'the plural is an indication of scepticism, implying "Orpheus, Musaeus or whoever wrote those books"'; cf. et. Bernabé (1995) 217s | τοῦτο τὸ ὄνομα] sc. σῶμα quia ap. Hom. σῶμα 'cadaver' significat (cf. Sn., Die Entdeckung des Geistes, Hamburg 1948, 19; Herter, Festschr. Langlotz, Bonn 1957, 206ss; Harrison, Phoenix 14, 1960, 64) || **5–6** τῆς ψυχῆς om. Clem. | δίκην – δίδωσιν] cf. Plat. Leg. 854b ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων ἀδικημάτων (fr. 37 II), 959b ὅτι δικαιότατος ὢν καὶ ὁσιώτατος ἔζη τε ζῶν καὶ τελευτήσας ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἁμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον, Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K., Orph. fr. 449), Damasc. in Plat. Phaedon 1, 2 (29 Westerink) ἡ φρουρὰ ... ὡς Ξενοκράτης (fr. 219 Isnardi Parente, vid. Orph. fr. 38 I et comm. ad loc.) Τιτανική ἐστιν καὶ εἰς Διόνυσον ἀποκορυφοῦται, Iamblich. Vit. Pyth. 85 (58 B 4 I p. 464, 34 D.-K.) ἐπὶ κολάσει γὰρ ἐλθόντας δεῖ κολασθῆναι, ib. 240 παρήγγελον γὰρ θαμὰ ἀλλήλοις μὴ διασπᾶν τὸν ἐν ἑαυτοῖς θεόν, Lam. Thur. (fr. 489, cf. 490) 4 πο⟨ι⟩νὰγ δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι⟨σ⟩' ἔργωγ ἕνεκα οὔτι δικα⟨ί⟩ων et comm. ad loc., quibus ex testimoniis cogitavit West, Orphic Poems 21s animam δαίμονα esse qui

σμωτηρίου εἰκόνα· εἶναι οὖν τῆς ψυχῆς τοῦτο, ὥσπερ αὐτὸ ὀνομάζεται, ἕως ἂν ἐκτείσηι τὰ ὀφειλόμενα, {τὸ} σῶμα, καὶ οὐδὲν δεῖν οὐδ' ἓν γράμμα || (II) Plat. Gorg. 493 a καὶ ἡμεῖς τῶι ὄντι ἴσως τέθναμεν· ἤδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν καὶ τὸ μὲν σῶμά ἐστιν ἡμῖν σῆμα. quae sequuntur vid. ap. fr. 434 II || (III) Clem. Alex. Strom. 3, 3, 17, 1 post Cratyl. l. laud. ἄξιον δὲ καὶ τῆς Φιλολάου (44 B 14 D.-K., p. 402 ss Huffman) λέξεως μνημονεῦσαι· λέγει γὰρ ὁ Πυθαγόρειος ὧδε· 'μαρτυρέονται δὲ καὶ οἱ παλαιοὶ θεολόγοι τε καὶ μάντιες, ὡς διά τινας τιμωρίας ἁ ψυχὰ τῶι σώματι συνέζευκται καὶ καθάπερ ἐν σάματι τούτωι τέθαπται' || (IV) August. contra Iul. Pelag. 4 (15), 78 quanto ergo te melius veritatique vicinius de hominum generatione senserunt quos Cicero in extremis partibus Hortensi *(fr. 112 Grilli)* … commemorat … ex quibus humanae, inquit, vitae erroribus et aerumnis fit ut interdum veteres illi sive vates sive insacris initiisque tradendis divinae mentis interpretes, qui nos ob aliqua scelera suscepta in vita superiore poenarum luendarum causa natos esse dixerunt, aliquid vidisse vi-

alicuius noxae damnatus in corpore captivus est, sicut Titanes a Iove damnati in Tartaro; de διδόναι δίκην ap. Anaximandr. 12 B 1 D.-K., cf. Kahn, Anaximander and the Origins of Greek Cosmology, New York 1960, 194; Bianchi, Rev. Hist. Rel. 1966, 120 (= Selected Essays 1977, 180); Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 125 et adn. 12 || **6–7** δεσμωτηρίου εἰκόνα] 'forma ammorbidita (sc. a Platone) … non "una prigione" ma "a mo' di prigione"' Bernabé (1998) 72 adn. 126; cf. adn. ad φρουρά in fr. 429 || **7** τοῦτο αὐτό, ὥσπερ Stob. || **8** ὀφειλόμενα, {τὸ} σῶμα Burnet : ὀφειλόμενα, τὸ σῶμα Plat. cod. : ὀφειλόμενα τὸ "σῶμα" Méridier : ὀφειλόμενα σώματα Stob. | Plato habet σῶμα pro nomine actionis cum σώιζω collato i.e. 'salvatio' | οὐδ' ἓν Burnet : οὐδὲ Plat. **T** : -δὲν Plat. **BW** Stob. || **9** ὅπερ ἤδη **Y** | γάρ om. **BTPY** | καὶ[2] om. **Y** || **12–15** quidam fr. pro spurio habent, cf. Huffman, Philolaus, 404 ss : at cf. Bernabé (1995) 229 s; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 46 || **14** παλαιοὶ θεολόγοι τε καὶ μάντιες] Orpheus (vel Orphici) alluditur, sec. Boyancé, Rev. Ét. Gr. 54, 1941, 160; Bianchi, Prometeo 1976, 66; Casadio, Orpheus 8, 1987, 390, quibus adstipulor : Heraclitus, sec. Dodds, Plato, Gorgias, Oxford 1959, 300 : Pythagoras, sec. Burkert, Lore and Science 248 adn. 47 | ambigitur utrum Philolaus doctrinae adstipuletur an locum tantum laudet (cf. Kerényi, Pythagoras und Orpheus, Zürich 1950[3], 34; de Vogel, Philosophia, Assen 1970, I, 58); dubitat Burkert, Lore and Science 247 s; vid. et. Rehrenböck, Wien. Stud. 88, 1975, 18; Casadio, Orpheus 8, 1987, 390 s; eund. in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 123 ss; Huffman, Philolaus 402 ss; Bernabé (1998) 72 ss || **19** veteres – **20** interpretes *et infra* (**29** s) οἱ τὰς τελετὰς λέγοντες] *'Aristotle did not speak of 'Orpheus' because he did not believe him to have existed' recte West, Orphic Poems 265, cf. Bernabé (1998) 75 ss; cf. et. Sfameni, l. laud. 145 adn. 104* ||

deantur, verumque sit illud, quod est apud Aristotelem *(fr. 60 Rose)*, simili nos affectos esse supplicio atque eos, qui quondam, cum in praedonum Etruscorum manus incidissent, crudelitate excogitata necabantur, quorum corpora viva cum mortuis, adversa adversis accommodata, quam artissime colligabantur, sic nostros animos cum corporibus copulatos ut vivos cum mortuis esse coniunctos || (V) IAMBLICH. Protr. 77, 27 Des Places (= Aristot. fr. 60 Rose) τίς ἂν οὖν εἰς ταῦτα βλέπων οἴοιτο εὐδαίμων εἶναι καὶ μακάριος, εἰ πρῶτον εὐθὺς φύσει συνίσταμεν, καθάπερ φασὶν οἱ τὰς τελετὰς λέγοντες, ὥσπερ ἂν ἐπὶ τιμωρίαι πάντες. τοῦτο γὰρ θεῖον οἱ ἀρχαιότεροι λέγουσι τὸ φάναι διδόναι τὴν ψυχὴν τιμωρίαν καὶ ζῆν ἡμᾶς ἐπὶ κολάσει μεγάλων τινῶν ἁμαρτεμάτων. πάνυ γὰρ ἡ σύζευξις τοιούτωι τινι ἔοικε πρὸς τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς. ὥσπερ γὰρ τοὺς ἐν τῆι Τυρρηνίαι φασὶ βασανίζειν πολλάκις τοὺς ἁλισκομένους προσδεσμεύοντας πρὸς ἀντικρὺ τοῖς ζῶσι νεκροὺς ἀντιπροσώπους ἕκαστον πρὸς ἕκαστον μέρος προσαρμόττοντας, οὕτως ἔοικεν ἡ ψυχὴ διατετάσθαι καὶ προσκεκολλῆσθαι πᾶσι τοῖς αἰσθητικοῖς τοῦ σώματος μέλεσιν || (VI) ATHEN. 4, 157c Εὐξίθεος ὁ Πυθαγορικός, ὦ Νίκιον, ὥς φησι Κλέαρχος ὁ περιπατητικὸς ἐν δευτέρωι βίων (fr. 38 Wehrli), ἔλεγεν ἐνδεδέσθαι τῶι σώματι καὶ τῶι δεῦρο βίωι τὰς ἁπάντων ψυχὰς τιμωρίας χάριν, καὶ διείπασθαι τὸν θεὸν ὡς εἰ μὴ μενοῦσιν ἐπὶ τούτοις, ἕως ἂν ἑκὼν αὐτοὺς λύσηι, πλείοσι καὶ μείζοσιν ἐμπεσοῦνται τότε λύμαις. διὸ πάντας εὐλαβουμένους τὴν τῶν κυρίων ἀνάτασιν φοβεῖσθαι τοῦ ζῆν ἑκόντας ἐκβῆναι μόνον τε τὸν ἐν τῶι γήραι θάνατον ἀσπασίως προσίεσθαι, πεπεισμένους τὴν ἀπόλυσιν τῆς ψυχῆς μετὰ τῆς τῶν κυρίων γίγνεσθαι γνώμης.

431 F (4 K., 5 [A 16] C.)

(I) PLAT. Resp. 363c Μουσαῖος δὲ (fr. 76 I) τούτων (sc. Hesiodi et Homeri)

22–27 *de re cf. Grilli-Brunschwig, Rev. philos. 153, 1963, 171ss* || 25 artissime *Bernays* : aptissime *vulgo* || **28–37** cf. Des Places ad loc. || **28** τίς ἂν anon. : πολύ τι. ἐὰν codd. || **29** εἰ Des Places : οἷ **F** : οἵ Ciz. || **33** Τυρρηνίαι **Arc.** : τυραννίαι **F** || **36** διαδεδέσθαι Vitelli || **37–44** cf. Wehrli ad loc. || **37** Εὐξίθεος Pythagoricus alicubi ignotus : Δεξίθεος (cf. Iamblich, Vit. Pyth. 267) prop. Reinesius || **40** ὡς Musurus : ὧι cod. || **42** ἀνάτασιν Casaubon : ἀνάστασιν cod. || **43** προσίεσθαι Casaubon : προίστασθαι cod.

431 Lob. 806s; Rohde, Psyche II[6] 129 adn. 3; Dieterich, Nekyia[2] 72; Tannery, Rev. de Philol. 25, 1901, 315s; Kircher, De sakrale Bedeutung des Weines im Altertum, Gießen 1910, 58s; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 209ss; eund., Gesch. Griech. Rel. I, 688, adn. 4; Freeman, Presocr. 20ss, Linforth 85ss; Montégu, Folia 12, 1959, 85; Graf, Eleusis 16; 83 adn. 22; 94ss; West, Orphic Poems

νεανικώτερα τἀγαθὰ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρὰ θεῶν διδόασιν τοῖς δικαίοις· εἰς Ἅιδου γὰρ ἀγαγόντες τῶι λόγωι καὶ κατακλίναντες καὶ συμπόσιον τῶν ὁσίων κατασκευάσαντες ἐστεφανωμένους ποιοῦσιν τὸν ἅπαντα χρόνον ἤδη διάγειν μεθύοντας, ἡγησάμενοι κάλλιστον ἀρετῆς μισθὸν μέθην αἰώνιον. οἱ δ' ἔτι τούτων μακροτέρους ἀποτίνουσιν μισθοὺς παρὰ θεῶν· παῖδας γὰρ παίδων φασὶ καὶ γένος κατόπισθεν λείπεσθαι τοῦ ὁσίου καὶ εὐόρκου. ταῦτα δὴ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐγκωμιάζουσιν δικαιοσύνην. sequitur fr. 434 I || (II) Plut. Compos. Cimon. et Luc. 1, 2 Πλάτων ἐπισκώπτει τοὺς περὶ τὸν Ὀρφέα, τοῖς εὖ βεβιωκόσι φάσκοντας ἀποκεῖσθαι γέρας ἐν Ἅιδου μέθην αἰώνιον.

23 s (qui de Eleusiniis carminibus de vita apud inferos loqui credit); Velasco, Kernos 5, 1992, 214; Casadio in: Cassio – Poccetti (edd.), Forme de religiosità e tradizioni sapienziali, 1994, 85; id., Il vino dell'anima, Roma 1999, 32 s; 136; 139; Casadesús, Revisió 60 ss; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 75 s || **2** υἱὸς] solus filius Musaei notus Eumolpus, cf. Mus. fr. 17 s, Maass, Orph. 111; Wil., Glaube 2, 58; Thomas, ΕΠΕΚΕΙΝΑ, München 1938, 31; Boyancé, Culte des Muses 22 s; eund., Rev. Ét. Gr. 55, 1942, 220 s (et Moulinier 106); Colli ad loc. p. 427; Graf, Eleusis, 19 adn. 75 : ad Orphicos a Platone significatos esse credit Kern (coll. Plut. II), cf. et. Dieterich, Nekyia 72; Nilsson, Opusc. 2, 659 adn. 103; eund., Gesch. Griech. Rel. l. laud.; Linforth 86 ss | de re cf. et. Guthrie, Orpheus 191 adn. 2 || **3–4** συμπόσιον τῶν ὁσίων] cf. frr. 432, 448; vid. et. Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) ἐν αἷς ὁ παντελὴς ἤδη καὶ μεμυημένος ἐλεύθερος γεγονὼς καὶ ἄφετος περιιὼν ἐστεφανωμένος ὀργιάζει καὶ σύνεστιν ὁσίοις καὶ καθαροῖς ἀνδράσι || **4** ἐστεφανωμένους] cf. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 6 et Plut. l. laud. || **5** μεθύοντας secl. Cobet, at cf. Aristoph. fr. 504, 8 K.-A. (fr. 432 I) εἰ μὴ καταβάντας εὐθέως πίνειν ἔδει, Lam. Pelin. (fr. 486) 6 οἶνον ἔχεις εὐδ⟨α⟩ίμονα τιμ⟨ὰ⟩ν κτλ, cf. et. Boyancé, Culte des Muses 167 s; 209 s; eund., Bull. Assoc. Guill. Budé 1951, 7; eund., Rev. Ét. Gr. 88, 1975, 199; Graf, Eleusis 102 || **5–6** μέθην αἰώνιον] Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 48 et adn. 60 'l'espressione doveva essere sentita anche come "pienezza di vita"' (cf. de αἰώνιον ad fr. 242) | **icon.** cf. Casadio l. laud. (cum bibl.), qui cf. πίνακας Tarentinos saec. V a. Ch. in quibus Ζεὺς-Ἅιδης, Περσεφόνη et Διόνυσος repraesentantur in epulis || **7** παῖδας γὰρ παίδων] cf. Plat. Resp. 366 a (fr. 574) 'ἀλλὰ γὰρ ἐν Ἅιδου δίκην δώσομεν ὧν ἂν ἐνθάδε ἀδικήσωμεν, ἢ αὐτοὶ ἢ παῖδες παίδων, Υ 308 καὶ παίδων παῖδες, τοί κεν μετόπισθε γένωνται (verba quae Homerus ab Orpheo mutuatus sit sec. Servium in Aen. 3, 98 [I 358, 29 Thilo-Hagen] *nati natorum] propter illud 'et mansuram urbem'. nam oraculum semper ad petita respondet. sane hic versus Homeri* [Υ 308] *est, quem et ipse de Orpheo sustulit, item Orpheus de oraculo Apollinis Hyperborei,* cf. Macrob. Sat. 5, 3, 8), Tyrt. fr. 9, 30 Gent.-Prato καὶ παίδων παῖδες καὶ γένος ἐξοπίσω || **7** γένος – **8** εὐόρκου] cf. Hes. Op. 285, Orac. ap. Herodt. 6, 86 ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων || **9–11** cf. Casadesús in: Montes Cala – Ortiz de Landaluce – Gallé Cejudo (edd.), Plutarco, Dioniso y el Vino, Madrid 1999, 161 ss

432 V

(I) Aristoph. fr. 504 K.-A.

καὶ μὴν πόθεν Πλούτων γ' ἂν ὠνομάζετο,
εἰ μὴ τὰ βέλτιστ' ἔλαχεν; ἓν δέ σοι φράσω,
ὅσωι τὰ κάτω κρείττω 'στιν ὧν ὁ Ζεὺς ἔχει·
ὅταν γὰρ ἱστῆις, τοῦ ταλάντου τὸ ῥέπον
κάτω βαδίζει, τὸ δὲ κενὸν πρὸς τὸν Δία.
* * *
⟨ ⟩ οὐ γὰρ ἄν ποτε 6a
οὕτω † στεφανωμένοι 6b
προὐκείμεθ', οὐδ' ἂν † κατακεχριμένοι †,
εἰ μὴ καταβάντας εὐθέως πίνειν ἔδει.
διὰ ταῦτα γάρ τοι καὶ καλοῦνται μακάριοι.
πᾶς γὰρ λέγει τις ὁ μακαρίτης οἴχεται,
κατέδαρθεν· εὐδαίμων, ὅτ' οὐκ ἀνιάσεται.
καὶ θύομεν † αὐτοῖσι τοῖς ἐναγίσμασιν
ὥσπερ θεοῖσι, καὶ χοάς γε χεόμενοι
αἰτούμεθ' αὐτοὺς δεῦρ' ἀνιέναι τἀγαθά.

(II) Pherecr. fr. 113, 30ss K.-A.

432 de his fragmentis cf. Velasco, Kernos 5, 1992, 212s || **(I)** de hoc fr. cf. Ropero, Fragmentos de Aristófanes, Diss. Madrid 1992, 298ss || **1** de etymologia cf. Plat. Cratyl. 403a, Aristoph. Plut. 727 || **4** ἱστῆις Cobet : ἱστὰς **S** || post v. 5 lac. ind. Bergk || **6ab** οὐ γὰρ ἄν ποτ' οὕτω στεφανωμένοι **S** : οὐ γὰρ ἄν ποτε οὕτως ἐστεφανωμένοι **Trinc.** : versum digessit Dind., vid. K.-A. ad loc. : οὕτω ⟨στεφάνοισιν⟩ ἐστ. ⟨νεκροὶ⟩ Meineke (νεκροὶ iam Jacobs) : οὕτω ⟨καλῶς στεφάνοισιν⟩ ἐστ. Hense | de corona cf. adn. ad Lam. Thur. (fr. 488) 6 || **7** προὐκείμεθ', οὐδ' ἂν κατακεκρινομένοι (-κριμένοι **Trinc.**) **S** : προὐκείμεθ', οὐδ' αὖ ⟨κρᾶτα⟩ κατακεχρισμένοι (κρᾶτα iam Tyrwhitt, κατακεχρ. Gesner) Gaisford : προὐκείμεθ', οὐδ' ἂν κατακεχριμένοι ⟨μύροις⟩ Dind. : προὐκείμεθ', οὐδ' βακκάρει (βακκάριδι Blaydes) κεχριμένοι Cobet : προὐκείμεθ', οὐδ' ἂν βακκάριδι κεχριμένοι Kaib. : προὔκειντ' ἂν ⟨ἐνθάδ'⟩ οὐδὲ κατακεχριμένοι Austin || **8** de epulatione apud inferos cf. Plat. Remp. 363c (fr. 431), cf. et. Emped. fr. 133 Wright (31 B 147 D.-K. = Orph. fr. 448), 1 ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι, αὐτοτράπεζοι || **9** cf. Aristoph. Ran. 85 ἐς Μακάρων εὐωχίαν || **11** ὅτ'] ὁ δ' Seidler : ὅτι Bergk : ἔτ' Hanow : ὅσ' Kock | 'fort. ὅτι οὐκ ἀνιᾶτ' ἔτι' Kaib. : ὃς οὐκ ἀνιάσεται vel. ἀνιάσετ' οὐκέτι Austin || **12** ⟨γ'⟩ αὐτοῖσι τοῖς ἐν- Grotius : χυτοῖσι τοῖς ἐν- Nauck : αὐτοῖς, τοῖς ἴσοις ἐν- Kaib. : ⟨γ'⟩ αὐτοῖσι κἀναγίζομεν Herw. : ⟨γ'⟩ αὐτοῖσι τἀναγίσματα Edmonds || **13** χεόμενοι Seidler : χέομεν **S** || **14** ἀνεῖναι Fritzsche : contradixit Maas | cf. Thomas, ΕΠΕΚΕΙΝΑ, München 1938, 33; Graf, Eleusis, 82s, 98ss; Kassel–Austin ad loc. || **(II)** cf. et. Pherecr. fr. 137 K.-A. | quidam de vita apud inferos loquitur ||

πλήρεις κύλικας οἴνου μέλανος ἀνθοσμίου
ἤντλουν διὰ χώνης τοῖσι βουλομένοις πιεῖν.
καὶ τῶνδ' ἑκάστοτ' εἰ φάγοι τις ἢ πίοι,
διπλάσι' ἐγίγνετ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πάλιν.

(III) Aristophont. fr. 12 K.-A.

ἔφη καταβὰς εἰς τὴν δίαιταν τῶν κάτω
ἰδεῖν ἑκάστους, διαφέρειν δὲ πάμπολυ
τοὺς Πυθαγοριστὰς τῶν νεκρῶν· μόνοισι γὰρ
τούτοισι τὸν Πλούτωνα συσσιτεῖν ἔφη
δι' εὐσέβειαν. : : εὐχερῆ θεὸν λέγεις,
εἰ τοῖς ῥύπου μεστοῖσιν ἥδεται συνών.
ἐσθίουσί τε
λάχανά τε καὶ πίνουσιν ἐπὶ τούτοις ὕδωρ·
φθεῖρας δὲ καὶ τρίβωνα τήν τ' ἀλουσίαν
οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειε τῶν νεωτέρων.

433 F (10 K., 4 [A 47] C.)

(I) Plat. Epist. 7, 335a πείθεσθαι δὲ ὄντως ἀεὶ χρὴ τοῖς παλαιοῖς τε καὶ ἱεροῖς λόγοις, οἳ δὴ μηνύουσιν ἡμῖν ἀθάνατον ψυχὴν εἶναι δίκας τε ἴσχειν καὶ τίνειν τὰς μεγίστας τιμωρίας, ὅταν τις ἀπαλλαχθῆι τοῦ σώματος || (II) Plat. Leg. 870d καὶ πρὸς τούτοις, ὃν καὶ πολλοὶ λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων ἀκούοντες σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν Ἅιδου γίγνεσθαι, καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκαῖον εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτεῖσαι, τὴν τοῦ παθόντος ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτηι μοίραι τελευτῆσαι τὸν τότε βίον || (III) Plat. Resp. 330d οἵ

30 κύλικα τοίνουν (Poll. 10, 75 **FSC** : κύλικα μόνον Poll. 10, 75 **L**) | μέλαν Poll. 10, 75 **L** || **31** βουλομένοισϊ **CE** || **32** καὶ τῶν δ' **ACE** : τούτων δ' Herw. | ἑκάστοτ' εἰ Jacobs : ἕκαστος εἰ **ACE** : ἑκάστων εἰ Meineke : ἕκασθ' ὅσ' ἢ Dobree || **33** ἐγίγνετ' Dind. : ἐγίνετ' **ACE** || **(III)** de hoc fr. cf. Burkert, Lore and science 198s; Graf, Eleusis 98s || **1** ἔφη Cobet : ἔφη τε Diog. Laert. 8, 38 α: om. Suda IV 267, 6 Adler | τῶν] αὐτῶν Suda || **2** διαφέρει Suda **V** || **3** μόνοις Diog. **P** (corr. **P**[2]) || **4–5** σύσσιτον δι' εὐσέβειαν ἔφη Suda **V** || **5** δυσχερῆ Cobet || **5–6** λέγεις εἰστυοῖς Suda **G** : λέγει σίτοις Diog. **B** : λέγειν σίτοις Suda **AV** : λέγεις ἐν τοῖς Diog. **F** : λέγειν τοῖς Diog. **P** a.c. || **6** μεστοῖς Diog. **BP** (corr. **P**[3]) Suda || **7** ἐσθίουσι δὲ Casaubon : om. Diog. **BP** Suda (defectus indicatur in **G** et **M**) : aliorum ciborum nomina ante λάχανα excidisse censet Von der Mühll || **8** τε om. Diog. **F** : del. **P**[3] || **9** τε καὶ Diog. **P** a.c. | τρίβωνας Suda **G** : 'fort. κατὰ τρίβωνα' Kaib. || **10** τῶν ἑτέρων Diog. **P** : unde τῶν ἑτέρων ⟨νεκρῶν⟩ Die.

433 2 δικαστάς **AO** || **3** τὴν μεγίστην τιμωρίαν **V** || **4–8** cf. Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 67 ||

τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν Ἅιδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν μὴ ἀληθεῖς ὦσιν.

434 F (4 + 5 K., 5 [A 16] + 7 [A 21] C.)

(I) Plat. Resp. 363d pergit fr. 431 I τοὺς δὲ ἀνοσίους αὖ καὶ ἀδίκους εἰς πηλόν τινα κατορύττουσιν ἐν Ἅιδου καὶ κοσκίνωι ὕδωρ ἀναγκάζουσι φέρειν, ἔτι τε ζῶντας εἰς κακὰς δόξας ἄγοντες, ἅπερ Γλαύκων περὶ τῶν δικαίων δοξαζομένων δὲ ἀδίκων διῆλθε τιμωρήματα, ταῦτα περὶ τῶν ἀδίκων λέγουσιν. ἄλλα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ὁ μὲν οὖν ἔπαινος καὶ ὁ ψόγος οὗτος ἑκατέρων ‖ (II) Plat. Gorg. 493a ἤδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν ὡς ... (cf. fr. 430 I) τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο ἐν ὧι ἐπιθυμίαι εἰσὶ τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν ἄνω κάτω, καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνήρ, ἴσως Σικελός τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῶι ὀνόματι διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πειστικὸν ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀμυήτους, τῶν δ' ἀνοήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς οὗ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανόν, ὡς τετρημένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας. τοὐναντίον δὴ οὗ-

9 μῦθοι – Ἅιδου] prob. de Orphei carmina inter alia agitur, cf. Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 77; vid. et. Novotný ad loc.; Rathmann 62; 70; Guthrie, Orpheus 15; 148; West, Orphic Poems 112; Alderink, Creation 77; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 121s; Bernabé, l. laud. 73

434 2 πηλόν] cf. infra (21) adn. ad βορβόρωι | κοσκίνωι ὕδωρ] 'lo strumento del castigo, il setaccio, ricorda evidentemente la causa della sofferenza: l'incapacità di separare dall'anima ciò che vi era di cattivo' Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 76 ‖ **4** ἀδίκων εἶναι **F** ‖ **5** οὕτως **T** ‖ **6** ἤδη γάρ] ὅπερ ἤδη **Y** : ἤδη **BTF** | καὶ om. **Y** | valde disputatum qui sint του ... τῶν σοφῶν et **8–9** τις – Ἰταλικός, cf. statum quaestionis ap. Dodds, Plato, Gorgias, Oxford 1959, ad loc. 296–9 (contra Guthrie, A History of Greek Philosophy, Cambridge 1962, IV, 305ss, putans scripta Orphica properius contempta esse); Burkert, Lore and Science 248 adn. 48; Graf, Eleusis 108 adn. 65; Masaracchia, Orfeo e l'Orfismo 186s qui recte animadvertit 'si tratta di tradizioni sempre dei contorni sfumati e ... sarebbe impresa disperata ... o inutile volere intendere a precisa e dettagliate clasificazioni, che Platone stesso non ha voluto o potuto dare)'; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995, 113s; 167ss; κομψὸς ἀνήρ non poeta sed poematis Orphici interpres per etymologias (παράγων τῶι ὀνόματι) sec. Bernabé, Philologus 139, 1995, 228s; cf. eund. (1998) 51s; et. veri simillimum mihi videtur etymologias a Platone ipso inventas, cf. Casadesús, Actas del IX Congreso Esp. de Estudios Clásicos, Madrid 1997, II, 61ss ‖ **10** ἀνοήτων] ἀμυήτων **BT** ‖ **11** διὰ τὸ coni. Heindorf ‖ **12** τετρημένος εἴη πίθος] cf. Diod. 1, 97, 2 (fr. 62) πίθον εἶναι τετρημένον et comm. ad loc. ‖

τος σοί, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται ὡς τῶν ἐν Ἅιδου – τὸ ἀιδὲς δὴ λέγων – οὗτοι ἀθλιώτατοι ἂν εἶεν, οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρωι τοιούτωι τετρημένωι κοσκίνωι. τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει, ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχὴν εἶναι· τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνωι ἀπῄκασεν τὴν τῶν ἀνοήτων ὡς δηλοῖ μὴν ὃ ἐγὼ βούλομαί σοι ἐνδειξάμενος ‖ (III) Plat. Phaedo 69 c, cf. Stob. Flor. 3, 4, 122 (III 255, 1 Hense), Iamblich. Protr. 96, 3 des Places καὶ κινδυνεύουσι καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῶι ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρωι κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαρμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. sequitur fr. 576 I ‖ (IV) Plotin. 1, 6, 6 διὸ καὶ αἱ τελεταὶ ὀρθῶς αἰνίττονται τὸν μὴ κεκαθαρμένον καὶ εἰς Ἅιδου κείσεσθαι ἐν βορβόρωι, ὅτι τὸ μὴ καθαρὸν βορβόρωι διὰ κάκην φίλον ‖ (V) Paus. 10, 31, 9 αἱ δὲ ὑπὲρ τὴν Πενθεσίλειαν φέρουσαι μέν εἰσιν ὕδωρ ἐν κατεαγόσιν ὀστράκοις, πεποίηται δὲ ἡ μὲν ἔτι ὡραία τὸ εἶδος, ἡ δὲ ἤδη τῆς ἡλικίας προήκουσα· ἰδίαι μὲν δὴ οὐδὲν ἐπίγραμμα ἐπὶ ἑκατέραι τῶν γυναικῶν, ἐν κοινῶι δέ ἐστιν ἐπὶ ἀμφοτέραις εἶναι σφᾶς τῶν οὐ μεμυημένων ‖ (VI) Xenoph. Oec. 7, 40 οὐχ ὁρᾷς, ἔφην ἐγώ, οἱ

19 ss de hoc loco cf. Burnet et Loriaux ad loc.; Bernabé (1998) 48; 76; 81 ‖ **19** καὶ ὡς Stob. | κινδυνεύουσι Iamblich. Olympiodor. : -εύωσι cod. ‖ **20** φαῦλοί τινες **B²TYW** | αἰνίττεσθαι] cf. Bernabé in: Pérez Jiménez et al. (edd.), Plutarco, Platón y Aristóteles, Madrid 1999, 191 ‖ **21** βορβόρωι] cf. Plat. Resp. 533 d, ἐν βορβόρωι βαρβαρικῶι τινι τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα, As. fr. 14, 4 West ἥρως … βορβόρωι ἐξαναδύς, Aristoph. Ran. 145 εἶτα βόρβορον πολύν, id. 273 σκότος καὶ βόρβορος (cf. 435), Plut. fr. 178 Sandbach (fr. 594) ἐν βορβόρωι πολλῶι καὶ ὁμίχλῃ, Ael. Aristid. 22, 10 καὶ οὐκ ἐν σκότωι τε καὶ βορβόρωι κεισομένους, ἃ δὴ τοὺς ἀμυήτους ἀναμένειν, vid. et. Aubineau, Rech. Scienc. Rel. 47, 1959, 185 ss; Graf, Eleusis 100 adn. 30; 103 ss; Kingsley 118 s; Casadesús, Revisió 61 s; Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 289 s; West, The East face of Helicon, Oxford 1997, 162 et adn. 257; Albinus, The House of Hades, Aarhus 2000, 135 ss | κείσεσθαι Stob. ‖ **21–22** κεκαθαρμένος … τετελεσμένος] 'Turcan [L'association dionysiaque, Rome 1986, 227 ss] basandosi … sul fatto che vi [fr. 652] si usi il part. perfetto … segnala che negli orfici βακχεύειν … é … una condizione duratura … coincide con questo apprezzamento il fatto che … Platone utilizzi anche participi perfetti κεκαθαρμένος … τετελεσμένος' Bernabé (1998) 82, cf. et. formulam ἔρχομαι καθαρῶν καθαρά apud lamellas aureas (frr. 488, 1 al.) ‖ **22** οἰκήσεται Stob. ‖ **23** αἱ om. **A** | τελαὶ **E** et prob. **A** a. c. (eras., τελεταὶ **A¹**) | αἰνίττεται **A** (ον **A¹ˢ**) **E** ‖ **24** κείσεται **y** ‖ **25 ss** de Polignoti pictura in lesche Gnidia apud Delphos, de qua cf. nuper Albinus 131 ss | cf. Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 211 'the belief in the punishments in Hades was … not specifically Orphic, but … it played a great part in Orphic practice'; cf. et. 216 s; Graf, Eleusis 110 ss; Boyancé, Rev. Ét. Gr. 88, 1975, 200 ‖ **28** ἀμφοτέραις Facius : -ας **β** ‖

εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀντλεῖν λεγόμενοι ὡς οἰκτίρονται, ὅτι μάτην πονεῖν δοκοῦσι; || (VII) OLYMPIODOR. in Plat. Gorg. 153, 20 Westerink ἡ δὲ Πυθαγόρειος ἐπιχείρησις συμβολική ἐστι. λαμβάνει γὰρ μυθάριον καὶ λέγει ὅτι 'ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα τεθνήκαμεν καὶ ἔχομεν τάφον· ἔστι δὲ ἐκεῖ Ἅιδης καὶ δύο πίθοι, ὁ μὲν εἷς τετρημένος, ὁ δὲ εἷς ὑγιής. οἱ μὲν οὖν ἐνταῦθα τελεσθέντες ἐν τῶι ὑγιεῖ εἰσίν, οἱ δὲ μὴ μυηθέντες καὶ τελεσθέντες παράγουσιν ὕδωρ εἰς κόσκινον ἐπιβάλλειν εἰς τὸν τετρημένον πίθον. quae postea more Neoplatonico interpretatur Olympiodorus

|| (VIII) PHILETAER. fr. 17 K.-A.

ὦ Ζεῦ, καλόν γ' ἔστ' ἀποθανεῖν αὐλούμενον·
τούτοις ἐν Ἅιδου γὰρ μόνοις ἐξουσία
ἀφροδισιάζειν ἐστίν, οἱ δὲ τοὺς τρόπους
ῥυπαροὺς ἔχοντες μουσικῆς ἀπειρίαι,
εἰς τὸν πίθον φέρουσι τὸν τετρημένον.

|| (IX) [PLAT.] Axioch. 371d ὅσοις δὲ τὸ ζῆν διὰ κακουργημάτων ἠλάθη, ἄγονται πρὸς Ἐρινύων ἐπ' ἔρεβος καὶ χάος διὰ Ταρτάρου, ἔνθα χῶρος ἀσεβῶν καὶ Δαναΐδων ὑδρεῖαι ἀτελεῖς καὶ Ταντάλου δίψος καὶ Τιτυοῦ σπλάγχνα αἰωνίως ἐσθιόμενα καὶ γεννώμενα καὶ Σισύφου πέτρος ἀνήνυτος, οὗ τὰ τέρματα αὖθις ἄρχει πόνων. ἔνθα θηρσὶν περιλιχμώμενοι καὶ λαμπάσιν ἐπιμόνως πυρούμενοι Ποινῶν καὶ πᾶσαν αἰκίαν αἰκιζόμενοι ἀιδίοις τιμωρίαις τρύχονται.

435 V

(I) IULIAN. Or. 7, 25 (II 1, 88 Rochefort) σὺ δὲ ὅπως ἡμῖν μὴ τὸν Διογένη (V B 332 Giannantoni) προσβαλὼν ὥσπερ τι μορμολυκεῖον ἐκφοβήσῃς· οὐ γὰρ ἐμυήθη, φασίν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ⟨προ⟩τρεπόμενον ἐκμυηθῆναι, 'γελοῖον', εἶπεν, 'ὦ νεανίσκε, εἰ τοὺς μὲν τελώνας οἴει ταύτης ἕνεκα τῆς τελετῆς κοινωνήσειν τοῖς θείοις τῶν ἐν Ἅιδου καλῶν, Ἀγησίλαον δὲ καὶ Ἐπα-

30–31 ποιεῖν **M** || **39ss** Sophoclis fr. 837 Radt (vid. Orph. fr. 444 II) imitationem agnoscit Pearson ad loc. || **47** αἰωνίως – γεννώμενα Stob. : om. libri || **48** ἄρχει Burnet : ἄρχεται libri : ἀρχαὶ Stob. | πόνων Stob. : πόνω **AYZ** | θηρσὶν] πυρσὶ Stob. | **icon.** de Furiis apud inferos taedas ferentibus in Apulis vasis repraesentatis vid. Aellen, À la recherche de l'ordre cosmique, Zürich 1994, 24ss

435 3 φασίν Hertlein : φησίν **V** | ⟨προ⟩τρεπόμενον Petau : τρεπ- **V** | μυηθῆναι voluit Reiske || 5 θείοις Rochefort : θεοῖς **V** : ὁσίοις Cobet ||

μινώνδαν ἐν τῶι βορβόρωι κείσεσθαι' ‖ (II) Diog. Laert. 6, 39 'γελοῖον', ἔφη (sc. Diogenes V B 339 Giannantoni) 'εἰ Ἀγεσίλαος μὲν καὶ Ἐπαμεινώνδας ἐν τῶι βορβόρωι διάξουσιν, εὐτελεῖς δέ τινες μεμυημένοι ἐν ταῖς μακάρων νέσοις ἔσονται' ‖ cf. Plut. quom. adul. poet. aud. deb. 4 p. 21 e, Arsen. 203, 21.

fragmenta in quibus anima natura aetheria cyclum cosmicum subire dicitur (frr. 436–438)

436 F (228 a K.)

ψυχὴ δ' ἀνθρώποισιν ἀπ' αἰθέρος ἐρρίζωται.

436 Vettius Valens 317, 19 Pingree καθὼς καὶ ὁ θειότατος Ὀρφεὺς λέγει· [1] sequitur fr. 422

6 βορβόρωι] cf. comm. ad 434 | κείσεσθαι Wyttenbach : κεῖσθαι V ‖ de re cf. Giannantoni ad loc.; Graf, Eleusis 81; 103 ss; 141; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 56

436 Hieronymi et Hellanici theogoniae trib. West, Orphic Poems 267, cf. 99 et adn. 54, vid. et. eund., Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971, 151 | multi (non tantum Orphici) credebantur animam aetheri affinem esse, cf. e. gr. Epigr. ad Potidaeae occasos a. 432 a. Ch. (IG I^3 1179 = CEG 10, 6 Hansen) αἰθὲρ μὲμ φσυχὰς ὑπεδέχσατο, σό[ματα δὲ χθὸν] τõνδε, Inscr. sep. Pirae. ca. 350 a. Ch. (535 Hansen) Εὐρυμάχου ψυχὴν καὶ ὑπερφιάλος διανοίας / αἰθὴρ ὑγρὸς ἔχει, σῶμα δὲ τύνβος ὅδε (vid. adn. Hansen ad loc. qui cf. Aristot. Pepl. 61 Bergk, 50 Rose θυμὸν δὴ Κύκνου καὶ ὑπερφιάλους ἐπινοίας / αἰθὴρ λαμπρὸς ἔχει, σῶμα δὲ τύμβος ὅδε), [Plat.] Axioch. 366 a ἡ ψυχὴ συναλγοῦσα τὸν οὐράνιον ποθεῖ καὶ σύμφυλον αἰθέρα, Eur. Supp. 533 s πνεῦμα μὲν πρὸς αἰθέρα, / τὸ σῶμα δ' ἐς γῆν, Erect. fr. 22 Jouan–Van Looy = 65 Austin = 20 Martínez Díez = 18 Carrara (cf. p. 172 Collard, Cropp, Lee) v. 71 s ψυχαὶ μὲν οὖν τῶνδ' οὐ βεβᾶσ' [Ἅιδ]ην πάρα, εἰς δ' αἰθέρ' αὐτῶν πνεῦμ' ἐγὼ [κ]ατῴκισα, Hel. 1014 ss, ὁ νοῦς / τῶν κατθανόντων .../ γνώμην δ' ἔχει / ἀθάνατον εἰς ἀθάνατον αἰθέρ' ἐμπεσών (cf. Alline, Ξένια, Athènes 1912, 104), Phaeth. fr. 11,2 Jouan–Van Looy πνεῦμ' ἀφεὶς ἐς αἰθέρα (cf. Chrysipp. fr. 6 Jouan–Van Looy), Carm. Aur. 70 s ἢν δ' ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς, / ἔσσεαι ἀθάνατος, θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός, Ps. Phocyl. 107 s, Anth. Gr. App. Epigr. sepulcr. 245, 4 β]ῆ γάρ μοι ψυχὴ μὲν ἐς αἰθέρα καὶ Διὸς αὐλάς, Dion. Hal. 8, 52, 4 καὶ εἴ τις ἄρα τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς ἀπολυθείσας τοῦ σώματος ὑποδέξεται τόπος, οὐχ ὁ καταχθόνιος καὶ ἀφεγγὴς ὑποδέξεται τὴν ἐμήν, ... οὐδὲ τὸ λεγόμενον τῆς Λήθης πεδίον, ἀλλ' ὁ μετέωρος καὶ καθαρὸς αἰθήρ, ἐν ὧι τοὺς ἐκ θεῶν φύντας οἰκεῖν λόγος εὐδαίμονα καὶ μακάριον ἔχοντας βίον | de re cf. Rohde, Psyche II^6, 255 ss; Guthrie,

437 F (226 K.)

ἔστιν ὕδωρ ψυχῆι θάνατος, χὐδάτεσσι δὲ γαῖα·
ἐκ δ' ὕδατος ⟨πέλε⟩ γαῖα, τὸ δ' ἐκ γαίας πάλιν ὕδωρ,
ἐκ τοῦ δὴ ψυχὴ ὅλον αἰθέρα ἀλλάσσουσα.

437 Clem. Alex. Strom. 6, 2, 17, 1 Ὀρφέως δὲ ποιήσαντος· [1–3] Ἡρακλεῖτος ἐκ τούτων συνιστάμενος τοὺς λόγους ὧδέ πως γράφει (fr. 66 Marc. = 22 B 36 D.-K.) 'ψυχῆισιν θάνατος ὕδωρ γενέσθαι, ὕδατι δὲ θάνατος γῆν γενέσθαι, ἐκ γῆς δὲ ὕδωρ γίνεται, ἐξ ὕδατος δὲ ψυχή.'

437 Heraclit. fr. 66 Marc. (vid font. app.)

Orpheus 185; Waszink, Aether, Reall. Ant. Christ. I, 1950, 150ss; Lattimore, Themes in Greek and Latin Epitaphs, Urbana 1961, 31 § 4; Guthrie, History of Greek Philosophy I, 470s; Müller, Gleiches zu Gleichem, Wiesbaden 1965, 167ss; Burkert, Lore and Science 361s; eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 98; Kannicht ad Eur. Hel. l. laud.; Thom, comm. ad Carm. Aur. loc. 223ss

437 cf. Lob. 949; Zeller, Kl. Schr. II 157; West, Early Greek Philosophy and the Orient, Oxford 1971, 150s; Marc., Rh. Mus. 116, 1973, 359s (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 213); West, Orphic Poems 222s (qui hoc fr. Stoicam doctrinam redolere putat et Hieronymi et Hellanici theogoniae trib.) | de Stoica doctrina cf. Arium Did. 39, 471, 11 (= Chrysipp. fr. 821 [Stoic. Vet. Fr. II 225, 18 Arnim] = Posidon. fr. 351 Theiler) εἶναι δὲ ψυχὴν ⟨τὴν⟩ (add. Theiler) ἐν τῶι ὅλωι φασίν, ὃ καλοῦσιν αἰθέρα καὶ ἀέρα, κύκλωι περὶ {τὴν} (del. Die.) γῆν (περι⟨έχουσαν⟩ γῆν Arnim) καὶ θάλασσαν καὶ ἐκ τούτων ἀναθυμιᾶσθαι (Theiler : ἀναθυμιάσεις libri : ἀναθυμιαθεῖσ⟨αν⟩ Arnim)· τὰς δὲ λοιπὰς ψυχὰς προσπεφυκέναι ταύτηι, ὅσαι τε ἐν ζώιοις εἰσὶ καὶ ὅσαι ἐν τῶι περιέχοντι· διαμένειν γὰρ ἐκεῖ τὰς τῶν ἀποθανόντων ψυχάς. ἔνιοι δὲ τὴν μὲν τοῦ ὅλου ἀίδιον, τὰς δὲ λοιπὰς συμμίγνυσθαι ἐπὶ τελευτῆι εἰς ἐκείνην, cf. et. Herm. Irris. gent. phil. 14 (= Cleanth. fr. 495 [Stoic. Vet. Fr. I 111, 6 Arnim]), Diog. Laert. 7, 143 (= Chrysipp. fr. 633 [Stoic. Vet. Fr. II 191, 34 Arnim]) | quod in hoc fr. dicitur animae reincarnationis doctrinae repugnat; vid. et. Sider in: Laks – Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 147 || **1** ψυχῆι Sylburg : ψυχὴ cod. | χὐδάτεσσι δὲ γαῖα Marc. coll. Heraclit. loc. : δ' ὑδάτεσιν ἀμοιβή cod. : ⟨ψυχὴ⟩ δ' ὑδάτεσσιν Bywater (qui ἀμοιβή ut gloss. del.) || **2** δὲ cod. | ⟨πέλε⟩ suppl. West : ⟨μὲν⟩ Hermann || **3** αἰθέρα ἀλλάσσουσα] vid. loc. laud. in comm. ad fr. 436 || cf. et. fr. 108 et adn. ad loc.

438 F (227 K.)

θαλλῶν δ' ὅσσα βροτοῖσιν ἐπὶ χθονὸς ἔργα μέμηλεν,
οὐδὲν ἔχει μίαν αἶσαν ἐπὶ φρεσίν, ἀλλὰ κυκλεῖται
πάντα πέριξ, στῆναι δὲ καθ' ἓν μέρος οὐ θέμις ἐστίν,
ἀλλ' ἔχει, ὡς ἤρξαντο, δρόμου μέρος ἶσον ἕκαστος.

438 Clem. Alex. Strom. 5, 8, 45, 4 ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ Θρᾶιξ ὁ γραμματικὸς ἐν τῶι Περὶ τῆς ἐμφάσεως (52 Linke) περὶ τοῦ τῶν τροχίσκων συμβόλου φησὶ κατὰ λέξιν· 'ἐσήμαινον γοῦν οὐ διὰ λέξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ συμβόλων ἔνιοι τὰς πράξεις ... διὰ δὲ συμβόλων ὡς ... τὸ τῶν θαλλῶν τῶν διδομένων τοῖς προσκυνοῦσι. φησὶ γὰρ Ὀρφεὺς ὁ Θράικιος· [1–4] οἱ θαλλοὶ ἤτοι τῆς πρώτης τροφῆς σύμβολον ὑπάρχουσιν, ἢ ὅπως ἐπιστῶνται οἱ πολλοὶ τοὺς μὲν καρποὺς δι' ὅλου θάλλειν καὶ αὔξεσθαι διαμένοντας ἐπὶ πλεῖστον, σφᾶς δὲ αὐτοὺς ὀλίγον εἰληχέναι τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, τούτου χάριν διδόσθαι τοὺς θαλλοὺς βούλονται, ἴσως δὲ καὶ ἵνα ἐπιστῶνται, ὅτι, ὡς οὗτοι {αὖ} (del. Stählin) καίνονται (αὐαίνονται Schwartz), οὕτως καὶ ⟨αὐ⟩τοὺς δεῖ (Stählin τοὺς εἰς cod.) τοῦτον τὸν βίον (εἰσιόντας add. Sylb.) ταχέως ἐκλιπεῖν (δεῖ add. Mayor) καὶ πυρὸς ἔργον γενέσθαι'

438 **1** E 876 al., ε 67, Apoll. Rhod. 3, 292 al., Orac. Sibyll. 2, 296 al. ἔργα μέμηλεν | μ 116, Gregor. Naz. Carm. Patr. Gr. 37, 973 Migne ἔργα μέμηλε | B 614, Apoll. Rhod. 2, 989, Orph. Arg. 472 ἔργα μεμήλει | Anth. Gr. App. epigr. dedic. 320, 6 οἷσι μέμηλε ... ἔργα | Hes. Op. 238 μέμηλε ... ἔργα | Hymn. Ven. 5 s ἠμὲν ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ... / πᾶσιν δ' ἔργα μέμηλεν ... Κυθερείης || **2** Orph. fr. 243, 7 ἐν ὧι τάδε πάντα κυκλεῖτα et sim. illic laud. || **3** Orph. fr. 237, 4 πάντα πέριξ | Orph. fr. 1b οἷς θέμις ἐστί cf. loc. illic laud.

438 ambigitur utrum versus Orphici a Clemente in Dion. Thracis verba illati (cf. Schmidt, Philologus 7, 1852, 369 s; Stählin, Teppiche p. 158; Kern ad loc.) an in Dion. Thrac. loco iam laudati sint (cf. Linke fr.; West, Orphic Poems 267) | de hoc fr. cf. Lob. 835 s; Steudener, Zeitschr. Gymnw. 9, 1855, 626 s; Herw., Hermes 5, 1871, 142; Le Boulluec, comm. ad Clem. loc. | Rhapsodiis trib. Kern; carmini ad ritus explanandos West l. laud. || **1** θαλλῶν δ' ἶσα Lob. : θαλλοῖς δ' ἶσα Mullach : φύλλων δ' οἷα Herw. | ἐπὶ χθονὸς] ἐνὶ φρεσὶν e v. 2 transp. et corr. Lob. || **2** ἐπὶ φρεσίν] ἐπὶ χθονὸς e v. 1 transp. Lob.

fragmenta in quibus vestigia Orphicae de anima doctrinae vel doctrinarum simillimarum deprehendi possunt (frr. 439–469)

Pindari loci (frr. 439–446)

in quibusdam locis (threnorum fragmentis, Ol. 2, 56ss, incertorum librorum fr. 143 Sn.-M.) Pindarus de inferis et de vita post mortem cecinit valde dissimilia eis quae dixit in reliquis operibus. incertum utrum genus poeticum an religio eius qui Pindaro carmen commississet (quod mihi veri similius videtur) huius variationis causa sit | haec doctrina simillima huic ab Empedocle et a Platone enarratae: ambigitur utrum vestigia Orphicae et Pythagoricae doctrinae sint (cui interpretationi adstipulor, quanquam hic locus non ad eas res disputandas idoneus) necne | quomodocumque Pindarus doctrinam pristinam modificare videtur quo melius propriae accomodaret; vid. Bernabé in: Lopez Férez (ed.), Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del s. IV a.C., Madrid 1999, 256s, de re cf. et. Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 85s; Zuntz, Persephone 1971, 83ss; Lloyd-Jones in: Pindar, Vandœuvres–Genève 1985, 245ss (et cum addit. Greek Epic, Lyric and Tragedy. The academic papers of sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 80ss); Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 41 adn. 34; Cannatà Fera, Pindarus, Threnorum fragmenta, Romae 1990, 164ss; Suárez de la Torre, Cuad. Fil. Clás. (EGI) 3, 1993, 87s; Santamaría, La escatología de la Olímpica Segunda, Diss. Salamanca 2000, ubi locupletissimus librorum conspectus inveni potest | cf. et. fr. 468

439 V (4 [A 7] C.)

PIND. fr. 129 Sn.-Maehl.
τοῖσι λάμπει μὲν μένος ἀελίου
τὰν ἐνθάδε νύκτα κάτω,

439 fragmentum edidit Cannatà Fera fr. 58 p. 89 et optime id commentata est p. 163ss; vid. et. Wil., Pindaros 1922, 497ss; Del Grande, Φόρμιγξ, Napoli [2]1965, 291ss; Graf, Eleusis 83ss; 141; Vendruscolo, Zeitschr. Pap. Epigr. 101, 1994, 16ss; Santamaría 100ss | vita beata in Elysio describitur || **1** μὲν om. Plut. Consol. ad Apoll. 35 p. 120c; 7ss. || **2** ἐνθένδε Plut. de lat. viv. 7 p. 1130c, de re cf. Aristoph. Ran. 454 μόνοις γὰρ ἡμῖν ἥλιος καὶ φέγγος ἱρόν ἐστιν, Verg. Aen. 6, 64ss ||

φοινικορόδοις ἐνὶ λειμώνεσσι προάστιον αὐτῶν
καὶ λιβάνων σκιαρᾶν ⟨ ⟩
καὶ χρυσοκάρποισιν βέβριθε ⟨δενδρέοις⟩
καὶ τοὶ μὲν ἵπποις γυμνασίοις ⟨τε – –⟩
    τοὶ δὲ πεσσοῖς
τοὶ δὲ φορμίγγεσσι⌋ τέρποντα⌊ι, παρὰ δέ σφισιν
    εὐανθὴς ἅπας τέθα⌋λεν ὄλβος·
ὀδμὰ δ' ἐρατὸν κατὰ⌋ χῶρον κίδν⌊αται
αἰεὶ θύματα μειγ⌋νύντων π⌊υρὶ τηλεφανεῖ
⌊παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖς⌋, ἔνθα.[
  ]δώροις βουθυ[
  ]φαν ἄλοχόν[
  [αν·   [
  [πρὸς [Ὄ]λυμπον[

3 φοινικορόδοις ἐνὶ (iam ⟨τ'⟩ ἐνὶ Boeckh : (⟨δ'⟩ ἐνὶ Bergk) λειμώνεσσι Cannatà Fera (quae 'μὲν solitarium' interpretatur) : φοινικορόδοις ἐν λειμώνεσσι Plut. de lat. viv. : φοινικορόδιαί τε λειμῶνες εἰσί Plut. Consol. | προάστιον Hermann : προάστειον cod. | λειμώνεσσι] cf. fr. 61 et adn. ad loc. || 4 λιβάνων σκιαρᾶν ⟨ ⟩ Sn. : λιβάνωι σκιαρὰν (-ρὸν B) Plut. Consol. : λιβάνωι σκιαρᾶι Hermann | in lac. ἄλσεσιν suppl. Werner || 5 suppl. Wil. || 6 γυμνασίοισι Hartung : trad. defendit Cannatà Fera | τε suppl. Boeckh : τε γυίων Wil. : τ' ἀέθλοις Hartung || 7 φορμίγγεσι] de musica apud inferos cf. Aristoph. Ran. 154 αὐλῶν τίς σε περίεισιν πνοή || 9 ἀεὶ θύα Boeckh quod multo brevius spatio papyri : αἴσια Erbse || 10 ⌊παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖς⌋, ἔνθα . [Vendruscolo : ⟨παντοῖα θεῶν ἐπὶ βωμοῖς⟩ et in v. seq.]ẹοι μοῖρ' ἔνθα[Sn.-Maehl. (qui in ap. crit. animadvertunt 'om. Π : praebet Plut., sed incertum an huc inserendum') Cannatà | '⟨tres sunt animarum post mortem viae; una qua Hercules ad deos pervenit (?) ..., altera quae ducit ad⟩ εὐσεβῶν χῶρον' Sn.-Maehl., cf. Plat. Gorg. 524a (fr. 460) || 10ss 'si potrebbe cioè immaginare un contesto "... dove [Kronos gode] di ricchi sacrifici bovini, [avendo al fianco la sua] sorella e sposa, [la veneranda Rh]ea"' Vendruscolo 18, coll. Hes. Op. 171ss ἐκ μακάρων νήσοισι ... / ὄλβιοι ἥρωες ... et 173a ... τοῖσιν Κρόνος ἐμβασιλεύει κτλ || 11 πολυ]δώροις βουθυ[σίαις (iam βουθυ[σία vel βούθυ[τος Page) e.g. Vendruscolo | βουθυσίαι Orphicae doctrinae dissentit || 12 ἄλοχόν[τε, γε sim. Sn.-Maehl. : unde ἀδελ]φὰν ἄλοχόν[τε Vendruscolo | de Hebe dicitur sec. Cannatà Fera coll. Nem. 10, 17s, Isthm. 4, 55s || 14 'sc. Hercules venit?' Sn.-Maehl. : 'farebbe pensare a un catalogo mitico ... di eroi che hanno trovato ... la felicità dopo la morte' Vendruscolo || ap. Plut. de lat. viv. 7 p. 1130c sequitur paraphrasis e quo deprompta sunt quae sequuntur καὶ ποταμοί τινες ἄκλυστοι (byz. : ἄκλαυστοι cet.) καὶ λεῖοι διαρρέουσι καὶ διατριβὰς ἔχουσιν ἐν μνήμαις καὶ λόγοις τῶν γεγονότων καὶ ὄντων παραπέμποντες αὐτοὺς καὶ συνόντες quae e Platone potius quam e Pindaro manare videntur sec. Cannatà Fera 180s

440 V (4 [A 7] C.)

PIND. fr. 130 Sn.-Maehl.
ἔνθεν τὸν ἄπειρον ἐρεύγονται σκότον
βληχροὶ δνοφερᾶς νυκτὸς ποταμοί.

441 V (4 [A 8] C.)

PIND. fr. 131 a Sn.-Maehl.
ὀλβίαι δ' ἅπαντες αἶσαι λυσίπονον τελετάν.

442 V (4 [A 9] C.)

PIND. fr. 131 b Sn.-Maehl.
σῶμα μὲν πάντων ἕπεται θανάτωι περισθενεῖ,

440 cf. Cannatà Fera, Pind. Thren. fr. 58 b et comm. p. 181 ss, cf. et. Graf, Eleusis 84 adn. 26; Santamaría 100 ss | de iis quae praecedebant pauca e paraphrasi depromi possunt ἡ δὲ τρίτη τῶν ἀνοσίως βεβιωκότων καὶ παρανόμως (Hartmann : παρανόμων cod.) ὁδός ἐστιν, εἰς ἔρεβός τι καὶ βάραθρον ὠθοῦσα τὰς ψυχάς | cf. Verg. Aen. 6, 295 ss *hinc via Tartarei quae fert Acherontis ad undas. / turbidus hic caeno vastaque voragine gurges / aestuat atque omnem Cocyto eructat harenam,* Lucr. 3, 1012 || **1** σκότον] cf. Aristoph. Ran. 273 σκότος καὶ βόρβορος || **2** δνοφερᾶς νυκτὸς] cf. fr. 107

441 post fr. 439 locantur Sn.-Maehl. monente Wil. : una cum 442 ed. Cannatà Fera fr. 59, cf. comm. p. 183 ss; de hoc fr. cf. et. Rizzo, Echi d'orfismo nella poesia greca dell'età classica, Bronte 1930, 85; Duchemin, Pindare poète et prophète, Paris 1955, 322 s; Graf, Eleusis 86 adn. 31; Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 35 ss; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 41 adn. 40; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 65; Casadio, Il vino dell'anima, Roma 1999, 131; Santamaría 100; 103 || ὄλβιοι Wil. | δράποντες Schroeder | λυσιπόνων τελετᾶν Wil. : λυσίπονον ⟨μετανίσσονται⟩ τελευτάν Boeckh : trad. def. Brillante 36 s; Cannatà Fera 187 ss, quae vertit 'tutti per una sorte felice il rito che scoglie dagli affanni' | λυσίπονον τελετάν] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et locos in ap. crit. laud.

442 cf. Cannatà Fera, Pind. Thren. fr. 9 (una cum fr. 441) et comm. p. 190 ss; de hoc fr. cf. et. Rohde, Psyche II^6, 207 adn. 2; Rathmann 74 s; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 215 s; Dodds, Greeks and the irrational 135; Montégu, Folia 12, 1959, 81 s; Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 35 ss; Santamaría 100 ss; 176 s ||

ζωὸν δ' ἔτι λείπεται αἰῶνος εἴδωλον· τὸ γάρ ἐστι μόνον
ἐκ θεῶν· εὕδει δὲ πρασσόντων μελέων, ἀτὰρ εὑδόντεσσιν
ἐν πολλοῖς ὀνείροις
δείκνυσι τερπνῶν ἐφέρποισαν χαλεπῶν τε κρίσιν.

443 (4 [A 5] C.)

Pind. fr. 133 Sn.-Maehl.
οἷσί κε Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος

2 ζῶν δὲ λείπεται Plut. Consol. ad Apoll. 35 p. 120c | αἰῶνος εἴδωλον] 'vitae imaginis' idem atque ψυχήν significat, cf. Brillante 40ss (cum bibl.); Cannatà Fera ad loc.; vid. et. Plat. Leg. 959a Homero propinquorem τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἴδωλα εἶναι τὰ τῶν νεκρῶν σώματα, cf. et. comm. ad fr. 646 | αἰῶνος] vid. ad fr. 242 | γὰρ μόνον ἐστὶν Plut. Consol. || 3 ὀνείροις] cf. Orph. Hymn. 87, 5 αἰώνιον ὕπνον et comm. Ricciardelli ad loc. || 4 ἐφέρποισαν Boeckh : ἐφέρπουσαν cod. | τε] δὲ codd. praeter **FnB**

443 cf. Cannatà Fera, Pind. Thren. fr. 65 et comm. p. 219ss, vid. et. Dieterich, De Hymnis Orphicis 1891, 33 (= Kl. Schr., Leipzig–Berlin 1911, 94); Tannery, Rev. de Phil. 23, 1899, 126ss; Reinach, Cultes mythes et religions, Paris 1922, 61s.; Wil., Pindaros, Berlin 1922, 252; Festugière, Rev. Bibl. 44, 1935, 372ss (= Études de religion grecque et hellénistique, Paris 1972, 38ss); Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 214; Rose, Greek poetry and life, Oxford 1936, 79ss; Linforth 345ss (et rencens. Cameron, Am. Journ. Ar. 1942, 458); Rose, Harv. Theol. Rev. 36, 1943, 247ss; Wil., Glaube II, 379 adn. 1; Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 86; Skutsch, Class. Phil. 54, 1959, 114; Bluck, Am. Journ. of Philol. 79, 1958, 405ss, eund., Plato's Meno, Cambridge 1961, 275ss; Bowra, Pindar, Oxford 1964, 91ss; Guthrie, Orpheus 164s; McGibbon, Pronesis 9, 1964, 7s; Marc., Rh. Mus. 107, 1964, 364ss (= Studies in Greek Poetry, Atlanta 1991, 117s); Del Grande, Φόρμιγξ, Napoli [2]1965, 293s; Alderink, Creation 72ss; Graf, Eleusis 74ss; Kirkwood, Selections from Pindar, Chico 1982, 345s; Burkert, Greek religion, Oxford 1985, 298; Lloyd-Jones, Pindar, Entretiens sur l'antiquité classique 17, Vandœuvres–Genèe 1985, 245ss (= Greek Epic, Lyric and Tragedy. The academic papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford, 1990, 80ss); Granero, Anales de Filología Clásica 11, 1986, 101ss; Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 41 adn. 34; Gerber, Lustrum 32, 1989, 190s; 33, 1990, 59s; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 119ss; Watkins, How to kill a dragon, Oxford 1995, 277; Bernabé in: Férez (ed.), Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del siglo IV d.C., Madrid 1999, 239ss; Santamaría passim; perperam Edmonds, Class. Ant. 18, 1999, 48s; cf. Bernabé, Rev. Hist. Rel. 219, 2002, 417 || 1 οἷσί κε dub. Rose : οἷσι δὲ Boeckh : οἷσι (οἴσει Stob.) γὰρ ἂν codd. | Φερσεφόνα] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 2 εἰπεῖν Φερσεφόναι σ' ὅτι Β⟨ακ⟩χιος αὐτὸς ἔλυσε et comm. ad loc. | ποινὰν παλαιοῦ πένθεος] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et comm. ad loc., Lam. Thur. (fr. 489) 4 πο⟨ι⟩νὰγ δ' ἀνταπέ{ι}τε{σε}ι⟨σ⟩' ἔργωγ ἕνεκα οὔτι δικα⟨ί⟩ων | de Baccho a Titanibus discerpto, ut optime explicavit Rose, cf. Bernabé l. laud. ||

δέξεται, ἐς τὸν ὕπερθεν ἅλιον κείνων ἐνάτωι ἔτεϊ
ἀνδιδοῖ ψυχὰς πάλιν, ἐκ τᾶν βασιλῆες ἀγαυοὶ
καὶ σθένει κραιπνοὶ σοφίαν τε μέγιστοι
ἄνδρες αὔξοντ᾽· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥροες
ἁγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλέονται.

444 V (3 [A 2] + 3 [A 3] C.)

(I) Pind. fr. 137 Sn.-Maehl.
ὄλβιος ὅστις ἰδὼν κεῖν᾽ εἶσ᾽ ὑπὸ χθόν᾽· οἶδε μὲν βίου τελευτάν,
οἶδεν δὲ διόσδοτον ἀρχάν
‖ (II) Soph. fr. 837 Radt (περὶ μυστηρίων)
ὡς τρισόλβιοι
κεῖνοι βροτῶν, οἳ ταῦτα δερχθέντες τέλη

2 δέξηται Plat. **F** Stob. | εἰς Plat. | κείνω Stob. | ἐνάτωι ἔτεϊ] cf. Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K. = Orph. fr. 449) τρὶς ... μυρίας ὥρας, Herodt. 2, 123 (fr. 423) τρισχιλίοισι ἔτεσι, Plat. Phaedr. 249a (fr. 459) τρισχιλιοστῶι ἔτει, unde McGibbon l. laud. ἔτος ut annum magnum, i.e. millennium interpretatur : recte contradixit Cannatà Fera 227 : de re multum disputaverunt viri docti, cf. Bernabé l. laud. cum bibl. ‖ **3** ἂν διδοῖ Stob. | ψυχὰς Boeckh : ψυχὰν Plat. **BTF** Stob. | de anima cf. Claus, Toward the Soul, New-Haven–London 1981, 116s | ἐκ τῶν Plat. **W** Stob. prob. Bluck : at cf. Bernabé l. laud. ‖ **4** σοφίαι Plat. **BTW** Stob., σοφία hic 'artem poeticam' significat, cf. Emped. fr. 132 Wright (31 B 146 D.-K. = Orph. fr. 448) ὑμνοπόλοι (contra Cannatà Fera 229, ubi perutilem bibl. de verbo σοφία inveniri potest) ‖ **5** αὔξοντ᾽ Hermann : αὔξονται Plat. Stob.; cf. Emped. fr. 132, 3 Wright (31 B 146, 3 D.-K. = Orph. fr. 448) ἀναβλαστοῦσι | ἥροες Schroeder : ἥρωες cod., cf. lam. Entell. (fr. 475) 2 et comm. ad loc. | ἀγανοὶ Plat. **F** | καλεῦνται Plat. **BTW** Stob. ‖ **4–5** cf. Plat. Phaedo 114c, Phaedr. 248c (fr. 459), Verg. Aen. 6, 642–668

444 cf. Richardson, Hom. Hymn. Demeter, Oxford 1974, 311ss; Cannatà Fera, Pind., Thren. fr. 62 et comm. ad loc. p. 204ss; Burkert, Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 65; Santamaría 130ss | ante versus, Clem. Alex. Strom. 3, 3, 17 explicat: Πίνδαρος περὶ τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων λέγων ἐπιφέρει ‖ **(I) 1** ὄλβιος] cf. Lam. Pelinn. (fr. 485) 1 τρισόλβιε et loc. hic laud. | κεῖν᾽ Teuffel : ἐκεῖνα κοινὰ cod. | εἶσιν Hartung | χθόν᾽· οἶδε Bergk : χθόνα· οἶδεν cod. : χθόνα κοίλαν· οἶδεν Hartung | βιότου Hartung | post βίου add. ⟨κεῖνος⟩ Boeckh : ⟨κοινὰν⟩ Negris ‖ **1** ἰδὼν et **2** οἶδε] cf. Paus. 1, 37, 4 ὅστις δὲ ἤδη τελετὴν Ἐλευσῖνι εἶδεν ... οἶδεν ὃ λέγω ‖ cf. Lob. 69; Rohde, Psyche II^6, 290; 294 adn. 2; Graf, Eleusis 79; Radt ad loc. | Triptolemo trib. Welcker, Griech. Trag. 308, cf. Hymn. Cer. 480ss, Philetaer. fr. 17 K.-A. (Orph. fr. 434 VIII) ‖ **(II) 1** ὡς orationi suae adaptavit Arsen. ut vid. | τρὶς ὄλβιοι Nauck : τριόλβιοι Arsen. ‖ **2** βροτῶν om. Arsen. | τάδε Arsen. ‖

μόλωσ' ἐς Ἅιδου· τοῖσδε γὰρ μόνος ἐκεῖ
ζῆν ἔστι, τοῖς δ' ἄλλοισι πάντ' ἔχειν κακά.

445 V (4 [A 6] C.)

PIND. Ol. 2, 56-72

εἰ δέ νιν ἔχων τις οἶδεν τὸ μέλλον,
ὅτι θανόντων μὲν ἐνθάδ' αὐτίκ' ἀπάλαμνοι φρένες
ποινὰς ἔτεισαν – τὰ δ' ἐν τᾷδε Διὸς ἀρχᾷ
ἀλιτρὰ κατὰ γᾶς δικάζει τις ἐχθρᾷ
λόγον φράσαις ἀνάγκᾳ·

ἴσαις δὲ νύκτεσσιν αἰεί,
ἴσαις δ' ἁμέραις ἅλιον ἔχοντες, ἀπονέστερον

3 ἐν Ἅιδου Arsen. | μόνοισιν εὖ coni. Prinz., Rh. Mus. 29, 1874, 358 || **4** πάντ' ἔχειν κακά Paton : πάντ' ἐκεῖ κακά Plut. **ZM^2αA** : πάντ' ἐκεῖνα κακά Plut. cett. : πάντα ἐκτόπως κακά Arsen. : πάντ ἔχει (sc. Ἅδης) κακά Pearson : πάντα δὴ κακά Herw., Exerc. 17 : πάνθ' ὁμοῦ κακά Bergk, Zeitschr. f. Arch. 3, 1836, 79 : παντελῆ κακά Wagner ib. 10, 1852, 414 : πάντ' ἐστὶν (vel πάντ' ἀεὶ) κακά Blaydes, Adv. 1894, 75 : πάντ' ἔχει κακῶς Headlam, Journ. Phil. 23, 1895, 272s

445 cf. Dieterich, De Hymnis Orphicis, 1891, 33 (= Kl. Schr., Leipzig–Berlin 1911, 94); Rathmann 76ss; Nilsson, Harv. Theol. Rev. 28, 1935, 214s; Altenhoven, Ann. Inst. Phil. Or. Brux. 5, 1937, 13ss; Guthrie, Orpheus 168ss; Impellizzeri, Stud. It. Filol. Class. 16, 1939, 105ss; Long, A study of the doctrine of Metempsychosis, Princeton 1948, 29ss; Hampe, ΕΡΜΗΝΕΙΑ, Heidelberg 1952, 46ss; Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 86; Bluck, Am. Journ. of Philol. 79, 1958, 405ss; Bollack, Rev. de Philol. 37, 1963, 234ss; McGibbon, Pronesis 9, 1964, 5ss; Solmsen, Hermes 96, 1968, 503ss (= Kl. Schr. Hildesheim 1982, III, 28ss); Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 83ss; Demand, Greek Rom. Byz. Stud. 10, 1975, 347ss; Claus, Toward the Soul, New-Haven–London 1981, 117; Kirkwood, Selections from Pindar, 1982, 71ss; West, Orphic Poems 110, adn. 82; Lloyd-Jones, Pindar, Entretiens sur l'antiquité classique 17, Vandœuvres–Genève 1985, 245ss (= Greek Epic, Lyric and Tragedy. The academic papers of Sir Hugh Lloyd-Jones, Oxford 1990, 80ss); Granero, Anales de Filología Clásica 11, 1986, 101ss; Gerber, Lustrum 32, 1989, 187ss; Watkins, How to kill a dragon. Aspects of Indo-European poetics, Oxford 1995, 280s; Santamaría passim || **57** ὅτι θανόντων μὲν ἐνθάδ' κτλ] cf. Schol. ad loc. (I 87, 17 Drachm.) ἐγκρίνει τὴν παλιγγενεσίαν || **58** ποινὰς ἔτεισαν] cf. fr. 350, 3 λύσιν προγόνων ἀθεμίστων et locos in ap. crit. laud. || **62** ἴσαις δ' ἐν **Aa** P. Oxy. 17, 2092 Mommsen : ἴσα δ' ἐν byz. | ἀπονέστατον **z** ||

ἐσλοὶ δέκονται βίοτον, οὐ χθόνα ταράσσοντες ἐν χερὸς ἀκμᾶι
οὐδὲ πόντιον ὕδωρ
κεινὰν παρὰ δίαιταν, ἀλλὰ παρὰ μὲν τιμίοις
θεῶν οἵτινες ἔχαιρον εὐορκίαις ἄδακρυν νέμονται
αἰῶνα, τοὶ δ' ἀπροσόρατον ὀκχέοντι πόνον.

ὅσοι δ' ἐτόλμασαν ἐστρὶς
ἑκατέρωθι μείναντες ἀπὸ πάμπαν ἀδίκων ἔχειν
ψυχάν, ἔτειλαν Διὸς ὁδὸν παρὰ Κρόνου τύρσιν· ἔνθα μακάρων
νᾶσον ὠκεανίδες
αὖραι περιπνέοισιν.

446 V

Pind. fr. 143 Sn.-Maehl.
κεῖνοι γάρ τ' ἄνοσοι καὶ ἀγήραοι
πόνων τ' ἄπειροι, βαρυβόαν
πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος.

Empedoclis loci (447–453)

est in nonnullis Empedoclis fragmentis doctrina valde simillima Orphicae; cf. iam Galen. Placit. Hippocr. et Plat. 3, 4, 15 ἐμπλήσας ὁ Χρύσιππος (fr. 907 [Stoic. Vet. Fr. II 255, 30 Arnim]) ὅλον τὸ βιβλίον ἐπῶν Ὁμηρικῶν καὶ Ἡσιοδείων καὶ Στησιχορείων Ἐμπεδοκλείων τε καὶ Ὀρφικῶν, Syrian. in Aristot.

63 δέρκονται **a** : δε⟦ρ⟧ονται κ supra ρ corr. P. Oxy. 17, 2092 || **65** κενεὸν **A**ⁱS Arat. || **66** ἀδάκρυτον **A** || **67** αἰῶνα, cf. ad fr. 242 | τοῖς δ' **A**ⁱ (θεοῖς exponens) | ἀπροόρατον Σ^{γρ} | ἐκχέοντι **AC** a.c.? **N** a.c. **E** a.c. (= v. l. in **a**? P. Oxy. 17, 2092 || **68–69** ἐστρὶς ἑκατέρωθι] cf. Herodt. 1, 123 (fr. 423) τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῆι γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι, Orph. fr. 83, 1 τρισόλβιε et adn. ad loc.; vid. et von Fritz, Phronesis 2, 1957, 85; Ricciardelli Apicella, Stud. Mat. Stor. Rel. 58, 1992, 29s, adn. 16 || **69** ἐχέμεν **z** || **70** ἔτειλαν byz. : ἔστειλαν cod. : ἐτελείωσαν schol. **A** | Διὸς ὁδὸν] cf. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 15 || **70–71** μακάρων νᾶσον] cf. Hes. Op. 170s, Plat. Gorg. 523b, Phaed. 115d, Remp. 519c; cf. et. Martínez Hernández, Canarias en la Mitología, Santa Cruz de Tenerife 1992, 57ss || **72** παραπνείουσιν **A** || alia vestigia Orphica in eodem carmine inveniri possunt, cf. v. 17 Χρόνος ὁ πάντων πατήρ (cum Orph. fr. 76) et v. 83ss βέλη … φωνάεντα συνετοῖσιν (cum Orph. fr. 1a ἀείσω ξυνετοῖσι)

446 cf. Cannatá Fera, Quad. Urb. 40 (69), 1992, 57ss; Santamaría 158 || **1** κεῖνοι] Hyperborei vel 'uomini che abbiano ricevuto uguali privilegi dagli dei' Cannatá Fera 62

Metaph. 11, 35 Kroll (fr. 1108 II) ἐπεὶ καὶ Πυθαγόρειος ὢν Ἐμπεδοκλῆς πῶς ἂν τὰς Ὀρφικὰς ἢ τὰς Πυθαγορείους ἀρχὰς ἠθέτησεν; cf. 43, 12 (fr. 1108 III) ἀλλὰ γὰρ Πυθαγόρειον ὄντα καὶ Ὀρφικὸν (sc. Ἐμπεδοκλέα) κτλ | de re cf. Kern, Arch. Gesch. Phil. 1, 1888, 498–508; Bignone, Empedocle, Torino 1916, 44ss; Cornford, From religion to philosophy, London 1912, 228s; Rathmann, Quaestiones Pythagoricae Orphicae Empedocleae, Diss. Halis 1933; Kranz, Hermes 70, 1935, 111ss (= Kl. Schr. 1967, 106ss); eund., Empedokles, Zürich 1949, 28s; Lagrange, Les mystères: L'orphisme, Paris 1937, 156ss; Jaeger, Theology 132; Nestle, Griechische Studien, Stuttgart 1948; 153ss; Guthrie, Orpheus 231s; Armstrong, An introduction to ancient philosophy, London ³1957, 15; Guthrie, Hist. of Greek Philos. II, 245; Bacigalupo, Filosofia 16, 1965, 279s; Claus, Toward the Soul, New-Haven–London 1981, 114ss; Sfameni Gasparro in: Vattioni (ed.), Sangue e antropologia. Riti e culto, Roma 1984, 135ss; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 34ss (ubi multa magni pretii invenies); Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 498ss; Kingsley, Ancient Philosophy, Mystery and Magic, Oxford 1995; Most, Journ. Hell. Stud. 117, 1997, 130; Casertano in: Tortorelli – Storchi – Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 195ss (cf. 217 'noi tenderemmo e negarla [sc. la influenza dei poemi orfici sulla filosofia empedoclea]') | 'it is the Pythagorean variant of Orphism that is manifest in Pindar, Empedocles, Herodotus and Plato, connected always with south Italian or Sicilian tradition' recte Burkert, Lore and Science 133 cum adn. 72 | cf. et. ad fr. 1; 67; 116; 404; 424; 427; 430 et frr. 637–640 | vid. et. Martin – Primavesi, L'Empédocle de Strasbourg, Berlin–New York, 1999

447 V

EMPED. fr. 102 Wright (31 B 112 D.-K.)

ὦ φίλοι, οἳ μέγα ἄστυ κατὰ ξανθοῦ Ἀκράγαντος
ναίετ' ἀν' ἄκρα πόλεος, ἀγαθῶν μελεδήμονες ἔργων,
⟨ξείνων αἰδοῖοι λιμένες, κακότητος ἄπειροι,⟩

447 de re cf. Emped. fr. 105 Wright (31 B 113 D.-K.) ἀλλὰ τί τοῖσδ' ἐπίκειμ' ὡσεὶ μέγα χρῆμά τι πράσσων, / εἰ θνητῶν περίειμι πολυφθερέων ἀνθρώπων; Carm. Aur. 70s ἢν δ'ἀπολείψας σῶμα ἐς αἰθέρ' ἐλεύθερον ἔλθῃς, / ἔσσεαι ἀθάνατος, θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός, et Thom, comm. ad loc. 226; fr. optime interpretavit Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 34ss; cf. et. Emped. fr. 114 Wright (31 B 124 D.-K.); Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 245; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 498s; vid. et. Wright ad loc. || 2 πόλεος Merzdorf : πόληος Anth. Gr. **FP** : πόλεως Anth. **BP¹Pl** || **3** versum e Diod. 13, 83, 1 inseruit Sturz ('falso' sec. Zuntz : 'fortasse falso' sec. Wright) ||

χαίρετ'· ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός,
πωλεῦμαι μετὰ πᾶσι τετιμένος, ὥσπερ ἔοικα,
ταινίαις τε περίστεπτος στέφεσίν τε θαλείοις.
⟨πᾶσι δὲ⟩ τοῖς ἂν ἵκωμαι ἐς ἄστεα τηλεθάοντα,
ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξί, σεβίζομαι· οἱ δ' ἅμ' ἕπονται
μυρίοι ἐξερέοντες, ὅπηι πρὸς κέρδος ἀταρπός,
οἱ μὲν μαντοσυνέων κεχρημένοι, οἱ δ' ἐπὶ νούσων
παντοίων ἐπύθοντο κλυεῖν εὐηκέα βάξιν,
δηρὸν δὴ χαλεπῆισι πεπαρμένοι ⟨ἀμφ' ὀδύνηισιν⟩.

448 V

Emped. fr. 132 + 133 Wright (31 B 146 + 147 D.-K.)
εἰς δὲ τέλος μάντεις τε καὶ ὑμνοπόλοι καὶ ἰητροὶ
καὶ πρόμοι ἀνθρώποισιν ἐπιχθονίοισι πέλονται,
ἔνθεν ἀναβλαστοῦσι θεοὶ τιμῆισι φέριστοι.
ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι, αὐτοτράπεζοι
ἀνδρείων ἀχέων ἀπόκληροι ἐόντες, ἀτειρεῖς.

4 ὕμμιν Philostr. Suda, Luc. (exc. F) : εἰμὶ Plotin., **M** Luc. **F** | cf. Lamm. Thur. fr. 487, 4 θεὸς ἐγένου ἐξ ἀνθρώπου et fr. 488, 9 θεὸς δ' ἔσηι ἀντὶ βροτοῖο || 5 πωλεῦμαι] (et 7 ἵκωμαι ἐς ἄστεα) cf. Plat. Resp. 364e (fr. 573 I) πείθοντες οὐ μόνον ἰδιώτας ἀλλὰ καὶ πόλεις | τετιμημένος Sext. Empir. **ABVCR** | fort. cf. 107, 13 Wright (31 B 115, 13 D.-K.) τῶν καὶ ἐγὼ νῦν εἰμι, φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης | ἔοικεν Anth. Pal. || **6** περίστρεπτος Anth. **FP** || **7** πᾶσι δὲ τοῖς ἂν Wil. : τοῖσιν ἅμ' ἂν cod. : πᾶσι δ' ἅμ' εὖτε (**P**[2]) ἂν Wright : τοῖσιν δ' ἄλλα γ' vel τοῖσιν δ' ἂν ἄλλα γ' Rösler || **10** οἱ μὲν μαντοσυνέων] cf. Plat. Resp. 364b (fr. 573 I) μάντεις | δέ τι Diog. : δέ τε Bergk | νοῦσον Clem. || **10** νούσων – **11** βάξιν] cf. ibid. δύναμις – ἀκεῖσθαι et Plat. Phaedr. 244d (fr. 575) νόσων γε καὶ πόνων τῶν μεγίστων – καθαρμῶν τε καὶ τελετῶν τυχοῦσα et Remp. 366a (fr. 574) αἱ τελεταὶ κτλ || **11** κλυεῖν Wil. : κλύειν cod. || **12** δηρὸν δὴ Sylburg : σιδηρὸν vel σιδηρὰν cod. | χαλεπῆισι Bergk : χαλεποῖσι Clem. | ⟨ἀμφ' ὀδύνηισιν⟩ add. Bergk : ἀμφὶ φόβοισιν Gallavotti

448 cf. Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443), Plat. Phaedr. 248c (Orph. fr. 459); vid. et. Rose in: Greek Poetry and Life, Oxford 1936, 91s; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 247; Graf, Eleusis 94; Brillante, Quad. Urb. 25, 1987, 45s; Breglia Pulci Doria in: Cassio et Poccetti (edd.), Forme de religiosità e tradizioni sapienziali 1994, 64; Riedweg (1995) 43; Bernabé in: López Férez (ed.), Desde los poemas homéricos hasta la prosa griega del siglo IV d.C., Madrid 1999, 251s || 4 ὁμέστιοι, αὐτοτράπεζοι] cf. frr. 431s et Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 47 adn. 87 | ἔν τε τραπέζαις Clem. || 5 ἀνδρείων – ἐόντες Wright prob. Inwood : ἐόντες ἀνδρ. ἀχ. ἀποκ. ἀτειρ. cod. : fort. εὔφρονες ἀνδρ. ἀχ. ἀποκ. ἀτειρ. Zuntz

449 V

Emped. fr. 107 Wright (31 B 115 D.-K.)

ἔστιν Ἀνάγκης χρῆμα, θεῶν ψήφισμα παλαιόν,
ἀίδιον, πλατέεσσι κατεσφρηγισμένον ὅρκοις·
εὖτέ τις ἀμπλακίηισι φόβωι φίλα γυῖα μιήνηι,
⟨ὅρκον⟩ ὅ⟨τι⟩ς κ'{ε} ἐπίορκον ἁμαρτήσας ἐπομόσσηι,
δαίμονες οἵ τε μακραίωνος λελάχασι βίοιο,
τρίς μιν μυρίας ὥρας ἀπὸ μακάρων ἀλάλησθαι,
φυομένους παντοῖα διὰ χρόνου εἴδεα θνητῶν
ἀργαλέας βιότοιο μεταλλάσσοντα κελεύθους.
αἰθέριον μὲν γάρ σφε μένος πόντονδε διώκει,
πόντος δ' ἐς χθονὸς οὖδας ἀπέπτυσε, γαῖα δ' ἐς αὐγὰς
ἠελίου ἀκάμαντος, ὁ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις·
ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες.

449 ut κατάβασιν interpretati sunt Zuntz, Persephone, Oxford 1971; Van der Ben, The Poem or Empedocles Peri Physios, Amsterdam 1975 : recte repugnavit Wright ad loc. | cf. et. Bacigalupo, Filosofia 16, 1965, 279; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 498s; Martin – Primavesi, L'Empédocle de Strasbourg, 1999, 61ss; 83ss; 90ss | 'his myth is not imitation of Orphic models' Zuntz 263 : at cf. Plut. De esu carn. I 7 p. 996b (fr. 318 II) τὰ τοῦ Ἐμπεδοκλέους· ἀλληγορεῖ γὰρ ἐνταῦθα τὰς ψυχάς, ὅτι φόνων καὶ βρώσεως σαρκῶν καὶ ἀλληλοφαγίας δίκην τίνουσαι σώμασι θνητοῖς ἐνδέδενται. καίτοι δοκεῖ παλαιότερος οὗτος ὁ λόγος εἶναι κτλ), de quo cf. Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme 132ss; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 47 et adn. 85s ‖ **1** ἔστι τι Plut. Hippol. | ἀνάγκη Hippol. | χρῆμα] '= τὸ κεχρημένον' D.-K. | Ἀνάγκης χρῆμα] cf. Plat. Phaedr. 248c (fr. 459) θεσμός τε Ἀδραστείας et Gorg. Hel. 6 ἀνάγκης ψηφίσμασιν | σφρήγισμα Simp. **A** : σφράγισμα Simp. **FM** ‖ **2** κατεσφραγισμένον Hippol. ‖ **3** φόνωι Stephanus : φρενῶν Panzerbeiter | μιήνηι Stephanus : μιν cod. ‖ **4** vers. del. Zuntz | ⟨ὅρκον⟩ ὅ⟨τι⟩ς κ(ε) tempt. Wright in ap. crit. ⟨νείκεϊ θ'⟩ ὅς κ(ε) Die. : ὃς καὶ cod. : ὅς κεν τὴν Van der Ben | ἐπομώσσηι Schneidewin : ἐπομώσει cod. ‖ **5** δαιμόνιοι τε Hippol. : δαίμων οἵτε Heeren | μακραίωνες Plut. Hippol. paraphr. | δαίμονες] cf. Wright ad loc., vid. et. Martin – Primavesi op. laud. | λελόγχασι Plut. : λελάχωσι Meineke | βίοις Hippol. ‖ **6** μιν] μὲν Origen. cod. | ὥρας] 'Jahre oder Jahreszeiten?' D.-K. | de re cf. Orph. fr. 423 | ἀλάλασθε Hippol. Plut. ‖ **7** φυόμενον Stein | παντοίαν Origen. | χρόνου Bergk : χρόνον cod. | εἴδεα edd. : ἰδέα Hippol. Plut. : ἰδέαν Origen. ‖ **9** μὲν γὰρ Plut. 361e : γε Hippol. : γὰρ Plut. 830 | ψυχὰς ποντονδέ ἐχθονὸς Hippol. ‖ **10** πόντοσδεε. lac. χθονὸς οὔδας Hippol. | δ' ἐς] δὲ Plut. | ἀνέπτυσε Plut. 830 | αὐγὰς] αὖθις Plut. 361 : λυγὰς Plut. 830 **X** : λυτὰς Plut. 830 **J** ‖ **11** ἀκάμαντος] φαέθοντος Hippol. ‖

τὴν καὶ ἐγὼ νῦν εἰμι, φυγὰς θεόθεν καὶ ἀλήτης,
Νείκεϊ μαινομένωι πίσυνος.

450 V

Emped. fr. 110 Wright (31 B 126 D.-K.)
σαρκῶν ἀλλογνῶτι περιστέλλουσα χιτῶνι.

451 V

Emped. fr. 108 Wright (31 B 117 D.-K.)
ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κόρη τε
θάμνος τ' οἰωνός τε καὶ ἔξαλος ἔλλοπος ἰχθύς.

452 V

Emped. fr. 112 Wright (31 B 118 D.-K.)
κλαῦσά τε καὶ κώκυσα ἰδὼν ἀσυνήθεα χῶρον.

13 τῶν καὶ ἐγὼ εἶμι Hippol. : ὡς καὶ ἐγὼ δεῦρ εἶμι Philopon. Asclep. (εἶμι et. Plotin.) || **14** αἰθομένωι Asclep.

450 vid. Plut. de esu carn. I 7 p. 996 b (fr. 318 II), laud. in ap. crit. fr. 449 | subiectum fort. Ἀνάγκη sec. Wright 277 (qui obiectum δαίμονα putat) | ἀλλογνῶτι] quia qui deus erat novam vitam deteriorem agit | de tunica carnali cf. comm. ad fr. 469, 6

451 poeta priores vitas memorat; cf. Wright ad loc. p. 291; cf. et. Bacigalupo, Filosofia 16, 1965, 279; Zuntz (1971) 249; Lloyd-Jones, Academic Papers, Oxford 1990, 97; Riedweg (1995) 43 adn. 59; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 498 s || **1** ἤτοι μὲν γὰρ Hippol. : ἤδη ποτ' Ath. Eust. | ἐγὼ] alii alia interpretati sunt viri docti, cf. Wright ad loc. cum bibl. | κούρη τε κόρος τε Athen. | κούρη codd. pler. Philopon. || **2** θάμνος] cf. Emped. fr. 132 Wright (21 B 127 D.-K.) 2 δάφναι δ' ἐνὶ δένδρεσιν ἠυκόμοισιν | ἐξ ἁλὸς Eust. Ath. Anth. Pal. Philopon. Sophon : εἰν ἁλὶ Clem. | ἔλλοπος] ἔμπορος Ath. Philopon. Them. Sophon. Procl. : ἔμπυρος Diog. Laert. Anth. Pal. : ἄμφορος vel νήχυτος Olymp. : φαίδιμος Cyrill. | ἐξ ἁλὸς ἔμπορος Wil.

452 de anima denuo incarnata | cf. adn. ad fr. 450; vid. et. Zuntz (1971) 246; Wright ad loc.; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 499

453 V

Emped. fr. 147 Wright (31 B 148 D.-K.)
ἀμφίβροτον χθόνα

Heracliti fragmenta (frr. 454–456)

Heraclitum ab Orpheo multa mutuatum esse putavit Clem. Alex. Strom. 6, 2, 27, 1 (cf. fr. 1145) σιωπῶ δὲ Ἡράκλειτον τὸν Ἐφέσιον, ὃς παρ' Ὀρφέως τὰ πλεῖστα εἴληφεν | similitudines Heracliteae doctrinae cum Orphica immodice animadvertit Macchioro, Eraclito. Nuovi studi sull'Orfismo, Bari 1922 (cf. iam Nestle, Philologus 64, 1905, 367 ss); multa criticaverunt viri docti (cf. e. g. Kirk, Heraclitus. The cosmic fragments, Cambridge 1970, 355): at in Papyro Derveni Heraclitus una cum Orpheo laudatus, adeo ut quaestio cautius denuo suscitetur, cf. West, Zeitsch. Pap. Epigr. 45, 1982, 17 ss; Finkelberg, Harv. Theol. Rev. 79, 1986, 328 ss; Schoenbeck, Zeitschr. Pap. Epigr. 97, 1993, 7 ss; Casadesús, Enrahonar 23, 1995, 103 ss; Sider in: Laks – Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 129 ss; cf. et. De Corte, Laval théol. et philos. 16, 1960, 189 ss | cf. Lam. Olb. (fr. 464) εἰρήνη πόλεμος et Heraclit. fr. 77 Marc. (22 B 67 D.-K.), Lam. Olb. (fr. 463) βίος θάνατος et Heraclit. frr. 39 Marc. (22 B 48 D.-K.), 41 Marc. (22 B 88 D.-K.) et 47 Marc. (22 B 62 D.-K.) (vid. infra), Lam. Thur. (fr. 492, 2–3) et Heraclit. fr. 82 Marc. (22 B 66 D.-K.), 87 Marc. (22 B 14 D.-K.) et 54 Marc. (22 B 90 D.-K.), vid. adn. ad loc. | Albinus, The house of Hades, Aarhus 2000, 116 s putat Heraclit. fr. 86 Marc. (22 B 5 D.-K.) καθαίρονται δ' ἄλλωι αἵματι μιαινόμενοι οἷον εἴ τις εἰς πηλὸν ἐμβὰς πηλῶι ἀπονίζοιτο de Orphico sacrificio loqui, quod valde dubium mihi videtur | vid. et. Sider 144 s

454 V

Heraclit. fr. 41 Marc. (22 B 88 D.-K.) ταὐτό τ' ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκὸς καὶ

453 sec. Plut. (qui hunc fr. laudat) τὸ τῆι ψυχῆι περικείμενον σῶμα, de quo cf. Casadio, Stud. Mat. Hist. Rel. 52, 1986, 294; Riedweg (1995) 46 adn. 73; Bernabé in: Gil – Martínez Pastor – Aguilar (edd.), Corolla Complutensis, Madrid 1998, 39 ss; vid. et. Zuntz (1971) 247

454 1 ⟨ἓν⟩ ταὐτό τ' Maddalena fort. recte : ταὐτό γ' ἔνι codd. praeter **FP** : ut gloss. γένει del. Bernardakis, Wil., Paton, Gigon, Walzer : ταὐτό γε δὴ coni. Reinhardt : ταὐτό τ' ἐστὶ coni. Schleiermacher : ταὐτῶι τ' ἔνι coni. Bernays : ταὖτ' εἶναι coni. Bywater : ταὐτὸ τὸ coni. Zeller ||

τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον καὶ νέον καὶ γηραιόν· τάδε γὰρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἐστι κἀκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα.

455 V

Heraclit. fr. 47 Marc. (22 B 62 D.-K.) ἀθάνατοι θνητοί, θνητοὶ ἀθάνατοι, ζῶντες τὸν ἐκείνων θάνατον, τὸν δὲ ἐκείνων βίον τεθνεῶτες.

456 V

Heraclit. fr. 73 Marc. (22 B 63 D.-K.) ἔνθα δ' ἐόντι ἐπανίστασθαι καὶ φύλακας γίνεσθαι ἐγερτὶ ζώντων καὶ νεκρῶν.

2 τὸ[1] del. Reiske, Patton, Babbit, Kranz | τὸ[2] om. ΦΠ (praeter E) || 2 τάδε – 3 ταῦτα Heraclito abrogaverunt Schleiermacher, Wil., Patton | 'recourse to the old belief that the grandchild is a continuation of the life of the grandfather' (cf. Meliss. 30 B 8 D.-K. καὶ τὸ ζῶον ἀποθνήσκειν καὶ ἐκ μὴ ζῶντος γίνεσθαι) Marc. : alii alio modo rem interpreti sunt viri docti, cf. bibl. ap. Marc. ad loc.; Colli, La Sapienza Greca III, 105; Diano – Serra ad fr. 22; Conche ad fr. 107 (cuius interpretatio valde dubia mihi videtur); West (1982) 18, qui cf. Lam. Olb. (fr. 463, 1) βίος, θάνατος, βίος; Casadesús, Enrahonar 23, 1995, 107 s; Sider in: Laks – Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 145 | fortasse est et. Orphica doctrina in fr. 77 Marc (22 B 67 D.-K., cf. Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 4, 1990, 81 et fr. 464)

455 alii alio modo fragmentum interpretati sunt viri docti, cf. Marc. ad loc.; Colli, La Sapienza Greca III, 55 cum bibl.; Diano – Serra ad fr. 21; Conche ad fr. 106 (cui non adstipulor) | cf. interpretationem 'Orphicam' iam in Sext. Empir. Pyrrhon. 3, 230 Ἡράκλειτός φησιν, ὅτι καὶ τὸ ζῆν καὶ τὸ ἀποθανεῖν καὶ ἐν τῶι ζῆν ἡμᾶς ἐστι καὶ ἐν τῶι τεθνάναι· ὅτι μὲν γὰρ ἡμεῖς ζῶμεν, τὰς ψυχὰς ἡμῶν τεθνάναι καὶ ἐν ἡμῖν τεθάφθαι, ὅτε δὲ ἡμεῖς ἀποθνήισκομεν, τὰς ψυχὰς ἀναβιοῦν καὶ ζῆν, cf. Reinhardt, Parmen. 195 s; Macchioro, Nuovi Studi 87 ss; Guthrie, A History of Greek Philosophy, Cambridge 1962, I, 464; 480 s; Diano – Serra 130; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 19 (coll. Lam. Olb.); Seaford, Harv. Stud. Class. Phil. 90, 1986, 14 ss; Casadesús, Enrahonar 23, 1995, 107 s; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 119 s; Sider in: Laks – Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 145

456 1 'probably ἔνθα implies the same as καθ' Ἅιδην' Marc. ad loc. | ἔνθα δέοντι **P** : ἐνθάδ' ἐόντας Wordsworth : δ' ἐόντι corruptum esse iud. Reinhardt : διὰ θεόν τε et θεόθεν τε Bernays : θεὸν δεῖ Sauppe : θεόν τιν' Patin : λέγοντα Wil. | ἔτι ἀνίστασθαι coni. Bywater || **1–2** φύλακα coni. Sauppe : at cf. Hes. Op. 123 φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων, cf. et. lamm. aur. frr. 474, 7; 475, 9; 476, 5; 477, 5 φύλακες (fr. 475, 9 φυλακοὶ) δ' ἐπύπερθεν (frr. 476, 5 ἐπίπροσθεν) ἔασιν || **2** ἐγερτὶ ζώντων Bernays (qui postea ἐγερτί, ζώντας et ἐκ pro καὶ pos.) : ἐγερτιζώντων **P** :

Euripidis loci (frr. 457–458)

ap. Eur. et vestigia de rebus Orphicis inveni possunt, cf. Eur. Hypsipyl. 1103 (fr. 65), Melan. fr. 5 Jouan–Van Looy (fr. 66), Cret. fr. 2 Jouan–Van Looy (fr. 567), Hipp. 593s (fr. 627), Alc. 357ss (fr. 680), 967 (fr. 812), Cyc. 646ss (fr. 814), Rhes. 943ss (fr. 511), 926ss (fr. 548) et passim ap. test. de Orpheo (cf. de Bacchicis ritibus Bacch. passim), de re cf. Meridier, Euripide et l'orphisme, Bull. Assoc. Guill. Bud. 17, 1928, 15ss, quanquam de re plura indaganda sunt

457 V (4 [A 23] C.)

Eur. Polyidos fr. 12 Jouan–Van Looy
τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται;

458 V

Eur. Cret. fr. 7 Jouan–Van Looy
σοὶ τῶι πάντων μεδέοντι χοὴν
πέλανόν τε φέρω, Ζεὺς εἴτ' Ἀίδης
ὀνομαζόμενος στέργεις· σὺ δέ μοι
θυσίαν ἄπυρον παγκαρπείας
δέξαι πλήρη προχυθεῖσαν.

ἔθνεσι ζώντων coni. Bywater | cf. et Heraclit. fr. 74 Marc. (22 B 27 D.-K.) ἀνθρώπους μένει ἀποθανόντας ἄσσα οὐκ ἔλπονται οὐδὲ δοκέουσιν | de re cf. Colli, La Sapienza Greca III, 81 cum bibl.; Diano – Serra ad fr. 115; Gigante, Zeitschr. Pap. Epigr. 80, 1990, 17s; Segal, Gr. Rom. Byz. Stud. 31, 1990, 417 adn. 23; Tsants. in: Laks et Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 100s

457 cf. Eur. Phoenix fr. 14, 10s Jouan–Van Looy τὸ ζῆν γὰρ ἴσμεν, τοῦ θανεῖν δ' ἀπειρίαι / πᾶς τις φοβεῖται φῶς λιπεῖν τόδ' ἡλίου. et Phrix. fr. 17, 1s Jouan–Van Looy τίς δ' οἶδεν εἰ ζῆν τοῦθ' ὃ κέκληται θανεῖν, / τὸ ζῆν δὲ θνήισκειν ἐστί; | cf. Guthrie, Orpheus 237; Dodds, Plat. Gorg. p. 300; Valgiglio, Il tema della morte in Euripide, Torino 1966, 141ss; Sorel, Orphée et l'orphisme, Paris 1995, 121; Jouan–Van Looy ad loc. adn. 23 || **1** δ' om. Aristoph. Ran. 1477, Origen. Tzetz. Eust. || **2** δὲ τὸ ζῆν Clem. Alex. | κάτω νομίζεται] νομίζεται βροτοῖς Diog. Laert.

458 **1** χλόην Bergk || 2 φέρω Grotius : φέρων L || **4** ἄπυρον Abresch : ἄπορον L | παγκαρπείας Grotius : παγκαρπίας L || **5** προχυθεῖσαν Valckenaer : προχυτίαν L | duo fragmenta (1-5 et 6-13) distinxit Lagrange, Les mystères: L'orphisme, Paris 1937, 66s ||

σὺ γὰρ ἔν τε θεοῖς τοῖς οὐρανίδαις
σκῆπτρον τὸ Διὸς μεταχειρίζεις
χθονίων τ' Ἀιδηι μετέχεις ἀρχῆς
πέμψον δ'ἐς φῶς ψυχὰς ἐνέρων
τοῖς βουλομένοις ἄθλους προμαθεῖν
πόθεν ἔβλαστον, τίς ῥίζα κακῶν,
τίνα δεῖ μακάρων ἐκθυσαμένους
εὑρεῖν μόχθων ἀνάπαυλαν.

loci Platonici (frr. 459–462)

de Platone Orphicorum carminum teste cf. Olympiodor. in Plat. Phaed. 10, 3 (141 Westerink, cf. fr. 338 II) πανταχοῦ γὰρ ὁ Πλάτων παρωιδεῖ τὰ τοῦ Ὀρφέως, 7, 10 (115 Westerink, cf. fr. 576 III) παρωιδεῖ γὰρ πανταχοῦ τὰ Ὀρφέως et Neoplatonicos passim; de re cf. et. Dyson in: Speculum religionis, Oxford 1929, 19ss; Frutiger, Les mythes de Platon, Paris 1930, 249ss; Rathmann, Quaestiones Pythagoricae Orphicae Empedocleae, Diss. Halis 1933, 71s; Guthrie in: Recherches sur la tradition platonicienne, Vandœuvres–Genève 1955, 3ss; Solmsen, Plato's Theology, Ithaca–New York 1942, 123ss; Hackforth, Plato's Phaedo, Cambridge 1955 [1972], 1ss et passim; Wili in: Campbell (ed.), The Mysteries. Papers from the Eranos yearbook, New York 1955, 87; Bluck, Am. Journ. Phil. 79, 1958, 156ss; Funghi, La parola del passato 35, 1980, 191s; Masaracchia in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 173ss; Casadesús, Revisió de les principals fonts per a l'estudi de l'orfisme a l'epoca clàssica (Plató i el Papir de Derveni), Tesi Doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona 1995; eund., Taula 27–28, 1997, 61ss; Bernabé in: Sfameni (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 33ss | vid. et. fr. e priscis theogoniis ap. Platonem servata (frr. 1 XVIII; 19; 21; 22; 24–27; 31 III; 32; 37) | in aliis Platonis locis vestigia Orphica incerta animadverti possunt, quorum enumeratio tam longa quam dubia sit

7 μεταχειρίζεις Herw. : μεταχειρίζων L || 8 τ' Sylburg : θ' L || 9 δ' ἐς Nauck : μὲν L | ἐνέρων Nauck : ἀνέρων L || 10 προμαθεῖν Grotius : προσμαθεῖν L || 12 τίνι Blaydes | ἐκθυσαμένους Valckenaer : ἐκθυσαμένοις L | Cretensibus adscr. Valckenaer : repugnavit Cantarella, at cf. Lagrange, l. laud. | vid. et. Fauth, Zagreus, RE IX A 2 (1967) 2241; Le Boulluec ad loc., 240ss et praecipue Casadio, Didattica del Classico N. 2, Foggia 1990, 286 et 303, qui acute hoc fr. secundum Orphicam doctrinam interpretatus est

459 V (20 K., 4 [A 40] C.)

PLAT. Phaedr. 248c θεσμός τε Ἀδραστείας ὅδε. ἥτις ἂν ψυχὴ θεῶι συνοπαδὸς γενομένη κατίδηι τι τῶν ἀληθῶν, μέχρι τε τῆς ἑτέρας περιόδου εἶναι ἀπήμονα, κἂν ἀεὶ τοῦτο δύνηται ποιεῖν, ἀεὶ ἀβλαβῆ εἶναι· ὅταν δὲ ἀδυνατήσασα ἐπισπέσθαι μὴ ἴδηι, καί τινι συντυχίαι χρησαμένη λήθης τε καὶ κακίας πλησθεῖσα βαρυνθῆι, βαρυνθεῖσα δὲ πτερορρυήσηι τε καὶ ἐπὶ τὴν γῆν πέσηι, τότε νόμος ταύτην μὴ φυτεῦσαι εἰς μηδεμίαν θήρειον φύσιν ἐν τῆι πρώτηι γενέσει, ἀλλὰ τὴν μὲν πλεῖστα ἰδοῦσαν εἰς γονὴν ἀνδρὸς γενησομένου φιλοσόφου ἢ φιλοκάλου ἢ μουσικοῦ τινος καὶ ἐρωτικοῦ, τὴν δὲ δευτέραν εἰς βασιλέως ἐννόμου ἢ πολεμικοῦ καὶ ἀρχικοῦ, τρίτην εἰς πολιτικοῦ ἤ τινος οἰκονομικοῦ ἢ χρηματιστικοῦ, τετάρτην εἰς φιλοπόνου γυμναστικοῦ ἢ περὶ σώματος ἴασίν τινος ἐσομένου, πέμπτην μαντικὸν βίον ἤ τινα τελεστικὸν ἕξουσαν· ἕκτηι ποιητικὸς ἢ τῶν περὶ μίμησίν τις ἄλλος ἁρμόσει, ἑβδόμηι δημιουργικὸς ἢ γεωργικός, ὀγδόηι σοφιστικὸς ἢ δημοκοπικός, ἐνάτηι τυραννικός ... εἰς μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ ὅθεν ἥκει ἡ ψυχὴ ἑκάστη οὐκ ἀφικνεῖται ἐτῶν μυρίων ... πλὴν ἡ τοῦ φιλοσοφήσαντος ἀδόλως ... αὗται δὲ τρίτηι περιόδωι τῆι χιλιετεῖ, ἐὰν ἕλωνται τρὶς ἐφεξῆς τὸν βίον τοῦτον, οὕτω πτερωθεῖσαι τρισχιλιοστῶι ἔτει ἀπέρχονται.

459 cf. Schuster 26; Kern, De Orphei Epimen. Pherec. Theogon. 45; Susemihl, Ind. XVI; 'no Orphic reference' sec. West, Orphic Poems 265 : at 'Plato is of course drawing on Orphic doctrine and imagery' ut recte admonet Hackforth, Plato's Phaedrus 82, ubi multa invenies; vid. et. Diès, Autour de Platon, Paris 1927, 443ss; Colli, Sapienza I, 396; Heitsch, comm. ad loc. p. 103s; Bernabé in: Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 70s || **1** θεσμός τε Ἀδραστείας] cf. Orph. frr. 33 (ap. crit.), 77 et comm. ad loc. || **2** τι τῶν ἀληθῶν] cf. Lam. Olb. (fr. 463) ἀλήθεια; cf. et. Detienne, Rev. Ét. Gr. 1960, 27; Courcelle, Connais-toi toi-même 3, Paris 1975, 655ss; Tortorelli et Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 4, 1990, 73ss || **3** κἂν ἀεὶ] εἰ **BD** | ἀεὶ ἀβλαβῆ] κἂν ἀεὶ βλάβη **BD** || **4** ἴδηι ⟨ἢ⟩ καὶ coni. Von der Mühll, Buchwaldt || **6** θηρείαν **BD** || **7**ss cf. Pind. fr. 133 Sn.-Maehl. (Orph. fr. 443), Emped. fr. 132 Wright (33 B 146 D.-K. = Orph. fr. 448) || **9** καὶ] ἢ coni. Badham || **10** φιλοπόνου ⟨ἢ⟩ Badham, Burnet, Buchwald : trad. def. Verdenius, de Vries || **11** τινος Hermann : τινα codd. || **12** ποιητικός τις **P** || **13** δημοτικὸς **BD** || **13–14** ἐννάτηι **BDTW**[2] || **14** αὐτὸ om. Theod. Therap. 11 | ἡ ψυχὴ] ψυχὴ Euseb. Praep. Ev. 13, 16, 8 Theod. || **16** χιλιετίαι Theod. | ἐὰν ἕλωνται] ἑῶνται Theod. | τρὶς δὲ Theod. || **17** τῶι χιλιοστῶι Theod.

460 V (4 [A 37] C.)

Plat. Gorg. 524a οὗτοι (sc. Minos, Rhadamanthys Aiacus) οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῶι λειμῶνι, ἐν τῆι τριόδωι ἐξ ἧς φέρετον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς Τάρταρον.

461 V (4 [A 42] C.)

Plat. Resp. 614b ἔφη δέ, ἐπειδὴ οὗ ἐκβῆναι, τὴν ψυχὴν πορεύεσθαι μετὰ πολλῶν, καὶ ἀφικνεῖσθαι σφᾶς εἰς τόπον τινὰ δαιμόνιον, ἐν ὧι τῆς τε γῆς δύ' εἶναι χάσματα ἐχομένω ἀλλήλοιν καὶ τοῦ οὐρανοῦ αὖ ἐν τῶι ἄνω ἄλλα καταντικρύ, δικαστὰς δὲ μεταξὺ τούτων καθῆσθαι, οὕς, ἐπειδὴ διαδικάσειαν, τοὺς μὲν δικαίους κελεύειν πορεύεσθαι τὴν εἰς δεξιάν τε καὶ ἄνω διὰ τοῦ οὐρανοῦ ... τοὺς δὲ ἀδίκους τὴν εἰς ἀριστεράν τε καὶ κάτω.

460 cf. Plat. Phaed. 107d τελευτήσαντα εὐθὺς ἐν ἀρχῆι τῆς ἐκεῖσε πορείας. λέγεται δὲ οὕτως, ὡς ἄρα τελευτήσαντα ἕκαστον ὁ ἑκάστου δαίμων, ὅσπερ ζῶντα εἰλήχει, οὗτος ἄγειν ἐπιχειρεῖ εἰς δή τινα τόπον, οἷ δεῖ τοὺς συλλεγέντας διαδικασαμένους εἰς Ἅιδου πορεύεσθαι μετὰ ἡγεμόνος ἐκείνου ὧι δὴ προστέτακται τοὺς ἐνθένδε ἐκεῖσε πορεῦσαι· τυχόντας δὲ ἐκεῖ ὧν δὴ τυχεῖν καὶ μείναντας ὃν χρὴ χρόνον ἄλλος δεῦρο πάλιν ἡγεμὼν κομίζει ἐν πολλαῖς χρόνου καὶ μακραῖς περιόδοις, vid. et. Rohde, Psyche I^6, 310 adn. 1; Rathmann 69s; Guthrie, Orpheus 168; 176; 241; Dodds ad loc. 373ss; Bernabé in: López Férez (ed.), Estudios actuales sobre textos griegos, Madrid 1991, 230 (qui doctrinam Platonicam de iudicio apud inferos ab Orphicam pristinam distinxit); eund. in: Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 77 || **1** οὖν] νῦν Plut. || **2** ἐν τῶι λειμῶνι] cf. fr. 61 et comm. ad loc. | τῆι om. Stob. non agnoscit **Olπ** | ἐφέρετον τῶν ὁδῶν Stob. || **3** μακάρων νήσους] cf. Pind. Ol. 2, 70s (fr. 445) et comm. ad loc.

461 cf. Jowett–Campbell, Rep., Oxford 1894, III, 468s, Guthrie, Orpheus 168; 176; Halliwell, Plato, Republic 10, Warminster 1988, 169ss; Bernabé in: Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 77 | vid. et. καταβ. fr. 717 || **1** οὖν A^2 Procl. Stob. : οἱ Euseb. Theodoret. | πορεύεσθαι ἤδη Theodoret. || **3** εἶναι δύο χάσματα ἐχόμενα Theodoret. | ἀλλήλων Euseb. | ἀλλὰ A Procl. Stob. || **4** post. καθῆσθαι add. τῶν χασμάτων Procl. || **4–5** δικάσειαν Theodoret. Stob. || **5s** cf. Aristot. fr. 200 Rose (οἱ Πυθαγόρειοι) τὸ ... δεξιὸν καὶ ἄνω καὶ ἔμπροσθεν ἀγαθὸν ἐκάλουν, τὸ δὲ ἀριστερὸν καὶ κάτω καὶ ὄπισθεν κακὸν ἔλεγον, vid. et. δεξιά in lamellis aureis (frr. 474ss)

462 V (4 [A 44] C.)

Plat. Resp. 620e ἐντεῦθεν δὲ δὴ ἀμεταστρεπτὶ ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνάγκης ἰέναι θρόνον, καὶ δι' ἐκείνου διεξελθόντα, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄλλοι διῆλθον, πορεύεσθαι ἅπαντας εἰς τὸ τῆς Λήθης πεδίον διὰ καύματός τε καὶ πνίγους δεινοῦ· καὶ γὰρ εἶναι αὐτὸ κενὸν δένδρων τε καὶ ὅσα γῆ φύει. σκηνᾶσθαι οὖν σφᾶς ἤδη ἑσπέρας γιγνομένης παρὰ τὸν Ἀμέλητα ποταμόν, οὗ τὸ ὕδωρ ἀγγεῖον οὐδὲν στέγειν. μέτρον μὲν οὖν τι τοῦ ὕδατος πᾶσιν ἀναγκαῖον εἶναι πιεῖν, τοὺς δὲ φρονήσει μὴ σωιζομένους πλέον πίνειν τοῦ μέτρου· τὸν δὲ ἀεὶ πιόντα πάντων ἐπιλανθάνεσθαι.

Orphica apud Aristotelem?

Orphicam doctrinam redolent et. quae Aristoteles tradidit in Eudemo (ap. Plut. Cons. Apoll. 27 = fr. 44 Rose), cf. Méautis, Rev. Ét. Anc. 57, 1955, 254ss

Testimonia epigrahica de Orphica vel simile doctrina de animae origine et fato (frr. 463–469)

Olbiae lamellae osseae (frr. 463–465)

lamellae osseae inscriptae saec. V a. Ch. Olbiae repertae documenta valde pertinentia ad Orphicae doctrinae historiam illustrandam sunt, quia in eis Διόν(υσος) et Ὀρφικοί una testantur, i.e. ostendunt communitatem credentium qui Bacchum colebant secundum Orphicam doctrinam, cf. Inscr. Olb. 80 Dubois Δινύσō et Herodt. 4, 78 (fr. 563) | cultus similis et in aliis locis proximis testatur, cf. Inscr. in vasse saec. V a. Chr. Berezan reperto SEG 32, 1982 n. 745 (p. 214) [Διονύ]σωι Βά[κχωι (ed. : an Βα[κχίωι?) et in metropoli (i.e. Mileti), cf. Inscr. Milet. (fr. 583) 18s τελεῖν τῶι Διονύσωι τῶι Βακχίωι ἐν τῆι πόλει | de hoc cultu cf. Vinogradov – Kryžyckij, Olbia. Eine altgriechische Stadt im nordwestlichen Schwarzmeerraum, Leiden–New York–Köln 1995, 116s; Dettori, La parola del passato 52, 1997, 301ss | in lamellis Olbiae inscripta sunt 'parole dall'evidente significato iniziatico e salvifico' sec. Torto-

462 cf. Jowett-Campbell, Rep., Oxford 1894, III 483, Guthrie, Orpheus 177; 183; Colli, Sapienza, ad loc. p. 396ss; Bernabé in: Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 77 || **1** ἀμεταστρεπτεῖ **F** | ἰέναι] om. Procl. || **3** καὶ ἅπαντας Procl. | παιδίον **F** || **8** ἐπιλανθάνεσθαι] de memoria et oblivio aquam bibentibus cf. comm. ad Lam. Hipp. (fr. 474) 2

relli, La parola del passato 50, 1995, 476 | Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, 146ss aliam lamellam ad Apollinis cultum spectantem (n. 93) Orphicam interpretatus est (prob. Lévêque in: Tortorelli-Storchi-Visconti [edd.], Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 83ss : contra rectius Burkert in: Solomon (ed.), Apollo, origins and influences, Tucson-London 1994, 49ss) | eodem loco multa alia sine scriptura repertae sunt | lamellae in cultu Bacchico et Orphico (de quo cf. Herodt. 4, 79s [fr. 563]) uti videntur : 'membership tokens' sec. West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 25; eund., Orphic Poems 18 : 'sortes' in cista ab Orphicis portatae, sec. Vinogradov 81 (qui et. negavit lamellas amuletos esse) : vota sec. Vegetti, L'etica degli antichi, Roma-Bari 1994, 73 (cf. Dettori 293) : cum Eur. Alc. 967s φάρμακον Θρῄσσαις ἐν σανίσιν (cf. fr. 812) comparaverunt Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 2, 1986, 295; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 4, 1990, 80; Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 477| sunt alia testimonia Olbiae Bacchici cultus, praecipue speculum aeneum saec. VI a. Ch. (cf. fr. 564); vid. alia test. epigraphica ad eam rem pertinentia in frr. 565s; cf. et. Dettori (1997) 292 | lamellas prim. ed. Rusjaeva, Vestn. Dr. Ist. 1978, 1, 87ss; vid. et. Tinnefeld, Zeitschr. Pap. Epigr. 38, 1980, 67ss; SEG 28, 1978, nn. 659-661 (pp. 192s) et 1651 (p. 437); Burkert, Neue Funde zur Orphik. Information zum altsprachlichen Unterricht 2, Graz 1980, 247ss; West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 17ss; SEG 32, 1982 n. 796 (p. 221s); Burkert in: Meyer-Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, 12; West, Orphic Poems 17s; Erhardt, Milet und seine Kolonien 1983, 169; Sfameni in: Vattioni (ed.), Atti V Settimana Sangue e Antropologia, Roma 1984, 151s; Cole, Epigraph. Anatol. 4, 1984, 42s; Graf, Gnomon 57, 1985, 590; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 295s; Vinogradov in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée 1991, 77ss; SEG 41, 1991 n. 621 (p. 211); Bottini, Archeologia della salvezza, Milano 1992, 151ss; Zhmud', Hermes 120, 1992, 159ss; Rus'ajeva, Religija i kult'ty antičnoj Ol'vii, Kiev 1992, 16ss; SEG 42, 1992, n. 720 (p. 198s); Di Marco in: Masaracchia (ed.), Orfeo e l'orfismo, Roma 1993, 109; Vegetti, L'etica degli antichi, Roma-Bari 1994, 73s; Tortorelli in: Mathesis e Philia. Studi in onore di Marcello Gigante, Napoli 1995, 84; Parker in: Powel (ed.), The Greek world, London 1995, 485; Bernabé, Philologus 139, 1995, 219; eund., 'llu, revista de ciencias de las religiones 0, 1995, 24s; Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996, 154ss; Zhmud, Wissenschaft, Philosophie und Religion im frühen Pythagoreismus, Berlin 1997, 119s; Burkert in: Burkert et al. (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 395; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 89ss; Burkert, Da Omero ai magi, Venezia 1999, 70s; Lada-Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 28; Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid, 1999, 457ss; Albinus,

The house of Hades, Aarhus 2000, 124s; Tortorelli in: Tortorelli–Storchi–Visconti (edd.), Tra Orfeo e Pitagora, Napoli 2000, 27ss; Lévêque ibid., 81ss | lamellarum imagines ope lucis confectas invenies ap. West, Orphic Poems, plat. I; Vinogradov – Kryžickij, op. laud. fig. 111 | de figuris in lamellis inscriptis cf. West (1982)

463 T

Lamella ossea saec. V a. Chr. Olbiae reperta prim. ed. Rusjaeva, Vestn. Dr. Ist. 1978, 1, 87ss, cf. Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996 n. 94a (p. 154)

βίος, θάνατος, βίος
ἀλήθεια

463 inter lineas scripta sunt A et quod Z videtur; in angulo dextro supero scripta sunt quae Z et N vel Z videntur : 'unus' et 'septem' numeri sec. ed. pr. : an Z(αγρεύς) intelligendum sit? : probabiliter non litterae sunt, sed lineae multangulae, fortasse signum mysticum significantes (utrum vita-mors-vita an fulmen?), cf. West, Zeitschr. Pap. Epigr. 45, 1982, 19; Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 4, 1990, 78ss | vid. et. aliam lamellam osseam (cf. West 20) in qua navis cum A ut velam habens repraesentatur et. ΔΙΟΝ vel ΑΙΟΝ scriptum est, et alias lamellas in quibus A inscripta ap. Tolstoy, Grečeskie Graffiti, 1953, nn. 13c et 73 : veri simillimum mihi videtur A in lamellis fuisse pro αἰών, fortasse et. in lamellis osseis scriba lusit cum similitudine graphica ΔΙΟΝ(ΥΣΟΣ) et ΑΙΩΝ cf. Bernabé in: Τῆς φιλίης τάδε δῶρα. Miscelánea léxica en memoria de Conchita Serrano, Madrid, 1999, 464 | de αἰών apud. Orphicos cf. fr. 242 || **1** βίος, θάνατος, βίος] de animae vita post mortem agitur sec. West (1982) 18, qui cf. Heraclit. fr. 41 Marc. (22 B 88 D.-K. = Orph. fr. 454) et animadvertit verba aliter atque aliter interpretari possunt : de metempsychosis doctrina, sec. Vinogradov, l. laud.; Tortorelli in: Mathesis e Philia 1995, 84; eand., La parola del passato 50, 1995, 477s; cf. et. Bernabé in: Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 70; Baumgarten, Heiliges Wort und Heilige Schrift bei den Griechen, Tübingen 1998, 90 | 'für sie tritt wie eine Paraphrase oder vollere Fassung der Anfang der Texte von Pelinna [fr. 485] ein' Burkert in: Burkert–Gemelli Marciano–Matelli–Orelli (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 395; cf. eund., Da Omero ai Magi, Venezia 1999, 71 || **2** ἀλήθεια] cf. West 20; Scalera McClintock 78ss; vid. et Plat. Phaedr. 248c τι τῶν ἀληθῶν (fr. 459 et comm. ad loc.), Lam. Phars. (fr. 477) 7 et comm. ad loc., cf. et. Baumgarten 90 : 'was an eine Initiation in Mysterien denken läßt' | cf. Dubois, Inscriptions d'Olbia n. 95, p. 155ss (fr. 537) Βίος-Βίος, Ἀπόλλων-Ἀπόλλων, Ἥλιο̣[ς]-Ἥλιος, Κόσμος-Κ[όσ]μος, Φῶς-Φῶς | de forma cf. Dettori, La parola del passato 52, 1997, 304ss ||

Διό(νυσος) Ὀρφικοί.

464 T

Lamella ossea saec. V a. Chr. Olbiae reperta prim. ed. Rusjaeva, Vestn. Dr. Ist. 1978, 1, 87ss, cf. Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996 n. 94b (p. 154)

εἰρήνη πόλεμος
ἀλήθεια ψεῦδος
Διόν(υσος).

465 T

Lamella ossea seaec. V a. Chr. Olbiae reperta prim. ed. Rusjaeva, Vestn. Dr. Ist. 1978, 1, 87ss, cf. Dubois, Inscriptions grecques dialectales d'Olbia du Pont, Genève 1996 n. 94c (p. 155)

Διόν(υσος)

3 potius quam Διο(νύσωι) | Ὀρφικοί potius quam -κῶι, -κῶν (de quibus cf. West 22), cf. Graf, Gnomon 57, 1985, 590; Zhmud (1992) 159s | 'if we take account of the function of the -ikos suffix [coll. Amman, -ikos bei Platon, 1953, 259ss] to characterize by differentiation, we arrive at the hypothesis that among the worshippers of Dionysus one group, possibly adherents of one telestes, set themselves apart by their faith in the authority of Orpheus, and were thus called Orphikoi' Burkert in: Meyer–Sanders, Jewish and Christian self-definition, London 1982, 12 | cf. et. Plat. Phaed. 70c (fr. 428 I), Pind. fr. 137 Sn.-Maehl. (fr. 444) et Sider in: Laks–Most (edd.), Studies on the Derveni Papyrus, Oxford 1997, 144

464 in angulo sinistro infero A scripta; in verso figura quadrangula in septem partes divisa cum parvis ovatis in singulis partibus; dextra quod Σ vel Z videtur (IAX ed est Ἴακχος sec. West) et infra quod Z vel N videtur, de quibus cf. ad fr. 463 || **1** εἰρήνη πόλεμος] cf. Lada–Richards, Initiating Dionysus, Oxford 1999, 28s, quae cft. Eur. Bacch. 419s φιλεῖ δ' ὀλβοδότειραν Εἰρήναν || **2** ἀλήθεια] cf. ad fr. 463, 2 | 'Charakteristik für die Zarathustra-Religion ist das Insistieren auf der "wahren Ordnung" (asha) gegenüber der "Lüge" (drug); man kann dies mit der Aussage der Olbia-Graffite assoziieren' Burkert in: Burkert–Gemelli Marciano–Matelli–Orelli (edd.), Fragmentsammlungen philosophischer Texte der Antike, Göttingen 1998, 397 adn. 54; cf. eund., Da Omero ai magi, Venezia 1999, 77s || 3 potius quam -ν(ύσωι) | prob. de dei unitate dicitur, cf. Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 477 | cf. et. Heraclit. fr. 77 Marc. (22 B 67 D.-K.) ὁ θεὸς … πόλεμος εἰρήνη κτλ quod Orphicam doctrinam redolet sec. Scalera McClintock, Filosofia e Teologia 4, 1990, 81

465 in angulo sinistro infero A scripta; in verso angulus cum duobus lineis (scabellum sec. West), vid. adn. ad fr. 463 || **1** Διόν(υσος) potius quam -ν(ύσωι) | sequitur signum litterae Z simile, de quo vid. adn. ad fr. 463 ||

[ψεῦδος] ἀλήθεια
σῶμα ψυχή.

inscriptiones in quibus vestigia Orphiae doctrinae inveniri possunt (frr. 466–469)

cf. et. inscr. Camar. ap. Pugl. Carr., Not. scav. VII vol. III 1942, 321ss, et Pepe, Giorn. Ital. Filol. 5, 1952, 193ss, in ea vestigia Orphica inveniri credens (quod mihi dubium videtur)

466 T

STELA sepulcralis saec. III a. Ch. Pheris reperta (Mus. Βόλου) prim. ed. Theocharis, Ἀρχ. Δελτ. 22, 1967, χρον. 247, cf. et. Robert, Rev. Ét. Gr. 1970, p. 403 n. 337; Merk., Zeitschr. Papyr. Epigr. 11, 1973, 156; Peek, Griechische Vers-Inschriften aus Thessalien, Heidelberg 1974, n. 25 p. 27s; Helly, Rev. Phil. 1978, 30; SEG 28, 1978 n. 528 (p. 162); Mickey, Studies in the Greek Dialects and the Language of Greek Verse Inscriptions, Diss. Oxford 1981, 162; Avagianou, Kernos 15, 2002, 75ss

Ζηνὸς ἀπὸ ῥίζης μεγάλου Λυκόφρων ὁ Φιλίσκου
  δόξηι, ἀληθείαι δὲ ἐκ πυρὸς ἀθανάτου·
καὶ ζῶ ἐν οὐρανίοις ἄστροις ὑπὸ πατρὸς ἀερθείς,
  σῶμα δὲ μητρὸς ἐμῆς μητέρα γῆν κατέχει.

2 [ψεῦδος] rest. Vinogradov || 3 σῶμα Vinogradov : IA (fort. ἀλήθεια) ed. pr. || cf. fr. 425 ψυχὴ δ' ἀθάνατος πάντων, τὰ δὲ σώματα θνητά | σῶμα σῆμα doctrinae (cf. fr. 430) dub. refert Tortorelli, La parola del passato 50, 1995, 478; cf. Bernabé in: Sfameni Gasparro (ed.), Destino e salvezza, Cosenza 1998, 70

466 doctrinam Stoicam ('späteren Stoa') redolet sec. Peek : recte contradixit Helly, animadvertens difficillime loqui posse de serioribus Stoicis in saec. III a. Ch. | de religiosa doctrina cf. et. Dieterich, Mutter Erde 1925, 69; Robert ad loc.; Festugière, Études 63; Avagianou || 2 ἀληθείαι] vid. ad fr. 477, 7 | πυρὸς] eiusdem atque aetheris sec. Merk. || 4 σῶμα] cf. 423ss | 'serait-ce le corps mortel qu'il tient de sa mère et qui revient à la Terre Mère universelle?' Robert : aliter 'seine Asche deckt umgekehrt die Erde zu' Merk. : rectius 'le corps (venu) de ma mère la Terre occupe (de nouveau) me mère la Terre' Festugière, cf. Avagianou 86ss

467 V

STELA sepulcralis. saec. I a. Chr./I p. Chr. Panticapaei reperta, prim. ed. Marti in: Gaidukewich, Grakoff, et al., Iz. istorii Bospora, Leningrad 1934, 76ss (fig. 13), cf. et. Bickermann, Journ. Warburg Inst. 2, 1938–1939, 368ss (= Religions and Politics in the Hellenistic and Roman periods, Como 1985, 368ss); Bull. Epigr. 1939 n. 246 p. 111; Nock, Harv. Theol. Rev. 1940, 301ss (= Essays on Religion and the Ancient World, Oxford 1972, I, 503ss); Struve, Corpus Inscr. Regn. Bosp., Leningrad 1965, n. 121 p. 119; Casadio in: Borgeaud (ed.), Orphisme et Orphée, Genève 1991, 149 (com. p. 136s), SEG 41, 1991, n. 624 (p. 212)

οὐ λόγον ἀλλὰ βίον σοφίης ἐτυπώσαο δόξαν
  αὐτοδαὴς ἱερῶν γινόμενος κριμάτων.
εὕδων οὖν, Ἑκαταῖε, μεσόχρονος, ἴσθ' ὅτι θᾶσσον
  κύκλον ἀνιηρῶν ἐξέφυγες καμάτων.

468 V

INSCR. saec. I–II p. Ch. Ostiae inventa, prim. ed. Guarducci, Rend. Pont. Acc. Rom. Arch. 21, 1945–6, 143ss; cf. Becatti, ibid. 130s fig. 2; Frassinetti, Giorn. Ital. Fil. 4, 1951, 2s; Brillante, Quad. Urb. Cult. Class. 25, 1987, 46

βραχὺς ὁ βίος, μακρὸν δὲ τὸν κατὰ γᾶς αἰῶνα τελετῶμεν βροτοί.
πᾶσι δὲ μοῖρα φέρεσθαι δαίμονος αἶσαν
ἅ τις ἂν τύχηι.

469 V

TITULUS saec. II p. Ch. in vico Sabinorum qui Scandriglia appellatur repertus, hodie in Mus. Neapolitano, prim. ed. Quaranta, Commento sopra una iscr. di Scandriglia 1829, cf. et. Franz, CIG 6199; IG XIV 2241; Kaib. 651; Peek 1736; Zuntz, Persephone, Oxford 1971, 405s

Α]ἰλιανῶι τόδε [σῆμα] πατὴρ ἀγαθῶι πι[νυτῶι τε,
  θ[νη]τὸν κηδ[εύσα]ς σῶμα· τὸ δ'ἀθάνατ[ον

467 Orphicam religionem redolet sec. Bickermann : religionem popularem sec. Nock : at cf. Casadio | Panticapaeum colonia Milesia prope Olbiam (de qua cf. frr. 463–465 et 563–566) || 2 αὐτοδαῆ] τὰ ἐκ φύσεως καὶ μὴ ἐκ διδαχῆς Suda || 4 κύκλον – καμάτων] cf. Lam. Thur. (fr. 488) 5 et comm. ad loc.

468 Pindaro trib. dub. Frassinetti, coll. fr. 442 || 1 'βίος, la vita mortale, viene opposto ad αἰών, la vita più vera che si svolge sotterra' Brillante 46 | αἰῶνα] cf. fr. 242

469 omnia suppl. ed. pr. ||

ἐς μακά[ρ]ων ἀνόρο[υσ]ε κέαρ· ψυχὴ γὰρ ἀείζ[ως,
ἣ τὸ ζῆν παρέχει καὶ θεόφιν κατέβη.
ἴσχεό [τ]οι στοναχῶν πά[τε]ρ, ἴσχε δέ, μῆτερ, ἀδελφούς·
σῶ[μα] χ[ι]τὼν ψυχῆς· τ[ὸ]ν δὲ θεὸν σέβε μου.

3 κέαρ] cf. de Bacchi corde e quo deus redintegratus fr. 314 ‖ 6 σῶ[μα] χ[ι]τὼν] de tunica carnali cf. Emped. fr. 110 Wright (31 B 126 D.-K. = Orph. fr. 450) σαρκῶν – χιτῶνι et adn. ad loc.; Καταβ. Bonon. (fr. 717) 129 ἀμφέσατο θ]ν̣ητῶν μελ[έ]ω̣ν σκιόεν̣[τα] χιτῶνα, Procl. in Plat. Remp. II 182, 19 Kroll τὸ δὲ ἐκδεῖραι τὸ τῶν χιτώνων τῶν σκοτεινῶν καὶ ἐμβριθῶν τῶν ἐκ τῆς γενέσεως περιελεῖν, ἐκκαθαίροντας αὐτῶν τὴν ὅλην ζωὴν ἀπὸ τῶν προσπεφυκότων κακῶν, Greg. Naz. Carm. arcana 7, 36 (34 Moreschini) εἵμασιν ὥς τινα φῶτα μετενδύοντες ἀκόσμως, Treu, Hermes 82, 1954, 39; Simonini, Porfirio, L'antro delle ninfe 149s; Violante, Civ. Class. Crist. 5, 1981, 321; Zuntz, Persephone 405s; Gigante, L'ultima tunica, Napoli 1973 [[2]1988], praec. 15; Beatrice in: Bianchi (ed.), La tradizione dell'enkrateia, Roma 1985, 433ss; Casadio, Stud. Mat. Stor. Rel. 52, 1986, 294s; eund. in: La tradizione: forme e modi, Roma 1990, 201; Riedweg, Antike und Abendland 41, 1995, 46 cum bibl.; Parker in: Powell (ed.), The Greek world, London 1995, 499